

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

Zeytinburnu Belediyesi Kùltür Yayınları

Kitap No: 82

ZKS Kitaplığı: 9

Koordinasyon

Sertaç Güleç

Nurullah Yıldız

ZKS Kùltür Sanat Yıllığı 2023

Hazırlayanlar

Asım Öz, Aykut Ertuğrul

Görsel Yönetmen

Ömer Faruk Demirel

Haber Editörleri

Ahmet Yasin

Metin Tekden

Düzeltili

Gülümser Karabulut

ISBN 978-625-99034-1-5

T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı

Sertifika No: 20640

1. Baskı

İstanbul, Ağustos 2023

Baskı-Cilt

Kùltür Sanat Basımevi ve Reklamcılık Organizasyon San. Tic. Ltd. Şti.

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi ZB7-ZB11 Topkapı / Zeytinburnu / İstanbul

Tel: 0212 674 00 21

Sertifika No: 44153

zeytinburnu.istanbul | 444 1984

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

İÇİNDEKİLER

HAZİRAN 2022

perspektif

**Kültür ve Sanat Alanının Planlanması
ya da Yeni Kanonik Merkezin Oluşumu**
Necmettin Turinay

sayfa: 14

yorum

**Artırılmış Gerçekliğin Sanat Üzerindeki
Etkisi: Artırılmış Sanatın Keşfi**
Ergün Avcı

sayfa: 55

portre

Mevlâna İdris Üzerine Değıniler
Mustafa Ökkeş Evren

sayfa: 30

**Milletin Gönllündeki Ölümsüz Kahraman
Cüneyt Arkın**
Ceydanur Yıldırım

sayfa: 48

TEMMUZ 2022

perspektif

**Müzik, Kimlik ve
Cumhuriyetin Müzik Politikaları**
Yalçın Çetinkaya

sayfa: 60

yorum

Kültürel Diplomasi ve Türk Dizileri
Orhan Karaoğlu

sayfa: 66

portre

**Bir Devrin Kara Kutusu:
Rasim Özdenören**
M. Nezir Eryarsoy

sayfa: 74

**Romantizmden Kozmolojiye
İlhan İrem**
Sevde Aslan

sayfa: 78

AĞUSTOS 2022

perspektif

Cumhuriyet Döneminde Edebiyat Eleştirisinin Seyri

Ali K. Metin

sayfa: 88

yorum

Türkiye Yazarlar Birliği 45 Yaşında

Musa Kâzım Arıcan

sayfa: 95

portre

Mustafa Karahasanoğlu'nun Ardından

Sonay Günay

sayfa: 99

Kendine Özgü Çok Yönlü Bir Ressam:

Adnan Çoker

Yület Hatice Biçer

sayfa: 104

EYLÜL 2022

perspektif

İnsan, Oyun ve Oyuncak

Saniye Vatandaş

sayfa: 110

portre

Bir İnanç Erinin Vedası

Ömer Kantarcı

sayfa: 114

N. Ahmet Özalp yahut Bir Kazıbilimci

Afra Kuşcu

sayfa: 130

Doğan Özlem Anısına

Elife Kılıç

sayfa: 134

EKİM 2022

perspektif

Eleştiri Kültürü ve Cumhuriyet'te Öykü Eleştirisi

Necati Mert

sayfa: 140

yorum

Kültür Politikaları Bağlamında İstanbul Kültür Sanat Vakfı

Hüseyin Etil

sayfa: 157

portre

Halit Kıvanç: Türkiye'de Futbol Kültürünün Öncüsü

Emirhan Ali Duran

sayfa: 170

İlim Yolunda Sabırla Geçen Bir Ömür: İsmail Cerrahoğlu

Enes Yıldız

sayfa: 172

KASIM 2022

perspektif

Cumhuriyet Türkiye'sinde Çeviri ve Dil Sorunu

Ümit Aktaş

sayfa: 180

yorum

Türkiye'de Mektup ve Mektup Yayıncılığı

Erol Cihangir

sayfa: 193

portre

Yılmaz Özakpınar İçin...

Cem Sökmen

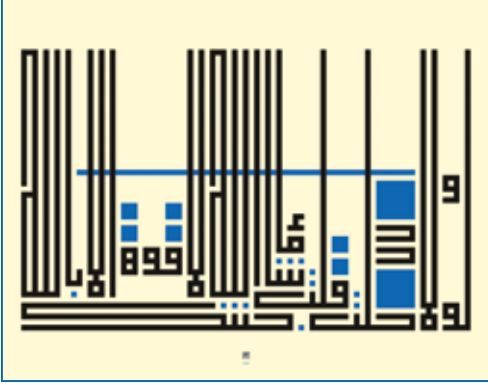
sayfa: 186

Raşit Hoca'nın Vefatı...

Büşra Aydın

sayfa: 202

ARALIK 2022

perspektif

Türkiye’de Tiyatro Eleştirisi

Ezgi Deniz Alban

sayfa: 214

yorum

7. Kısa’dan Hisse Kısa Film Festivali

Aşkın Özcan

sayfa: 223

Dergicilik Kongresi Vesilesiyle

Metin Erol

sayfa: 244

portre

Mühendis ve Yayıncı:

Aydın Ilgaz

Yunus Emre Sağır

sayfa: 240

Erol Kılınç Hakkında Birkaç Söz

Mehmet Semih Özdemir

sayfa: 254

OCAK 2023

perspektif

Çocuklarla Niçin Felsefe Yapmalıyız?

Halil Koçakoğlu

sayfa: 260

yorum

Kültürel Diplomasi, Çeviriler ve Ödüller

Ahmet Yasin

sayfa: 296

portre

Gurbetin Gurbetinde Bir Adam:

Yaşar Kaplan

Arif Dülger

sayfa: 274

Hayatı ve Yazdıkları Zaviyesinden

Ümit Hassan

Nazife Şule Güngör

sayfa: 286

ŞUBAT 2023

perspektif

Son Yüzyılda Çocuk Edebiyatına İçsel Bir Yolculuk

Nehir Aydın Gökdoğan

sayfa: 306

yorum

Öykü Dergiciliğimiz Bağlamında Kısa Bir Mülâhaza

Hüseyin Ahmet Çelik

sayfa: 332

portre

Maraş'ta Bir Türkü: Ahmet Doğan İlbey'in Anısına

Kaan Mustafa Küçük

sayfa: 316

Turan Erol: Ressam ve Hoca

Gülnur İzi

sayfa: 324

MART 2023

perspektif

Geçmişten Geleceğe Türk Dünyasında Kültürel İlişkiler

Selçuk Türkyılmaz

sayfa: 336

yorum

Türkiye'de Hakemli Dergi Yayıncılığı: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

Abdullah Demir

sayfa: 360

portre

Hami Çağdaş'a Dair...

Mustafa Konuk

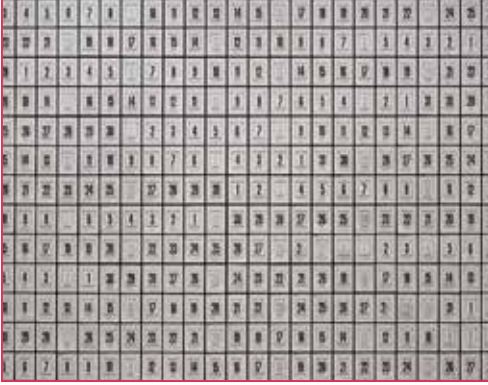
sayfa: 342

40 Yıllık Bir Fuarın Düşündürdükleri

Yakup Çetinkaya

sayfa: 355

NİSAN 2023

perspektif

Cumhuriyet Devri İlahiyat Alanının ve Dinî Neşriyatın Düşündürdükleri

Soner Gündüzöz

sayfa: 366

yorum

Çıtası Yüksek Bir Alan: Şiir Dergiciliği

Mehmet Can Doğan

sayfa: 397

portre

Duygu Sağıroğlu'na Saygıyla...

Abdülkadir İmran Köse

sayfa: 392

MAYIS 2023

perspektif

Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye'de Estetik

Ömür Karslı

sayfa: 402

yorum

Uluslararası Tahran Kitap Fuarı Üzerine

Serhat Gültaş

sayfa: 438

portre

"Bey" Türkücülerinin Son "Sesi Güzel"i

Ahmet Zeki Gayberi

sayfa: 426

Kalemle Doğdu, Kalemle Yaşadı

İbrahim Altay

sayfa: 432

vefeyat

sayfa: 441

Kıymetli Okurlarımız,

29 Ekim 1923'te ilan edilen ve yüzüncü yaşını kutladığımız Cumhuriyet'imiz aynı zamanda kültürel alanda yoğun tartışmaların yapıldığı kritik bir dönemin adı olması bakımından önemlidir. Yakın tarihimizin gazete ve dergileri, Cumhuriyet yönetiminin kültüre ve onunla bağlantılı sahalara sosyal ve iktisadi davalardan daha çok değer verdiğini ortaya koyan örneklerle doludur. Zira uzun süren savaşların, varlık yokluk mücadelesinin ardından ülkenin yeniden inşa edilmesi gerekiyordu. Kültürel alansa çeşitli kitapların yayımlanması, eğitimin yaygınlaştırılması, okuryazarlık oranının artırılması, sinemalarda gösterilen filmler, tiyatro oyunlarının sahnelenmesi, tercümeler, kültür merkezleri, müzeler, şûralar ve müşterek kültürü inşa edecek atılımlar yeniden inşa telakkisinin yıllar içindeki göstergelerinden birkaçıdır. Tüm bu ayrıntıların her biri üzerine yapılacak titiz araştırma ve incelemelerin ortaya koyacağı sonuçlar geleceğimiz açısından değerlidir.

Cumhuriyet'imizin ikinci yüzyılına girerken Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından ortaya konan *Türkiye Yüzyılı* perspektifi hiç de şaşırtıcı bir gelişme değil. Zira gerek insanların gerek kurumların gerekse toplumların hayatındaki her yeni dönemde, kurucu yeni bir hikâyeye ihtiyaç duyulur. Meselenin çok farkında olunmasa da günümüz dünyasının değişmeyen dönüştürücüsü konumundaki kültürel boyut ise ayrıca ele alınmalıdır. Çünkü kültür kelimesinin ardında yer alan anlamlardan birkaçı bilgi, görgü, terbiye ile yetiştirme, işleme, geliştirmedir. Aslında öteden beri toplumları, düşünme biçimlerini, hayat şartlarını, devletleri, devletlerin birbirleriyle

ilişkilerini etkileyen, değiştiren ve biçimlendiren bir yumuşak güçtür kültür. İçinde bulunduğumuz zaman dilimini Türkiye Yüzyılı'na dönüştürmenin ana yolu ise aidiyet, farkındalık ve özgünlük ekseninde kendi katma değerlerimizin şuuruna varıp yenilerini oluşturmaktan geçiyor. Ülkemizin bu yüzyıldaki yürüyüşünü kültürle ve kültürel erişimle perçinlemesi yeni vizyonun en önemli meselesidir. Bu çerçevede çocuklarımız ve gençlerimiz başta olmak üzere milletimizin her bir ferдинin kültüre erişim politikaları ile desteklenmesi gereklidir. Kültür sanat etkinliklerini Türkiye'nin hem geçmiş hem gelecekte salınan "büyük saat"ine ayarlı olarak derli toplu bir şekilde okurlarımıza sunan ZKS Kültür Sanat Yıllığı bu perspektifin neticelerinden biri kabul edilmelidir. Asrın felaketinin burukluğuyla başka bir bakışla hazırladığımız yıllığımızın her sayısı gün geçtikçe süreklilikle şekillenen canlı, üretken ve çeşitlilik arz eden kültür hayatımızda nelerin biriktiğini ve birikenlerin nasıl bir bütün oluşturduğunu görsel bir zenginlik içinde göstermeyi hedefliyor.

Kültür sanat dünyası dur durak demeden yapılan yeniliklerle tanımlı bir dünyadır... Bilindiği gibi ZKS Kültür Sanat Yıllığı, ZKS'deki planlı, programlı etkinliklerin kronolojik dökümü ile Türkiye'deki önemli gelişmelerden bir kısmını derleyip bir araya getirirken, yıl içindeki gelişmeleri perspektif, yorum ve portre yazılarıyla kısa da olsa çerçeveleyiyor. Hâliyle yıllığımızda ülkemizin kültür ortamına dair her ayrıntı yok ama belirleyici detaylar var. Bu yüzden yıllığımız, kültür alanını meydana getiren tüm dalların her birinde yılın bilançosunu kuşbakışı da olsa görmeyi mümkün kılan bir yaklaşımla hazırlanıyor. Kendine özgü yanları bulunan yıllıktaki yazılar üzerinden geçmişten geleceğe kültür sanat dünyamızın hem hafızasını hem de iradesini ortaya koyuyor. Son derece zengin ve geniş bir birikimle, rahatça okunan bir üslupla kaleme alınan yazılarda kültür sanat dostlarının öğreneceği ve tartışacağı önemli meseleler olduğu kanaatindeyim.

Bilge bir düşünür şöyle der: "İnsan, kendisinin kim olduğunu, ancak başkalarıyla yüz yüze gelerek bilebilir.". Doğrusunu söylemek gerekirse zamanın akışında ilerlerken geriye, önceye, geçmişe dönüp bakarak belli meseleleri ayrı ayrı isimlerle, ayırt edici niteliklerine eğilerek tartışmak çok yerinde ve faydalı bir çaba. Gerektiğinde tekrar bakılabilir, başvurulabilir olmasına önem verdiğimiz yazılara bakınca yıllığımızın hacmi ölçüsünde bunun da gerçekleştiğini görmekten büyük mutluluk duyduğumu belirtmeliyim.

Ülkemizin kültür sanat hayatına ışık tutan ZKS Kültür Sanat Yıllığı'nın dördüncü sayısı, alanı çeşitli yönleriyle ele alan 48 akademisyen, sanatçı, yazar, şair, gazeteci ve eleştirmeni bir araya getiriyor. Köklerimizden geleceğe uzanan özgün bir kültür sanat politikası yaklaşımıyla 2022 Haziran'ı ile 2023'ün Mayıs ayı sonuna kadar bizdeki pek çok olaya yer vererek en silik mürekkebin en güçlü hafızadan daha iyi olduğu düsturu doğrultusunda çok değerli bir irade ortaya koyuyor.

Hayata nereden baktığınız attığınız her adıma, yaptığınız her işe siner. Hep beraber ihtiyaç duyduğumuz bütünlüklü perspektife katkı sunan yazarlarımıza ve yıllığın müşahhas hâle gelmesinde emeği geçen herkese canı gönülden teşekkür ediyorum. Bu çerçevede yıllığın, kültüre dair konuşmaların "kültürün iktidarı" için neler yapılması gerektiği seviyesine yükselmesine katkı sunacağına inanıyorum. Umarım kültür hayatımıza bütünlüklü bakma gayretini sürdüren ZKS Kültür Sanat Yıllığı alanın takipçileri için böylesi bir kavrayışı geliştiren yayınlardan biri olur.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

HÜSAMETTİN KOÇAN, GELENEĞİN ŞİFRELERİ SERGİSİ'NDEN (ZKS ARŞİVİ)

2022

HAZIRAN

Kültür ve Sanat Alanının Planlanması ya da Yeni Kanonik Merkezin Oluşumu

Necmettin Turinay

İnsan aynaya bakar, kendini görür ve anlamlı bulur. Tek kişilik bir dünya aynayı bütünüyle kaplamamış mı? O kaşlar, anlamlı geniş bir alın ve içimize açılan ateş gibi manalı bakışlar. Her şey bizden ve bizim dünyamızdan ibaret! Belki buna tek kişilik bir dünya demek bile mümkündür. Fakat çevre ve tabiat öyle midir? Orada teklik değil, çokluk söz konusu. Bir evin bütün manzarası, tabiatı dolduran renk ve ışık kombinezonları, daha ötede şekil ve surete bürünmüş sayısız estetik nesneler.

Dolayısıyla kültüre de böyle bir çokluğun orkestrasyonu nazarıyla bakılabilir. Sanatların tamamı, bunların gündelik hayatımızla kurduğu sayısız ilişki biçimleri. Yani fert ve toplum farkına varsa da varmasa da, böyle bir dünyada bulur kendini. Buna belki de “hazır bulur” demek, daha doğru olur. İşte o bütünlüğün bir de alt detayları söz konusu. Şiirden mimariye, müziğe, görsel sanatların alt dallarına, sinemaya ve tiyatroya. Bu alt dalları dilediğimiz kadar çoğaltabilirsiniz.

Yaşadığımız Dünya

Fakat düşünseniz!.. Farkına varmadan işine dâhil olduğumuz o ortamı bize kim hazırlıyor? Hangi müzikler geliyor kulağımıza. O müzikleri sevip sevmemiz önemli değil ayrıca. Kulağımıza kadar gelen seslerin bir üretimi, yayını söz konusu değil midir? Ya da mesela her yıl, farklı farklı mevsimlerde ilan edilen şiir, hikâye ve roman yarışmaları! Çoğunu ilgiyle takip ettiğimiz ödüller, ödül törenleri, onların seçici kurulları? İstanbul Sanat Festivali gibi etkinlikler? Yani neye sayarsanız sayın, her alanda canlı bir üretim faaliyeti. Onun pazarlanması, empozesi, ayrıca da kültürün ve sanatın ticarete dönüştürülmüş biçimleri. Dolayısıyla böyle hazır bir dünyanın içinde yaşadığımız inkâr edilebilir mi?

İsterseniz bir örnek daha! Seyrettiğiniz televizyon kanallarında müzik programlarına rastlıyor musunuz? Kuşkusuz muhafazakâr kanalları, haber kanallarını ya da dizilere ağırlık veren kanalları kastediyorum. Daha ötede dinleyici ve izleyicisi bayağı fazla TRT kanalları da buna

dâhil. Öyle de düşünmez misiniz? Televizyon kanallarının müzik yayınlarını çoğundan kimler aforoz etmiş olabilir? Hâlbuki hafif müziğin, Batılı müzik akımlarının pazarlamasını esas alan sayısız imkânlar ortada dururken?

İşte bu müziksiz, müziğe mesafeli yayın anlayışı hayatımıza o kadar ege-men oldu ki, bundan böyle kulakların ne Türk halk müziği, ne sanat müziği, hatta ne de dinî müzikleri duyma ve dinleme imkânı kalmadı. Bu tür müziklerin üretimi ile ilgilenenler bulunmadığı gibi, ilgili alana sanat muamelesi yapan, onları tanıtan ve değerlendirenler de bulunmuyor. Öyleyse nedir buradan doğan sonuç? Yerli aydın sınıfların, toplumun, gençlerin kendi ses ve nağme sisteminden kopması, o ezgileri hatırlamaz hâlde gelmesi değil de nedir?

Nitekim 1990 başlarında, Başbakanlık Aile Araştırma Kurumunda çalıştığım bir sırada, Klasik Türk makamlarını esas alan bir yarışma düzenlemiştik. O güne kadar Türkiye’de çocuk şarkısı denilince mutlaka Batılı makamlara uygunluk aranırdı. Yani yaptığımız iş bir ilkti. O kadar güzel ve başarılı, o kadar çok eser gelmişti ki, biz de şaşırıp kalmıştık. Şimdi hâlâ o besteler çalınıyor, çocuk şarkısı denilince! Okullarda ve her türlü bayramlarda! Ayrıca çocuklara mahsus müzik eğitimlerinde. Dahası çeşitli tarihlerde gittiğim Orta Asya ve Balkan ülkelerinde,

aynı bestelerle karşılaşmayayım mı? Dolayısıyla başarılı eserler müzik olsun, edebiyat olsun asla değerini kaybetmiyor.

Fakat siz sanır mısınız, tek çiçekle bahar gelir? Mesela kardelenler erken açar hem de kışın ortasında! Onun için kardelenlerin açtığı mevsime biz bahar demeyiz. Çünkü baharda, zamanın ve tabiatın toplu bir devinimi söz konusudur. Sayısız çiçekler açar, tabiat bütünüyle yeşile dönüşür. Balkonlardaki saksılardan tutun da parklara, bahçelere kadar, hemen her yerde bahar kendisini belli eder. İşte bunun içindir ki eskiler tek çiçekle bahar gelmez dememişler midir?

Kamunun Değişen Rolü

Dolayısıyla burada kastettiğim, öyle tekil örnekler değil. Tam tersine birbirini besleyen, birbirine ekmlenebilen sanat ve kültür faaliyetlerinin bütünüdür. İşte o noktada bakıyorum da hayatımızın bu alandaki boşluğunu çoğu kişinin, özellikle de aydın sınıfların merkezi hükümet politikalarıyla, ya da politikasızlığıyla izahtan yana oldukları görülüyor. O tür sınıflar, verdiği hükümleri desteklemek babında da, devamlı tek partili dönemlerden örnekler sıralıyor. Hasan Âli Yücel’in Batı klasiklerini tercüme programı, ya da tek tip insan yetiştirmeyi esas alan Köy Enstitüsü’nde olduğu gibi! Hemen ardından da umumi bir

koroyu andıran yakarışlar, eleştiriler geliyor. Demokrat Parti ne yaptı? Adalet Partisi iktidarının kültür ve sanat adına ne hizmeti oldu gibi! Yani o tür aydınlar ve sanat çevreleri, farkına varır gibi oldukları kültürel zafiyeti, devamlı resmî iktidarla izahtan yana oluyorlar.

Fakat burada farkına varılmamış bir paradoks da söz konusu. Çünkü Türkiye çok partili hayata geçtikten sonra, nasıl ekonomiyi kademe kademe özel sektöre devretmeye başlamışsa, kültür ve sanat hayatından da peyderpey geri çekilme-miş midir? Dolayısıyla kültür ve sanat alanında, kamu kurumlarının tekelciliğinden söz edilemiyor artık. Kamu kurumları müzik yaptırmıyor, resim yarışmaları düzenlemiyor. Nitekim devlet tiyatroları bu yüzden can çekmiyor mu? Adı var kendisi yok o kurumların, hâlâ farkına varmıyor musunuz? Bu yüzden kültür ve sanatın üretimi kadar, onun pazarlanması, dağıtımı, kaliteli olanın belirlenmesi, buradan bir atmosfer hâsıl edilmesi gibi sayısız hizmet, bugün kamunun dışına taşmış vaziyette.

Buna rağmen de kamunun yaptığı bazı hizmetler de yok değil hani! Mesela son yıllarda neredeyse suyu çıkmış panel ve sempozyum faaliyetlerinde kamunun katkısı ihmal edilebilir mi? Bugün çıkmakta olan sayısız derginin aldığı reklamları düşünün! Ya da mesela kamunun yaptığı kitap alımlarını. Dolayısıyla kamunun ancak böyle bir

katkısı söz konusu kültür ve sanata, daha ötesi de yok! Demek istiyorum ki kamu kendi eliyle, kültür ve sanat üretimine doğru dan katılmıyor, katılmak da istemiyor. Dahası bu alanlara dönük kamuda, ne bir kaygıya ne de arayışa şahit oluyoruz. Hâl böyle olunca, kamunun kültürel hayatı, her türlü sanat üretimini planlaması, organize etmesi söz konusu olabilir mi? Hadiseyi mevcut realitesi ile kavramakta güçlük çekenlerin, resmî kamu idarelerini ağlama duvarına dönüştürmelerine ne demek gerekir o zaman?

Bütün bunları söylerken, kamunun kültüre ve sanata olan katkısını bütünüyle sıfırlamak değil maksadım. Okullar için ders müfredatlarının belirlenmesi, klasik sanatların eğitimi maksadıyla açılacak yeni yeni okullar, yeni fakülte ve bölümler, Orta Asya ülkeleriyle ortaklaşa yürütülen dil ve alfabe birliği gibi çalışmalar, ortak kültür faaliyetleri, çeşitli İslam ve Türk ülkelerine sanatçılardan oluşan kültür heyetlerinin gönderilmesi, sinema filmlerine uygulanan sübvansiyonlar gibi, daha neler neler?

İlgi Sınırlılığı

Özellikle de şehirlerle rengini veren meydan düzenlemeleri, heybetli kamu binalarının inşası, büyük dinî mabetler! Bütün bunlar şehirlerin kimliğini ortaya koyan mimari, kültürel göstergeler değil midir? Buna karşılık bir de

tarihî mabetleri gölgeleyen, onları primitifleştirmek gibi sonuçlar doğuran gökdenler furyası! Hadisenin bu yanının, ne kadar yaraladığı hepimizin malûmudur. Tabii ki iş işten geçtikten sonra konuşmanın da pek faydası yok! Bunun için kamunun ve belediyelerin, şehir düşüncesine aşina aydın ve sanatçı sınıfların bir kaygısının, öngörüsünün bulunması icap etmiyor mu? Ayrıca gazete ve dergilerin de bu alanlara dönük bir kaygısı şart! Bakın dikkat edin, bu tür konuları sanata dâhil etmez bizim dergiler ve gazeteler. Bu yaygın duyarsızlığın altında, maalesef bu fukaralık yatıyor. O zaman siyasi sınıflar bu bilinci nasıl edinecekler dersiniz?

Yukarıda işaret edildiği gibi, kültür ve sanat hayatı çoklu bir manzara arz eder. Her türlü sanatların tamamı, çok çok eser üretimi, bunlara dönük talep yoğunluğu ve ticareti, daha ötede de bu alanları merkez alan canlı, eleştirel bir ortam! Yani tek tek eser üretiminin ötesinde bir şeyden söz ediyoruz. Fakat bu ilgi genişliğini dergi ve gazeteler iş edinmez, duyurmazlarsa neye yarar? Televizyonlar habere, programa, mülakata dönüştürmezse, ne dersiniz bu lakaydiye?

Yani tek tek sanatçılar ve ürettiği eserler, bazen de önemli düşünürler! Bunların daha ötesinde söylemek istediğim, kültür ve sanat hayatını toplu olarak bir bütün hâlinde kavrama yetisi. Bütün sanatları,

kültürel üretimleri, toplu olarak kavramak, buradan doğan bir kamuoyu algılaması. Bunu kim veya kimler, hangi kurum ya da yayın organları sağlar? İşte kendini bu yetkinlikte gören, bu alanda kendini sorumlu bilenler, kültür ve sanat hayatında nâzım rol oynayabilirler.

Yayın hayatında, bazı mimarlık dergileri ile karşılaşsınız! Görsel sanatlarla ilgili hakeza! Daha böyle sayısız dergi söz konusu. Ama mesela beş yıldır Sultanahmet Camisi'nde büyük bir restorasyon faaliyeti sürdürülüyordu. Bu bir sanat faaliyeti değil midir? Tarihî bir eser nasıl restore edilir, yeni dönemde klasik tezyinatlar nasıl icra ediliyor? Bu işi üstlenen mimar ya da restoratörler kimdir, onların yaklaşımı nedir? Siz bunları merak eden bir dergi, gazete veya televizyon tanıyor musunuz? Bir haber, konuşma veya ilgili çevrelerle yapılmış bir mülakata şahit oldunuz mu?

Bizim dergi spotlarına bakarsanız, onların künyelerinde "sanat ve edebiyat dergisi" kaydı hemen gözünüze çarpar. Edebiyatı az çok biliyoruz. Fakat onların "sanat"tan ne anladığını ise kestiremiyoruz. Bu kavramın içine hangi sanatlar sığdırılmaktadır? Mesela müzik, tiyatro, sinema, resim, mimari vs. Çıkarmakta olan dergiler bütün konulara niçin bu kadar yabancı hisseder kendini? O tür dergilerin bir yarısı şiirlerle bir yarısı da hikâye ile dolu. Dolayısıyla sanatın

ve kültürün çoğu alanından steril bir dergicilik! Bu hâl okuyucuyu sınırlamak değil de nedir? Yani böyle bir yayıncılığın, kendi aynasında kendine bakmak ve kendisi ile mutmain yaşamaktan ne farkı vardır? Kamuoyundaki belirgin ihtiyaçları, büyük boşlukları okuyamayan, onlara tekabül arayışı da bulunmayan tek boyutlu bir yayıncılık.

Kuşkusuz tek kişilik, tek boyutlu bu zeybek oyunları, sırf muhafazakâr kesimlere de has değil. Tek başına kendi sazını çalan, kültür ve sanat hayatının içinde yüzdüğü zaafı, sırf kamu idaresi ya da iktidarla izah eden sızlanmacı bir başka koro daha var Türkiye’de. Nitekim onlar da devamlı hükümetlerden şikâyetçi! Sanki hükümetler engel olmasa, her şeyi yapmak mümkünmüş gibi bir dil kullanıyorlar. Devlet veya özel tiyatroların önü neden açılmıyor, resim vs. alanlar neden desteklenmiyor, ya da sol-laik düşüncelere neden engel çıkarılıyor gibi. İktidar düşkünü ya da iktidar merkezli düşünen bu iki sınıfın, çağın biraz gerisinde yaşadığını niçin kabul etmeyelim? Sanki İkinci Dünya Savaşı öncesi yılların, tek partili iktidarlara sona ermemiş gibi! Ya da Türkiye, Soğuk Savaş yıllarının dışına çıkmamış gibi! Hâlâ, hâlâ daha aynı teraneler!

Büyük Sermaye ve Kültür

İşte bu iki sınıfın dışında, bir başka sınıf daha var Türkiye’de. Kültüre ve sanata dair yaklaşımlarını, her türlü sanat üretimini planlayabilen bir merkez! Bu sınıfın belirgin özelliği, iktidar merkezli düşünmesi. İktidarlardan mümkün olduğu kadar bağımsız çalışması! Belki de kendini merkez alan, bir başka programa eklenmek ihtiyacını duymayan bir merkez orası. Kimdir bu sınıf veya merkez dediğinizi duyar gibi oluyorum. O sınıfı büyük sermaye gruplarının ve onların kurduğu yayınevlerinin teşkil ettiğinden şüphe mi vardır?

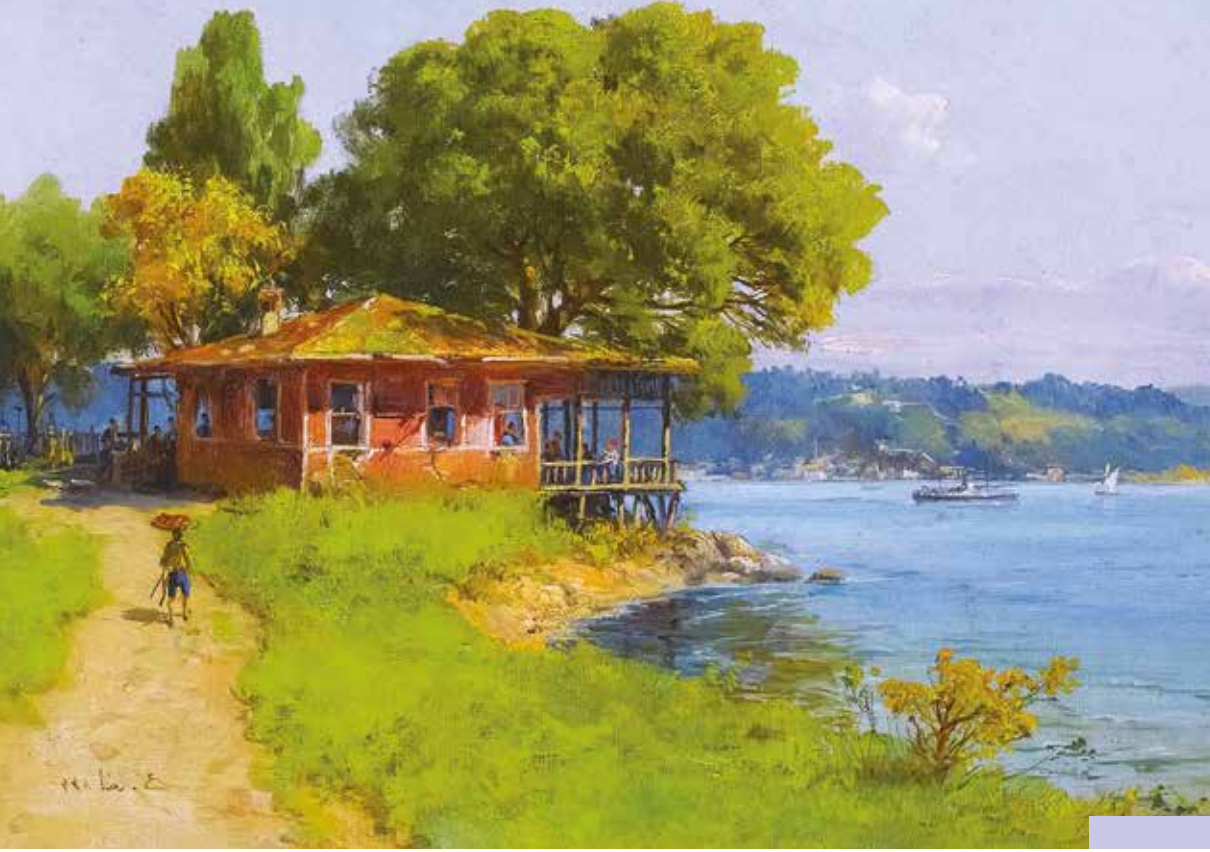
O sermaye grupları, banka tüzel kişilikleri ve vakıflar üzerinden, kültür ve sanat piyasasını yönlendirdikleri gibi, çoğu ödül mekanizmaları üzerinde de bayağı etkili görünüyorlar. Yerli kültüre ve düşünceye bigâne bir yayıncılık, onların bütün muradı. Batılı yaşamayı moda dönüştürmek veya dayatmak, yerli olanın ise karikatürünü çıkarmak!

1960 ve 1970’lerin köy ve kasaba merkezli, toplumsal edebiyatını ilk kınayanlar onlar olduğu gibi, onun yerine vıcık vıcık Bodrum edebiyatını ikame edenler de gene onlardı. Bireyci bir edebiyatın gereği imiş gibi, çift cinsiyetli yazmaları da

gene o çevrelerin yaygınlaştırdığı bilinen bir husustur. Dolayısıyla sınıfların finanse ettiği yayınevlerinin bu alandaki rolü unutulabilir mi? Gene mesela ekmek elden su gölden, hiçbir ekonomik kaygı duymayan sınıfların hayatları! O hayatların dizilere dönüştürülmesi, o tür televizyonların marifeti değil midir? Müzik zevkinin değiştirilmesi, Batılı “müzik akımlarının” özellikle de “etnik müziğin” empozesi, moda dönüştürülmesi buna dâhil!

Mesela “Z Kuşağı” kavramını kimler icat etti dersiniz? Özellikle de gençliği töhmet altına sokan “deizm” kavramı, onların bir armağanı olmasın sakın! Genel kitleye, sanat ve edebiyat piyasasına kimlik-siz yaşamayı öneren, bunu ideolojilerin ayrıştırıcı diline karşı, sanki bir alternatif imiş gibi sunanların masumiyetine inanılabilir mi?

Bir de bu alanda Avrupa Birliği ile uluslararası vakıfların sübvansiyonları söz konusu. Kültür, sanat ve düşünce hayatının bütününe yönelik! O tür sınıf ve merkezlerin, laiklik ve dine muhalefet önyargısı ile çoğu aydın-sol çevreleri ortak cephe elemanı olarak kullandıkları da bir gerçektir. Dolayısıyla liberal-demokratik dönemlerde, sanata ve edebiyata dönük “kanonik merkezi”, bu sınıfların oluşturduğu söylenebilir gözükmektedir.

01 HAZİRAN

RESSAM HOCA ALİ RIZA SERGİSİ

Millî Kütüphane Arşivi Koleksiyonu'ndan seçilen eserlerin yer aldığı "Ressam Hoca Ali Rıza Koleksiyon Sergisi", Beyoğlu Belediyesi Galatasaray Sanat Galerisinde sanatseverlerle buluştu. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen Beyoğlu Kültür Yolu Festivali kapsamındaki serginin açılışında konuşan Bakan Yardımcısı Ahmet Misbah Demircan "Kültür ve Turizm Bakanlığının en önemli misyonlarından biri, tarihî şehirleri kültürleriyle, sanatlarıyla, mimarisiyle, estetiğiyle ve kültürel mirasıyla korumak ve ortaya çıkarmak." değerlendirmesini yaptı.

01 HAZİRAN

TRİO PATARA KONSERİ

Restorasyonu yeni tamamlanan Roma Hamamı, Başkent Kültür Yolu Festivali'nde açık hava sahnesine dönüştü. Leyla Bayramoğulları, Simge Büyükedes ve Aslıhan Güngör'den oluşan Trio Patara grubu, antik kalınların etkileyici atmosferinde sanatseverlere unutulmaz bir gece yaşattı. Flüt, arp ve soprano sese uygun ünlü bestelerin seslendirildiği konser, izleyicilerin beğenisıyla karşılandı.

02 HAZİRAN

GELENEKSEL EL SANATLARI SERGİSİ

Sivas Olgunlaşma Enstitüsü atölyelerinde, usta öğreticiler tarafından geleneksel el sanatları teknikleriyle hazırlanan ve şehrin yüzlerce yıllık yaşam kültürünü yansıtan ürünlerin yer aldığı sergi açıldı. Sivas Olgunlaşma Enstitüsü Müdürü Aysel Şenlen "Geçmiş ile gelecek arasında bir köprü olduğunu düşündüğümüz kurumumuz, bugün buradaki etkinlik kapsamında tanıtacağımız geleneksel el sanatlarımızı gelecek nesillere aktarmak için önemli bir vazifeyi üstlenmiştir." dedi.

02 HAZİRAN

MÜZECİLİK AÇISINDAN BAKSI MÜZESİ

Kazlıçeşme Sanat, Hüsamettin Koçan'ın "Gelenğin Şifreleri-Geleceğin Şifreleri" adlı sergisi kapsamında Ayşe Köksal'ı ağırladı. Bayburt'un Bayraktar köyünde kurulan, gerek mimari yapısı gerekse konumu itibarıyla 'sıra dışı müze' olarak ünü dünyaya yayılan Baksı Müzesine odaklanan söyleşinin moderatörlüğünü ise Nusret Polat üstlendi. Söyleşide önce geleneksel müzeden modern müzelere, oradan da çağdaş sanat müzeciliğine uzanan bir çerçevede müzecilik ayrımlarına dikkat çekildi.

Mimari tasarımı, yapısı ve sosyal boyutuyla içinde konumlandığı doğa ve coğrafyanın bir parçası olan Baksı Müzesinde ise dengeli bir yaklaşımın olduğunu belirten Köksal, Baksı Müzesinin dünyadaki müzelerden hayli farklı olduğunu belirtti. Köksal, müzenin kuramsal derinliğini ve yapılan tartışmaların sonuçlarını karşılaştırmalı bir yaklaşımla anlattı. Baksı Müzesinin diğer müzelerden farklılığını zaman içinde çok daha belirgin kıldığını kaydeden Köksal, müzenin, etkinlikleri ve yayınlarıyla bambaşka bir vizyon çizdiğini dile getirdi.

Çağdaş ve geleneksel sanatları aynı çatı altında barındıran, atölyelerle yöre insanına eğitim ve istihdam imkânı da sağlayan Baksı Müzesinin, etkileşime açık yapılanmasıyla bir diyalog ortaya koyduğuna işaret etti.

04 HAZİRAN

4. ZEYTİNBURNU TÜRK DÜNYASI

ÖYKÜ
FESTİVALİ

Zeytinburnu Belediyesinin düzenlediği 4. Zeytinburnu Türk Dünyası Öykü Festivali 2-4 Haziran'da edebiyatımızın ve Türk dünyasının kıymetli yazarlarını "Hikâyenî Hatırla" başlığı ile ağırladı. Önceki yıllarda Uluslararası Öykü Festivali adıyla üç kez düzenlenen etkinlikler, bu yıl Türk Dünyası Öykü Festivali temasıyla sanatseverlerle buluştu.

Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan ve Türk dünyasının farklı bölgelerinden gelen toplam 39 yazarla gerçekleşen oturumlara, Zeytinburnu Kültür Sanat, Zeytinburnu Kitapçısı ve Nağmedâr ev sahipliği yaptı. Festivalde Türk dünyasının farklı bölgelerinden gelen öykücü ve çevirmenler ile metinler üzerinden kardeşlik bağlarının güçlendirilmesi ve anlatılardaki akrabalıkların altı çizildi.

04 HAZİRAN

KARAGÖZ KÜLTÜR, SANAT VE KAKAVA FESTİVALİ

29. Karagöz Kültür, Sanat ve Kakava Festivali 2-4 Haziran tarihleri arasında düzenlendi. Kırklareli Belediyesi tarafından düzenlenen festivalde Karagöz Parkı önünde protokol üyeleri ve çok sayıda vatandaşın katılımıyla oluşturulan kortej yürüyüşüne Sırbistan, Bulgaristan, Kuzey Makedonya, Arnavutluk ile Bosna Hersek'ten halk oyunları ekipleri de katıldı. Festival boyunca Kırklareli'nin birçok noktasında renkli görüntüler oluştu.

3 gün süren festivalde; yabancı ekip ve zumba gösterileri, şiir dinletileri, imza günleri, söyleşiler, yöresel yemek yarışması,

1. Kırklareli Uluslararası Sanat Buluşması gibi etkinlikler düzenlendi. Açılan stantlar ziyaret edildi. Burak Akkul, Seda Akkul, Sunay Akın gibi tanınmış kişiler tarafından yapılan imza günü ve söyleşilere yoğun ilgi gösterildi.

Festival kapsamında Rumeli Ekrem, Babutsa, Candan Erçetin, Barış Gülhane, Doğukan Çakırlar, Sami Levi, Kubat, Def Dance Academy, Ali Altay ve Funda Arar birer konser verdi.

04 HAZİRAN

MEDENİYETLER ARASI MÜZİK MOZAIĞI

3. Uluslararası Müzik Kültür Sanat Günleri kapsamında Burdur'un Gölhisar ilçesindeki Kibyra Antik Kenti'nde bulunan, yaklaşık 2 bin yıllık Medusa mozaikli odeonda (müzik evi) Medeniyetler Arası Müzik Mozaïği konseri düzenlendi. Konser hakkında bilgi veren Prof. Dr. Zeki Nacakçı programda Orta Çağ'dan bugüne uzanan müzik eserleriyle mozaik oluşturdıklarını ifade etti.

04 HAZİRAN

TÜRKİYE'NİN KÜLTÜR EKONOMİSİ

KREKSA Kültür ve Sanat Araştırmaları tarafından hazırlanan *Grafiklerle Türkiye'nin Kültür Ekonomisi 2022* raporuna göre, kültür ekonomisinde önemli bir yeri olan gösteri sanatları, yarattığı yüksek katma değerle turizm, gıda, perakende gibi çok sayıda sektörü doğrudan etkiliyor.

Gıda ve turizm gibi çok sayıda sektörün ekonomiye sunduğu birim ciro içinde katma değer oranı ortalama yüzde 15 seviyesindeyken, bu oran kültür endüstrisi söz konusu olduğunda yüzde 26'ya yükseliyor. Kültür ekonomisinde en büyük paya sahip gösteri sanatları ise tek başına yüzde 50 katma değer payı sunuyor. Raporda, kültür ekonomisine yapılan yatırım ve desteklerin, ekonominin canlandırılmasında tetikleyici bir güç oluşturacağı vurgulanıyor. Müzik, film, tasarım, yayıncılık ve gösteri sanatları ile yayıncılık endüstrisini bünyesinde barındıran kültür ekonomisinin Türkiye ekonomisini besleyen en önemli gelir kaynakları arasında yer aldığını belirten Dr. Funda Lena "Gösteri sanatları alanına yapılan yatırımlar sadece sanatı desteklemekle kalmıyor, aynı zamanda ülke ekonomisinin kalkınmasında tetikleyici bir güç oluşturuyor." dedi. Lena, "Festival, bienal gibi düzenli organize edilen etkinlikler bölge ekonomilerini canlandırıyor. Yeni etkinlik mekânlarının açılması, kültürel aktivitelerin çeşitlendirilmesi turist trafiğini artırıyor. Yalnızca gişelerin değil, restoran, kafe, otel ve mağazaların hatta taksi durakları gibi ulaşım noktalarının da gelirini yükseltiyor. Gelişmiş ülkeler kültür ve sanat faaliyetlerinin sahip olduğu ekonomik potansiyeli oldukça verimli kullanıyor." şeklinde konuştu.

05 HAZİRAN

BERGAMA TİYATRO FESTİVALİ

Bergama Tiyatro Festivali, Bergama'yı tiyatro sahnesine dönüştürdü. Etkinlikler yerelleşme, sektörleşme, sosyal ve kültürel hayatın erişilebilirliği, çocuklar ve gençlerin kültür ve sanat hayatına katılımı çerçevesinde düzenlendi. İlgi çekici performans programının yanı sıra farklı yaşlardaki katılımcılara yönelik disiplinlerarası atölyeler, konuşmalar ve yürüyüşlerden oluşan ekiplerin hazırladığı etkinlikler 2-5 Haziran tarihleri arasında sanat-severlerle buluştu. "Sahneyi Sürdür!" eğitimci eğitimi etkinliği ile katılımcılar, "Sürdürülebilir pratikleri kendi uygulamalarımıza nasıl adapte edebiliriz?" sorusuna odaklandı.

05 HAZİRAN

GÜL FESTİVALİ

Kortej yürüyüşüyle başlayan Isparta Uluslararası Gül Festivali kapsamında gül bahçelerinde gül hasatları yapıldı, konserler verildi, çeşitli yarışmalar ve etkinlikler düzenlendi. 3-5 Haziran 2022 tarihleri arasında düzenlenen festivalde farklı il ve ülkelerden gelen ekipler tarafından hazırlanan gösteriler izleyicilerle buluştu. Çocuklara yönelik atölye çalışmalarının da yapıldığı festival kapsamında fotoğraf ve el işleme halı sergisi açıldı.

05 HAZİRAN

CAN YÜCEL KÜLTÜR SANAT FESTİVALİ

Datça Kültür Sanat Dayanışmasının düzenlediği Can Yücel Kültür Sanat Festivali sona erdi. Festivalde çok sayıda konser; edebiyat buluşmaları; resim, heykel, fotoğraf sergileri; tiyatro ve çocuk atölyeleri yapıldı. Ekrem Ataer ve Grup Gündoğarken'in sahne aldığı festivalde, Akif Kurtuluş ve Sezai Sarioğlu "Katmanları ve Ayrıksı Yönleriyle Can Yücel Şiiri"ni konuştular. Sezai Sarioğlu, Emin Şir ve Şenol Morgül ise "Şiirler ve Şarkılarla Can Kere Can" etkinliğinde sanatseverlerle buluştu. Festivalde Datça'da yaşayan 23 yazarın imza günleri de gerçekleştirildi.

05 HAZİRAN

SİNEMATEK GÜNLERİ

Sinematek/Sinema Evi, bu yıl ilkinin hayata geçirdiği Sinematek Günleri'nde alanında uzman sinema endüstrisi profesyonellerinin katkılarıyla panellere, söyleşilere ve atölyelere ev sahipliği yaptı. 3-5 Haziran tarihleri arasında film sektörünü bir araya getiren Sinematek Günleri, sektörde aktif çalışan veya sektöre girmek isteyen sinemaseverlerle profesyonelleri buluşturdu ve ulaşılabilirliği sağlamak üzere ulusal sinemacılara ağ kurma ortamı sundu. Etkinlikte üç gün boyunca her gün 10.00-18.00 saatleri arasında sekiz oturum, birer atölye ve ücretsiz söyleşi düzenlendi.

05 HAZİRAN

ZKS'de, **Taziye** adlı tiyatro seyirciyle buluştu.

08 HAZİRAN

ZKS'de düzenlenen özel etkinlikte **Halk Oyunları Gösterisi** sahne aldı.

06 HAZİRAN

TURKUAZIN BERRAKLIĞI

Her türden etkinliğin yer aldığı 20. Alanya Uluslararası Turizm ve Sanat Festivali kapsamında Ressam Can Emre Dağ'ın "Saklı Bahçe" adlı resim sergisi açıldı. Eserlerinde Akdeniz'in turkuazını kullanan Dağ, sergisi hakkında "Öncelikle Akdeniz'in kalbi olan Kızılkule'de sergi gerçekleştirmek ve sanatseverlerin beğenisine resimlerimi sunmak beni çok mutlu etti. Bunun yanı sıra Alanya'nın en eski kültürel yapılarından olan Kızılkule resimlerimin nefes bulmasına yardımcı olurken aynı zamanda resimlerimi başka bir boyuta taşıdı." ifadelerini kullandı. Bir ayda 85 eseri tamamladığını anlatan Dağ, tablolarında öne çıkan mistik öğeler hakkında ise şunları kaydetti: "Mistik yönü ağır basan kahramanlar, umut, yeniden doğuş öykülerini ele aldım. Zümrüdüanka kuşunun kül-lerinden doğma sahnesini ya da hayat ağacı konularını örnek verebilirim. Turkuazın berraklığı ise kalbimizin yeniden kendi güvenini kazanıp huzura ulaşmasını temsil ediyor."

Festival alanında bulunan Yörük Çadırı'nda canlı resimler de yapan Can Emre Dağ'ın 85 eserinin yer aldığı "Saklı Bahçe" sergisi, 6 Haziran'a kadar Kızılkule'de sanatseverlerle buluştu.

HOMEROS KENTİNE DÖNÜYOR.

3-4-5
HAZİRAN

1. BAYRAKLI
ULUSLARARASI
HOMEROS
EDEBİYAT / SANAT
FESTİVALİ

1st BAYRAKLI INTERNATIONAL
HOMEROS LITERATURE / ART FESTIVAL

ŞİİRİN İNSANA VE EVRENE BAKIŞI

İzmir Bayraklı'da ilki düzenlenen Bayraklı Uluslararası Homeros Edebiyat/Sanat Festivali'nde sanat dünyasının ünlü isimleri bir araya geldi. Üç gün süren festivalin açılış galası Smyrna Bayraklı Höyüğü'nde yapıldı. Kazı alanı, etkinlik için baştan sona antik çağa özgü figürlerle donatıldı. Bayraklı Höyüğü'ndeki tarihî sütunlar ışıklandırılarak estetik bir görünüm kazandırıldı. Gala gecesinde sunumunda oyuncu Gülsen Tuncer, Homeros'un İlyada ve Odessa destanlarından bölümler okudu. Nâzım Hikmet, ölümünün 59'uncu yılı ise Şair Ahmet Telli'nin seslendirdiği şiirlerle anıldı. Şair Adonis konuşmasında, "Şiir evrene bölünmez bir bütün, insana ise bütünün bir ışığı olarak bakar. Şiir, dünyaya sürekli yeni bir insani form, biçim, suret sağlayarak dil ile nesnel, insan ile insan ve insan ile dünya arasında yeni ilişkiler tesis eder. Şiiri kutlamak amacıyla bu festivali düzenleyen herkese teşekkür ediyorum. Şair kent İzmir'i teşekkürle ve minnetle selamlıyorum." dedi.

07 HAZİRAN

ETKİLENMENİN SINIRI VE İNTİHAL

Akbank 40. Günümüz Sanatçıları sergisinde yer alarak ödül kazanan Zeynep Sude Can'ın intihal yaptığı ortaya çıktı. Akbank 40. Günümüz Sanatçıları Yarışması'nın İpek Duben, Çelenk Bafra, Gönül Nuhoğlu, Derya Bigalı ve Fatoş Üstek'ten oluşan seçici kurulu, sosyal medyadan gelen tepkiler üzerine resmi yarışmadan çekti. Akbank, ödülü derece olarak değil tüm katılımcılara eşit para ödülü olarak vermişti. Akbank 40. Günümüz Sanatçıları sergisinde yer alan Zeynep Sude Can'ın eserinin Alex Merritt'in *Sun Blide II* isimli eserinin benzeri olduğu önce sosyal medyada ortaya çıktı. Gelen tepkiler üzerine Akbank Sanat Jürisi sessizliğini bozarak resmi incelediklerini, genç sanatçı Zeynep Sude Can'ın eserinin Alex Merritt'in *Sun Blide II* adlı eserinden yola çıkılarak üretildiği değerlendirmesine vardıklarını açıkladı.

"Akbank Sanat, Resim ve Heykel Müzeleri Derneği ve Akbank 40. Günümüz Sanatçıları Yarışması jüri üyeleri olarak Zeynep Sude Can'ın eserinin sergiden çıkarılması ve ödülünün geri alınmasına ilişkin kararımızı kamuoyunun bilgilerine sunarız." diyen yetkililer, ödülü Can'dan alıp başkasına vermeyeceklerini de duyurdu. Eseri olayların merkezinde yer alan Alex Merritt, "Hiç kızgın değilim. Üzgün de değilim. Sanatçılar daima etkilerle sanat hayatlarına başlarlar. Etkilendiğin, olmak istediğin birileri daima vardır. Etkilenmeden resim yapılamaz. Ama bu resim, söz konusu etkilenmenin sınırını epey aşmış. Öte yandan benim açımdan çok ilginç. Çok tuhaf bu yaşananlar. Ayrıca Türkiye'de resmimin bilinmesi çok hoşuma gitti." dedi.

Zeynep Sude Can ise sosyal medya hesabından yaptığı açıklamayla mahremiyetine saygı gösterilmesini istedi: "Her ne kadar benim için zor olsa da açıklama yapma gereği duydum. Bu olay benim toyluğuma verdiğim bir davranış oldu. Yarışmadan kendi isteğimle çekildim ve para ödülünü de almadım. Yaptığım şeyden ağır bir şekilde dersimi aldım. Sadece bu kadar ağır olmamalıydı bazı şeyler. Düşe kalka öğreniriz. Herkes bir hata yapar. Herkesin aldığı dersler vardır. Ders almam gerekiyordu ve alındı. Şu anda kendimi çok iyi hissetmiyorum. Sadece toparlanmaya, işimi yapmak için motivasyonumu toparlamaya çalışıyorum. Herkese yaşananlar yüzünden üzgün olduğumu belirtmek, özür dilemek isterim. Şimdiye kadar koruduğum sessizliğime ve mahremiyetime saygı duyulmasını da rica ediyorum."

07 HAZİRAN

13. ULUSLARARASI TRT BELGESEL ÖDÜLLERİ

TRT tarafından bu yıl 13'üncüsü düzenlenen Uluslararası TRT Belgesel Ödülleri yarışmasında öğrenci filmleri, profesyonel ve proje destek kategorilerinde 100'den fazla ülkeden 2 bin 618 projenin başvurduğu 79 finalist arasından seçilen 24 projeye ödülleri takdim edildi. Uluslararası filmler kategorisinde en iyi belgesel ödülünü *Only The Wind* filmiyle Zofia Kowaleswska; Kültür ve Turizm Bakanlığı özel ödülünü *A Parked Life* ile Peter Triest; üçüncülük ödülünü ise *After The Rain* ile Jian Fan kazandı.

Mevlâna İdris Üzerine Değıniler

Mustafa Ökkeş Evren

1966'da Kahramanmaraş'ta dünyaya gözlerini açıp 7 Haziran 2022'de aynı şehirde gözlerini kapayan Mevlâna İdris, 1980'lerin sonundan itibaren adını duyurmuş, yakın çevresinin derviş diye nitelediğı bir şairdir. Dervişliğı dünyaya tamah etmemesindendir. Zaten bir şaire de yakışan budur. Şiirlerinde gizli, bazen de aşikâr bir çocuk vardır. Bu sebeple onun şiirleri çocuk saflığındadır. Kemal Sayar *İkindiyazıları*'nda Mevlâna İdris'i "Günümüzün bir derviş. Bütün şairler ve bütün çocuklar onun müridi. Yeryüzündeki bütün çocukları tanıyor. Neyzen. Şair. İstanbul Hukuk'u bitirdi. Nedim Ali'nin kardeşi. İki kardeş: asr-ı saadetten günümüze iki ışık. Mevlâna: çocukların ve şairlerin şeyhi." olarak tanımlar. Bir hukukçu olmasına rağmen yetişkinlerin ipe sapa gelmez davalarıyla uğraşmak yerine şiirler, masallar ve deneme türünde yazılar yazarak edebiyat dünyasında var olmayı tercih etmiştir.

Çocukların Gönünde Taht Kurdu

Mevlâna İdris aklından bir adam tutar ve onu asla bırakmaz. Bu adam, savaşımlarla savaşı, yoksul çocuklara çikolata yapar,

ağustos böcekleriyle beraber öter, misket oynarken bütün çocuklara yenilir, fillere maaş, sakatlara uçak dağıtır, papatyalara barışı sorar, aylara keman çalar, cebindeki son parayla bir demet çiçek alıp çiçekçi çocuğa hediye eder. Nerde bir çiçek görse adam oradadır. Bu adamlardan birkaç tane daha olsa dünyanın daha güzel olabileceğini düşünür "Adamım Benim" isimli şiirinde. Mevlâna İdris'in aklında tuttuğı iki adam vardır; biri Mustafa Ruhi Şirin, diğeri ise Cahit Zarifoğlu'dur. "Gökyüzünü Anlatan Adam" isimli şiirinde tastamam Mustafa Ruhi Şirin'i anlatır.

Birçok şiirinde derviş ve hırka kelimesini belirgin olarak kullanan Mevlâna İdris, "Ay Söylevi" isimli (naat) şiirinde şeyhim diye hitap ettiğı rahmet Peygamberini merhametin kaynağı olarak görür. Dünyayı güzelleştirecek adamlardan bir diğerrinin de çocuk edebiyatının zarif kalemi Cahit Zarifoğlu olduğunu bu şiiri ona ithaf etmesinden anlıyoruz. Kim bilir, belki de Mevlâna İdris'in çocuk edebiyatına onca güzel eserler vermesi bu iki ismin etkisiyle olmuştur.

Arap dünyasının bilinen gazetelerinden *Kudsul-Arabi* gazetesinde Mevlâna İdris ile ilgili kaleme

aldığım yazıda, “Şark’ın Nobelsiz kahramanları” tabirini kullandım. Mevlâna İdris, onlarca şiir, masal ve deneme türündeki eserlerini çocuk edebiyatına kazandırarak birçok ödülü hak etmiştir.

Kuş Renkli Çocukluğum şiir kitabı ile 1987’de aldığı Gökyüzü Yayınları Çocuk Edebiyatı Ödülü, *Korku Dükkânı* kitabı ile 1998 yılında aldığı Türkiye Yazarlar Birliği Çocuk Edebiyatı Ödülü, 2008’de Kosova’da Türkçeye Katkı Yapanlar Uluslararası Ödülü bunlardan bazılarıdır. Nuri Pakdil ve Sezai Karakoç belgeselleri başta olmak üzere birçok belgesele katkıda bulunmuş ayrıca Çocuk Yayınları Danışma ve Yayın Kurulu Üyeliği yapmıştır. Kitapları Arapça, Farsça, Macarca, Urduca, Almanca başta olmak üzere birçok dile tercüme edildi. En büyük ödül ise çocukların gönlünde kurduğu tahttır.

Bilindik Kalıpların Dışında

Her şair yahut öykücü gibi Mevlâna İdris de dergilerle ilişkisini kesmeyen bir şairdir. *İkindiyazıları* ile kurduğu ünsiyet *Diriliş*, *Dergâh*, *Albatros*, *Geniş Zamanlar*, *Gerçek Hayat*, *Mavikuş*, *Bilge Çocuk* ve benzeri dergilerle devam etmiştir. Son olarak “Aklin Varsa Büyüme” sloganı ile çıkardığı *ÇETO* dergisinde çocuklar ve gençlerle beraber çocukluk yurdunu terk etmeyen yetişkinleri aynı derginin sayfasında bu-

luşturmuş şiir gibi takdim yazılarıyla her sayı okuyucuyu selamlamıştır. Çocuk Edebiyatı Tercüme Ofisi alt başlığının ilk harflerinden oluşan *ÇETO*; nefis çizimler, resimler ve fotoğraflar eşliğinde şiir, öykü, masal ve deneme türündeki yazıların yer aldığı nitelikli bir dergi olarak bir süre yayın hayatına devam etti. Dünya çocuk edebiyatına ait şiir ve masallarında yer aldığı derginin çocuk felsefesini ortaya koyan bakış açısı vardı.

Çocuk dili duru bir dildir, hiçbir katkı barındırmaz içinde. Çocuklar konuşurken insanın yüzünde tebessüm, içinde bir hoşluk oluşur. Çocuklar olaylara, nesnelere ve hayata büyüklerin baktığı gibi bakmazlar. Çünkü onlar her nesneye, her olaya kendi icat ettikleri gözlüklerle bakarlar. “Bir Çuval Gözlük”e sahip olan çocuklar, o gözlükler sayesinde yetişkinlerin baktıkları hâlde göremedikleri şeyleri görürler. Mevlâna İdris’in masallarında develer tellal, pireler berber olmasa da hortumuyla gazoz püskürten fil, fili hipnoz eden kedi, ayı ısırarak uçan eşek, ormanda et yemeyi yasaklayan vejetaryen arslan gibi acayip hayvanlar ve tuhaf adamlar vardır. Çocuklara normal tekerlemeyi anlamsız bulan Mevlâna İdris, sıra dışı bir varlık olan çocuğa sıradan bir anlatı sunmanın iyi bir şey olmadığını bu sebeple masallarında /şiirlerinde bilindik kalıpların ve mantığın biraz dışında anlatır

anlatacaklarını. Mantığın olduğu yerde çocukluk yoktur. Zaten çocukluk mantığın bittiği yerde başlamaz mı?

Kendisini çocuk kitabı yazarı olarak değil çocuk edebiyatı yazarı olarak tanımlayan Mevlâna İdris çocuklara öğretmek yerine onlardan yeni şeyler öğrenmeyi tercih eder. Çocuklarla okuma üzerine yaptığı söyleşide sorduğu sorular da hayli ilginçtir: “Peki, senin hiç okuduğun kitaplardan etkilenip o kitapla ilgili rüya gördüğün oldu mu?”, “Bir tırtıl olsan şapka giyer miydin?”, “Bir leylek olsaydın göç eder miydin her yere?”, “Bir masal kitabını kafana koyup dans ettin mi hiç?”, “Gece yatarken masal dinliyor musun hiç?”, “Sana masal anlatan biri var mı?”

Edgar Allan Poe “Çocukluk yaz güneşine benzer/ En acı veren şey solup gitmesidir.” derken Arthur Schopenhauer ise çocuklukta, nesne ve olguların yeniliğinden kaynaklanan ivmeler, şuuru meşgul eder. Bu sebeptendir ki çocukların günleri daha uzundur.” der. Her iki düşünce de çocukların umurunda olmaz. Fakat Mevlâna İdris hem kendi adına hem de çocuklar adına hayıflanır bir çırpıda geçip giden çocukluğuna. “Aklım yokmuş büyüdüm” diyerek hayıflanır.

09 HAZİRAN

TEKFEN FİLARMONİ ORKESTRASI 30 YAŞINDA

Tekfen Filarmoni Orkestrası 30 yıl önce kültür sanatın sesi olmak için Tekfen Holding kurucu ortaklarından Ali Nihat Gökyiğit tarafından hayata geçirildi. Türkiye'nin sanat hayatının dünyaya açılması için büyük bir katkı sunan orkestra kurulduğu 1992'den bu yana farklı kimliklerden pek çok müzisyeni notaların etrafında bir araya getirdi. Tekfen Vakfı Genel Müdürü Dori Kiss Kalafat, orkestranın ülkenin sayılı özel sanat kurumlarından biri hâline geldiğini belirterek "Tekfen Filarmoni dünyanın bugünkü kaygularına kulak vererek, klasik müziği hiç susmayacak bir şekilde sürdürülebilir kılmak amacıyla elinden gelenin en iyisini yapmak için çaba gösteriyor." dedi. Orkestra, 30'uncu yaşını Türkiye'nin en etkileyici atmosferlerinden birine sahip olan Efes Antik Kenti Celsus Kütüphanesinde çok özel bir konserle kutladı. 35. Uluslararası İzmir Festivali kapsamında düzenlenen konserde daimi şef ve sanat direktörü Aziz Shokhakimov yönetimindeki Tekfen Filarmoni'ye geçen yıl Uluslararası Klasik Müzik Birliği (ICMA) tarafından Yılın En İyi Genç Sanatçısı seçilen piyanist Can Çakmur eşlik etti.

09 HAZİRAN

Kazlıçeşme Sanatta Nusret Polat, **Hüsamettin Koçan ve Geleneğin Değişimi** söyleşisinde Emre Zeytinoğlu'nu konuk etti.

09 HAZİRAN

ZKS'de düzenlenen özel etkinlikte **Mezuniyet Konseri** yapıldı.

09 HAZİRAN

BAYRAMPAŞA ÇOCUK ŞENLİĞİ

Bayrampaşa Belediyesi, kültür sanat etkinlikleri kapsamında çocuk şenliği düzenledi. Okul bahçelerinde düzenlenen ve on iki gün süren şenlikte interaktif çocuk oyunları, çeşitli yarışmalar, illüzyon ve müzikli kukla gösterileri, müzik dinletisi, eğitici atölyeler, şişme eğlence parkurları, palyaço, yüz boyama ve kostümlü karakterler yer aldı.

12 HAZİRAN

MEVLANA'NIN RÜYALARINA KAPI ARALAYAN IŞIKLI TEMAŞA

Beyoğlu Kültür Yolu Festivali kapsamında sanatseverlerle buluşan "Rumi Dreams", Atatürk Kültür Merkezinde yoğun ilgi gördü. Refik Anadol'un, Konya Büyükşehir Belediyesinin katkılarıyla bir yılı aşkın bir çalışma sonucunda ortaya koyduğu "Rumi Dreams", Mevlana'nın rüyalarına odaklanmasıyla öne çıktı. 26 farklı dildeki Mesnevi metinlerini içeren 180 bin belge ve fotoğrafı tarayan bir yapay zekâ algoritmasının yarattığı görsel şölen, 28 Mayıs-12 Haziran tarihleri arasında ziyaret edildi.

Makine zekâsı ve insanlık arasında ilişkileri sorgularken felsefi bağlamda daha derine inebilmenin pek çok sanatçının hayali olduğunu söyleyen Anadol, bu eseri "Rumi felsefesinin özüne inmeye zorlayan bir proje" olarak nitelendirdi. Sergilenen altı buçuk dakikalık ışıklı gösterinin, eserin küçük bir kısmı olduğundan bahseden sanatçı, eserin dünyayı gezecek versiyonunun yaklaşık bir saatlik bir deneyim sunacağını sözlerine ekledi. Göz kamaştırıcı atmosferi ve tasavvuf müziğinin ezgileriyle Mevlana'nın rüyalarına bir kapı aralayan bu ışıklı temaşa, dünyayı aydınlatan ışığı bulmaya çağırıyor.

12 HAZİRAN

ULUSLARARASI II. DERGİ FUARI

Türkiye Dergiler Birliği Uluslararası 11. Dergi Fuarı, 8-12 Haziran 2022 tarihlerinde Sirkeci Garı'nda yapıldı. Fuar, Balkanlar başta olmak üzere Orta Doğu, Asya, Avrupa ve Afrika'dan 350 yayıncı, yazar ve dergicilerin katılımıyla düzenlendi.

12 HAZİRAN

TÜRKİYE'NİN İLK YAPAY ZEKÂ KÜRATÖRÜ AVIND

Kültür ve Turizm Bakanlığının desteğiyle MEZO Dijital tarafından İstanbul Fişekhane'de düzenlenen 2'nci İstanbul Dijital Sanat Festivali, 3 Haziran'da kapılarını sanatseverlere açtı. 12 Haziran'a kadar süren bu etkinlikte "Dünyadaki tek sürdürülebilir enerji insan yaratıcılığı mıdır?" sorusu merkeze alındı. Festivalde Türkiye'nin ilk yapay zekâ küratörü Avind'in ilk sergisi yer aldı. Azerbaycanlı yapay zekâ sanatçısı Shusha da festivalin konukları arasındaydı. Shusha, Karabağ'ın tarihten bugüne gelen eserlerini dijital sanatta yeniden yorumladığı işiyle festivaldeki yerini aldı. Avind'in sergi metnini hazırladığı projede görsel, işitsel ve metin üretiminde birçok yapay zekâ katmanı kullanıldı. Avind'e küratörler Bager Akbay ve Esra Özkan eşlik etti.

Sergide Bager Akbay tarafından hazırlanan yapay zekâ şairi Deniz Yılmaz'ın Nefi'den günümüze arşivlediği 12 bin şiiri içeren hafızasından yola çıkarak ziyaretçiler için özel yazdığı şiirleri de deneyimlemek mümkün oldu.

12 HAZİRAN

GELENEKSEL OYUNLAR VE KÜLTÜR

Dünya Etnospor Konfederasyonu tarafından 2016 yılından bu yana düzenlenen, renkli etkinlikler ve çekişmeli mücadelelerle geleneksel spor ve kültür şenliğine dönüşen Etnospor Kültür Festivali, geleneksel sporlar ve oyunlar kapsamında dünyanın en geniş katılımlı festivali niteliğinde. 9-12 Haziran tarihleri arasında yapılan festival, dünya kültürlerinin buluşma noktası oldu. 26 ülkeden kültür, sanat, spor ve gastronomi alanlarından binden fazla uluslararası katılımcı festival ziyaretçileriyle buluştu. Çocukların, gençlerin ve ailelerin sevak katıldığı festival bu yıl 1 milyona yakın ziyaretçi ağırladı. Festival alanında çocuklar için oluşturulan alanlar hiç boş kalmadı.

13 HAZİRAN

YUNAN FİLM GÜNLERİ

EMEIS Kültür Kolektifi ile Türkiye'den İSTOS ortaklığında ilki yapılan Yunan Film Günleri, ülke sinemasının 1960'lardan 1980'lere uzanan verimli döneminden seçilmiş filmleri yenilenmiş kopyalarıyla izleyicilerle buluşturdu. Auteur yönetmenlerinden özgün ve ödüllü filmlerin tüm gösterimleri ücretsiz gerçekleştirildi. Yunan Film Günleri'nin açılış filmi, Theo Angelopoulos'un da ilk uzun metraj filmi olan 1970 tarihli *Anaparakasi* (Tatbikat) oldu. Etkinlik kapsamında sektör profesyonelleriyle buluşmalar da düzenlendi. Angelopoulos'un *Büyük İskender*, *Leyleğin Geciken Adımı*, *Sonsuzluk ve Bir Gün*, *Ulis'in Bakışı* filmlerinin yanı sıra Yeşim Ustaoglu imzalı *Bulutları Beklerken*'in senaristi Petros Markaris, bu kapsamda sinemaseverlerle buluştu.

14 HAZİRAN

ÇİZGİNİN AHENGİ

Bilal Akkaya'nın eserlerinin yer aldığı "Çizginin Ahengi" modern hat sergisi, Atatürk Kültür Merkezinde sanatseverlerin ziyaretine sunuldu.

Hattat Bilal Akkaya, "Esmaü'l-Hüsna", "İstanbul", "Damla" ve "Özel" koleksiyonlarında 800'e yakın mürekkepli ve renkli eserin yer aldığını, serginin de bu koleksiyonlardan seçilen 16 eserden oluştuğunu dile getirdi. Hüsnühat sanatına adını veren "hat" kelimesinin Arapçada çizgi anlamına geldiğini ve serginin adının da buradan ilhamla belirlendiğini belirten Akkaya, "Önemli olan burada oluşturduğumuz çizgiyle karşı tarafa mesaj vermek. Biz buna dikkat etmeye çalışıyoruz." dedi.

15 HAZİRAN

EKOLOJİK SANAT SERGİSİ

Gumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan, tarihi Ankara Kalesi'nde bulunan Ankara Valiliği İz Ankara El Sanatları ve Tasarım Merkezine gelerek, iğde ve andız ağacından üretilen boncuklardan tasarlanan takılar ile merkezde üretilen dekoratif ürünlerin yer aldığı "Ekolojik Sanat" sergisini gezdi.

Emine Erdoğan, "Gerçekten takdire şayan ürünler meydana getirmişler. Geri dönüşüm hatta 'ileri dönüşüm' denilebilir bunlara. Benim Sıfır Atık Projemim de destekçileri kendileri, çok teşekkür ediyorum." dedi.

MEVLANA'YI ANLAMAK

Teferrüç dergisi, 18'inci sayısını Mevlana Özel Sayısı olarak yayımladı. Dergide Mevlana'nın şahsiyeti, şiiri, felsefesi, düşüncesi, kültür hayatımızdaki yeri, sevgi anlayışı, eğitimci kişiliği, Mevlevilik, Mevlevihaneler, Schimmel'in gözünden Mevlana, Mevlana Müzesi gibi konular ele alınıyor. Yayında metinleri bulunan isimlerden birkaçı şöyle: Ersin Nazif Gürdoğan, Ahmet Köseoğlu, Ali Temizel, Ersin Karaca, İrfan Kara, Mustafa Acar, Mustafa Özdamar, Mustafa Özçelik, Nevzat Tarhan, Nimetullah Akın, Nuri Şimşekler, Sadık Yalsızuçanlar, Şuayip Özdemir, Tahsin Çayiroğlu ve Yusuf Özkan Özburun.

16 HAZİRAN

NURİ İYEM RESİM ÖDÜLÜ KAZANANLARI AÇIKLANDI

Bu yıl 16'ncısı Evin Sanat Galerisi tarafından düzenlenen Nuri İyem Resim Ödülü 2022'nin sonuçları belli oldu. Büyük ilgi gören yarışmaya, 43 şehirden 293 katılımcı 449 resimle katıldı. Öğrencilerin de yer aldığı katılımcılar arasında 55 farklı üniversiteden 146 öğrenci bulunuyor. Prof. Rahmi Aksungur tarafından özel olarak hazırlanan ve Nuri İyem Resim Ödülü'nü temsil eden heykel ve 15 bin liralık ödülün kazananı İbrahim Özsözgün'ün olurken, Evin İyem Özel Ödülü'nü temsil eden Nasip İyem heykeli reproduksiyonu ve 7.500 TL'lik ödülü ise Elif Akçay kazandı. Bu yıl ayrıca seçici kurulun kararıyla iki ödülün yanı sıra Jüri Özel Ödülü de verildi. Jüri Özel Ödülü'nün sahibi Zeynep Can oldu. Ödül alan resimler ve seçici kurul tarafından sergileme için seçilen resimler, 16 Haziran-7 Temmuz arasında Evin Sanat Galerisinde sanatseverlerle buluştu.

16 HAZİRAN

SAVAŞA DAİR ENDİŞELER

Konya'da düzenlenen Uluslararası Sanat Çalıştayı'na katılan beş Ukraynalı ressam, Ukrayna-Rusya savaşındaki kaygılarını çizdikleri resimlerle aktardı.

Selçuk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Orhan Cebailoğlu koordinesinde, İlknur Bükmeydan, Günay Cebailoğlu ve Dilek Başoda küratörlüğünde Konya'da bir araya gelen beş Ukraynalı sanatçı fikir alışverişini yaparak duygularını tuvale yansıttı. Ardından yapılan on resim, sanatseverlerin beğenisine sunuldu.

16 HAZİRAN

SANATIN İYİLEŞTİRİCİ GÜCÜ

Bahçeşehir Üniversitesi Konservatuvarı, yazı sanat festivali ile karşıladı. 2021-2022 akademik yılı boyunca Pera Yerleşkesi'ne sanatsal çalışmalarıyla can veren Konservatuvar öğrencileri, heyecan ve hünelerlerini bütün sanatseverlerle paylaştı. Dokuz gün süren festivalde bazen hocalarının eşlik ve/veya liderliğinde bazen de farklı alanları birleştiren bağımsız performanslarıyla Galata bir kez daha sanatın kalbi oldu. Tiyatrodan usta sınıflarına, cazdan türkülere ve klasiğe, çocuk etkinliklerinden oda orkestralarına ve korolara; sanatın iyileştirici gücü her yere yayıldı.

Gaziantep'te kurulan Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitüsü tarafından 15-17 Haziran tarihleri arasında Ankara'da 1. Arkeoloji Şûrası düzenlendi. Türkiye'nin yanı sıra yurt dışından da çok sayıda arkeolog, tarihçi ile akademisyenin katıldığı ve ilk kez düzenlenen şûrada bilim ve araştırma, arkeometri, dijital arkeoloji, eğitim, sanat, turizm ve tanıtım, kültür ekonomisi, kültür politikaları, kurum ve yasalar, kültürel miras ve müzecilik başlıklarında çalışma yapan 11 komisyon, hazırladıkları raporları tartıştı.

Arkeoloji ve yakın ilgili bilim alanlarının teori ve uygulama açısından geldiği düzeyin tanımlandığı şûrada, ideal bilimsel-kurumsal gelecek için yol haritası oluşturularak öncelikli eylem alanları belirlendi.

17 HAZİRAN

1. ARKEOLOJİ ŞÛRASI TOPLANDI

18 HAZİRAN

YENİLER GRUBUNDAN İKİ RESSAMININ ANISINA

Ressam Ferruh Başağa ve ressam Avni Arbaş anısına düzenlenen festival Foça Marsilya Meydanı'nda sanatseverlerle buluştu. Başağa'nın yaşadığı, küçük kızı Oya Başağa Erol ile eşi Aykut Erol tarafından restore edilen İsmetpaşa Mahallesi'ndeki Ferruh Başağa Anı Evi'nin açılışı ise 13 Haziran'da yapıldı. Foça Büyükdeniz Limanı'nda özgün heykelleri bulunan Başağa ve Arbaş'ın birçok eseri Foça'da yer alıyor. 1940'larda Akademide Leopold Levy'nin öğrencileri olan ve Yeniler grubunun içerisinde Türk sanatına yön veren Başağa ve Arbaş, son yıllarını Foça'da geçirmişti. Festival boyunca, Foça Marsilya Meydanı'nda BODRUMART Derneği sanatçıları ve Foça'da yaşayan sanatçılar ile çalıştay düzenlendi. Çalıştayda üretilen eserler, Foça'daki galerilerde sergilendi. Bedri Baykam, Devrim Erbil, Mustafa Altıntaş, Ferruh Başağa'nın yeğeni yazar Ayşe Kulin ve Avni Arbaş'ın kızı Zerrin Arbaş da sanatseverlerle buluştu. Festival, 18 Haziran akşamında Ayşe Gencer Quintet'in caz konseri ile sona erdi.

19 HAZİRAN

İZMİR ULUSLARARASI FİLM VE MÜZİK FESTİVALİ

2. İzmir Uluslararası Film ve Müzik Festivali 10-19 Haziran tarihleri arasında Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezinde yapıldı. Direktörlüğünü Vecdi Sayar'ın üstlendiği festival kapsamında İzmir'in farklı yerlerindeki 7 mekânda toplam 120 film ücretsiz şekilde sinemaseverlerle buluşturuldu.

Doğanın yeniden keşfi...

MERKEZEFENDİ GELENEKSEL TIP FESTİVALİ 23

11 HAZİRAN - 19 HAZİRAN 2022

Zeytinburnu Belediyesinin 22 yıldır düzenlediği ve gelenekselleşen Tıp Festivali'nin 23'üncüsü 11-19 Haziran tarihleri arasında düzenlendi. Festival, geleneksel tıp ve tıbbi bitkiler atölyesi eğitimleri, Zeytinburnu kültür rotası gezileri, yemek yarışması, konser ve çeşitli etkinliklere ev sahipliği yaptı. Merkezefendi Millet Kiraathanesinin yanındaki alanda başlayan festivalde önce açılış konuşmaları yapıldı ardından mesir macunu dağıtıldı. Çok sayıda vatandaşın mesir macunlarını yakalamak için şemsiyesini açtığı festival, Grup Sakiler'in açılış konseriyle devam etti. Festivale, Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy ve çok sayıda davetli katıldı.

19 HAZİRAN
SULU BOYANIN
BÜYÜLÜ DOKUSU

Sule Gazioğlu Art & Design, geleneksel Türk ve Osmanlı evlerinin iç mimarisini, sulu boyanın uçucu çizgileri ile kâğıda yansıtan ressam Ayşe Türemiş'in "Eve Dönüş" sergisine ev sahipliği yaptı. Sanatçı, bu koleksiyonda, mimari kültürümüzde önemli bir yer tutan tarihî saray, köşk ve konaklarımızın kapısını aralarken, sulu boyanın büyülu dokusunda geleneksel ev hayatının izlerini sürüyor.

Renkli ve zengin mimari kültürümüze dair değerli bir arşiv çalışması oluşturmayı amaçlayan sanatçı, eserlerinde idealize edilmiş tasvirler yerine, sade bir anlatım dili kullanıyor. Bu çerçevede çalışmalarında mimari detayları, yapıların dönem ve üslup özelliklerini, kullanılan malzemenin dokularını tüm doğallığıyla ortaya koymaya çalışan bir yaklaşıma sahip. Ayşe Türemiş, gerçekçi olduğu kadar uçucu bir atmosferin yer aldığı çalışmalarında, yalın bir renk skalası kullanarak sanat dilini ışık ve gölge manevralarıyla ortaya koyuyor. Sanatseverleri, tarihsel coğrafyamızda ev kavramının mimari geçmişine dair bir yolculuğa çıkaran sergi 19 Haziran'a dek ziyaret edilebildi.

20 HAZİRAN

ÇOCUKLARIN NEŞELERİ, YARATICILIKLARI VE AÇIK YÜREKLİLİKLERİ

25 HAZİRAN

CEM KARACA NFT'Sİ İÇİN TEDBİR KARARI

Anadolu rock müziğinin efsane ismi Cem Karaca'nın oğlu Emrah Karaca, ressam Yiğit Mohaç Yücel'in Cem Karaca'nın bir portresini ünlü NFT satış platformu OpenSea üzerinden satışa sunacağını öğrenmesinin ardından avukatı Görkem Gökçe aracılığı ile İstanbul 3. Fikri ve Sınai Haklar Hukuk Mahkemesinde dava açtı. Dosya kapsamında alınan bilirkişi raporunda Yiğit Mohaç Yücel'in NFT olarak satışa sunduğu portrenin Karaca'nın bir fotoğrafından yola çıkılarak hazırlandığı ve sanatçının dış görünüşünün ticarileştirildiği, bu nedenle davalının fiillerinin kişilik haklarını ihlal eder nitelikte olduğu sonucuna ulaşıldı. Mahkeme, Cem Karaca'nın portresini izinsiz kullanan internet sitelerine erişimin engellenmesine ve OpenSea isimli platformda yer alan, NFT formatında satışa sunulan Cem Karaca portresinin satışının durdurulmasına karar verdi. Av. Görkem Gökçe, "Bu karar bildiğimiz kadarıyla Türkiye'de NFT ile ilgili verilen ilk ihtiyati tedbir kararı." dedi.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Ofisi, 20 Haziran Dünya Mülteciler Günü'nde "Benim Gözümden Hayat" isimli fotoğraf sergisi açtı. Atatürk Kültür Merkezi çok amaçlı salonundaki açılışta müzisyenler Enzo İkah ve Six Pack sahne aldı. Sergi, Mardin'de yaşayan Türk ve mülteci çocukların birlikte uyum içinde çalışarak çektikleri, her kareye hayal güçlerinden ve hayatlarından birer parça kattıkları fotoğraflardan oluştu. Gezici Darkroom Fotoğrafçılık Projesi ile 7-17 yaş arası 270 Türk, Suriyeli ve Iraklı çocuğa analog fotoğrafçılık konusunda Mardin'deki atölyelerde temel teknik eğitim verildi. Sergi küratörü Serbest Salih gerçekleştirdikleri atölyede çocuklarla birlikte yol yürüyen bir yetişkin olduğunu aktararak "Programa destek veren kurumlara ve bugün aramızda olmayan eserlerin gerçek sahibi arkadaşlarımıza çok teşekkür ediyorum." dedi.

24 HAZİRAN

50. İSTANBUL MÜZİK FESTİVALİ

50. yılında temasını "İstanbul" başlığıyla şehre adayan İstanbul Müzik Festivali 7-24 Haziran tarihleri arasında 16 farklı mekânda Türkiye ve yurt dışından 65'in üzerinde solist, topluluk ve orkestrayı konuk etti. Türkiye'den ve dünyanın pek çok farklı ülkesinden 45 bine yakın sanatçı ve topluluğu 3,5 milyonu aşkın izleyiciyle buluşuran festival, verdiği eser siparişleriyle şimdiye kadar 20 yeni klasik müzik eserinin bestelenmesini sağladı.

25 HAZİRAN

HAYAL ZAMAN İÇİNDE SANAT

Bozlu Art Project Mongeri Binası'ndaki Can Göknil'in "Belki Varmış Belki Yokmuş" adlı kişisel sergisi sona erdi. Yazdığı ve resimlediği kitapların yanı sıra ressam kişiliği ve üç boyutlu sanat üretimleriyle 1970'lerden bu yana sanat dünyamızın önde gelen isimlerinden biri olan Göknil'in son dönem çalışmalarının izleyici ile buluştuğu sergi, "zaman" ve "hayal" kavramları üzerinden sanatçının çok yönlü kişiliğini ortaya koydu. Sergi, adını içinde Can Göknil'in bir çalışmasının da olduğu Ayfer Tunç'un aynı isimli kitabından alıyor.

"Zaman Zaman İçinde" ve "Sanat Hayal İçinde" başlıkları üzerinden iki kavram üzerinden ilerleyen sergide Göknil, kadim kültürlerden bu yana insanların hayal gücüne, inançlarına, gelecek algılarına şekil veren gezegenler ve çeşitli gök cisimlerinin farklı kültürlerde yeni isim ve anlamlar kazanarak devam eden sürekliliğine ve çeşitli mitolojik hikâyelere odaklandı. Göknil, ismini Pertev Naili Boratav'ın aynı isimli kitabından alan "Zaman Zaman İçinde" bölümünde "zaman" kavramını "mitolojik" bir altyapı ile ele aldı. Serginin "Sanat Hayal İçinde" bölümünde yer alan eserlerde, sanatçının "hayal" dünyasının tuval üzerine yansıyan ritmi fark edildi. Göknil son dönemde yaptığı çalışmalarını "Zamanı sanatla dokudum; pandeminin getirdiği yalnızlık içinde resimlerime hayallerimi, özlemlerimi yerleştirdim." sözleriyle özetledi.

Milletin Gönülündeki Ölümsüz Kahraman Cüneyt Arkın

Ceydanur Yıldırım

Yakışıklı jön iken de, kefareyi kıran akıncı iken de, bozuk düzene karşı çıkan emekçi kimliğiyle de Türk halkının sevgilisi olmayı başardı Cüneyt Arkın. Bu dünyadan, hangi rol olursa olsun, karakterini tutkuyla, hisleriyle, duygularıyla oynayan bir büyük sahici ruh, Cüneyt Arkın geçti.

Fahrettin Cüreklibatır, namıdiğer Cüneyt Arkın, 1937 yılında Eskişehir’de bir Millî Mücadele gazisi-nin tek oğlu olarak dünyaya geldi. Çocukluk yıllarını babasının tarım işlerine yardım ederek geçirdi. Babası küçükken ona Battal Gazi destanını anlatmış-tı, her gece rüyalarında Battal Gazi olmuştu Cüneyt Arkın. İleride kaderin onu gerçekten de Battal Gazi olmaya sürükleyeceğinden habersizdi.

330’dan Fazla Film...

İlköğrenimini Eskişehir merkezde tamamlar. Abilasının vefatına çok üzüldüğünden doktorlukta karar kılar. 1956 yılında İstanbul Tıp Fakültesine girer. Kendisi genç yaşta hem edebiyata hem de tiyatroya meraklıdır. Askerlikten sonra bir süre doktorluk yapar. *Artist* dergisinin yarışması-na katılmasından anlıyoruz

ki kafasında hep oyunculuk vardır. Bu yarışmadaki birinciliği onu Halit Refiğ’in *Gurbet Kuşları* filmiyle ilk rolünü almasına götürür. Fahrettin Cüreklibatır adı, yazılması zor ve uzun olduğu için gazeteci Vecdi Benderli tarafından Cüneyt Arkın olarak değiştirilir. Bu filmden sonra başka teklifler de üst üste gelmeye başlar.

Cüneyt Arkın romantik filmlerle başladığı serüvenine, Halit Refiğ’in tavsiyesiyle aksiyon çekerek devam eder. Bunun yanında polisiye, western, macera gibi farklı türlerde rol alır. Oyuncuların gönülünde yatan yönetmenlik koltuğuna o da oturur. Pek çok filmin senaristliğini ve yönetmenliğini yapar. Senaryosunu yazdığı *Dünyayı Kurtaran Adam* filmi sinema tarihinin kült filmleri arasına girer. Fakat kendisinin de belirttiği gibi *Maden* ile oğlu ve eşinin de rol aldığı *Vatandaş Rıza* filmleri kendisi için özel bir anlama sahiptir. Arkın, Yeşilçam’dan günümüz sinemasına kadar 330’un üzerinde filmde rol almıştır.

Türk sinemasında, tarihi filmler deyince aklımıza ilk gelen isim kuşkusuz Cüneyt Arkın olur. Kendisi yiğit kahraman rolleriyle gerçekten Türk halkının hoşuna

giden kurtarıcı figürünü layıkıyla oynamıştır. Şerefli, namuslu, kendisini vatana adayan, öç alıcı, yiğit ve güçlü karakterleri gerçekçi kılıp rahatlıkla üstünde taşıyabildiği için halkın gönlünde yer bulabilmiştir. İnsanımızın onu sevmesinin, bu etkinin ve kalıcılığın birçok sebebi var elbette.

Öncelikle otoritelerin de kabul ettiği gibi kendisi gerçekten iyi bir oyuncu. Bunun yanı sıra güçlü fiziği, boylu poslu yapısı ve yüz hatları “artistliğe” uygun. Her türden filme yakışabilecek bir görünüme sahip. Ak-siyon filmlerinde harcadığı efor, içtenlik, gözüpекlik, çoğunlukla dublör kullanmaması onu diğer aktörlerden ayıran en büyük özellik ve ayrıcalık diyebiliriz. Bu hasletleri kazanmasının yoklukla, çalışma zorunluluğuyla bağlantısı olduğu gibi mesleğine, yaptığı işe saygısı, görev ahlakıyla da ilgisi var.

Anadolu’nun Kahramanı, Filmler ve Hayat

Cüneyt Arkın’ın en verimli dönemini yaşadığı 1970’ler, Türkiye’de siyasi ve kültürel hayatta dönüşümlerin, çatışmaların, iç ve dış hadiselerin çok yoğun geçtiği yılları oluşturur. Özellikle Kıbrıs sorunu ve harekâtı, koalisyon hükümetleri, sağ-sol ayrımı ve çatışmaları gibi problemler Türk halkını yıpratmış, insanlar siyaset dışı sahalara yönelme ihtiyacı hissetmiştir. Millet

artık bir kurtarıcının ortaya çıkıp ülkeye, kendilerine rahat nefes aldırmasını ister duruma gelmiştir. Tam da bu sırada Cüneyt Arkın bir Battal Gazi, bir Malkoçoğlu, Köroğlu ve Kara Murat olarak sahneye girmiş, yiğitliğiyle, vatani, dini, milleti için gözünü kırpmadan düşman üstüne atılan vasıflarıyla bu açığı kapatıp, halkta duygusal olarak eski güçlü, büyük, şaşıla dönemlere geri dönme, halktan, Anadolu’dan, kendi içlerinden bir kahraman çıkartma tatminini yaşatmıştı.

Tarkan gibi İslam öncesi kahraman figürüne karşı Arkın her zaman Müslümanlık, İslam ile yoğrulan Türklük ve geleneği temsil eden, etnik milliyetçilikten uzak kahraman rollerini tercih etmiştir. Bunda Anadolu ruhunu benimsemesinin etkisi büyüktür.

Cüneyt Arkın, kendi hassasiyetlerini geri plana bırakarak var olmaktan kaçındığı, samimi ve sahici davrandığı için de milletin gönlüne girdi. Kimliğini, görüşlerini, toplumun değerlerini, bu ülkenin tarihi birikimi dile getirmekten çekinmedi. Güçlü siyasi yönelimlerin, güç gruplarının, zararlı alışkanlıkların arasında kendi kalabilmeyi önemsemi ve bunda başarılı olabildi.

Sinema sektörü 12 Eylül Darbesi’nden sonra liberalizmin girişi, tüketim toplumu, popüler kültür ve apolitik söylemler nedeniyle değişmeye, 70’lerin sinema anlayışı da dönüşmeye

başlar. Pek çok oyuncu yeni döneme intibak edemez, bazıları uzun sessizlik dönemlerine girer.

Özellikle 1980’li yıllarda kendisine film çekmesi için çeşitli güç gruplarından, “çete”lerden çokça tehdit geldiğini söyler Cüneyt Arkın. Hatta öyle ki çocuklarını güvenlikleri için bir süreliğine dedelerinin yanına göndermiştir. *Deli Yusuf* filminde ayağından kurşunlandığı bilinir. Fakat o yine de zorbalara boyun eğmez tıpkı filmlerinde olduğu gibi...

James Bond filminden teklif gelse de James Bond filmlerinin Batı’yı temsil edip kapitalizmin bir sembolü olması ve “gücsüzün karşısında zalim kesilmele-ri” sebebiyle reddetmiştir. Tıpkı filmlerinde olduğu gibi...

Röportajlarından, yazdığı *Türk Halkı Benim Kahramanımdır* kitabından anlaşılıyor ki babası onun için tam bir rol modelidir. Baba figürünü hayatının ve dolayısıyla filmlerinin merkezine yerleştirmiştir. Güçle sevgiyi, büyüklükle saygıyı, dayanışmayı bir arada götürür. Babasının dürüstlüğü ona da geçmiştir; mayasını ve temelini buradan aldığını söyler Cüneyt Arkın.

“Profesyonel” oyuncu diyemeyiz Arkın’a, benimsemiği rolleri oynamadığı için. Adı bir yerlerde Steve Arkın, başka yerde George Arkın, Fahrettin Lee Arkın diye geçse de o, her zaman Anadolu insanının kahramanı Cüneyt Arkın’dır.

26 HAZİRAN AYVALIK'TA TİYATRO FESTİVALİ

Balıkesir Büyükşehir ve Ayvalık Belediyesinin katkılarıyla 23-26 Haziran tarihleri arasında düzenlenen Deniz Seviyesi Tiyatro Festivali'nde binlerce sanatsever tiyatro, müzik ve eğlenceyi bir arada yaşadı. Üç gün süren festivalde Elçin Sangu, Güven Kıraç, Binnur Kaya, Levent Ülgen, Dolunay Soyser, Nilperi Şahinkaya, Tülin Özen, Serkan Keskin ve İbrahim Selim gibi sanatçılar sahne aldı.

26 HAZİRAN

KONYA BİLİM FESTİVALİ

Türkiye'nin en büyük merkezlerinden Konya Bilim Merkezi; atölyeleri, laboratuvarları ve planetariumu ile göz alıcı. Ancak en önemlisi buranın sürekli işlemesi. Hafta içi okullar, hafta sonu ise aileler çocuklarını getirip onları geleceğe hazırlıyor. Burada her yıl yapılan Bilim Festivali'nin 9'uncusu 23-26 Haziran tarihleri arasında düzenlendi.

Festivalde her yaşta katılımcıya ilham verecek yenilikler ve yüzlerce etkinlik yapıldı. Drone gösterileri, video mapping uygulamaları, ışık gösterileri, tematik atölye alanları, tematik sergi alanları, eğlenceli sahne gösterileri, dijital sanat performansları, seçkin kurum ve kuruluşlar bilim festivalinde yer aldı.

29 HAZİRAN

ANNA KARENİNA KAPALI GİŞE OYNADI

Zürich Balesinin *Anna Karenina* gösterisi, İstanbul Kültür Sanat Vakfının (İKSİV) 50. yıl kutlamaları kapsamında, İstanbul'da sanatseverlerle buluştu. Koreografisi Christian Spuck'un, sahne tasarımı ise Christian Spuck ile Jorg Zielinski'nin imzasını taşıyan *Anna Karenina*, neoklasik dansa dayalı koreografisi ile iki saati aşan bir görsel şölen yaşattı.

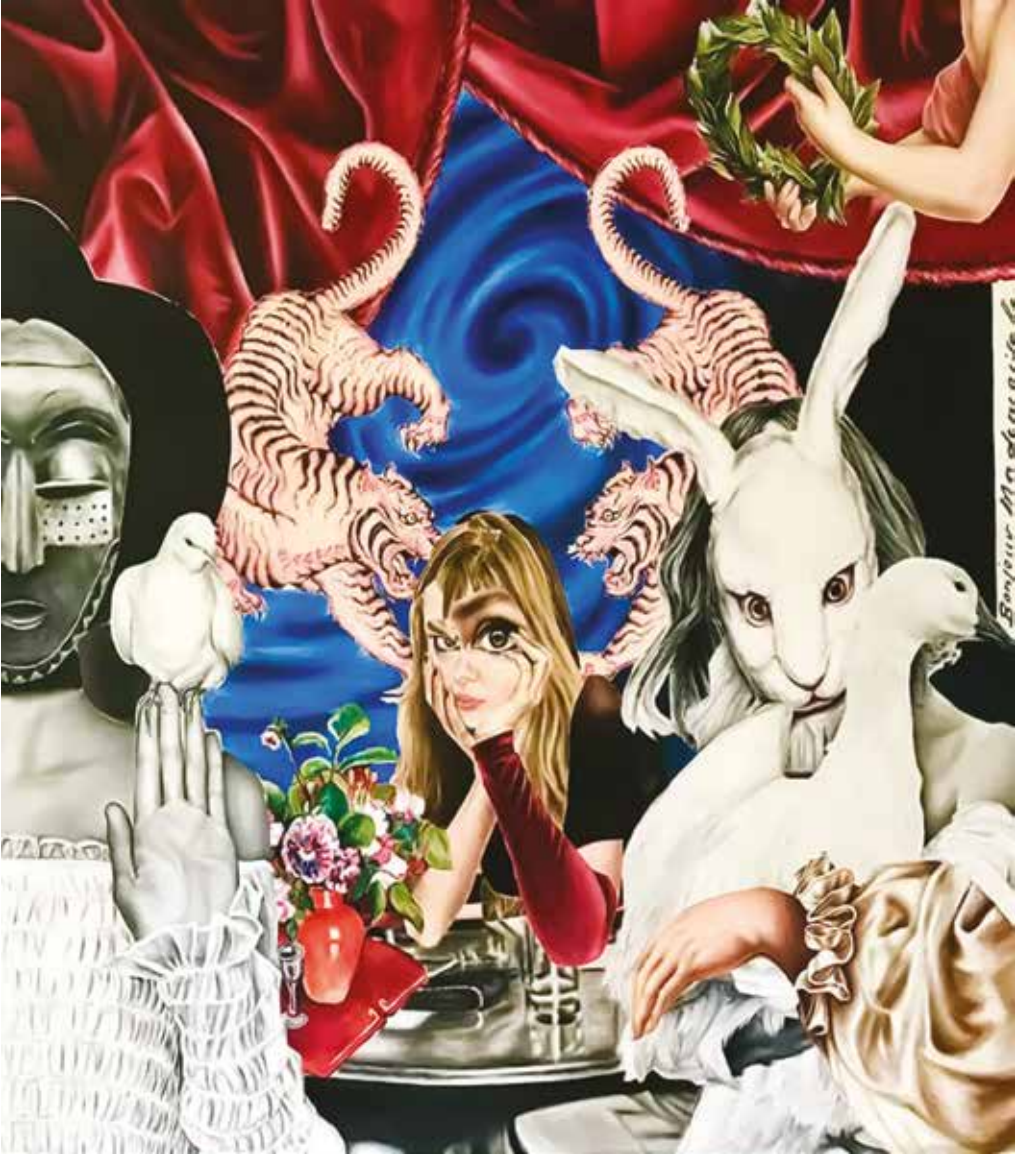

30 HAZİRAN

GÖBEKLİTEPE SERGİSİ

Yerleşik hayata geçişlerin ilk izlerini taşıyan ve 2011 yılında UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'ne alınan Göbeklitepe'yi anlatan "Gerçekliğe Dönüş, Göbeklitepe Sergisi" Galataport İstanbul'da yapıldı. Etkinlik, Göbeklitepe'den yola çıkarak insanlığın ve medeniyetin kökenine bir yolculuk sunan bir modern sanat sergisi olarak öne çıktı. Sergi, eski yöntemleri simüle eden ustaların canlı performanslarının yanı sıra Göbeklitepe'nin hikâyesini replikalar, dijital form ve basılı materyaller üzerinden misafirlerle buluşturdu.

Sanatçı Sinem Sezgin Bozkurt'un "Etiketsiz" adlı ilk sergisi 3-30 Haziran tarihleri arasında Ferda Art Platform Proje Alanı'nda ziyarette açıldı. Bozkurt, "Etiketsiz" sergisinde tuval üzerine yağlı boya ve akrilik ile çalıştığı eserlerinden oluşan bir seçkiyi sergiledi. Sanatçı çalışmalarında bireylerin modern kültüre ait davranış kalıpları ve sosyal şablonlar karşısındaki tanımları, tutumları ve psikolojileri ile ilgileniyor. Kolaja benzer, parçaları bir araya getirerek oluşturduğu hibrit portrelerinde sanat tarihi referansları, dijital kaynaklar ve kişisel görsellerden yararlanıyor. Tasarımlarında kullandığı parçaları bir araya getirirken estetik bir bütünlük ve denge neticesine ulaşmayı amaçlıyor.

30 HAZİRAN

HİBRİT PORTELER

Artırılmış Gerçekliğin Sanat Üzerindeki Etkisi: Artırılmış Sanatın Keşfi

Ergün Avcı

Sanatın ne olduğunu tanımlamak, karmaşık ve öznel bir konudur. Sanat eseri diye nitelendirilen şey yoruma açıktır ve birçok akademik çalışma neyin sanat olduğu konusunda farklı görüşlere sahiptir. Fakat geleneksel olarak ifade edildiğinde sanat eseri, estetik veya duygusal değeri nedeniyle beğenilen, hayal gücü ve beceriyle ortaya çıkarılan yaratıcı bir üründür. O, duygu ve deneyimlerin yansımasıdır. Duyguyu ve estetik kaygıyı ön planda tutar. Herhangi bir sanat eseri duygusal gücü, güzelliği veya entelektüel derinliği nedeniyle sanat eseri kabul edilir. Sanat eserinin kendi içerisinde çok çeşitli formları ve araçları vardır. Örneğin resim, heykel, fotoğraf, müzik, tiyatro, edebiyat gibi daha birçok farklı formda kendini gösterebilir. Bu farklı formlar, sanat eserinin teknik bir beceriyle, hayal gücüyle veya yaratıcılığın kendine özgü kombinasyonlarıyla oluşturulduğunu ortaya koyar.

Sanal Sanatsal İçerikler

Aynı şekilde sanalın da benzer kombinasyonlarla oluşturulduğu görülür. Bilgisayar aracılığıyla geliştirilen sanal, özünde

teknik beceri, hayal gücü ve yaratıcılık gibi nitelikler barındırır. Bu bakımdan sanalın teknolojisi ve oluşturulma fikri, arka planında sanat eserinin oluşturulma fikriyle benzerdir. Üstelik bazı sanal içerikler, sanatın gelişimine yeni ortam ve fırsatlar sunar. Böylece sanat, çağa ayak uydurarak teknoloji dünyasında da etkinliğini gösterir. Teknolojiyle birleşen sanat, insan-makine ilişkisinin yapay bir üretimine dönüşür. Bu üretimle birlikte sanat, artık sadece fiziksel dünyada değil sanal dünyada da varlık kazanır. Sanal dünyaların tasarlanması sanatsal dokunuşlara ihtiyaç doğar. Estetik kaygıyla oluşturulan sanal içerikler böyle bir ihtiyaçla üretilir.

Burada dikkat edilmesi gereken nokta, sanal sanatı icra eden sanatçıların geleneksel sanatçılardan farklı olduğudur. Sanal sanat, yazılım ve mühendislik gerektirir. Sanal bir sanat eseri, bilgisayar ekranında ki kodlarla oluşturulabilir. Sanal içeriklerin doğası budur. Sanal içerikler ancak bilgisayar ekranında çeşitli kodların komutlara dönüştürülmesi, komutların da içerikleri harekete geçirmesi sonucunda varlık kazanabilmektedir. Örneğin üç

boyutlu bir görsel için arka planda onlarca kod yazılmaktadır. Aynı şekilde üç boyutlu sesler, koku ve sanal tatlar için de bu durum geçerlidir. Yani herhangi bir sanal içeriğin meydana getirilebilmesi, esasında yazılım ve mühendisliğe bağlıdır. Sanal dünyalarda sanatsal faaliyetler icra etmenin yolu mühendislikten geçer.

Diğer yandan sanal dünyalar kendi içerisinde farklılık gösterebilir. Tasarım- lanma amacı ve kullandığı teknoloji, sanal dünyaların yapısını belirler. Örneğin üç boyutlu sanal dünyadaki herhangi bir sanal nesnenin ontolojik yapısı, iki boyutlu bir sanal dünyadaki sanal nesnenin ontolojik yapısından farklıdır. Benzer şekilde sanal gerçeklik dünyasıyla Artırılmış Gerçeklik dünyasının da kendilerine özgü ontolojileri vardır. Bu temelde sanal sanattan söz edilebilmesi için sanalın ontolojik farklılıkları bilinmelidir.

Artırılmış Sanat

Sanal dünyaların ontolojik farklılıkları göz önüne alındığında Artırılmış Gerçekliğin diğer sanal alanlardan farklı bir konumda olduğu görülebilir. Çünkü Artırılmış Gerçeklik, sanal ve gerçeği birleştirir. Sanalı gerçeğe, gerçeği de sanala taşır. Bilgisayar tarafından üretilen görselleri, ses gibi duysal girdileri ve etkileşimli atmosferi, mevcut ortamın üzerine gerçek zamanlı yerleştiren bir teknolojidir. Artırılmış Ger-

çeklikte gerçek ve sanal eş zamanlı olarak iç içedir. Bu yüzden Artırılmış Gerçekliğin sanata etkisi, diğer sanal alanlardan daha fazladır. Artırılmış Gerçeklikteki bir sanatın hem sanal hem de gerçek dünyada bir karşılığı vardır. Sanal dünyadaki içerikler gerçek içeriklerle artırılırken, gerçek dünyadaki içerikler de sanal içeriklerle artırılabilir. Dolayısıyla Artırılmış Gerçeklik ile oluşturulmuş bir sanata, artırılmış sanat denilebilir.

Artırılmış Gerçeklik teknolojisi, sanatı deneyimlemek için benzersiz bir yol sunar. Katılımcıların sanatı farklı bir şekilde keşfetmesine ve sanatla daha önce hiç olmadığı biçimde etkileşime girmesine imkân tanır. Artırılmış Gerçeklik sayesinde sanatçılar, sanat eserlerinin katılımcılar üzerindeki etkisini daha da artıran etkileşimli öğeler oluşturabilirler. Yani Artırılmış Gerçeklikte katılımcılar sadece sanat eserlerini farklı bir bakış açısıyla keşfetmekle kalmaz, aynı zamanda ses ve hareket kullanarak sanat eserleriyle etkileşim kurabilmektedirler. Fiziksel sanat eserlerinin üzerine eklenen sanal katmanlar katılımcılar için sürükleyici ve etkileşimli bir deneyim alanı yaratır. Örneğin doğanın tasvir edildiği bir tabloya bakan katılımcı, artırılmış sanal sesler sayesinde doğanın sesini dinleyebilir. Tablo üzerinde sanal araçlar kullanarak artırılmış sanat eserleri yaratabilir. Sanal rüzgârda hareket eden

yaprakların sallanışını ve ağaçlardan uçuşan kuşların kanat çırpışını AR gözlükleriyle izleyebilir. Böylelikle fiziksel bir tablo, sanal içeriklerle zenginleştirilerek artırılmış bir tabloya dönüşür. Sanatçı ve tasarımcı Vincent Houzé'nın, geliştirmiş olduğu *Artivive* adlı Artırılmış Gerçeklik uygulaması böyle bir mantık üzerine tasarlanmıştır. Bu uygulama sayesinde katılımcı, istediği bir tabloyu tarayarak tablonun üzerine sanal katmanlar bindirebilmektedir. Böylece sanal katmanlar, katılımcı için tabloyu daha sürükleyici ve etkileşimli bir deneyim sunan animasyonlarla, ses efektleri ve hatta 3D modellerle zenginleştirebilmektedir.

Sanatta Artırılmış Gerçekliğin en heyecan verici uygulamalarından biri de heykel alanındadır. Artırılmış Gerçeklik ile heykeller hayata geçirilebilmekte ve izleyicinin ilgisini çeken etkileşimli bir deneyim yaratılabilmektedir. Örneğin sanatçı ve tasarımcı Matthew Mohr, 14 fit uzunluğunda etkileşimli bir insan kafası heykeli olan *As We Are* adlı büyük ölçekli bir heykel geliştirmiştir. Heykel, ziyaretçilerin yüzlerini gösteren LED ekranlarla kaplıdır. Bir kişi heykelin önünde durduğunda, yüzü taranır ve ekrana yansır. Böylece geleneksel heykel sanatının, Artırılmış Gerçeklik sayesinde kişiselleştirilmiş ve etkileşimli bir deneyim imkânına dönüştüğü ifade edilebilir.

Sanat ve Teknolojinin Kesişmesi

Artırılmış Gerçekliğin gelişimi, insanlığın sanata bakışı ve sanata etkileşimi üzerinde büyük bir etkiye neden olmaktadır. *Van Gogh Alive* sergisinde olduğu gibi, artık sanat galerilerinin etkileşimli artırılmış sanat sergilerine dönüştüğü söylenebilir. Galerilerdeki ve sergilerdeki sanat eserlerine, artırılmış içerikler canlılık katmaktadır. Ayrıca artırılmış sanatın, sanat eserlerine kattığı canlılık ve etkileşim fırsatı, müze gibi tarihi yerlerde, sanata bambaşka bir form kazandırmaktadır. Bu yeni sanat biçimi, müze ziyaretçileri için yararlı imkânlar tanır. Artırılmış müzedeki ziyaretçiler, tarihi eserlerle ilgili ayrıntılı bilgilere erişebilirler. Artırılmış tarihi binalar ve mahaller arasında gezinirken o dönemlere dair gerçek bir bağlantı kurabilirler.

Miami'deki Pérez Sanat Müzesi Artırılmış Gerçekliğin müzelerdeki en yenilikçi örnekleri arasında gösterilebilir. Bu müzede "istilacı türler" diye adlandırılan tamamen Artırılmış Gerçeklik ile güçlendirilmiş sanat sergisi dikkat çeker. Felice Grodin'in tasarladığı bu müze, artırılmış sanal canlılarla doludur. İstilacı canlı türlerinin sergilendiği bu müzenin vermek istediği mesaj, ekosistemimizin kırılganlığı ve iklim değişikliği tehdidi üzerinedir. İklim değişikliği konusunda yeterince önlemler alınmazsa, doğanın dengesinin bozulacağını ve gelecekte içinde

bulduğumuz dünyanın istilacı türler tarafından işgal edileceğini göstermektedir. Oluşturulan bu sanal müzede iklim değişikliğinden dolayı Miami sularla dolu bir yere dönmüştür ve burayı yerli olmayan istilacı türler basmıştır. Örneğin 49 fit uzunluğundaki *Terraflash* isimli denizanası, müzenin asma bahçesini işgal etmiş bir şekilde gösterilmektedir. Artırılmış Gerçekliğin etkileşimli ve deneyimlenebilir bu gücü, sanata güçlü bir karakter kazandırmıştır. Dolayısıyla Artırılmış Gerçekliğin sanatta yeni bir paradigma olduğu ve sanatın sunulma biçiminde yeni bir devrim yarattığı vurgulanabilir.

Artırılmış Gerçeklik sanat ve teknolojinin kesiştiği bir gerçekliktir. Bu gerçeklikte sanatçı ve onun aktarmak istedikleri arasında doğrudan bir bağlantı kurulabilmektedir. Artırılmış Gerçekliğin bu kendine özgü bağlantısı, günümüzde sanat üzerindeki etkisini arttırmıştır. Dahası Google Glass, Microsoft HoloLens ve Oculus Rift gibi daha birçok uygulama, Artırılmış Gerçekliğin gelecekte de sanat üzerindeki etkinliğini ortaya koymaktadır.

Artırılmış Gerçeklik teknolojisi, fiziksel ve sanal dünyaları harmanlayarak sanatsal ifadeler ve etkileşimli deneyimler için yeni yollar açmıştır. Artırılmış Gerçeklik sanal unsurları gerçek dünyayla birleştirerek sanatçıların fiziksel çevreyle etkileşime girmesine ve fiziksel şeylerin sanal katmanlarla zenginleştirilmesini sağla-

yan eserler yaratılmasına imkân tanımaktadır. Böylece Artırılmış Gerçekliğin kendine özgü formu resim, heykel, müzik gibi geleneksel sanat biçimlerini daha da geliştirip zenginleştirebilmektedir. Sanat eserine ekstra bir derinlik ve anlam katmanı ekleyerek.

Sanatta Artırılmış Gerçekliğin potansiyel bir uygulaması eğitimle ilgilidir. Artırılmış Gerçeklik ile öğrenciler sanat eserlerini yeni ve etkileşimli bir şekilde keşfedebilir, sanat eserinin bağlamını ve anlamını dinamik ve ilgi çekici bir şekilde öğrenebilirler. Sanatta Artırılmış Gerçekliğin bir başka potansiyel uygulaması reklamcılıkla ilgilidir. Artırılmış Gerçeklik ile reklam verenler, yeni ve dinamik yollarla izleyicinin ilgisini çeken sürükleyici ve etkileşimli reklamcılık deneyimleri yaratabilir. Dolayısıyla Artırılmış Gerçeklik hareketli, etkileşimli ve çevreye duyarlı yeni sanat biçimleri yaratmak için kullanılabilir. Artırılmış Gerçeklik teknolojisi gelişmeye devam ederken, sanatçılar bu ortamı keşfetmek ve geleneksel sanat biçimlerinin sınırlarını zorlamak için yeni fırsatlara sahip olacaktır. Sanat ve teknolojinin iç içe olduğu Artırılmış Gerçeklikte sanatçılar, gerçek zamanlı ve ilgi çekici eserler yaratabileceklerdir. Neticede Artırılmış Gerçeklik, içinde bulunduğumuz dijital çağda yeni bir ifade aracıdır. Sanata etkisi konusunda o, yeni bir dönüşüm ve paradigmadır.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

RESMİN TÜRKÇESİ SERGİSİ'NDEN (TOPHANE-TAMİRE KÜLTÜR MERKEZİ)

TEMINAUZ

2022

Müzik, Kimlik ve Cumhuriyet'in Müzik Politikaları

Yalçın Çetinkaya

Müzik, bir toplumun kültürel kimliğinin göstergesidir, yüzyıllar sürebilen uzun bir süreç içinde oluşur ve gelişir. Toplumsal kimliği, aynı coğrafyada yaşayan, aynı dili, aynı geçmişi, bugünü ve hatta geleceği paylaşan insanların ortak değerler sonucu ortaya çıkan ortak ve benzer profili olarak tanımlamak mümkün. Bu değerlerin içinde müzik de bulunmaktadır. Çünkü müzik, bir toplumun ortak sesi, ortak değeridir. Yüzyıllar boyunca süren ortak ve birlikte yaşama tecrübesinin sonucu olarak ortaya çıkar ve ortaya çıktığı toplumun ortak hissiyatını, düşüncelerini, hayat tarzını yansıtır. Hatta müzik, yaşanan hüznüleri ve sevinçleri dahi, kullandığı makamlarla, aralıklarla, ritimlerle, bestelenen şiirle ifade edebilecek, dinleyeni de bu hüznü ve sevince ortak edebilecek güce sahiptir. Dil de bir toplumun ortak değeridir ve müzik ile dil, ortaklaşa yeni ve güçlü bir değer daha üretir. Milli kimlik olarak tanımlanabilecek olan bu değer de yine bu kategoride ele almak mümkündür.

Kimliğin, toplumsal bir varlık olarak insana özgü olan belirti, nitelik ve

özellikler, birinin belirli bir kimse olmasını (bir toplumun da “belirli bir toplum” olmasını) sağlayan şartların bütünü ve rol veya kimliğin, kişinin bir sosyal durumda veya sosyal rolde obje olarak benliğe yüklediği anlamlar olduğunu dikkate alacak olursak, müziğin toplumsal veya milli kimlik açısından ne kadar büyük bir öneme sahip olduğunu anlamak da mümkün hâle gelecektir.

“Müzikte Çağdaşlaşma” Projesi

Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte yeni Türkiye'nin müziği, köklü bir geçmişe uzanan Osmanlı müziğinin âdetâ hafızalardan silinmesini hedefleyen Batılılaşmacı elitler tarafından tasarlanan “müzikte çağdaşlaşma” projesi temellerine oturmaktadır. Bu proje, yüz yıllık süreç içinde başarıyla gerçekleştirilemediği gibi, “eşyanın tabiatına aykırı” bir değişim projesiydi ve müzikte yozlaşmanın da temel sebeplerinden biri hâline geldi. Çünkü Cumhuriyet'in “Batılılaşmacı müzik projesi”, yaklaşık bin yıldır kendi müzik kültür ve geleneklerini koruyarak yaşayan Türklere âdetâ zorla ve bir dayatma ile benimse-

tilmeye çalışıldı. Bu değişim ve “değişimle benimsetilmek istenen müziğin” tabii bir gelişim seyri ve tarihsel kökleri de olmadığı ve bin yılda meydana gelmiş olan köklü müzik geleneği ve bu geleneğin ürettiği müzikle genetik bir uyumu bulunmadığı için, tutmadı.

Türkiye Cumhuriyeti, harf, kılık-kıyafet ve müzik devrimleri ile Osmanlı’dan itibaren oluşan bu kimliğe değiştirmeye kalkmış, Avrupa’nın kendi geçmişi, tarihi, kültürü, hayat tarzı, inanç değerleri gibi yüz-yıllar içinde oluşan değerlerin ve tecrübenin ortaya çıkardığı müziği, yeni, modern, çağdaş ve Batılılaşmacı Türkiye’nin müziği olarak kabul ve ilan etmiştir. Böyle bir devrim, insan doğasına, toplumların var olma ve gelişme seyirlerine aykırıdır. Türklerin de tıpkı İtalyanlar, Fransızlar, Almanlar, Çinliler, Hintliler, Avusturyalılar gibi tarihsel süreç içinde oluşmuş ve kendilerini tanımlayan, kendi toplumsal kimliklerine uygun ve bu kimlikleri ortaya koyan, onları başka milletlerden ayırt eden ve kendine has kılan müzikleri vardır ve Türkler gibi köklü bir müzik kültürüne sahip bu toplumların hepsi, Türkiye’deki gibi bir müzik devrimi yapmaksızın müzik kültürlerinin devamını sağlamışlardır.

Osmanlı’dan bugüne, İstanbul ve Anadolu’nun her köşesindeki müzikler, ortak Türk kimliğini yansıtmakta ve bu kimliğe uygunluk arz etmektedir. Müziğin

bu zenginliği ve çeşitliliği, Osmanlı/Türk kültür ve kimliğinin zenginlik ve çeşitliliğinin göstergesidir. Osmanlı’da bir arada yaşamayı başaran bütün etnik, dinî ve kültürel topluluklar, bu zengin kimliğin parçasıdır ve müzik de bu zengin kimliğin zengin müziğidir. Zengin ve çok çeşitlilik arz eden Osmanlı/Türk müziğini tek tip insan gibi tek tip müzik hâline indirmek ve Batı’nın müziği gibi tek tip bir müziğe dönüştürmek yanlış olacaktır. Dolayısıyla kültürel olarak Batılılaşma ve Batı müziğini zorunlu hâle getirerek bu kültürün ve esas kimliğin müziklerini yasaklamak, zengin kimliği de tek tip bir kimlik hâline indirmek anlamına gelmektedir. Cumhuriyet’in müzik devrimi ile birlikte yok edilen bu zenginlik, Cumhuriyet’le birlikte inşa edilen, sadece tek ulusun egemenliğine indirgenmiş şekliyle “ulus devlet”e pek uygunluk arz etmektedir. O hâlde Cumhuriyet’in müzik devrimlerinin, yok etmek istenen Osmanlı/Türk kimliği ve müziğinin yerine “ulus devletin müziği”ni ikâme ettiğini veya etmeyi amaçladığını söylemek mümkündür.

‘Zorunlu Sentez’ Düşüncesi

Müzik devriminin önemli referanslarından birinin, Ziya Gökalp’in görüşleri olduğunu, en azından Gökalp’in düşüncelerinin müzik devrimini “bilimsel” gerekçelerle izah

etmeye elverişli bir zemin hazırladığını söyleyebiliriz. Ancak Gökalp’in düşüncelerinin ne kadar doğru olduğu sorusu da önemli ve cevabı üzerinde tartışılmamış bir sorudur. Gökalp, Avrupa müziği girmeden evvel memleketimizde iki tür müziğin olduğunu ifade etmekteydi. Bunlardan biri, Fârâbî’nin Bizans’tan aldığı Doğu müziği, diğeri ise eski Türk müziğinin devamı olan halk müziği idi. Gökalp, daha en baştan Türk müziğinin kaynağını halk melodilerinde aramak gerektiğini ileri sürerek millî müziğin çerçevesini çizirken, “Şark mûsikîsi”nin ise kökenini Bizans’a dayandırarak Osmanlı müziğini millî müziğin dışına sürececek önemli bir psikolojik manevra yapar.

Orhan Tekelioğlu’nun “Türk ‘Musiki İnkilâbının’ İçsel Tarihi: *Nota Dergisi*’nin Kapanması” başlıklı *Toplumbilim* müzik özel sayısının 1999 yılı Mart ayında yayımlanan dokuzuncu nüshasındaki ifadesine göre, müzikte yapılacak reformlarla ilgili ilk fikrî taslak, günün önde gelen ideologu olan Ziya Gökalp’in ‘zorunlu sentez’ düşüncesinde yatmaktadır. Gökalp’in 1924’te basılan eseri *Türkçülüğün Esasları*, Cumhuriyet’in zorunlu sentez anlayışının ideolojik arka planını sergilerken, bir yandan da yazarın kendi deyişiyle kaynağın (yani Türk’ün özünün) Batı ile kaynaşmasının nasıl yürütüleceğini gösteren bir kılavuzdur. Gökalp’e göre

yeni ulus devletin ve Türk milliyetçiliğinin başarısı, her ne olursa olsun, geliştirilmesi gereken yeni Türk medeniyeti ile yakından ilişkiydi. Özelde, müzikte olması gereken sentez konusunda ise Gökalp, Türk müziğinin nasıl millî olabileceği üzerine bir program tasarlamıştı.

Burada Ziya Gökalp'in bence önemli iki yanlışı var. Bunlardan biri, Doğu musikisinin Fârâbî tarafından Bizans'tan alındığı tespiti. Bu tespit ve fikir, gerçekleri yansıtmamaktadır. Fârâbî, Baron Rodolphe d'Erlanger tarafından -kısmen- Fransızcaya çevrilen *Kitâbu'l-Mûsiki el-Kebîr* isimli eserinde kendisine ait bir metotla oluşturduğu musiki teorisini anlatır. Bu kitabında Fârâbî, Yunanlı teorisyenlerin yazılarını okuduğunu ancak bunların sadece tam olmayan dokümanlarını gözden geçirdiğini, bunun için de musiki teorisini yeniden yapmak zorunda kaldığını söyler. D'Erlanger'nin de tespitiyle Fârâbî eski Yunan'dan kendisine ulaşan müzik bilgilerinin yetersiz olduğunu ve yeni bir müzik teorisi oluşturmaya yöneldiğini ifade eder.

Cumhuriyet, Osmanlı kadar toleranslı değildir. Osmanlı, geniş bir alana yayılan coğrafyası üzerinde değişik kültürleri barış ve uyum içinde ve kendi varlıklarını koruyup devam ettirerek yaşamalarını sağlamıştır. Osmanlı sarayında Batı müziği de Türk müziği de icra edilmekteydi. Ancak

Cumhuriyet, yüzyıllardan beri gelişerek ilerleyen musikinın açıkça ve Cumhuriyet'in ruhuna hiç de uygun olmayan "totaliter" bir yöntemle önünü kesmiş, işi yasaklamalara kadar vardırırmıştır. Halkın değerlerini halka rağmen yasaklamanın, "halkın yönetimi" olarak tanımlanan cumhuriyete ne kadar uygun olduğunu tartışmak gerekir. Nitekim Cumhuriyet'in en önemli iki uygulaması, 1926 yılında İstanbul Darülehânı'nda klasik Osmanlı/Türk musikisini yasaklayarak eğitimini durdurması olmuştur. Bununla da kalmamış, aynı yıl klasik musikinın tabii bir eğitim ve aktarım mekânı olan teke ve dergâhları kapatarak, bu musikinın bütün gelişim, aktarım ve eğitim yollarını ortadan kaldırmıştır. Buna bir anlamda "kaynak kurutma operasyonu" da denilebilir. Hatta aynı yıl, 1926 yılı Ağustos ayında zamanın Milli Eğitim Bakanı Necati Bey'in başkanlığında toplanan "Sanâyî-i Nefise Encümeni"nin aldığı bir kararla, bütün okullardan klasik Osmanlı/Türk musiki eğitimi kaldırıldı.

Batılılaşma Hedef ve Politikası"

1 Kasım 1934 tarihinde TBMM'nin dördüncü dönem dördüncü toplanma yılını açarken yaptığı konuşmada Mustafa Kemal'in müzikle ilgili olarak söylediği şu sözler ilginç ve oldukça dikkat çekicidir: "Arkadaşlar, güzel sanatla-

rın hepsinde, ulus gençliğinin ne türlü ilerletilmesini istediğinizi bilirim. Bu yapılmaktadır. Ancak bunda en çabuk, en önde götürülmesi gerekli olan, Türk müziğidir. Bir ulusun yeni değişikliğine ölçü, müzikte değişikliği alabilmesi, kavrayabilmesidir. Bugün acuna dinletilmeye yeltenilen musiki, yüz ağartıcı değerde olmaktan uzaktır. Bunu açıkça bilmeliyiz. Ulusal ince duyguları, düşünceleri anlatan, yüksek deyişleri, söyleyişleri toplamak, onları bir gün önce, genel, son müzik kurallarına göre işlemek gerekir. Ancak bu düzeyde Türk ulusal müziği yükselebilir, evrensel müzikte yerini alabilir."

Mustafa Kemal'in Mecliste yaptığı bu konuşmada sözünü ettiği "Türk müziğinin", Osmanlı'dan tevarüs eden musiki olmadığını, kastedilen Türk müziğinin yeni kurulan Cumhuriyet'le birlikte ortaya çıkarılması planlanan müzik olduğunu hatırlatmak gerekebilir. Ayrıca Mustafa Kemal'in bu sözlerinin aksine, Cumhuriyet'in müzik politikası sonucu ortaya çıkarılan yeni müzik, bırakın evrensel olmayı, ulusal alanda bile henüz benimsenmiş değildir.

Bir toplumun müziği, yüzlerce yıllık birikimin sonucu olarak ortaya çıkar. Değiştirmeye ve yok etmeye kalkıldığı zaman, yüzlerce yıllık bu birikim de yok olur gider. O bakımdan Platon'un "Müziğini değiştirirseniz sitenin duvarları yıkılır." sözü önemli

ve anlamlıdır. Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra ilk yapılan iş, bir kişinin iradesiyle -herhangi bir halkoylamasına gerek duyulmaksızın- bir müzik devrimi gerçekleştirmek olmuştur (Sadece müzik devrimi değil, harf devrimi ve kılık-kıyafet devrimlerini hatırlamak gerekir. Bu üç devrim; harf devrimi toplumun hâfızasını, müzik devrimi ruhunu, kılık-kıyafet devrimi de görünümünü ve farklılığını yenilemeye yönelik önemli devrimlerdir). Devrimleri gerçekleştiren Mustafa Kemal, hiçbir iyi inkılâbın, hakikati görenler dışında ekseriyetin reyine müracaatla yapılmayacağını ifade etmiştir, yani halkı ilgilendiren bir rejim/sistem değişikliğinde halkın fikrine müracaat etme gereği duyulmamakta, karar bir kişinin iradesiyle alınmaktadır. Nitekim Ayşe Afet İnan'ın *M. Kemal Atatürk'ün Karlsbad Hatıraları* adlı kitabında anlattığına göre, Atatürk Karlsbad'daki günlerinde 6 Temmuz 1918 günü bir akşam yemeğinde sohbet esnasında Batılı hayat tarzının Osmanlı'da tesis edilmesinin çok zor olduğunun söylenmesine karşılık olarak şu cevabı verir: "Ben her vakit söylerim, burada da bu vesile ile arz edeyim, benim elime büyük selâhiyet ve kudret geçerse, ben hayât-ı ictimâiyyemizde arzu edilen inkılâbı bir anda 'coup (darbe)' ile tatbik edeceğimi zannedirim. Zirâ ben, bâzıları gibi efkâr-ı avâmı, efkâr-ı ulemâyı yavaş yavaş benim

tasavvuratım derecesinde tasavvur ve tefekkür etmeye alıştırmak suretiyle bu işin yapılacağını kabul etmiyor ve böyle harekete karşı ruhum isyan ediyor. Neden ben bu kadar senelik tahsil-i âlî gördükten, hayât-ı medeniyye ve ictimâiyyeyi tetkik ve hürriyeti tezevüh için sarf-ı hayat ve evkât ettikten sonra, avâm mertebesine ineyim? Onları kendi mertebeme çıkarayım, ben onlar gibi değil, onlar benim gibi olsunlar."

Bu uygulamanın, "halkın yönetimi ve iradesi" demek olan Cumhuriyet'in anlamına ne kadar uygun olduğu tartışma götürmektedir. Fakat Mustafa Kemal'in "inkılâb" dediği, gerçekte "devrim" olarak isimlendirilmesi daha uygun olan, bu devrimlerin isabetli olmadığı da yüz yıllık tecrübe ile anlaşılmış olsa gerektir.

Cumhuriyet'in kurucusu ve musiki devriminin gerçekleştircisi Mustafa Kemal, müziğin önemini elbette farkındaydı ve en zor devrimin müzik devrimi olduğunu çünkü müzik devriminin kişiye önce kendi iç dünyasını unutturmayı, sonra da yeni bir âleme yönelmeyi gerektirdiğini ve bu zorluğuna rağmen müzik devriminin mutlaka yapılacağını 1 Kasım 1934 tarihli Meclis konuşmasında bizzat kendisi söylemişti.

Eski siyasal, sosyal ve kültürel yapıyı ortadan kaldırıp yeni bir yapı inşa etmek için müziği değiştirmek önemlidir. Müzik devrimi, Cumhuriyet'in "temelsiz inşaatı"nın önemli

harçlarından biri olmuştur ve Türk modernleşmesinin veya Batılılaşmasının okunabildiği en önemli alanlardan biridir. 15 Ekim 1925 tarihinde İzmir Kız Öğretmen Okulunda yaptığı konuşmada da şunları söylemiştir: "Hayatta mûsikî gerekli midir? Hayatta mûsikî gerekli değildir, çünkü hayat mûsikidir. Mûsikî ile âlâkası olmayan mahlûkât insan değildir. (...) Mûsikî hayatın neş'esi, ruhu, şuuru ve her şeyidir. Yalnız, mûsikinin şekli-türü üzerinde durmak gerekmektedir."

Yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin Batılılaşma hedef ve politikası sonucu gerçekleştirilen müzik devrimi, yeni Türkiye'nin müzik form ve hatta kültürünün altyapısını bu şekilde tesis etmiş bulunmaktadır. Yani Türkiye halkının ve bu halkın ürettiği bin yıllık müzik kültür ve geleneğiyle hiçbir genetik bağı olmayan, kendisine "yabancı" bir müziğin temeli atılmıştır.

03 TEMMUZ

TATVAN DOĞU ANADOLU FUARI KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ

Bitlis'in Tatvan ilçesinde 54'üncüsü düzenlenen Tatvan Doğu Anadolu Fuarı Kültür ve Sanat Festivali çok sayıda etkinliğe sahne oldu. 1-3 Temmuz tarihleri arasındaki festivalde birçok konser icra edildi. Tatvan Belediye Başkanı Mehmet Emin Geylani "Tatvan Belediyesi olarak yılın 12 ayında belirli aralıklarla etkinlikler düzenliyoruz. Bölgemiz yoğun kar alan bir yer ve bizler de bunu fırsata çevirerek kar festivalleri yaptık. Yaz aylarında da birbirinden güzel etkinlikler düzenledik. Şimdi de fuar etkinlikleri yapıyoruz ve çok yoğun bir katılım var. Ayrıca bayram etkinlikleri ve Nemrut şenlikleri düzenleyeceğiz." dedi.

03 TEMMUZ

TÜRK DÜNYASI TUVALDE BULUŞTU

Tophane-i Amire Kültür Merkezinde açılan Türk dünyasından ve Türkiye'den sanatçıların eserlerinin yer aldığı "Resmin Türkçesi: Türk Dünyasının Tuvalde Buluşması" sergisi sona erdi. Serginin küratörlüğünü üstlenen Azerbaycanlı ressam Sakit Mammadov İstanbul'un sadece Türk dünyasının değil tüm dünyanın medeniyet payitahtı olduğunu söyledi. Türk dünyasının en ünlü sanatçılarından İstanbul'a geldiğini belirten Mammadov "Herkes kardeş olabilir ama dost olamaz. Kardeşleri bugün dost yapıyoruz.

05 TEMmuz

SELÇUKLU SANAT AKADEMİSİ

Konya'da kültür sanat hayatının önemli kazanımlarından biri olan Selçuklu Sanat Akademisi farklı yaş grubundan öğrencilere ve her yaşta sanatsevere önemli imkânlar sağlıyor. Selçuklu Belediyesi, üniversiteler ve eğitim kurumları tarafından hayata geçirilen akademi; kişisel gelişim, sahne sanatları ve müzik eğitimleriyle yeni yetenekleri keşfediyor. Açılmasının üzerinden kısa bir süre geçmesine rağmen şimdiden binlerce kişinin eğitim aldığı akademi kültür ve sanat alanında yeni ufuklar açmaya devam ediyor.

Biz onların sanatını çok seviyoruz. Burada Türkiye'de bu sanatçıları bir araya getirmek beni çok sevindirdi. Bizim bayrağımızın üzerinde yıldızla beraber hilal var. İnşallah o hilal bütün dünyaya ışık saçar." ifadelerini kullandı.

İstanbul'un her karışını çok aziz bulduğunu vurgulayan Mammadov "İstanbul'un en önemli yerlerinden Tophane-i Amire'de sergi düzenliyoruz. Şehirde birçok önemli esere imza atmış Mimar Sinan da bizimle sergiye katılıyor gibi hissediyorum. İstanbul'un böylesine önemli bir noktasında

sergi açtığımız için çok mutluyum. Biz kültür insanlarının tek bir dili var, o da sanat dilidir. Sanat, dünya dilidir. Tüm dünya ressamı kardeşler. Bu serginin en gurur verici yanlarından biri dedelerimizin kültürünü İstanbul'a getirmiş olmamız. Çok sevindirici bir buluşma yaşıyoruz bu sergiyle. Ve inanıyorum ki bu bizim tek sergimiz olmayacak, devamı gelecek. Türk dünyasının akademisini hayata geçirmek istiyoruz. Önemli sanatçılar akademinin üyesi olacak ve etkiyle üretim çöğalacak." şeklinde konuştu.

Sergide; Özbekistan'dan Akmal Nuridonov ile Alisher Alikulov'un, Azerbaycan'dan Arif Aziz, Refik Aziz ile Sakit Mammadov'un, Kırgızistan'dan Eldar Aitmatov, Yuristanbek Shygaev ile Musakeev Temirbek'in, Kazakistan'dan Sembigali Smagulov'un, Türkmenistan'dan Hüsesein Husseinov'un, Türkiye'den ise Devrim Erbil, Ergin İnan, Kadir Ablak, Mahir Güven, Süleyman Saim Tekcan ile Yalçın Gökçebağ'ın eserleri yer aldı.

Kültürel Diplomasi ve Türk Dizileri

Orhan Karaoğlu

Günümüzde diplomasi kavramı sadece devletlerin eliyle yürütülmemekte ve çok boyutlu kapsamlı bir diplomasi yöntemi ve çeşitleri hayatımıza yer almaktadır. Bu diplomasi çeşitlerinden biri de kamu diplomasisi diye adlandırılmakta ve son 20 yıldır akademik, bürokratik, diplomatik, kültürel birçok alanda bu kavrama rastlanmaktadır. Kamu diplomasisi ile birlikte en sık kullanılan kavram ise yumuşak güç kavramıdır. Yumuşak güç, ülkelerin farklı kamuoylarında gündem oluşturma ve konuların sınırını belirlemede başat faktör olması sebebiyle hem devletler hem de devlet dışı küresel aktörler nezdinde çok daha önemli hâle gelmiştir. Devletler yumuşak güç unsurlarını kullanarak küresel ve bölgesel siyasetlerinde farklı ülkelerin halkları nezdinde kamu diplomasisi çerçevesinde faaliyetler yürütmektedir. Bunların en önemli ayağı kültürel diplomasi çatısı altında gerçekleştirilmektedir.

Kültürel diplomasi, kamu diplomasisi bün-

yesi altında bulunan ve aktif bir şekilde uluslararası siyasette sıklıkla başvurulmuş bir diplomasi çeşididir. Türkiye kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi alanda önemli atılımlar gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin bu alanda elinin güçlü olduğu alan ise Türk dizileridir. Aksiyon, dram, romantizm ve tarih dolu Türk dizileri, filmleri, yapımları, televizyon gösterileri, eğlence içerikleri tüm dünyada son yıllarda ilgiyle izlenmektedir.

Türk Dizi İhracatı

Türkiye'deki diziler, tipik teatral Türk tarzını yansıtanın yanı sıra yerel anlatı ve müziği kullanan, kendine has özellikleri olan dizilerdir. Tipik Türk dizisinde birçok kahraman vardır, İstanbul'un ya da dizinin çekildiği şehrin ışıltılı yaşamı, güzellikleri, İstanbul Boğazı, lüks arabalar, zengin semtlerdeki modern daireler dizilerde arka plan şeklinde genellikle kullanılmaktadır. Tarihi dizilerin dışında ihraç edilen dizilerin çoğu üst orta sınıfın kentsel yaşamını ve aşk hayatını yansıtan klasik pembe dizi veya hafif komedilerdir. Amerikan dizilerinde sıkça rastladığımız bireysellik ve karışıklık gibi yaşam modellerinden ziyade Türk yapımları,

geleneksel aile yaşamı ve Müslüman yaşam tarzını temel almaktadır. Latin Amerikalı izleyicinin gösterdiği ilgi kültürel benzerlikle açıklanırken, dizilerin Arap ülkelerindeki başarısı İslam kültürüne dayalı liberal yaşam tarzına duyulan özlemle açıklanmaktadır.

Türk dizi ihracatında ABD'den sonra ikinci sırada bulunmaktadır. Türkçe günümüzde Fransızca, İspanyolca ve Çinceyi de geride bırakarak dünyada en fazla ilgi gören yabancı dil hâline gelmiştir.

Türk dizi ihracatı ciddi anlamda 2007'de başlamıştır. Taşralı bir kadının İstanbul'da varlıklı bir aileden gelen bir adamla evlendiği ve başarılı bir aile giyim işini yürütmek için zorlukların üstesinden geldiği *Gümüş* dizisi, Orta Doğu'da büyük bir izleyicisi kitlesine sahip olmuştu. Daha sonra bir başka dizi ağırlıklı olarak Balkanlar'da yayımlanmış ve on yıl içinde Şili ve Arjantin de dâhil olmak üzere Güney Amerika'ya yayılmış, Türk dizileri böylelikle ilgi çekmeye başlamıştır.

Başlangıçta yılda 10 milyon dolar civarında olan ihracat istikrarlı bir şekilde artmaya devam ederek 2012'de yaklaşık 50 milyon dolara, 2016'da ise 250-500 milyon dolara yükselmiş-

tir. Türk yapımı yaklaşık 100 dizi 156 ülkeye ihraç edilmektedir. Dünyada ithal edilen dizilerin yüzde 25'i Türkiye'de üretilmektedir. 2022 yılında Türk dizilerinin ihracatı 500 milyon dolara ulaşarak rekor kırmıştır. Bu rakamın 2023 yılında 600 milyon dolara ulaşması hedeflenmektedir. Bu dizilerin izlenme rakamı 700 milyonu aşmıştır.

Dizilerin Yayınlandığı Ülkeler

Türk dizilerinin en büyük pazarı yakın zamana kadar Orta Doğu bölgesiydi. Son yıllarda ise Türk dizilerini girmediği, izlenmediği bölge kalmamıştır. Ekvador'dan Meksika'ya, televizyonun en çok izlendiği saatlerde Türk dizileri yayımlanmaktadır. Pakistan ve Şili arasında milyonlarca insan kendini Osmanlı İmparatorluğu'nun hikâyelerine kaptırmaktadır. *Kara Para Aşk* adlı dizinin hayranları arasında ünlü Arjantinli futbolcu Messi de yer almaktadır. Venezuela Devlet Başkanı Maduro ise *Diriliş Ertuğrul*'un takipçileri arasındadır. Maduro 2018 yılındaki Türkiye ziyareti sırasında bu dizinin setini ziyaret etmiş ve oyuncularıyla tanışmıştı. 2014 yılında yayımlanmaya başlanan *Diriliş Ertuğrul* dizisi Netflix'te popüler olmaya başladı ve şimdiye kadar 72 ülkede gösterimi için antlaşma yapıldı.

Diriliş Ertuğrul'un Pakistan'da büyük bir izleyici kitlesi bulunmaktadır. Pa-

kistan, kendisini bu diziyeye kaptıran ilk ülke değildir. Urduca, dizinin Arapça, İspanyolca ve Rusçadan sonra dublaj yapıldığı dördüncü dil olmuştur. Pakistan tarihinde ilk defa bir yabancı dizi bu kadar büyük izlenme oranına ulaşmıştır.

İkili ilişkilerde siyasi, askerî ve ekonomik alanlara odaklanılsa da bugün Pakistan ve Türkiye kültürel bağlarını da derinleştirmektedir. Pakistan'da *Muhteşem Yüzyıl* ve *Aşk-ı Memnu* dizileri de beğenilmişti. Pakistan Televizyonu (PTV) *Ertuğrul*'un ilk sezonunu dönemin Başbakan İmran Han'ın isteği üzerine Ramazan'da göstermeye başlamıştı. Bu yapım, bir ay sonra Ramazan ayının son günü Güney Asya ülkesinde 130 milyon izleyiciye ulaşmıştır. Han, konuşmaları sırasında ve törenlerde diziden sıklıkla söz etmiş, Hollywood ve Bollywood aracılığıyla Pakistan'ı etkileyen "üçüncü el kültür" bağlamında Türk dizilerinden bahsetmiştir. Keza Latin Amerika'da Türk dizilerinin izlendiği bir bölge olmuştur. Türk dizileri, tüm dünyada olduğu gibi Latin Amerika'da da bir başarı örneği olarak gösterilmektedir. 2018'den 2022'ye kadar Latin Amerika'ya Türk dizileri damga vurmuştur. 2020'nin ortasından itibaren Türk dizilerine LATAM denilen Latin Amerika'daki ilgi, Türk dizilerine yönelik küresel talebin de üzerine çıktı. Romantik dramalar, tarihi diziler, romantik komediler son dönemde

Latin Amerika'da çok iyi iş çıkarmaktadır. Türk şirketler, yurt dışı satışlardan elde ettikleri gelirlerin üçte birini Latin Amerika'nın oluşturduğunu ifade etmektedir. Nispeten muhafazakâr konuların birçok Latin Amerikalıyı kendine çektiği belirtilmektedir.

Türk dizileri sadece Arap Yarımadası ve Latin Amerika'da değil Afrika kıtasında, Orta Asya'da, Yunanistan ve Rusya gibi ülkelerde de rağbet görmüştür. Avrupa'daki Türk diasporası ve yumuşak güç faktörü içerisinde artık diplomatik misyonlar, eğitim kurumları, insani yardım kuruluşları ile birlikte Türk dizileri de yer almaktadır.

Afrika, Orta Asya ve Japonya

Afrika da Türk dizilerinin geniş kitlelerce izlendiği önemli bir kıta olarak karşımıza çıkmaktadır. Afrika'da Çin'in artan etkisi genelde iktisadi konularda olurken Ankara, Pekin'in yoksun olduğu önemli bir yumuşak güçten faydalanmaktadır ve Türk dizileri bölgede büyük kabul görmektedir. Bu sayede de Türkiye bölgede elini daha da güçlendirmektedir. Kıta genelinde izleyici kazanan Türk dizileri, Ankara'nın ikna gücünü artırmaktadır. Örneğin *Diriliş Ertuğrul*, Nijerya'da en popüler dizilerden biri olmuştur. *Muhteşem Yüzyıl* dizisi dünya çapında 60'tan fazla ülkede satılmış ve yaklaşık 200 milyon kişi tarafından izlenmiştir. Kıtada

Muhteşem Yüzyıl'ın hatırı sayılır bir izleyici kitlesi mevcuttur.

Orta Asya'da da Türk televizyon dizilerine çok ilgi duyulmaktadır. Özbekistan'ın Milliy, Sevimli, Zor televizyon kanalları Türk dizilerini yayımlama konusunda önde gidiyorlar. Bu televizyon kanallarında *Muhteşem Yüzyıl*, *İstanbul Gelin*, *Fazilet Hanım ve Kızları*, *Sen Anlat Karadeniz*, *Avlu*, *Diriliş Ertuğrul*, *Kadın* dizileri yayımlanmaktadır. Rusya'nın ve Rusçanın bölgedeki varlığının son zamanlarda zayıflamaya başladığı, Türkiye'nin bölgede artan jeopolitik etkisi ile birlikte Türkçenin ve Türk dizilerinin de bölgede hissedilebilir derecede izlendiği kimi uzmanlarca belirtilmektedir. Rusya'nın bu konuda endişeli olduğu ifade edilmektedir.

Japonya'da Türk dizilerinin son durağı olmuştur. Az sayıda Türk dizisi 8 bin kilometreden daha uzakta olan Japonya'ya da ihraç edilmiştir. Ünlü bir örnek BS Nippon TV'de *Ottoman Empire Gaiden: Harem of Love and Desire* ismiyle yayımlanan *Muhteşem Yüzyıl*'dır.

Japon seyahat devi HIS, popüler Türk dizilerini geçtiği mekânlara Zoom üzerinden çevrim içi bir tur düzenlemiştir. Bir Japon yazarın canlı yayın aracılığıyla ziyaretçileri diziyle ilişkili yerlere götürdüğü belirtilmektedir. 20 kadar kişi diziden çok etkilendiklerini ve daha önce diziyi izlemeden bu yerleri ziyaret ettikleri

için tekrar gitmek istediklerini ifade etmişlerdir.

1998 yılından bu yana Türk dizi, film ve sahne yapımlarında aktif olarak yer alan Japon oyuncu Ayumi Takano'ya göre dizilerin uluslararası kabul görmesinin nedenlerinden biri dizilerde tasvir edilen farklı değerlerdir. Takano, "Bence bu tür bir ortam oyuncularını ve senaryoyu izleyiciye daha tanıdık kılıyor." demektedir ve eklemektedir: "Dizilerin bir diğer özelliği de insanlar arasındaki ilişkilerin izleyicinin yüreğini sızlatacak ve ağlatacak kadar yoğun dram içermesidir."

Türkiye her zaman önemli bir turizm merkezi olmuştur. Ancak dizilerin ziyaretçi çekmede rol oynaması, örneğin Kore dizilerinin müptelası pek çok Japon'un bu ülkeyi ziyaret etmesiyle aynı zamana denk gelmesi önemlidir. İstanbul'un tarihi merkezi, İstanbul Boğazı, Ege Denizi ve Akdeniz boyunca uzanan tatil beldeleri gibi turistik yerler film çekimleri için sıklıkla kullanılmakta ve bu da izleyicilerin seyahat duygularını harekete geçirmektedir. Türkiye Seyahat Acentaları Birliğinden bir temsilci "Türk dizileri ne kadar çok yayılırsa Türkiye bir seyahat destinasyonu olarak o kadar iyi tanınır. Biz de dizi setlerine ve mekânlarına turlar düzenlemek için televizyon ve diğer sektörlerle birlikte çalışıyoruz." demektedir.

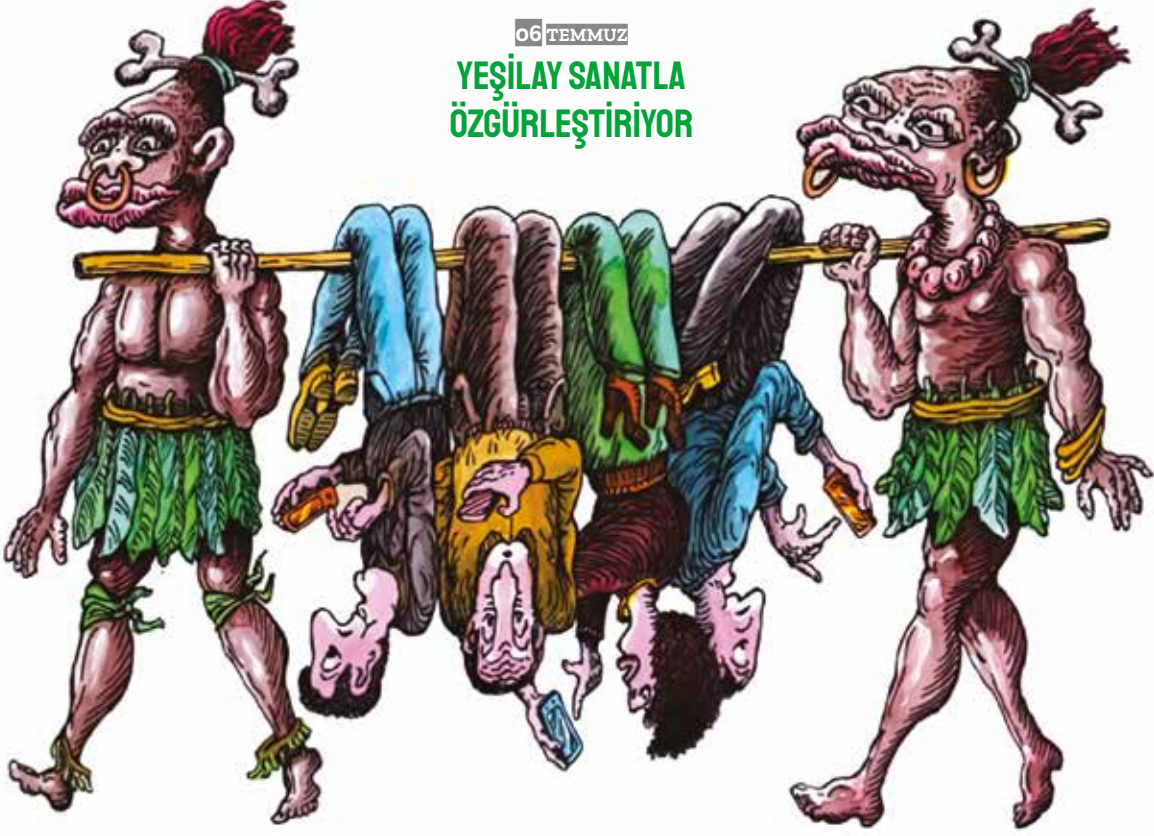
Türk dizilerinin Türk kültürüne yaptığı katkı

kadar Türk ekonomisine de ciddi katkıları bulunmaktadırlar. Dizilerde kullanılan ürünler de ciddi rağbet görmektedir. Dizilerde içilen çay ve kahveye de yurt dışından ilgi daha da artmıştır. Sadece çayın kendisi değil çayın sunulduğu bardak konsepti de Türk firmalar tarafından ihraç edilmektedir.

Türkiye son 20 yılda özellikle kamu diplomasisi ve kültürel diplomasi alanında önemli atılımlar yapmıştır. Türkiye'nin bölgesel gücünü tahkim etmek, küresel siyasette önemli bir aktör olma hedefini gerçekleştirebilmek için kamu diplomasisi alanında etkin bir politika izlediği görülmektedir. Türkiye'nin son dönemde ekonomi, enerji, savunma sanayi, üretim ve turizm konularında ivme kazanması, Avrupa Birliği, Orta Doğu, Avrasya, Türk Cumhuriyetleri, Balkanlar, Kafkasya ve Afro-Avrasya ile ilişkilerini geliştirme si 360 derece dış politika anlayışı çerçevesinde ilerlemiştir. Küresel alanda etkin bir diplomasi anlayışını benimseyen Türkiye, kültürel diplomasi alanında da dünyada önemli bir aktör olmuştur. Bu bağlamda Türk dizileri önemli bir kültürel diplomasi faaliyeti ve başarısı sağlamış, iyi bir kültürel diplomasi örneği sergilemiştir.

06 TEMmuz

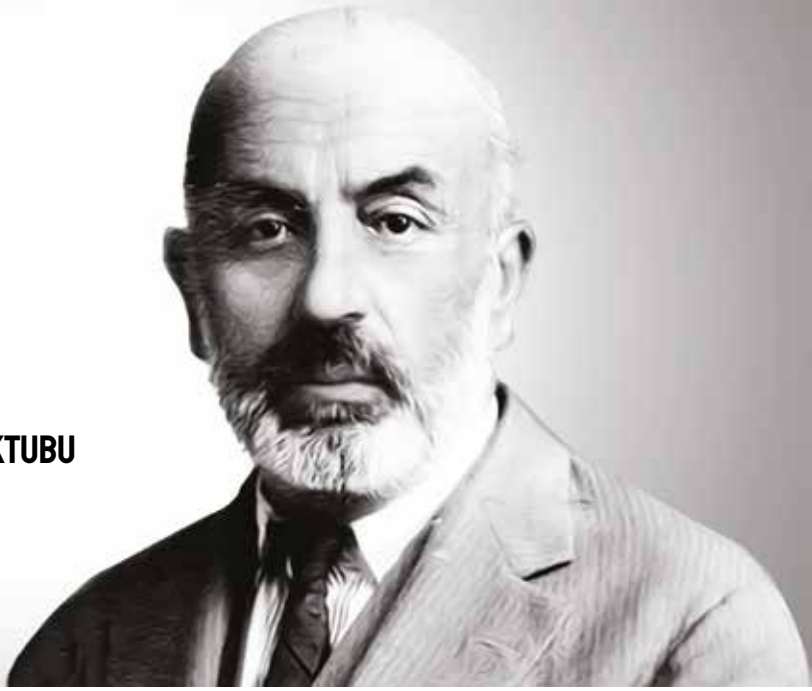
YEŞİLAY SANATLA ÖZGÜRLEŞTİRİYOR

Yeşilayın sanatın gücünden yararlanarak bağımlılık konusunda farkındalık oluşturmak amacıyla düzenlediği Uluslararası Yeşilay Karikatür Yarışması'nın ödül töreni çevrim içi olarak gerçekleşti. Bu yıl ilk kez "16 Yaş Altı" kategorisinde başvuru alan yarışmaya 67 ülkeden bin 386 sanatçı katılarak karikatürleriyle "Bağımlılıklardan Özgürleşmek" temasını anlattı. 6 yıldır yapılan yarışmaya şimdiye kadar 8 bini aşkın başvuru geldi. Birincilik ödülünün sahibi Ukrayna'dan Vladimir Kazanovsky, ikincilik ödülünün sahibi yine Ukrayna'dan Oleksiy Kustovsky, üçüncülük ödülünün sahibi ise Türkiye'den Cemalettin Güzeloğlu olurken; Türkiye'den Doğuş Adalı, İran'dan Khodayar Naroui ve Meksika'dan Gabriel Lopez başarı ödülüne layık görüldü. Mazhar Osman Özel Ödülü İran'dan Hamid Ghalijari'ye verildi. Yarışmanın bu yıl ilk kez düzenlenen "16 Yaş Altı" kategorisi ödülünü ise Türkiye'den Yağmur Baytekin, Aleyna Sedef ve Poyraz Din kazandı.

07 TEMMUZ

ÂKİF'İN DAHA ÖNCE HİÇ YAYIMLANMAMIŞ MEKTUBU

Mehmet Âkif'in yakın dostu ud virtüözü, bestekâr ve ressam Şerif Muhiddin Targan'a yazdığı 7 Temmuz 1934 tarihli mektubu müzayedeye çıktı. Âkif'in kaleminden "Canım, iki gözüm yegâne medâr-ı mübahatım Şerif Muhiddin Beyefendi" hitabıyla başlayan mektup, dönemin kültür sanat dünyasına dair önemli bir belge niteliğinde.

Mektupta resim, musiki ve şiire dair satırların yanı sıra İsmail Hakkı İzmirli, Abdülhak Hamid, İbnülemin Mahmud Kemal, Şerif Cafer Paşa, Mithat Cemal, Babanzade Ahmet Naim, Şerif Fazıl Bey gibi isimlerden söz ediliyor. Mektubun muhtevası, bahsi geçen isimler ve mekânlar dikkate alınırsa Âkif Mısır'da, Şerif Muhiddin de İstanbul'da olmalıdır. Âkif mektubunda *Gölgeler*'de yer alan "Sanatkâr" şiiri

hakkında "üstad-ı muazzam" dediği Abdülhak Hamid'in düşüncelerini merak ederek "üstad-ı muazzam Abdülhak Hamid Beyefendi'nin kemâl-i tazim iltifatlarına karşı nasıl arz-ı şükran edeceğimi bilemiyorum. Kemal-i tazim ve tahassurla mübarek ellerini öperim. Cenab-ı Hak afiyetlerini daim buyursun. Yine Maçka Palas'ta mı ikamet buyuruyorlar? Kendilerine takdim cüretinde bulunduğum yedinci kitapta acaba hoşlarına giden bir parçaya tesadüf buyurmuşlar mı? Bilhassa 'Sanatkâr' manzumesi hakkındaki mütaalarına muttali olmayı pek arzu ederim." diyor.

Mektubun sonraki satırlarında Şerif Muhiddin'e "Ressamlarla muharrirlerle ber-devam mı? Hiç yeni resim yaptınız mı? Yakında konser vermek tasavvuru var mı? Yeni semaileri

dinleyen erbâb-ı sanat nasıl buldu?" diye Âkif çeşitli sorular sormakta, "bunlara dair iyi haberler alırsam tabii çok memnun olacağım" demektedir. Bu satırlar Âkif'in Şerif Muhiddin'in resim ve musiki üzerine yaptığı çalışmaları yakından takip ettiğini göstermesi bakımından oldukça önemlidir. Âkif yakın dostlarından Babanzade Ahmed Naim Bey'den haber alamadığını, mektubunda "Naim Bey'in ahval-i sıhhiyesine dair kimseden mufasssal haber alamıyorum, onun için çok üzülüyorum." şeklinde ifade ediyor. Nitekim Naim Bey, mektubun yazıldığı tarihten yaklaşık bir ay sonra 13 Ağustos'ta vefat etmiş, bu elim hadise üzerine Mehmet Âkif "Naim'in vefat haberi üzerime dağ gibi yıkıldı." diyerek üzüntüsünü dile getirmiştir.

07 TEMmuz

İSTANBUL, DÜNYANIN KLARNET BAŞKENTİ

Fransız klarnet virtüözü Yom, İstanbullu sevenleriyle buluştu. İstanbul Caz Festivali kapsamında sahneye çıkan Yom, nefesiyle dinleyenleri etkiledi. Beş yaşında Klasik Batı Müziği eğitimine devam ederken klarnet çalmaya başlayan sanatçı annesinin dinlediği radyoda, yemek yaparken söylediği şarkıda, günlük hayatta çaldığı ıslıkta müzik tutkusunu keşfettiğini belirtti. İstanbul'u kendisi ve sanatı için çok önemli bulan Yom, İstanbul'u dünyanın klarnet başkenti ve müzik için muazzam bir yer olarak görüyor. Türk klarnetine karşı çok derin bir sevgi duyduğunun da altını çizen Yom, hiçbir zaman geleneksel tarzda caz çalmadığını ama birçok büyük cazcıyla çaldığını belirtti. Sanatçı konserleri ve müziğe bakışı ile ilgili olarak ise şunları söylüyor: "Her konserimi gerçek bir meditasyon, her seferinde farklı ama her seferinde ruhumun gerçek bir yansıması olarak yaşamaya çalıştığımı söyleyebilirim. Müzik gerçekten tanışmak ve birbirini tanımak için evrensel bir dildir."

DENEME VE ELEŞTİRİYE ODAKLANAN BİR DERGİ

Birbirinden farklı konulardaki kurgu dışı metinlerle iki ayda bir okurla buluşan Ova dergisinde sadece deneme ve eleştiri türündeki metinler yayımlanıyor. Derginin ilk sayısında Oğuz Demiralp, Nedret Özto-kat Kılıçeri, Abdullah Ezik, Arzu Alkan Ateş, Feridun Andaç, Nilüfer İlkaya deneme-eleştiri yazılarıyla yer alıyor. Derginin "Geçmiş Zaman Yazıları" başlıklı köşe-sinde ise Ahmet Rasim'in, devrini anlatan bir deneme yazısına yer veriliyor.

17 TEMMUZ

YOKSULLUĞU VE UMUDU BOL BİR OYUN

Yaşamak, zemheriye ve yokluğa direnmek ve Amerika'y-la baş etmek üzerine zengin bir öykü... Burası Aydınlikev-ler ve babaannem Amerika'ya karşı! Yılmaz Erdoğan'ın 20 yıl aradan sonra kaleme aldığı ilk tiyatro oyunu *Aydınlikevler*, nostaljik unsurları başarılı bir şekilde kul-lanmasıyla izleyiciyi Ankara'nın yoksul mahallelerinden birine götürüyor. Demet Akbağ, Zühre babaanne olarak karşımızda. Ayhan, 70'ler Türkiye'sinde sağa sola bulaş-madan okul okumaya çalışıyor. Bir yandan da ailesinin onu emanet ettiği babaannesi Zühre'ye bakıcılık yapıyor. Ayhan'ın okul arkadaşı Muzaffer, komik ve gerçek bir karakter. Yoksulluğu da umudu da bol alan mahalle, herkesin *Bir Demet Tiyatro*'dan aşına olduğu absürtle gerçeğin kesişim noktasında dolaşan karakterleriyle dolu. Mahallenin hayalperest ve yetenekli ressamı Sürey-ya hemen dikkat çekiyor. Süreyya'nın aşkından divane olduğu Sülün ise aşkın karın doyurmadığını erkenden fark etmiş bir tip.

22 TEMMUZ

YAZAR ASIM GÜLTEKİN ANILDI

Yazar Asim Gültekin, vefatının ikinci yılında anıldı. Dünya Dergiler Birliği ve Genç Dergiler Birliğince düzenlenen anma etkinliği, Asim Gültekin Gençlik Merkezinde yapıldı. Gültekin'in dostları ve öğrencilerinin katıldığı programın moderatörlüğünü yapan yazar Enes Batman, Asim Gültekin'in en önemli özelliklerinden birinin insanları birbiriyle tanıştırması olduğunu belirterek, "Buradaki topluluk da ekseriyetle Asim Hoca'nın vasıtasıyla tanışmış, zamanla güzel dostluklar kurmuştur. Sevdiği insanları, sevdiği diğer insanlara sunar ve onların tanışmalarına vesile olurdu." dedi.

Dünya Dergiler Birliğinden Murat Ayar, Gültekin'in gençleri çok önemseydiğini vurgulayarak "O kendi Müslüman devrimci duruşuyla kendi doğrularını insanlarla paylaşırdı. Özellikle gençlerle çok ilgiliydi ve onları görüşünde heyecanlanıyordu." ifadelerini kullandı.

Van'da Kültür ve Turizm İl Müdürlüğünce düzenlenen etkinlik kapsamında Antakya Medeniyetler Korosu, Akdamar Adası'nda konser verdi. Antakya Medeniyetler Korosu'nun Türkçe, Kürtçe, Arapça, Farsça, Ermenice, İngilizce ve İbranice ezgiler seslendirdiği konser izleyicilerden yoğun beğeni topladı.

23 TEMMUZ

AKDAMAR ADASI'NDA ÇOK DİLLİ KONSER

Bir Devrin Kara Kutusu: Rasim Özdenören

M. Nezir Eryarsoy

Ülkemizin çok değerli öykü ve deneme yazarlarından rahmetli Rasim Özdenören de gök kubbe-mizde bir hoş sada bırakarak aramızdan ayrılanlardan biri. Kitaplarından ta ilk gençlik yıllarından itibaren tanıdığım Özdenören'i kendisiyle ilgili bir yüksek lisans tezi hazırlamam vesilesiyle 2006 yılında şahsen de tanıma fırsatı yakaladım. Bu vesileyle vefatına kadar İstanbul'daki tüm söyleşilerinde kendisine eşlik etme, karşılama, uğurlama ve gece yarılarına kadar kendisiyle sohbet etme imkânı buldum.

Bugün artık aramızda olmayan, eserleriyle Türk edebiyatında daha yaşarken iz bırakan değerli yazarın bu yazıda edebî yönüne çok fazla değinmeden sohbetlerimizden ve bu sohbetlerde anlattıklarından yola çıkarak tanıyabildiğim ve anlayabildiğim kadarıyla anlatmak, onun insan yönünün altını çizmek istiyorum.

Dikkat Çeken Hususiyetleri

Elbette o, bir anlatı ustadıydı. Dünya romanında Dostoyevski ne ise Türk öykücülüğünde de Özdenören odur. Fransa için

denemede Montaigne ne ifade ediyorsa Özdenören de Türk edebiyatı için onu ifade etmektedir. Ama bu edebî kişiliğinin yanı sıra benim için o, bir ağabeydi. Aslında Özdenören, onu tanıyan herkesin ağabeyi idi. Çünkü onun yaptıklarında, yazdıklarında ve yaşadıklarında her zaman bir ağırlık, bir sorumluluk, bir sıcaklık, bir ölçü, bir yakınlık, bir samimiyet ve bir muhabbet vardı.

Hiç tereddütsüz söyleyebilirim ki, onun dikkat çeken ilk hususiyetlerden birisi mütevazılığıydı. Birçok yazar, şair ve sanatçıyla tanışma imkânım oldu ancak onun kadar önemli bir yazar olup da okurlarıyla diyaloga açık, onları dinlemeyi seven, onlara saygı duyan, tepeden bakmayan pek az edebî şahsiyetle karşılaştım. Özdenören'de dikkat çeken diğer bir hususiyet de zekâ ve hafızasıydı. Burada Özdenören'in güçlü hafızasından söz etmişken şunu da ifade etmek gerekir ki Yedi Güzel Adam'ı Rasim Özdenören'den dinlemeden tanımak veya yazmaya çalışmak bir eksiklik oluştura-bilecektir. Ki bundan sonra Yedi Güzel Adam'ı anlatacak olanlar, maalesef bu imkândan mahrum kalmışlardır. Özellikle olayları yer,

zaman, kişi ve tarihleriyle yazmak için Özdenören'in hafızası sağlam bir kaynak teşkil etmektedir. Bu nedenle biz üstada "bir devrin kara kutusu" demekteydik.

Rasim Özdenören Ağabey, aynı zamanda kadirşinas, hatırşinas ve kaprissiz biriydi. Kendisiyle yaptığımız sohbetlerde, bir konuyla ilgili "Ağabey, şöyle şöyle olsa." dediğimizde, sağ olsun bizi kırmaz, "Olabilir." derdi. Ancak hemen arkasından "Onu öyle yaparsak falan kişi üzebilir veya kırabilir der ve belki de iki tarafın da kırılmasına mani olmuş olurdu. Nitekim öykü yazmaya da arkadaşı Ali Kutlay'ı desteklemek amacıyla başlamış; zira onun yazdığı öyküyü okumak istediğinde Kutlay'ın "Sen de bir hikâye yazıp bana okutursan eğer, ben de yazdığım hikâyeyi sana okuturum." demesi üzerine onun hikâye yazmayı sürdürmesine vesile olmuş, bir nevi onun hatırını kırma-mak için hikâye yazmaya başlamıştır.

Arkadaşları için gerçek bir arkadaş, gerçek bir dosttu. 1975'te Nuri Pakdil ile çıkardıkları *Edebiyat* dergisinde editöryal bazı sıkıntılar nedeniyle çeşitli problemler yaşandığında bunların çözümü için tek bir yol görünmektedir; o da derginin yazı işleri müdürlüğüne Rasim Özdenören'in geçmesi. Ancak bu durum, Özdenören'in memuriyetten istifa etmesini gerektirmektedir. Özdenören, Âkif İnan ile yaptığı görüşmenin neticesinde, dergiden

herhangi bir gelir sağlama ümidi olmamasına rağmen yapılan teklifi onaylayarak istifa etmeyi kabul eder. Tahmin edileceği gibi böyle bir insanın hâliyle para pul-la da bir işi olmayacaktır. Hatta şunu söylemeliyim ki Özdenören'in anlamadığı tek şey belki de paradır.

Dostluk demişken, onun rahmetli Sezai Karakoç ile dostluğundan da bahsetmeden olmaz. Aralarında sonradan bir kırgınlık olmuşsa da onların arasındaki dostluk, âdeta bir Mevlana-Şems dostluğu, hatta bir şeyh-mürît ilişkisi gibiydi. Özdenören, Karakoç'la tanıştıktan sonra onun yazdığı bir dönemde yazı yazmayı edebe aykırı bulur ve "Onun yazdığı yerde benim yazacaklarıma nasıl olsa gerek kalmayacaktır!", diyerek üç yıla yakın bir süre yazmayı dahi bırakır.

Öykü ve Denemeleri

Rasim Ağabey, kişiliğinden, inançlarından ve ideallerinden hiçbir zaman taviz vermemiştir. Kırk-elli yıl önce fikir olarak ne söylemişse esas olarak aynı şeyleri söyleyip yazmaya devam etmiştir. Ama tüm bunlara rağmen Özdenören yenilikçidir aynı zamanda. Öyküde devamlı bir arayış içinde olmuş, teknik olarak bazı imkânsızlıklarla uğraşmaktan da kaçınmayarak son dönemde yazdığı bazı öykülerinde zaman ve mekân unsurlarını daha geri plana atmıştır.

Özdenören bilindiği gibi usta bir deneme yazarıdır

aynı zamanda. Öykülerinde insanımızın yaşadığı değişimi, bunalımı, çözülmeyi ve arayışı anlatan ancak çözüm yolu göstermeyen yazar; denemelerinde ise insanımıza çözüm yolu da sunmuştur. O, öykülerinde anlatmadıklarını denemelerinde anlatmıştır. Denemeleri bu yönüyle âdeta öykülerinin devamı gibidir. Denemelerinde genellikle okurun bir "yenileniş" fikrine sahip olarak düşünsel duruş sahibi olmasını, kendisine tepeden ve "resmen" dayatılan değişimi ve uzun yıllardır kafasında İslami olarak yer etmiş unsurları da tekrar sorgulamasını, Müslüman bir toplumun çıkmazlarını, arayışlarını ve yönelişlerini konu edinir. Yine denemelerinde öncelikle yaşanan kavram kargaşasını gidermeye çalışarak bunları yerli yerine oturtmaya çalışmıştır. O, bu topraklara ait bir medeniyetin, bir kültürün taraftarıdır. İnsanımızın, bu medeniyeti ve kültürü tam anlamıyla tanıması için gayret göstermiştir. İslami bir duyarlılıkla yazdığı denemelerinde modern dünyanın açmazlarına da dikkat çekmiş, okuyucusunu uyarmış ve çözüm önerileri sunmuştur.

Rasim Özdenören öykü yazarlığıyla, denemeciliğiyle ve mütefekkirliğiyle Türk edebiyatında kendisine seçkin bir yer edinmiş; kendisinden sonra gelen pek çok sanatçıyı etkilemiş; hâlâ çok sayıda okuru bulunan, her zaman yeni kalmayı başarmış bir yazardır.

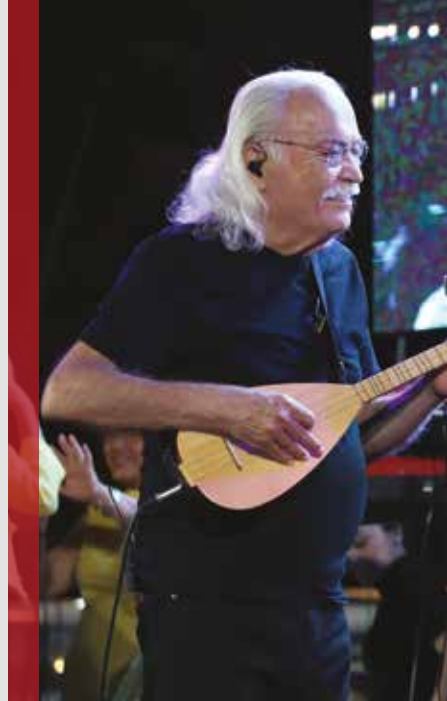

24 TEMMUZ

SELVİ BOYLUM AL YAZMALIM GEMLİKLİLERLE BULUŞTU

24-27 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirilen Gemlik Film Festivali'nin açılışını, Türk sinemasının önemli isimlerinden Türkan Şoray yaptı. Şoray, 24 Temmuz'da İskele Meydanı'nda gösterilen *Selvi Boylum Al Yazmalım* filminin ardından Gemliklilerle buluştu. Film gösterimi sonrası, Gemlik Belediye Başkanı Mehmet Uğur Sertaslan'ın "Sevgi Emektir Ödülü"nü takdim etmesinin ardından program Cahit Berkay'ın konseriyle devam etti.

Festivalin birinci günü Türk sinemasının usta ismi Kemal Sunal'ın kostümlerinin yer aldığı "Kemal Sunal Kostüm Sergisi" eşi Gül Sunal tarafından açıldı. Gül Sunal'ın söyleşi yaptığı program, film afişleri koleksiyoncusu Vadullah Taş'ın "Türk Filmleri Afişleri Sergisi" ile sürdü. Dört gün boyunca devam eden festival kapsamında düzenlenen yarışmaya 250 film başvurdu.

23 TEMMUZ

ÜÇ TENOR KONSERİ

4. Bodrum Kaleiçi etkinlikleri kapsamında üç tenor konser verdi. Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğünce, Bodrum Antik Tiyatrodaki etkinlik Orkestra Şefi Serdar Yalçın yönetiminde gerçekleştirildi. Gecede İzmir Devlet Opera ve Balesi Orkestrası eşliğinde, Devlet Opera ve Balesi Genel Müdür ve Genel Sanat Yönetmeni, aynı zamanda da Ankara Devlet Opera ve Balesi sanatçısı Murat Karahan, İstanbul Devlet Opera ve Balesi sanatçısı Efe Kışlalı ve İzmir Devlet Opera ve Balesi sanatçısı Levent Gündüz sahne aldı. Programda orkestranın ve solistlerin seslendirdiği eserler sanatseverler tarafından beğeniyle dinlendi. Konseri aralarında sanat, spor ve iş dünyasından kişilerin de olduğu çok sayıda kişi izledi.

27 TEMMUZ

OTOBİYOGRAFİK SERGİYLE EŞ ZAMANLI ETKİNLİKLER

Ressam ve akademisyen Hüsamettin Koçan'ın otopiyografik sergisi "Ayağımdaki Diken" için AKM'de üç özel etkinlik düzenlendi. Sergi ile eş zamanlı olarak 6 Temmuz'da enstrümantal Anadolu ezgileri konseri yapıldı. Koçan ise 20-27 Temmuz tarihleri arasında AKM Galeride sanatseverlerle buluştu.

Göç olgusu, masal dünyası, değişim, tükenmeyen umutlar ve geleceğe başlama gibi temalara odaklanan sergi ve Koçan'ın sanatının temel motifleri olan toprak, hafıza, gurbet, yalnızlık, kavuşma ve kayboluş olguları ise otopiyografik sergide heykel, resim ve yerleştirmelerde yalın formlar aracılığıyla ifade buldu.

Romantizmden Kozmolojiye

İlhan İrem

Sevde Aslan

Türkiye’de popüler müzik icra edip de özgün tavrı sahibi olarak öne çıkabilen nadide isimlerden biridir İlhan İrem. Kendine özgü tarzı, sözleri ve besteleriyle Türkiye müzik hayatında iz bırakmış; pop, rock, blues, caz gibi birçok tarzda söylediği şarkılarla unutulmaz isimler defterine adını yazdırmıştır.

İlhan İrem, 1 Nisan 1955 yılında Bursa’da doğdu. Asıl adı İlhan Aldatmaz olan sanatçı, müzik eğitimine henüz ortaokuldayken başladı. Solfej ve şan dersleri aldı. Daha 14 yaşındayken okul orkestrasına solist seçilmiş ve böylece sahne hayatına da adım atmıştı. Solistliğini yaptığı Meltemler Orkestrası, liseler arası müzik yarışmasında birinci olacaktı. İrem, 17 yaşına kadar Bursa’da kimi otel ve diskolarda dans müziği şarkıcılığını sürdürürken bir yandan kendi eserlerinin ardına düşmüş ve nihayet 1972’de İstanbul’a gitmiştir.

Kardeşlik ve Barış İçin

İstanbul’a gelir gelmez stüdyoya giren İlhan İrem 1973’te ilk 45’liğini kendi imkânlarıyla yayımladı. “Bazen Neşe Bazen Keder” ve “Birleşsin Bütün Eller”

adlı şarkıların yer aldığı plakta İrem, sevginin, kardeşliğin, aşk ve barışın hâkim olduğu bir dünyaya özlemini dile getirir. Ancak plak beklenen ilgiyi görmez. Bir yıl sonra büyük bir sıçrama yapacağı ikinci 45’liğini yayımlar. “Yazık Oldu Yarınlar” ve “Haydi Sil Gözlerini” şarkılarıyla yüz binlerin dikkatini çeken ve “Altın Plak” ödülünü alan İlhan İrem, popülerliğin zirvesine tırmanmaya başlar. Aşk acısıyla kahrolmaktansa mutluluğu ıskalamamayı salık veren sözleriyle hayata yine pozitif ve iyimser pencereden bakmaya devam etmektedir.

Tam bu dönemde “göklerden ve denizlerden gelen” bir şarkı yeni oluşmakta olan hayran kitle-sini İlhan İrem’e daha çok bağlayacaktı. Âşık ruhuyla yazıp bestelediği “Anlasana” ayrılık acısı yaşayanlara bir ümit kapısı olacaktı. İlk defa o genç odasından çıkıp kâinata, kozmosa yönelmiş; farklı şeyler söylemeye çalışmıştı.

Artık her yıl bir plak ile dinleyicilerinin karşısına çıkan İlhan İrem, 1976’da yayımladığı dördüncü 45’liği “Kuklacı Amca” ile tepki toplar. Dinin hayata yüklediği anlamı ve Tanrı’yı cüretkâr sözlerle sorguladı-

ğı şarkısına yönelik tepkiler sonrasında bu plak, plak şirketi tarafından piyasadan toplatılır. Bununla birlikte İrem, 2004 yılında yayımlayacağı “Işık ve Sevgiyle 30 Yıl” adlı albümünde bu esere yeniden yer vermiştir.

Mistisizmle Sarmalanan Nağmeler

1979’da “Bir Yıldız” şarkısı ile Eurovision yarışmasına katılan İlhan İrem, askerlik sebebiyle yarışmaya devam edemez. 1981’e gelindiğinde ise yayımlanan 45’liklerinin sayısı 10’u bulmuştur. Artık arka arkaya albümler çıkaracak ve farklı tarzlarda deneysel çalışmalara imza atacaktır. 1970’li yıllarındaki plaklarında kent kökenli bir müzisyenin bireysel duyguları, bireysel aşkları belirginken 1980’li yıllar yöresel ve evrenselin sentezi, mistik ve metafizik duygular öne çıkacaktır. Kentli, kolejli bir müzisyenin yöresellik vurgusundaki hikmet askerlik döneminde aranabilir. Askerde yaptığı besteleri 1981’de “Bezgin” adlı albümünde toplarken bunu müzik yolculuğunda bir milat olarak tanımlayacaktır. Askere gitti gideli olanlar olmuş; yerel ile evrenselin ürkekçe sentezi albüme damgasını vurmuştur.

Mistisizme yönelim ve içe kapanma döneminde İrem, *Pencere... Köprü... Ve Ötesi...* adlı kitabını yayımladıktan sonra rock senfonisi diye niteleyeceği üçlemeyi ayrı ayrı “Pen-

cere”, “Köprü”, “Ve Ötesi” adlarıyla dinleyicileriyle buluşturur. Pink Floyd’dan esinlenmelerin hissedildiği bu yapıtlar yöresellik-evrensellik bütünleşmesinin devamıdır. Senfonik rock melodilerinin de öne çıktığı bu dönemde sırasıyla “Dünden Yarına”, “Uçun Kuşlar Uçun”, “İlhan-ı Aşk”, “Koridor” albümlerini yayımlar. “Uçun Kuşlar Uçun”da çıktığı spiritüel yolculuğunda dünya dışı yaşam formlarına göndermeler yapar ki trans hâlindeyken yazdığı bazı eserlerinin kâinatların sesini taşıdığına, dünya dışı güçler tarafından bilincine aktarıldığına inanır. Bu dönemde İrem’in kliplerinde uzaylılar, üçgen, Davud yıldızı, dama desenleri ve Ra’nın Gözü gibi semboller sık rastlanan unsurlar olacaktır. İrem, “Koridor” a ise “bitirme tezi” anlamı yükleyecek; hayranlarının karşısına iyice karanlıklara bürünmüş, siyah ojeler ve koyu renk kıyafetlerle çıkmaya başlayacaktır.

Müzik ve Ötesi

Birçok albüm yayımlayan İlhan İrem, sanat hayatının 30. yılında en sevilen eserlerini “Işık ve Sevgiyle 30 Yıl” albümünde toplar. Yayımladığı kitaplarla da dikkat çeken İrem, uzun yıllar içinde bulunduğu mistik dünyanın yansımalarına şiirleri, öyküleri ve denemelerinde yer verdi. Pek çok kez “yılın sanatçısı” seçilen ve yedi kez “Altın Plak” ödülüne layık görülen İlhan İrem, bir ressamdı

aynı zamanda ve iki kez resim sergisi açtı.

1991 yılında Hansu Atbinder’le yaptığı evliliğin İlhan İrem’in mistik dünyasında yeni ufuklara yol verdiğini söylemek mümkün. Bu “göksel buluşma” ilerleyen yıllarda Hansu Hanım’ın gönlünden dökülen sözlere İrem’in yaptığı bestelerle ayrı bir boyut kazanmıştır. İkilinin iş birliğiyle 2006 yılında çıkan “Cennet İlahileri” albümü İrem’in ezgilerindeki mistik formu yansıtır.

2008’de “Tozpembe” adıyla çocuk şarkıları albümü de yapan İlhan İrem popüler kültür vitrinlerinden ve ekranlardan uzak kalmaya çalışmıştır. İrem, ışık ve sevgiden âdetâ din olarak bahseder. Bununla birlikte kimlik gözetmediğini ifade etse de bir kişiye sevgi duyulmasını zorunlu tutar gibidir. Bu yaklaşımıyla aslında resmi ideolojinin buyurgan dilinden duyduğu memnuniyeti ihsas etmektedir ki “ışık” İrem’in zihnindeki aydınlanmacı yaklaşımda anlam bulmakta ve “sevgi” belirlenmiş bir kapsam alanına hasredilmiş olmaktadır.

28 Temmuz 2022 tarihinde 67 yaşında böbrek yetmezliği nedeniyle diyaliz tedavisi gördüğü hastanede hayatını kaybeden İlhan İrem, Aşıyan Mezarlığı’na defnedildi. Sanatçı ardından onlarca plak/ albüm, 300 civarında beste, kitaplar, resim sergileri ve pek çok ödül ile bir başarı hikâyesi bıraktı.

27 TEMMUZ

TANPINAR DENEME ÖDÜLLERİ

Bursa Osmangazi Belediyesi tarafından Ahmet Hamdi Tanpınar anısına 21'incisi düzenlenen Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Yarışması'nda ödüller sahiplerini buldu. Bu yıl deneme dalında düzenlenen yarışmaya toplam 257 eser katıldı. İlk elemeler ardından yapılan değerlendirme sonunda "Safalar Getirdiler" isimli eseriyle İstanbul'dan Talip Kurşun birincilik, "Miskin Yunus Dinler Sözü" eseriyle Ankara'dan Veysel Gökberk Manga ikincilik, "Düşlerle Koşturan Bir Buket Çiçek Yolcusu" isimli eseriyle İstanbul'dan Mehtap Bayam İlhan üçüncülük derecesini elde etti. Mansiyon ödülleri ise "Hız Medeniyeti" isimli eseriyle Bursa'dan Fatih Şener, "Genç Ölmek Adlı Bir Prelüt" isimli eseriyle Gaziantep'ten Turan Gündüz ve "Ruhun Köşe Kapmaca Oyunu" isimli eseriyle Kocaeli'den Oğuzhan Okuyucu kazandı. Kazananlara ödülleri Panorama 1326 Bursa Fetih Müzesinde yapılan törenle takdim edildi.

28 TEMMUZ

AÇIKLAMALI KONSER

19. Uluslararası Gümüşlük Müzik Festivali'nde çeşitli konserlerin yanı sıra tiyatro gösterileri, sirk performansları, söyleşiler yer aldı. Festival kapsamında devlet sanatçısı piyanist Gülsin Onay ve Serhan Bali'nin "Serhan Bali ile Açıklamalı Konser" serisi gerçekleştirildi. Konserde piyanist Gülsin Onay; Mozart, Bartók, Chopin ve Cesar Franck'a ait eserleri seslendirdi.

30 TEMMUZ

13. ULUSLARARASI İSTANBUL OPERA FESTİVALİ

Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü tarafından 2010 yılından beri yapılan Uluslararası İstanbul Opera Festivali, bu sene 13'üncü kez düzenlendi. Festivalde Ankara, İstanbul ve Antalya Devlet Opera ve Balesi Müdürlüklerinin sahneleyeceği dört opera eseri ve bir konser yer aldı. Temsiller 16-30 Temmuz tarihlerinde Haliç Kongre

Merkezi Açık Hava Sahnesi ile AKM Tiyatro Sahnesinde gerçekleşti. Festivalin açılışını, 16 Temmuz Cumartesi akşamı Haliç Kongre Merkezi Açık Hava Sahnesinde "7 Tenor" konseri yaptı. 20 Temmuz'da Tosca, 23 Temmuz'da IV. Murat ve 27 Temmuz'da Carmen operasının temsiline gerçekleştirildiği festival, 30 Temmuz'da

Saraydan Kız Kaçırma ile sona erdi. Festival bu vesileyle operanın yıldızlarını da İstanbul'da ağırladı. Dünyaca ünlü soprano Angela Gheorghiu ve bariton Nikoloz Lagvilava Tosca operasında, mezzo-soprano Ramona Zaharia ise Carmen operasında sanat-severlerin karşısına çıktı.

31 TEMMUZ

TUTKUNUN HEYKELTİRAŞI RODİN

Modern heykelin öncüsü olarak bilinen dünyaca ünlü Fransız heykeltıraş Auguste Rodin'in eserleri, "Tutkunun Heykeltıraşı Rodin - Erbil Arkin Özel Koleksiyonu'ndan Bir Seçki" adlı sergiyle 19 Mayıs-31 Temmuz 2022 tarihleri arasında Antalya Kültür Sanatta izleyiciyle buluştu. Sergi Avrupa sanatının köklü heykel geleneğini 19. yüzyılın romantizminden 20. yüzyıla ve modern çağın büyük sanat serüvenine taşıırken, izleyenleri antik söylencelerin içinden geçen bir yolculuğa çıkardı.

Aralarında Öpücük, Sonsuz Bahar, Düşen Adam, Eve gibi ikonik eserlerin yer aldığı sergi, sanatçının tasarladığı ve bir kısmı sanatçı hayattayken dökümü yapılmış, bir kısmı daha sonra Rodin Müzesi tarafından sınırlı sayıda üretilmiş heykelleri bir araya getirdi.

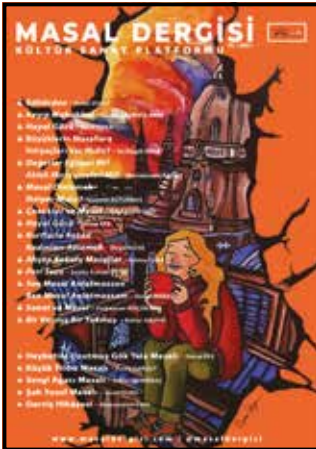

31 TEMMUZ

KADIN HAREKETİNİN HAFIZASINA YOLCULUK

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı, 25. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nde tema ödülünün sahibi oldu. Kadınların "hafıza mekânı" Kadın Eserleri Kütüphanesi, kuruluşunun 32. yılında İstanbul İsveç Başkonsolosluğunun desteğiyle gerçekleştirdiği proje ile süreli yayın koleksiyonunda yer alan yedi derginin 310 sayısını çevrim içi erişime açtı.

"Arşiv ve Koleksiyonların Dijitalleştirilmesi, Kataloglanması ve Online Erişime Açılması Projesi" kapsamında *Aile Dostu*, *Ev-İş*, *Ana*, *Türk Kadını*, *Ev Kadın*, *Aile ve Kadın Dünyası* dergileri dijitalleştirilerek veri tabanı üzerinden erişime sunuldu. Tek tıkla yaklaşık 9 bin 604 sayfaya Vakfın internet sitesindeki kütüphane kataloğu üzerinden ulaşılabilir.

GEÇMİŞLE GELECEK ARASINDA KURULAN KÖPRÜ

Masal, Türk ve dünya kültüründe var olan kadim bir türdür. *Masal* dergisi ise geçmişle gelecek arasında doğru bir şekilde kurulması gereken bu köprüye odaklanıyor. Masal anlatmanın sanat olduğundan hareketle günümüzdeki masal anlatıcılarından masal eğitimlerine kadar pek çok hususa temas eden derginin 16'ncı sayısında masalların yanında masal türü üzerine metinler de yer alıyor.

31 TEMMUZ

BOYUTLARIN DİYALOĞU

Savaş sonrasında Viyana'ya yerleşen Suriyeli ressam Faruk Muhammed'in "Boyutların Diyalogu" adlı resim sergisi İstanbul'da sanatseverlerin beğenisine sunuldu. Viyana'da yaşayan sanatçının eserleri Temmuz ayı boyunca Kelimat Sanat Galerisinde görülebildi. Çoğunluğu 2018 tarihli olan resimler kanvas üzerine akrilik boya ile yapılmış. Sanatçı, resimleri ile geçmişini, savaştan önceki köyünü resmediyor. Resimlerine örtük bir şekilde yerleştiği sandalyesi ile âdeta geçmişini, köyünü izliyor.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

JONATHAN MONAGHAN, ŞAŞAA SERGISİ'NDEN

AĞUSTOS

2022

Cumhuriyet Döneminde Edebiyat Eleştirisinin Seyri

Ali K. Metin

Edebiyat eleştirisinin bizde Cumhuriyet dönemiyle başladığını söylemek yanlış olmaz. Öncesinde Namık Kemal, Beşir Fuad ve Servet-i Fünûn edebiyatçıları tarafından yapılmış değerlendirmelerin fiili bir eleştiri yerine eleştiri üzere kuramsal düşüncelerle sınırlı olduğu bilinmektedir. Ahmet Hamdi Tanpınar'la birlikte yavaş yavaş modern bir eleştiri faaliyetinden söz etmek mümkün hâle gelir. Tanpınar'ın *On Dokuzuncu Asır Türk Edebiyatı* daha çok bir edebiyat tarihi olsa bile içerdiği eleştirel bakış açısıyla eleştiri tarihimizde hâlâ yeri doldurulmamış bir öneme sahiptir. Ancak edebiyat tarihi içinde paranteze alınmış hâliyle eleştiri, bağımsız, kendinden menkul bir faaliyete henüz dönüşmemiştir.

Eleştiri Yönelimleri

Ardından Nurullah Ataç, Suut Kemal Yetkin ve Sabahattin Eyuboğlu'yla modern anlamda eleştirinin ilk örnekleri verilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte altı çizilmesi gereken en dikkat çekici noktalardan biri, bu üç ismin modern eleştiri akımlarından izlenimci eleştiri yöntemine sıkı sıkıya bağlılık göster-

meleridir. Dönemin genel havasına uygun olarak aktarmacı yaklaşım, edebiyat eleştirimizde ilk defa bu isimlerle kendisine karşılık bulmuştur. Bilhassa Nurullah Ataç, cesur yargılarıyla edebiyat ortamı üzerinde ciddi bir otorite kurmuş, Cemal Süreya'nın *Folklor Şiire Düşman*'da işaret ettiği gibi "hem "savunulan her düşünce doğrudur" diyerek hoşgörüyü hastalıklı bir noktaya kadar götür[mek], hem de kendi düşünceleri (hatta duyguları) söz konusu oldu mu herkesin sus pus olmasını ist[emek]" gibi kabul edilemez çelişki ve tutarsızlıklar içindeydi.

İzlenimcilik toplumcu ideolojiye bağlılığıyla öne çıkan Fethi Naci'nin eleştirilerinde de etkisini gösterir ancak bunun nispi düzeyde olduğunu bilmek gerekir. Fethi Naci'nin eleştirilerinde, izlenimci unsurlarla toplumcu ve nesnel yaklaşımların karma şekilde bir araya getirildiği daha eklettik bir yöntem görürüz. Asım Bezirci ise toplumcu gerçekçi eleştirinin en somut ve en rafine örneklerini vermekle kalmamış, edebiyat eleştirisini militanca bir tutumla ideolojik bir saldırı aracına döndürmeye kadar gidebilmiştir.

Buna karşılık Mehmet Kaplan'ın toplumcu gerçekçi edebiyatı tahfif etme adına reaksiyoner bir ruh hâliyle yaptığı eleştiriler, yaptığı tahlillere ister istemez gölge düşürmüştür. Yine de Kaplan'ın şiir ve hikâye tahlilleri, izlenimci eleştiriden sonra edebiyatımız adına yadsınamaz bir kazanımdır. Nâzım Hikmet ve Garip akımı üzerine çalışmalarıyla öne çıkan Memet Fuat ise Asım Bezirci'ye yaptığı sert eleştirileriyle edebiyatın ideolojiye irca edilmesine tepki verir. Fakat İkinci Yeni'yi "anlamsızlık" a kayması sebebiyle o da olumsuzlamaktan geri kalmaz.

Berna Moran, Tahsin Yücel, Akşit Göktürk gibi isimlerin edebiyat akademisi içinden daha çok eleştiri kuramları alanındaki birikime verdikleri katkılarla öne çıktıklarını söylemek gerekir. Hüseyin Cöntürk ve Muzaffer İlhan Erdost ise İkinci Yeni'nin en önemli eleştirmeni olarak ortaya çıkmışlardır. Muzaffer İlhan Dost, İkinci Yeni'nin isim babası diye kabul edilir. Garip hareketinin ardından yeni bir akım olarak ortaya çıkan bu şiirin teorisine katkı veren önemli savunucularından biridir. Ancak İkinci Yeni üzerine "eleştiri" niteliğine sahip asıl çalışmaları Hüseyin Cöntürk yapar. Eleştirisini Nurullah Ataç gibi belli bir akımın normları içinde yapması eleştirmenlikte onu hem öne çıkarmış hem de ne yazık ki belli bir yüzeyselliğe mahkûm etmiştir. Ancak

başta Turgut Uyar olmak üzere şiiri Yeni Eleştiri yöntemiyle irdeleyen Hüseyin Cöntürk'ün çalışmaları, anlamsızlık suçlamalarına karşı İkinci Yeni şiirinin itibar kazanmasında ciddi bir etkiye sahip gözüküyor. Esere bilimsel bir titizlikle yaklaşma çabası, bu etkiyi muhtemelen daha da kalıcı hâle getirmiştir. Uzun bir unutulmuşluğun ardından Cöntürk'ün 1990'ların sonları itibarıyla yeniden keşfedilerek itibarının iade edilmesi, söz konusu kalıcılığı bir ifadesi sayılır.

Poetik ve Eleştirel Çabalar

Edebiyat eserinin, Yeni Eleştiri çerçevesindeki eleştirel sadakate ve ölçütlere çok da prim vermeyeceğini unutmamak gerekir. Bu bağlamda Mehmet H. Doğan'ın eleştiri yazıları, yorumlama gücü ve nüfuz kabiliyetiyle Nâzım Hikmet'ten İkinci Yeni şairlerine kadar aydınlatıcı ve kavrayıcı bir yerde durur. Bu süreçteki dikkat çekici gelişmelerden biri de İkinci Yeni şairlerinin poetik ve eleştirel çabalarıdır. Sezai Karakoç, Cemal Süreya ve Turgut Uyar eleştiri yazılarıyla modern Türk şiiri üzerine esaslı ve yol gösterici değerlendirmeler yapmışlardır. Nitekim 1980'lerden sonra eleştiri işinin daha ziyade şairler eliyle götürülmesinde sözü edilen isimlerin etkili olduğu söylenebilir. 1980'lere gelmeden, Eser Gürson, Cöntürk'e yakın duran bilimselci-nes-

nelci tutumunu biçimden ziyade içeriği ve yazarın psikik yapısını merkeze koyan değerlendirmeleriyle açmılayarak 1960'ların şiirine farklı bir ışık tuttuğu görülür. Yine bir şair olan Ahmet Oktay, Ebubekir Eroğlu'yla beraber dönemin en yetkin eleştirmenlerinden biridir. Toplumcu bakış açısına rağmen edebiyatın içsel ve özerk dinamikleriyle siyasi, ideolojik boyutunu daha nesnel bir düzlemde okuma çabasıyla dikkat çeker. Dahası güncel yönelik eleştirel dikkatleri 2000'lerin şiirine kadar uzanır. Ebubekir Eroğlu, Tanpınar'a yakın duran tarihsel okuma biçimiyle edebiyat eleştirmize önemli katkılar verir. Hilmi Yavuz ve Özdemir İnce gelenek kavramı etrafındaki tartışmalarıyla şiir eleştirisi üzerinde etkili olur. Hilmi Yavuz bu etkiyi genç şairlere dair yargı ve değerlendirmeleriyle daha görünür bir düzeye taşır.

1970 ve 1980'li yılların şiiri üzerine yaptığı eleştirilerle Ramis Dara'yı, en azından kendi kuşağının anlaşılmasına verdiği katkılar dolayısıyla anabiliriz. Sabit Kemal Bayıldır'ın toplumcu gerçekçiliği daha modern bir perspektiften tasarruf etme konusundaki gayreti dikkate değerdir. Hasan Bülent Kahraman 1980'lerden itibaren sanat-edebiyat eleştirmeni kimliğiyle öne çıkmış, teorik derinliği ve tarihsel bakış açısıyla hem edebiyat tarihi çalışmalarına hem de eleştirmimize özgün katkılarda bulunmuştur. Mehmet

Erdoğan 1980'lerden itibaren yazdıklarıyla modern Türk şiirinin ustaları üzerine nesnel bir fotoğraf ortaya koyma titizliğiyle eleştiride yer sahibi olur. Ömer Lekesiz ve bilhassa Necip Tosun benzer bir çabayı dünya edebiyatına doğru genişleterek hikâye ve romanda ortaya koymuşlar, ayrıca kuramsal çabalarıyla edebiyatımıza kayda değer katkılar yapmışlardır. Necmiye Alpay, Nâzım Hikmet'ten, Arif Damar'dan 2000'ler şairlerine kadar tespit edici nitelikteki eleştirel yazılarıyla modern Türk şiirini boydan boya kateder. Orhan Koçak İkinci Yeni üzerine yoğunlaşan derin okuma çabalarını 1980 kuşağı şairleriyle devam ettirir. Abdullah Şevki modern Türk şiirinin farklı dönem ve şairlerini toplumcu gerçekçi bir temelde eleştiriye tabi tutar. Metin Cengiz, Metin Celâl, Mahmut Temizyürek, Mehmet Yaşın 1980 kuşağının eleştirel çalışmalarına yaptıkları katkılarla anılması gereken isimlerdir.

Eleştiride Hareketlilik ve İstikrar

1990'ların ortalarından itibaren eleştiride ciddi bir hareketlilik fark edilmeye başlar. Osman Çakmakçı, Yücel Kayıran, Baki Asiltürk, Enis Akın, Ali K. Metin, Bülent Keçeli, Murat Üstübal, Ömer Erdem, Mehmet Can Doğan, Şeref Bilsel, Hakan Arslanbenzer, Hakan Şarkdemir, Osman

Özbahçe, Celal Fedai, Serkan Işın, Hayriye Ünal, modern Türk şiiri yanında, önemli bir kısmı güncel şiire dair söz söyleme çabalarını 2000'li yıllarda yoğunluğunu giderek artan bir biçimde gösterirler. Bir kısmı poetika çalışmalarıyla eleştiriye nispeten bakışımı bir aktiviteye dönüştürür. Osman Çakmakçı polemikçi ve kavgacı yönünü eleştirinin hep bir iki adım önünde tutmasıyla dikkat çeker. Yücel Kayıran tarihsel bir temel üzerinden okumayı ve kavramlaştırmalar yapmayı önemser. Enis Akın "kekeme şiir" adını verdiği poetikasıyla mütecanis bir bakış açısı etrafında eleştirisinin içeriğini ve tematiğini oluşturma çabası içindedir. Mehmet Can Doğan içeriğe nüfuz etme çabasını eleştirel tarihi birikime yaslanarak açıklamaya önem verir. Hakan Arslanbenzer poetik merkezli bir eleştiriye esas almakla beraber, Şiir Yıllığı çalışmalarında içerikle biçimi birlikte ve tekil yapısı içinde görmeye önem veren yaklaşımıyla dönem şairleri üzerinde etkili olur. Osman Özbahçe şiirsel-estetik yapıyı merkeze alarak şairin tekil plandaki gelişimiyle ilişkilendirmeye dönük bir eleştiri yöntemi izler. Celal Fedai neoklasik olarak adlandırdığı şiir anlayışından hareketle günümüz şiirini hedef alan tikel eleştirilerde bulunur. Serkan Işın deneysel şiirin gerekçesi ve imkânları etrafında konvansiyonel şiiri teorik mahiyette bir eleştiriye tabi

tutar. Hayriye Ünal çok sesli poetikasını modern Türk şiiriyle buluşturacak okumalarının yanı sıra post-modern teknik ve söylem biçimlerinin şiirimizdeki izini sürer. Bülent Keçeli deneysel şiiri ve postmodern teknikleri önceleyen bir yaklaşımla günümüz şiirine dair okumalar yapar. 1980 kuşağından Haydar Ergülen, küçük İskender izlenimci nitelikteki eleştirel okumalarıyla 2000’li yılların eleştirel çalışmalarına katkı verirler. Ahmet Güntan ise “parçalı ham” diye adlandırdığı poetik tutumunu, şiirdeki deneysel, avangart gelişmelerle ikmal etmeye yönelik eleştirel dikkatiyle geliştirmeye çalışır.

2000’lerden itibaren deneyselci anlayış ve çabaların şiirde olduğu gibi eleştiride de etkisini artırdığı görülmektedir. Erhan Altan deneysel şiiri merkeze alan eleştirel çalışmalara, teoriyi ve pratiği içeren boyutlarıyla oylumlu katkılarda bulunur. Altan gibi yine şair olmayan eleştirmenlerden Utku Özmakas, 1980 sonrası şairlere odaklanan okumalarını deneysel tekniklere yönelik bir dikkatle değerlendirmeye çalışır. Efe Murad eleştiri yazılarıyla kendi “madde-şiir” poetikasının tarihsel referanslarını işaretlemek ve açıklamak için çalışır. Ersun Çıplak’ın söylem analiziyle beraber anlam dünyası etrafındaki akrabalıkları ve şairin hâletiruhiyesine dair tespitleri önemsedğini görürüz. Ali Özgür Özkarcı toplumcu gerçekçiliği gözetken ama

aynı zamanda bunu modernize etmeye yönelik yaklaşım ve duyarlılığıyla modern Türk şiiri üzerine derinlikli, kavrayıcı okumalar yapar. Hayrettin Orhanoglu 1980 sonrası şiirin dikkate değer isimlerine, şairlerin poetikasını gözetken değerlendirmeleleriyle ışık tutar.

C. Ali Ahmet nesnellik çabasıyla, Mustafa Nurullah Celep neo-epiği ve siyasalı öne çıkaran poetik merkezli yaklaşımıyla günümüzün şiir eleştirisinde varlık gösterir. Yine Furkan Çalışkan, İdris Ekinci, Burak Ş. Çelik, Atakan Yavuz günümüz şiir eleştirisine yaptıkları katkılarla dikkat çeken isimler arasında sayılabilir.

Edebiyat eleştirisinin bugün için az çok bir irtifa ve istikrara kavuştuğunu söylemek yanlış olmaz. Şiirin canlılığı da bunda hiç şüphesiz pozitif bir rol oynamaktadır. Eleştirisinin büyük ölçüde hâlâ şairler eliyle yürütülmesi bu canlılığın doğal sonuçlarından biridir. Ancak akademinin de hakkını yememek gerekir. Bu çerçevede eskilerden Orhan Okay’ı anmadan geçemeyeceğimiz gibi, son dönemde Hasan Akay, Necmettin Turinay, Alaattin Karaca, Gökhan Tunç’un edebiyat eleştirisine kuramsal ve pratik açıdan yaptıkları katkıları dikkate değer kaydedebiliriz.

Gelinen nokta itibarıyla şiir-edebiyat eleştirisinin iyi bir dinamizme sahip olduğu görülebilmektedir. Özellikle deneysel ve avangart nitelikteki çabaların yoğunluk kazanması

eleştiri için verimli bir alan açmakta, daha açıkçası doğurduğu hesaplaşma ihtiyacıyla birlikte eleştiriye ileriye doğru zorlamaktadır. Bu hesaplaşmanın realize edilip edilemeyeceği zaman içinde daha net görülecektir.

04 AĞUSTOS

ECEABAT TIYATRO ŞENLİĞİ

Bağımsız Tiyatro Birliği Eceabat Tiyatro Şenliği 1-4 Ağustos tarihleri arasında düzenlendi. Şenlik programında, Bağımsız Tiyatro Birliği bünyesindeki tiyatroların oyunları ve atölyelerin yanı sıra misafir ekiplerin de gösteri ve atölyeleri yer aldı. Şenlik boyunca tiyatro, sanat, günümüzde sanat ve kültür politikaları, tiyatronun ve sanatın toplumsal boyutlarını konu alan söyleşiler de düzenlendi.

04 AĞUSTOS

LİMAK FİLMARMONİ ORKESTRASI KONSERİ

Limak Filarmoni Orkestrası, Limak Vakfı tarafından sanata destek amacıyla 2017 yılında kuruldu ve dünyaca ünlü tenor Murat Karahan genel sanat yönetmenliğini üstlendi. Çok sesli müziği geniş kitleler ile buluşturmayı amaçlayan orkestra Aspendos Antik Tiyatroda düzenlenen bir konser verdi. Orkestraya Britain's Got Talent birincisi Jonathan Antoine, Amerika/İspanya Got Talent birincisi Cristina Ramos ve Paraguaylı arp sanatçısı Victor Espinola eşlik etti. Sanatçılar en güzel şarkılarını seslendirdi. Büyük ilgi gören konserden elde edilen gelir, sokak hayvanları yararına Çesal Doğa ve Hayvan Severler Derneğine bağışlandı.

04 AĞUSTOS

MOLIERE'İN *CIMRİ'Sİ* AKM'DE

Fransız oyun yazarı Molière'in unutulmaz eseri *Cimri*, AKM'de sahnelendi.

Ankara Devlet Tiyatrosu oyuncularının sahneye koyduğu eser, Işıl Kasapoğlu rejisörlüğünde İstanbullu sanatseverlerle buluştu. Harpagon karakterini ise Devlet Tiyatroları Genel Müdürü Mustafa Kurt'un canlandırdığı oyunun dekor tasarımını Hakan Dünder, kostüm tasarımını Funda Karasaç, müziklerini Kemal Günüş, ışık tasarımını ise Osman Uzgören hazırladı.

07 AĞUSTOS TÜRKİYE YAZARLAR BİRLİĞİ 45 YAŞINDA

Farklı kesimlerden 14 yazarın bir araya gelmesiyle 7 Ağustos 1978'de kurulan Türkiye Yazarlar Birliği, kuruluşunun 45. yılını kutladı. Yazarlar Birliği adı, 1985'te Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye Yazarlar Birliğine dönüştü. 1991'de Danıştayın uygun görüşü ve Bakanlar Kurulu kararı ile "kamu yararına çalışan kuruluş" olduğu tescil edildi. Türkiye Yazarlar Birliği şehirlerdeki 15 şubesi, 7 temsilciliği, şair, yazar, ilim ve fikir adamlarından oluşan yüzlerce üyesiyle edebî, fikrî ve kültürel alandaki çalışmalarını sürdürüyor.

07 AĞUSTOS BAHÇELİEVLER'DE 80'LER 90'LAR FESTİVALİ

Bahçelievler Belediyesi tarafından 6-7 Ağustos tarihlerinde Millî Egemenlik Parkı'nda 80'ler ve 90'lar temalı bir festival düzenledi. Festivalde Reyhan Karaca, Burak Kut, Ragga Oktay, Mansur Ark ve Hakan Kürfündür gibi ünlü sanatçılar sahne aldı.

Türkiye Yazarlar Birliği 45 Yaşında

Musa Kâzım Arıcan

Yıl 1978. Ülkemizde müthiş fikrî bölünmelerin olduğu, siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal buhranın yoğunlaştığı, anarşi nedeniyle üniversitelerin kapandığı, her gün gençlerin öldürüldüğü, Türkiye'nin 12 Eylül 1980 Darbesi'ne doğru koşar adımlarla gittiği yıllar... İşte kargaşanın hüküm sürdüğü o puslu günler, kültürel iklimi de olumsuz etkilemiş; kültür, sanat, edebiyat, ilmi ve fikrî zenginlikler de geri plana düşmüştü.

Türkiye'nin bu kara tabloda olduğu günlerde vakitlerini, enerjilerini, kabiliyetlerini ve gayretlerini kültüre, edebiyata, düşünce ve sanata adanmak isteyen D. Mehmet Doğan ve bir grup gönüllü idealist arkadaşı Yazarlar Birliğini kurmaya karar veriyorlar. Amaç açık ve nettir; “yerli ve milli duruş” sahibi yazarların birlikte hareket edebilmesi, Türkiye’de kültürel alanın yeniden ve doğru şekilde tanımlanması ve kendi kimliği doğrultusunda gelişen şehirli aydın kesimin kültür, sanat ve estetik ihtiyaçlarına yönelik faaliyetleri düzenleyebilecek bir mesleki kültür kuruluşunun hayata geçirilmesi. Elbette, dünyanın her tarafında toplumların hayattaki temel amacı; edebiyatı, tarihi, dini, dili, düşüncesi, ilişkileri ve

benzeri ortak değerleriyle yarına kalmaktır.

Kültür Meselesi ve Sivil Toplum

Medeniyetimizin de üzerinde yükseldiği bu kültürel öğeler yarını bugünden inşa etmek isteyenler için gerçekten büyük önem arz ediyor. Kültüre, sanata değer vermek, onu güçlendirmek, yaşatmak ve kalıcı kılmak... Genelde kabul edilen bir gerçektir ki bu meselelerin nereden gelip nereye gittiğine duyarlılık göstermek, milletimize uygun politikalar ve çözüm önerileri geliştirmek, sağlam ve güçlü tedbirler almak tabii ki devletin esaslı ve öncelikli görevlerindendir.

Her ne kadar her hükümet her bakan değiştiğinde çoğu zaman birbirine muhalif davranışlar, farklı refleksler ve birbirleriyle uyum sağlayamamış uygulamalar sergiliyor olsalar da ilgili bakanlıkların bu konularda az ya da çok çalışmaları var. Peki, sadece devlet mi bu kararlılığı göstermeli? Bu meselelerin özellikle sivil toplum kuruluşlarını ilgilendiren yönü yok mu?

İşte, aynı dili konuşan, aynı hissiyatı ve fikriyatı paylaşan D. Mehmet Doğan ve arkadaşları tarafından 7 Ağustos 1978’de Yazarlar

Birliği kuruldu. Doğan'ın kurucu ve yönetim kurulu başkanı olduğu derneğin yönetim kurulunda edebiyatımızda, yazı hayatımızda her biri kendi alanında izler bırakan eserlere imza atan isimler yer aldı. Yahya Akengin, Tayyar Alper Aksoy, M. Cemal Çiftçiğüzeli, Necmettin Turinay, Beşir Ayvazoğlu, Saadettin Elibol, Hüsnü Aktaş, Yavuz Bülent Bâkiler, Erdem Bayazıt ve Mustafa Yazgan.

Yazarlar Birliği, kuruluşundan itibaren kendi varlığını hissettirecek işlere imza attı. Yazarların, edebiyatçıların kendini ifade edebileceği bir zemin meydana getirdi. Çalışmaları geniş kesimlerde ilgi gördü. Yazarlar Birliği, 1985'te Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye Yazarlar Birliğine (TYB) dönüştü. 1991'de Danıştayın uygun görüşü ve Bakanlar Kurulu kararı ile "kamu yararına çalışan kuruluş" olduğu tescil edildi.

TYB, yirmiye yakın şehirde şubesi ve ülkemizin farklı bölgelerinde dokuz temsilciliği bulunan, Türkiye'de en fazla üyeye sahip etkili bir yazar kuruluşudur. Aradan geçen 45 yılda hiçbir ayı, hiçbir yılı heba etmeden, yüzyıllardır irfan geleneğimizden beslenen kültürümüzü koruyan, geliştiren, yeniden yorumlayan, yayan ve gelecek kuşaklara aktaran bir kurum hüviyetiyle kabul gördü.

Bu kutlu yolda, benden önceki genel başkanlarımız ve yönetim kurullarında görev alan arkadaşlarımız, omuzlarımızdaki bu ağır

defineyi büyük bir sorumlulukla taşımamız gerektiğini hiç unutmadık. Kararlı ve istikrarlı çabalarımız faaliyetlerimizin bereketini artırdı. Hâlâ, 20-25-32-30 ve 40. yılında geleneksel hâle getirdiğimiz etkinliklerimiz var. Bu süreçte her teklif, her fikir, her eleştiri ve öneri de bizim için değerli oldu.

Ülkemizin dört bir yanında, Türk dünyası ve gönül coğrafyamızda okur-yazar buluşmaları, imza günleri, konferanslar, kültür yayınları, paneller, sempozyumlar, şiir şölenleri, tarih, kültür, edebiyat sohbetleri, kültür kervanları, ulusal ve uluslararası kongreler düzenlemeye devam ediyoruz.

Tüm bunları biraz daha somut olarak ifade etmek gerekirse; kültür ve sanat alanını yöneten ve yönlendiren sanatçılarımızın, yazarlarımızın, münevverlerimizin, akademisyen ve ilim adamlarının kendilerini rahatça ifade edebilecekleri bir kurum olan TYB kuruluşundan itibaren sahasında kültürel alanı tanzim eden faaliyetler düzenledi, yayınlar yaptı, ödüller verdi.

1992'den beri iki yılda bir düzenlediği Türkçe'nin Uluslararası Şiir Şöleni, 1981'den beri devam eden "Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülleri", dilimizin ve kültürümüzün temel metinleri olan Mehmet Âkif Ersoy'un *Safahat*'ı, Necip Fazıl'ın *Çile*'si, A. Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir*'i ve Mevlana'nın ölümsüz eseri *Mesnevi* okumaları, ahlak şûraları, Milletler Arası Şehir Tarihi Yazarları Kongre-

leri, Tarihi Yaşatmak Şehri Yaşatmak ve Tarihi Roman ve Romanda Tarih Bilgi Şölenleri, Uluslararası Genç Yazarlar Kurultayları, yazar okulu-yazarlığa hazırlama seminerleri gelenek hâline getirdiğimiz geniş katılımlı faaliyetlerden bazılarıdır.

Günümüzün önemli düşünce, kültür, sanat, edebiyat insanlarının büyük bölümü ilk ödülleri TYB'den aldı. Necip Fazıl Kısakürek, Cemil Meriç, Sezai Karakoç, Bahattin Karakoç, Erdem Bayazıt, Rasim Özdenören, Mustafa Kutlu ilk aklıma gelen yazarlarımızdır. Şimdi herkes tarafından ödüllendirilen, önemi takdir edilen birçok yazarımız, şairimiz, edebiyatçımız TYB ödülleri ile ilk defa ödüllendirilmiş oldular. Yılın yazar, fikir adamı ve sanatçıları ödüllendirme faaliyetimiz 43 yıldır aralıksız sürüyor.

Önemli faaliyetlerimizden biri de istiklal şairimiz Mehmet Âkif Ersoy'u anma, anlama ve anlatma çalışmalarımızdır. Birliğimiz kurulduğu yıldan itibaren 45 yıldır hiçbir şekilde aksatmadan Âkif'in vefat tarih olan 27 Aralık'ta ve İstiklal Marşı'mızın TBMM'de kabul edildiği 12 Mart'ta Tacettin Dergâh'ında anma programları düzenledik. Anma programlarımız da bir gelenek hâline geldi.

Büyük şairimiz Mehmet Âkif'in hatırasını yaşatmak ve İstiklal Marşı'mızın milli mutabakat metni olarak değerini hatırlatmak için daha önce dokuz bilgi şöleni düzenlemiştik. Kitaplarını

da yayımlamıştık. 2020’de, kendileri de Âkif ve İstiklal Marşı’mız konusunda çok büyük duyarlılıkları olan TBMM Başkanımız Prof. Dr. Mustafa Şentop’u ziyaret ederek, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’a yazılı olarak gündeme getirdiğimiz teklifimizi TBMM kabul ederek 2021’i “İstiklal Marşı Yılı” ilan etti. Bu vesile ile Başkan Şentop’u ziyaretimizde, büyük bilgi şöleninin Meclis çatısı altında yapılması teklif edildi, memnuniyetle kabul ettik. TBMM, 100 yıl sonra 12 Mart 2021’de İstiklal Marşı şairini Mecliste andı. Bunun neredeyse yüz yıllık bir hasret olduğunu söyleyebiliriz.

Bilgi Şölenleri, Yayınlar ve Gençlik

Onuncu bilgi şölenimiz ilim, fikir ve edebiyat alanlarından 47 kişilik bir katılımı gerçekleştirildi. Bugüne kadar gerçekleştirdiğimiz bilgi şölenlerinin en kapsamlısı beş günde tamamlandı. Program kitaplaştırıldı ve böylece Mehmet Âkif’le ilgili en geniş külliyat kütüphanemize kazandırıldı.

Şu bir gerçek ki; milletin ilim ve düşünce dünyaları, beşerî hayatları edebiyat, sanat ve kültür adamlarının eserleri üzerinden yükselir. Son yüzyılda ülkemizde istiklal şairimiz Mehmet Âkif Ersoy başta olmak üzere Yahya Kemal, Necip Fazıl Kısakürek, Ahmet Hamdi Tanpınar, Nurettin Topçu, Âkif İnan, Erdem Bayazıt, Cahit Zarifoğlu, Erol

Güngör, Tarık Buğra, Sezai Karakoç, Rasim Özdenören, Mustafa Kutlu ve D. Mehmet Doğan gibi edebiyatçı mütefekkirlerimiz fikir ve sanat dünyamızın kendi köklerimiz üzerinde yükselmesine hizmet eden eserler ortaya koymuşlardır.

Nesillerin hayata bakışlarının teşekkülünde Türkiye’nin yetiştirdiği bu değerlerin ve eserlerinin elbette büyük payları vardır. TYB bu büyük şahsiyetlerimizin unutulmaması için özel faaliyetler ve yayınlar yapmaya devam edecektir. Ulusal ve uluslararası pek çok faaliyetimiz gibi yayıncılık alanında da istikrarlı çizgimizi koruyor ve etkinliklerimizi kitaplaştırarak literatüre katlı sağlamaları için ilgililerin hizmetine sunuyoruz.

Ayrıca yıl içinde yaşanan, kültür, sanat, din, dil başta olmak üzere şiir, hikâye, roman siyaset, ekonomi ve hukuka kadar pek çok konudaki değişim ve gelişmelerin sebep ve sonuçlarıyla yer aldığı *Türkiye Yazarlar Birliği Kültür ve Sanat Yıllığı* 40 yıldır yayın hayatına devam ediyor. Toplumsal hafızanın kaybolmaması, güçlü, güvenilir, öğrenilebilir ve aktarılabilir olması önemlidir. Özellikle toplumu ilgilendiren meselelerde tarihin iyi anlaşılması ve yorumlanması için konunun uzmanlarının ya da araştırmacıların neler söylediği önemlidir. Bugünü dünle değerlendirip yarına yönelik dersler çıkarmak isteyenler için yıllık temel bir başvuru kaynağı niteliği taşıyor.

Süreli yayınlarımızdan biri de dört ayda bir yayımlanan hakemli dil, edebiyat ve sosyal bilimlerin alanında çok önemli değerlendirmeler sunan *TYB Akademi* dergisidir. Yılda üç defa ocak, mayıs ve eylül aylarında çıkan akademik dergide sosyal bilimler kapsamına giren konuları içeren makaleler Türkçe ve İngilizce olarak yer alıyor. Dergide ilahiyat, felsefe, tarih, dil ve edebiyat konularında sosyal bilimlere ait araştırmaya dayanan, sahasına katkı sağlayacak nitelikteki bilimsel makaleler yayımlanıyor.

Gençlerle ilgili kültür sanat ve edebiyat çalışmalarının geleceğe yapılacağı en büyük yatırımlardan biri olduğuna inanıyoruz. Güçlü edebiyat mirasımızı geleceğe taşıma idealini taşıyan, bu amaçla okuyan, düşünen, araştıran, yazan gençlerimizi kültür, sanat ve edebiyat çalışmalarına dâhil etmek için “TYB Gençlik Birimi”ni oluşturduk. Genç arkadaşlarımız seminer, konferans, söyleşi ve etkinlikleriyle çalışmalarını sürdürüyor.

Açıkçası, ülkemizin milli ve manevi değerlerini, kültürünü, sanatını, edebiyatını ortak payda kabul ediyoruz. Türkiye’nin kültür sanat hayatına yön veren, öncülük yapan, özgün, nitelikli, etkililiği ve kapsayıcılığı en fazla olan faaliyetlerimizi tercih ederek bu 45 yıllık zaman içinde kültürel alanda önemli adımlar attığımızı, iyi işler başardığımızı söyleyebilirim.

33. ULUSLARARASI

ŞİLE BEZİ KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ

07 AĞUSTOS

Şile Belediyesinin düzenlediği 33'üncü Uluslararası Şile Bezi Kültür ve Sanat Festivali 12-14 Ağustos tarihleri arasında düzenlendi. Şile'nin sadece İstanbul'un değil Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biri olduğunu belirten Şile Belediye Başkanı İlhan Ocaklı, "Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, Şile'mizin en önemli turizm duraklarından biridir Ağva. Eşsiz koyları, nehir kenarında yer alan romantik işletmeleri ile doğaseverlerin tercih sebebi olan Ağva'mızda, hem gelen misafirlerimizi hem de Ağvalı hemşerilerimizi kültür ve sanat etkinliklerimizle buluşturmaya devam ediyoruz. Sadece İstanbulluları değil, tüm Türkiye'yi Şile'mizi ve Ağva'mızı tanımaya, bu dünyadaki cenneti görmeye davet ediyoruz" dedi. Festival kapsamında 12 Ağustos'ta Hande Yener, 13 Ağustos'ta Koliva ve 14 Ağustos'ta ise Kutsi sahne aldı.

İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu, klasik müzik arşivinin günümüze ulaşmasında önemli bir rol oynayan taş plak geleneğini sahneye taşıdı. Solist Şennur Dinleyen'in sevilen eserleri seslendirdiği Taş Plak Konseri AKM Tiyatro Salonu'nda yapıldı. Konser, taş plakların geçmişten bugüne serüvenini anlatan bir filmin gösterimiyle başladı. Konserde, tamburda Reyhan İllez, kanunda Gül Gölüş Küçükşahin, viyolonselde Çağlar Kırömeroğlu, udda Yurdal Tokcan, kemençede Rafet Kemancı, ritimde ise Oray Yay yer aldı. Programı sunan Nalan Höke Turan, taş plakların klasik müzik arşivine katkısını ve dönemin sanatçılarının icralarının kayıt altına alınarak bugüne ulaşmasında üstlendiği rolü anlattı. Konserde, Cumhuriyet döneminin önde gelen bestekârlarının eserleri, taş plak tarzında yapılan yalın icralarla sunuldu. Konserde gramofondan taş plak kayıtları da dinletildi.

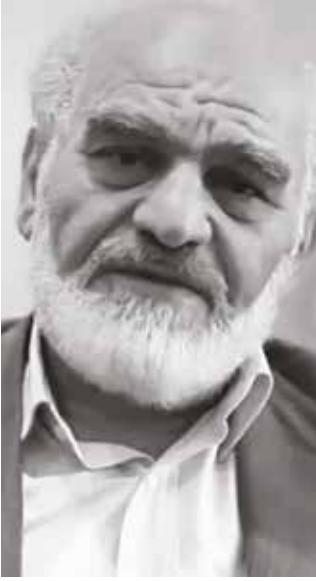
09 AĞUSTOS

TAŞ PLAK KONSERİ

Mustafa Karahasanoğlu'nun Ardından

Sonay Günay

Mustafa Karahasanoğlu 1948 yılında Erzin-can'ın Kemaliye ilçesine bağlı Başpınar köyünde doğdu. Ailesiyle 1950 yılında İstanbul'a gelen Karahasanoğlu, Kabataş'taki Namık Kemal İlkokulunu bitirdi. Fındıklı Ortaokulunun ardından Maçka Sanat Lisesinin elektrik bölümünde okudu. Liseyi 1968 yılında bitiren Karahasanoğlu, 1970'lerin toplumsal hareketlilik ve kutuplaşma ortamında 1974 yılında Yıldız Üniversitesi'nin Elektrik Bölümünden mezun oldu.

Mustafa Karahasanoğlu'nun gazeteciliği 1975'te *Milli Gazete*'nin müessese müdürlüğüne getirilmesiyle başladı. O dönemde gazeteyi kendi dizgi tesislerine kavuşturmak ona nasip olmuştur. 1976-1979 yılları arasında Ankara'da Milli Selamet Partisi Genel Merkezinde Teşkilatlanma Genel Sekreteri olarak görev yaptı. Ama bunların yanı sıra siyasette de önemli roller üstlenmiştir. Milli Nizam Partisi Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı görevini 12 Mart 1971 Darbesi sonrasında Milli Selamet Partisi Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanı olarak sürdürmüştür. Bu serüven 1975'te Milli Selamet Partisi İstanbul Gençlik Kolu Başkanlığı ile nihayete ermiştir.

Mustafa Karahasanoğlu, dünya ve Türkiye tarihi bakımından mühim hadiselerle anılan 1979'da *Milli Gazete*'nin genel yayın yönetmenliğine getirildi, 1982 yılına kadar bu görevi devam etti. Gazetedeğin neredeyse tamamı kendisine ağabey diyordu. Ama bunun yanı sıra bu dönemde Türkiye'de ilk defa temsilcilik sistemi ile gazete abone dağıtım sistemini kurdu. 12 Eylül 1980 Darbesi'nin zor şartlarında ayakta kalabilmek için Anadolu'da basın yayın-büro sistemini hayata geçirdi. Böylece basın yayın faaliyeti dışında yapılan çeşitli emtia pazarlaması ile gazete ekonomik bakımdan güçlendi. Gazetenin dağıtımını yapan MİLDA sayesinde Hür Dağıtımın dışında yeni bir dağıtım mecrası oluşturdu. *Milli Gazete* 15 bin civarında, yeni İslamcılığın entelektüel sesi *Yeni Devir* ise 3 binin üzerinde okura doğrudan ulaştı. Farklı bir yol açmayı denemiş olması onun dağıtımına verdiği değeri gösteriyor. Meslek hayatının farklı dönemlerinde bu yıllardaki tecrübelerinin belirleyici faydalarını görmüştür.

Mustafa Karahasanoğlu, basın dünyasına müstakil olarak 1988'de çıkardığı *Cuma* dergisi ile adım attı. Aslında zorunlu bir tercihin

neticesidir haftalık dergi tecrübesi. Çünkü günlük gazete özel haber ve röportajlar dışında genellikle ajanslardan geçen haberleri ufak işçiliklerle düzelterek kullanıyordu. Ancak haftalık dergi bütünüyle kendi hazırladığı özel haber ve yorumlarla içeriğini biçimlendirmek zorundaydı. Her hafta yeni bir konu bulmak ve bunları özgün bir tarzda sunmak ise ayrı bir maharet gerektiriyordu.

Tüm bunlar dikkate alındığında *Cuma* dergisinin hayli başarılı olduğu söylenebilir. Yaz aylarında gazete ve dergiler tiraj kaybederken *Cuma* tirajını sürekli arttırdı. Aktüel meselelerden Türkiye'nin Batılılaşma sürecinde yaşananlara dek pek çok konuyu sayfalarına taşıdı. Ne ki dergiye 28 Şubat sürecinde generallerin siyaseti dizayn etmeye dönük açıklamalarının Türk Silahlı Kuvvetlerinin İç Hizmet Kanunu'na aykırı olduğunu belirten "Disiplinsiz Paşalar" odaklı sayısından dolayı dava açıldı. Fevkalade tutarsız bir yorumla 50 milyarlık ağır bir tazminata mahkûm edildi. Tazminatı ödeme gücü bulunmayan *Cuma* dergisi 4-11 Haziran 2004 tarihinde yayın hayatına son verdi.

Onun gözü dergicilikte değil, gazetecilikteydi. *Cuma* dergisi yayımlanırken, siyasi çizgisi net ve Hakk'ın ve halkın sesi olan bir günlük gazete ihtiyacı da kendini hissettiriyordu. Haftalık dergi tecrübesi Mustafa Karahasanoğlu'na

güven vermişti. Akabinde 1993 yılında günlük *Beklenen Vakit* gazetesini çıkardı. Dönem yerlilerin "öz yurdunda garip öz yurdunda parya" muamelesi gördüğü yıllardı. İslami değerleri içtenlik ve samimiyetle savunmayı yayın politikası olarak seçen gazete 'inanınların gözü, işiten kulağı ve haykıran sesi' olmayı taahhüt etmişti. Bu yüzden yayın hayatına başladığı tarihten itibaren, Batıcı çevrelerinin tepkilerini çekmiştir. Bu durum, özellikle inancı doğrultusunda yaşamak isteyenlere yönelik baskıların sürekli bir boyut kazandığı ve irtica, şeriat, darbe tartışmalarının alabildiğine yoğunlaştığı yıllarda daha da belirginleşti.

Mağdurun ve mazlumun hakkını savunan Mustafa Karahasanoğlu cesur yürekliydi. Açılan davalara, yapılan baskılara rağmen dimdik ayakta durdu. Ne mütedeyyin çevreleri siyasi, sosyal ve ekonomik baskılarla karşı karşıya bırakan 28 Şubat askeri vesayetine boyun eğdi, ne de tehditlere eyvallah etti. Şayet meraklı iseniz sadece *Akit* gazetesinin manşetlerine, *Cuma* dergisinin kapaklarına ve Yalçın Turgut'un karikatürlerine bakarak neler öğrenebileceğinizi, hadiselerin arka planına nasıl vâkıf olacağınızı ve edineceğiniz bütün bu malumatın kıymetini şöyle bir hayal etmeye çalışın... Ayrıca bu dönemde gazetenin tirajının her geçen gün artması bu yayın politikasının toplumda bir karşılığı

olduğunu gösteriyor.

28 Şubat 1997'deki darbe sürecinin sarstığı siyasi yapı uzun yıllar onarılamadı. Gazete büyük bedeller ödedi, binası tarandı, dağıtıcılar darp edildi, aboneye bırakılan gazeteler çalındı. *Vakit* gazetesinde Asım Yenihaber'in kaleme aldığı "Onbaşı Olamayacakların General Olduğu Ülke" başlıklı yazı dolayısıyla gazeteye Cumhuriyet Türkiye'sinin en büyük tazminat davası açıldı. Mahkeme devam ederken gazetenin adı 5 Aralık 2001'de *Anadoluda Vakit* adını aldı. Sonuna ise 900 milyar tazminata hükmedildi. Gazetenin imtiyaz sahibi Nuri Aykon'un 13 Eylül 2010'da vefatı sonrası gazetenin isim hakkına sahip olan kanuni varisler, neşriyatın devam edip etmemesi konusunda tereddüt yaşadılar. Bu çerçevede Vakit Yayın Kurulu, gazetenin adının *Akit* olması kararını aldı.

Mustafa Karahasanoğlu dergicilikten gazeteciliğe geçerken çoğu kişiye yol göstermekle kalmamış; pek çok yazara, sanatçıya gazete sayfalarını açmıştı. Her halükârda, nereden bakarsanız bakın, Karahasanoğlu bu toplumun bir dizi kuşağının basın hayatıyla tanışmasında farklı bir işleve sahiptir.

14 AĞUSTOS EZİDİ GENÇLİK FESTİVALİ

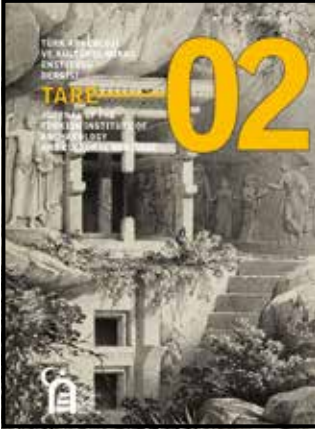
Türkiye'den Avrupa'nın farklı ülkelerine 1980'li yıllarda çeşitli nedenlerle göç eden Ezidiler, 40 yıl sonra Mardin Midyat'a döndü. Uzun yıllar vatan hasreti yaşayıp yeniden Türkiye'ye dönme kararı alan Ezidi aileler, kendi inançları ve kültürlerini korumak ve yaşatmak için Ezidi Dini ve Kültürel Varlıklarını Koruma Derneğini kurdu. Dernek çatısı altında birleşen Ezidiler, Midyat'a bağlı Güven köyünde Birinci Ezidi Gençlik Festivali düzenledi. Festivale Midyat, İdil ve Nusaybin ilçelerine bağlı Taka, Harabya, Deyvan, Koçan, Kivah, Kefnas ve Efşe köylerinde yaşayan Ezidilerin yanı sıra Almanya, Hollanda, Belçika ve Fransa'dan da çok sayıda kişi katıldı. Festivalde kemençe ve davul eşliğinde oyunlar oynandı, Türkçe ve Kürtçe şarkılar söylendi. Ezidi Dini ve Kültürel Varlıklarını Koruma Derneği Başkanı Süleyman Ağırman, tekrar ana vatana döndükleri için mutlu olduklarını belirterek "Bu toprakların suyunu ve havasını özlemiştik. Şükürler olsun ki yine ana vatanımızdayız ve artık geri döndük. Midyat'ta ilk olarak bir dernek kurduk ve şimdi de ilk etkinlik olarak geri dönme kararı alan Ezidi gençlerimiz ve halkımız için festival düzenledik." dedi.

Bahçeşehir Üniversitesi Konservatuvar eğitimcilerinin bir ilk olarak kabul gören teatral konseri "Beethoven'ı Anlatmak", 19'uncu Uluslararası Gümüşlük Müzik Festivali sahnesinde klasik müzikseverlerle buluştu. Projede dünya üzerindeki en büyük bestecilerden biri olan Ludwig van Beethoven'ın eserleri, onun hayatındaki dönüm noktalarını anlatan sahnelerle bütünleşti. Yaklaşık bir saat süren orijinal performansta iki keman ve piyano sonatı, üç kısa tiyatro sahnesiyle bir araya geldi.

16 AĞUSTOS

BEETHOVEN'İ ANLATMAK

ARKEOLOJİK AKADEMİK TARTIŞMA ORTAMINA KATKI

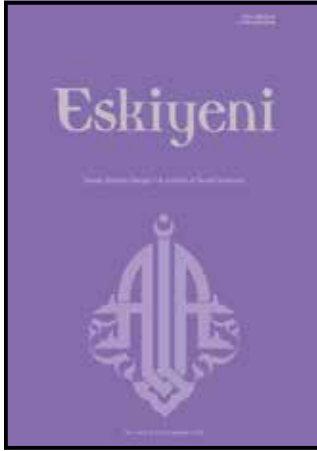
Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Enstitüsü dergisi her yıl bir sayı olarak İngilizce ve Türkçe yayımlanan uluslararası, bilimsel, hakemli bir yayındır. Derginin amacı, Anadolu ve çevresindeki kültürlerin belgelenmesi, korunması, tartışılması, incelenmesi ve birbirleriyle ilişkilerinin anlaşılması doğrultusunda bilimsel bilgiyi yaymak ve akademik tartışma ortamı yaratmaktır. Dergi coğrafi olarak Anadolu ve komşu coğrafyaları olan Ege, Akdeniz, Balkanlar, Karadeniz, Güneybatı ve Orta Asya'yı kapsarken kronolojik olarak prehistorik dönemlerden başlayarak Tunç Çağı, Demir Çağı, Arkaik, Klasik, Helenistik ve Roma dönemleri, Geç Antik Dönem, Bizans, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinden günümüze kadar olan bir zaman dilimini ele alan metinleri sayfalarına taşıyor. Bu bağlamda dergi; tarih, arkeoloji, sanat tarihi, antropoloji, epigrafi, mimarlık tarihi, arkeometri, coğrafi bilgi sistemleri, nümizmatik, sualtı arkeolojisi, peyzaj arkeolojisi, kuramsal arkeoloji, kültürel miras yönetimi, dijital miras uygulamaları, müzecilik gibi alanlarda bilimsel nitelikte orijinal araştırma ve yorum makaleleri ile kitap incelemelerine yer veriyor.

20 AĞUSTOS

BESMELEYİ HATLA YORUMLAMAK

Hattat Mustafa Antika, son dönemde yaptığı çalışmalarını 16-20 Ağustos tarihleri arasında sanatseverlerin beğenisine sundu. Sergide yer alan besmelenin farklı şekillerde yorumlanmasıyla hazırlanan 37 hat tablosu, hattat Antika tarafından bir senede hazırlandı. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin destekleriyle Tayyare Kültür Merkezinde sergisini açan Antika, eserlerinde besmeleyi farklı şekillerde hat yazısı olarak yorumladığını söyledi.

ENTELEKTÜEL, SİYASİ VE KÜLTÜREL BUHRANLAR

Yazarlar, hakemler, editörler ve yayın kurulu iş birliğinde yürütülen hakemli yayıncılığın önemli mecralarından biri konumundaki *Eskiye* dergisinin 47'nci sayısında din, felsefe, tarih ve sosyoloji alanlarına ilişkin konular ele alınıyor. Gerek Türkiye'de gerekse başka ülkelerde olsun İslam medeniyetinin bir türlü atlattığı entelektüel, siyasi ve kültürel buhranlar çeşitli veçheleriyle ortaya konuyor. İslam medeniyeti açısından toplumsal ve zihinsel parçalanma ile sonuçlanan krizin psikolojik, fikrî ve eğitimle alakalı boyutları kritik ediliyor. Bunlardan birkaçı şöyle sıralanabilir: Makalelerden ilkinde Muhammet Mustafa Bayraktar Darülfünundan günümüze Türkiye'de ilahiyat/İslami ilimler fakültelerinin akademik yapılanma sorununa dikkat çekiyor. Ömer Faruk Söylev ise özgeciliğin yordayıcısı olarak empati ve maneviyat perspektifi ile ilahiyat öğrencilerini inceliyor. Fatih İpek ise İslam eğitim geleneği eleştirisiyle öne çıkan Muhammed Âbid el-Câbirî'nin üç bilgi sistemi teorisini eğitim açısından analiz ediyor ve şunları dile getiriyor: "Câbirî'nin tarihî, felsefî ve sosyolojik perspektifinin yanı sıra eğitsel perspektifi de kullanması gerektiği görülmektedir. Eğer İslâm eğitim geleneğindeki yapılara ve uygulamalara detaylı bir biçimde eğilmiş olsaydı belli açılardan Câbirî'nin teorisi indirgemeci ve katı determinist olmaktan kurtulabilecekti. Zira Câbirî'nin bir kriz olarak gördüğü üç ayrı bilgi sisteminin mevcudiyeti eğitimsel perspektifle bakıldığında bazı açılardan fırsat olarak görünmektedir."

Kendine Özgü Çok Yönlü Bir Ressam: Adnan Çoker

Yulet Hatice Biçer

Çağdaş Türk resminin yeri doldurulamaz isimlerinden ressam, akademisyen, sergi küratörü, arşivci, eleştirmen, sanatçı Adnan Çoker (1927-2022) yetmiş yılı aşan sanat yolculuğunda hep günceli yakalamasını bilmişti. Bunun nasıl olduğu üzerine eleştirmenler ve akademisyenler kayda değer yazılar kaleme aldılar. Genç kuşağı yetiştirme tarzı, bilgiyi yılmadan, kıskanmadan paylaşan coşkulu kişiliği ise onun en ayırt edici yönlerinden biriydi. Gelin şimdi bunca yıl Türk resminin hep ön saflarında yer almayı başaran sanatçının hayatına bir göz atalım.

Sanatçının Gelişimi

Adnan Çoker, Samatya Hacı Kadın İlkokulunda, Davutpaşa Ortaokulunda, Afyon Lisesinin orta kısmında okudu. Afyon'da lise öğretmeninin teşvikiyle 1944'te Devlet Güzel Sanatlar Akademisine yazıldı. Akademi yarışmalarında çeşitli ödüller kazandı. Üniversiteyi bitirince her Türk genci gibi önce vatani görevini tamamladı. Ankara ve İstanbul'da desinatörlük ve haritacılık yaptı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinde Lütfi Günay'la birlikte ilk

sergilerini 1953 yılı Şubat ayında açtılar. "Sergi Öncesi" adlı etkinlik, hüsnühatın dinamizmiyle hareket, ritim ve derinlik gibi sorunlara üretilen görsel karşılıkları izahlı bir şekilde izleyiciye sunmasıyla öne çıktı. Sergi Türkiye'de yalnızca soyut çalışmalarından oluşan ilk resim sergisi olarak sanat tarihimizdeki yerini almıştır. Sanatçı bu yıllarda figüratif konstrüksiyonlar ve ilk soyut araştırmalarını yaptı. Heykel sanatçısı Hadi Bara ile espas konusunda çalışmayı 1951-1955 yılları arasında sürdürdü.

Adnan Çoker, 1950'lerin ortalarından itibaren Paris'te André Lhote ile kısa bir süre çalıştıktan sonra Henri Goetz atölyesinde soyut dışavurumcu akımı keşfetti. Artık geometrik soyut sanatı tümüyle unutmuştur. Ne var ki Türkiye'de öğrendikleri bu yeni resim dilini çözmeye yetecek düzeyde değildi. Bu dönemde İspanya, Hollanda ve Belçika'da müzeleri gezdi; İtalya ve İsviçre'de meslek eğitimine ilişkin incelemelerde bulundu. Soyut dışavurumculuk anlayışıyla beraber sanat sahnesinde doğaçlama, resimsel rastlantı, amacı gizlemek gibi yeni kavramlar öne çıkmıştır. Hâliyle tuval savaş alanı

görölmüş; resim çizmek, akan zamanı yansıtan ve geriye alınamayan bir sürece dönmüşştür. Sanatçının yurt dışında kaldığı beş yıllık zaman dilimi bu yeni dili içselleştirmekle geçti.

Ressamın Yolculuğu

Türkiye'ye 1960 yılında dönen Adnan Çoker'in çalışmaları Fransızların verdiği bursla yeniden Paris'e gideceği 1964'e kadar soyut dışavurumcu kavramlar mihverinde şekillendi. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisinde araştırma görevlisiyken, 1961'de resimlerini İstanbul Alman Kültür Merkezinde "Paris Çalışmaları" adıyla sergiledi. O sergideki resimleri asarken, aralarını ya çok uzak tuttu ya da yakın. Bazı resimleri de bir araya getirerek geometrik bir form oluşturdu. Aynı yıl Viyana, Münih ve Venedik'te araştırma gezileri yaptı. 1963'te Tülay Tura, Altan Gürman, Devrim Erbil ve Sarkis'le "Mavi Grup"u kurdu. Ressamın çizimleri 1964 yılına kadar soyut dışavurumcu anlayış istikametindeydi. 1965'te Salzburg Uluslararası Plastik Sanatlar Yaz Akademisine katıldı ve Emilio Vedova atölyesinde çalıştı.

Adnan Çoker, 1966'da Türkiye'ye döndü ve aynı üniversitede yüksek resim bölümü hocalığına atandı. Resimlerinin giderek değiştiği bu dönemde sanatçının çizimlerinde siyah fonların ilk defa ortaya çıkması ilginçtir. Artık soyut dışavurumcu tavrı, yerini başı kolu

olmayan, etli insan figürlerinin belirlediği daha somut dışavurumcu tavra bırakır. Çalışmaları 1968'de bu doğrultuda yol alan Çoker, aynı yıl soyut dışavurumcuktan bir daha kıyısından kenarından geçmemecesine mutlak surette kopar. Resimlerindeki coşkulu fırça darbelerine yaslanan kalın boya yüzeyleri kaybolmuş, tuval dokusu tüm yalnlığıyla belirginleşmiştir. Soyut dışavurumcu kargaşa geometrik formlardan oluşan sükûnetli bir mimari örgüyle sınırlandırılmıştır. 1969'dan itibaren kubbe, kemer, minare gibi mimari formları soyutlayarak kendine özgü bir sentez geliştirmiştir.

Hiç kuşkusuz ressamın temel referanslarını Selçuklu ve Osmanlı mimarisinin anıtsal etkili yapı unsurlarından alan kompozisyonlar üretmesi büyük önem taşımaktadır. Adnan Çoker'in resimlerinde egemenliği hemen hissedilen anıtsallık ve simetri ilkelerinin Türk mimari geleneğinin uzantısı olduğu kolayca görülebilir. Şu da var ki renk en aza indirgenmiş, mor, pembe, eflatun renkli ışıklardan oluşan, siyahın hâkim olduğu kompozisyonlarıyla mutlak bir denge ve huzur ortamı meydana getirmiştir. İstanbul'da Amerikan Kültür Merkezinde 1973'te açılan "Siyah Simetri" adlı sergi, Çoker'in söz konusu yaklaşımla ulaştığı görselliği ilk kez bir sergi bütünlüğü çerçevesinde sanatseverlerin dikkatine sundu.

Türk resminde yeni bir

ekol açan Adnan Çoker, 1968'de başlattığı sanatsal tavrı 1980'lerin sonunda en uç noktasına getirip dayandırmıştır. Tuval yüzeylerinin ortasında yer alıp bazılarına İstanbul'un kubbelerini, bazılarında onların ardında batan güneşi çağrıştıran yarım küre formlar, bu ışıklı yanılsama alanları bu dönem resimlerinde yerlerini salt yanar-döner şeritlere bırakmışlar. Böylece, resimlerde dış gerçekliği çağrıştıran hiçbir unsur kalmamıştır artık. Resmin kendi gerçekliği her şeye egemendir. 1975'ten sonra kenarları açılan tuval yüzeyi gideerek yana, resmin arkasına, duvara dönüşmüştür.

Adnan Çoker Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinden 1995 yılında emekli oldu. Resmi kadar sözünü sakınmamasıyla da haklı bir şöhrete kavuşan Çoker, düşündüğünü hiç eğiþ bükmeden, doğrudan söylerdi. Çoker, 2000'li yıllarda resminin temel yapısal düzenine müdahale eden ve simetrik düzeni bırakan kompozisyonlara yönelir. Çok sayıda bilgi, belge ve resim örneği içeren *Retrospektif* (2010) kitabı ressamı bütünüyle tanımak için vazgeçilmez değerdedir. Birçok kurum ve özel koleksiyonda resimleri bulunan ressam hayata İstanbul'da veda etti.

27 AĞUSTOS

KALYON KÜLTÜRDE DİJİTAL SANAT DENEYİMİ

Görsel sanatlar alanında dünyanın önde gelen isimlerinden Amerikalı Jonathan Monaghan, 9 Haziran-27 Ağustos 2022 tarihleri arasında Ceren ve Irmak Arkman küratörlüğünde dijital sanat başta olmak üzere sanatın farklı disiplinlerine alan açan Kalyon Kültürde bugüne kadarki en kapsamlı kişisel sergisi ŞAŞAA ile sanatseverlerle buluştu.

Baskı, heykel ve animasyon teknikleri dâhil olmak üzere pek çok farklı işler üreten, aynı zamanda NFT ve dijital sanatın ilk uygulayıcıları arasında yer alan Jonathan Monaghan 20'den fazla eseri ile Kalyon Kültürde dijital sanat deneyimi sundu. Bilim kurgudan Barok dönemi mimarisine kadar sanatın farklı tarzlarından esinlenen ve video oyunu yaratıcılarıyla Hollywood profesyonellerinin de kullandığı en gelişmiş teknolojileri eserlerinde kullanan Monaghan, izleyicileri masalsı ve bir o kadar da sınırları zorlayıcı hikâyelere davet etti.

Kalyon Kültürde düzenlenen ŞAŞAA sergisi 27 Ağustos tarihine kadar Nişantaşı Taş Konak Kalyon Kültür binasında ücretsiz gezilebildi.

28 AĞUSTOS

BOŞ HIÇLIKTIR İNSAN

Contemporary İstanbul Vakfı, Ebru Ceylan'ın "Dünyanın Gecesi" adlı yeni sergisine ev sahipliği yaptı. Ceylan'ın Alman filozof Hegel'in *Tinin Fenomenolojisi* adlı eserinde geçen bir metinden ilhamla oluşturduğu fotoğraf seçkisi; varlık ve ontoloji öncesi olduğu varsayılan, "gece" metaforuyla kavramsallaştırılan "boşluk"tan referans almasıyla öne çıktı. Sanatçının son iki yılda çektiği monokrom doğa fotoğrafları serisi, Hegel'in "gece" metaforu ile güçlendirdiği bir atmosferin şiirselliğinden izler taşımakta.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

AIDA OPERASI, ASPENDOS OPERA VE BALE FESTİVALİ'NDEN

EY TUT

2022

İnsan, Oyun ve Oyuncak

Saniye Vatandaş

İnsan, doğası gereği toplumsal bir varlıktır. İnsanın toplumsallaşmasının ise birçok aracı ve ortamı vardır. Oyun, insanın toplum-sallaşmasını sağlayan en önemli araçlardan biridir. Bu itibarla oyunun hem birey hem de toplum açısından yerine getirdiği birçok işlevinden bahsedilebilir. Birey açısından dikkate alındığında, oyun, her bir insanın diğer insanları, toplumu, hayatı, dünyayı, eşyayı, yalnız veya birlikte yaşamının kurallarını, olması gereken davranışları bilmede, anlamada ve tanımada, uygulama gerektiren şeylerin ilke ve biçimlerini öğrenmede oldukça önemli işlevler üstlenir. Böylelikle bireyin toplumun doğal üyesi hâline gelişine ciddi düzeyde katkılar sağlar. Toplum açısından dikkate alındığında ise oyun, toplum hâlinde olmanın gerektirdiği düzene, uyum sağlamaya, dayanışmaya, iş bölümüne, toplumsallaşma üzerinden yeni üyeler kazandırarak toplumun sürekliliği-

ne ciddi düzeyde katkılar sağlar. Elbette ki oyun bir davranış sistemi olarak tek başına değildir. İstisnalar bir yana hemen her oyun, oyuncakla anlam kazanır, işlevlerini yerine getirir. Oyunun nesnel bir boyut kazanmasında araç işlevini yerine getiren oyuncak, oyunla birlikte veya oyun üstünden, insanın doğası gereği toplumsallaşmasında ve kişilik oluşumunda önemli roller üstlenir.

Şüphesiz her oyunda oyuncak yoktur. Sadece sözle veya davranışlarla oynanan oyunlar da vardır. Fakat oyunların çok önemli kısmında oyuncak vardır ve her yeni oyuncak yeni birçok oyunun oluşmasına imkân sağlar. Dolayısıyla oyun ile oyuncak arasında kopmaz bir bağ vardır. Oyunun tarihinin insanlığın tarihi kadar eski olduğu gerçeği dikkate alındığında, oyuncağın tarihinin de insanlığın tarihine paralel bir gelişme kaydettiği rahatlıkla söylenebilir. Bu itibarla insanlık tarihinin en eski çağlarına tarihlenmiş duvar resimlerinde ve kabartmalarda yahut arkeolojik buluntularda oyunun ve oyuncağın izlerine rastlanması hiçbir şekilde şaşırtıcı değildir.

Oyunun ve Oyuncağın Dönüşümü

İnsan evladı, varoluşunun ilk aşamasındaki ilk oyuncağını yaşadığı çevrede kolaylıkla bulabileceği taş, ağaç veya kilden imal etti. Belki taşları alıp üst üste dizerek, bir ağaçtan kopardığı dalı sopa gibi kullanarak veya kili avucunda yuvarlayıp misket gibi nesneler oluşturarak ilk oyuncaklarını imal edip oyununa nesnel bir boyut kazandırdı. Zamanla hayat şartları karmaşılaştıkça hayatın gelişimine paralel oyunlar ve oyuncaklar da çeşitlenip gelişti. Oyunlar daha sistematik hâle gelip, mevcut durumundan çok daha kapsamlı ve derinlikli anlamlar kazanırken, oyuncaklar da bireylerin hayata hazırlanmasında önemli işlevler üstlendi. Her bir kuşak, oyunu önceki kuşaktan devralıp oyuncağını ise hemen her zaman kendisi imal etti. Oyunu devralırken ve uygulamaya aktarırken toplumunun üyesi hâline geldi, oyuncağını imal ederken yeteneklerini geliştirdi, yaratıcılığının boyutlarını keşfetti. İnsan oyuncak imal ederken aynı zamanda yaşamını

kolaylaştıracak, bireysel ve toplumsal amacını gerçekleştirmeye katkı sağlayacak bir araç imal etmeyi de öğrenmiş oldu. Bu sebeptendir ki, örneğin ilk silahın veya tekerin önce bir oyuncak olarak imal edildiği iddiasını yabana atmak çok zor, onaylamak ise çok kolaydır.

Sanayi Devrimi birçok şeyin başlangıcı olduğu gibi, oyuncak üretim ve anlayışında da önemli bir değişim ve dönüşümün eşiği oldu. Oyuncakların şekilleri değiştiği gibi, üretim biçimleri ve anlamları da kökten değişikliğe uğradı. Makine üretimine geçişle birlikte oyuncakta seri üretime geçildi. Birbirinin aynısı olan oyuncaklar üretilmeye başlandı. Hâlbuki önceleri her oyuncak biricikti, özel bir emeğin ürünüydü. İnsanın elleriyle ürettiği her oyuncak bir üretim hatırası vardı. Oyuncakın seri üretimi, oyuncak ticari meta hâline getirdi. Oyuncak parayla alınan bir nesne hâline geldi ve genel manada ucuzladı. Ucuzladığı için de oyuncak sözcüğü, değersizliği de ifade etmeye başladı; işe yaramaz, kıymeti olmayan, önemsenmeyen şeyler “oyuncak” olarak isimlendirilmeye başlandı. Bu esasen oldukça önemlidir çünkü artık oyuncakın insan için geçerli olan işlevlerinin çoğundan sıyrıldığının, sıradan bir nesneye dönüştüğünün göstergesidir. Seri üretim sayesinde oyuncak ucuzladığı için her çocuğun birçok oyuncak olma-ya başladı fakat tamamı

önceleri elle imal edilen bir oyuncakın değerine ve işlevine erişmenin çok gerisinde kaldı. Önceleri büyükler veya çocuğun kendisi tarafından imal edilen her bir oyuncak, çocuk için çok kıymetliydi. Bir oyuncak bir dünya idi. Çocuk oyunlarını onunla oynar, onunla dünyayı keşfeder, onunla toplumsallaşırdı. Makine üretiminin yaygınlaştığı 20. yüzyılda oyuncakların kullanım değerleri çok düştü çünkü kimlikleri kalmadı. Her bir çocuğa özgü ve özel olmaktan çıktı. Bu sebeple çocuğun bulunduğu her evde onlarca ve hatta yüzlerce oyuncak olmasına rağmen, çocuk için hiçbirinin özel bir değeri bulunmuyor. Çocuk, tüm bu oyuncaklardan çabucak bıkıyor ve kolaylıkla terk edebiliyor. Zira oyunlar tat vermiyor. Oyunlar insanı ve hayatı anlamının aracı olmaktan çıkıp “vakit öldürmenin” en etkili “silahına” dönüştü. Böyle olunca çocukların toplumsallaşmaları açısından oyun ve oyuncak yetersiz kalmaya ve hatta şimdiye kadar yerine getirdiği bilinen işlevlerine aykırı, olumsuz işlevler yerine getirmeye başladı.

Küreselleşmenin Etkileri

Küresel bir dünyada yaşıyoruz ve küreselleşmenin yok edici, değiştirici veya benzeştirici etkisi kendini olanca açıklığıyla oyun ve oyuncak anlayışları ve biçimleri üzerinde de ortaya koymuş bulunuyor.

Kapitalist seri üretim, küreselleşme, tüketim bağımlılığı gibi durum ve özellikler, oyunların ve oyuncakların şekillerini değiştirmekle kalmayıp mekânlarını da değiştirdi. Bugün çocukların oyunları bedensel herhangi bir aktivitenin gerçekleşmediği ekranlarda başlayıp sona ererken, oyunun temel figürleri olan oyuncaklar ise tüketim kültürünün ürünleri olmanın yanı sıra küresel dünyanın değerlerini temsil eden karakterler olarak anlam kazanmaktadır. Kapitalist pazar tarafından bilinçli bir şekilde niteliği ve biçimi değiştirilen oyun, bireylerin sadece yaratıcılıklarını değil, tecrübelerini katarak oluşturdukları oyunun o büyüklü yapısını da bozmuştur. Bugün grup hâlinde oynanan oyunların yerini bireysel oyunlar, sokakta oynanan oyunların yerini ise oyun salonları aldı. Bireyler yalnızca açık hava oyunlarına değil, toplumsallaşmanın ve toplumsal hayatın en önemli mekânlarından birisi olan sokak kültürüne de uzak kaldılar. Oyunun ve oyuncakın bir tüketim nesnesine dönüşmüş olması, oyunun ve oyuncakın kültür endüstrisinin üretim unsuru hâline gelmesi oyun ve oyuncakın tüm tarihte egemen olan işlevlerini kökten değiştirdi. Artık oyun ve oyuncak, geleneksel rollerini ya hiç yerine getirmiyor ya da kısmen yerine getirse bile daha çok tüketilen ve her yenisini bir başka yenisinin takip ettiği bir kısır dön-

güyü temsil ediyor. Oyuncaklar satın alınıyor, üstelik ne zaman nasıl bir oyuncak alınacağına oyuncu adayları değil, oyuncakları üretenler karar veriyorlar. Ne zaman neyin oynanacağına, nasıl oynanacağına ve oyundan ne beklenmesi gerektiğine karar verenler de onlar.

Öte yandan küresel dünyanın mimarları, kontrollerinde olan kitle iletişim araçları marifetiyle, oyuncağın ne kadar önemli, işlevsel ve değerli olduğu konusunda çocukları ve ebeveynleri ikna etmek için özel çaba yürütüyorlar. Teorik açıdan doğru olan bu yaklaşım esasen kapitalist zihniyeti ve tüketimi kutsamaya yönelik çabanın parçası olarak işlev görüyor. Bunda da büyük oranda başarılı olundu ve olunuyor. Böylelikle ailelerin paralarının önemli bir kısmı kendilerine dayatılan oyuncaklara akmaya başladı. Oyuncak üreten şirketler her geçen gün daha da zenginlerken, hane halkının ödemeler listesine yeni bir şey daha ekleniyor. Fakat daha önemlisi, çocuklar tüm tarih boyunca yaptıkları gibi, oyuncakla oynamak yerine oyuncağa sahip olmayı arzulamaya başladılar. Oyuncak, oynanan bir şey olmaktan çıkıp sahip olunan bir şey hâline geldi. Artık çocuklar, doyumsuz bir şekilde daha çok oyuncak almanın özlemiyle yaşıyorlar. Bu arada sadece oyunu ve oyuncağı tüketmiyor, olması gereken gerçek anlam ve işleviyle kimlik ve kişiliklerini de tüketiyorlar.

Zira kendilerine sunulan oyun ve oyuncaklar sayesinde geleceğin büyüğü çocukların kimlikleri ve kişilikleri, küresel dünyanın tüketimi kutsayan mimarları tarafından ustacailmekilmek inşa ediliyor. Her bir çocuk, her şeyin tüketildiği, kalıcı hiçbir şeyin olmadığı veya olanların da bir değere sahip olmadığı sahte ve sanal bir dünyanın parçası kılınıyor.

İşlevlerin Kökten Değişmesi

Sanayi Devrimi'ni takiben yaşanmaya başlanan elektronik dönem ile insanlar sinema ve televizyon gibi geleneksel iletişim araçlarıyla tanıştı. İletişim tek taraflı hâle geldi. İnsan özne olmaktan, iletişimin nesnesine dönüştü. Uzun bir tarih boyunca oyuna bizzat katılan ve içinde yaşayarak oyuna hayat veren insan, elektronik çağ ile birlikte oyunu ekranda izlemeye başladı. Pasif bir izleyici konumuna geçti. Oyunun ve oyuncağın bir tüketim nesnesine dönüşmüş olması, oyunun ve oyuncağın kültür endüstrisinin üretim unsuru hâline gelmesi, oyun ve oyuncağın tüm tarihte egemen olan işlevlerini kökten değiştirdi. Artık oyun ve oyuncak, geleneksel rollerini ya hiç yerine getiremez ya da kısmen yerine getirse bile daha çok tüketilen ve her yenisini bir başka yenisinin takip ettiği bir kısır döngüyü temsil etmeye başladı.

İnsanlık başta televiz-

yon olmak üzere geleneksel iletişim teknolojilerinin sunduğu oyunların/film-lerin yol açtığı değişim ve dönüşümlerin olumsuz etkilerini gidermek, bu süreçte terk edilen fakat insanlar için önemli olan özelliklerin başka yollarla telafisini sağlayacak imkân ve araçları keşfetmek veya inşa etmek için çaba sarf edilen bir zamanda dijital teknolojinin şekillendirdiği oyunlar devreye girdi. Süregelmekte olan durum dijital teknolojinin sunduğu oyunlarla bambaşka bir boyuta evrildi. Dijital teknoloji ile internet teknolojisinin birleşimi mekânın, oyuncu-ların, duyguların, kimliklerin sanal olduğu sanal bir dünyanın kapılarını açtı. İnsanlığın ontolojik, epistemolojik ve moral gerçekliği temelden değişti. Ontolojik anlam, sanal bir kurguya; epistemolojik güven, sonu gelmez bir kuşkuya; moral erdem sorumsuzluğa kurban edildi. Oyun, insanın bazı sorunlarının çözümüne katkı sağlayan bir araç olmaktan çıkıp insanlığın ortak sorunu hâline geldi. İnsan, mevcut sorunlarını çözemediği gibi yeni sorunların da nesnesi oldu. İnsanın nesneleşmesinin olanca hızıyla büyüyüp derinleştiği, özneleşmesinin ise gittikçe sığılaşıp daraldığı bir sürece girildi.

Nurhan Ulusaraç'ın katı' ve ebru sanatları kullanarak hazırladığı ve 92 eserin yer aldığı sergi, 13 Ağustos-4 Eylül tarihleri arasında ziyarete açıldı. İstanbul Ticaret Odası Yeni Cami Hünkâr Kasrı'ndaki serginin açılışında konuşan sanatçı Ulusaraç, ebru, katı' ve tezhip sanatlarını birleştirince ortaya güzel şeylerin çıktığını belirtti. Ulusaraç "Ebruda bildiğimiz klasik ebru yapıyorum. Ben klasik, gelenekselciyim. Şimdiki yeni nesil ebruculardan değilim. Katı'da da zaten kendi yaptığım ebruları keserek birleştiriyorum. Bazısını yirmi üç kat bazısını elli kat keserek birleştiriyoruz ve eserler bu şekilde ortaya çıkıyor." diye konuştu.

04 EYLÜL

"SUYUN KÂĞIT İLE BULUŞMASI" SERGİSİ

ESTETİK KAYGI, ÜRETKENLİK VE TAŞRANIN DİRENCİ

Türkiye dergicilik sektörüne Karadeniz kıyı şeridinin uç noktasında herhangi bir mirası devralmadan 2000 yılından itibaren katılan iki aylık Mavi Yeşil dergisi, 137'nci sayısı ile edebiyat okurlarının karşısına çıktı. Edebiyatta politik/ideolojik kaygıyı öncelemeyen ve fikir dergiciliğine kaymadan edebiyat alanında kalmaya özen gösteren bir yayıncılık anlayışını önemseyen dergi Veysel Çolak'ın şiiriyle açılıyor. Bu sayının diğer şairleri Fatma Aras, Durukan Şirin, İbrahim Tığ, Oktay Koç ve Şeyda Kazez. "Çocuklar Asla Unutmazlar" öyküsüyle Ayşe Polat ve "Sen Hiç Leylek Gördün mü?" öyküsüyle Ali Demir, bu sayının iki öykücüsü. Edebiyat evrenine taşranın direncini taşıyan dergide yer alan diğer metinlerden birkaçı ise şöyle: İsmail Şimşek, Cem Kallender ile Çürüme adlı romanı üzerine konuşuyor. Celal Karaca, derginin doğduğu Rize'de vaktiyle yayımlanmış Kuzey adlı edebiyat dergisini tanıtmış. Gülcihan Bakır, yazıyı ve yazarlığı Ağ romanı üzerinden içinde bulunduğumuz başka ağlarla değerlendiriyor.

Bir İnanç Erinin Vedası

Ömer Kantarcı

Ömer Tuğrul İnançer 1946'da Bursa'da dünyaya geldi, ilk ve ortaöğrenimini bu şehirde tamamladı. Yükseköğrenimine İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde devam etmesinde ailesinde kadırlara büyük saygı duyulması, seferberlik öncesi kadılık mektebinde okumuş dedesinin ona "adaletli olsun" diye Ömer Tuğrul ismini vermesi ve hukuku hâkim kılma düşüncesinin etkili olduğunu söyleyebiliriz. Uzun zaman farklı şirketlere avukatlık yaptıktan sonra 1991 yılından itibaren Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Tarihî Türk Müziği Topluluğu'nda kurucu müdür-sanatçı olarak 2011 yılına kadar çalıştı.

Musikiden Tasavvufa

Ömer Tuğrul Bey'in müziğe duyduğu ilgi ortaokul yıllarında, öğretmenin fark edilişle ortaya çıktı. Sesinin kalınlığı ve müziğe yatkınlığını fark eden hocası onu Bursa Öğretmenler Derneğinde Batı müziği dersleri almaya yönlendirecektir. Ne var ki üç yıl aldığı bu eğitimi "Hocam bu öğrettiğiniz bana beni söylemiyor." diyerek terk etmiştir. Radyoda Alâeddin Yavaşca çaldığı zaman işlerin terk edildiği oturulup dinlenildiği,

ilahilerin okunduğu bir evde büyümenin de bu terk edişte payı elbette vardır. Bursa'nın ünlü müezzinlerinden özel dersler alan İnançer, Saba, Hicaz ve Hüseyinî makamlarında ezan okumasını da öğrenir.

Bursa Musiki Cemiyetinde aldığı eğitimi üniversite okumak için geldiği İstanbul'da, Üsküdar Musiki Cemiyetinde devam ettirir. Büyük bestekârların hemen hepsinin derviş olduğunu öğrenince tasavvuf musikiğine, ardından da tasavvufa yönelir. Konya'dan tanıdığı manevi büyüğü Süleyman Hayati Dede aracılığıyla Halveti şeyhi Hacı Muzaffer Ozak'la tanışır. O yıllarda müezzin ve vaiz olan Ozak'ın Beyazıt Sahaflar Çarşısı'nda dükkânı vardır, ayrıca Karagümrük'teki Cerrahi Âsitânesinde Türk Tasavvuf Musikisini Koruma ve Yayma Cemiyetinin de başındadır. Ömer Tuğrul İnançer önce Ozak, sonra Safer Dal riyasetinde bu kültür ve irfan ocağına birçok yönüyle yıllarca hizmet verecektir. Vefatına kadar Cerrahi dergâhının postnişini olarak hizmetini sürdürmüştür. Gençliğinden itibaren Bursa ve bilhassa İstanbul'da eski tekke ve musiki kültürü hakkında birincil kaynaklarla tanışması, notlar alması onun kendini çok yönlü yetiştirmesine

vesile olmuştur. Bendir, kudüm gibi ritim sazlarını da iyi bir şekilde icra eden İnançer yakın dostu Ahmet Özhan'a yıllarca tasavvuf musikisi konserlerinde ritim enstrümanlarını çalarak destek vermiştir.

Ömer Tuğrul Bey ilk olarak Mevlevilik kültürüne yakınlık duymuş, Gala-ta Mevlevihanesi derviş-i Ahmet Bîcan (Kasapoğlu) Dede'den sema meşk etmiş, Mevlevi adap ve erkânını üstatlardan öğrenmiştir. Mevlevi ayin-i şeriflerini, devr-i kebir, hafif, zincir gibi büyük usullerle birlikte yürütmüştür. 1980'lerde Baha Tanman'ın evinde yol arkadaşlarıyla *Mesnevi* okumaları yapan İnançer Mevlana'nın neslinden gelen Celaleddin Bakır Çelebi ile tanışır, ondan manevi destek ve yetki alır. Uzun yıllar Ahmet Özhan'la birlikte Şebiarus törenlerini belli bir ciddiyet ve düzen içinde hazırlamış, yaptığı konuşmalarla Mevlana ve düşüncesini gerçekçi bir zemine taşımaya gayret etmiştir. Tasavvuf ile din ilimleri, ahlak ile naslar, mürşitler ile âlimler arasındaki irtibatı hatırlatmış, Mevlana üzerinde icra edilen tehlikeli oyunlardan birini bozmuştur. Tuğrul Efendi sadece Mevlevilik veya Halvetilik değil tasavvufun tüm şubelerine karşı korumacı bir tavır almıştır.

Hakk'ın Hatırını Âli Tutmak

Merhum Tuğrul Efendi son yıllarda özellikle Ra-

mazan aylarında televizyon ekranları ve sosyal mecralarda milletimize seslenme imkânı bulmuştu. Onun sesinin tokluğu, konuşmasının/hitabetinin dokunaklı ve etkileyici oluşu, yüzüne yansıyan samimiyeti, te-reddüde mahal vermeyecek kesinlikteki üslubu insanımızı derinden etkilemiştir diyebiliriz. Dinin vazettiği unsurları, emirleri açık bir şekilde, naslara ve tasavvuf müktesebatına yaslanarak tok, kendinden emin ve karşısındakini ikna edebilecek bir sesle anlatmaktan çekinmedi. Onun bazı ahlaki hassasiyetlere, adabımuâşeret kurallarına vurgu yaptığı konuşmalar ana akım diye adlandırılan medyanın hoşuna gitmedi. Fakat merhum soyadı gibi inancının eri olmaktan bir an olsun vazgeçmedi. Kendi kültür ve değerlerinden uzaklaşmamak ve şahsi-yetli bir millet inşaaı için konuşmaya, anlatmaya ve söylemeye devam etti.

Üslubunun sert olduğunu söyleyenlere karşı Müslüman vakarını işaret eden güzel bir cevabı olmuştur; "sert değil kat'i" bir şekilde konuştuğunu belirtmiş, Hakk'ın hatırını âli tutmuştur. Konuşma üslubunu baygın bir insanın yüzüne bir bardak su çarpmaya benzeten İnançer, bu davranışın şiddetten değil şefkatten kaynaklandığının altını çizmiştir. İslam Peygamberinin sadece rahmet ve merhamet yönlerinin öne çıkarılmasını eleştirmiş ve "O mübarek el yetim başı okşadığı kadar kılıç

kabzası tutmuş, mızrak atmıştır. Bu, farkına varmasak da bizi pasifize etmek isteyenlerin bize empoze etmek istediği bir şeydir." diyerek meseleye açıklık getirmiştir. Onun konuşurken celallenmesinin bir başka nedeni de "insana olan sevgisi ve varlığa olan hürmeti"dir. Tüm bunlardan anlaşılabacağı üzere Ömer Tuğrul Bey, Hz. Peygamber'in örnekliğini çok yönlü olarak ele almış, sohbetlerinde ahlâkî hayatını, ailesini, ticari ilişkilerini, zarafetini anlatmış, siyer ilmine de çok ehemmiyet göstermiştir. Yazıları ve kitapları da bu çerçevede ele alınmalıdır.

Cenazesine her meslek ve meşrepten farklı kesimlerin katılması merhumun hayatı boyunca yapmaya çalıştığı tasavvufun toplumu Allah ve Peygamber sevgisinden güç alarak birleştirici ve kucaklayıcı yönünü göstermesi bakımından önemliydi. Tüm bu insanları bir araya getiren bir başka etken de yüz yıl önce kapısına kilit vurulan tekke kültürü ve musikisini merhumun ömrü boyunca günümüz dünyasına sabırla ve fedakârca taşıması ve genç nesillere sanat duyarlılığı içinde aktarma çabasıydı.

Müslümanlığı ince insanlık, dervişliği ise ince Müslümanlık gören Ömer Tuğrul İnançer 4 Eylül 2022'de *ircii* emri gereği ebedî âleme göç eyledi.

08 EYLÜL

BEŞİKTAŞ FESTİVALİ

Beşiktaş Belediyesi'nin düzenlediği Beşiktaş Festivali'nde halk müziği konserleri serisinin konuğu halk müziğinin sevilen ismi Hüseyin Turan oldu. Cüneyt Arkın Sanatçılar Parkı'nda yapılan ve yoğun ilginin olduğu konserde duygusal ve coşkulu anlar yaşandı. Âşık Mahzuni'den Neşet Ertaş türkülerine, Karadeniz ezgilerinden zeybek türkülerine kadar geniş bir repertuarı seslendirilen sanatçı Hüseyin Turan, etkinlikte emeği geçenlere teşekkür etti.

09 EYLÜL

BUGÜNÜN SANATINDA
GENÇ VE ORTA KUŞAĞIN YERİ

Merkur uzun bir aradan sonra yeni sanatçıları görünür kıldığı "Nefes" sergi dizisinin dördüncüsünü 19 Temmuz'da 16 sanatçıyla birlikte açtı. "Nefes Vol.IV" sergisinde Arzu Akgün, Burak Kutlay, Burcu Perçin, Canan Çakar, Elif Yılmaz, Eylül Deniz Çolak, Fatih Alkan, Gonca Sezer, Gözde Baykara, Görkem Dikel, Khayyam Zidane, Mustafa Aykurt, Nilay Özenbay, Rabia Çelik, Yusuf Aygeç, Zeynep Çilek Çimen yeni eserleriyle yer aldı. Bugünün sanatında genç ve orta kuşağın oynadığı önemli role parmak basan sergi; en eski iletişim dili olarak "resmi", en klasik anlatım malzemesi olarak heykeli kompozisyon ve ritim arayışlarına götürdü. Sergi 9 Eylül 2022 tarihine kadar görülebildi.

10 EYLÜL

SAGALASSOS'U İZLEMEK

Burdur'un Ağlasun ilçesinde bulunan ve tarihi MÖ 3. yüzyıla kadar uzanan Sagalassos Antik Kenti, Pisidia bölgesinin Roma imparatorluk döneminin en önemli noktalarından. UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi'nde yer alan Sagalassos, mimarisinden günlük hayata kadar dönemine damga vuran başlı başına bir dünya.

Bozlu Art Project, 19 Temmuz-10 Eylül 2022 tarihleri arasında Sagalassos yararına düzenlediği "Sagalassos'u İzlemek" adlı sergi dolayısıyla fotoğraf sanatçısı Murat Germen'i ağırladı. Sergide yer alan belgesel tadındaki kareler, antik kentler arasında en iyi korunan Sagalassos'ta yaratılan evrenin bir yansıması.

11 EYLÜL

ASPENDOS OPERA VE BALE FESTİVALİ

29. Uluslararası Aspendos Opera ve Bale Festivali kapsamında "Aida" operası icra edildi. Giuseppe Verdi'nin, Romalı komutan Radames ile tutsak Habeş Prensesi Aida'nın imkânsız aşkını anlatan "Aida" operasının rejisörlüğünü Vincenzo Grisostomi Travaglini, tarih araştırmalarını Ravivaddhana Monipong Sisowath üstlendi. Eser, orkestra şefi Raoul Gürineis yönetiminde, Antalya DOB Orkestrası eşliğinde Ankara ve Antalya Devlet Opera ve Baleleri tarafından Aspendos Antik Tiyatrosunda sahnelendi.

12 EYLÜL

ALTIN KOZA ORHAN KEMAL EMEK ÖDÜLLERİ

Adana'da bu yıl 29'uncusu yapılan Uluslararası Altın Koza Film Festivali'nin açılış töreninde Orhan Kemal Emek Ödülleri, ünlü sanatçılar Zihni Göktay, Suzan Kardeş ve Zafer Ayden'e verildi.

13 EYLÜL

İSTANBUL BİENALİ ZEYTİNBURNU'NDA...

İKSV'nin 1987 yılından beri düzenlediği 17. İstanbul Bieneali'nin tanıtım ve basın toplantısı Zeytinburnu Tıbbi Bitkiler Bahçesi'nde yapıldı. İstanbul Bienali'nin Beyoğlu, Fatih, Kadıköy ve Zeytinburnu ilçelerinde yoğunlaşan sergi alanları 17 Eylül - 20 Kasım 2022 tarihleri arasında ziyaret edilebildi. Basın toplantısına; İstanbul Kültür Sanat Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Bülent Eczacıbaşı, Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ömer Koç ve çok sayıda sanatçı katıldı.

Albayrak Grubu'nun İslam hat sanatını yaşatma, medeniyetimizin bir parçası olan bu özel sanat dalına katkılar sunma düşüncesiyle 8 yıldır devam ettirdiği ve her yıl farklı bir temanın seçildiği hat eserleri sergisi, kilometrelerce yol gezdikten sonra şimdi de Konya'da sanatseverlerin beğenisine sunuldu.

Kur'an-ı Kerim'deki "Ey iman edenler!" hitabıyla başlayan ayetlerden hazırlanan 12 adet hat sanatından oluşan eserler Tantavi Kültür Merkezinde sergilendi. 23 Ağustos-13 Eylül tarihleri arasında görülebilen sergideki eserler seçkin hattatların gelenekseli ve modern harmanlamalarıyla oluştu.

13 EYLÜL

İMAN AYETLERİ HAT SERGİSİ

14 EYLÜL

ATIK MALZEMENİN ZENGİNLİĞİ

Sürdürülebilir ve doğa dostu olmak her alanda önceliğimiz ve bu konularda pek çok proje, çalışma gerçekleşiyor. Oğuz Yalım'ın "Kaçış Noktası" adlı sergisi atık seramik parçalardan ürettiği eserlerden oluşması bakımından dikkat çekici. 14 Eylül'de açılan sergi, 1 Ekim'e kadar ziyaret edilebildi. Kale Tasarım ve Sanat Merkezindeki sergide sanatçı Kalebodurun inovatif ürünü Kalesinterflexin üretiminde ortaya çıkan atık malzemeleri kullanarak hazırladığı eserleriyle "sürdürülebilir sanat" kavramının altını çizdi.

15 EYLÜL
YAŞAYAN MİRAS
II. ULUSAL ÇİNİ
VE SERAMİK YARIŞMASI

Selçuklu Belediyesi tarafından bu yıl ikincisi düzenlenen Yaşayan Miras II. Ulusal Çini ve Seramik Yarışması'nda ödüller düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Yarışma Kaşı, Evani ve Seramik olmak üzere üç ana kategoride düzenlendi. Toplamda 91 eserin katılım sağladığı yarışmada seçici kurul değerlendirmesi sonucunda belirlenen 30 eser ödül almaya hak kazandı. Buna göre Kaşı kategorisinde Sinem Eker birinci, Merve Perçem ikinci, Yeliz Çalışkan üçüncü olurken, Evani kategorisinde Ahmet Çetin birinci, Emine Sağlam ikinci, Emel Yılmaz üçüncü oldu. Seramik kategorisinde ise birinci Şeyma Balcı Yurtseven, ikinci Kamuran Ak, üçüncü ise Furkan Yüce oldu. Yarışma sonucunda 6 eser mansiyon ödülü, 61 eser ise sergileme ödülüne layık görüldü.

14 EYLÜL

ALMAŞIK BEDENLER, TEKİNSİZ YÜZLER

Mustafa Horasan'ın resimlerinde 2010'dan günümüze almaşık bedenler alacakaranlığın ürkütücü ortamından uzaklaşır, boşluğa yerleşir, bağımsızlaşır, sadeleşir. Sürrealist anlatı doğrudan bedenlerin doğayla bütünleşen imgelerine odaklanır; izleyici Horasan'ın sunduğu hakikati bu almaşık bedenlerin taşıdığı göstergeler üstünden yorum yapmaya çağılır. Horasan'ın Merkurdeki "Ne Gam Bâki, Ne Dem Bâki" adlı sergisi 14 Eylül-15 Ekim tarihleri arasında sanatseverlerle buluştu.

18 EYLÜL ULUSLARARASI KADIN KISA FİLM YÖNETMENLERİ FESTİVALİ

İspanya, ABD ve dünyanın birçok başka ülkesinde "Directed By Women" adıyla yapılan festivalin Türkiye organizasyonu olan "Directed By Women Turkey" - Uluslararası Kadın Kısa Film Yönetmenleri Festivali- bu sene 4'üncü kez seyirciyle buluştu.

Türkiye'de, kadın kısa film yönetmenlerine yönelik ilk uluslararası festival olan Directed By Women Turkey, sinema alanında kadınların yaratım süreçlerini desteklemeyi, üretimlerini teşvik etmeyi ve farklı ülkelerden kadın yönetmenler arasındaki kültürel ve sanatsal etkileşimi artırmayı hedefliyor. Festival kapsamındaki tüm gösterimler, Yeldeğirmeni Sanat Merkezinde 15-18 Eylül 2022 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Film gösterimlerine ilaveten düzenlenen atölye çalışmaları ise Sinematek/ Sinema Evinde yapıldı.

Festival kapsamında ulusal, uluslararası, belgesel ve genç bakış kategorilerinde 50'den fazla film ve yönetmen Ceylan Özgün Özçelik'in *Cadı Üçlemesi* 15+, Ebru Özyurt'un *Emeğin Sineması: Karanlıkta Uyananlar* ve Burcu Esenç tarafından çekilen *Bir Rüya Gördüm Anlatsam da Anlamazsınız* filmleri üç özel gösterimde izleyici ile buluştu. Festival programı ayrıca kadın yönetmen, yazar ve oyuncuların katıldığı söyleşilerle televizyon ve sinema sektöründe kadınların çalışma şartları, izlediğimiz hikâyelerdeki kadın karakterlerin, kadın arketipleri üzerinden nasıl işlendiği gibi konuları tartışmaya açtı.

18 EYLÜL

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE BİYOÇEŞİTLİLİK

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Valilik, Gaziantep'i Geliştirme Vakfı ve Büyükşehir Belediyesinin iş birliğinde bu yıl sürdürülebilirlik ve biyoçeşitlilik temasıyla düzenlenen festivalde çeşitli yemek yarışmaları, paneller, söyleşiler ve atölye etkinlikleri yapıldı.

18 EYLÜL

ŞİŞLİ PLAK FESTİVALİ

İstanbul'un müzik ve plak kültürünü yaratan tüm paydaşları iki gün boyunca bir araya getirmeyi hedefleyen Şişli Plak Festivali, bu yıl 17-18 Eylül tarihleri arasında düzenlendi. Feriköy Organik Pazarı otopark alanındaki etkinliklerin ücretsiz olacağı festivalde; plak stantları, söyleşiler, mezatlar, imza günleri öne çıktı. Bunun yanı sıra efsane gruplar Yeni Türkü ve Bulutsuzluk Özlemi'nin dışında, Balkan müzikleri ile herkesin beğenisini kazanan Kolektif İstanbul, Tuna Kiremitçi, Eda Baba, Özge Fışkın gibi albümleri plak olarak da basılan sanatçılar konser verdi.

18 EYLÜL

HEZARFEN NECMEDDİN OKYAY'A SAYGI

Klasik Türk Sanatları Vakfı ve Fatih Belediyesi iş birliğiyle sanatseverlerin beğenisine sunulan sergide, ebru sanatçısı Alpaslan Babaoğlu'nun akkâse ebru tekniğiyle hazırladığı eserler yer aldı. Türk hat ve ebru sanatlarına bu şekilde yaptığı katkı ve hizmetlerinden ötürü hezarfen Necmeddin Okyay'a bir vefa sergisi olarak düşünülen sergi hakkında ebru sanatçısı Alparslan Babaoğlu, "Sergide 56 eser var. Bunlardan 2 tanesi Necmeddin Okyay üstadın elinden çıkma. Bunların birisi yazılı akkâse kalıbı, diğeri ise yazılı hakkari. Şimdi bizim bütün sanatlarımız başlı başına, kendi içinde çok güzel. Ebru da hat da çok güzel." şeklinde konuştu.

19 EYLÜL

GENÇ SİNEMA PROGRAMI

Seyir Derneği tarafından 16-21 Eylül tarihleri arasında düzenlenen Ayvalık Uluslararası Film Festivali, Türkiye'nin dört bir yanından gelen öğrencileri Genç Sinema Programı kapsamında festivalde ağırladı. Başvurusu kabul edilen 30 öğrenci festival boyunca yapımcılık, yazarlık, yönetmenlik, kurgu, post-produksiyon gibi farklı alanlarda profesyonel isimlerin atölye çalışmalarına katıldı. Aynı zamanda festival organizasyonunun farklı alanlarında görev alarak festivalin önemli bir parçası oldu. Ulaşım, konaklama ve yemek masrafları festival tarafından karşılanan öğrenciler, yılın dikkat çekici ve merakla beklenen festival filmlerini izleme, panel ve konuşmaları takip etme, sinemacılarla tanışma ve sohbet etme imkânı buldu. Programdaki atölyelerin dışında, festival organizasyonunda gönüllü olarak çalışarak tecrübe kazanıp kendilerini geliştirdiler.

19 EYLÜL

ASYA'DAN ANADOLU'YA

Bursa'da, 2022 Türk Dünyası Kültür Başkenti etkinlikleri kapsamında "Asya'dan Anadolu'ya Figürlü Türk Eserleri" adlı fotoğraf sergisi 19 Ağustos-19 Eylül tarihleri arasında sanatseverlerle buluştu.

Bursa Müze Müdürlüğü envanterindeki Anadolu Selçukluları ve Artuklu Beyliği eserlerine ait 45 fotoğraftan oluşan serginin açılışında konuşan İl Kültür ve Turizm Müdürü Kamil Özer "Türkler bütün Orta Asya'da ve Anadolu'da bıraktıkları eserlere bu kültürlerini işlemişler. Kullandıkları her türlü malzemede, taş, ahşap, seramik, demir, para, sikke gibi tüm eserlerin üzerine bu figürleri işlemişler. Kullandıkları tüm malzemelerde tekstil de dâhil olmak üzere işlemişler." ifadelerini kullandı.

21 EYLÜL

BERGAMA ORATORYOSU DÜNYA PRÖMİYERİ

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından Zeus Sunağı'nın Türkiye'ye kazandırılması için düzenlenen "Bergama Oratoryosu: Sunağın Gözyaşları" dünya prömiyeri Bergama'da gerçekleştirildi. 1868-1878 yıllarında yapılan kazılar sonucu bulunan ve Berlin'e götürülen Zeus Sunağı'na atfen yazılan ve bestelenen eserin prömiyeri Askle-pion Antik Tiyatrosunda yapıldı.

21 EYLÜL

NECİP FAZİL ÖDÜLLERİ'Nİ KAZANANLAR AÇIKLANDI

Şair Necip Fazıl Kısakürek'in manevi ve kültürel mirasını yaşatmak amacıyla *Star* gazetesi tarafından verilen ödüllere, bu yıl 6 dalda, 7 isim layık görüldü. Mehmet Can Doğan, Necip Fazıl Şiir Ödülü'nün; Ayşegül Genç ise Necip Fazıl Hikâye-Roman Ödülü'nün sahibi oldu. Mustafa Özel ise Necip Fazıl Fikir-Araştırma Ödülü'ne layık görüldü. Necip Fazıl Uluslararası Kültür Sanat Ödülü'nün sahibi ise Azerbaycan edebiyatı ve kültürünün önemli isimlerinden, yazar ve siyasetçi Elçin İlyasoğlu Efendiyev oldu. Ressam İlhami Atalay ise Necip Fazıl Saygı Ödülü'nü aldı. Elif Genç ve Can Acer, Necip Fazıl İlk Eserler Ödülleri'ni kazandı.

NECİP FAZİL ÖDÜLLERİ

— 2022 —

22 EYLÜL

LAZER KESİM ATIKLARI SANAT ESERİNE DÖNÜŞTÜ

Çağdaş sanat eserlerinin sergilendiği Contemporary Istanbul, Tersane İstanbul'da 17-22 Eylül tarihleri arasında 558 sanatçının bin 476 eseriyle sanatseverlerle buluştu.

Çelik atıklarından eser üreten İtalyan sanatçı Chiara de Rocchi "Benim özellikle eserim lazer kesim atığı olduğu için her şeyden bir şeye hayat verebildiğimizi ifade etmek istedim. Onların torna atıklarını, lazer kesim atıklarıyla kendi eserimi oluşturdum." diye konuştu.

Sanatın her dalına ev sahipliği yapan Troya Kültür Yolu Festivali 16 Eylül-25 Eylül tarihleri arasında düzenlendi. Sanatın her alanında; Türk müziğinden klasik müziğe, tiyatrodan operaya, spordan aile ve çocuk etkinliklerine kadar kırktan fazla noktada binden fazla sanatçının yer aldığı yüzden fazla etkinlik ağırlıklı olarak Çanakkale merkezde yapıldı. Anadolu Hamidiye Tabyası, Kilitbahir Kalesi, Kordon Troya Atı, Assos Antik Kenti ve Parion Antik Kenti'nde açık hava sahneleri kuruldu. Festival Çanakkale Kordon'daki "Troyahılar Geliyor" yürüyüşüyle başladı ardından Anadolu Ateşi'nin Troya gösterisiyle devam etti. Festival kapsamında başta *Keşanlı Ali Destanı*, *Arda Boyları* ve *Medea* gibi oyunlar olmak üzere birçok tiyatro oyunu şehrin dört bir yanında sanatseverlerle buluştu. Troya Müzesinde çocuklar için tiyatro gösterilerinden dededen toruna kil yapımı atölyesine, hattan ebruya uzanan birçok atölye açıldı. On ülkeden on sanatçının katıldığı "Bir Hikâyem Var" sergisi Hamidiye Tabyası Hangarda sanatçılarla buluştu. Kale Grubunun "Toprakla Şekillenen Bir Ömür" Bağımsız Sanat Vakfının "Çanak-Kale", KADEM'in "İpek Böceği Kozası İpekli Ellerde" sergileri sanatseverlerle buluştu. Çimenlik Kalesi'nde ise Semih Kaplanoğlu'nun *Bağlılık Hasan* filmi ile başlayan film gösterimleri ve söyleşiler yapıldı.

25 EYLÜL

TROYA KÜLTÜR YOLU FESTİVALİ

ÖZENLİ ÇOCUK YAYINCILIĞI

Dil hassasiyeti ve Türkçe özeniyle diğer çocuk dergilerinden ayrı bir yerde konumlanan *Kardelen Çocuk* dergisinin üçüncü sayısı hikâye, masal, deneme ve şiirlerin yanı sıra bilgilendirici ve eğlenceli köşelerle yine dopdolu. Çocukları tabletlere terk eden yeni nesil ev ortamları göz önünde bulundurularak hazırlanan dergi çocuklar için edebiyatın önemli mecralarından biri. İki ayda bir yayımlanan derginin genel yayın yönetmeni Elif Tokkal, çocukları kültür ve dil değerleriyle tanıştırmayı ön planda tuttıklarını özellikle vurguluyor. Çocuğa yönelik dil oluşturma konusunda özel bir çaba sarf ettiklerini anlatan Tokkal, bu alanda kalem oynatan yazar ve çizerler konusunda seçici davrandıklarını, okurun ve özellikle ebeveynlerin bu özeni fark ettiklerini dile getiriyor.

N. Ahmet Özalp yahut Bir Kazıbilimci

Afra Kuşcu

Geçmişin üstündeki külleri kaldırmak kültür emekçilerinin çalışmalarıyla mümkündür. Bu isimler dilin soluk almasını ve tekrardan nesilden nesile akamete uğrayan kavramlar haritasının ortaya çıkmasını sağlarlar. Bunların başında ise ahirete yolcu ettiğimiz N. Ahmet Özalp yer alıyor.

Türkçe üzerinden “yeni” harflerle konuşmak hâlâ oldukça ilginç bir şey. Bir dilin yüzlerce yıllık yazı alfabesinin değişmesi onun bütün çehresini de yerle bir etti. Vaziyet böyle olunca “eski” olana ulaşabilmek başlı başına bir iş hâline geldi. İşte tam da bu anda Ahmet Özalp gibi kültür emekçileri inanılmaz kıymetli çalışmalar yaptılar.

Sait Halim Paşa, Şehbenderzâde Filibeli Ahmet Hilmi, Şerif Paşa, İzmirli İsmail Hakkı, Şemseddin Sami, Cezmi Ertuğrul... Bu isimler onun unutturulmaya çalışılan Osmanlı Türkçesinden günümüze taşıdıklarından bazıları. Kendileriyle birlikte taşıdıkları kültürel mirası da bugünlere getiren Ahmet Özalp büyük bir işe imza atarak “mezar taşını okumaktan aciz” bir nesli geçmişiyile buluşturdu.

Türkiye’yi Müslüman coğrafyadan kültürel ve zihni olarak ayırmak isteyenler tarafından gerçekleştirilen

inkılapların en şedidine karşı elinden gelenin en iyisini yaparak çok değerli eserleri kültür dünyamıza katmak en temelde büyük bir vefa örneğidir. İnsanı insan yapan şeylerin başında geçmişten bugüne bir şeyler taşıyarak bir bilgi kümesi inşa etmesi geliyor. Birbiri üstüne yığılarak oluşan bu bilgi kümesi bizim ortak tecrübemizi ve birikimimizi oluşturuyor. Buradan bakınca rahmetli Özalp’in çalışmalarının kıymeti daha iyi anlaşılıyor. *A’mâk-ı Hayâl*’in karşılaştırmalı özgün metninden başlayarak pek çok eseri yayına hazırladı.

Kaybolup gidecek olan bu eserler onun titiz çalışmalarıyla kayda geçirildi ve tabiri caizse yeniden okurla buluştu. Peki, geçmiş eserleri bugüne taşımanın önemi nerden kaynaklanıyor? Bu sadece basit bir bilgi aktarımından mı ibaret? Şüphesiz ki kültürel kopuş tam anlamıyla kapatılması mümkün olmayan bir problem çıkarttı ortaya. Kendi kavramları ve kelimeleriyle düşünemeyen dilini kaybetmiş insanlar... Bu insanların öncelikle en hafif tabirle yaşadıkları ifade sorununun farkına varmaları lazımdır. Günümüz Türkçesine taşınan eserler sırf bu çabanın kendisi dahi incelendiğinde bütün gerçekliğiyle şunu

haykırmaktadır: Türkçe öksüz kalmıştır. Birilerinin ona sahip çıkması ve onu en azından bir yönüyle akan suyu ile tekrar buluşturması gerekmektedir.

Osmanlı harfleriyle yazılmış kıymetli eserleri bugünün okurlarıyla buluşturmayı kendisine gaye edinmiş bir insanın motivasyonu nedir? Geçmişe karşı duyduğu büyük bir özlem mi yoksa geleceği inşa etmek için nereden güç alması gerektiğine dair farkına vardığı bir sır mı? *Her sabah altıda uyanarak* harflerden kurulu bir dünyayı sırtına yüklenmek Ahmet Özalp'in idealizmini özetliyor. Özalp sadece geçmişin kadim geleneklerinden haberler taşımak için değil aynı zamanda geleceğin inşası için de yaşadığımız büyük kopuşa çareler arayan bir münevverdi.

Ümid Burnu Seyahatnamesi (Ömer Lütfi Efendi'den), *Gülşeni Tevhid* (1995), *Bilgelikler Divanı* (2012), *Mevlid Hikâyeleri* (2014), *Kırk Vezir Hikâyeleri* (2014), *Aşkın Bin Bir Hâli* (2014), *Hikâye Peşinde Koşan Padişah* (2015), *Aşk Gölünde Yüzen Canlar/Aşk Hikâyeleri Külliyyatı* (2016), *İslam Hukukunun Genel İlkeleri* (2017), *Rüya Mektupları* (2018)... Bu eserler Ahmet Özalp'in çalışkanlığının nasıl bir süreklilik arz ettiğini kanıtlarken o kütüphanelerdeki iki yüz binin üzerindeki yazma eserin okurla buluşmayı beklediğini ifade ederek geleceğe projeksiyon tutmaktaydı.

Sorumluluk olarak ifade ettiği yazma eylemi Ahmet Özalp'in yazma eserler üzerinden geçmişle kurduğu bağlantının ötesinde yeni pencereler açmaktır. Bunların başında da tek parti döneminde edebî metinler üzerinde kurulan baskı ortamı hakkındaki çalışmalar gelmektedir. Buradaki tutum onun yazma eserlerin günümüze taşınması kaygısıyla aynı fikrî bağlamdan güç almaktadır. Osmanlıca eserlerin unutulmaya yüz tutmasını sağlayanlarla Refik Halit'e veya Reşat Nuri'ye sansür uygulayanlar aynıdır çünkü...

23 Devrimi'nden sonra dilin ardından tarihe de müdahale etmek isteyen rejim bir kongre toplayarak “güneş dil teorisi”ne benzer bir teori ortaya atacaktır. Bu görev kendisine verilen tarihçi Mükrimin Halil Yinanç inanmadığı bir görüşü savunmamak için on iki dişini çektiler hastalığını bahane eder. “Edebiyatta Dirijizm” başlığı altında bunları *Teknik Okumalar, Bağa Destursuz Girenler* kitabında aktaran Ahmet Özalp devamında *Çalığıkuşu* operasyonunu anlatmaya koyulur.

Nedir dirijizm? Türkçede “güdümcülük”, “yönlendirme-yönelme” gibi anlamlara gelen bu kelime edebiyat eserlerinin tek parti iktidarının ideolojik eğilimlerine göre şekillendirilmesidir. Aynı yıllarda Reşat Nuri'den “yobazlığı eleştiren bir roman” yazması istenir. Bu roman meşhur

Yeşil Gece'dir. Reddedilmesi mümkün olmayan bir “yönlendirmenin” ürünü olan bu romanda dindarlar örselenir.

Dirijizmin güzide örneklerini inceleyen Özalp, Türkçenin kendisinden başlayarak kelimeler üzerinde tasallut kuranların çok farklı bir yüzünü ortaya çıkarmaktadır. Eski harflere savaş açılarak başlayan bu süreç rejimin kendisi hesabına iş yapan kalemler üzerinde dahi baskı ve yıldırma politikaları uygulamasıyla devam eder.

Çalığıkuşu romanı üzerinde yapılan değişiklikleri Milli Mücadele yıllarında yazılan ve *Vakit* gazetesinde tefrika edilmiş hâlini inceleyerek ortaya koyar Özalp. Onun çalışkanlığı sayesinde biz bugün beşinci baskıdan sonra roman üzerinde yapılan ve *dinî bir anlamı olan ya da böyle bir anlamı çağrıştıracak öğelerin ayıklanmasıyla sonuçlanan* sansürlerden haberdar olduk.

Kültürel iktidarın diktaşına karşı elleriyle toprağı kazarcasına mücadele veren Özalp, Maraş'ın verimli edebiyat iklimde yetişen Türkçeye vefa gösteren, kültürel hayatımızı zenginleştiren çok değerli bir isimdi. Onun vefatı ile Türkçe bir kere daha öksüz kaldı.

26 EYLÜL

TÜRKİYE’NİN İLK “KELİME MÜZESİ”

Yazar Şermin Yaşar tarafından Türkçe kelimelerin, atasözlerin ve deyimlerin anlamını çocuklara ve gençlere öğretmek amacıyla kurulan Türkiye’nin ilk “Kelime Müzesi” kapılarını açtı. Ankara Kalesi’ndeki Anadolu Medeniyetleri Müzesinin karşısında yer alan, geçmiş yıllarda zahire ve tiftik ambarı olarak kullanılan dört katlı yapı, restorasyonla müze hâline getirildi.

Müzeyi oluşturmak için bir yıl emek verdiklerini söyleyen Yaşar, “Kelime Müzesi hep hayalimdi. Çocuklarımız 12 yıl Türkçe dersi görüyorlar ve hiçbir zaman kelimelerle haşır neşir olmuyorlar. Bu müzede kelimelerin anlamlarını düşünme fırsatı bulacaklar.” dedi.

30 EYLÜL

KONYA MİSTİK
MÜZİK FESTİVALİ

28 EYLÜL

İTALYAN TENOR ANTALYA'DA

Antalya'da "Aspendos Born Again" etkinlikleri kapsamında ünlü İtalyan operatik pop sanatçısı Alessandro Safina, konser verdi. Aspendos Antik Tiyatrosunda Limak Flarmoni Orkestrası eşliğinde verilen konserde 59 yaşındaki İtalyan sanatçı sevenleri ile buluştu. Tenor Safina, 2 saat süren konserde sevilen parçaları seslendirdi. Konser sonrası çok sayıda yerli ve yabancı müziksever, Alessandro Safina ve Limak Flarmoni Orkestrası'nı ayakta alkışladı.

Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin 815. doğum yılı etkinlikleri bünyesinde düzenlenen ve ana konser mekânı bu yıl Selçuklu Kongre Merkezi olan 19. Uluslararası Konya Mistik Müzik Festivali 30 Eylül'de sona erdi.

Festivalde 23 Eylül'de Mısır'dan El-Hadra Ensemble, 24 Eylül'de Azerbaycan'dan Teyyub Aslanov, 25 Eylül'de Türkiye'den Tasavvuf, İrfan ve Meydan Meşkleri Topluluğu, 26 Eylül'de Almanya'dan Pera Ensemble, 27 Eylül'de Özbekistan'dan Adolat Ismoilova, 28 Eylül'de Hindistan'dan Dhruv Sangar, 29 Eylül'de Türkiye'den Cengiz Özkan ve 30 Eylül'de İran'dan Hesameddin Seraj konser verdi.

Festival kapsamında Mevlana Meydanı'nda 23 Eylül'de Kültür ve Turizm Bakanlığı Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu ritim sanatçısı Suat Orhan'ın "Bendire Sala" isimli konseri, 24 Eylül'de Konya Türk Tasavvuf Müziği Topluluğu'nun Tekke Musikisi, 27 Eylül'de de Zakiran Nevbe Topluluğu'nun gösterisi izleyicilerin beğenisine sunuldu.

Doğan Özlem Anısına

Elife Kılıç

Bir ülkeyi yükselten tek başına ekonomik ve teknolojik şartlar değildir, bunlarla beraber en az onlar kadar önemli olan kültürel zenginlik de ülkeler için son derece önemlidir. Bu zenginliğin kaynağında ise felsefe, bilim ve sanat alanındaki verimli çalışmalar yatmaktadır. Bu alanlara katkı sağlayanlardan biri de aramızdan ayrılan merhum Doğan Özlem Hoca'dır. Onu, çoğumuz yazdığı felsefe eserlerinden tanıyoruz. Popüler olmayı sevmeyen Özlem, her zaman mütevazı olmayı seçmiş ve kendisini yazdıklarıyla, konuşmalarıyla var etmeye çalışmıştır.

Özlem'in hayatına bakıldığında çocukluktan yetişkinliğe kadar hep bir mücadele içinde geçen zorlu bir yaşamla karşılaşırız. 1944'te İzmir'de dünyaya gelen Özlem, daha üç yaşındayken annesini kaybetmiştir. Anneanesi ve sonra ablası ile bir süre yaşayan düşünür, onların da vefatından sonra babasının yanına İstanbul'a gelir. Okula ablasının yanındayken bir sene gecikmeli başlayan Özlem, hem çalışmaya hem de bir yandan okumaya çalışır. Lise ikinci sınıftayken makine mühendisi olmayı istese de ondan birkaç yaş büyük komşusunun oğlu olan Yalçın Anayurdu'nun

yönlendirmesiyle Sartre, Camus, Kafka gibi isimleri okur ve bu dönemde büyük bir değişim yaşayarak, felsefeye yönelmeye başlar. Ancak ailevi ve ekonomik sıkıntıların peşini bırakmadığı Özlem, liseyi üçüncü sınıfta bırakmak zorunda kalır. Düşünür, iki yıllık askerlik döneminin ikinci senesinde yazıcı olarak askerlik yaparken, işten kalan zamanlarda felsefe okumalarına ve üniversite sınavına hazırlanmaya başlamıştır.

1967'de İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünü kazanan Özlem, DİSK'e bağlı Gıda İş Sendikasında da işe başlamıştır. O yıllarda toplum felsefesi ile siyaset felsefesine ilgi duymuştur. Üniversite eğitimi sırasında Nermi Uygur, Macit Gökberk, Takiyettin Mengüşoğlu, Bedia Akarsu, İsmail Tunalı, Halil Vehbi Eralp gibi isimlerin yanında diğer bölümlerden de Sina Kabağağaç, Cahit Tanyol gibi sonraki dönemlerde de etkili olan isimlerden dersler almıştır. Yine kendi döneminden üniversite arkadaşları arasında da Teoman Duralı, Atilla Erdemli, Ömer Naci Soykan, Adnan Onart ve Süreyya Berfe zikredilebilir ki bunların da çoğu daha sonra alanlarındaki öncü isimler olmuşlardır.

Özlem, üniversite tedrisatından sonra Almanya'ya

gidip orada doktora başlasa da işle beraber ikisini yürütmenin mümkün olmadığını görerek, öğrenimini yarıda bırakıp Türkiye'ye dönmek zorunda kalmıştır. Max Weber üzerine 1979'da bitirdiği doktora tezi Türkiye'de alanındaki ilk çalışmadır. Ege Üniversitesinde 1980'de başladığı akademiden 2001'de emekliye ayrılan Özlem, 2002'de tekrar akademiye dönmüş, ölümüne kadar Muğla Üniversitesi Felsefe Bölümünde bilfiil çalışmaya devam etmiştir.

Çalışkan ve düzenli çalışan biridir ki bu özelliği yazdığı eserlerin sayısı ve niteliği göz önünde bulundurulduğunda çok daha net bir şekilde görülmektedir. Eserlerinin sayısına baktığımızda, kendisinin bir röportajda belirttiği üzere 18 telif, 14 çeviri kitabı, 120 civarında telif makale ve 20 civarında çeviri yazısı olduğunu görürüz. Bunların çoğu başlangıçta ders kaynağı ihtiyacını karşılamak üzere yazılsa da felsefedeki bazı konu ve tartışmaların tanınmasına da önyak olmuştur. O, felsefede, tarih felsefesinden etige, mantıktan kültür bilimleri ve hermeneutige kadar çeşitli alanlarda yazmıştır. Özellikle yaşadığı dönem göz önünde tutulduğunda, yazılan bu telif eserler ile tercümelerin kıymeti daha fazla anlaşılmaktadır.

Doğan Özlem özellikle tarih felsefesi, toplum felsefesi ve hermeneutik üzerine yoğunlaşmıştır. Toplumsal sorunların çözülmesi onun

için diğer sorunlardan daha önde gelir, bu yüzden onun tarih ve toplum felsefesiyle daha fazla ilgilenmesi ve kendi toplumu, kendi toplumunun tarihini baz alarak felsefe sorunlarına yaklaşması onun kültürümüzden yola çıkarak felsefe yapma tarzını benimsemesine yol açmıştır. Düşünür, ayrıca tarih felsefesi gibi bazı noktalarda öncü olmuş ve çalışmaları kendinden sonraki araştırmalar için de temel sağlamıştır.

Bunların yanında hermeneutik ekolü düşünürün en çok ilgilendiği hatta kendi felsefesi olarak da benimsediği görüş yer alır. Hermeneutığın en önemli yanı tarihselcilik içinde insanı anlamaya çalışmasıdır. İnsan, tarihsel bir varoluş olarak gerçeklik kazanır. Özellikle yazılı mirasla ilişki kurmak, yazılı eserlerin incelenmesi yoluyla bugünü ve insanı kavramak önemlidir. Düşünürün toplumu, toplumun sorunlarını anlama ve hep bir tarihselci görüş bağlamında yorumlama çabası düşünüldüğünde hermeneutığın neden bu kadar can alıcı olduğu da daha iyi bir şekilde anlaşılabacaktır.

Doğan Özlem'in tercüme ettiği eserler de en az telif eserleri kadar ses getirmiştir. Bunlar ilgili olduğu alandaki ihtiyacı karşılamak, kaynak eksikliğini tamamlamak için büyük özveriyle hazırlanmıştır.

Türkiye'de felsefi geleneğin oluşması için iyimser olan ve bu konudaki çalışmaları değerli gören Özlem,

hermeneutığın kendi felsefe geleneğimizi oluşturmada yol gösterici olabileceğini düşünmektedir. Tarihsel ve yorumlayıcı bir bakışın felsefe yapmada anahtar rolü göreceğini düşündüğünden kendisi de bu yöntemi benimsemiştir.

Doğan Özlem, zorlu yaşam koşullarına rağmen eğitimini tamamlamış ve akademik hayatına başladıktan sonra da çoğu vaktini yazarak geçirmiştir. Çalışmayla geçen bu yaşam öyküsü sonunda yetiştirdiği binlerce öğrenci, alana yaptığı katkılar ve ülkemizde felsefenin gelişmesi ve gelecek oluşmasında önemli bir mihenk taşı olduğu söylenebilir. Özlem'in, 2005'te TÜBA Türkiye Bilimler Akademisi Hizmet Ödülü alması onun başarılarının takdir edilmesi açısından önemli bir adımdır. Fakat ülkemizin, ömrünü çalışma ve üretme üzerine kuran hatta bunu gaye edinen akademisyen ve düşünürlerle, aydınlara daha çok değer vermesi ve bu çalışmaların takdir edilmesi gerekmektedir. Dileriz bu toprakları zenginleştiren, tarihinden, kültüründen yola çıkarak bu malzemeyi işleyen nice düşünürler yetişir. Doğan Özlem Hoca'ya saygıyla...

30 EYLÜL

MİNYATÜRE ÇAĞDAŞ BİR YORUM

Minyatür sanatına çağdaş bir yorum getiren Taner Alakuş, Bodrum'u mesken tutup yeni sergisiyle hem kendinin hem de eserlerinin derinlerine iniyor. Sanatçının MAJİ Art Galleryde açılan sergisi "Derin" adını taşıyor. Alakuş'un sergideki eserlerinin hemen hemen hepsi özgün boyutlarda ve kendine has bir dille yaratılmış. 11 Eylül-30 Eylül tarihleri arasında düzenlenen çok özel sergi, minyatür sanatına gelenekselin sürekli tekrar eden kalın çizgilerine bağlı kalmadan çağdaş bir yorum getirdi.

30 EYLÜL

APHRODISIAS ÇIĞLIĞI

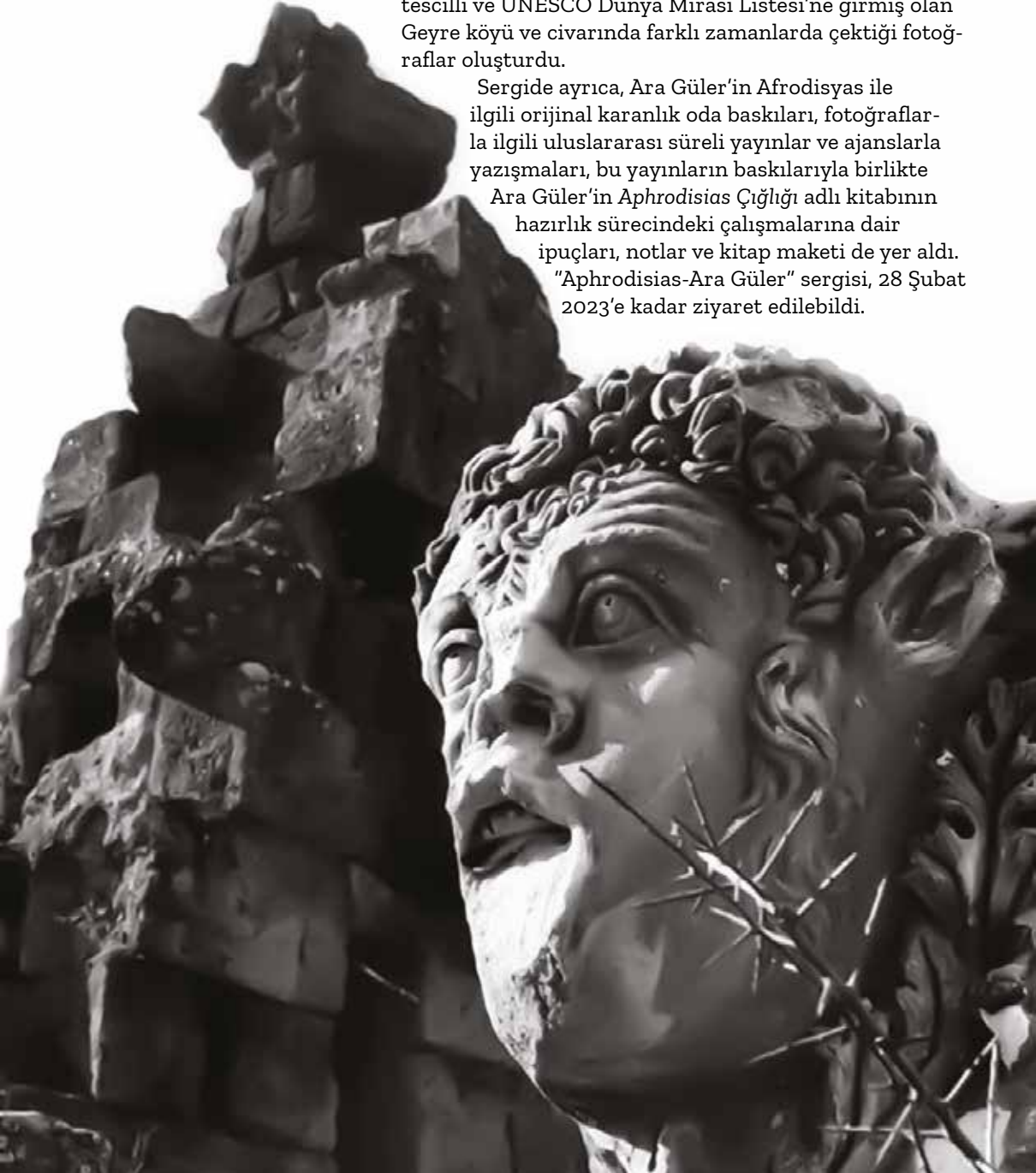
Ara Güler Müzesinin Ankara'daki ilk sergisi "Aphrodisias-Ara Güler", Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi ev sahipliğinde 30 Eylül'de açıldı. Serginin ana gövdesini, Ara Güler'in 1958 yılında Geyre köyüne tesadüf eseri gitmesinin ardından, 90'lı yılların başına kadar her fırsatta ziyaret ettiği, bugün Afrodisyas arkeolojik alanı olarak tescilli ve UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne girmiş olan Geyre köyü ve civarında farklı zamanlarda çektiği fotoğraflar oluşturdu.

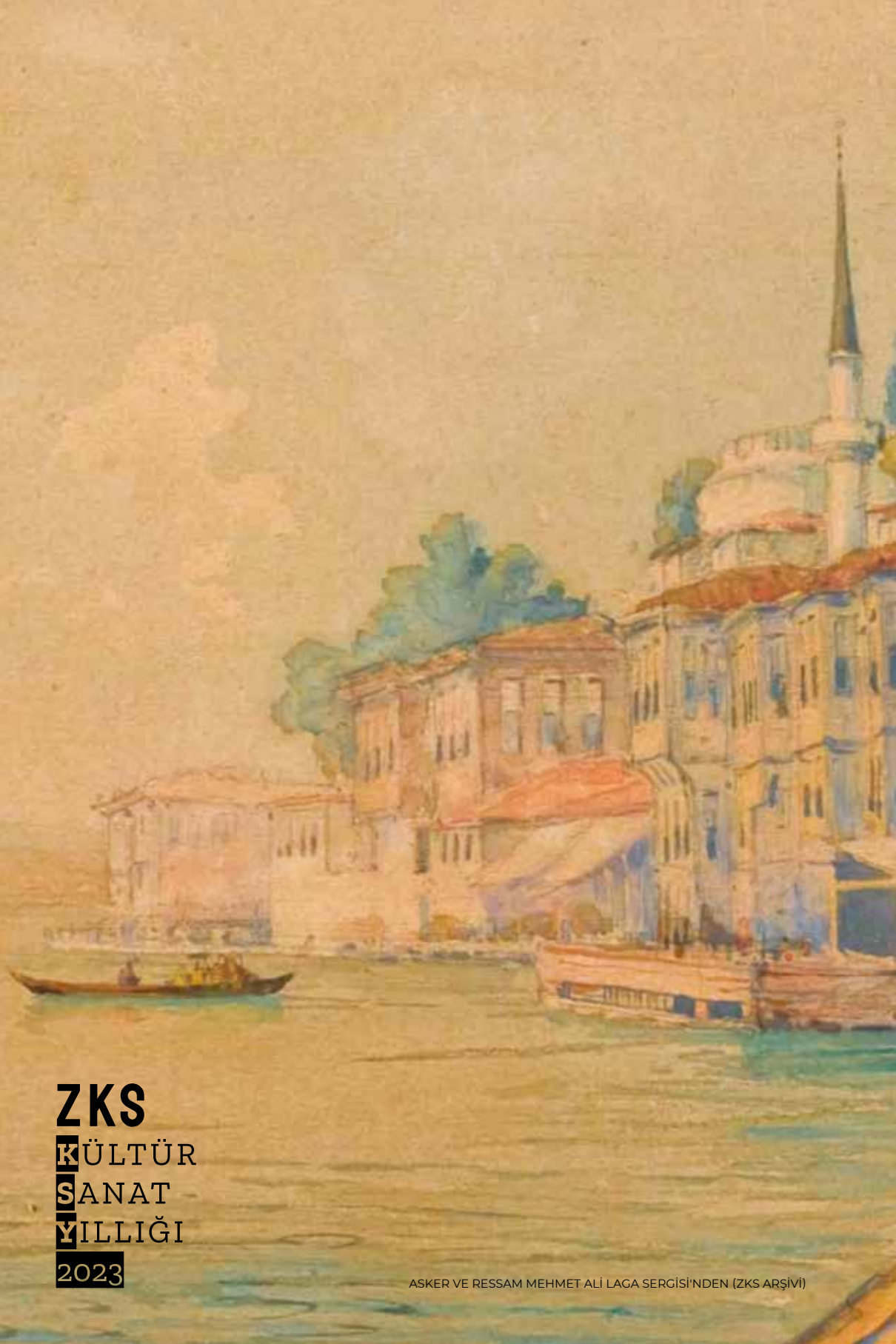
Sergide ayrıca, Ara Güler'in Afrodisyas ile ilgili orijinal karanlık oda baskıları, fotoğraflarla ilgili uluslararası süreli yayınlar ve ajanslarla yazışmaları, bu yayınların baskılarıyla birlikte

Ara Güler'in *Aphrodisias Çıığı* adlı kitabının hazırlık sürecindeki çalışmalarına dair

ipuçları, notlar ve kitap maketi de yer aldı.

"Aphrodisias-Ara Güler" sergisi, 28 Şubat 2023'e kadar ziyaret edilebildi.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

ASKER VE RESSAM MEHMET ALİ LAGA SERGİSİ'NDEN (ZKS ARŞİVİ)

A watercolor painting of a coastal town. In the foreground, a wooden pier or dock extends into the water, with a small boat moored nearby. The middle ground features several buildings, including a prominent blue one with white trim and a red one with white trim. The background shows more buildings and a hillside with trees. The overall style is soft and painterly, with visible brushstrokes and a warm, slightly muted color palette.

Ekin

2022

Eleştiri Kültürü ve Cumhuriyet'te Öykü Eleştirisi

Necati Mert

Edergisinde Ağustos 1999 ila Nisan 2003 arasında yayımlanmış “Öykü Noktası” yazılarımı Nisan 2006’da *Öykü Yazmak* adıyla kitaplaştıırken “Öykü Etrafında” adlı bir önsöz yazmış, bitirirken de öykü ve öykü eleştirisi üzerine yirmi kadar kitabı salık vermişim. Şimdi bakıyorum, kitaplardan dördü 1979-1982 aralığında, altısı 1990’lı, altısı da 2000’li yıllarda yayımlanmış. 1980 öncesi yayımlanmış iki kitap var sadece: Tahir Alangu’nun *Cumhuriyet’ten Sonra Hikâye ve Roman* adlı antolojisi ile Cevdet Kudret’in *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman* adlı kitabı. Alangu, ilk cildin basımını 1959’da yapar, 1965’te gerçekleştirilen ikinci ve üçüncü ciltlerle de takımı tamamlar. Cevdet Kudret, kitabının ilk cildini 1965’te, yani Alangu, üç ciltlik takımını tamamladığı yıl, ikinci cildi 1967’de, son cildi de 1980’de çıkarır -Alangu’dan 15 yıl sonra.

Eleştirinin Hayatımıza Girişi ve Dönüşümü

Eleştirinin temelinde “özgür düşünce” vardır. Bu, Rönesans’tan önce eleştiri yoktur demek. Görülmez.

Deneme de görülmez. Onun da temelinde “özgür düşünce” vardır. Fark şurada: Denemede dil, öznel; eleştiride daha çok, değerlendirmeler kişiye odaklıdır; eleştiride ise oldukça nesnel. Bundan olmalı, deneme çıkar ilkin, Montaigne ile tanışır insanoğlu fakat Bacon’la tanışmak için tartışmacı burjuva toplumu beklenir.

Eleştiri düşüncesi hayatımıza Tanzimat’ta girer. Etkili olayların ilki Gülhane Hatt-ı Hümayunu’nun okunuşu (1839) ise, ikincisi *Tercümân-ı Ahvâl*’in çıkışı (1860), üçüncüsü kabul edilir edilmez padişah iradesi ile 1908’e kadar rafa kaldırılacak olan 1876 tarihli Anayasa tartışmalarıdır. Bu başlangıcın kültürel eleştiriye dönüşmesi yani eleştiri sözcüğünün bir hikâyeyi, bir romanı veya bir tiyatro eserini irdelemek (=tenkit etmek) anlamında kullanılması 1885 yılında olur ilkin. Bu yıla kadar fazlasıyla duygulu, hayalci, romantik tür şiirin gölgesine yerleşmiş edebiyat, kış uykusundan uyanır. O kadar ki eleştiri (=critique) de uyanır.

Batı etkisinde hikâye (=öykü) de edebiyatımıza Tanzimat’ta girer; başlangıçta “roman” yerine de kullanılır kelime -Halit Ziya’nın, roman, edebiyat akımları

vb. romanla ilgili sözcük ve kavramları kaleme aldığı kitabını *Hikâye* adıyla yayımladığını hatırlayınız.

Türün ilk yazarı Ahmet Mithat olup 1870'te *Kıssadan Hisse*'yi yayımlar; *Letâif-i Rivâyat* serisine aldığı 28 hikâyesini ayrı ayrı zamanlarda (1871-1895) 25 cilt olarak bastırır. 1860-1896 döneminde Ahmet Mithat'ın eserleriyle birlikte yayımlanan hikâye kitabı sayısı 41'dir. Beşir Fuad 1885 yılında *Victor Hugo* monografisini yayımlar. "Beşir Fuad'ın esasen yapmak istediği şey, Tanzimat devri şair ve yazarlarının büyük ölçüde romantizme dayanan edebî temayüllerini eleştirmektir. Namık Kemal, Abdülhak Hâmit ve Recâizâde Ekrem'le en üst noktaya ulaşmış romantik eğilimleri Hugo-Zola tartışması üzerinden eleştirme fırsatı bulur. Beşir Fuad, önce bu ekolün genç şairlerinden Menemenlizâde Tahir'le karşı karşıya gelir ve 'Şiir ve Hakikat' konusunda aralarında uzun bir tartışma olur." Tanzimat'ın ilk hikâye kitaplarını ve romanlarını çıkarmış kıdemli yazarları da doğal olarak bu "Hayaliyyun-Hakikiyyun" tartışmasına ilgisiz kalmaz, katılır ve taraf olurlar. Sözgelimi "Ahmet Mithat bilgisine ve kültürüne hayranlık duymakla birlikte Beşir Fuad'ın maddeci dünya görüşüne karşıdır. Zola'yı ise gerçeği tek yanlı yansıttığı için beğenmez."

Her şeye rağmen, tartışmaya katılan, üstelik de Beşir Fuad'ı doğru bulmayıp

"açıkça tahkir ede(n)" yazarlar da, bir zaman sonra düşüncelerinden vazgeçip "hakikiyyun"u seçer, dahası realizm-natüralizm paralelinde eserler de verirler. Örneğin, "1870'lerden 80'lerin sonlarına dek yayımladığı şiirlerde gözü yaşlı bir romantik olarak dikkat çeken Ekrem... tartışmalardan etkilenecek romantizmi terk etmiş, edebiyatımızın ilk realist romanı olan *Araba Sevdası*'nı (1896) kaleme almıştır. Keza "1880'lerde romantik hassasiyetin öne çıktığı şiirleriyle tanınan Nabizâde tıpkı Recaizâde gibi... tartışmaların etkisiyle eski mesleğini terk edip ilk natüralist anlatı örneğimiz olan *Karabibik*'i (1891) yazar -ilk gerçekçi hikâyemizdir. Ahmet Mithat bile, natüralizmi sevmediği hâlde natüralist bir romancı gibi "müşahade" bakımından zengin bir roman kaleme alır: *Müşâhedât* (1891).

Hikâye Eleştirisinin Yordamları

Servet-i Fünûn hem bir fen bilimleri dergisinin hem de bu dergi etrafında toplanmış genç şair ve yazarlar grubunun adıdır, "Ahmet İhsan'ın 1891'den beri çıkarmakta olduğu dergi, Tevfik Fikret'in yönetimine geçince (7 Şubat 1896, sayı: 256) kişilik değiştirir." Şöyle ki gençler "Fransız edebiyatını yakından izleyerek şiirler, hikâyeler, romanlar, mensureler yazarlar; estetik sorunlarıyla uğraşırlar, sanat eleştirilerine özenirler; *hayata ve topluma bakma-*

mak koşuluyla (italikler bana ait -NM) sanatın derinliklerine inmeye ... çalışırlar." Fakat "Fransız edebiyatına aşırı bağlılıkla, taklitçilikle, gayri millî ve kozmopolit (ve) anlaşılma olmamakla suçlanırlar."

"Servet-i Fünûncuların hemen hepsi eleştirinin teorik meseleleriyle uğraşmış, ayrıca (edindikleri) bazı görüşleri Türk edebiyatına da uygulamışlardır. Ancak (grubun içinde) sadece (eleştiri alanında) çalışmalar yapan en önemli belki de tek isim Ahmed Şuayb'tır."

"Ahmed Şuayb sosyolojiden ekonomiye, hukuktan tarihe pek çok alanda Avrupalı ve yenilikçi fikirlerini içeren makaleler yayımlamıştır. Bu yazılarında olduğu gibi edebiyat eleştirisinde de bilimsel normlardan yola çıkmayı hedefleyerek sonradan *Hayat ve Kitaplar* (1901) adlı eserinde toplayacağı yazılar kaleme almıştır. Bu yazılarda uyguladığı metot Fransız edebiyatçısı Hippolyte Taine'in 'ırk-muhit-ân' üçlü sacayağı görüşüne dayanır ve devrin şahsiyete, şahsiyetin esere geçişi üzerinde temellenir. Şuayb bu görüşü olduğu gibi alıp uygulamış değildir, tam tersine Taine'in görüşlerine bazı noktalarda eleştiri yöneltmiştir. Eleştirel bakışını, içinde yaşadığı dönemde eser veren ve hemen hepsi arkadaşı olan Edebiyat-ı Cedidecilere uygulamaktan da çekinmemiştir."

1896-1908 yılları arasında, yani Servet-i Fünûn yazarları, Yeni Edebiyat

tarafatları ve II. Meşrutiyet yanlısı aydınların yayımladığı hikâye kitaplarının sayısı yüzün üzerindedir. Hikâyenin ve hikâye eleştirisinin yordamınca yazıldığı ve yapıldığı dönemlerdir.

“Yenileşme devri Türk edebiyatı içerisinde Tanzimat sonrası edebiyatının ikinci nesli ile Servet-i Fünûn topluluğu arasında yer alan ve edebiyatımızın tiyatro türü dışında bütün türlerde eserler veren” bir dönem edebiyatımız daha vardır; belli bir dergi veya gazete etrafında toplanmış 25-30 kişilik bir grup olup Mehmet Kaplan tarafından verilen “Ara Nesil” adıyla bilinirler.

Mütareke döneminin en önemli edebiyat olayı Ömer Seyfettin’in *Genç Kalemler* dergisinde başladığı “Yeni Lisan” hareketidir. Amacı Arapça ve Farsça kelimele- rin Türkçe üzerindeki ege- menliğine son vermektir; Halit Ziya, Ahmet Haşim gibi önceki kuşaktan yazar ve şairlerin hücumlarına rağmen Ömer Seyfettin bu zor davayı kazanır. “Edebiyatın malzemesi olan dil yüzyıllar süren yabancılaştırmadan sonra özüne dönüyor, yaşayan dil edebiyatı belirliyor... gerçek edebiyatın bilinmeyen kelimelerle bilinmeyen âlemler yaratmak değil, bilinen kelimelerle bilinmeyen âlemlere nüfuz etmek olduğu anlaşılıyor, bu (da) onun iddialarının sadece yazınsal değil aynı zamanda yaşamsal ve son derece de içtenlikli olduğunu göster(i-yordu).”

Nesnel ve Öznel Eleştiri

Fuat Köprülü, Ahmet Şuayp’tan etkilenerek “yaklaşık bin yıllık birikimi edebiyat tarihi mantığıyla incele(meye)” koyulur. Metodu Gustave Lanson’un metodudur. “Lanson metodunun temelinde ‘gerekleşlilik’ ilkesi yatar. Şair veya yazarın yaşadığı çağ ve ortam, içinde yetiştiği aile ve yakın çevre, sanatçının psikolojisinde dikkat çeken özellikler yapıt ile sanatçı arasındaki gerekçeliliğin halkalarıdır. Ahmet Şuayp’ın kendi çevresindeki isimlere, Köprülü’nün bütün bir geçmişe bakarken uyguladığı kuramsal yöntem” Köprülü’yü akademik edebiyat tarihçiliğimizin kurucusu yapar.

Akademik nesnel eleştirinin ve edebiyat tarihinin sonraki isimleri haylidir. Akla ilk gelenler: Sabahattin Eyuboğlu, Adnan Benk, Ahmet Hamdi Tanpınar, Kenan Akyüz, Mehmet Kaplan, Berna Moran, Hüseyin Cöntürk, Fusun Akatlı, Jale Parla, Orhan Koçak, Nurettin Çetin, Murat Belge...

Nurullah Ataç öznel eleştiri yanlısıdır. Nesnel eleştirinin edebiyat tarihçiliği olduğunu düşünür. Görevinin kurallar koymak ve hüküm vermek olmadığını söyler. Çünkü yazar ahlak hocası değildir. Suut Kemal Yetkin de Ataç’a çok yakın düşünen bir isimdir. Ona göre bir eseri nesnel olarak değerlendirmeye kalkışmak beyhudedir.

Tahir Alangu, eleştirisini şu veya bu herhangi bir ideolojiye bağlamaz; eseri konu, olay, kişi, dil, üslup ve kurgu vb. açılardan ele alır. Eseri bugün de kıymetlidir. Bir başka kıymetli eser de Mehmet Kaplan’ın 1965’te yazmaya başladığı hikâye tahlillerini 1979’da topladığı *Hikâye Tahlilleri*’dir.

Ve bir avuç isim daha: Fahir Onger, Vedat Günyol, Suat Derviş, Attilâ İlhan, Fethi Naci, Asım Bezirci, Memet Fuat, hacimli antolojisi ile Ömer Lekesiz, öykünün ve öykü eleştirisinin çalışkan ismi Necip Tosun...

“HATT-I MÜSTAKİM” SERGİSİ

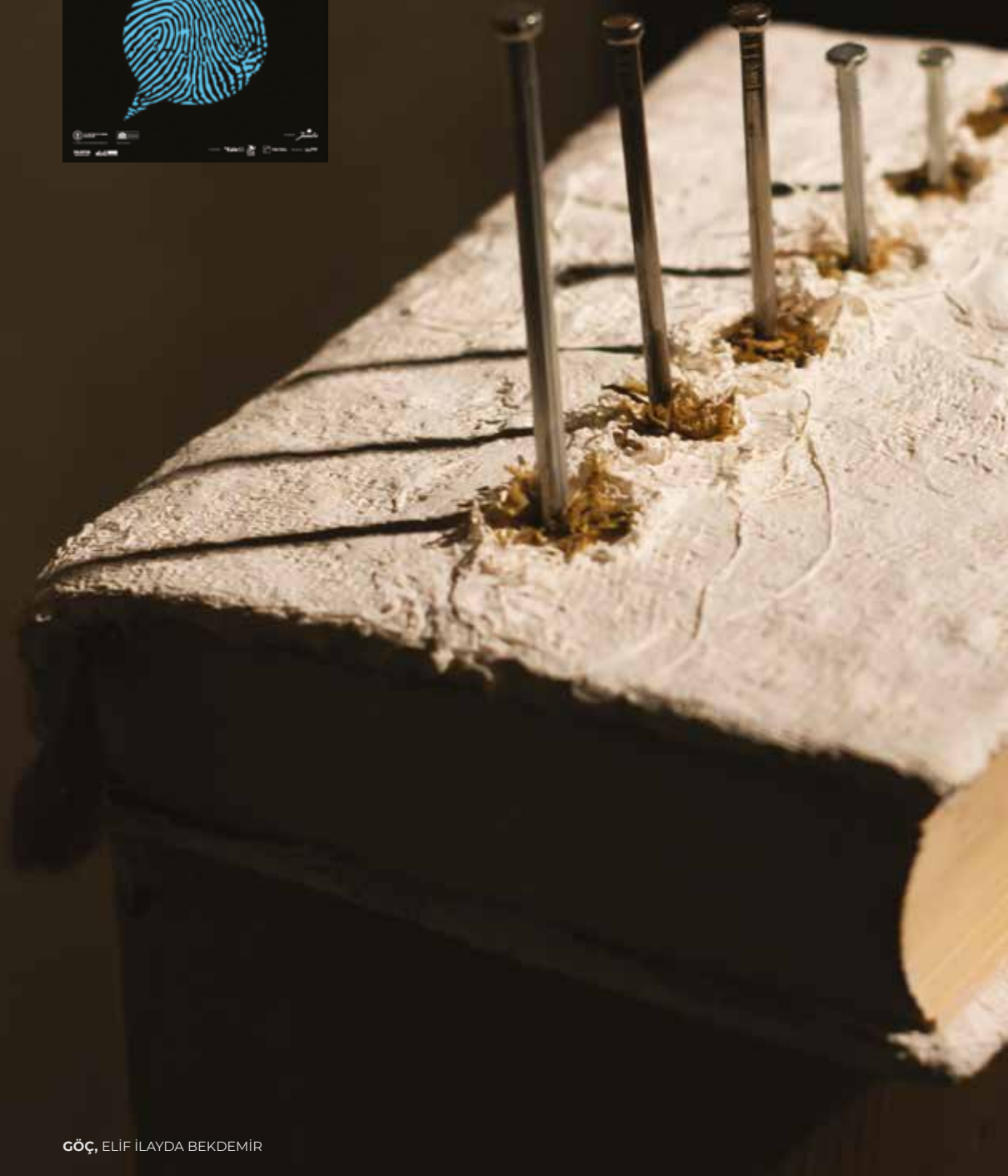
Hattat Ahmet Kutluhan ve öğrencilerinin yaptığı eserler, Üsküdar Belediyesinin desteğiyle açılan “Hatt-ı Müstakim” hüsnühât sergisiyle sanatseverlerle buluştu. Hattat Hasan Çelebi bu sanatı yapmak isteyenlerin çok çalışması gerektiğine dikkati çekerek, “Bu sanatta olgunlaşma birdenbire olmuyor. 50 senenin üzerinde bir çalışmam var ama henüz hüsnühattın ne olduğunu öğrenemedim.” dedi. Hattatların kalemlerini ellerinden düşürmemesi gerektiğinin altını çizen Çelebi, “Hüsnühât sanatının devam etmesinde sizlerin de katkıları olacak. Burada bugün toplanmanızın sebebi bu sanatı sevmenizdir. Cenabıhak, sevginizi daim kılsın. Sizlerden de bekliyoruz, sizler de talebeler yetiştirin.” ifadelerini kullandı.

01 EKİM

STANLEY KUBRICK SERGİSİ

Yedinci sanatta hem kendi kuşağı hem de genç nesiller için çığır açan ünlü yönetmen Stanley Kubrick hakkında bugüne kadar yapılmış en kapsamlı sergi 1 Ekim’de İstanbul Sinema Müzesinde izleyiciyle buluştu. Kubrick’in 1940’larda *Look* dergisiyle başlayan ilk sanatsal adımlarından son filmi olan *Eyes Wide Shut*’a kadar 16 filmini kronolojik bir sunumla izleyiciyle buluşturan sergi, sanatçının hiç çekilmemiş veya başka yönetmenler tarafından çekilen *Yapay Zeka*, *Napoleon* ve *Savaş Zamanı Yalanları* projelerini de ilk kez İstanbul izleyicisiyle bir araya getirdi. Sergide Kubrick’in başyapıtı sayılan 2001: *Space Odyssey* filminin özgün tasarımından esinlenilmiş deneyim alanında orijinal aygıt, giysi ve modeller de yer aldı. Sergi 2 Nisan tarihine kadar ziyaret edilebildi.

02 EKİM

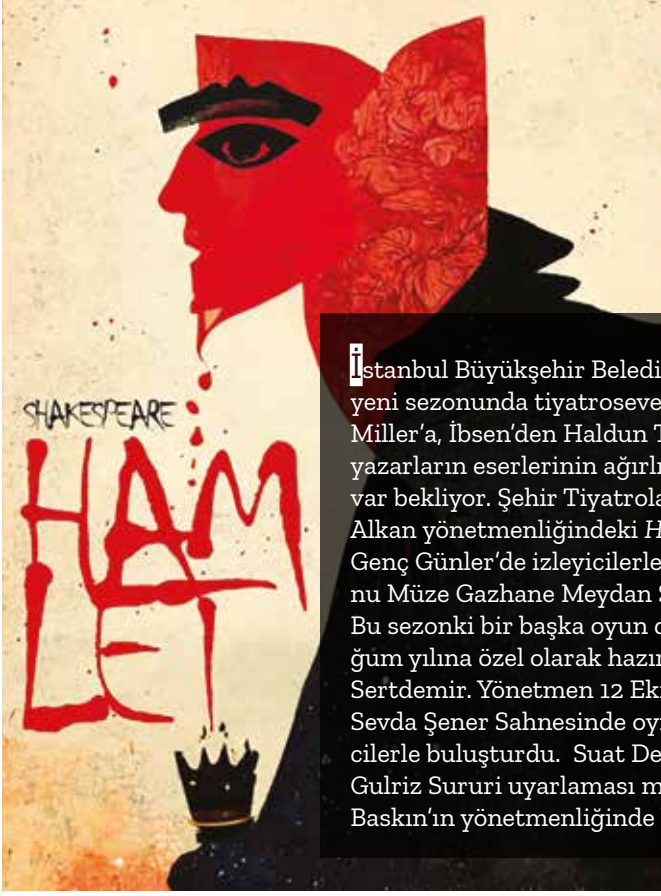
GÜNÜMÜZ ESTETİĞİNİN DİLİ

VE

PARAMETRELERİ

BASE altı yıldır yeni mezun sanatçılarla sanat alanında faaliyet gösteren farklı aktörler, uzmanlar ve kurumlar arasındaki ilişkileri güçlendirmek için iletişimi, diyalogu ile müşterek çalışma pratiğini teşvik ederek özgün bireyselliklerle toplumsal karşılaşma için ortak bir alan yaratıyor. Sanatçı adaylarının dünyaya, yaşadığımız çevreye öznel ifade biçimleriyle bir mesaj bıraktıkları düşüncesinden hareketle bu yılın teması "İz ve İletişim" olarak belirlendi.

16 şehirdeki 27 üniversiteden yeni mezun olan 75 sanatçı adayının farklı disiplinlerdeki 85 eserinin sergilendiği BASE, 28 Eylül-2 Ekim tarihleri arasında her gün ücretsiz olarak ziyaret edilebildi. Türkiye'deki sanat eğitiminin niteliğiyle ilgili ipuçları sunan sergide ekolojik krizi ve barınma krizini odağına alan çalışmalar öne çıktı. Sanatçılara sahne imkânı sunan etkinlik günümüz sanatında ele alınan kavramlar, meseleler, konularla ilgili içerikler çerçevesinde katılanlara yol gösterdi. Aynı zamanda günümüz estetik dilini ve parametrelerini fark ettirdi.

05 EKİM

İSTANBUL KLASİKLERLE BULUŞTU

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatrolarının yeni sezonunda tiyatroseverleri Shakespeare'den Arthur Miller'a, İbsen'den Haldun Taner'e yerli ve yabancı klasik yazarların eserlerinin ağırlıkta olduğu zengin bir repertuvar bekliyor. Şehir Tiyatrolarında sezon 5 Ekim'de Engin Alkan yönetmenliğindeki *Hamlet* ile açıldı. Aynı akşam 36. Genç Günler'de izleyicilerle buluşan Çingene Boksör oyunu Müze Gazhane Meydan Sahnesinde izleyiciyle buluştu. Bu sezonki bir başka oyun da *Tartuffe*. Molière'in 400. doğum yılına özel olarak hazırlanan oyunun yönetmeni Yiğit Sertdemir. Yönetmen 12 Ekim'de Müze Gazhane Prof. Dr. Sevda Şener Sahnesinde oynanan *Cadı Kazanı*'nı da izleyicilerle buluşturdu. Suat Derviş'in romanından uyarlanan Gulriz Sururi uyarlaması müzikal *Fosforlu Cevriye*, Yelda Baskın'ın yönetmenliğinde bu sezon gösterildi.

06 EKİM

EVRENSEL BİLİM KURGU VE FANTASTİK FİLM FESTİVALİ

1. Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali, 28 Eylül-6 Ekim tarihleri arasında düzenlendi.

Yaratıcılığın bilim ve sanatla buluştuğu Türkiye'nin ilk Evrensel Bilim Kurgu ve Fantastik Film Festivali Yeşilçam Sineması, Beyoğlu Fitaş ve Kadıköy olmak üzere İstanbul'un iki yakasında gerçekleştirildi.

05 EKİM

FRANSIZCA ÇEVİRİ ÖDÜLLERİ

Institut français, yayımlanmış eserlerin Fransızcadan Türkçeye çevirisini teşvik etmek, tercümanlık mesleğini öne çıkarmak, tercümanın Türkiye’de kitap ve yayıncılık sektöründeki yerini güçlendirmek amacıyla bir manifesto yayımlayarak 2021 yılında Çeviri Ödülleri’ni başlattı. Seçici kurul, bu yıl kurgu dışı eserleri değerlendirmeye aldı. Ödülün sahibi Bernard Lahire’nin *Rüyaların Sosyolojik Yorumu* kitabının çevirmeni Zuhul Karagöz oldu. Institut français Fransızca Çeviri Onur Ödülü’ne ise Roza Hakmen layık görüldü.

07 EKİM

ULUSAL UZUN METRAJ
FİLM YARIŞMASI
ÖDÜLLERİ

Antalya’da 59’uncusu düzenlenen Altın Portakal Film Festivali’nde 5 ayrı kategoride 25 ödül verildi. Antalya Kapalı Spor Salonu’ndaki kapanış töreni Nükheth Duru’nun konseriyle başladı. Konseri sırasında Duru, ödül alan, almayan sinema sanatçılarını kutladı. Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması Ödülleri öncesinde Jüri Başkanı Yeşim Ustaoglu bütün ekiplere teşekkür etti. Ulusal Uzun Metraj Film Yarışması Ödülleri; jüri üyeleri Ahmet Mümtaz Taylan, Azra Deniz Okyay, Harun Tekin, Haydar Ergülen, Nurgül Yeşilçay ve Uğur İçbak tarafından açıklandı.

En İyi Film Ödülü Özcan Alper’in *Karanlık Gece* filmine verildi. Dr. Avni Tolunay Jüri Özel Ödülü’nü Belmin Söylemez’in *Ayna Ayna* filmi kazandı. Behlül Dal En İyi İlk Film Ödülü’nü Selcen Ergun’un *Kar ve Ayı* filmi kazandı. En İyi Yönetmen Ödülü *Kurak Günler* filmiyle Emin Alper’e, Cahide Sonku Ödülü ise aynı filminin yapımcısı Çiğdem Mater’e verildi. En İyi Senaryo Ödülü’nü *Karanlık Gece* filmiyle Murat Uyrakulak ve Özcan Alper kazandı. En İyi Kadın Oyuncu Ödülü *Kar ve Ayı* filminden Merve Dizdar’a verildi. En İyi Erkek Oyuncu Ödülü’nü ise *Kurak Günler* filminden Selahattin Paşalı ve *LCV* filminden Cem Yiğit Üzümoğlu paylaştı. En İyi Görüntü Yönetmeni Ödülü’nü *Kurak Günler* filminden Christos Karamanis kazandı. Aynı filminden Özcan Vardar ve Eytan İpeker ise En İyi Kurgu Ödülü’nü aldı. *Iguana Tokyo* filminden Meral Efe Yurtseven ve Yunus Emre Yurtseven En İyi Sanat Yönetmeni Ödülü’nü kazandı. *Ayna Ayna* filminden Laçin Ceylan En İyi Yardımcı Kadın Oyuncu Ödülü’ne değer görüldü. En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü ise *Kurak Günler* filminden Erol Babaoğlu’na verildi. Aynı filmin müziğini yapan Stefan Will ise En İyi Müzik Ödülü’nü kazandı.

Küratörlüğünü Gülşah Pestil ile Meyçem Ezengin'in yaptığı ve 19 sanatçının eserlerinin yer aldığı "Döngü" minyatür sergisi Üsküdar Nevmekan Sahil Galeride 6 Eylül- 7 Ekim tarihleri arasında ziyaret edildi. Sergide sanatçıların kâğıt, beton, plastik, metal, deri, kemik, cam, demir, ahşap gibi çeşitli materyallere işlediği 67 minyatür eseri sergilendi. Küratör Pestil, yaklaşık iki yıldır sergiye hazırlandıklarını belirterek değersiz görülen ürünlerin bir şekilde sanata dâhil edilerek farklı anlamlar kazanmasını amaçladıklarını dile getirdi. Minyatür sanatının sadece küçük boyutlu kitap eserleri olmadığını, aynı zamanda çağdaş sanatın farklı bir ifade biçimi olduğunu da ortaya koymayı hedefleyen serginin özelliklerinden bir diğeri de sanatçıların her birinin minyatür sanatı alanında çalışmaları.

Sergide sanatçılara danışmanlık yapan ve onlarla tecrübelerini paylaşan ünlü minyatür sanatçısı Taner Alakuş ise minyatür sanatını ulusaldan uluslararasına taşımak gerektiğini vurguladı.

DÖNGÜ

07 EKİM
MİNYATÜR
VE
ÇAĞDAŞ
SANAT

Fevzi Karakoç 2022

**ÖZGÜRLÜKLERİN
BİTMEYEN SENFONİSİ**

08 EKİM

ZKS, yeni sezonunu muhiti iyi görmüş ve tetkik etmiş ressam Fevzi Karakoç'un farklı dönemlerini içeren özel bir sergiyle açtı. Küratörlüğünü Mehmet Lütfi Şen'in yaptığı "At'a Sinfoni" sergisi 20 Kasım'a kadar ziyaret edilebildi. Sanatçının erken dönem ve güncel çalışma örneklerinin yer aldığı serginin ana öznesi at. Adını Necip Fazıl Kısakürek'in *At'a Sinfoni* adlı kitabından alan sergi, Karakoç'un ülkemizdeki sanat algısının gelişimini sağlayan çalışmalarını bir araya getirdi. Karakoç'un tuvallerinde at her zaman özgün ve özgür oldu. Sanatçı, sanat yaklaşımıyla yeryüzündeki "at" türlerine bir yenisini "Fevzi Karakoç Atı'nı" ekledi.

08 EKİM

TÜRKİYE SAATİ ODAKLI KÜLTÜR SANAT ETKİNLİKLERİ

Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy ev sahipliğinde yapılan ZKS 2022 - 2023 Kültür ve Sanat Sezonu Açılış Programı'na Zeytinburnu Kaymakamı Ercan Turan, Başakşehir Kaymakamı Uğur Turan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürü Ziya Taşkent ile çok sayıda sanatçı ve sanatsever katıldı. Açılış programında sanatçı Dilek Türkan ise seslendirdiği parçalar ile kulakların pasını sildi.

Programda konuşan Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy "13 yıldır ZKS'de gurur duyduğumuz onlarca nitelikli sempozyuma tanıklık ettik. Hem araştırma hem hatırlama hem de kayıt tutma an-

lamında pek çok önemli yazar, şair, kültür insanının ağırlandığı yüzlerce seminer, söyleşi düzenledik. Gerek seminer gerek söyleşilerde kültür sanat dünyasından söyleyecek sözü olan, saati 'Türkiye saatine' ayarlı her kişiye kapılarımız daima ardına kadar açık kaldı." dedi.

ZKS sergi salonlarında bugüne kadar birbirinden değerli sanatçıların eserlerinin sergilendiğini hatırlatan Başkan Arısoy, sergi salonunda Türkiye'den ve dünyadan saygın, değerli yüze yakın sanatçının sergisinin düzenlendiğini belirtti. Açılışı yapılan Fevzi Karakoç'un "At'a Senfoni" sergisinin de görsel sanatları ne kadar önemsedikle-

rinin göstergesi olduğunu vurguladı.

ZKS'nin paneller, seminerler, söyleşiler, tiyatrolar, sinemalar, konserler, özel etkinlikler derken 13 yılda toplam 1 milyon 57 bin 946 kişiyi ağırladığını belirtti. Ayrıca açıldığı günden bu yana 33 bin 868 kişinin kaydolduğu, bugüne kadar 11 bin 648 sertifikalı mezun veren, her yaşta pek çok insanın kültür sanatın çeşitli branşlarında eğitim gördüğü kurslara ilginin hayli yoğun olduğunu dile getirdi. ZKS kurslarına bu yıl, toplam 24 branşta 4 bin 397 kursiyerin başvuru yaptığını aktardı.

08 EKİM

ZKS'de kültür sanat sezonu **Dilek Türkan** konseri ile açıldı.

12 EKİM

Aykut Ertuğrul ZKS'de **100 Yüze İmza Söyleşi** programında Yıldız Ramazanoğlu'nu misafir etti.

13 EKİM

ZKS'de, **Her Şey Yolundaymış Gibi** adlı tiyatro seyirciyle buluştu.

Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürü tenor Murat Karahan, Letonyalı soprano Kristine Opolais ile gala konserinde sahne aldı. Sanatçılar, Beyoğlu Kültür Yolu Festivali kapsamında AKM'de müzikseverlerle buluştu. İki sanatçı, uzun süre ayakta alkışlandı. Sanatçılara, şef Raoul Grüneis'in yönetimindeki İstanbul Devlet Opera ve Balesi Orkestrası eşlik etti.

08 EKİM GALATA KONSERİ

09 EKİM ŞEHRİN CAZ HÂLİ

Türkiye'de cazın gelişimine destek olan, bu alandaki sanatçıların görünürlüğüne ve üretimine katkı sağlayan, ustalarla gençleri buluşturan Akbank Caz Festivali birbirinden özel konserleriyle 9 Ekim'de sona erdi. İki hafta boyunca 22 farklı mekânda 32 konserle 120'nin üzerinde sanatçıyı ağırlayan festivalde açık hava, teras, avlular başta olmak üzere her mekânın kendi ruhuna göre konserler verildi. Festival geniş bir yelpazede, klasik ve modern cazın yanı sıra elektronik müzik ve dünya müziğinin farklı projelerine de yer verdi. Konserlerin yanı sıra çocuk atölyeleri, gençlere yönelik etkinlikler, söyleşiler ve özel projelerin dikkat çektiği festivale 15 bin dinleyici katıldı.

09 EKİM

CUMHURBAŞKANLIĞI SENFONİ ORKESTRASI DİYARBAKIR'DA

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Sur Kültür Yolu Festivali kapsamında Sezai Karakoç Kültür ve Kongre Merkezinde konser verdi. Keman sanatçısı Cihat Aşkın'ın solist olarak yer aldığı konser, Şef Cemi'i Can Deliorman yönetiminde gerçekleştirildi ve büyük ilgi gördü.

Sezen Aksu'nun bilinen şarkıları var, herkesin gündelik hayatının bir parçası ama bir yandan da bilinmeyen ya da görülmeyen hikâyeleri var. Türkiye'de bir ilke imza atan ve bir sanatçının üretimlerini ve yaşamını anlatan "Sezen Aksu Dijital Sanat Sergisi" işte tam da bu noktaya odaklanıyor. X Medium Art Museum by DasDasta açılan sergi üç bin beş yüzden fazla şarkı üreten sanatçının 70'lerden günümüze uzanan serüvenini çok boyutlu keşfetme imkânı sunuyor. Sezen Aksu ise serüveni hakkında "Her yeni kuşak beni tekrar tekrar büyüttüştür, minnettarım. 70'lerde başlayan sürecimin bugüne kadar uzayabilmiş olmasına bu merakın ve hemen uyumlanma hevesinin elbette katkısı olmuştur, bu da müziğime doğal olarak yansımıştır. Daha fazla bir şey söyleyemiyorum zira ben de kendimle tam olarak müşerref olabilmış değilim." diyor.

Teknoloji, sanat ve bilimin birleşimini gösteren, izleyicinin hikâyesinin içine girmesini sağlayan serginin küratörü ise Esra Özkan. Sergide dijital boyutun yanında gazete kupürleri, kasetler ve birçok hikâye var. İzleyenlerini görülmeyen, bilinmeyen ya da unutilan bir arşive götüren sergi Mart ayına kadar görülebildi.

12 EKİM

TÜRKİYE'DE BİR İLK

12 EKİM

ULUSLARARASI DİYARBAKIR KISA FİLM FESTİVALİ

Son yıllarda bölgesel festivallerin arttığı görülüyor. Toplamda iyileştirme, güzelleştirme, bütünleştirme ve paylaşma amaçlı her festival halkla sanatçıları buluşturuyor. Diyarbakır'da ilk kez düzenlenen ve yoğun ilgi gören Sur Kültür Yolu Festivali de bu çerçevede görülebilir. Kısa film festivali kapsamında oyunculuk, yönetmenlik, kariyer yolculuğu, deneyimler, fikir, senaryo, yapım, TRT 2 ortak yapımı filmlerin proje süreçleri, İran sinemasında kısa film kültürü, kısa film yapımı, yaratıcı yapımcılık odaklı söyleşiler çerçevesinde Selin Yeninci, Parla Şenol, Selman Nacar, Rıza Oylum, Faruk Güven, Ramazan Kılıç, Tümay Özokur, Banu Sivacı, Erkan Avcı, Alican Yücesoy, Bulut Reyhanoğlu, Gözde Kural ve Ömür Atay sinemaseverlerle bir araya geldi.

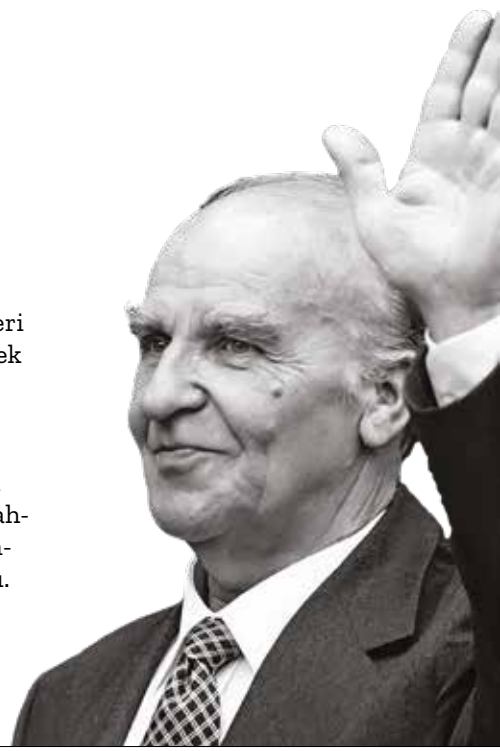
Festivalde Emek ve Onur ödülleri sahiplerine de ödülleri sunuldu. Sami Hazinses adına verilen Emek Ödülü Suna Selen'e, Sezai Karakoç adına takdim edilen Emek Ödülü Cezmi Baskın'a verildi. Festival kapsamında bu yıl ilk kez verilen Onur Ödülü'nü ise oyuncu Parla Şenol aldı.

12 EKİM

ALİYA İZZETBEGOVIÇ'İ ANLAMAK

Osmangazi Belediyesinin Bosna-Hersek'in kurucu lideri Aliya İzzetbegović'i unutturmamak ve fikirlerini gelecek nesillere aktarmak için düzenlediği Aliya İzzetbegović odaklı makale ve kompozisyon yarışmasında kazananlara ödülleri Şadırvanlı Han Eğitim Akademisinde düzenlenen törenle takdim edildi. Toplamda 114 eserin değerlendirildiği yarışmanın seçici kurulu Prof. Dr. Mahmut Hakkı Akın, Prof. Dr. Alev Erkilet, Metin Önal Mengüsoğlu, Mustafa Muharrem ve İhsan Deniz'den oluştu.

16 EKİM

FİLMEKİMİ

Sundance, Cannes, Venedik, Toronto film festivallerinde gösterilmiş, merakla beklenen, ödüllü filmleri bir araya getiren Filmekimi 7-16 Ekim tarihleri arasında İstanbul'da sinemaseverlerle buluştu. Programda ayrıca Selçuk Metin'in Yıldız Kenter belgeseli *Caniko* da yer aldı. 2002'den bu yana her ekim ayında usta yönetmenlerin yapımlarını izleyicilere sunan etkinliğin bu yılki sloganı "Sinemasever için ekim, Filmekimi ayıdır!" olarak belirlendi. Filmler Beyoğlu'nda Atlas 1948 Sineması, Şişli'de City's Nişantaşı-CINEWAM Premium ve Kadıköy'de Kadıköy Sineması ve Sinematek/Sinemaevinde izlenebildi.

ZKS'de Ömer Türker'le "İhya Okumaları" programının ilki yapıldı. Gazzâlî'nin meşhur eseri *İhyâü Ulûmi'd Dîn*'in bu sezon boyunca Türker'in rehberliğinde inceleneceği programın ilkinde, Gazzâlî'nin hayatı ve eserinin önemi hakkında konuşuldu. Türker, bu kitabın Gazzâlî'nin büyük projesi olduğunu ve özel bir zümreden ziyade genelin istifadesi için

yazıldığını ifade etti. Türker, konuşmasının devamında Gazzâlî'nin hayatı, eserleri ve eserlerinin önemi hakkında bilgi verdi. İmam Gazzâlî'nin, döneminin en şöhretli âlimi olarak Bağdat Nizamiyesinin başına geçtiğini ve burada derslerden arta kalan vakitlerinde felsefe eserlerini incelediğini söyleyen Türker, dönemin felsefe anlayışı ve bu dönemdeki felsefe külliyatına dikkat çekti. Türker, konuşmasının devamında eserin yazılmasına yol açan süreci dönemin tarihî atmosferini de aktararak anlattı.

18 EKİM

ATEŞTEN GÖMLEK 100 YAŞINDA

Türk edebiyatının usta kalemlerinden Halide Edib, muvazzaf olarak katıldığı Millî Mücadele'nin ilk edebî anlatısı *Ateşten Gömlek*'i savaş sona ermeden önce yazıp yayımladı. Kurtuluş Savaşı romanlarının kurucu metni olarak kabul edilen *Ateşten Gömlek*, tefrika edilişinin 100. yılında ZKS'de düzenlenen panelde konuşuldu. Asım Öz'ün yönettiği, Özlem Fedai, Erol Köroğlu ve Elif Kıran'ın katıldığı panelde romanın nitelikleri, karakterleri, Türk edebiyatındaki yeri, yeniden yazılış süreci, millî kimlik inşasındaki rolü ayrıntılı olarak ele alındı.

**Halide
Edib
Adivar
Ateşten
Gömlek**

17 EKİM MIHİRİ RASİM MÜŞFİK'İN SIRA DIŞI HAYATI

Ressam Mihri Rasim Müşfik'in hayatını anlatan *Kim Mihri*, 59. Antalya Altın Portakal Film Festivali'nde en iyi belgesel seçildi. Film, ilk kadın ressamlarımızdan Mihri'nin bilinmeyen hayatını konu alıyor. Yapımcılığını Berat İlk, Yonca Ertürk ve Berna Gençalp'in üstlendiği belgesel onunla tanışmak için iyi bir fırsat. Mihri'nin hayatının en karanlıkta kalmış yıllarına yani Avrupa ve Amerika yıllarına ışık tutan bulgular da belgeselde yer alıyor. Burcu Pelvanoğlu, Mahinur Tuna, Özlem Gülin Dağoğlu, Selin Turan gibi araştırmacıların yer aldığı yapım; bütünlüklü bir şekilde, eldeki en güncel ve nesnel bilgilerle, uzmanların anlatımıyla ressamın hayatını ortaya koyuyor. Seçici kurul kararını "Unutulmuş kayıp bir sesin günümüz sanatçılarının arasında yankısını ararken bir ahenk içinde kadınlar vardır diyen, izleyenlere güç ve umut veren bir film." diye açıkladı.

14 EKİM

ZKS'de Zeynep Arıkan'ın sunduğu **Bize Şairden Bahset** programının ilk konuşu usta şair Hüseyin Atlansoy oldu.

18 EKİM

Zeynep Türkoğlu, **Zeytinburnu Kitap-çısı Buluşmaları** söyleşi programında yazar Berk Yaltırık ve Ömer Faruk Yazıcı'yı misafir etti.

22 EKİM

Nağmedar'da **Yedi Bölge Türküler** konseri icra edildi.

Kültür Politikaları Bağlamında İstanbul Kültür Sanat Vakfı

Hüseyin Etil

Kültür politikaları alanına genel olarak bakıldığında farklı ülkelerde farklı kültür politikalarının uygulandığını söylemek mümkündür. Kültür politikası modellerinden ilki kıta Avrupa'sı modelidir. İlk model; sanat politikası merkezîyetçi ve hiyerarşik şekilde örgütlenmiş devlet aygıtı tarafından yürütülen, merkez yönetim aygıtının yerel yönetimlere politika empoze ettiği, kültürlenmiş vatandaş yaratma amacına sahip bir tipik temsilciliğini Fransa'nın yapmış olduğu modeldir. İkinci model; refah devletinin eşitlikçi ve sosyal anlayışı çerçevesinde devletin önemli bir rol oynadığı, sanatın üretim koşullarının yerel yönetimler aracılığıyla desteklendiği ve iyileştirildiği, ancak merkezî aygıtının ideolojik bir dayatma içinde olmadığı İskandinav modelidir. Bu modelde kültür politikaları alanındaki yetki ve sorumluluklar yerel otoritelere aittir. Üçüncü model ise;

liberal ekonomi anlayışına dayanan, kültürel üretim alanında devletin rolünün minimize edildiği, kültürel faaliyetlerin temel olarak yarı-özerk kurumlar tarafından yönetildiği ve sivil toplumda faaliyet gösteren dernek ve vakıflar eliyle yürütüldüğü Anglosakson modelidir. Bu farklı modellere ülkemizde gördüğümüz bir dördüncü modeli de eklemek gerekiyor. Tıpkı ekonomik alanda hüküm süren karma modele benzer biçimde kültür politikaları alanında da hem merkezî devletin etkinliğine, hem yerel yönetim birimlerinin faaliyetlerine, hem de dernek ve vakıfların yürüttüğü çalışmalara bakıldığında çok aktörlü karma bir model gözlenmektedir. 1973 yılında ilk İstanbul Festivali'ni düzenleyen İstanbul Kültür Sanat Vakfı (İKSİV), kültürel üretimin sivil aktörler tarafından üstlenildiği modelin ülkemizdeki tipik bir temsilcisi olmuştur. İKSİV eliyle kültür rejimimiz, merkezdeki bürokratların çerçevesini çizdiği ve aktörlere dikte ettiği tek merkezli bir model olmaktan çıkarak sivil aktörler tarafından üretilen ve tüketilen bir mecraya dönüştürülmüştür.

Kültürün Başkentinin Ankara'dan İstanbul'a Taşınması

İKSİV'nin ortaya çıkışı ve gelişimi, devletten bağımsız bir burjuva sınıfının oluşması gibi birtakım yapısal dönüşümlerle birlikte düşünülmelidir. Burjuva sınıflarının henüz yeterince gelişemediği dönemde devletin hem ekonomik hem de kültürel kalkınma programında öncülüğü devam etmiştir. Türk modernleşmesi bir yandan devlet merkezli bürokratik bir modernleşme olarak gelişmiş, diğer yandan da ekonomik gelişime kadar kültür ve sanat alanındaki politikalar "eğitilmiş ulus"un yaratılması ve çağdaş medeniyete ulaşılması amacıyla önemsenmiştir. Devlet konservatuarları, devlet opera ve baleleri, devlet tiyatroları gibi kurumlarıyla devlet kültürel üretimin temel hamisi ve amaçları tayin eden öznesi konumundadır. Ancak bu tablo ithal ikameci politikaların uygulandığı dönemde devlet teşvikleriyle hızla gelişim gösteren ayrı bir ekonomik katmanın oluşmasıyla derinden değişmeye başlamıştır. Özellikle 1980 sonrasında Özal'lı yıllarla birlikte burjuva sınıfı ekonomik, sosyal, siyasi ve

kültürel her alanda etkinliğini artırmış, devletten özerk, bağımsız bir konuma ulaşmıştır. 1980 sonrasında sosyo-politik alanın yeniden kurulması sürecinde kültürün ikametgâhı da değişmiştir. Özel üniversitelerin açılması, medyanın giderek güçlenmesi, kültür sanat alanında sivil kurumların öne çıktığı, bankaların kültürel alana yatırım yaptığı bir sivilleşme dönemi gündeme gelmiştir. Okulların, tiyatroların, galerilerin, müzelerin, opera ve balelerin özelleştiği, sivil vakıf ve derneklerle yürütüldüğü bir dönem başlamıştır. Kültür politikasının Kıta Avrupası modelinden hızla uzaklaşarak Anglosakson modeline yaklaştığı bir dönem yaşanmıştır.

1960-80 aralığında Cumhuriyet'in başkenti olan ve her yönüyle cumhuriyetçi imge, simgelerle donatılmış Ankara; politikanın, ulusun ve sol kültürün başkenti olarak döneme damgasını vurmuştu. Ancak yeni dönemde toplumun, medeniyetin, kozmopolitan liberalizmin başkenti olarak İstanbul'a göçmüştür. Yeni dönemde İstanbul hem finansın hem de kültürün başkenti konumuna gelmiştir. İstanbul'da canlı kültürel yaşam seksen sonrasında hızla yoğunlaşarak güçlenmiştir. İKSV bu sürecin önemli ve öncü kurumlarının başında gelmektedir. Neoliberal ilkelerin kültür alanına taşınması sonucu kültür sanat alanı yapısal bir dönüşüm yaşamıştır. Küreselleşme, neoliberal ekonomi politikaları ve iletişim, medya,

bilişim gibi gelişmekte olan yeni sektörlerle birlikte genç, şehirli profesyonellerle "yeni sınıf" oluşumu gerçekleşmiş, yeni sınıfın kültürel tüketim ihtiyaçlarını İKSV gibi kurumlar karşılamıştır. İKSV'nin, İstanbul'un *yaratıcı kent* hâline gelmesi, kentin canlanması ve markalaşması sürecinde kültür ve sanat alanında faaliyet yürüten bir aktör olarak önemli roller üstlendiği tespit edilmelidir.

Militan Kültür Yaklaşımının Tasfisi

Şehir yaşamına her zaman ekonomik kategorilerle bakılmamıştır. İKSV'nin, 1970'li yıllarda kurulmasına rağmen, kültür ve sanat dünyasında ağırlığının artması için politik ve kültürel iklimin bütünüyle değişmesini beklemesi gerekiyordu. 1980 sonrasında sol aydınlanmanın geriye düşmesi kültürel yaşamda solun angajmanlarının geriye çekilmesiyle sonuçlandı. Militan kültürün yerine burjuva kültürü geçmeye başladığında, aydınların yeni bir paradigmanın içinden tanımlanmaya başlandığı bir dönemdi. Tarihsel bloğun Batıcı laikçi cephesinde ideolojik önderlik küçük burjuvaziden büyük burjuvaziye, bürokrasiden, memurlardan burjuvalara geçmiştir. Kültürün dünyasının Ankara'dan İstanbul'a taşınması politikadan ekonomiye, bürokrasiden sivil topluma bir dönüşüm anlamına geliyordu. Kültürün burjuvalaşma sürecinde yeni bir iklim kuruldu. Yeni iklimin içinden yeni

bir aydın tabakası oluştu ki bu sürece de önderlik eden aydınların pek çoğu önceki dönemin sol aydınlanmasının da öncü ve önder isimleri arasından çıktı. Bu dönüşümlerle birlikte, sosyalist gerçekçiliğin yerini burjuva hümanizmi ve hümanist kültür politikaları geçmiştir. Tanzimat'tan Cumhuriyet'e ve oradan 1980'lere gelinceye kadarki dönemde bürokratik Batılılaşma çabalarının yerini sınıfsal ve toplumsal modernleşme süreçleri aldı. Bürokrasi, tarihin dönüştürücü aktörü olmaktan çıkarak yerini toplumsal ve sınıfsal güçlere bıraktı. İlk dönemin aydınlar ve bürokrasi arasındaki ittifak ilişkileri dönüşerek entelektüeller ve burjuvazi arasında yakınlaşma başladı. Kemalist aydınlanmanın sol ve radikal bir aydınlanma çizgisini temsil eden Marksist-Leninist aydınların hegemonyası geriledi. Evvelki dönemin ilerici, devrimci ve aydın özlemleri, yeni dönemin postmodern felsefe ve büyük burjuvazinin politik ve kültürel stratejileri içinde hegemonik olmaktan çıkarak sistemin içinde bir ögeye dönüştü.

1960'larda sol aydınlanmanın rüzgârı, gerçekleştirdikleri entelektüel atılımlar, sosyalist gerçekçiliğin etkisi, angaje entelektüel tutumlar sanatçı-aydın-yazar figürünü yeniden tanımladı. Sosyalist aydınlanma aydını, sanatçıyı, edebiyatçıyı sosyalist devrimcilikle özdeşleştirdi. "Entelektüel solcudur", "aydın ilericidir", "sanatçı devrimcidir" gibi *doksalar* (kanılar) hegemonik bir etki

yarattı. 1960'ların sosyalist gerçekçiliğin ötesine geçilerek aydın yenilenmesinin yaşandığını söylemek mümkündür. Sosyalist gerçekçiliğin militan sanat anlayışı terk edilerek daha biçimci, sanatın ve kültürün otonomisini savunan özerklikçi görüşler gelişmiştir. Seksen sonrasında politik ve sanat arasındaki ilişkiye bakışta üç temel konumlanma vardı. Bunlardan ilki politik, örgütlü sanat anlayışını savunan yaklaşımdır. İkincisi kültür ile politikanın görece özerkliğini savunan yaklaşımdır. Üçüncüsü sanat ve politikayı kategorik olarak birbirinden bağımsızlaştıran yaklaşımdır. İKSV seksen sonrasında kültürün sivilleşmesi (bir ölçüde "burjuvalaşması") bağlamında yeni bir kent kültürünün oluşumunda öne çıkan kurumların başında geliyor. Kültürel üretimin devlet destekli bir modelle ilerlediği 1923-1980 arasındaki dönem sona ermiş ve kültür sanat pratiklerinde yeni bir model ön plana çıkmıştır. Böylece kültürel alanın özerklik duvarları yükselerek liberal bir kültürel çerçeve ağırlık kazanmıştır. İKSV, kültürün piyasalaştığı, bağımsız bir kültür endüstrisinin oluştuğu, kültürden para kazanıldığı, banka sermayesinin kültür sanat alanında ağırlık gösterdiği bir evrenin kurumsal örgütlenmesidir. Teori ile pratik arasındaki devrimci dolaysızlığın gerilemesiyle liberal bir kültürel yaşam giderek gelişim göstermiştir.

Liberal-Hümanist Kültürün Yerleştirilmesi

Kültürün yeni mekânı artık sol-Kemalist aydınlardan farklı yeni aydın tiplerini şart koşmuştur. Böylece seksen sonrasında seküler kültür dünyası sosyalist-Kemalist kültür cephesi ile liberal, hümanist kültür cephesi olarak ikiye bölünmüş; ikinciler birinciler üzerinden hegemonik bir konuma yükselmiş, önceki kadroları dönüştürerek kendi bünyesine katmıştır. Bir önceki evrede siyasal ve bürokratik sermaye ile kültürel sermayenin iş birliği dağılmış, onun yerine ekonomik sermaye ile kültürel sermayenin yeni ortaklığı geçmiştir. Solun liberalleştiği, burjuvaların kültürel yaşamın ana aktörleri hâline geldiği, *Milliyet Sanat*, *Hürriyet Gösteri*, *Gergedan* gibi yüksek düzey estetik özerkliğin üretildiği, İkinci Yeni şairlerinin yeniden keşfedildiği bir dönem olduğunu bir kez daha not etmek gerekiyor. Sosyalist aktivizmden doğan kültürel üretim alanı 1980 sonrasında aktivizmin geri çekilmesiyle yeni bir boyut kazanmış oldu. Kültür ve sanat üzerindeki devrimci praksis basıncı kalktığında liberal, kozmopolit, küreselleşme süreciyle uyumlu yeni bir aydınlık kuşağı oluşmuştur. Politik kültürün yerini kültür endüstrisinin aldığı ilgili yıllarda, seksen öncesi solun sekterleşmiş kültürel pratiğinin dışında kültürel genişleme yaşanmıştır. Kültürel genişleme döneminde İKSV, sosyalist kültürel sekterizmin aşılmasında önemli bir açılım getirmiştir. Böylece, angaje sa-

nat anlayışı gerilemiş, burjuva sanat telakkileri giderek hegemonik bir statüye kavuşmuştur. Bir önceki dönemin içinde yetişmiş kültürel elitleri yeni dönemde ekonomik elitlerin genel gündemlerine ve onların estetik isteklerine uygun hareket etmeye başlamışlardır. Politik eleştiri geriye çekilerek estetik haz öne geçmiştir. Politik dünyadan kopuk ayrı bir sanat dünyası oluşmuştur. Sosyalist gerçekçiliğin terk edilmesi, çağdaş sanat anlayışının yerleşmesinde etkili olmuştur. Bu itibarla kültürel elitler ile ekonomik elitlerin iş birliğine dayalı olarak varlık gösteren İKSV, sanat ve eğlence sektörünün oluşumunda etkili olmuş, dünya müziğini, tiyatrosunu, cazını, filmlerini ülkemize taşımış, kapitalist bir kozmopolit kültürün yerleşmesinde etkili olmuştur.

Sonuç olarak İKSV; kültür politikaları bağlamında sivil aktörlerin öne çıktığı, kültürün başkentinin Ankara'dan İstanbul'a taşındığı, militan kültür anlayışından piyasacı kültür anlayışına geçildiği bir sürecin temel aktörlerinden biridir. İKSV; film, müzik, caz ve tiyatro alanında düzenlediği festivallerle, İstanbul Bienal'i ve İstanbul Tasarım Bienali'yle, özel etkinlik ve programlarıyla İstanbul'un canlı bir kültürel etkinlik şehri hâline gelmesinde kayda değer roller üstlenmiş, 1980 sonrası İstanbul'daki kısıtlı kültürel ortamın zenginleşmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Sanata, müziğe, kültüre meraklı insanlar için cazibe merkezi olmayı da sürdürmektedir.

212 PHOTOGRAPHY İSTANBUL

16 EKİM

KEMANÎ TATYOS EFENDİ ANILDI

Türkiye'nin en geniş katılımlı analog müzik buluşması Kadıköy Plak Günleri, 15-16 Ekim tarihlerinde Kadıköy Belediye bahçesinde yapıldı. Çok sayıda sanatçı tarafından icra edilen "Gamzedeyim Deva Bulmam" parçasının bestecisi Kemanî Tatyos Efendi'nin anıldığı Kadıköy Plak Günleri'nde İstanbul'un birçok noktasında plak dükkânı stantlarını açtı ve plak koleksiyoncularına ve müdavimlerine keyifli bir buluşma yaşattı.

16 EKİM

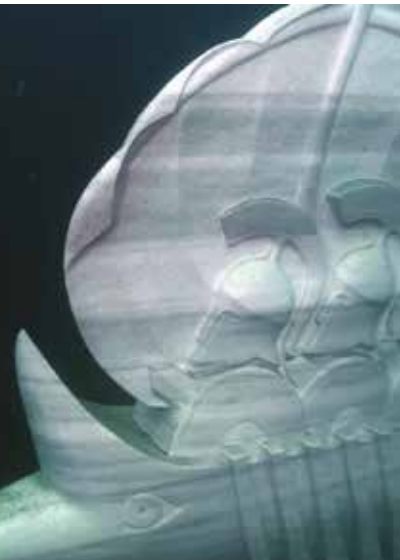
FOTOĞRAF ETRAFINDA BULUŞMALAR

Fotoğraf tutkunlarını buluşturan 212 Photography Istanbul, kültür sanat izleyicisini fotoğraf odağında kurgulanan farklı disiplinlerin de dâhil olduğu içeriklerle ağırladı. Fotoğraf sanatı üzerinden disiplinlerarası bir diyalog ortamı sunan "Şehrin Festivali" on beşe yakın mekânda atmışa yakın sanatçının 500'ün üzerinde eseriyle şehri bütünüyle bir fotoğraf karesine dönüştürdü. Festivalde, fotoğrafın yanı sıra yeni medya, video sanatı, heykel ve daha pek çok farklı yaklaşım görülebildi. 212 Photography Istanbulun kurucusu Handan Yılmaz, etkinliklerin kapsamının her yıl genişlediğini kaydetti. Yılmaz "Sergilerden söyleşi, film gösterimleri ve atölyelere, 11 günde çok sayıda etkinlik hayata geçiriyoruz. Fotoğraf etrafındaki buluşmaları gastronomi, mimarlık, şehir, doğa, hayvanlarla yaşam gibi farklı başlık ve konular etrafında ele alıyoruz. Her yıl değişen bir rota üzerinde tarihi ve kültürel mekânlar ile şehrin farklı lokasyonlarına yayılmaya özen gösteriyoruz." dedi.

18 EKİM

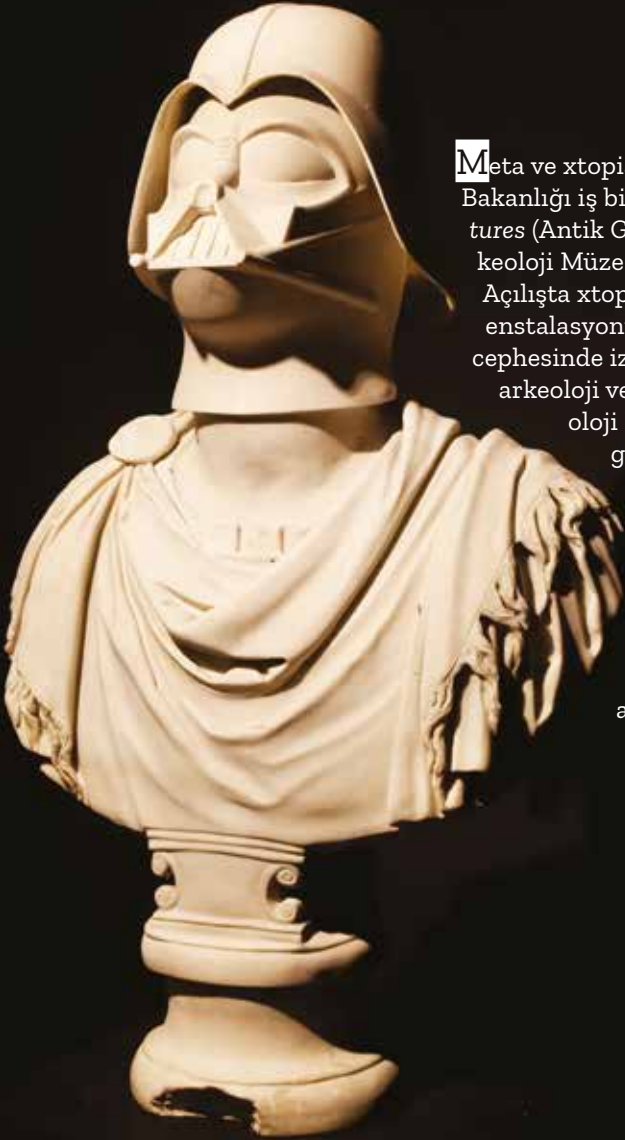
HEYKELLER SU ALTINDA

Balıkesir'in değerleri ve mitolojik kahramanları, Gömeç Gemiyatağı ve Tilki Koyu'nda oluşturulan Su Altı Heykel Galerisinde dalış tutkunları için sergilendi. Heykellerin ilk ziyaretçisi olan dünya serbest dalış rekortmeni Şahika Ercümen "Heykeller suyun altında çok daha cazibeli görünüyor." dedi. Balıkesir'in değerleri temasıyla heykeltıraşların elinde şekillenen Marmara mermerleri, Ege Denizi'nin en güzel koylarından olan Gömeç ilçesi Karaağaç Mahallesi'nde bulunan Gemi Yatağı Koyu ve Tilki Koyu karşısında su altı güzellikleriyle buluştu.

18 EKİM

ANTİK GELECEKLER SERGİSİ

Meta ve xtopia tarafından Kültür ve Turizm Bakanlığı iş birliğiyle hazırlanan *Ancient Futures* (Antik Gelecekler) sergisi, İstanbul Arkeoloji Müzesinde sanatseverlerle buluştu. Açılıшта xtopia'nın "Her Şey Zamana Ait" şiir enstalasyonu Arkeoloji Müzesi binasının cephesinde izlenime sunuldu. Açılıшта ayrıca arkeoloji ve mitolojiden esinlenerek, Arkeoloji Müzesinin cephesinde mapping gösterisi yapıldı.

Müzenin farklı salonlarında düzenlenen sergide, müzenin eserleriyle aynı ortamda dijital ekranlar ve fiziksel heykellerin yanı sıra artırılmış gerçeklik çalışmalarıyla birçok perspektif bir araya geldi.

19 EKİM

HAYALLER YARIN İÇİN UMUTTUR

Soyut resim çalışmalarıyla öne çıkan Lolita Asil'in "Yer-Yüzü Gök-Yüzü" sergisi Birinci Dünya Savaşı sırasında Alman karargâhı olarak kullanılan Atamyran Konağı'nda sanatseverlerle buluştu. Açılışına Mardinliler Eğitim ve Dayanışma Vakfı Genel Başkanı Haluk Eldem ve vakfın kadınlar konseyi başkanı Semra Eldem, tarihçi İlber Ortaylı, Oya Narin, Nazan Ölçer, Vera Bulgurlu, Kerim-Berir Güzeliş, Annie Pertan, Hakan-Pınar Külahçı, Can Ustabaşı, Sait Susin, Kenan Gürdal gibi misafirlerin katıldığı sergi büyük ilgi gördü. 19 Ekim'e kadar görülebilen sergide Asil'in salgın döneminde yaptığı çalışmaların yanı sıra iki yıl Londra'da geçirdiği dönemde ortaya çıkan eserleri de yer aldı. Asil, eserlerinin umudu ve hayalleri yansıttığını belirtti.

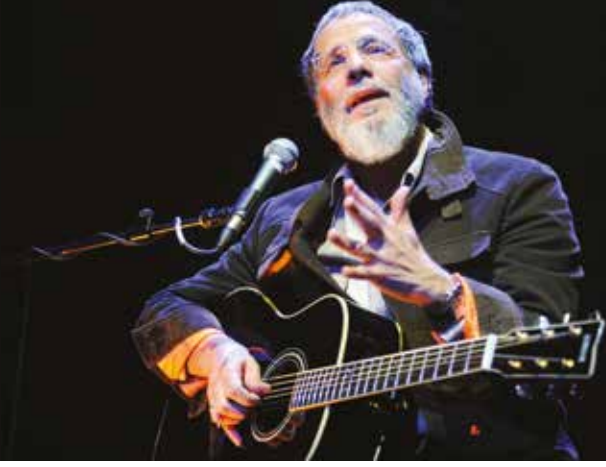

20 EKİM

ADNAN ÇOKER ANISINA

22 Ağustos'ta hayatını kaybeden, Türk sanatının önemli isimlerinden Adnan Çoker'in "Benim Siyahım" adlı sergisi sanatçının doğum günü olan 20 Ekim'de Merkur Galeride sanatseverlerle buluştu. Sergide 13 adet eserin yanı sıra Çoker'in retrospektifinden seçilen formları ve "Malevich ile Leonardo Da Vinci'ye Saygı ile Adnan Çoker Otoportresi"ni içeren, yeni düşünüp oluşturduğu son kompozisyonu "Saygı" da bulunuyor. Çoker'in eserlerinden oluşan sergi 3 Aralık'a kadar ziyaret edilebildi.

19 EKİM

TÜRKİYE'DE OLMAK ÇOK HARİKA

Yusuf İslam, İstanbul'da AKM Türk Telekom Opera Salonunda, Beyoğlu Kültür Yolu Festivali kapsamında sahne aldı. Konsere gelenleri "İyi akşamlar, Türkiye'de çalışıyor olmaktan dolayı çok mutluyum. Bu çok harika!" diyerek selamlayan sanatçı yaklaşık iki saat sahnede kaldı. Sanatçı aralarında "Moonshadow", "Morning Has Broken", "The Beloved", "Father & Son", "Wild World" ve "Peace Train" adlı unutulmaz eserlerin de olduğu bir repertuvarı yorumladı. Bu çok özel konser, TRT tarafından yayımlanmak üzere kayda alındı. Müzik bazen bizi bu dünyada bulamadığımız ama hayalini kurduğumuz yere götürebilir, diyen Yusuf İslam, "Türkiye ile ilişkim, İslam'ı benimsememin ardından ilk ziyaretimi yaptığım seksenlerin başına uzanır. Sevgi dolu ve muazzam şekilde karşılaşım, hemen evimdeymişim gibi hissettirdi. Bilinen pek çok şarkımı seslendireceğim konserlerin tüm kazancı dünyanın dört bir yanındaki insanların beslenmeleri için kurulmuş olan yardım kuruluşum Peace Train'e bağışlanacak." şeklinde konuştu. Yusuf İslam, AKM'nin muhteşem bir bina olduğunu belirterek "Bu bina Türkiye'nin gelişimini temsil ediyor. Türkiye, pek çok inanılmaz değişim yaşadı. Bu yapı da onlardan biri." dedi.

21 EKİM

MİMARLIK GÜNÜ SCARPA İLE KUTLANDI

Kuruluşunun 20. yılını "Dün, Bugün, Yarın" temalı etkinliklerle kutlayan İstanbul Serbest Mimarlar Derneği, 20. yüzyılın önemli modern mimarlarından Carlo Scarpa'ya odaklanan "Scarpa Diyalogları" adlı sergiyi 6-21 Ekim tarihlerinde Galerî Işık Teşvikiyede izleyiciyle buluşturdu. Türkiye ve İtalya'dan, Scarpa üzerine araştırma ve çalışmaları bulunan yaratıcıların farklı formatlardaki üretimleri mimar, araştırmacı ve yazar Emiliano Bugatti'nin küratörlüğünde, Cemal Emden'in fotoğraflarıyla ve Onur Teke'nin sergileme tasarımıyla sunuldu.

SCARPA DİYALOGLARI

20 EKİM AFİFE TİYATRO ÖDÜLLERİ

Yapı Kredi Afife Tiyatro Ödülleri'nin 24'üncüsü düzenlendi. 16 dalda ödül verilen gecede hem şehir tiyatrolarından hem özel tiyatrolardan birçok tiyatro oyunu ve sanatçısı onurlandırıldı.

264 oyun arasından kazananlar Haliç Kongre Merkezinde birçok davetlinin katılımıyla açıklandı. Özel ödüle layık görülen Zihni Göktaş, ödülün manevi ağırlığının bilincinde olduğunu belirterek jüriye teşekkür etti. Yılın En Başarılı Oyunu Ödülü, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları tarafından sahnelenen *Vişne Bahçesi*'ne verildi. Yılın En Başarılı Yönetmeni Ödülü'nü *İki Efendinin Uşağı* oyunu ile Aslı Öngören kazandı. Pınar Güntürkün, *Herkes Kocama Benziyor* oyunundaki performansı ile Yılın En Başarılı Kadın Oyuncusu Ödülü'ne layık görüldü. *Aşınma* oyunundaki performansı ile Yiğit Özşener Yılın En Başarılı Erkek Oyuncusu Ödülü'nü aldı. *Nora 2*'deki rolüyle Nihal Geyran Koldaş yardımcı rolde yılın en başarılı kadın oyuncusu oldu. *Acting*'deki rolüyle Fatih Sönmez yardımcı rolde Yılın En Başarılı Erkek Oyuncusu Ödülü'nü kazandı. Yakup Çartık *Toz* oyunu ile Yılın En Başarılı Işık Tasarımı Ödülü'nü kazanırken, *İki Efendinin Uşağı* oyunu ile Burhan ve Gökhan Şeşen Yılın En Başarılı Sahne Müziği Ödülü'nü aldılar. Yılın En Başarılı Giysi Tasarımı Ödülü Eylül Gürcan'a, Yılın En Başarılı Sahne Tasarımı Ödülü de Efer Tunç'a verildi. Ayrıca Yılın En Başarılı Genç Kuşak Sanatçısı Ödülü Sena Başdoğan'ın, Yılın En Başarılı Hareket Düzeni (Koreografisi) Ödülü ise *Vişne Bahçesi* ile Tuğçe Ulugün Tuna'nın oldu.

21 EKİM

RESSAM MEHMET ALİ LAGA SERGİSİ

Kazlıçeşme Sanat, Türk resminin gölgede kalmış ustalarından ressam Mehmet Ali Laga'yı ağırladı. Vefatının 75. yılı vesilesiyle düzenlenen "Mehmet Ali Laga Asker ve Ressam" sergisi muhtelif koleksiyonlardan 200 kadar eserle çok sayıda belge ve fotoğrafı bir araya getirdi. Sergiye paralel olarak hazırlanan katalogta ise sanatçı hakkında metinler ve çok daha fazla sayıda eser yer aldı. Küratörlüğünü Ömer Faruk Şerifoğlu ve Dr. İlona Baytar'ın üstlendiği serginin açılışına; Zeytinburnu Kaymakamı Ercan Turan, Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yazma Eserler Kurumu Başkanı Dr. Muhittin Macit'in yanı sıra çok sayıda akademisyen ve sanatsever katıldı. Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, Kazlıçeşme Sanat Galerisinin 10'uncu sergisi olan Asker Ressam Mehmet Ali Laga'nın sergisine ev sahipliği yapmaktan bahtiyar olduklarını dile getirdi. Arısoy, "Burası Osmanlı döneminde askerî hastane olarak yapılmış bir mekân. O bakımdan çok anlamlı olduğunu düşünüyorum. Osmanlı'nın son dönemiyle Cumhuriyet'in çeyrek yüzyılına tanıklık etmiş ve esir düşmüş asker ressam olarak Çanakkale Savaşı'nda görev almış kıymetli bir sanatçımız. Bu serginin bize nasip olmasından dolayı çok bahtiyar olduğumu belirtmek istiyorum." şeklinde konuştu. Arısoy Kazlıçeşme Sanatın önemine dikkat çekerek "Kazlıçeşme Sanat, yolculuğuna devam ediyor. Mozaik Müzesi ve çevre düzenlemesiyle birlikte burasının önemli bir kültür sanat odağı olacağını düşünüyoruz. Emegi geçen herkese ve bizi yalnız bırakmayan tüm sanatseverlere çok teşekkür ediyorum." dedi.

Serginin küratörü Ömer Faruk Şerifoğlu ise "Türk resminin güzide isimlerinden birisi olan Mehmet Ali Laga 75 yıl önce vefat etmiş. Bugün ise mezarı hâlâ kayıptır. Laga maalesef bu zamana kadar hak ettiği değeri bulmuş bir sanatçı değil. Türk resminin en güzide 10 ismi arasında yer alması gereken bir isim. Sağlığında da eserlerinin büyük bir kısmını satmakla, göstermekle çok ilgili olmadığı için koleksiyonlara dağılmış durumda. Eserleri toparlayabildiğimiz kadarıyla bu sergi için buraya getirdik. Serginin onun eserlerini yansıtmakta yetersiz kalacağı düşüncesiyle de ulaşabildiğimiz eserlerine kitapta yer vermeye çalıştık." ifadelerini kullandı.

Serginin ev sahipliğini üstlenen Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, konuklarla birlikte açılış kurdelesini keserek eserleri inceledi. Sergi, 31 Aralık'a kadar Kazlıçeşme Sanatta ziyaretçilerini ağırladı.

22 EKİM

KRİSTAL KELEPÇE ÖDÜLLERİ

Türkiye Polisiye Yazarları Birliğinin 2019'dan beri verdiği Kristal Kelepçe Ödüller'i'nin dördüncüsü, Ali Emiri Kültür Merkezinde düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Emrah Poyraz ve Ulaş Özkan, *Kör Kanun* adlı romanlarıyla Yılın Polisiye Romanı Ödülü'ne layık görüldü. Yılın polisiye öykü kitabı dalında *İnsanlık Hali* isimli eseriyle Reha Avkıran Kristal Kelepçe'yi kazanırken Teşvik Ödülü ise *Kâbus*'la Aras Gençtürk'ün oldu. Törende polisiye edebiyata katkılarından dolayı eleştirmen/yazar Ömer Türkeş'e Onur Ödülü takdim edildi.

23 EKİM

BEYOĞLU
KÜLTÜR YOLU FESTİVALİ

Kültür ve Turizm Bakanlığının beş şehirde çok daha kapsayıcı etkinliklerle yaygınlaştırdığı Türkiye kültür yolu festivalleri bünyesinde düzenlenen Beyoğlu Kültür Yolu Festivali sona erdi. 7'den 70'e herkesin kendi ilgi ve beğenisine uygun etkinlikleri içeren festivalde 51 ayrı mekânda, 88 salon ve 5 açık hava sahnesinde, 6 binden fazla sanatçı ve binden fazla etkinlik yer aldı. İstanbul'un somut ve somut olmayan kültürel mirasını gelecek kuşaklara aktarıp dünya sahnesine taşıyan festival, tam 23 gün boyunca AKM'den başlayıp Galataport'a ulaşan 4,1 kilometrelik festival rotasında toplumun tüm kesimlerini kültür ve sanat zenginlikleriyle buluşturdu.

24 EKİM

Murat D. Çekin, **Kazlıçeşme Sanat Konuşmaları** müzikli söyleşi programı çerçevesinde Güneş Ayas'ı konuk etti.

25 EKİM

ZKS'de **İstanbul Devlet Modern Folk Müzik** topluluğu konseri yapıldı.

26 EKİM

ZKS'de, **Tarih Söyleşileri** programı yapıldı. Prof. Dr. Ahmet Taşağılı'nın sunduğu programa Doç. Dr. Tuğba Eray Biber konuk oldu.

23 EKİM

GÜZEL ORDU KISA FİLM FESTİVALİ

Güzel Ordu Kısa Film Festivali, 21-23 Ekim tarihleri arasında sinemaseverlerle buluştu. Bu yılki onur konuğu Hale Soygazi olan festivalde *Adres* (Aram Dildar), *Alkarrısı* (Soner Yıldırım), *B.2402* (Burak Batuhan Çağırıcı), *Babamın Deniz Yatağı* (Orkun Göntem), *Bugün Değil* (Yağmur Mısırlıoğlu), *Ev Diye Bir Şey Yok* (Nur Özkaya), *Fırtına* (Esme Madra), *Kule* (Emre Birişmen), *Lekesiz* (Ali Ercivan), *Suyu Bulandıran Kız* (Deniz Telek), *Temassız* (Göksel Tuzun) ve *Yas Provaları* (Hüseyin Enes Balcı) yarıştı. Jüri başkanlığını yönetmen, senarist ve yapımcı Tayfun Pirselimioğlu'nun üstlendiği festivalin jüri üyeleri; oyuncu Nazlı Bulum, akademisyen ve sinema yazarı Melis Behlil, VONA isimli ödüllü kısa filmin yönetmeni Clint Davis ile *Mimaroğlu* belgeselinin yönetmeni, sinema yazarı Serdar Kökçeoğlu'ndan oluştu. Festival kapsamında Tayfun Pirselimioğlu ile masterclass düzenlendi. Değerlendirme sonucunda *Babamın Deniz Yatağı* birincilik, *Adres* ikincilik, *Ev Diye Bir Şey Yok* ise üçüncülük ödüllerini kazandı. Genç Jüri Ödülü'nün *Bugün Değil* filmine verildiği festivalde, Yapımlab-Oğuzhan Tercan Genç Sinemacı Ödülü'nü ise *Yas Provaları* filmi kazandı.

23 EKİM

ANKARA KUKLA FESTİVALİ

Kukla, Karagöz, Gösteri ve Sahne Sanatları Derneği ile Tiyatro Temponun iş birliğinde hazırlanan 8. Uluslararası Ankara Kukla Festivali, 15-23 Ekim tarihlerinde yapıldı. Kukla sanatının Türkiye'de daha fazla tanınması, yaygınlaşması ve gelişmesine katkı sağlama hedeflenen festivalde, kukla göstericileri çeşitli tekniklerle hazırladıkları oyunları izleyiciyle buluşturdular.

Halit Kıvanç: Türkiye’de Futbol Kültürünün Öncüsü

Emirhan Ali Duran

Ne zaman Türkiye’de futbolun tarihi ve kültüründen bahsedilse Halit Kıvanç adı herkesin üzerinde uzlaştığı ilk adres olur. Sebepsiz değildir bu mutabakat. On yıllarca futbol üzerine yazdı, bununla yetinmeyip yarım asırdan fazla anlattı ve bir o kadar de ekranlarda seyircisiyle buluştu çünkü. Çoğu insanın evvelce söylediği gibi, tam tekml futbol aşığıydı. Sesi on dünya kupasının hikâyesini onun sesinden dinleyen kuşakların kulaklarında silinmez iz bıraktı. Daha net bir ifadeyle, Türkiye futbol tarihini onun gibi yazan da yoktu. Bir adım daha ileri giderek, hatta risk alarak diyebiliriz ki onun kadar seyreden, onun kadar seven, onun kadar önemseyen de... Bu sebeple dostlar arasındaki 2022 Katar Dünya Kupası muhabbetlerinde hasretle anıldı.

Hâkimlikten Gazeteciliğe

Gazeteci, yazar, sunucu, spiker Halit Kıvanç 1925’te İstanbul’da doğdu. Fatih İlkokulunu, Pertevniyal Lisesini ve İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini bitirdi. Üç ay kadar Siirt-Kozluk

(Hazo) ilçesinde hâkimlik yaptı. Kıvanç, ancak yıllar sonra elli yılın ardından bir kez daha Kozlu’ya gidecek ve bazı dükkânların duvarlarında çerçevelenmiş fotoğraflarının üzerinde “Hâkim Omina” (Bizim Hâkim) ifadesiyle karşılaşacaktır.

Öğrenciyken başladığı gazeteciliğe tutkuyla bağlandı. Babiali yokuşunu ilk tırmandığından itibaren birçok gazete ve dergide yazdı. Kuruluşundan 1969’a kadar çalıştığı *Milliyet*’te, unutulmaz gazeteci Abdi İpekçi’nin üç yardımcısından biri olarak mutfaktaki yerini aldı. Sonra *İstanbul Ekspres*, *Tercüman*, *Hürriyet*, *Güneş*... Alp Zirek ve Halit Talayer ile birlikte 1953 yılında Türkiye’nin ilk günlük spor gazetesi *Türkiye Spor*’u çıkardı.

Hayat bazen hoş tesadüflerin getirdikleriyle başkalaşır. Halit Kıvanç 1958 Dünya Kupası’nda TRT’yi temsilen gittiği İsveç’te Pele ile röportaj yapmayı başardı. Kıvanç, futbol dünyasının Pele adını duymadığı günlerde nasıl tanıdığını çeşitli konuşmalarında ve yazılarında detaylarıyla bıkıp usanmadan anlattı.

İki yıl geriye dönelim. Halit Kıvanç, bir gün kendini mikrofona başında buldu, hayatı değişti. Radyoda sesi

ilk kez 1956'da Moskova'da Fenerbahçe-Dinamo maçını anlatınca duyuldu. Giderrek mikrofon, daktilonun önüne geçti. Radyo spikerliği yaptı, Türkiye unutulmaz maçları radyoda onun sesinden dinledi yıllarca... Sahne ve radyo sunuculuğu derken... Yıllar önce günlük yaşamımıza davetsizce giren televizyonun ilk transfer edilen ünlüleri arasında yer aldı. Spikerliğine çeşitli radyo programları ve yarışmalarının sunuculukları eklendi. Sunuculukta ellinci yılını 2005'te bir jübileyle kutladı. Gazeteci, radyocu, televizyoncu olarak yaptığı çalışmaların büyük kısmında, spor, daha doğrusu futbol alanında çok çaba harcadı. Böylesine zengin, gülümseten, eğlendiren, heyecanlandıran bir hayatın yazıya, mikrofona ve ekrana yansımayan yanlarını gün ışığına çıkaran kitaba *Bir Koltukta Kaç Karpuz* adının verilmesi sebepsiz değildi. Yazar ve sunucu olarak iki yüzü aşkın ödül kazanan Halit Kıvanç, "Bugüne kadar aldığım en büyük ödül herkesin bana 'Halit Ağbi' diye hitap etmesi" diyordu.

Futbol, Hatıralar ve Mizah

Halit Kıvanç, esasen futbol kültürünün keyfi üstünde durmak ve bu güzel oyunun bir fenomenolojisini yapmak isteyen filozofların uğramadan geçemeyeceği bir portredir. Kimsenin kayıtsız kalamadığı *Futbol! Bir Aşk...* futbolun güçlü ve derinden etkileyici güzelliğine

odaklanan bir *poetikaydı*. Cumhuriyet tarihi boyunca meşin yuvarlak peşinde koşan yüzlerce futbolcuya Pele, Beckenbauer, Eusebio gibi dünya yıldızları eşlik ediyordu. Sanki hepsi oturup planlamışlar ve bir kişiyi hayatlarının kesişme noktasına koymuşlardı.

Türkiye'de televizyon tarihinin en büyük sesi olan Halit Kıvanç eski günleri yeni kuşaklara aktarmayı amaçlayan hatıralarını ise *Telesafir*'de bir araya topladı. Kitapta okurlarını Türkiye'de gerçekleşen ilk televizyon yayınından ilk yarışma programına, canlı ilk tiyatro gösteriminden ilk hava durumu sunumuna kadar televizyon dünyasının ilkleriyle tanıştırdı. Okurlar sırf televizyon izlemek için koşturarak misafirlğe gitmenin önemini, İstanbul Teknik Üniversitesi Televizyonunun televizyon yayıncılığına yaptığı katkıları, haftada iki kere sadece birkaç saat gösterilen yayınların bugünlere kadar nasıl geliştiğini anladılar.

Halit Kıvanç'ın sunduğu yarışma programlarından bazı komik kesitlerle gülerken onun neşeli mizahına değinmemek olmaz. *Gülmek Serbest Dostlar* adlı kitabı bunun en kâmil misalidir. Konuştuğu rahatlıkta yazan, yazdığı rahatlıkta konuşan Kıvanç'ın mizah sempatisi hukukta okuduğu fakat gözünün Babıali'de olduğu yıllara kadar uzanır. İlk mizah yazıları Yusuf Ziya Ortaç'ın sahibi olduğu dönemin etkili dergisi *Ak-baba*'da henüz talebeyken

yayımlanır. Geniş dil ve kültür yelpazesi bununla sınırlı değildir. Yolu hayranlık duyduğu ve hem yazılarını hem radyodaki maç sunumlarını kaçırmadığı Eşref Şefik'in başyazar olduğu *Şut* dergisine düşer. Sene 1945'tir ve Kıvanç hemen derginin en sevilen yazarlarından biri olur. Gülmece türünün yazı hayatının ön sıralarında geldiğinin bir kanıtı da *Fırt* dergisinde fasılasız yazmasıdır. Bir dönem René Goscinnny'nin yazdığı, Albert Uderzo'nun çizdiği *Galyalı Asteriks*'in çizgi maceralarını Türkçeye uyarladı. Hopdediks, Toptoriks, Dertsiziks gibi bazı çizgi kahramanların adı onsuz düşünülemez. Şunu diyebiliriz: Yıllarca takipçilerini hem güldüren hem de düşündüren ustanın dünyası eşten, dosttan, meslektaştan, sanatçıdan dinlediği; okuduğu kitaplardan, dergilerden, gazetelerden öğrenilen fıkralarla zenginleşmiştir.

Türkiye'de futbol kültürünün öncü ustası Halit Kıvanç, Katar Dünya Kupası'nı göremeden 25 Ekim 2022'de hayatını kaybetti. Yaklaşık iki ay sonra ise Pele aramızdan ayrıldı. Yeniden hatırlatmak gerekirse, dünya kupası ve Pele, Kıvanç'ın geçmişten günümüze futbol kültüründeki yerini konsantre bir tefekkür hâliyle anlamak için iki önemli semboldür.

İlim Yolunda Sabırla Geçen Bir Ömür: İsmail Cerrahoğlu

Enes Yıldız

Türkiye’de tefsir alanında yetmiş ilk akademisyenlerden olan ve “hocaların hocası” olarak bilinen İsmail Cerrahoğlu ülkemizdeki ilk tefsir profesörüdür. Onun hayat serüveni aynı zamanda ilahiyatın serüveni demektir.

İsmail Cerrahoğlu, kendi ifadeleriyle “din eğitime ve dindarlara karşı bakışların pek de sempatik olmadığı bir dönemde”, 1929 senesinde Sakarya’nın Hendek ilçesinde tarımla uğraşan dindar bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Cerrahoğlu, ilk kıraat ve ilmihâl eğitimini mahallesinde çocuklarla beraber, tahsili olmamakla birlikte Kur’an-ı Kerim okumasını bilen ve “derkenar tefsirlerden mealini anlamaya çalışan”, dindar bir hanımefendi olan babaannesinden aldı. Onun emekleriyle Kur’an okumayı öğrenen Cerrahoğlu, ilkokula başlamadan yedi yaşında Kur’an’ı hatmetti.

Ankara İlahiyat Fakültesi Serüveni

Cerrahoğlu ilkökulu Hendek’te, ortaokulu Adapazarı’nda, liseyi ise İstanbul Kabataş Lisesi fen bölümünde tamamlamıştır. Hem fen bölümünden

mezun olması sebebiyle hem de küçük yaşlardan itibaren eczacı olan amcasının yanında sıkça vakit geçirdiği için İstanbul Üniversitesi Tıp ve Eczacılık bölümlerine müracaat eder. Ancak söz konusu fakültelerin sınırlı öğrenci alması nedeniyle yedekte kalıp kayıt yaptıramayan İsmail Cerrahoğlu *Ulus* gazetesinde Ankara Üniversitesinde İlahiyat Fakültesi açıldığına dair bir ilana rastlar. Dindar olan ailesi ve özellikle babaannesinin teşvikleriyle İlahiyat Fakültesine kayıt yaptırmaya karar verir.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Darülfünun’un 31 Mayıs 1933’te kapatılmasının ardından Türkiye Cumhuriyeti’ndeki ilk ilahiyat fakültesi olma vasfını taşımaktadır. İsmail Cerrahoğlu 1949 açılan bu fakültenin ilk öğrencilerinden biridir. Ne var ki maddi sıkıntılar, barınma problemleri ve ulaşım ile ilgili zorluklardan dolayı öğrenimine bir sene ara vermek zorunda kaldı. Memleketi Hendek’e geri dönen Cerrahoğlu bu süre zarfından İsmail Baykal Hoca’dan *Emsile*, *Bina*, *İzhar*, *Merah*, *Molla Cami* kitaplarını okudu. Arapçasını geliştirirken *Halebi* kitabıyla da fıkıh tedrisatı yaptı. Daha

sonrasında ailesinin teşvi-kiyle üniversite öğrenimine geri döndü.

İsmail Cerrahoğlu bir sene ara verdikten sonra 1950 senesinde İlahiyat Fakültesindeki öğrenimine başlayabildi. Yukarıda aktardığımız üzere dönemin mevcut şartlarında ilahiyat dersleri verecek akademisyen bulunamadığından derslerin çoğu Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesinden alınmaktadır. Temel İslam bilimlerinde ise durum oldukça yetersizdir.

İsmail Hoca mevcut durumu şu şekilde anlatır: “Tefsir, Hadis dersleri şöyle dursun, Kur’an ve Arapça dersleri yoktu.” Cerrahoğlu’nun İlahiyat Fakültesindeki sıra arkadaşları Talat Koçyiğit, Esat Kılıçer, İbrahim Ağâh Çubukçu, Mehmet Sofuoğlu gibi isimlerdir. Cerrahoğlu bu sırada okuldaki temel İslami bilimlerdeki eksiklikten kaynaklanan problemlerden dolayı “Elifi görse, mertek sanır” durumundaki sıra arkadaşlarına kıraat ve Arapça konuları başta olmak üzere yardımcı olmaya çalışıyordu.

Akademik Çalışmaları

İsmail Hoca 1954 yılında İlahiyat Fakültesini bitirince 18 ay yedek subay olarak askerlik yapar. Askerden döndükten sonra Muhammet Tayyip Okıç’tan asistanlık sınavlarının başlayacağına dair bir mektup alır ve tefsir bölümü için imtihana girer. Okıç, Muhammed

Tavit Tanci, Annemarie Schimmel’den oluşan sınav jürisi İsmail Cerrahoğlu’nu asistanlığa kabul eder. Aynı sırada Hüseyin Atay da kelim asistanı olmuştur. 1960 senesinde Tayyip Okıç’ın danışmanlığında *Kur’an Tefsirinin Doğuşu ve Buna Hız Veren Amiller* adlı teziyle doktorasını tamamlar. Bu tez aynı zamanda Cumhuriyet Türkiye’sinde tefsir alanında yapılmış ilk doktora tezidir.

İsmail Cerrahoğlu Talat Koçyiğit, Mehmet Mak-sutoğlu ve Selim Biçer’le Tunus Büyükelçiliği ve Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dekanlığının anlaşması sonucunda akademik çalışma ve eğitim amacıyla Tunus’a gönderilir. Tunus’ta bulunduğu sırada Tahir b. Aşur, Muhammed Fadıl b. Aşur, Ahmed b. Milad, Muhtar b. Mahmud, Arab el- Maciri, Muhammed eş-Şazeli en Neyfer gibi Tunuslu âlimlerden kelim, tefsir, hadis dersleri alır. Ayrıca Habib Burgiba Yaşayan Diller Enstitüsünde Arapça ve Fransızca eğitimi görür. Tunus’ta 20 ay kalan Cerrahoğlu çalışmaları-na Tunus’ta başladığı ve Muhammed Tayyip Okıç’ın danışmanlığında hazırladığı *Yahya b. Sellam ve Tefsir-deki Metodu* teziyle 1967’de doçent olur. 1968-1969 yılları arasında Kayseri Yüksek İslam Enstitüsünde ders verir. İngilizcesini geliştirmek için İngiltere’ye gider, ayrıca İngiltere’de yaklaşık bir yıl kaldığı süre zarfında British Museum Kütüphanesinde araştırmalar yapar.

Türkiye’ye döndükten sonra 1975 yılında profesörlük unvanı kazanır. Erzurum İslami İlimler Fakültesinde iki yıllığına görevlendirilen İsmail Cerrahoğlu 20 ay kadar dekanlık görevini yürütür. Bu sırada Tayyip Okıç ve Muhammed Hamidullah gibi iki müstesna isim de Erzurum’da bulunmaktadır. 1978’de Ankara Üniversite İlahiyat Fakültesine geri döner.

İsmail Hoca Ankara İlahiyat Fakültesinden 1996 yılında 67 yaşında emekli olur. Daha sonra on sene boyunca 2011 yılında kadar yüksek lisans ve doktora derslerine girmeye devam eder. Ne var ki annesiyle eşinin rahatsızlıkları planladığı ilmî çalışmalarını engelledi ve kütüphanesini Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesine bağışladı. Eşinin vefatı sonrası Ankara’dan ayrılıp memleketi Hendek’e geri döndü. Ömrünü tefsir ilmine adanmış İsmail Cerrahoğlu 93 yaşında vefat etti.

İsmail Cerrahoğlu’nun çalışmalarını alanda eksiklik hissettiği konulara yoğunlaştırdı. Bugün ilahiyat fakültelerinde hâlâ ders kitabı olarak okutulan *Tefsir Usûlü* ve *Tefsir Tarihi* en bilinen çalışmalarıdır. Aynı zamanda söz konusu kitaplar alanlarında yazılmış ilk derli toplu eserler olma özelliğine sahiptir. Bunun yanında birçok eser tercüme etmiş ve tahkik çalışmaları yapmıştır.

28 EKİM

ÖDÜL KAZANANLARIN POLİTİK GÖNDERMELERİ

Boğaziçi Film Festivali'nde Semih Kaplanoğlu başkanlığındaki jürinin seçimiyle Selcen Ergun'un ilk uzun metrajı *Kar ve Ayı*, en iyi film başta olmak üzere beş ödül kazandı. Merve Dizdar filmdeki performansı ile en iyi kadın oyuncu, Berkay Ateş de *Karanlık Gece* filmindeki rolüyle en iyi erkek oyuncu seçildi. Festivalde Özcan Alper *Karanlık Gece* filmiyle En İyi Yönetmen Ödülü kazandı. En İyi İlk Film Ödülü *Kabahat* filmiyle Ümran Safter'in olurken En İyi Uluslararası Uzun Metraj Film Ödülü de Fransa, Tunus ve Katar ortak yapımı *Ashkal*'a verildi.

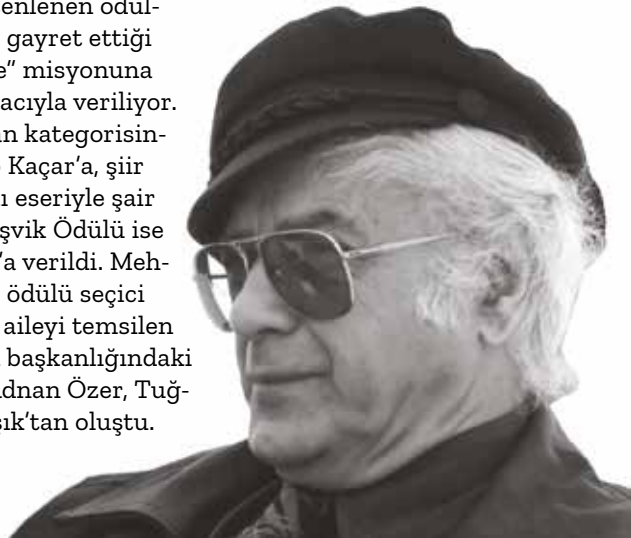
Törende Özcan Alper'in ödülü terör propagandası yapan Türk Tabipleri Birliği Başkanı Şebnem Korur Fincancı'ya ithaf etmesi, oyuncu Burak Haktanır'ın buna itiraz etmesi ve Selcen Ergun'un Haktanır'ı 'eril dil' kullandığı için eleştirmesi tartışma başlattı. Boğaziçi Film Festivali sosyal medyadan bir açıklama yayımlayarak yaşananları kınadı. Açıklamada "10 yıl boyunca herhangi bir ayrım yapmadan, hiç kimseyi ötekileştirmeden katılımcı bir festival olmak için çalıştık. Her zaman sanatçıları ve filmleri önceleyen bir festival olarak ödül törenimizde, ödül kazananların politik göndermeleri ve sloganlarını kınıyor, kültür ve sanat hayatımızın sağlıklı bir zeminde yükselmesi temennisinde bulunuyoruz." dendi.

Bunun ardından ise festivalin gösterim merkezlerinden Kadıköy Sineması da sosyal medyadan "Boğaziçi Film Festivali'ne önümüzdeki yıllarda ev sahipliği yapmayacağımızı, sinema sektörünün tüm paydaşlarına duyururuz." duyurusunu paylaştı.

31 EKİM

ATTILÂ İLHAN EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

Attıla İlhan Bilim Sanat ve Kültür Vakfı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları desteği ile düzenlenen ödüller, yazarın her eserinde öne çıkarmaya gayret ettiği "ulusal kültür bileşimini gerçekleştirme" misyonuna layık olacak eserleri belirgin kılmak amacıyla veriliyor. Vakıftan yapılan açıklamaya göre, roman kategorisinde ödül *Yalnız romanının* yazarı Zeynep Kaçar'a, şiir kategorisinde *Güneş Kalır Bir Başına* adlı eseriyle şair Ömer Erdem'e, İlk Roman Vakıf Özel Teşvik Ödülü ise *Kanat Koparmaca* eseriyle Zekiye Yıldız'a verildi. Mehmet Eroğlu'nun başkanlığındaki roman ödülü seçici kurulunda Faruk Şüyük, Seval Şahin ve aileyi temsilen Ali Cem İlhan yer alırken Metin Celâl'in başkanlığındaki şiir ödülü seçici kurulu ise A. Ali Ural, Adnan Özer, Tuğrul Tanyol ve aileyi temsilen Kerem Alışık'tan oluştu.

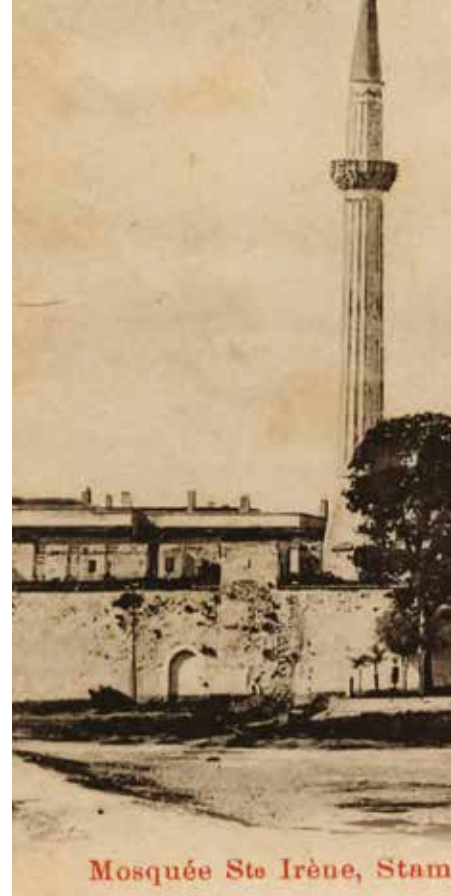

30 EKİM

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TÜRK GÖRSEL SANATLARININ HİKÂYESİ

Türk resim sanatının kalbi diye niteleyebileceğimiz Ankara Resim ve Heykel Müzesinin tematik salonlarında yer alan "Başyapıtlar" sergisi 19. yüzyıldan günümüze Türk resminin hikâyesini sunuyor. Kıymet Giray küratörlüğünde hazırlanan sergi müzenin fiziksel yapısına göre tematik olarak kurgulanan salonlar üzerine kurulmuş. Ziyaretçiler, aralarında Osman Hamdi Bey'den Şeker Ahmet Paşa'ya, Hoca Ali Rıza'dan Şevket Dağ'a, Namık İsmail'den Hikmet Onat'a, Avni Lifij'den Nazmi Ziya Güran'a, Müfide Kadri'den Diyarbakırlı Tahsin'e, Nurullah Berk'ten Ferruh Başağa'ya, Fikret Mualla'dan Abidin Dino'ya, Neşet Günal'dan Neşe Erdok'a, Nuri İyem'den Adnan Çoker'e, İbrahim Çallı'dan Bedri Rahmi Eyüpoğlu'na Feyhaman Duran'dan Erol Akyavaş'a resim sanatının önde gelen isimlerinin paha biçilemez 240 eseri sergileniyor. Küratör Kıymet Giray, kaleme aldığı ve sergiyle aynı ismi taşıyan *Başyapıtlar* kitabında eserlerin hikâyelerinin yanı sıra Türk görsel sanatlar tarihinin bilhassa resim, heykel ve benzeri alanlarda izlenebilen en eski geçmişini gözler önüne seren müzenin tarihçesine de yer verdi.

Mosquée Ste Irène, Stam

31 EKİM

PEREC KARTPOSTALLARI

Kuşağının çok yönlü ve yenilikçi yazarı Georges Perec'in, yakın dostu Italo Calvino'ya ithaf ettiği metinlerin kayıp görselleri için yapılan çağrıya 22 ülkeden gelen cevaplarla ortaya çıkan "Perec Kartpostalları" ilk kez İstanbul'da sergilendi.

Metin ve görsellerin birlikteliğinden keyif alan ve çoğunlukla edebiyattan ilham alan kitap sanatçısı Linda Parr, Perec'in Calvino'ya yazdığı metinlerin kayıp görselleri için bir çağrıda bulundu. İngiltere Batı Üniversitesinden Dr. Sarah Bodman tarafından düzenlenen Kitap Sanatları Bülteni aracılığıyla yapılan çağrıya sanatçılardan yazarlara, öğrencilerden akademisyenlere pek çok cevap geldi. Her bir katılımcı kendisine rastgele atanan bir kartpostal metnini, gerçek kartpostal boyutlarında görselleştirdi ve posta ile Parr'a yolladı. Bu 243 kartpostalın dijital baskıları Türkiye'de ilk kez Kentte Mimarlığa Merhaba buluşması kapsamında İstanbul Planlama Ajansı Kampüste sergilendi.

boul, Constantinople.

Photogr. Andriomenes.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

OZAN TÜRKKAN, ARURA SERGİSİ'NDEN

KASTI

2022

Cumhuriyet Türkiye'sinde Çeviri ve Dil Sorunu

Ümit Aktaş

Koca bir yüzyıl, Osmanlıca ile öztürkçecilik arasındaki gerilim ve çekişme içerisinde geçti, bilim ve felsefe açısından dilin yetkinleştirilmesine dair umutlar ise hep ertelendi. Bir taraf Arapça ve Farsça terimleri korumaya çalışırken diğer taraf ise Batılılaşma adına Fransızcadan itibaren İngilizce ve Almanca terimlerin alınmasına doğru bir yol izledi. Yunanca ve Latince de cabasıdır. Öyle ki çevrilen kitaplardaki özensizlik kadar tarafgirlik de bu dillerin Türkçe üzerindeki baskısını modernliğe ödenmesi zorunlu bir diyet kabul etti. Bu ise Türkçenin bu dillerin baskısı altına girdiği bir sürece yol açarken, bir bilim ve felsefe dili hâline gelmesini de engelledi.

İlk Müspet Adımlar ve Özgün Çalışmalar

Oysa Âkif'in, Nâzım'ın, dilin bu kurucu ozanlarının dilinin o netameli dönemde adım adım ve oldukça *sade* bir biçimde Türkçeleştirdiğini rahatlıkla görebiliriz. Dilin arılaştırılması gibi doğallıktan uzak bir zorakiliğe karşı bu daha olumlu bir tutumdur ama taraflar arasındaki çekişmeler nedeniyle bir türlü itidale ulaşılamaz.

Sözgelimi Elmalılı Hamdi'nin tefsirindeki dilinin Kur'an'ı anlamada sağladığı değişim de ortadadır. Hasan Âli Yücel'in çeviri çabaları da. Sadece dil Türkçeleşmemekte, giderek Türkçe tabirler de üretilmektedir. Yunus Emre'nin dilinin özgünlüğü de o demde yeniden fark edilir. Dildeki yenileşme çabası müziğe ve dilin diğer bağlamsal alanlarına da sirayet eder. Tabi ki belli bir "aranjman" dönemi yaşanır ama bu çaba olumluluğunu yitirmedikçe dili ve beğenileri giderek bir selamete doğru yöneltir.

İklim itidalleştikçe özgün çalışmalar da belirir ve önemli eserler Türkçeye kazandırılır. Sözgelimi Muhammed Esed çevirisi ile de Kur'an'ın çevirisi ve anlaşılmasında, Türkçeleşmenin ötesinde düşünsel bir derinleşmeye doğru giden bir izlek de açılır. Tıpkı Aziz Yardımlı'nın veya Hüsamettin Arslan'ın felsefi çevirilerde açmaya çalıştığı izlekler gibi. Ama akademinin, kültürel iktidarın, muhafazakâr çevrelerin gönül indirmedeği bu cesur adımlar, geniş kitlelerce izlenmez ve bu gayretler topluma mal edilemez. Bir uydurmacılık ve türedilik suçlamaları, çabaları akamete uğratmasa da kuş-

kulu kılar, dahası töhmete uğratar. Geniş kesimlerin katılmadığı bu çabalar ise doğal olarak hep eksik ve desteksiz kalır. Toplumla bütünleşemez. Bir sadeleşme ve yerlileşme çabası olsa da düşünsel ve bilimsel derinleşmeleri güçleştiremez.

Temel sorun salt bir çeviri sorunu olmayıp dilin inkişafı, bilimsel ve felsefi bir dil hâline gelmesi meselesidir. Çeviri ise bazıları bunu muğlak ifadelerle karmaşıktır-salar da özünde yabancı (kaynak) bir dildeki metnin, ulusal (hedef) dilde ifade edilmesi meselesidir. Bu meyanda sözgelimi şiir ya da kutsal bir metin çevril(e) mez itirazının anlamsızlığı da oldukça güzel çevirilerle ortaya konulmaktadır. Tabii ki bu itirazı doğrulayacak bir veçhe de dilin özgün sesindeki tınların nakledilememesiyle ilgilidir. Çünkü özellikle şiir ya da edebiyat sadece söz ya da anlam değil, aynı zamanda ritim ve hatta kelimenin özgün dildeki aktarılamayan çağrışımlarıdır. Ama bu konulardaki itirazları aşacak olan da çevirmenin, dolayısıyla hedef dilin yetkinliğidir. Bu yetkinliğe ise doğal olarak ancak dilin işlekliliğinin sağlanması çabalarıyla ulaşılabilecektir. Mesela Bülent Ecevit'in, Sezai Karakoç'un şiir çevirileri veya Behçet Necatigil'in Knut Hamsun, Cemil Meriç'in Balzac çevirileri gibi. Yahut da şöyle bir itiraz gelebilir: Kutsal metin Tanrı tarafından vahyedilmiş olduğundan, ancak bu dil içerisinde bir

anlama ve etkiye, dahası kutsallığa sahiptir. İncil'in çevirisi yanında Kur'an'ın çevirisi de bunun için uzun yüzyıllar hep engellenmedi mi? Arapça, Latince ya da Aramice kutsal diller olarak addedilmedi mi?

Bu tür itirazlar da temelde anlamaya, anlaşılır kılma sorununa dairdir ki, son yıllardaki çevirilerde Kur'an'ın anlamı, giderek yetkinleşen bir biçimde Türkçeye nakledilmektedir. Şikâyet edilen anlam(a) sorunları ise salt çeviriye ait değil, temelde düşünceye ve güncelleştirilmeye dair sorunlardır ki bu, metnin özgün dili yani günümüz Arap dünyası için de bir sorundur. Bu sorunların aşılması ise metnin bir düşünce nesnesi hâline gelmesi, üzerinde dil bilimsel olduğu kadar düşünsel çabaların yürütülmesiyle mümkündür. Bu ise çeviri kadar yenilikçi okumaların yapılabilmesi, dil kadar düşüncenin de güncellenmesiyle aşılabilecek bir mesele. Oysa bu tip çabalar daha çok İslam'ın ilk yüzyıllarında ve sadece Arapça içerisinde kalınarak sürdürülmüştür. Son birkaç yüzyıl içerisinde ise modernliğin etkisiyle bu çabalar millî diller içerisinde sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu ise meselenin özünün doğrudan belli bir *kutsal* (laştırmış) dil içerisinde kalmakta değil, düşünsel derinleşme, dilin yetkinliği, dikkat, beceri ve deneyimle ilgili olduğunu göstermektedir. Beri yandan bu konuda Arap olmayan bir okuyucunun

anlama güçlükleri, bir Arap için de geçerlidir. Çünkü günümüz Arapçası da metnin özgünlüğünden epeyce uzaklaşmıştır. Tarihselliğe dair anlam sorunları ve muğlaklıkları ise doğrudan dil ile ilgili olmayıp tefekkürle ve anlama çabalarının farklı bilimsel desteklerle beslenmesiyle ilgili evrensel bir meseledir.

Dahası ise bu, kökensel bir yorumlama ve kapalılıkları aşma meselesidir ki, günümüz için belirginleşen bu tip meseleler, düşünsel derinleşmelerin sorunsallaştırıldığı çağımıza, anlamaya ve yorumlamaya dair çabalarla da ilgilidir. Bir açıdan metnin güncellenme, günümüzün anlam dünyasına taşınma çabası olarak bu mesele, çeviriyi de aşan ve özgün bir metnin bu çağın, çağdaşlığın yaklaşımlarıyla bir tür yeniden yapılandırılması ve anlaşılır/anamlı kılınma çabasıdır. Buna ne kadar hakkımız vardır meselesi ise metinle aramızdaki ilişkilerle ilgilidir. Çeviriyi de aşan bir anlama meselesi, metni günümüz dünyasının anlam çerçevesi içerisine sokma, yâd olanı bilişsel bir yakınlığa getirme çabasıdır. Çünkü bir dilden başka bir dile çevrilen ya da bir çağdan başka bir çağa taşınan anlam, kültürel bir coğrafyayı/ tarihi başka bir coğrafyaya/ tarihe taşıma iddiasındadır ve dolayısıyla bu kavramsal mekânın taşınması, mevcut mekâna uyarlanmak gibi maddi olduğu kadar manevi sorunları da dikkate almayı kaçınılmaz kılmaktadır.

Çeviri İmkânsızlığı İması

Çeviri meselesini dillerine dolayanların bir kısmı ise bu konudaki kötü örneklerden yola çıkarak dört başı mamur bir çevirinin imkânsızlığından dem vurmaktalar. Oysa çevirinin yetkinliği kültürel bir inkişafın ötesinde, büyük ölçüde yayınevinin ya da çevirmenin sorumluluğuyla da ilgili. Sözgelimi felsefi veya dinî metinlerdeki kimi kavramların ya da bazı ibarelerin çevril(e)memesi gibi. Bu ise doğal olarak metni anlaşılamaz bir hâle getirmekte. Mütercim ya bazı terimlerin karşılığını bulamadığından, ya metindeki ikincil dilleri bilmediğinden veya metnin özgünlüğüne hâlel gelmesin diye bu tip *zor* ibarelere elini sürmemekte. Ama onun *hiyaneti* zaten tam da bu noktada, bir dili başkasına dönüştürmeye karar vererek başlamış değil midir? Bu ise elbette *masum* bir ihanettir. Metni bir başka dile aktarma çabası ise kusurlardan azade değildir elbette. Bu çaba ister istemez metnin anlamının değiştirilmesi, daraltılması ya da genişletilmesi gibi sorunlara yol açabilecektir. Ama anlama hataları metnin özgün dilinde okunması hâlinde de olabilecektir ve bazı güçlükler dipnotlarla azaltılabilecektir. Anlama çabalarının aşılması ise bu süreçlerden uzak durarak değil, ancak bu gibi çabaların içerisinde gerçekleştirilebilecektir. Yoksa çevirilerden ve an-

lama gayretlerinden uzak durarak, *kutsal* ibarelere el sürmeme ahbine sadık kalınarak değil.

Kimi kitapların çevrilme güçlüğü bahaneleri kadar bazı ibarelerin çevrilemezliği iddiaları ise son yıllardaki *Varlık ve Zaman*, *Ulysses*, *Kantolar* veya Muhammed Esed'in mealinin çeviri örneklikleriyle büyük ölçüde yıkıldı. Kuşkusuz bu çabalar da sorunsuz değil ama deneyim, yeni girişimleri de yüreklendirmekte.

Çeviri çabaları ise çevrilemez olan çetrefil bir terimle, bir temel kavramla karşılaşılana yere kadar zorlanacaktır elbette. Bunlar, her bir dilde karakteristik olan kavramlar, müellifin düşüncesini etrafında örgülediği sorunsal ifade eden kurucu ibareler ya da terimlerdir. Sözgelimi Platon için *İdea*, Hegel için *Geist*, Heidegger için *Dasein* terimleri gibi. Bunlara dair muğlaklıklar ise açıklayıcı dipnotlar düşülerek veya farklı kaynaklara müracaat edilerek aşılabılır. Hatta Kaan H. Ökten, *Varlık ve Zaman* çevirisi için bir okuma kılavuzu bile yayımladı. Ama tüm kavramsal külliyat özgün metinde olduğu gibi bırakılırsa, bu bir felsefi veya bilimsel metnin esasının büsbütün kapalı kalmasıdır ki o zaman da çeviri anlamsızlaşır. Bu meselede gözden ırak tutulamayacak temel tutum, dilin kullanıcılarının dil hakkındaki kararıdır. Yani bilimi, felsefeyi, dini veya kültürü Batı dillerinden veya Arapçadan okurken

oradaki bir tartışmanın dilinin biçimsel özgünlüğüne mi dâhil olacağız yoksa bu anlama faaliyetini, tıpkı Almanlar, Fransızlar veya Araplar gibi kendimize özgü bir biçimde kendi dilimizle mi sürdüreceğiz? Bu konudaki kararsızlık çeviri stratejilerine de yansımakta ve bu nedenle kimileri için kavramsal terimler, kutsal bir dokunulmazlıkla çeviride el sürülemez olarak bırakılmaktadır.

Sözgelimi Heidegger'in *Kant ve Metafizik Problemi* adlı kitabının çevirisinde, benzeri birçok çeviride de olduğu gibi kavramların çevrilmeksizin, kaynak dilde olduğu gibi bırakılması, anlamayı oldukça güçleştirmekte ve Türkçe bir felsefe dili oluşturmadaki gönülsüzlüğü de ele vermekte. Beri yandan çevrilmeden geçilmiş Latince ibareler için bir dipnot bile düşülmeyerek anlam yani çeviri *okuyucunun ferasetine* bırakılmakta. Veya Giorgio Agamben'in *Kutsal İnsan*'ındaki "bir transitus de potentia ad actum" gibi ibareler. Bunlar çeviriyi eksikli kılan ve hatta bunu okuyucuya bırakan ya da bir çeviri imkânsızlığı imasına yol açan sorunlar. Tabii klavye sorunu nedeniyle buraya nakledemediğim Yunanca ibareler de cabası. O zaman ise bu çeviri doğal olarak kendi işlevini ikame edebilmiş değildir.

Oysa sorumlu bir çeviri, kaynak dildeki metnin anlamının, edebî hassasiyetler de göz önünde tutularak hedef dile ve kültüre

taşınmasıdır. Dolayısıyla bu açıdan ne felsefî ne de dinî dokunulmazlığı olan kutsal bir dil ne de yerli dilde ifade edilemeyen bir kavram, düşünce ya da ibare söz konusudur. Bir dilde anlaşılan metin başka bir dilde de anlaşılabilir. Bu açıdan önemli olan sözcükler yeri-ne anlamın esas alınması ve bunun hedef dilde, o dilin özgünlüğü içerisinde ifade edilmesidir. Tabii ki bu bir ustalığı, çevirenin kaynak dildeki anlamı kavranması kadar, belki bundan daha da fazla hedef dil ve düşünce konusundaki ustalığını gerektirir.

İslami yayıncılık da bu açılardan henüz belli bir çeviri yordamı ve buna uygun bir kamusal dil geliştirebilmiş değil. Arapçanın baskısı altındaki dil, çeviri alanı genişletildikçe, giderek Batı dillerinin de baskısı altına girmekte. Kamusal dilin inşasının sorumluluğu ise salt belli kesimlere inhisar edilemez. Sözgelimi *Epistemolojik Bütünlük, İslami Metodolojiye Giriş* adıyla yayımlanan Fethi Hasan Melkâvî'nin kitabındaki terimler: epistemolojik bütünlük metodolojisi, realite, reaktif, pozitif, argüman, analiz, parametre, kozmik, trend, ekol, referans, etimolojik... Kuşkusuz bunların Türkçe karşılıkları var ama ne yazık ki bir biçimde dilimize sirayet eden bu gibi terimler, sanki kullanımları anlatımı daha da güçlendirecek veya zenginleştirecekmiş ya da ibareyi daha da önemli ve etkili kılacakmış gibi her kesim tarafından

ısrarla kullanılmaya devam edilmekte.

Özenli çevirmenler ya da yayıncılar ise bu özel ibareleri en azından dipnotlarla anlaşılabilir hâle getirmekte ve bu sorumluluğu üzerlerine almaktan kaçınmamakta. Aksi hâlde çeviri eksik ve kusurlu kalacaktır. Bu meselede gözden ırak tutulamayacak bir yön ise dilin kullanıcılarının dil hakkındaki kararıdır. Yani bilimi, felsefeyi ve dini Batı dillerinden veya Arapçadan okurken oradaki bir kültürel veya düşünsel çevreye mi dâhil olacağız yoksa bu anlama faaliyetini kendi kültürel çevremize özgü bir biçimde kendi dilimizle mi sürdüreceğiz? Ki aksi bir yaklaşım, bir tür yabancılaşma, bir sömürge edebiyatına dâhilik olacaktır ki bu durumda dilin özerkliği ve yetkinliği iddiasından da vazgeçmiş olacağız.

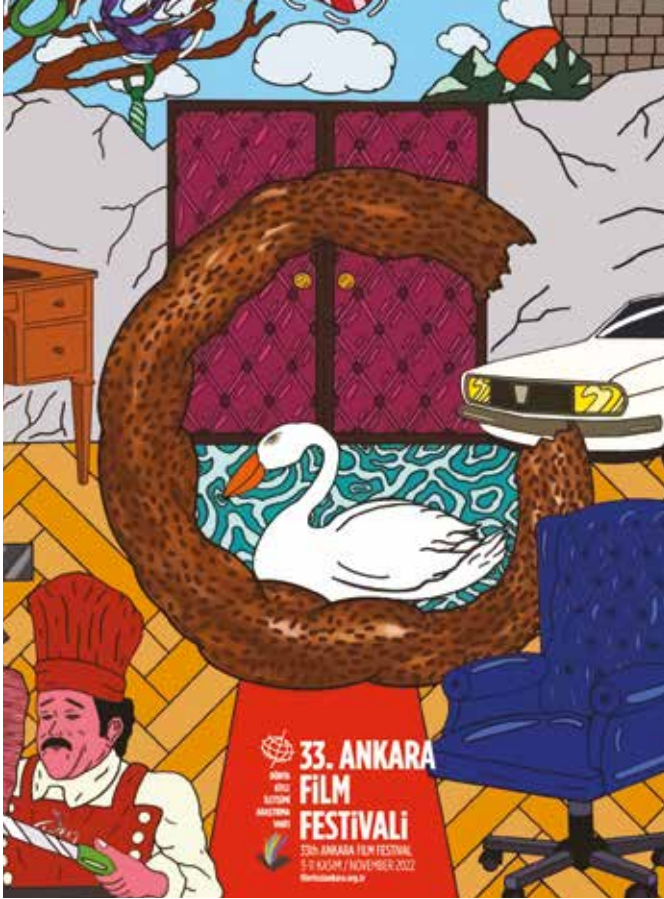
Kendi dilimizle bilme, anlama, düşünme ve eylemeyle, dilin evrensel bir lisan olma kararlılığıyla ilgili bir sorun bu. Bu sorunun aşılması ise temel bir kararlılığı gerektirmekte: Türkçe okumak, düşünmek, bilmek ve bildiğimizle eylemek istiyor muyuz? Bunun kararını verecek olan bizleriz. Ama bu kararı verme sorumluluğu bazı dar mahfillerle, profesyonellerin kamusalılığıyla sınırlı tutulamaz. Bu meselenin sorumluluğu en azından konuyla ilgilenen tüm taraflarca ve hatta tüm toplumca üstlenilerek ortaya asgari ölçekte de olsa bazı ölçüler çıkarılmalıdır. Kuşkusuz ki bu ölçüler

sadece millî, yerel dile ait olmayan, evrensel ölçekteki kıstaslardır. Kısacası bu oldukça önemli mevzu, yaptığı işin önemine ve sorumluluğuna vâkıf, sayıları ise birkaçı geçmeyen yayınevinin ve mütercimnin üzerine bırakılmamalıdır. Bunun için özel teşvikler ve destekler sağlanmalı, bu konuyla ilgilenen kurumlar güçlendirilmelidir.

01 KASIM

ÖMER KOÇ İKSV'NİN BAŞINDA

İKSV Mütevelliler Kurulu, görev süresi dolan Prof. Dr. Münir Ekonomi yerine Koç Holding Yönetim Kurulu Başkanı Ömer M. Koç'un İKSV Mütevelliler Kurulu Başkanlığını üstlenmesine oy birliğiyle karar verdi. Ömer M. Koç, İKSV Mütevelliler Kurulunda başkanlık görevini üstlenmesinin ardından yaptığı açıklamada, "Medeni, çağdaş ve aydın bir Türkiye'nin yolunun eğitim ve sanattan geçtiğine inanıyorum. Ülkemizin kültür ve sanat yaşamına, 50 yıldır paha biçilemez katkılar sağlayan İstanbul Kültür Sanat Vakfının Mütevelliler Kurulu Başkanlığını üstlenecek olmaktan memnuniyet duyuyorum." dedi.

03 KASIM

KİTLE İLETİŞİM ÖDÜLÜ
SEVİN OKYAY'A

Dünya Kitle İletişimi Araştırma Vakfı tarafından 3-11 Kasım tarihleri arasında düzenlenen 33. Ankara Film Festivali'nin Onur Ödülleri belli oldu. Bu yıl kitle iletişim ödülü politika muhabiri olarak başladığı gazeteciliğe kültür sanat alanında yazdığı yazılarla devam eden, Türkiye'nin ilk kadın sinema eleştirmeni olarak bilinen,, birçok kitabın çevirmeni, sinemadan caza, edebiyata kadar pek çok alanda eleştirmenlik yapan, televizyon ve radyo programcısı, yazar Sevin Okyay'a verildi.

01 KASIM

ZKS'de, **Uçurtmanın Kuyruğu** adlı tiyatro seyirciyle buluştu.

03 KASIM

Samed Karagöz **veSanat** söyleşi programında Amira Akbiyikoğlu'nu misafir etti.

04 KASIM

Ömer Faruk Şerifoğlu **Ressam Mehmet Ali Laga'nın Dünyasını Anlamak** söyleşi programında Dr. İlonay Baytar'ı misafir etti.

07 KASIM

“İSTANBUL’DA İSTANBUL” FOTOĞRAF SERGİSİ

İstinye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü tarafından düzenlenen İstanbul konulu fotoğrafları içeren “İstanbul’da İstanbul” sergisi, 26 Ekim-7 Kasım tarihleri arasında sanatseverlerle buluştu. Sergi, İstanbul’da yaşayan yerli ve yabancı öğrencilerin şehirleri ile bağ kurmaları amacıyla açıldı. Ayrıca sergide yer alan iki fotoğrafın hikâyesi de paylaşıldı.

07 KASIM

**DOĞUMUNUN
160. YILINDA
FATMA ALİYE HANIM**

Türkiye’deki ilk profesyonel feminist tiyatro topluluğu olan Tiyatro Boyalı Kuş, doğumunun 160. yılında hayatı boyunca pek çok ilke imza atan Fatma Aliye Hanım’ın hayatını sahneye taşıdı. Jale Karabekir’in yazıp yönettiği *Aliye, Bir Kadın* aynı zamanda Osmanlı’dan Cumhuriyet’e kadın hareketinin izleği.

Aliye
bir kadın

Yılmaz Özakpınar İçin...

Cem Sökmen

Genel bir bakışla Yılmaz Özakpınar'ın eserlerinin iki yönde geliştiği söylenebilir: Birincisi akademik ihtisas sahası olan psikoloji merkezli araştırmaları iken ikinci çerçevede Türk toplumunun İslam medeniyeti zemininde gelişen tarihsel hikâyesini yorumlayan çalışmaları bulunmaktadır. 1990'ların sonlarına doğru çoğalan telif eserleri, Özakpınar'ın düşüncelerinin akademik ve kültürel zeminlerde tartışılmasını beraberinde getirmiştir.

Ben de bir üniversite öğrencisi olarak 1990'ların sonlarında Yılmaz Özakpınar'ın verimleriyle tanıştım, okuduğum ilk eseri *Kültür ve Medeniyet Üzerine Denemeler* adlı kitabı oldu. Özakpınar bu kitabında Mümtaz Turhan ve Erol Güngör başta olmak üzere Ziya Gökalp, Osman Turan gibi Türk tarihini ve toplumunu yorumlama çabası içinde olan isimlerle birlikte bilim zihniyeti, bir parçası olduğu üniversitelerin varlık gayesi, medeniyet ve kültür bağlamında ahlak nizamı ve terbiye gibi konuları ele almıştır. Özakpınar 2000'li yıllarda kültür ve medeniyet kavramlarını merkeze aldığı diğer eserleriyle birlikte bir parça Mümtaz Turhan'ın eserlerine aşina olan ama daha çok Erol Güngör'ün eserlerine

ilgi duyan yeni bir kuşağın bağ kurduğu, okuyucusu olduğu yeni bir isim hâline gelmiştir.

Bu dönemde ülkemizde Osmanlı'dan Cumhuriyet'e uzanan siyasal ve toplumsal yapıdaki sorunların kültür ve medeniyet kavramlarına atıf yaparak çözümlenmeye çalışıldığı çok sayıda yeni çalışma ortaya çıkmakla birlikte Yılmaz Özakpınar'ın eserlerinde ortaya koyduğu düşüncelerin kendine has bir üsluba sahip olduğu kabul görmüştü. Gerçekten de Yılmaz Özakpınar, hocası Mümtaz Turhan'ın ve çalışma arkadaşı merhum Erol Güngör'ün eserlerine benzer bir biçimde kültür ve medeniyet sorunlarımızı uzmanı olduğu psikoloji ve sosyal psikoloji alanlarının süzgecinden geçiriyor, öne sürdüğü fikirlerin uzun düşünme süreçlerinin mahsulü olduğunu okuyucuya hissettiriyordu.

Kavramları açıklayış biçimi, Yılmaz Özakpınar'ın metinlerini sadece okunan ve bir kısmı hafızaya dâhil edilebilen cümleler olmaksızın çıkarıyor, öğrenmenin ve düşünmenin yollarını idrak ettiren bir okuyazar karşılaşmasının altyapısını oluşturuyordu. Özakpınar'ın kültür ve medeniyet kavramlarını açıkladığı eserlerine kısa bir bakış

onun düşünmeyi kalıcı bir özellik hâline getirmek için gösterdiği gayreti açıklığa kavuşturacaktır.

Gerek Mümtaz Turhan'ın gerek Erol Güngör'ün eserlerinde yazıldıkları dönemin atmosferine bağlı olarak birtakım güncel sorunlara değinen ve bugün için geçerliliğini yitirmiş düşünceler vardır. Ancak bu iki ismin eserlerinde bunların yanında okuyucuya düşünmeyi ve düşünmenin yollarını öğreten bir derinlik bulunur. Bu derinlik, böyle isimlerin eserlerini uzun yıllar boyunca başvurulmaktan kaçılmayacak kaynaklar olarak zihinlere kazır. Bu düşünce geleneğinin bir parçası olan Yılmaz Özakpınar'ın eserlerinin de sorunları ele alış tarzıyla, eleştirileri ve teklifleriyle önümüzdeki yıllarda yenisinden yorumlanacağı söylenebilir.

Benim Yılmaz Özakpınar Hoca'yla ilk temasım, 31 Ekim 2001'de Türk Edebiyatı Vakfının "Çarşamba Sohbetleri" dâhilinde verdiği "İnsan Zihni ve Sanat" başlıklı konferansla oldu. Orada kendisiyle tanışıp, başta *İslam Medeniyeti ve Türk Kültürü* olmak üzere, okuduğum kitaplarını kendisine imzalatma şansı buldum. Daha sonra 2000'li yıllar boyunca Özakpınar'ı zaman zaman misafir olduğu Kültür Ocağı Vakfı, İstanbul Türk Ocağı, Kubbealtı Vakfı gibi mekânlarda dinledim. Özakpınar, önceleri benim gibi Erol Güngör'den etkilenmiş pek çok kişi için Erol Hoca'nın

yadigârı gibi görülüyordu ama yıllar içinde eserleri ve yeni konuşmalarıyla hemhâl olmak onun kalbimizdeki yerini belirginleştirdi ve sağlamlaştırdı. Kaderin ilginç bir tesadüfû ile Yılmaz Özakpınar ile ikinci karşılaşmamız 2002 kışının karlı günlerinden birinde Aksaray'da olmuştu. Rahmetli Hoca, şimdi bulunmayan Yusufpaşa Köprüsü'nden inerken buzlu merdivenlerden düşmüş, ben de yardıma koşmuştum. Kendisini ayağa kaldırdıktan sonra bir daha tanışmış olduk. Yılmaz Hoca, düştüğü yerde kendisini kaldıranın onu tanıyan, kitaplarını okuyan bir genç olduğunu görünce -söylediği cümleyi aktarabilecek kadar hatırlamıyorum ama- düşmenin şaşkınlığından başka bir şaşkınlığa geçtiğini ifade etmişti.

2009 yılının ilk günlerinde Ötüken Neşriyatta çalışmaya başlayınca Yılmaz Özakpınar Hoca'yla olan okur-yazar tanışıklığı artık editör-yazar ilişkisini de yanına katmıştı. Yılmaz Özakpınar'ın *Kültür ve Medeniyet Üzerine Dene-meler* kitabıyla başlattığı ve 2000'li yıllarda peş peşe yeni kitaplarla güçlenen Ötüken Neşriyat yazarlığı, onunla temasları arttırbilmemi sağlamıştı. Rahmetli Özakpınar, düşünce üretimindeki titizliğini kitaplarının yeni baskılarının hazırlanma aşamasında da gösterdiği için yayınevinde çalıştığım süre içinde ziyaretlerini, kitap işlerinin ötesinde sohbetlere çevirme imkânı buldum. Bu

sohbetler kitaplarında öne çıkan bazı kavramlar ve Hoca'nın tespitleri etrafında geliyordu. Ne yazık ki o zamanlarda bu sohbetleri kayıt altına almak aklıma gelmemişti.

Yılmaz Özakpınar bir hoca ve mütefekkir olarak üniversitede ve Türk düşünce hayatında değerli izler bıraktı. Onu andıkça üzüldüğüm bir şey daha var ki, o da bir kitap düşünce-siyle ilgili: Yılmaz Hoca ile bir görüşmemizde hatıralarını yazmasını teklif etmiş, olumsuz cevap almıştım. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İngiltere, Almanya, ABD, 1982-1988 arasında merhum Erol Güngör'ün teklifiyle bulunduğu Selçuk Üniversitesi gibi zengin bir akademi ve hayat tecrübesinden süzülenlerin onunla birlikte gitmemesini istemiştim. Ama bu işi gerçekleştiremedik. Böyle durumlarda elden "vardır hocanın bir bildiği" demekten başka bir şey gelmiyor. Özakpınar'dan bana neler kaldı diye düşündüğümde onun bilimin üretimi ve gelişimi bağlamında daima yenilenmeye, yeni bakış açılarına, hakikat arayışının öğretmen ve öğrencinin birlikte yapacağı bir iş olduğuna yaptığı vurgular aklıma geliyor.

10 KASIM SELANİK'TEN ANITKABİR'E

Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesinde, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün hayat hikâyesinin anlatıldığı "Selanik'ten Anıtkabir'e Gazi Mustafa Kemal Atatürk" isimli fotoğraf sergisi açıldı. Sergide Atatürk'ün nadir bilinen, daha çok ailesi ve sosyal hayatına ilişkin 133 fotoğraf yer aldı. Sergideki Atatürk'ün Yeniçeri kıyafeti ile baloda çekildiği fotoğraf dikkat çekti. Yine sergide, Atatürk'ün eşi Latife Hanım ile yaptığı ziyaretler ve gençlik döneminde Libya, Şam ile Balkanlar'da çekilmiş fotoğrafları bulunuyor. Atatürk'ün ölümünün ardından düzenlenen törene ilişkin fotoğraflar da sergilendi. Atatürk'ün ailesi ile yakın çevresinin fotoğraflarının da olduğu sergi, Kasım ayı sonuna kadar ziyaret edilebildi. Ayrıca sergideki fotoğraflar, kitap hâline getirilip basıldı.

10 KASIM

İKİ HEYKELCİK İLK KEZ SERGİDE

İzmir Arkeoloji Müzesinin "12 Ay 12 Sergi" projesi ile müze envanterine kayıtlı olup daha önce sergiye çıkarılmamış eserler ziyaretçilerle buluşturuluyor. Bu kapsamda Helenistik döneme ait pişmiş topraktan yapılmış iki eser, ilk kez sergilendi.

08 KASIM

ZKS'de Prof. Dr. Ömer Türker, **İhyâ Okumaları** seminerini gerçekleştirdi.

11 KASIM

ZKS'de, **Bize Şairden Bahset** söyleşi programı gerçekleşti. Şair Zeynep Arkan'ın sunduğu programa şair Furkan Çalışkan konuk oldu.

12 KASIM

Nağmedar'da **Hak Yolcusu** konseri icra edildi.

10 KASIM

AGÂH ÖZGÜÇ ANISINA

Gazeteci, sinema yazarı Agâh Özgüç, Türk sinema tarihine dair filmlerin kendi sahiplerinin bile unuttuğu detayları bilen, Yeşilçam döneminin görsel ve işitsel hafızasıydı. Handan Kümbetlioğlu'nun yönetmenliğini üstlendiği *Perdede Işık İzi* Agâh Özgüç adlı belgesel Özgüç'ün ilk gençlik yıllarından günümüze kadar uzanan yaşamını ele alırken; ailesi, yakınları ve dostlarıyla onun bakışını, sinemaya olan sevgi ve emeğini izleyiciye aktarıyor. 33. Ankara Film Festivali'nde 10 Kasım'da filmin gösterimi öncesinde Olkan Özyurt bir sunum yaptı. Gösterim sonrasında yönetmenin katılımıyla düzenlenen söyleşide Agâh Özgüç'ün sinemamıza ve bize kattıkları konuşuldu.

12 KASIM

KÜLTÜREL MİRAS
BULUŞMASI

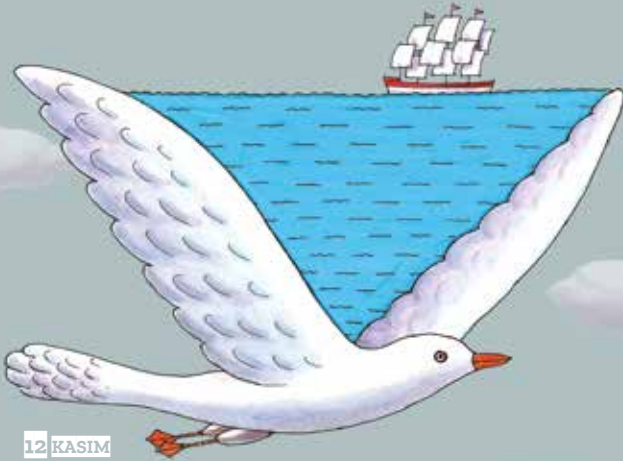
Kültürel Miras Buluşmaları'nın beşincisi 12 Kasım'da Kırşehir Kaman'da gerçekleştirildi. Kalehöyük Kazısı'nda 1987'den bu yana görev yapan Japon Anadolu Arkeoloji Enstitüsü Başkanı Dr. Sachihito Omura, Anadolu ve Kaman'ı "Her şeyin başladığı yer!" diye tanımladı; bu yüzden on yıllardır bu bölgede çalıştıklarını anlattı.

Fatih Mehmet Sancaktar, ZKS'de Cumhuriyet'in 100. yılına girdiğimiz şu günlerde, sezon boyunca bu dönemin hikâyesinin anlatıldığı "Tarih Sohbetleri"nin bu ayki konuğu oldu. Ahmet Taşağıl'ın sunduğu programda Sancaktar, Osmanlı'da demokratikleşme çabalarının başlaması ile ilgili süreci özetledi. Devamında ise I. Meşrutiyet'ten başlayarak demokratikleşme çabalarının etkileri ve görünimleri hakkında bilgi verdi.

15 KASIM

OSMANLI'DA DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

12 KASIM

AKDENİZ SİNEMALARI BULUŞMASI

Direktörlüğünü Vecdi Sayar'ın üstlendiği İzmir Uluslararası Akdeniz Sinemaları Buluşması'na İspanya'dan Malta'ya, Slovenya'dan Tunus'a, Yunanistan'da Suriye'ye Akdeniz'in güney ve kuzeyinden 30 ülke katıldı. 7- 12 Kasım tarihleri arasındaki festival 34 uzun metrajlı filmi bir araya getirirken bunların çoğunluğu 2021 ve 2022 yapımı olma özelliği taşıdı. İzmir Sanat, Institut français İzmir ve Mimarlık Merkezinde yapılan festivalin "Sinemamızdan" başlıklı bölümü Türk sinemasının son dönem dikkat çeken örneklerinden bir seçki sundu. Festivalde Emre Kayış'ın *Anadolu Leoparı* (2021), Ferit Karahan'ın *Okul Tıraşı* (2021), Selman Nacar'ın *İki Şafak Arasında* (2021) ve Nesimi Yetik'in *Dirlik Düzenlik* (2020) adlı filmleri izlendi. "Anısına" bölümünde ise Erden Kıral'ın *Vicdan* (2008) ve *Gece* (2014) adlı filmleri gösterildi.

14 KASIM

ŞEHİRİ DENEYİMLEME YÖNTEMLERİ

Yeni nesil sanat ve tasarım platformu Mercado; Esk Reyn, Max on Duty ve Gamze Yalçın'ın işlerinden oluşan "Urbanscapes" adlı sergiyi Artweeks kapsamında 2-14 Kasım tarihleri arasında sanatseverlerle buluşturdu. Multidisipliner üç sokak sanatçısı Esk Reyn, Max on Duty ve Gamze Yalçın, şehir kimliğine dair farklı odakları ilham alarak kurguladıkları eserlerle, bulundukları alana ilişkin kendi çözümlemelerini ortaya koyuyorlar. Kamusal alanda ve büyük ölçekte ürettikleri projelerle şehri deneyimleme yöntemlerine ilişkin farklı üsluplarla ilerleyen sanatçılar, "Urbanscapes" sergisi ile şehrin yapısına dair başlık ve ölçekleri içerik açısından da çeşitlendirerek, birleşimlerinde alternatif yaklaşımlar sunuyor.

13 KASIM

KAÇIRILAN ALTI TARİHî ESER YENİDEN AİT OLDUĞU YERDE

Türkiye'de bulunan antik kentlerden yıllar önce yağmalanarak ABD'ye götürülen ve dokuz parçadan oluşan altı eser, ABD ve Türkiye'nin ortak çalışması ile yeniden ait oldukları yere kazandırıldı. "Lucius Verus Heykeli", "Attis Heykelciği", "Apollon Heykelciği", "Kusura Tipi", "Düver Pişmiş Toprak" levhası ve dört adet sütunlu lahit parçaları Antalya Müze Müdürlüğünde yapılan törenin ardından tanıtıldı.

11-15 Kasım tarihleri arasında üçüncü kez sinemaseverlerle buluşan Esenler Film Günleri, İrlanda sinemasını canlı tutmaya çalışan usta sinemacı Jim Sheridan'ı ağırladı. *Sol Ayağım*, *Babam İçin* ve *Yeni Bir Ülkede* filmleriyle sinemaya unutulmaz yapımlar armağan eden Sheridan'a Esenler Film Günleri'nin açılış töreninde Onur Ödülü takdim edildi. Dr. Kadir Topbaş Kültür ve Sanat Merkezinde *Yeni Bir Ülkede* filminin özel gösterimi yapıldı. Ardından Jim Sheridan ile Kısa Film Yarışması Koordinatörü Rabia Bulut'un moderatörlüğünde bir söyleşi gerçekleştirildi.

15 KASIM

ESENLER FİLM GÜNLERİ

TEHLİKEYİ HATIRLATAN DERGİ

Genel yayın yönetmenliğini M. Burak Çelik'in, sorumlu yazı işleri müdürlüğünü Kadir Tepe'nin yürüttüğü iki aylık edebiyat ve fikir dergisi *Ruhsatsız*, yayım hayatına başladı.

Derginin sloganı olan "Dinozorlar giremez!" ifadesine binaen M. Burak Çelik, ilk sayının giriş yazısında şu noktaya dikkat çekiyor: "*Ruhsatsız*, güvenli limanlarda gezinen edebiyat camiasına tehlikeyi hatırlatmak istiyor. Silahın görüldüğü anda yarattığı tehlike ve gerginlik. Şiir patlamasıyla değil görünmesiyle gerginlik veren bir metindir çünkü. Edebiyatın diğer türlerinin de buna yaklaşması gerektiğini düşünüyorum."

12 KASIM

ZKS'de **Özgün** konseri icra edildi.

14 KASIM

Zeynep Türkoğlu, **Zeytinburnu Kitapçısı Buluşmaları** söyleşi programında yazar Prof Dr. Pınar Ülgen'i misafir etti.

16 KASIM

ZKS'de **İstanbul Devlet Türk Halk Müziği Korosu** sahne aldı.

Türkiye’de Mektup ve Mektup Yayıncılığı

Erol Cihangir

Mektup, yazılı bir edebiyat ürünü olmadan önce salt bir “metin” kabul edildiği takdirde bidayetinde bugünkü anlamından hayli uzaktı. Mektuptan ziyade bir iletişim aracı olarak kullanılmakta hatta bundan mülhem Türk yazılı kültürüne “hat”, daha sonraları “hatt-ı hümayun” terimiyle de tesmiye edilen resmî ve siyasi yazışma stiliydi. Buna karşılık, biraz daha özel ve kısa bilgilendirmeye “nâme” adı verildiği görülür ki, mektup bu hâliyle işlevseldir. Tabiatıyla, yazılı bir iletişim aracı olarak diplomatik ilişkilerden başlayıp idari ve mülki yazışmalarla devam eden bu yazılı haberleşme şekli zamanla gerek icra ettiği işlev itibarıyla, gerekse edebî yönüyle kültür dilinin kemale ulaşmasıyla kendini zenginleştirmiş, salt bir haberleşme metni olmaktan çıkmış, kendine mahsus edebî bir tür hâline gelmiştir.

Edebiyat tarihçiliği açısından Türk edebiyatında belli bir disiplin içinde mek-

tup türü üzerine ilk ciddi kritik Orhan Şaik Gökyay tarafından yapılır. Mektubu güzel, düzyazı yazma sanatı (*inşâ*) olarak gören Gökyay, “Tanzimat’a Kadar Türk Edebiyatında Mektuplar”ı ele alan yazısında mektupların yazıya geçmiş ilk örnekleri olarak münşeât kitaplarındaki metinleri zikreder. Güzel bir düzyazı yazma sanatını içeren bu metinleri dil ve üslup yönünden incelemeye tabi tutan Gökyay, bundan hareketle Osmanlı padişahlarının resmî yazışmalarından (*Münşeâtü’s-Salâtin*) Lami Çelebi, Ragıp Paşa, Şeyhülislam Ebussud, Veysi, Nabi ve Nergisi’yle, alanında müstesna bir yer tutan Fuzuli’nin *Şikayetnâme* adlı eserinden bahseder.

Zamanın kültür ve geleceğine uygun olarak, yazar kişinin bilgi, görgü, kültür seviyesi, yazanla gönderilen arasındaki yakınlık derecesine göre üslup ve dil değişiklik gösterdiğine vurgu yapar. Tanzimat’a kadar mektup türünün içine pek çok değişik konuların dâhil edildiği bu varakalar; klasik dönemde mektubu yazanla, yazılanın durumu göz önüne alınarak dostluk, kardeşlik, sevgi belirten mektuplar muhabbetnâme, meveddetnâme, uhuvvet-

nâme adını alır. Makam, mevki durumlarına göre arıza, kaime, şukka, nâme, uhuvvetnâme, muhabbetnâme, meveddenâme, tezkire, varakpare, kâğıt gibi hemen bütün terimler genel manada mektuptur. Konularına göre bunlar arzihâl, tebriknâme, tehniyenâme, taziyenâme, cevapnâme, teşekkür, takriz, davetname, niyaznâme, tezkire, müzekkere gibi adlarla anılır.

Tanzimat sonrası Şinasi’ye atıf yapan incelemelere göre mektuplar dil ve üslup açısından yeni nesir anlayışıyla değişiklik gösterir. Geçmişin sanat endişesi ve üslup meselesi yerini kompozisyon ve içerik sorununa bırakırken toplumsal bir işlev üstlenmesiyle yayımlanması gündeme gelir.

Tanzimat’tan Cumhuriyet’e

Batılılaşma maceramızda basın-yayın organlarının toplumsal dönüşümde oynadığı rolün peş peşe yayın hayatına giren gazete, dergi ve kitap yayıncılığına, mektup serlevhalı makale, seyahat intibaları, denemeler, günlük ve hatırat niteliği taşıyan mektuplar eklenecektir. Bu aşamada tanınmış ecnebi yazarlarının da mektup niteliği

taşıyan, mesela Jean-Jacques Rousseau'nun, Alexandre Dumas Fils'in mektupları Türkçeye tercüme edilerek yayımlanır.

Dönemin getirdiği sosyal ve siyasi çalkantılarla birlikte Avrupa merkezli "aydınlanmacılığın" Türk münevver çevrelerinde yarattığı akis, pek çok sahada olduğu gibi siyaset ve edebiyat alanında da tartışma ortamı yaratması en çok kendini bu edebî yazışmalarda gösterecektir. Bunda muhtemelen akademik yazım biçiminin yarattığı kural ve sınırlılığa karşı, serbest yazmanın rahatlığı da vardır. Ebüzziya Tevfik'in *Numûne-i Edebiyat-ı Osmaniye* veya Ziya Paşa ile Namık Kemal arasındaki *Tahrib-i Harabat* ve *Takib-i Harabat* (1885), Namık Kemal'in İrfan Paşa'ya *Mektuplar* (1885), Recaizade'nin *Mes Prisons* (1869) adlı çevirisiyle ilgili olarak yazdığı *Mes Prisons Muahazenâmesi* (1885), Muallim Naci ile Şeyh Vaffi'nin o dönem şiiriyle ilgili görüşlerini ortaya koyan on iki mektuptan müteşekkil *Şöyle Böyle* (1886), Muallim Naci'nin Beşir Fuad'a yazdığı *Victor Hugo* monografisi münasebetiyle yedi mektupluk *İntikad* (1888), Corneille'nin *Cid*'ini tenkitli özet şeklinde yayımlayan Ahmet Mithat'ın Sait Bey ile olan mektuplarını bir araya getiren *Sait Beyefendi Hazretlerine Cevap* (1898), Ali Canip'in Cenap Şahabettin ile dilde sadelik ve Türkçülük konularını içeren *Millî Edebiyat Meselesi ve Cenap Bey'le Münakaşalarım*

(1918), Cenap Şahabettin'in mizah üslubuyla yazdığı "Oğluma Mektup" başlıklı altındaki didaktik tarzda kaleme aldığı *Evrâk-ı Eyyam* (1915) bu türden mektuplara ve mektup yayıncılığına örnek teşkil eder.

Birinci Dünya Savaşı'na takaddüm eden yıllarda, savaş şartlarının gereği olarak edebiyat çevrelerinde her şeyde olduğu gibi mektup yayıncılığında da bir duraklama görülür. Devletin pek çok cephede savaştığı o yıllara ait mektuplar, hatırat ve günlükler daha ziyade savaş sonrasında yayımlanmayı bekleyecektir. Malum cepheden gönderilen mektuplar, askerlerin şahsi duygu ve düşüncelerini yansıtırken, edipler daha ziyade millete direnme gücü verecek hamasi duygularını içeren şiir ve nutuk iratları veya benzeri cephe intibalarını içerir.

Cumhuriyet döneminde millî edebiyata geçişle oldukça zengin bir külliyat oluşturan mektuplar yayımlanmaya başlar. Bunlar içinde salt edebiyat/sanat görüşlerini içeren edebî mektuplar yanında, mektup adı altında kaleme alınan romanlara, seyahat intibalarını içerenlere ve manzum tarzda kaleme alınan mektuplara rastlanır. Ancak Fevziye A. Tansel tarafından derlenip yayımlanan Namık Kemal'in hususi mektuplarıyla, Ziya Gökalp'in *Limni ve Malta Mektupları* yanında Abdülhak Hamit Tarhan'ın *Mektuplar*'ıyla Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Zey-

nep Kerman tarafından hazırlanan mektuplarının edebiyat tarihimizde özel bir yere sahip olduğunu belirtmek gerekir. Elbette, mektup örnekleri anılan eserlerle sınırlı kalmayacak kadar zengindir. Nâzım Hikmet'in *Kemal Tahir'e Mahpushane Mektupları*, Kemal Tahir'in *Fatma İrfan'a Mektuplar*, Memduh Şevket Esendal'ın *Kızıma Mektuplar*, Bedri Rahmi'nin *Biz Mektup Yazardık*, Cahit Sıtkı Tarancı'nın *Ziya'ya Mektuplar*'ı, Yaşar Nabi'nin *Dost Mektuplar*'ı, Atsız'ın *Mektupları*, Attilâ İlhan'a *Mektuplar*, Halit Refiğ'e *Mektuplar* örneklerindeki gibi eser listesini uzatmak mümkündür.

Mektup Yayıncılığının Problemleri

Hiç kuşkusuz mektuplar, ister şahsi olmakla mahrem bilgileri içersin ister edebî, siyasi ve toplumsal tartışmaları içeriyor olsun, her hâlükârda içinde yaşadığımız toplumun hayatı ve bu hayat şartlarının bir yansımasıdır. Bu itibarla entelektüeller arasında yazılan mektuplar kadar uzak bir diyardan eşe, dosta yollanan bir mektupla, bir askerın kışladan baba ocağına yazdığı bir mektup aynı derecede dikkate değerdir. Zira tarihe intikal etmemiş meçhul bir olaya veya olguya bir mektubun satır aralarında rastlanabilir. Böylece unutulmuş veya kullanımdan düşmüş bir kelime veya terkipten ha-

berdar olunması edebiyata, folklorla, monografi çalışmalarına ve kültüre kaynaklık edebilir. Bu itibarla çoğu zaman toplumsal, edebî, estetik veya tarihi bir gerçeği mektuplarda bulabiliriz. Elbette, mektupların şahsi duygu ve düşünceleri yazılı kayda geçirmesi hasebiyle subjektif duygular taşıdığını da göz ardı etmemek gerekir.

Edebî bir tür olmanın ötesinde işlev yönüyle ele alındığında mektubun ilk akla gelen yanı yayımlanıp yayımlanmadığı olacaktır. Elbette mektubun basılabilmesi için ilk iş söz konusu mektupların derlenip toparlanmasıdır. Çoğu zaman tecessüs sahibi bir derleyici yahut yayıncı tarafından -mektuplar genellikle öldükten sonra yayınlandığından- toparlanma çabasına girildiğinde ilk önce çeşitli kimselerin veya varislerin ellerinde bulunan mektupların verilip verilmeme sorunuyla karşılaşılır. Zira kimi zaman şahsi sebepler, kimi zaman ticari kaygılarla mektuplar toparlanamamaktadır. Sonra bir şekilde kayıp mektuplar (çeşitli sebeplerle, çalınan veya verilmeyen) gündeme gelir ki bunun için yapılabilecek bir şey yoktur. Hatta bu sebeple pek çok mektubun yıllar sonra çatı katlarında toprak içinde bir terekeden yahut bir kâğıt deposunda tesadüfen ortaya çıktığı vakidir.

Öte yandan mektupların yayın aşamasında edisyon kritiğe tabi tutulmadığını görüyoruz. Mektup kitapla-

rının gerek bazı çalışmalara kaynak olmasına, gerekse yazıldığı dönemin kişilerini, olaylarını aksettirmesine rağmen okuyucular tarafından gereken ilgiyi görmediği söylenebilir. Bir başka mesele ise sahiplerinin ölümü üzerine belli kurumların arşivine gönderilen mektupların en azından araştırmacılara açılmamasıdır. Bu yönüyle mektup yayıncılığı, edebiyat ve kültür tarihi açısından önem arz etmesine rağmen, tetkik ve tahkik edilme noktasında hemen hemen hiçbir çalışmaya tabi tutulmamaktadır. Bu yüzden edebiyat tarihindeki yeri boş kaldığı gibi yayımlanması da keyfe keder devam etmektedir.

Pek tabii olarak internetin günlük hayatımıza girdiği dikkate alındığında, mektup, ister bir haberleşme vasıtası ister herhangi bir konuda fikir teatisi maksadıyla olsun, sanal dünyanın sağladığı pratik kolaylığa kurban gitmektedir. Kolaylığın “kolaycılık” yarattığı malumdur: fikirlerde kolaycılık, samimiyette kolaycılık, ilimde kolaycılık vb. Kolaylıkla, kolaycılık arasındaki semantik bağın idrakiyle ifade etmeye çalıştığımız bu durumda yeniden bir mektup ve mektuplaşma yaratılabilir mi sorusunun elbette suyun akışını tersine çevirmeye davet içerdiğinin farkındayım. Yine de yakın geçmişle, gelecek arasında bir köprü kurmak açısından mektuplaşma sosyal medya üzerinden yapılan nitelikli paylaşımlarla denenebilir.

Zira uzak gelecekte, bugün sosyal medyada hangi bağlamda, ne sebeple yazılıp söylendiği bilinmeyen kısa mesajlar, gelecekte geçmişe dönüşecek olan yaşadığımız zamana ait hemen hemen hiçbir miras bırakmayacaktır.

Günümüzde çoğu zaman ticari getirisiyle düşünülen yayın faaliyetleri içerisinde kıyıda köşede kalmış, geçmişin hatıraları yanında, hafızasını taşıyan her cinsten mektubun (asker mektupları, gurbet mektupları, edebî ve siyasi mektuplaşmalar) müstakil olarak derlenip yayımlanması kültür müessesesi olma iddiasındaki yayınevlerinin de birinci dereceden görevi olmalıdır. Bunun için özendirici mahiyette, gerek yayıncılık kuruluşları gerekse edebiyat dernek, vakıf ve dergileri tarafından çeşitli vesilelerle düzenlenen yarışmaların benzeri, mektup türü için de düzenlendiğinde, mektup yeni bir çehre ile yeni nesillerin edebiyat diline dönüşebilir.

17 KASIM
SESLER BOĞUK,
GÖRÜNTÜLER FLU

Çağdaş resim sanatının dikkat çeken isimlerinden Ayşe Betil'in insana bambaşka bir açıdan yaklaştığı, ilk bakışta görünmeyeni derin bir bakış açısıyla ortaya koyduğu ilk kişisel sergisi "Ellerimde İnsan Lekeleri", 11-17 Kasım tarihlerinde İstanbul Ortaköy'deki Hüsrev Kethüda Hamamı'nda koleksiyoncular ve sanatseverlerle buluştu. İnsanı âdeta kendi iç dünyasıyla buluşturan sergi, tuvale dökülen her bir rengin kendi anlamının ötesinde bambaşka anlamlara kavuştuğu, uzun süre akıllardan çıkmayacak bir görsellik sundu.

18 KASIM ARKEOLOJİK MİRASA AKADEMİK BAKIŞ

İstanbul İtalyan Kültür Merkezinde düzenlenen arkeoloji odaklı sempozyum 17-18 Kasım tarihlerinde yapıldı. Arkeologlar etkinlik boyunca kazıları, keşif sürecini, buluntuları ve hedeflerini anlattı. Anadolu'daki en önemli İtalyan arkeoloji misyonları arasında Malatya-Arslantepe, Gaziantep-Karkamış, Yozgat-Uşaklı Höyük, Niğde-Kınık Höyük, Mersin-Yumuktepe, Kayseri-Kultepe ve Mersin-Elaiussa yer alıyor.

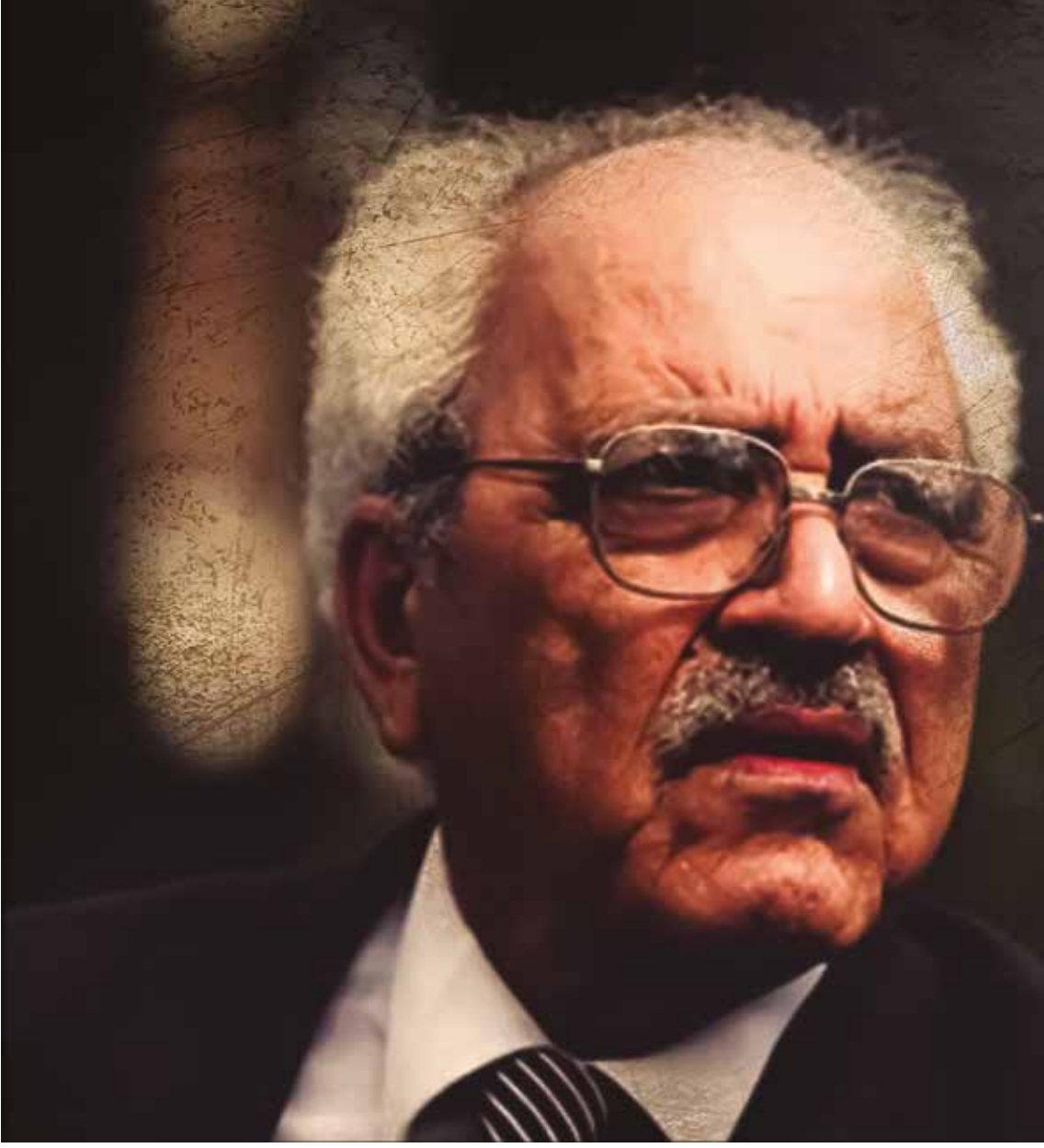
Sempozyumda, Frigya'nın Hierapolis'i, Elaiussa Sebaste kazıları, Porsuk Zeyve Höyük'ün Demir Çağı'ndaki işgalinin tarihi rekonstrüksiyonu için yeni bir araştırma, Hattuşaş bölgesinin analitik temsili için arkeolojik araştırma ve dijital diller, Uşaklı Höyük'te İtalyan-Türk ekibinin araştırmaları ve Bozok yöresi kültürel mirasının geliştirilmesine katkıları, Karkamış'ta halka yönelik arkeoloji: sürekli değişen bir arkeolojik parkta stratejiler, sonuçlar ve sorunlar gibi konular da ele alındı.

19 KASIM

İKLİM KRİZİ VE YAYINCILIK

Zeynep Cemali Edebiyat Günü 12. yılında odağına iklim krizini ve yayıncılığı aldı. Konferansın küratörü ve iklim değişikliği uzmanı Naz Beykan'ın sunumuyla başlayan programa yazar Latife Tekin'in yanı sıra kâğıt sektöründen Beyza Bozkurt Elbingil katıldı.

Mütefekkir şair Sezai Karakoç, vefatının birinci yılında ZKS'de bir sempozyumla anıldı. Karakoç'un şairliği, şiirleri ve düşünce dünyasının çeşitli yönleriyle ele alındığı sempozyum iki gün sürdü. Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, açılış konuşmasında "hatırla-

mak" vurgusuyla ZKS'deki sempozyumların kültür, sanat ve fikir dünyamızın büyüklerinin hatırlanmasında üstlendiği vazifenin önemini dile getirdi. İlk oturumda Prof. Dr. Feridun Yılmaz, Prof. Dr. Kurtuluş Kayalı, Doç. Dr. Mehmet Bedri Mermutlu ve Dr. Alim Kahraman

konuştu. "Mütefekkir Şairin Dünyası" başlığıyla düzenlenen oturumun başkanlığını ise Prof. Dr. Turan Karataş üstlendi.

Prof. Dr. Yakup Çelik'in oturum başkanlığını yaptığı "Sezai Karakoç Şiiri Ne Söyler?" başlıklı ikinci oturumda Prof. Dr. Alaattin Karaca, Hayriye Ünal,

19 KASIM

MÜTEFEKKİR ŞAİR

ANILDI

Ali Emre ve Ömer Erdem konuştu. Oturum başkanlığını Prof. Dr. Ömer Türker'in üstlendiği "Dirilişin Çevresinde" programında Prof. Dr. Ekrem Demirli, Prof. Dr. Münire Kevser Baş, Doç. Dr. Ahmet Murat Özel ve Gülizar Mammadova konuştu.

Prof. Dr. Abdullah Uçman'ın başkanlığındaki "Batı ile Doğu Arasında Bir Şair" başlıklı oturumda Dr. Celal Fedai, Habil Sağlam, Prof. Dr. Mehmet Hakkı Suçin ve Prof. Dr. Ertan Örgen konuştu. "Sanat Sağanakları" konulu oturuma, Beşir Ayvazoğlu başkanlığında Prof. Dr.

Turgay Anar, Necip Tosun, Yıldız Ramazanoğlu ve Enver Gülşen katıldı. Cevat Özkaya'nın başkanlığında Prof. Dr. Alev Erkilet, Asım Öz, Dr. İbrahim Durmaz ve Yusuf Turan Günaydın'ın bir araya geldiği son oturumda ise "Düşünce, Siyaset ve İslamcılık" konusu ele alındı.

19 KASIM

ANTALYA EDEBİYAT GÜNLERİ

Antalya Muratpaşa Belediyesinin bu yıl yedincisini düzenlendiği Antalya Edebiyat Günleri, Türkan Şoray Kültür Merkezinde düzenlenen ödül gecesiyle sona erdi. Gecede yazar Necati Tosuner ve şair İsmail Uyaroğlu'na Onur Ödülleri takdim edildi. *Annem Kovboylar ve Sarhoş Atlar* kitabıyla En İyi Öykü Kitabı Ödülü'nü Polat Öz-lüoğlu, *Kaplumbağalar Ölmesin* kitabıyla En İyi İlk Öykü Kitabı Ödülü'nü Erkan Karaaslan kazandı.

Çocukların kültür sanata erişim ve aileleri ile birlikte kaliteli zaman geçirme haklarından yola çıkan bebekler ve çocuklar için uluslararası sanat festivali Atta Festi-val'in beşincisi 11 Aralık'a kadar sürdü.

20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü etrafında ger-çekleşen ve her yaşta çocuğun ve yetişkinin keyifli va-kit geçirebileceği festivalde bu yıl farklı ülkelerden pek çok sanatçı, çocuklar için gösteriler sergiledi. Çocuklar ve sanatçılara yönelik atölyeler gerçekleştirildi.

20 KASIM

ATTA FESTİVAL

17 KASIM

Aykut Ertuğrul ZKS'de **100 Yüze İmza Söyleşi** programında Mustafa Akar'ı misafir etti.

19 KASIM

Nağmedar'da **Anadolu'dan İlahiler** konseri icra edildi.

21 KASIM

ZKS'de **Yedi Kadın** tiyatrosu gösterildi.

20 KASIM

ULUSLARARASI DİSTOPYA FİLM FESTİVALİ

Bu yıl 2'nci kez seyircisiyle buluşan Uluslararası Distopya Film Festivali'nin kapanış töreninde Nazan Kesal'a Onur Ödülü verilirken, ulusal kısa film senaryo ve uluslararası kısa film yarışmasının kazananları belli oldu. Ulusal kısa film senaryo yarışmasında birinciliği Öykü Develi-oğlu'nun *Küllerin Nefesi* filmi, uluslararası kısa film yarışmasının birinciliğini Alesja Suzdaltseva'nın *The Rise*, Jüri Özel Ödülü'nü ise Mohammed Zare'nin *Dot* filmi kazandı.

20 KASIM

SAKIP SABANCI SANAT ÖDÜLLERİ

Sakıp Sabancı'nın kariyerlerinin başındaki genç sanatçıları desteklemek amacıyla 1994 yılında başlattığı ve Sabancı Vakfı tarafından sürdürülen Sakıp Sabancı Sanat Ödülleri, 29. kez sahiplerini buldu. Ödül töreninde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim, Heykel ve Geleneksel Türk Sanatları bölümlerinden derece ile mezun olan genç sanatçılara ödülleri Sabancı Vakfı Genel Müdürü Nevgül Bilsel Safkan takdim etti. Dereceye giren 8 başarılı öğrenciye toplam 225 cumhuriyet altını verildi. 2022 yılının ödül alan isimleri Resim Bölümünden Albina Onay, Lale Yılmaz, Lal Doğa Karakaş; Heykel Bölümünden Şeyhmus Çoban, Çiğdem Şahin; Geleneksel Türk Sanatları Bölümünden ise İsrannur Doğan, Aleyna Gücer, Kübra Dilek oldu.

Raşit Hoca'nın Vefatı...

Büşra Aydın

Raşit Küçük Hoca'yı Türkiye'de irşat, eğitim, ilim, kültür ve siyaset konusunda yayınlar yapan dergilerdeki yazılarıyla daha yakından tanıdım. Doğup büyüdüğü ortam, yetişme şartları, yaşadığı çevre, eğitimi, bilgisi, birikimi, hayat tecrübesi hatta mizacı bunların hepsi ise ayrı ayrı yakalanabilir mülakatlarında. Farklı neşirleri ile öne çıkan *Riyazü's-Salihîn*'i yeniden tercüme ve şerh eden üç müstesna isimden biri olarak harika bir mülakat verdiğini hatırlıyorum. Türkiye'de hadis çalışmaları konulu analitik ve kritik söyleşi ise neler düşündüğüne dair net işaretler sunmuştu. Hadis ilmiyle alakalı zihinleri meşgul eden her ne varsa hepsine yakından bakıyordu çünkü. Konuşmaya ve anlatmaya her zaman arzulu muydu bilmiyorum fakat yumuşak ve dikkatli üslubunu yansıtan televizyon programları ve çeşitli sohbetleri degerliydi.

Tedrisle İrşat Arasında

Yazdıkları geniş kapsamlı olmasa da çok yönlüydü. Belki de yazmak en çok iyiden yana arayışları, paylaşma yollarından biriydi onun için. Kendisinden, birikiminden yola çıkarak

anlamaya çalışırdı eski ve yeni durumları. *İslam, Altınoluk, Kadın ve Aile* dergilerinde gerek hadis gerekse aktüel mevzular hakkında yazdıklarının 1980 sonrası kuşaklar üzerindeki etkisi, uyandırdığı duygu bambaşkaydı. Sadece yazıyla yetinmeyen Raşit Hoca, 1980'li ve 90'lı yıllarda *İslam* dergisinin editörlüğünün yanı sıra *Kadın ve Aile* ile *İlim ve Sanat* gibi dergilerin yöneticiliğini üstlendi.

Raşit Hoca, gündelik hayatı, uğraşı alanları, duygu ve düşünceleriyle, özlemleri ve eylemleriyle bir bütündü. Hoca 1947 yılında Antalya'nın Akseki ilçesinin Menteşbey köyünde doğdu. İlkokulu bitirince Antalya müftüsü Mustafa Sıtkı Gökmen tarafından imam hatibe gitmesi için teşvik edildi. O da buna ikna oldu, önce Antalya İmam Hatip Okulunda sonra Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde okudu.

Raşit Hoca, yaşadıklarını anlatırken aynı zamanda o yılların Türkiye'sine ve şehirlerine ilişkin büyük bir resim çizer. Ne uzun ne kısa, orta ölçekli metinlerde yapar bunu. Dost insanları, bitmez tükenmez ikramları, misafirperverlikleri, cemaatle dolup taşan camileri ile Konya onun hafızasında ve hayalinde daima canlılığını koruyan, özlem duyduğu bir şehirdir. Merhum

Necmettin Erbakan 1969 yılında Konya'dan bağımsız milletvekili adayı olduğu zaman Raşit Hoca Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde talebedir. Bir şekilde tanışmalar ve civardaki hocalarla istişare ettikten sonra birkaç arkadaşı ile birlikte seçimde Erbakan Hoca için çalışırlar. Tanışıklık böyle başlar ve Erbakan'la, belki onun kurduğu partilerin üst kadrolarıyla münasebetleri yıllar boyunca sürer. Çünkü Hoca insan topluluklarını eğitme, yönetme ve idare etme anlamında siyasetin hayatın bir parçası ve vazgeçilmezi olduğuna inanıyordu.

Okulu bitirdikten sonra öğretmenliğe adım atan Raşit Hoca, 1974 yılında atanmış Erzurum Yüksek İslam Enstitüsünde öğretim üyesi ve idareci olarak görev yaptı. Siyasi kimliğinden ötürü 12 Eylül 1980'de darbe mağduru olarak birkaç ay hapis yattı. Bu dönemde çalışma fişlerinin tamamını kaybettiği için her şeye yeniden başlamak zorunda kaldı. Hoca 1981'de Erzurum'dan İstanbul Yüksek İslam Enstitüsüne nakledilmiştir. Enstitüsünün 1983 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine dönüştürülmesinin ardından *Kur'an ve Sünnet'te Sevgi Kavramı* adlı teziyle doktorasını tamamladı. Doçentlik ve profesörlüğünü aynı fakültede aldı. Son beş senesi fakülte dekanlığı olmak üzere bu fakültede 2011 yılı sonuna kadar öğretim üyesi olarak görev yaptı. Daha sonra 2013 yılı baharında yaş

haddinden emekli olunca ya değin Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanlığı görevinde bulundu. 2014'ten vefat ettiği yıla kadar Türkiye Diyanet Vakfı İslam Araştırmaları Merkezinin (İSAM) başkanlığını üstlendi.

Okuma Tutkusu ve Sahafiye Kitap Merakı

Raşit Hoca için kitap okumak, günlük yapılacak işlerin başında gelir. Büyük bir kütüphanesi olan Hoca, okumayı bir ibadet telakki ediyordu. "Namaz kılmaya nasıl vakit ayırıyorsam okumaya da zaman ayırıyorum." diyen Hoca, saat çok geç olsa da bir-bir buçuk saat kitap okumadan uyumadığını anlatmıştı. Öyle ki okumadan geçirdiği bir günü dahi hatırlamazdı. Hoca bu okuma alışkanlığını eşi ve çocuklarına da aşılamıştı. Her âlim gibi onun da başucu dediği ve okumadan asla bir günü hitama erdirmediği kitapları vardı. İmam Gazzâlî'nin başta tasavvuf ve ahlak olmak üzere fıkıh, kelim gibi ilimlere bilhassa amaçları bakımından yeni yaklaşımlar getiren *İhya'sı* onun başucu eserlerindendi.

İsmail Kara'nın *Derin Tarih*'teki yazısı, onun sahaf müdavimi oluşuna, sahafiye kitap merakına dikkat çekmesi açısından bir sürpriz oldu benim için. Diri bir zihnin hatırlattıkları yanında yazıdaki fotoğraflar da kıymetliydi. İyilikten, samimiyetten, fedakârlıktan yana yapıcı bir yaklaşımın yansıdığı satırlarda eleştirel

ses de duyulmuyor değildi: "Hadis sahası başta olmak üzere İslami ilimlerle alakalı kitaplarla, Osmanlıca risâlelerle ilgilenirdi. İstanbul, Mısır ve Hindistan'da basılmış, kâğıdı, hurufâtı ve cildi vasıflı kitaplara ayrı bir ehemmiyet verir, oryantalistlerin yayınladığı Arapça edisyon kritikli neşirlere de bakardı. Kütüphanesindeki yazma eser sayısının da az olmadığını zannediyorum. Raşit Hoca iyi bir kitap takipçisi ve bir o kadar da kitap okuyucusu idi. Bilgisi kadar anlatımı ve yorum kapasitesi de iyi idi. Ne yazık ki o ölçüde verimli ve bereketli bir telif ve yazarlık hayatı olmadı."

Şu kadarını ilave etmek isterim; doğrusu çok fazla eser yazamadığını itiraf ediyordu Raşit Hoca. *Sevgi Medeniyeti* kitabı doktora tezi olarak çalıştığı alanın bir bölümüydü zaten. Buna mukabil Türkiye özelinde, İslami ilimlerin her alanında, geçmiş seksen yüz seneye kıyasla gerek kamu kurumlarının gerekse yayınevlerinin pek çok telif ve tercüme eser yayımladığının farkındaydı. Ülkemizin esas problemin bilgi eksikliği değil, ilgi eksikliğinden kaynaklandığını vurguluyordu.

22 KASIM

YENİKAPI KAZILARI

ZKS'de Dr. Olcay Aydemir'in sunumuyla yapılan "Mimarlık Söyleşileri"nin bu sezonki ilk programının konuğu Prof. Dr. Ufuk Kocabaş oldu. Programda Yenikapı'daki kazılarda bulunan eserlerin korunması süreci konuşuldu. Kocabaş önce Yenikapı'da devam eden kazı çalışmalarına ve buranın tarihî önemine değindi. Kocabaş, senelerdir süren çalışmalar neticesinde, çıkan batıkların korunma yöntemleri konusunda literatüre yeni yöntem ve bilgiler eklediklerini kaydetti. Kocabaş, şu an korunan gemilerin saklanması ve mümkünse sergilenmesi için uygun şartların sağlandığı bir müze veya depoya ihtiyaçları olduğunu söyledi.

23 KASIM

TEKRAR VE ÇEŞİTLEME

Deniz Kulaksızoğlu ve Yunus Aras'ın mekâna özgü yerleştirmelerinden oluşan "Temel Bir Motifin Çeşitlemeleri" adlı sergi Kiralık Depo sanat galerisinde sanatseverlere buluştu. Tekrarı ve çeşitlemeyi odağına alan sergi 23 Kasım'a kadar ziyaret edilebildi.

23 KASIM
**ULUSLARARASI
KADIN OYUN YAZARLARI
TIYATRO FESTİVALİ**

Uluslararası Kadın Oyun Yazarları Tiyatro Festivali 16-23 Kasım tarihleri arasında AKM'de tiyatroseverlerle buluştu. Yurt dışından ve ülkemizden önemli tiyatro gruplarını ağırlayan festivalin açılışı 16 Kasım Çarşamba akşamı saat 20.00'de Ankara Devlet Tiyatrosunun *Periferi* adlı oyunun AKM'deki gösterimi ile gerçekleşti. Bunun yanı sıra İstanbul Devlet Tiyatrosunun sahnelediği *Bir Peri Masalı* Radyum Kızları izleyicilerle buluştu. Sahnelenen misafir oyunlar ise şöyle: Brezilya'dan Diego Landin'in yazdığı *A.L.S.O*, Fas'tan Rim Mejdî'nin yazıp yönettiği *Sonsuzluk*, Almanya'dan Anke Retzlaff'ın yönettiği *Rüya Makinesi* ve İtalya'dan Elena Bucci ve Marco Sgrosso'nun yazıp yönettiği *Kadın Kahramanlar*. Festivalde oyun gösterimlerinin yanı sıra AKM Tiyatro Salonu Fuaye Alanı'nda oyun yazarları ile söyleşiler yapıldı.

Türkiye'nin ilk ve tek polisiye edebiyat organizasyonu Kara Hafta İstanbul Festivali, 24-25 Kasım tarihlerinde Pera Palace Hotelde yapıldı. Önceki yıllarda Agatha Christie, Georges Simenon, Ian Fleming, Mike Hammer, Sir Alfred Hitchcock, Edgar Allan Poe ve John le Carré onuruna gerçekleştirilen festivali bu yıl "Norveç Polisîyeleri" ekseninde düzenlendi. Programa ünlü Norveçli yazar Silje Ulstein'in yanı sıra Ahmet Ümit, Armağan Tunaboylu, Aras Gençtürk, Algan Sezgintüredi, Mesut Demirbilek, Banu Akeloğlu, Ayşe Erbulak, Aslı Perker ve Tuna Kiremitçi gibi yazarlar yer aldı. Festivalde bir gelenek hâline gelen Polisiye Edebiyatına Katkı Ödülü bu yıl yazar Sevil Atasoy'a verildi. Adli tıp ve polisiyeyi bir araya getiren kurgularla bu türe önemli katkılarda bulunan Atasoy'la, ödül töreni akabinde bir söyleşi düzenlendi.

25 KASIM

**KARA HAFTA
İSTANBUL FESTİVALİ**

25 KASIM

SAMIHA AYVERDİ PANELİ

Türk kültür edebî serleri ile birlikte bir cemiyet insanı olarak da yön veren Samiha Ayverdi, doğumunun 117. yılında ZKS'de düzenlenen bir panelle anıldı. Beşir Ayvazoğlu'nun moderatörlüğündeki panelde Zeynep Uluant, Prof. Dr. Abdullah Uçman ve Prof. Dr. Kenan Gürsoy konuştu. Beşir Ayvazoğlu panelin açılışında Samiha Ayverdi'nin Türkçeyi bütün incelikleriyle, bütün zarafetiyle kullanmasını bilen büyük bir yazar olduğunu söyledi. Onun Rumeli'yi anlatırken bile İstanbul'u anlatır gibi anlattığını belirtti. Samiha Ayverdi'nin gelini Zeynep Uluant ise konuşmasında Samiha Ayverdi ile ilgili anıları üzerinden bir sunum yaptı. Abdullah Uçman ise Ayverdi'nin hatıra ve inceleme türlerindeki eserlerine ve üslubuna dikkat çekti. Kenan Gürsoy ise Samiha Ayverdi'nin mütefekkir yönünü vurguladı.

"DOĞUMUNUN 117. YILINDA SAMİHA AYVERDİ" PANELİ

Zeytinburnu Kültür Sanat

**25 kasım
cuma
19.30**

MODERATÖR: BEŞİR AYVAZOĞLU
KONUŞMACILAR:
 PROF. DR. ABDULLAH UÇMAN
 ZEYNEP ULUANT
 PROF. DR. KENAN GÜRSOY

ZKS Zeytinburnu Kültür Sanat

TÜRKİYE MAZLUMLARIN SİĞİNAĞIDIR

Türkiye, tarihî ve coğrafi konumu nedeniyle yüzyıllardır göçlerin menziline bulunmuş, her seferinde âdeta bir ana şefkati ile Anadolu'ya sığınanları kucaklamıştır. Topkapı Sarayı'nın giriş kapısı üzerindeki kitabe yazan "Yâ Valiyete Külli Mazlûm" (Bütün Mazlumların Sığınağı) ifadesi, bir cihan devleti olmanın verdiği sorumluluğun göstergesidir. İşte bu anlayıştan hareketle Ayasofya dergisi, 26. sayısında "Mülteci mi Muhacir mi" sorusuna cevap arıyor. Derginin dosyasına Doç. Dr. Hasan Hüseyin Taylan editörlüğünde; Dr. Öğretim Üyesi Ahmet Özding, Dr. Öğretim Üyesi Ali Zafer Sağıroğlu, Büşra Zişan Erol, Gökhan Gökçek, Hüseyin Gökarp, Yılmaz Bilgen, Prof. Dr. Yusuf Adıgüzel ve Prof. Dr. Yusuf Genç katkı sunuyor.

Geleneksel Sanatlar Tasarım Yarışması | 2022

HÜSN-İ HAT MİNYATÜR
TEZHİP ÇİNİ KALEM İŞİ

GELECEĞİN
USTALARI

9

26 KASIM

YAŞAYAN GELENEK

Bu yıl 9'uncusu düzenlenen Geleceğin Ustaları Geleneksel Sanatlar Tasarım Yarışması'nın ödül töreni ZKS'de yapıldı. Öncesinde hüsnühat, tezhip, minyatür, çini ve kalem işi alanlarında düzenlenen yarışmanın ödül kazanan ve sergilenmeye değer görülen eserlerinden oluşan sergi açıldı. Törende ilk olarak Geleceğin Ustaları Geleneksel Sanatlar Tasarım Yarışmasını tanıtan kısa bir video gösterimi yapıldı. Törende konuşan Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, yarışmanın geleneksel sanatların sadece geçmişe ait bir unsur değil, hâlen yaşadığını ortaya koyması bakımından çokanlamlı olduğunu belirtti. Geleneksel sanat meraklılarının buluştuğu törende, yarışmanın kazananları da ödülleri kavuştu. Program, ödül kazanan yarışmacılara ödülleri takdimiyle son buldu.

26 KASIM

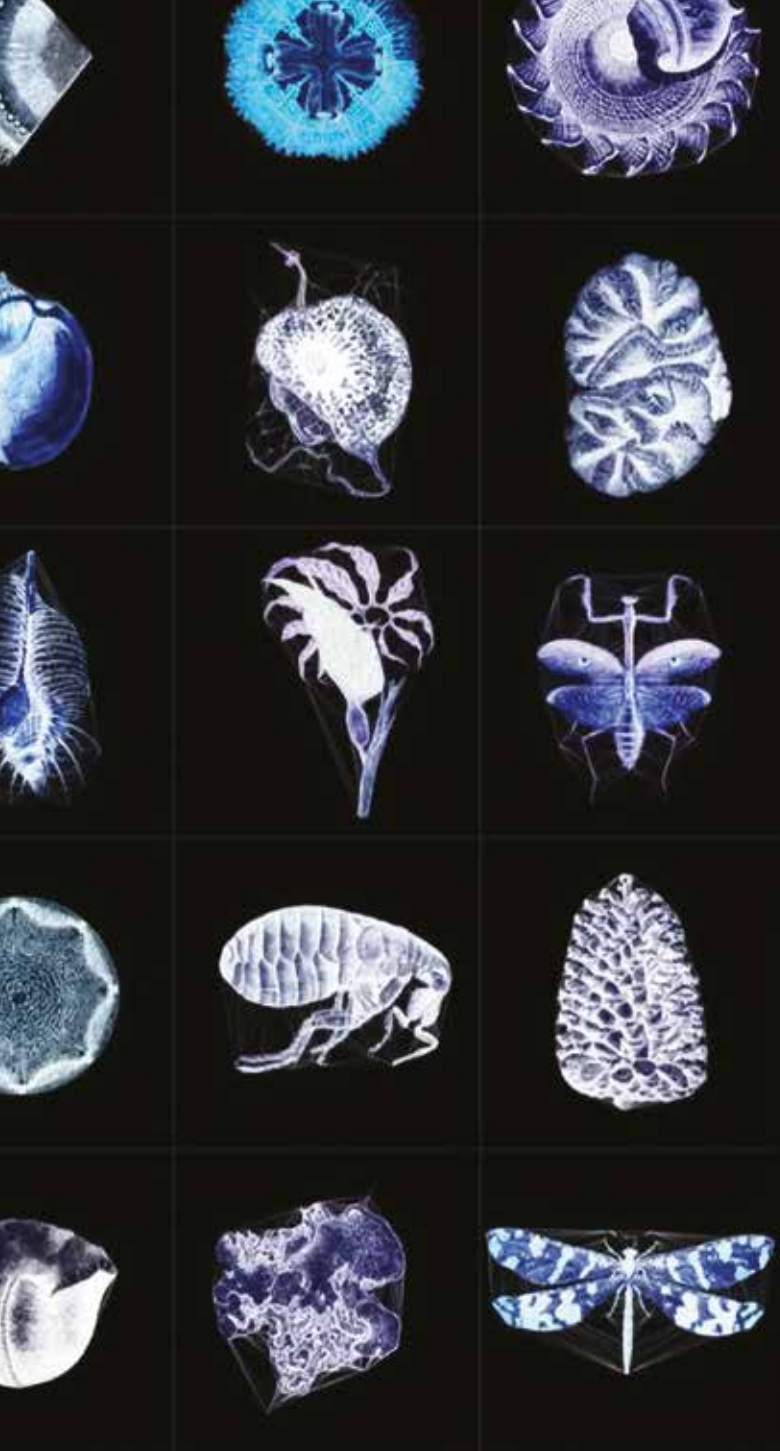
ARTIK ATIK DEĞİL

Ressam Demet Atay'ın "Artık Atık Değil" adlı ikinci kişisel sergisi, 17-26 Kasım tarihleri arasında Kelimat Sanat Galerisinde sergilendi. Atay, atık maddelerden yaptığı tablolarla atıkları sanata dönüştürmeyi önemseydiğini belirtti. Sergide kullanılan materyaller arasında karton, kumaş, gazete, mısır koçanı ve yumurta kabuğu gibi çeşitli atık malzemeler bulunuyor. Atay, kartonları atmaya kıyamadığı için onları sanat eserlerinde kullanmaya karar verdiğini söyledi. Sanatçı sergide yer alan eserleri yaparken atık toplama sürecinde öğrendiği atıkları da yeni eserlerinde kullanmayı sürdüreceğini belirtti.

KÜÇÜK İNSANLARIN GÖLGELERİ

Saeed Aghanejad ve Zeynep Güray'ın deniz ve gökyüzü temalı resimlerin yanı sıra küçük insan gölgelerinin de başrolde olduğu 53 eserin yer aldığı sergi Kartal Belediyesi Hizmet Binası Fuaye Salonu'nda 27 Kasım'a kadar sanatseverlerle buluştu.

27 KASIM

GEÇİŞ FORMLARININ SÜREKLİLİĞİ

Yeni medya sanatçısı Ozan Türkkan'ın Art On Perada açılan yeni sergisi "arura"nın temelinde biyoçeşitlilik var. Sergi adını Yunancada işlenebilir verimli tarla anlamına gelen "ἀρούρα" fiilinden türetilen Homerik Yunanca bir kelime olan "arura"dan alıyor. Türkkan'ın 15 yılı aşkın süredir devam eden araştırmalarından hareketle sunduğu yeni medya pratiklerinin odak noktası, doğadaki yaşam formları; kendini yeniden var etmenin, büyümenin, ölümün, çoğalmanın, yaşamın, bitişin ve tekrarın döngüsel süreçleri. Canlının, hayatın, evrenin suyla ilişkisindeki belirleyiciliği etrafında gezindiği sergi 26 Ekim- 27 Kasım tarihleri arasında görülebildi.

Sinema eleştirmeni Burçak Evren, Murat D. Çekin'in sunumuyla gerçekleşen Kazlıçeşme Sanat Konuşmaları'nın konuğu oldu. Programa kemande Ebru Söylemez ve piyanoda Feride Öget'in sinema ile özdeşleşen Türk müziği performansları eşlik etti. Burçak Evren "Herkesin hobisi benim mesleğim." diyerek çok şanslı olduğunu ifade etti. Osmanlıdaki ilk sinemanın hangisi olduğu ve sinemamızın doğum aşamasının konuşulduğu ilk bölümde Evren, sinema sanatının Osmanlı tarafından dönüştürüldüğünü belirtti.

29 KASIM

OSMANLI'DAN GÜNÜMÜZE SİNEMANIN SERÜVENİ

30 KASIM

8. A R U F F ALEMLERE RAHMET ULUSLARARASI KISA FİLM FESTİVALI

8. Âlemlere Rahmet Uluslararası Kısa Film Festivali, AKM'deki kapanış ve ödül töreniyle sona erdi. Hz. Muhammed'in hayatını, ahlakını, örnek ve yol gösterici şahsiyetini sinema ve sanat diliyle anlatmayı amaçlayan festivalde ulusal yarışmanın kazananları; iyi animasyonda Maksimum Nefes Sayısı, en iyi belgeselde Oyuncakçının Gizli Hazinele ve en iyi kurmacada *Perdeler* oldu. Uluslararası yarışmada en iyi animasyon ödülünü *It*, en iyi belgesel ödülünü *A Year In Exile*, en iyi kurmaca film ödülünü *So We Live* kazandı.

23 KASIM

ZKS'de düzenlenen özel etkinlikte gazeteci **Mehmet Alpay** anıldı.

30 KASIM

ZKS'de **100. Yıl Sohbetleri** söyleşi programında Prof. Dr. Haluk Oral'ın konuğu Prof. Dr. Zafer Toprak oldu.

30 KASIM 6. İSTANBUL KARAGÖZ FESTİVALİ

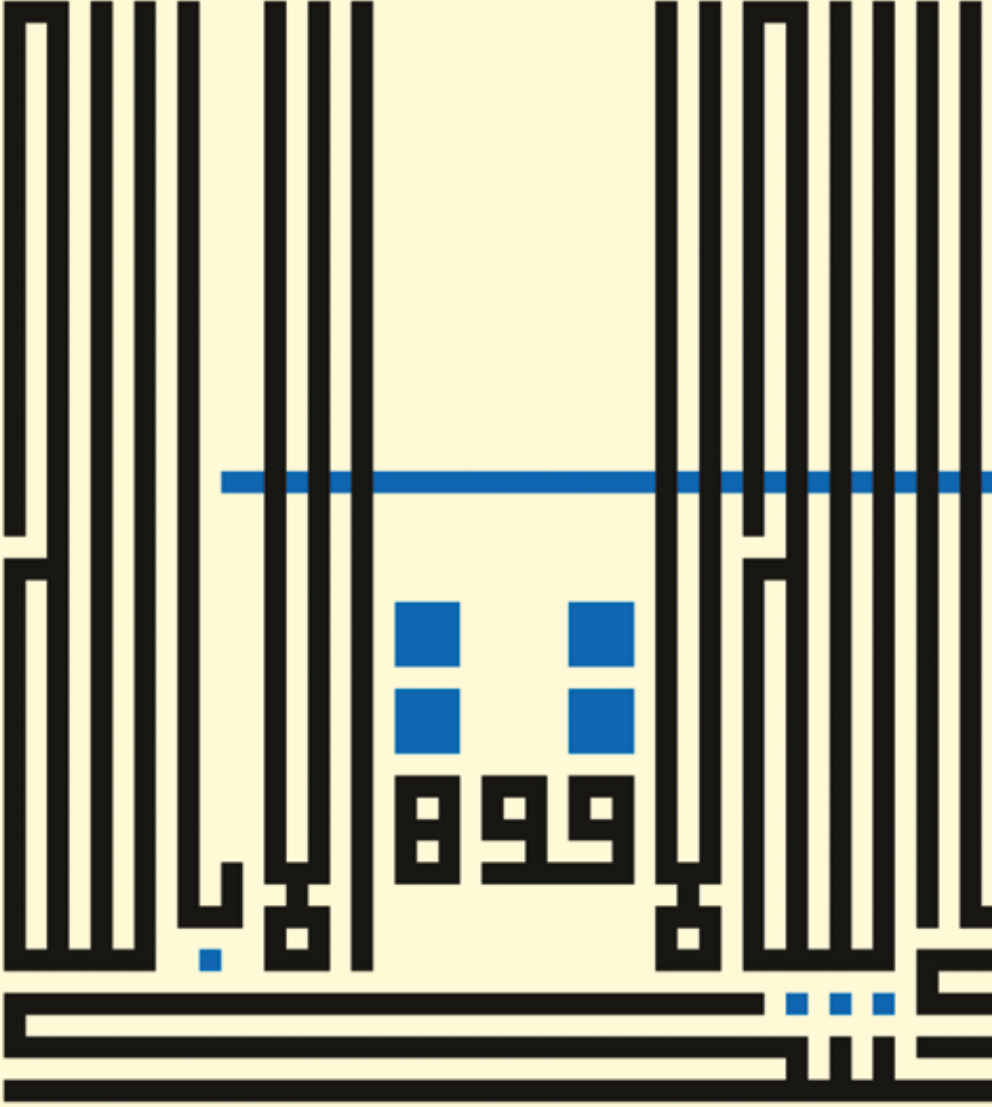
6. İstanbul Karagöz Festivali ödülleri, İstanbul Rumeli Üniversitesi ve Beyoğlu Belediyesi tarafından düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Yaşam boyu başarı ödülü merhum Karagöz sanatçısı Alpay Ekler'e verildi. Karagöz sanata katkı ödülleri, Hüseyin Dilan, Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü, Beykoz Tiyatro Akademisi ve Cemal Ünlü'ye takdim edildi. Festivale destek veren çeşitli kurumlara Karagöz sanata destek ödülleri verildi. Festivalde çok sayıda Karagöz sanatçısı tarafından çeşitli gösteriler ve atölye çalışmaları yapıldı.

30 KASIM

EDEBİYAT MÜZESİNE ÖNSÖZ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Araştırmaları ve Uygulama Merkezi projesi olarak yürütülen ve üniversiteye bağışlanan edebiyat arşivi ve müze malzemesiyle düzenlenen "Edebiyat Müzesine Önsöz" sergisi 30 Kasım 2022 tarihine kadar Tophane-i Âmire Kültür ve Sanat Merkezinde ziyaret edildi.

EDEBİYAT
MÜZESİNE
ÖNSÖZ

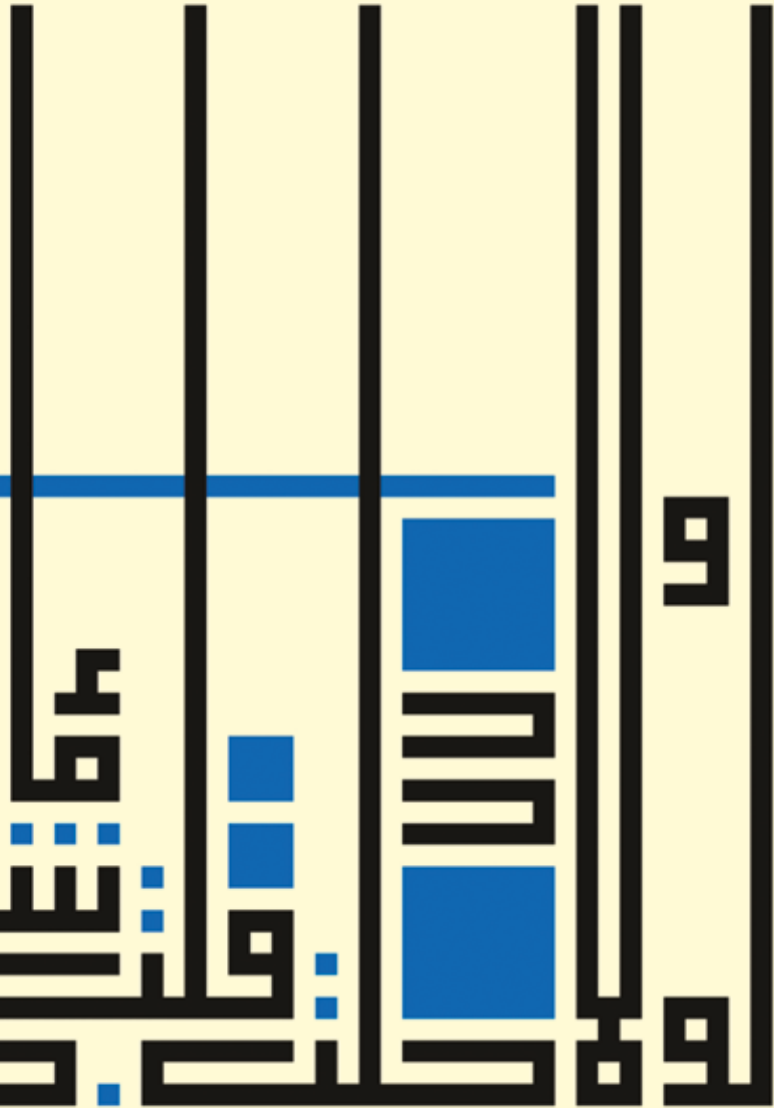
ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

1436

MOHAMMED IMAD, HARF MAKAMI SERGİSİ'NDEN (ZKS ARŞİVİ)

ARALIK

2022

Türkiye’de Tiyatro Eleştirisi

Ezgi Deniz Alpan

Eleştiri, olumsuz bir kavram gibi algılansa da yaşamın her alanında değerlendirme, yargılama, kıyaslama gibi düşünme aşamalarında sürekli karışımıza çıkar. Düşüncenin oluşumundaki temel gereksinim, anlama ve anlamlandırmadır. Bir şeyi anlayabilmek için ona bakmak, var olan bilgiler ve deneyimlerle onu tanımaya çalışmak gerekir. Tiyatro eleştirmenin de asıl yaptığı budur: önce oyuna, sahnelemeye bakmak, ardından sahnede gördüklerini konumlandırmak, anlamak ve yorumlamak.

Tiyatro eleştirisi üzerine teori üretilmemiş, manifesto yazılmamış, vazgeçilmez yöntemler belirlenmemiştir. Sanatçılar, yazarlar, kuramcılar dağınık görüşler öne sürmüş ancak bir tanım ya da yöntem birliğine varılmamıştır. Tiyatro eleştirisine dair genel eğilim, onu edebiyat eleştirisi kavramlarıyla değerlendirip açıklamak şeklindedir. Tiyatro eleştirisi, edebiyat eleştirisinin çoğu özelliğinden faydalanarak bunlara gösterimin varlığından kaynaklanan oyunculuk, dramaturgik çalışma, yönetmenin yorumu, ışık, dekor, seyirci gibi alanlarda eklemeler yapar. Bu kavram kimi akademisyenlerce ve sanatçılarca *performans*

eleştirisi ya da *dramatik eleştiri* olarak da tanımlanır. Bu çalışmada *tiyatro eleştirisi* terimi kullanılacaktır. Tiyatro eleştirisi kavramı oyun metninin değil gösterimin, sahnelemenin eleştirisi olarak kullanılacaktır.

Tiyatro Eleştirisini Konumlandırmayı Denemek

Tiyatro eleştirisini inceleme yöntemleri, edebiyat eleştirisini inceleme yöntemlerine kıyasla kısıtlıdır. Örneğin Mehmet Rifat Türkiye’de edebiyat eleştirisini psikanalitik, toplumbilimci gibi başlıklara ayırır. Eleştirmenlerin çalışma biçimleri, uygulama teknikleri, başvurdukları temel kavram ve ilkelerden yola çıkarak bir sınıflandırma yapmıştır. Ancak tiyatro eleştirisinde, bu şekilde belirli kuramları takip eden ve yazılarına uygulayan eleştirmenler olmadığından net bir sınıflandırma yapılamaz. Cumhuriyet dönemi Türk tiyatrosunda en sık karşılaşılan eleştirel yaklaşımı bir edebiyat eleştirisi kuramına benzererek açıklamak gerekirse bu, izlenimci, öznel eleştiri kavramı olur. İzlenimci eleştiri, Tahsin Yücel’e göre eleştiri nesnesini kişisel yönelim ve beğeniler açısından yorumlamaktır. Memet

Fuat da izlenimci eleştiriyi aynı şekilde, eleştirmenin kendi sanatsal beğenilerine göre değerlendirme yaptığı yöntem olarak tanımlar. Berna Moran'a göre izlenimci eleştirmen için eserin doğrusu ya da yanlış yoktur, önemli olan eleştirmenin eserden zevk alıp almamasıdır ve eserin kendisinde uyandırdığı duyguları, yaşantıları anlatır. Tiyatro eleştirisi, tiyatronun teknik ve teorik yapısından beslenen multidisipliner bir düşünme, değerlendirme ve yazma şekli olduğu kadar izlenimci bir tarza da dayanır. Fakat elbette edebiyat eleştirisi üzerine ortaya konmuş çalışmalarda olduğu gibi tiyatro eleştirisinde türsel bir sınıflama yapmak, örneğin izlenimci eleştiri gibi başlıklara ayırarak incelemek doğru ve ikna edici bir yaklaşım olmaz. Bunun yerine, tiyatro tarihi bağlamındaki sınıflama, bölümlenme veya kategorizasyonları izlemekte fayda vardır.

Tiyatro sanatı uzun yıllar edebiyatın alt dalı kabul edildiğinden tiyatro eleştirileri de büyük ölçüde metne dönük olarak dilde, dilin nasıl kullanılması gerektiği tartışmaları ile başlamıştır. Zaman içinde tiyatro sanatında yönetmenin, oyuncunun, tasarımcının metin üzerindeki yorum yöntemlerinin ve anlatım imkânlarının gelişmesiyle metin, sahnelemenin temeli değil, öğelerinden yalnızca biri olarak görülmeye başlanmıştır. Tiyatro, metinden bağımsız şekilde ses, hare-

ket, ışık vb. olarak sahnede varlığını sürdürür ve sürekli yeniler. Eleştirmen yalnızca edebî eserle değil bir ekip tarafından yorumlanmış eserle karşı karşıyadır. Tiyatro eleştirisi de bu nedenle metinle, metindeki temalar, kişiler, mesajlar, parantez içi açıklamalar ile yetinmez, metin üzerinde yapılan dramaturjik çalışmalar ve sahnede üretilen anlamla da ilgilenir. Tiyatro eleştirmeninden beklenen metinden çok sahnelemenin değerlendirmesidir.

Türkiye’de Tiyatro Eleştirisinin Serüveni

1923-1940 yılları, Türk tiyatrosunun Batılı anlamda geliştiği dönemdir. Tiyatro eleştirmenleri bu gelişmeler eşliğinde, sahnelemenin çözümlenmesi ve değerlendirilmesinden çok oyunların nasıl yazılması, nasıl sahnelenmesi gerektiği, repertuvarda hangi oyunların yer alması gerektiği gibi konulara değinmişlerdir. Oyunlar, Batılı Türk tiyatrosunu oluşturmadaki işlevselliklerine göre değerlendirilmiştir. Genel eğilim olarak eleştirmenler yazılarında sahnelemeleri neye göre çözümlediklerini belirtmeden doğrudan yargıda bulunmuş, bu nedenle tiyatro ekiplerinin tepkisini çekmiş, sanatçılarla eleştirmenler karşı karşıya gelmiştir. Tiyatro sanatçıları, tiyatronun estetik ve teknik anlatım araçlarından çok sahnelenen oyun metinlerini eleştirmenlere karşı savunmak zorunda kalmış,

eleştirmenlerin üsluplarına karşı sürekli uyarıda bulunmuşlardır.

1940’lardan 1960’lara kadar ulusal tiyatronun çağdaşlaşma yönünde büyük atılımlar gerçekleştirmesine yönelik beklenti artmış, bu beklenti gerçekleşmedikçe eleştirmenler de ilk kez bu kadar öznel, coşkulu ve öfkeli eleştiriler yazmıştır. 1950-1960 döneminde eleştirmenlerin, oyunlar üzerine yazdıkları yazılarda genel bir yaklaşım dikkat çeker. Suat Taşer, Metin And, Lütfi Ay, Zahir Güvemli gibi eleştirmenler sahneyi açıklayan, seyirciyi eğitmeyi amaçlayan eleştiriler yazarken Ekrem Reşit Rey, Tarık Buğra, Refii Cevad Ulunay, Ömer Atilla gibi eleştirmenlerin sert ve kırıcı bir üslupla, yargılayıcı ve olumsuzlayıcı eleştiriler yazdıkları görülür. Diğer yandan eleştiri, eleştirmen kavramları tanımlanmaya çalışılmış, bir söylem birliğine varılamasa da tiyatro eleştirisi kavramı oluşmuştur. 1950’li yıllarda eleştiriler, tiyatronun toplumun sanat beğenisini yüceltme görevi ve ulusal tiyatro kurma özlemi üzerine odaklanmıştır. Bu yılların sonuna doğru ise tiyatronun sanatsal işlevinden çok toplumsal işlevi ön plana çıkmıştır.

1960-1970 yılları arasında yaşanan toplumsal özgürlük havası, tiyatro sanatını etkilemiş, Türk tiyatrosunda daha önce görülmemiş bir hareketlilik yaşanmıştır. Tiyatro eleştirisi açısından bakıldığında

ise ilk kez bu dönemde kişisel atışmalardan, polemik ortamından bahsetmek oldukça zordur. Eleştirmenler bazı konularda ortaklaşa görüşler bildirmiştir: ilk ortak görüş, ödenekli tiyatroların bulvar komedisi tarzında hafif oyunlar oynanarak popülerite peşinde koştuğudur; gerçek tiyatro, toplumcu tiyatro kabul edilmiştir. Eleştirmenlerin birbirlerinden bağımsız dile getirdikleri diğer ortak görüşleri de oyun yazarlarının ve yönetmenlerin tiyatro sanatının anlatım araçlarını kullanmadıkları, çoğunlukla metinle, dilsel düzlemde kaldıklarıdır.

1970'li yıllarla birlikte tiyatro pratiğindeki canlılığın azalması, eleştiri ortamına da yansımıştır. Bu dönemde gazetelerde tiyatro eleştirileri daha az yer bulmuştur. Diğer yandan olumlu gelişmeler de vardır: Tiyatro eleştirmenleri Cumhuriyet tarihinde ilk kez örgütlenme girişiminde bulunmuş, Tiyatro Eleştirmenleri Birliğinin kurulması için ilk adımlar atılmıştır. Türkiye'de tiyatro dergiciliğinin atası kabul edilebilecek *Tiyatro'70* yayın hayatına başlamıştır. Ancak izleyen dönem olan 1980'lerde yaşanan toplumsal gerilemeyle birlikte tiyatro, dolayısıyla tiyatro eleştirisi de duraklama sürecine girecektir.

1980'li yılların en önemli olayı 12 Eylül Darbesi'dir. Bu darbe sanata müdahaleci bir yaklaşımda bulunmuş, kimi oyunlar henüz prova aşamasınday-

ken yasaklanmış, askerler provaları seyretmiş, tiyatro binaları tahrip edilmiş, özel tiyatrolar etkinliklerini durdurmaya, eleştirmenler ise otosansüre zorlanmış, çok sayıda tiyatro sanatçısı sürülmüş ya da işlerine son verilmiştir. Bu gelişmeler Türk tiyatrosunda oldukça sert bir kırılmayı ifade eder. Eleştiri açısından bakıldığında gazetelerin 1980 tarihinden itibaren tiyatro eleştirilerine neredeyse yer vermediği görülür. Diğer yandan ilan edilen sıkıyönetim, seyircinin tiyatrodan uzaklaşmasını sağlamıştır. Bu nedenlerle tiyatro eleştirisi okuruna ulaşamadığı zor bir dönem geçirmiştir. 1980'li yılların ortalarından itibaren tiyatro etkinlikleri yeniden canlanmışsa da ne tiyatro ne de eleştiri ortamı 1980 öncesi canlılığını yakalayabilmiştir.

1990'lardan itibaren tiyatro eleştirileri, daha çok sanat ve tiyatro dergilerinde yayınlanmaya başlanmıştır. Bu gelişme, profesyonelleşme adına olumlu olsa da sanat dergilerini takip etmeyen okura ulaşmak zorlaşmıştır. 2000 sonrası tiyatro eleştirisi ise pek çok bakımdan farklı, profesyonel ve yaygın görünümde-
dir.

2000 Sonrası Tiyatro Eleştirimiz

2000 sonrası Türk tiyatro eleştirisi, öncelikle toplumsal ortamla ilişkisi içinde ele alınmalıdır. Bu bağlamda ilk sorun, 12 Eylül Darbesi ile tiyatro

eleştirisinin kırılma süreci yaşaması ve eleştiri ortamının daralması, eleştiri yazarlarının etkinliklerini azaltması ve eleştiri yazılarının yayımlayan yayın organlarının azalmasıdır.

Bu ortama karşın özellikle 2000 sonrasında tiyatro eleştirisi, tiyatro pratiğinden farklı olarak yeni bir özgürlük alanı bulmuştur: internet ortamı. Burası herhangi bir sınır gözetmeyen, güçlü bir ortam olduğundan eleştiriye yeni bir alan açmıştır. Ancak tiyatro eleştirmenine yeni bir söylem alanı tanıyan internet ortamı çok geçmeden tartışmalar doğurmuştur. Neyin tiyatro eleştirisi, kimin tiyatro eleştirmeni sayılıp sayılamayacağına dair nitelik tartışmaları gündeme gelmiştir.

Eleştirmenin sahip olması gereken nitelikler bilgi donanımı, bir oyuna gitmeden önce oyuna dair yaptığı hazırlıklar, yazılarındaki nesnellik-öznellik ölçütü, sert-hoşgörülü üslubu, dili kullanma becerisi konularına odaklanır. Genel kanı, eleştirmenin entelektüel birikime ve tiyatro bilgisine sahip olmasının bir gereklilik olduğu üzerinedir. 2000'lerden sonra öne çıkan rejî, metinsiz tiyatro, dramaturgi gibi kavramlarla birlikte eleştirmenin bir oyunu izlemeden önce metni okuyabileceği düşüncesi ifade edilmeye başlanmıştır. Yine 2000 öncesinde eleştirinin nesnel bir bakış açısıyla yazılması neredeyse bir zorunluluk olarak görülürken, artık eleştiride nes-

nellüğün imkânsızlığından da bahsedilir. Eleştirmenin üslubu konusunda ise sahnelemeye dair olumsuz değerlendirmelerin dahi yapıcı, hoşgörülü şekilde belirtilmesinden yanadır.

Bir diğer güncel konu tiyatro eleştirisi ve okuyucu ilişkisidir. Bu kapsamda öne çıkan tespit tiyatro eleştirilerinin oyunu izlememiş kişiler, oyunu izlemiş seyirciler ya da sanatçılar tarafından takip edilmediğidir. Tiyatro eleştirisinin okunmadığı görüşü, seyirci açısından okuma alışkanlığı bulunmaması, sahnelenen oyun sayısının az olması nedeniyle oyun seçme ihtiyacı bulunmaması, seyircinin tiyatroya ilgisinin azalması, dolayısıyla tiyatronun gündemde bir sanat olmaması ve basılı medya ile görsel medyanın tiyatro eleştirilerine yer vermemesi nedenlerine dayandırılır. Tiyatro uygulamacıları açısından eleştirilerin okunmama nedeni eleştirmenlerin taraflı yazdığı inancıyla eleştirmenlere göre tiyatro uygulamacılarının eleştiri okumama nedenleri, oyun ekiplerinin kendini geliştirme heyecanı duymamasına dayandırılır. Belirtilmesi gereken diğer konu da eleştirmenlerin üsluplarını yenileyememesi, dolayısıyla okuyucuda ilgi uyandıramadıklarıdır.

Tiyatro eleştirisi yazılarının okuyucuya ulaşmaması, onun var olma nedenini ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan en büyük sorun, eleştirilerin okunmaması-

dır. Tiyatro eleştirisi alanına eleştirmen, editör, yayıncı gibi herhangi bir unvanda katkı sağlayan tüm isimlerin dikkatini bu soruna çekmek, ne yapılabileceğine dair düşünce üretmek gerekmektedir. Bireysel olarak tiyatro eleştirisine dair düşünceler üretmek, bu alanın gelişimi için anlamlı bir katkı sağlayamamaktadır.

Avrupa ile Türkiye'de tiyatro eleştirisi kıyaslandığında görülen farklar ise Türkiye'de bir tiyatro alışkanlığı oluşmaması, eleştiri okuyan bir kitlenin yoksunluğu, basının eleştiri yazılarına yer vermemesi, eleştirmenliğin bir meslek olarak kabul edilmemesidir. Tiyatro eleştirisi ortamının hareketlenmesi için ilk beklenti, tiyatro ortamının hareketlenmesidir. Diğer yandan eleştiriye bakış açısı, geleneksel anlamından çıkıp (iyiyi kötüden ayırma, doğru ve yanlış tespit etme, eserin değerini belirleme) yaratıcı bir etkinlik olarak yeniden değerlendirilmelidir. Tiyatro eleştirisi, tiyatro düşüncesi gibi gelişmekte olan bir alandır.

01 ARALIK

“KÖKLER” SERGİSİ

Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Türk-Hollandalı sanatçı Ahmet Polat'ın ailesinin köklerini anlatan “Kökler” adlı fotoğraf sergisine ev sahipliği yaptı. Küratörlüğünü Hasan Kalyoncu Üniversitesi İletişim ve Güzel Sanatlar ve Mimarlık fakültelerinin üstlendiği sergi, 31 Mart 2023 tarihine kadar ziyaret edildi.

02 ARALIK

YENİ SAHAFLAR ÇARŞISI

Üsküdar Belediyesi, Mimar Sinan Meydanı'ndaki 440 yıllık Mimar Sinan Hamamı'nı Vakıflar Genel Müdürlüğü ile birlikte restore ederek Sahaflar Çarşısı'na dönüştürdü. Eski kitapların yeni sahiplerini bulacağı Mimar Sinan Hamamı Sahaflar Çarşısı törenle açıldı. Üsküdar'ın tarihi mirasından izler taşıyan Sahaflar Çarşısı, içerisinde Sahaflar Kahvesi'nin de yer aldığı bir yapıya kavuştu.

02 ARALIK

GEÇMİŞ VE GELECEK GÖZLEMİN MERKEZİNDE

Bayburt'a 45 kilometre uzaklıkta kurulan Baksı Müzesi, sanatçı Osman Dinç'in "Gözlemevi" adlı kişisel sergisine ev sahipliği yaptı. Sessizliğin filozofu olarak anılan Dinç'in demir, pirinç, bronz ve camdan ürettiği heykellerinin yer aldığı sergi Aralık ayına kadar gezildi.

BAZI GÜZEL KARŞILAŞMALAR

Zihinsel dünyada bir "fark" yaratması çabasıyla yola çıkan *Karşılaşmalar* dergisi, Spinoza ile kurulan yakınlık ve onun aracılığıyla kurulan dostluklara dayanıyor. *Karşılaşmalar* aracılık edecek dergide yer alan yazılar arasında Ayfer Tunç'un "Oliver Sacks'ı Neden Seviyorum?", Yankı Gezer'in "Bir Delilik Aşısı Olarak Şizofreni", Cengiz Arca'nın "Seçenek Bolluğunda Kullan At İlişkiler", Ali Galip Yener'in "Kültüralizm Çerçevesinde Edebiyat Teorisine Güncel Bir Bakış", Ersin Baltacı'nın "Spinoza'nın Merceği ile Karşılaşmak" ve Altan Eşsizolu'nun "Psikiyatri: Arkadaşça Bir İlişki" metinleri dikkat çekiyor.

04 ARALIK

YENİ METİN FESTİVALİ

Galata Performun hayata geçirdiği ve Türkiye'nin oyun yazarlığı odaklı tek tiyatro festivali olan Yeni Metin Festivali, bu yıl 11'inci kez "Korku" teması ile 26 Kasım-4 Aralık tarihleri arasında DasDas Açık Sahne ve Alternatif Sahnede düzenlendi. Yeni Metin Festivali, Danimarka'nın önde gelen oyun yazarlarından Christian Lollike'nin *Kozmik Korku* oyununun okumasıyla başladı. Bu sene festival uluslararası yapısının altını çizerek "Sınırlar Ötesi Tiyatro" kapsamında Türk yazar ve yönetmenlerle yurt dışından gelen yazar ve yönetmenleri buluşturduğu bir alan yarattı. Yeni Metin atölyelerinde korku teması kapsamında yazılan altı yeni oyun, okuma tiyatrosunun yanı sıra dört kısa oyundan oluşan bir yönetmenlik projesi programda yer aldı.

02 ARALIK

ZKS'de, **Bize Şairden Bahset** söyleşi programı yapıldı. Şair Zeynep Arkan'ın sunduğu programa şair Metin Celâl konuk oldu.

03 ARALIK

Nağmedar'da **Elhan-ı Aşk** konseri icra edildi.

05 ARALIK

Aykut Ertuğrul ZKS'de **100 Yüze İmza Söyleşi** programında Sadık Yalsızuçanlar'ı misafir etti.

03 ARALIK

FOTOĞRAF YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ

Zeytinburnu'nu en iyi anlatan fotoğrafların yarıştığı ve bu yıl 12'ncisi düzenlenen Fotoğraf Yarışma'sının kazananları belli oldu. ZKS'deki sergi ve ödül törenine Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy, Türkiye'nin tanınmış fotoğrafçılarının yer aldığı Türkiye Fotoğraf Vakfı yarışma seçici kurulu üyeleri ve çok sayıda fotoğraf sanatçısı katıldı. Serbest kategorisinde Elif Yılmaz birinci olurken, ikinciliği İsmet Danyeli, üçüncülüğü ise Serdar Aydın kazandı. Foto Öykü kategorisinde birincilik ödülünü Gülten Akıncı Engin, ikinciliği Uğur Çimen, üçüncülüğü ise Caner Başer aldı. Tayip Başak ve Mahmut Özbek de özel ödüle layık görüldü.

06 ARALIK

KUTADGU BİLİĞ'İN PEŞİNDE BİR FİLOZOF

Prof. Dr. Ş. Teoman Duralı felsefe-bilim yayınlarıyla, konuşmalarıyla, tartışmalarıyla, yetiştirdiği öğrencileriyle Türkiye'de başka bir felsefe-bilim yapmanın imkânlarını ortaya koydu. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından Duralı'nın anısına 6-7 Aralık 2022 tarihlerinde Ankara'da Kutadgu Bilig'in Peşinde Bir Filozof, Vefatının Birinci Seneidevriyesinde Ş. Teoman Duralı Uluslararası Felsefe-Bilim Sempozyumu düzenlendi.

Sempozyumda yazdıklarıyla Türk entelektüel kamuoyunun perspektifini geliştiren Teoman Duralı'nın hayatına, düşüncesine, felsefe-bilim anlayışına ve yayınlarına dair sunumlar yer aldı.

05 ARALIK

KISA'DAN HİSSE KISA FİLM FESTİVALİ

Genç Öncüler Gençlik, Spor ve Eğitim Derneği tarafından düzenlenen Kısa'dan Hisse Kısa Film Festivali'nin ödülleri Atlas Sinemasında düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Farklı kategorilerde 11 yönetmene ödülleri verildi. Belgesel kategorisinde Arayış ile Ömer Güler, Metin Erksan adına verilen Genç Öncüler Özel Ödülü'nü aldı, Acımasız Bir Sadelik Arzusı ile Bulut Kırbaş Jüri Özel Ödülü'nün sahibi olurken, Muaz Güneş ise Hayırlı Olsun Ziyareti projesiyle İstanbul Sinema Evi Kısa Film Yapım Desteği Ödülü'ne layık görüldü.

7. Kısa'dan Hisse Kısa Film Festivali

Aşkın Özcan

Özelde sanat, genelinde ise bir kitle iletişim aracı olarak geniş çevrelerde ortak bir görüş yaratma işlevine sahip olan sinema, görselliğin yükselişi ve kültürel hayata biçim vermesiyle son yıllarda çok daha öne çıktı. Şüphe yok ki 1980'lerden itibaren çoğalmaya, çeşitlenmeye devam eden film festivalleri/günleri ise bu buluşmanın ve bütünleşmenin en önemli araçları konumunda. Festivallerde, filmler seyirci ile buluşurken aynı zamanda sanata ve kültüre, dahası hayata ilişkin tecrübelerin de paylaşıldığı göz ardı edilemez. Mesela yönetmenler filmlerini gösterme ve tanıtmaya imkânı bulmanın yanında meslektaşlarıyla etkileşime geçip yeni eserleri için gerekli ortamın temelini hazırlamaktadırlar. Sinema kültürünün çeşitli boyutları yönetmen, yapımcı, senarist, eleştirmen gibi isimlerce gençlere ve ilgi duyanlara aktarılmaktadır.

Türkiye'de çok sayıda festival düzenleniyor. Gün geçmiyor ki yeni bir film festivali başlasın. Özellikle

kısa film festivali düzenleyen çok sayıda teşekkül var. Kültür sanat konusunun sıkça tartışıldığı mecralar bakımından bu etkinliklerin sayısının artması başlı başına değerli... Elbette eksiklerle karşılaşılıyor, karşılaşılabilecektir de fakat burada önemli olan husus haksızlığa mahal verilmesidir. Çünkü ortada ciddi bir emek var ve bu emeğin karşılığını belirlerken kırk yaran bir dikkatle hareket edebilmek çok önemli. Çok daha önemlisi festivaller sadece sinemanın konuşulduğu mecralar olarak kalmalı. Özellikle ödül törenlerinin siyasi mesajların verildiği bir platforma dönüştürülmemesi gerekir. İtibarlı festivaller maalesef bu yüzden sekteye uğradı. Halbuki ideolojisi ne olursa olsun bir sanatçı bu tür etkinliklerde sadece sanatını konuşmalıdır. Festivallere damgayı vuran, kendisine ödül takdim edilen sanatçının konuşmasından ziyade ortaya koyduğu eserin kalitesi olmalı. Bu açıdan maalesef festivallerin tarafsızlığı hep tartışma yaratmıştır.

Yarışmadan Festivale

İyi bir kısa film den beklenti, hikâyeyi en sade şekliyle izleyiciyi sıkmadan, didaktik anlatımdan kaçınarak anlatabilmesidir.

Yaşadığımız zaman diliminde bu anlatım dilinin ne kadar önemli olduğunu hep birlikte tecrübe ediyoruz. Kısa filmler uzun metrajla hazırlık olarak nitelendirilse de açıkçası durum pek öyle değil. Çünkü Hasanali Yıldırım'ın deyişiyle "Kısa film, üzerinde kafa yorulduğunda sonuca ulaşılan bir uğraş"tır.

2016 senesinden itibaren sinema alanındaki faaliyetlerini yoğunlaştırmaya başlayan Genç Öncüler Gençlik ve Spor Derneği, gerek 2022 itibarıyla Kısa'dan Hisse Kısa Film Festivali'ne dönüşen açılımlarıyla, gerekse sinema kültürü eksenli çalışmalarıyla bu alanda önemli bir öncülük görevi üstlenmiş bulunmaktadır. Festival, kısa filmleri alt türleriyle birlikte görünür kılmayı, bu türde üretim yapan yönetmenlere maddi ve manevi destek sağlamayı, toplumsal kültürün önemli bir parçası olan sinema sanatını kısa filmler üzerinden zenginleştirmeyi de hedefliyor.

Önce Genç Öncüler Kısa Film Yarışması olarak çıkan yolculuğun "Kısa'dan Hisse" adıyla sürdürülmesi kararı alındı. Bu çerçevede etkinlik ilk yıllarda dereceye giren tematik filmlerin gösterimi ve sinema söyleşileriyle zenginleşti. Başlı başına

bir alan dahası kendine özgü bir dili olan kısa filmi yakından izleyenlerin yıllık takvimine yerleşmiş bulunan Kısa'dan Hisse, 5'inci-sinden itibaren herhangi bir tema sınırlaması olmaksızın nitelikli filmlerin ödüllendirildiği bir platform olma yolunda emin adımlarla ilerledi. Ortak bir duyarlılık platformuna dönüşen faaliyet, her geçen yıl biraz daha büyüdü. Kısa filmi tanıtmaktan yapımını desteklemeye kadar uzanan etkinlik 7'ncisinden itibaren bir *festival kültürü* yaklaşımla düzenlendi. Altı yıl sonra festivale dönüşmenin önemli bir evre oluşturduğu belirtilmeli zira yönetmen Murat Pay'ın da ifade ettiği üzere "Festivaller insanların kumaşa sahip olup olmadığının test edildiği ortamlardır".

Sinefillerin hasretle bekledikleri bir film festivalini herhangi bir yarışmadan ya da film günlerinden ayıran önemli noktanın yapım desteği olduğu dikkate alınırsa Kısa'dan Hisse Kısa Film Festivali, sinema sanatının çekirdeğini teşkil eden kısa filmin üretimini teşvik etme hedefi doğrultusunda yeni sanatsal üretimlere yardımcı olmayı ve bunlara görünürlük kazandıracak bir alan açma misyonuyla hareket ediyor.

Meseleye ciddiyetle yaklaşan, özveri ve çabayla anlam kazanan festival, genç film yönetmenlerinin fikirlerinin esere dönüşmesine öncülük ederek gelişimlerine katkı sunmaya devam edecek. Son dönemde fes-

tivallerin öneminin giderek arttığını belirten Abdülhamit Güler'in şu değerlendirmesi muhakkak göz önünde bulundurulmalı: "Festivaller tabii ki kısa filmler için çok daha önemli. Çünkü uzun metraj filmlerin sinema ya da televizyonda gösterim imkânı var ama kısa metraj filmlerin festivaller dışında gösterildiği ve taltif edildiği bir yer yok. Bu nedenle kısa film festivallerinin daha çok desteklenmesi ve daha çok takip edilmesi gerektiğini düşünüyorum." Ayrıca yeni yollar, biçimler, özler yaratma, bulma, geliştirmeyle anlam kazanan kısa filmlerin üretilmesi sürecinde ödüllerin, söyleşilerin ve açıkoturumların çok önemli bir rol üstlendiğinin farkındayız. Belirtilmelidir ki yarışmadan festivale dönüşmek, hem bunların hem de gösterimlerin daha da ulaşılabilir olması başta olmak üzere her şeyin büyük bir titizlikle yürütülmesini gerektiriyor.

Kategoriler, Etkinlikler ve Jüriler

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğünün destekleriyle düzenlenen festivalin daha ulaşılabilir olması amacıyla gösterimler bu yıl hem Avrupa hem de Anadolu yakasında eş zamanlı gerçekleştirildi. Engelli bireyler için erişilebilir özel gösterimlerin de yapıldığı festival kapsamında filmler, ayrıntılı alt yazı ve sesli betimlemeyle sinemaseverlerin beğenisine sunuldu.

Festivalde, sinemada dijital dönüşüm, sinema tarihi ve sinema eleştirmenliği konulu panellerin yanı sıra sinemaya dair çeşitli atölye, masterclass ve usta-cıracak buluşmaları düzenlendi. Ünlü yapımcı Birol Güven ile "Dijital Her Yerde Sinema Nerede?" sorusu çerçevesinde konuşuldu. Yönetmen Mahmut Fazıl Çoşkun, yönetmen Nazif Tunç, senarist Hilal Çelenk, Burçak Evren, Mevlüt Koçak ve Halil Kardaş gibi birçok isim tecrübelerini gençlerle ile bir masa etrafında buluşarak aktardılar.

Yönetmen Derviş Zaim ile yönetmenlik, yapımcı İsmail Fidan ile de animasyon üzerine ustalık sınıfı etkinlikleri festival haftasında gerçekleştirildi. Ayrıca yönetmen Yeşim Tonbaz ile kısa film yapımı, senarist Selman Kılıçarslan ile de senaryo yazımı üzerine atölyeler düzenlendi. Yeşim Tonbaz'ın *Münhasır*, Betül Benli'nin *Av* ve M. Furkan Daşbilek'in *Bir Nehir Kıyısında* filmleri sesli betimleme, işaret dili ve ayrıntılı alt yazı ile sinemaseverlere sunuldu.

Festivalin ön değerlendirme jürisinde sinema yazarı Döndü Toker, yönetmen Ömer Dışbudak, gazeteci ve yönetmen Ali Demirtaş ile yönetmen Muhammed Furkan Daşbilek yer aldı. Festivalin ana jürisi yönetmen ve senarist Murat Pay'ın başkanlığında şu isimlerden oluştu: Görüntü yönetmeni Cevahir Şahin, senarist Hilal Çelenk, yapımcı ve yönetmen İsmail

Fidan ve oyuncu Selen Öztürk. Senaryo jürisinde yapımcı, yönetmen Ekrem Aydın, senarist, yönetmen Elif Eda ve Sinan Sertel yer aldı.

Gençlerin yeteneklerini açığa çıkaracak işlerle uğraşmaları ve zaman harcamaları gerekiyor. Hayal kurmaktan ve ne olursa olsun mücadele etmekten vazgeçmemeleri ve tabii ki çok çok okumaları. Kısa'dan Hisse Kısa Film Festivali'ne katılan filmler; kurmaca, belgesel, animasyon, deneysel ve lise olmak üzere beş kategoride değerlendirildi. Festivaldeki lise kategorisi, hangi teknik düzeyde olursa olsun, eline bir kamera geçirebilen her gence bir kısa film çekme şansı yakalama fırsatı sunuyor. Jüri üyesi senarist yazar Hilal Çelenk bu bağlamda şunları söylüyor: "Sanatın kriterleri var ama en önemli kriter genç neslin yer alması. Gençlerden gelen güzel işler, güzel fikirler, farklı bakış açısı, duyarlılık, bunlar çok önemli ve bunlarla yapılmış işler gördüğümüzde keyifleniyoruz."

Ödüller ve Sinema Kitaplığı

Yeni filmler yapmak için gençleri çok daha azimli şekilde çalışmaya yönelten Kısa'dan Hisse Kısa Film Festivali'nin ödül töreni Atlas Sinemasında gerçekleştirildi. Festivalde *Larva* filmiyle Volkan Güney Eker "En İyi Deneysel", Özür ile Murat Can Yağbasan "En İyi Animasyon", Arayış ile

Orhan Dede "En İyi Belgesel" ve *Babamın Öldüğü Gün* ile Emre Sefer "En İyi Kurmaca" ödülünü aldı. Belgesel kategorisinde *Arayış* ile Ömer Güler, Metin Erksan adına verilen "Genç Öncüler Özel Ödülü", *Acımasız Bir Sadelik Arzusu* ile Bulut Kırbaş "Jüri Özel Ödülü"nün sahibi olurken, Muaz Güneş ise *Hayırlı Olsun Ziyareti* projesiyle "İstanbul Sinema Evi Kısa Film Yapım Desteği" ödülüne layık görüldü. Lise kategorisinde Esranur Öztel'in *Pembe Yalanım* birinci, Ali Telek'in *151* filmi ikinci olurken, Buğra Aslanyürek'in *Yaklaşan* ve Esmâ Akça'nın *Görmek* adlı filmleri üçüncülüğü paylaştı.

Festivalin sinemaya bakışları içeren "Kısa'dan Hisse Sinema Kitaplığı" çerçevesinde yapmaya başladığı yayınlar bundan sonraki etkinliklerin ayrılmaz bir parçasını oluşturacak. Sinemanın hem teorik hem de yapım ve çekim gibi pratik kısmıyla ilgilendiğini belirten Döndü Toker'in de vurguladığı gibi "Sadece teoride kalmış bir sinema ya da sadece teorik olarak tartışılan bir sinemanın sinemacıları anlamakta ya da onlar için bir şey yapmakta yeterli olacağını düşünmüyorum. Sahada bir şekilde gözlenmesi ya da pratik edilmesi gerekiyor". *Niçin Sinema, Neden Olmasın!* adlı çalışma da sinemanın gençlerde uyandırdığı düşünceleri, izlenimleri, çağrışımları fark ettirmenin yanında teori ile pratiği bir

arada gösterebilmek amacıyla hazırlandı. Birbirini bütünleyen yazılar aynı zamanda sinemanın müşterek bir sanat olduğunu ortaya koyuyor. Tecrübeleri, işin henüz başındakiler için bir yol haritası niteliğindeki genç sinemacıların dolayısıyla sinemaya gönül verenlerin serüvenlerinin seyir defteri gibi de okunabilir festivalin çıktısı vasfındaki derleme.

Festivale olan ilginin her yıl artması günümüzde sinema ve film dilinin ne kadar önemli olduğunu gösteriyor. Katılan ve ödül alan filmlerin çitasının yüksek olduğu festival, kendine mahsus bakışla hayatı bir film gibi okuma ve anlama sürecine katkı sağlamayı sürdürecektir. Çünkü festivalin gençlerin sinema aracılığıyla kendilerini ifade etmelerini ve onların sinema konusundaki yeteneklerini keşfetmelerini sağlamak gibi hedefleri çok değerli...

07 ARALIK

BİR FELSEFE-BİLİMCİNİN DÜNYASI

Hayatı boyunca Türkiye’de felsefe-bilimi kurmaya ve yaşatmaya çalışan Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı ZKS’de düzenlenen bir panelle anıldı. Prof. Dr. İsmail Coşkun’un moderatörlüğünü yaptığı panele; Prof. Dr. Cengiz Çakmak, Dr. Deniz Duralı, Elif Duralı Çağlayan ve Dr. Muhammet Hanefi Kutluoğlu katıldı. Panelde ele aldığı meselelere yeni bakış açıları getiren, akıntıya kürek çekecek tarzda felsefe yapan Duralı’nın felsefeci kimliği, ödev ahlakı, günlük hayata bakışı anılar çerçevesinde dinleyenlerle paylaşıldı.

09 ARALIK

140 YILIN MİMARLIĞINA TANIKLIK

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesinin 140. kuruluş yılı olması sebebiyle üniversitenin Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü tarafından 5-9 Aralık 2022 tarihleri arasında Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sedat Hakkı Eldem Oditoryumu’nda 140 Yılın Mimarlığına Tanıklık: 1882-2022 Sempozyumu düzenlendi. Sempozyumda, mimarlık eğitiminin tarihi, bu sürece katkı veren aktörler ve eserleri, mimarlığın meslekleşme süreci; mimarın değişen çalışma şart ve ortamı; tarih, tasarım, teknoloji ve koruma alanlarındaki kuramsal gelişim, yenilikçi araştırma, uygulama ve örnekler; mimarlığın disiplinlerarası boyutu ve geleceği ele alındı.

06 ARALIK

ZKS’de **Aziz Dostum Çehov** tiyatro oyunu sergilendi.

08 ARALIK

Prof. Dr. Özcan Hıdır’la ZKS’de **Medeniyet Bilinci** semineri yapıldı.

09 ARALIK

Zeynep Türkoğlu, **Zeytinburnu Kitapçısı Buluşmaları** söyleşi programında yazar Melike Günyüz’ü misafir etti.

08 ARALIK

ROMANDAN YÜKSELEN MÜZİK

Le Mahur Beste (série) conserve un souvenir dans la colline de Tergüner. Le roman roman de cette légende Mahur Beste, est dédié à la mémoire d'Eyyübi Bekir Ağa, qui a une composition éponyme. Cette dedication donne l'impression que l'œuvre de ce compositeur peut servir de modèle à la création de cette composition future du roman. Le Mahur Beste d'Eyyübi Bekir Ağa viendrait vers la fin du roman Huzur. Mais un café à travers un gramophone ou une radio qui le personnage principal, Mustafa, ne distingue pas clairement.

Mahur Beste, Tergüner'in ailesinde önemli bir kişidir. Bu ailesinden son roman Mahur Beste, aynı adı taşıyan bir sergiye sahip olan Eyyübi Bekir Ağa'nın anısına adanmıştır. Bu ahal, bu sergiden sonraki bu büyük bir sergiye öncülük eden bu büyük sergiye adanmıştır. Mahur Beste'nin anısına adanmış bu sergiye öncülük eden bu büyük sergiye adanmıştır. Mahur Beste'nin anısına adanmış bu sergiye öncülük eden bu büyük sergiye adanmıştır.

Gramophone - Gramofon

Collection - Koleksiyon NDI Parisi

Geçmişin sesi olan Marcel Proust ve Ahmet Hamdi Tanpınar çok özel bir sergide buluştu. "Romandan Yükselen Müzik, Proust ve Tanpınar Üzerine Çapraz Bakışlar", Marcel Proust'un Kayıp Zamanın İzinde ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur, Sahnenin Dışındakiler ve Mahur Beste romanlarının müzikle ilişkisini irdeledi. Aylin Koçunyan küratörlüğünde Notre Dame de Sion Fransız Lisesinde düzenlenen sergide, her iki yazarla ilgili bilgi ve belge akışını destekleyen dolgu görseller de yer aldı. Sergi 8 Kasım-8 Aralık tarihleri arasında ziyaret edildi.

09 ARALIK

DİL ÖNCESİ BİR DÜNYA

Eylül Deniz'in, "Karanlık Sular" adlı sergisinde bir araya getirilen eserlerinde her şeyden çok 'aşırılık', uç noktaya ulaşma isteği ve çerçeveye sığamama hâli hâkim. Eserler; duygu ve düşüncelerin, dille ifade edilemeyecek kadar yükselmesinin yansıması olan görsel bir yoğunluk sunuyor. Kesinlikten çok belirsizliğe önem veren ve izleyiciyi, dil-öncesi bir dünyayı hissettiren sergi 9 Aralık 2022 ile 7 Ocak 2023 tarihleri arasında Merkurde sanat-severlerle buluştu.

09 ARALIK

DUVARLARIN HİKÂYESİ

Sakıp Sabancı Mardin Kent Müzesinde ziyaret açılan "Duvarlar ve Ötesi" sergisindeki farklı medeniyet ve coğrafyalara ait halılar, duvarların dile gelmeyen hikâyelerini anlatıyor. 110'dan fazla duvar halısı, duvarları süsleme içgüdüsünün, fresk ve mozaik gibi çeşitli mimari bezemelerin yanı sıra tekstilin en eski formlarından biri olan dokumaların tarihsel süreçteki gelişimini aktardı. Özdemir Altan'ın İstanbul Harbiye Radyoevinde ziyaretçileri karşılayan Altan'ın "Çağdaş Müzik ve Üç Antik Anadolu Kralı" ile "Tepegözün Dansı" adlı dokumaları ilk kez kurum dışına çıkarak Mardin'de sergilendi. Vahap Avşar, Belkıs Balpınar, Burhan Doğançay, Gülsün Karamustafa, Zeki Faik İzer, Tulga Tolu ve Gültekin Çizgen gibi sanatçıların geleneksel Türk halılarının dokunduğu metotla gerçekleştirdiği çağdaş halı tasarımları da sergideki yerini aldı. 9 Aralık'ta açılan sergi 9 Nisan 2023'e kadar ziyaret edildi.

11 ARALIK

39. ULUSLARARASI İSTANBUL KİTAP FUARI

Kitapseverlerin heyecanla beklediği TÜYAP İstanbul Kitap Fuarı, iki yıllık aradan sonra kapılarını açtı. 3-11 Aralık tarihleri arasındaki fuar, yurt içi ve yurt dışından yayınevlerini, yazarları ve okurları ağırladı; iki bin imza günü ve yüzlerce kültür etkinliğine ev sahipliği yaptı. Yayıncılar için yeni iş birliklerine de vesile olan fuara katılan yayınevleriyle yabancı yayıncılar TEDA projesi kapsamında iş görüşmeleri yaptı. Yunanistan, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Sırbistan, Hırvatistan, Kosova ile birebir görüşmeler gerçekleştirdi. Almanya, İran, BAE ve Romanya'dan yayınevleri de fuarın uluslararası salonunda yerlerini aldı. Sloganı "Kitap şehre geri dönüyor" olarak belirlenen fuarın onur yazarı Nazlı Eray oldu.

RUHUMUZU MAYALAYAN TÜRKÜLER

Milletlerin tarihsel sesi olan türküler kimi zaman yalıldı, kimi zaman çığırdı, kimi zaman ise söylendi. Her türkü yakış, bir gönüle dokundu çoğu zaman. Bazen yâr denildi ve hasretlik yaktı gönlü, bazen bir memleket türküsü köy kokusunu getirdi dinleyenlere. Hüzün kapısından içeri giren insanı bir türkü karşılar bazen ve yoldaş olan o türkü ağır kesici niyetine uyutuverir insanı. Buradan hareket eden *Dilhâne* dergisi 60. sayısında türkülerini ele aldı. Dergide türkülerin bir dost gibi en zor zamanda yetişip yolumuza yoldaş olan nadide eseler olduğu Âşık Veyssel'den Neşet Ertaş'a çeşitli yönleriyle ortaya kondu.

11 ARALIK

HAYATLA VE BENLİKLE İÇ HESAPLAŞMA

İş Sanat Kibele Sanat Galerisi, yeni sergi sezonuna çağdaş Türk resim sanatının önemli temsilcilerinden Mustafa Pilevneli'nin "Mavilerde 60 Yıl" başlıklı sergisi ile başladı. Hayatın özüne içtenlikli, duyarlı, izlenim ve birikimleriyle uyguladığı eserlerindeki tüm teknik incelikleri ustaca kullanan ve çağdaş Türk resim sanatında kendine özgü tarzı, tadı, dokusu ve üretkenliğiyle eşsiz bir yer edinen sanatçının sergisi 22 Eylül-11 Aralık tarihleri arasında ziyaret edildi.

12 ARALIK

POP ART'IN TÜRKİYE YOLCULUĞU

İstanbul Komedi Festivali etkinlikleri kapsamında açılan "Make Pop Art Great Again" Pop Art'ın Türkiye'deki yolculuğunu gözler önüne serdi. 12 Aralık'a kadar görülebilen sergi, Red art İstanbul bünyesinde yer alan, her biri 'pop art'ın yükselen sanatçıları tarafından üretilmiş eserleri bir araya getirdi.

12 ARALIK

TÜRK SINEMASI ARŞİVİ
RESTORE EDİLDİ

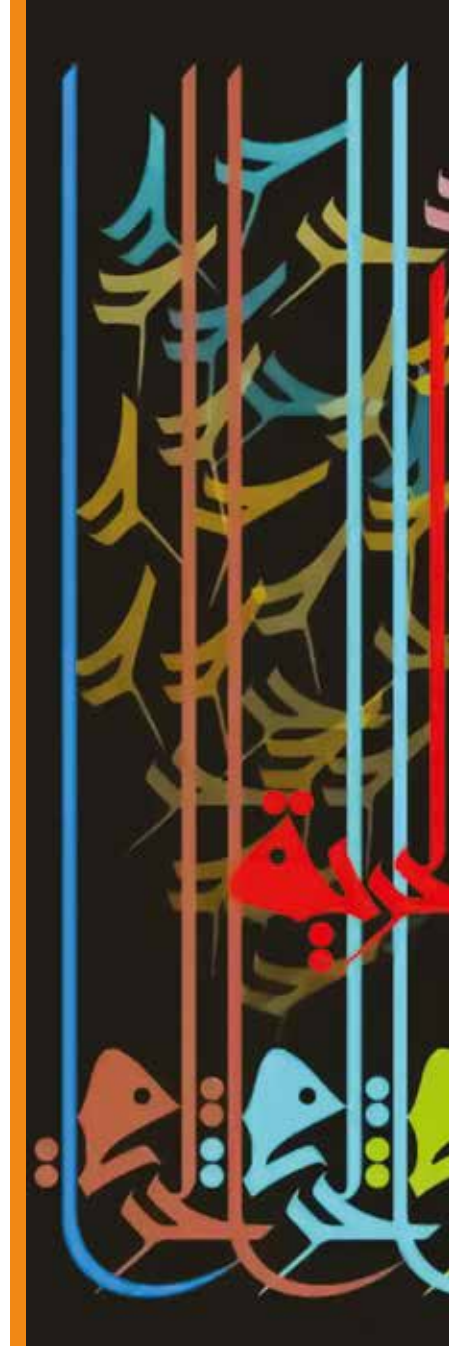
Kültür ve Turizm Bakanlığı kültürel mirasımızın görsel hafızasını oluşturan filmlerin muhafazası ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla Sinema Genel Müdürlüğü bünyesinde film arşivi oluşturmuştu. Bakanlık arşivindeki filmler dijital ortama aktararak restore edildi. Kültür Bakanlığı ile diğer kurum ve kuruluşlara ait nitrat tabanlı filmler, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Prof. Sami Şekeroğlu Sinema TV Merkezi tarafından dijital ortama aktarıldı. Tüm arşiv filmmirasim.ktb.gov.tr adresinde erişime açıldı. Sitede yer alan filmlere ilişkin bilgi ve açıklamalar Kültür ve Turizm Bakanlığı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu ve Sinema Genel Müdürlüğü tarafından oluşturuldu. Filmmirasım'a cep telefonu uygulamasından da ulaşılabilir.

13 ARALIK

TÜRKİYE'DE EN ÇOK DİNLENEN PODCAST'LER

Podcast dinleme uygulamalarının başında gelen Spotify'nın 2022 verileri oldukça ilginç sonuçlar ortaya koyuyor. 2022'de ülkemizde en çok dinlenen podcast türleri toplum & kültür, eğitim, sağlık & fitness, komedi ve sanat şeklinde sıralandı. Bu yıl Türkiye'de en çok dinlenen podcast'ler şöyle: Ortamlarda Satılacak Bilgi, Kendine İyi Davran, Merdiven Altı Terapi, Meksika Açmazı, Barış Özcan ile 111 Hz, Mitolojik İnciler, Nasıl Olunur, Sesli Kitap Dünyası, Bu Mu Yani?, Fularsız Entellik. Türkiye'de cinsiyet ve yaş gruplarına göre en çok dinlenen podcast türlerine bakıldığında pek çok podcast dinleyicisi, podcast'leri kültürel bir araç olarak görüyor ve ağırlıklı olarak toplum ve kültür içerikli seriler dinliyor. 0-17 yaş arası kadın kullanıcıların en çok dinlediği podcast türü sağlık & fitness podcast'leri. Aynı yaş grubundaki erkek kullanıcıların en çok dinlediği podcast türünde ise müzik podcast'leri göze çarpıyor. 18-24 yaş arası kadın kullanıcıların en çok dinlediği podcast türü olarak toplum & kültür temalı podcast'ler öne çıkıyor. 18-24 yaş arası erkek kullanıcıların en çok dinlediği podcast türü ise komedi podcast'leri. Yaş biraz daha büyüdükçe bu defa bir ortaklık dikkat çekiyor. 25 yaş üstü kadın ve erkek kullanıcıların en çok toplum & kültür podcast'leri dinlediği verisi karşımıza çıkıyor.

15 ARALIK

ZKS'de Prof. Dr. Ömer Türker, **İhyâ Okumaları** seminerini gerçekleştirdi.

16 ARALIK

Ömer Faruk Şerifoğlu **Mehmet Ali Laga ve Zafir Ailesi** söyleşi programında Kamil Büyüker'i misafir etti.

20 ARALIK

Dr. Olcay Aydemir ZKS'de **Mimarlık ve Yaşam Söyleşileri** programında Hayrul-lah Cengiz'i misafir etti.

13 ARALIK

KADİM GELENEĞE ÇAĞDAŞ YORUM

Halepli sanatçı Moham-med Imad Mahhouk'un "Harf Makamı" sergisi ZKS'de açıldı. Hattat Hasan Çelebi'den hüsnühat eğitimini alan Imad'ın kufi tarzdaki eserlerinden oluşan sergi, 31 Ocak'a kadar sanatseverlerce ziyaret edildi. Halep'te kendi atölyesinde ve Riyad'daki Kral Abdülaziz Kütüphanesinde hat çalışmaları yapan sanatçı, 1992 yılından itibaren Halep'teki sergilere katılmaya başladı. Imad, ilk kişisel sergisini 1997'de Halep'te açtı. 2007'de Londra'daki Uluslararası İslam Sergisi'ne katılan sanatçı, 2013 yılından beri İstanbul'da birçok kişisel ve ortak sergilere katıldı. Hâlen İstanbul'da kendi atölyesinde çalışmalarını sürdüren Imad'ın sergi kapsamında derlediği ve ürettiği eserler arasında Kur'an'dan ayetler, esmâlar ve "Edeb Ya Hu" ya da "Bu da Geçer Ya Hu" gibi özdeyişler yer alıyor. Sanatçının çalışmalarında kendine has soyut bir hüviyetle anlam değerini koruyan ve hat kültürünün kadim yazı stil ve tasarımları kendini hissettiriyor.

14 ARALIK

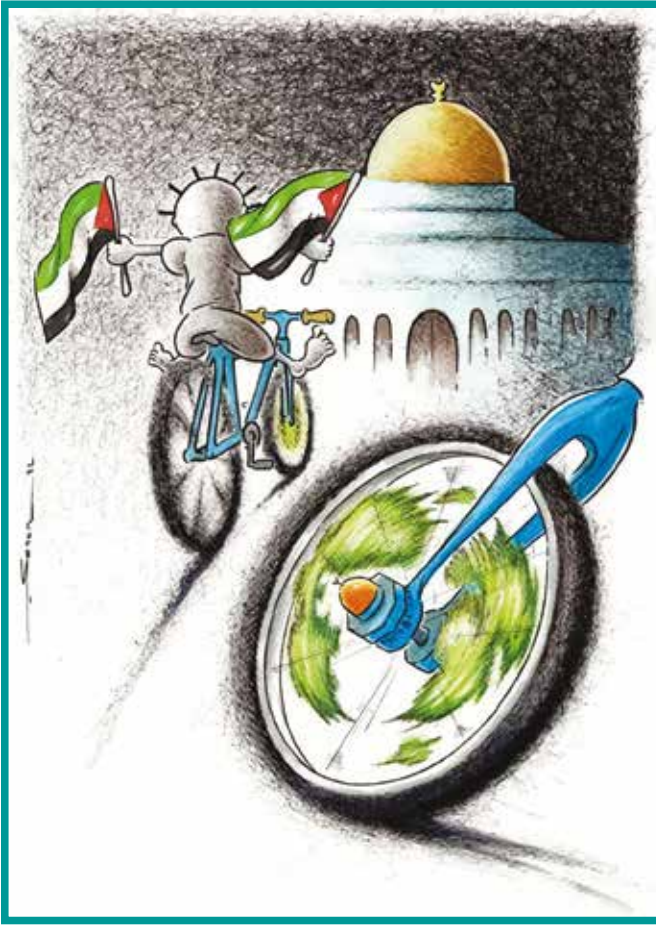
A

16 ARALIK

M

15-16 Aralık 2022 | 10.00
Bomonti Konferans Salonu

17 ARALIK

ÖZGÜR KUDÜS KARİKATÜRLERİ

Bu yıl "Özgür Kudüs" temasıyla düzenlenen 5. Uluslararası Mirasımız Kudüs Karikatür Yarışması'nın ödülleri sahiplerine verildi. Mirasımız Derneği ve Dünya Karikatüristler Birliği tarafından düzenlenen yarışmanın ödül töreni, Esenler Dr. Kadir Topbaş Kültür Sanat Merkezinde yapıldı. Esenler Belediyesi, Kâğıthane Belediyesi, Üsküdar Belediyesi ve Bursa Büyükşehir Belediyesinin katkılarıyla düzenlenen yarışmaya bu yıl 26 ülkeden 179 karikatürist, 455 eserle katıldı. Kudüs ile alakalı insan hakları, adalet, özgürlük,

sevgi, kültür, sosyal hayat, sosyal sorumluluk, barış, şehir hayatı gibi kavram ve konuların işlenmesi hedeflenen yarışmada, ön jürinin değerlendirmesi sonucu 38 eser finale kaldı. Yarışmada Türkiye'den Şener Tosun birinci, İran'dan Nahid Maghsoudi ikinci, Kazakistan'dan Galym Boranbayev ise üçüncü oldu. Ayrıca, Esile Altınışık Mirasımız Derneği Özel Ödülü'nü, Halime Aydın Necmettin Erbakan Özel Ödülü'nü, Eren Esirci Naci el-Ali Özel Ödülü'nü, Melike Sümeyye Aysal 2. Abdülhamit Han Özel Ödülü'nü, Meryem Sena Burhan

Selahaddin Eyyubi Özel Ödülü'nü aldı. Türkiye'den Ahmet Altay ve Murat Yılmaz ile Avusturya'dan Klaus Pitter, Lübnan'dan Anas Lakkis, Bulgaristan'dan Maya Tcholakova, İran'dan Mahboube Pakdel ve Hırvatistan'dan Mojmir Mihatov'dan oluşan ana jürinin seçtiği 72 karikatürün yer aldığı serginin açılışı da yapıldı. Gecede Yiğithan Engin ve genç müzisyenler Kudüs temalı şarkılar söyledi. Etkinliğe katılanlardan çekilişle belirlenen 12 kişiye Kudüs seyahati hediye edildi.

ESKİ İSTANBUL'U ANLATAN ÇİNI SERGİSİ

18 ARALIK

Kuveyt Türk, Türk ve İslam Eserleri Müzesi iş birliğiyle seramik sanatçısı Sevim Ersoy'un eserlerinden oluşan "Geçmiş Zaman Olur ki" sergisi 9-18 Aralık tarihleri arasında açıldı. Sergide İstanbul'un tarihî yerlerini ve olaylarını anlatan gravürlerinin çini sanatıyla işlendiği eserler yer aldı.

17 ARALIK

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI ÖZEL ÖDÜLLERİ

Türkiye'nin kültür mirasına ve sanat dünyasına gönül birliği içinde hizmet veren topluluk veya kuruluşları takdir ve teşvik etmek amacıyla verilen Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Ödülleri'nin sahipleri belli oldu. Ahi Kültürünü Araştırma ve Eğitim Vakfı, Kenan Yavuz Etnografya Müzesi ve Satranç Müzesi (Gökyay Vakfı) 2022 yılı ödüllерinin yeni sahipleri olarak belirlendi.

18 ARALIK

İNSANİ DEĞERLERİN KAYBOLMASINA AĞIT

Derya Yücel'in küratörlüğünü üstlendiği "Normallğin Deliliği" adlı karma sergi sanatseverlerle buluştu. Adını Arno Gruen'in insandaki yıkıcılık üzerine geliştirdiği kuramından alan sergi, günümüzde insani değerlerin kaybolmasına katlanamayanların "deli", insani köklerinden kopmuş olanların "normal" kabul edilerek onaylandıkları bir dünyada sanatın bir özgürleşme alanı olduğuna işaret etmeyi amaçladı. Sergi; kaygı, sıkıntı, korku, hayal ve imgelem kavramlarının ele alındığı çalışmaları izleyicinin beğenisine sundu. KUN Art Spaceteki sergi 18 Aralık tarihine kadar ziyaret edildi.

Mühendis ve Yayıncı: Aydın Ilgaz

Yunus Emre Sağır

Aydın Ilgaz, babası Rifat Ilgaz'ın bilinmeyen yanlarını "bir oğul olarak değil bir bilirkişi olarak" herkese anlatmaya çalıştı. Babalar ve oğullar münasebetini başka zaviyelerden de ele almayı mümkün kılan Aydın Ilgaz babasının yolundan giden bir yayıncı ve yazar kimliğiyle kitap fuarlarının mihenk taşıydı. TÜYAP Kitap Fuarı bağlamında anlattığı hüznü, buruk ve neşeli anılar zevkle dinlenirdi.

Aydın Ilgaz 2 Mart 1940 tarihinde İstanbul'da dünyaya geldi. Annesi İstanbul Çengelköylü, babası Kastamonu Cideliydi... Annesi Aksaray Yenikapı Ortaokulunda, Pertevniyal Lisesinde öğretmendi. Babası Karagümrük ve Nişantaşı ortaokullarında öğretmen. Rifat Ilgaz'ın toplumcu gerçekçiliği oğlu Aydın'ın doğumu ile başlar. Şair oğlunun doğduğu, ekmeğin karneyle verildiği, savaşın zorluklarının yaşandığı dönemde aile fertlerinin çektiği sıkıntıları şiirlerine yansıtır.

İkinci Dünya Savaşı'nın zor yılları... Öyle çok ve acı anıları var ki o yılların... Rifat Ilgaz yazarlığını sürdürmektedir. Devrim Kitabevi onun Sınıf eserini, kırmızı kapakla 1944 yılın-

da yayımlar. Ne ki hemen eserin toplatılması ve yazarı hakkında yakalama kararı çıkarılır. Bilirkişiye göre "kitabın yazarının hasta ruhlu olması ve kitabın da edebî açıdan hiçbir değer taşı-maması" Ilgaz'ın altı aylık bir cezaya çarptırılmasına yol açar. Oğlu Aydın Ilgaz ise sadece dört yaşındadır. Zaten babasını dört buçuk yaşından itibaren, Tophane Askeri Cezaevi ya da hastane kapılarından hatırlar.

Bir Efsanenin Doğuşu

Rifat Ilgaz'ın çocukları arasında en çok vakit geçirdiği isim Aydın Ilgaz'dır. Oğlu ile gerek çocukluğunda gerek yetişkinliğinde pek çok şey paylaşmış, anılarında ve diğer yazdıklarında ona yer vermiştir. Aydın, önce Küçüksu Pansiyonlu İlkokuluna kaydedilir. Çünkü annesi Rikkat Hanım sık sık Ankara'ya gidip gelmek zorundadır. Onun yokluğunda bir arkadaşı çocuklara göz kulak olur. Bir sonraki yıl Göztepe Pansiyonlu İlkokuluna devam eder. İlkokul yıllarında beş okul değiştirmek zorunda kalır. Türkiye'nin her yerinden ve farklı sosyoekonomik kökenden gelen öğrencilerin bulunduğu Kabataş Erkek Lisesinde yatılı okurken,

hafta sonları ve çarşamba günü öğleden sonraları izinlidir. Babasına gider. O da cumartesi günü için İlhan Selçuk'un çıkardığı *Dolmuş* adlı mizah dergisine vereceği yazısını hazırlamakla meşguldür. Bazen oğluna doğrudan sormaktan geri durmaz "Okulda neler yaşandı bugün?" diye, yeni bir konu bulabilmek için. Oğlu ise okulda olanları anlatır ama o, aynısını yazmaz, ustalığını gösterir. Bir anısını hatırlar ve onunla harmanlayarak bambaşka bir metin ortaya koyar.

Aydın Ilgaz daha on sekiz yaşına basmadan yüzde yüz burs kazanıp Amerika'ya gidecektir, çağrı gelmiştir fakat soyadından dolayı pasaport alamamıştır. Babasının arkadaşlarından Hasan Âli Yücel'den yardım istemek için Ankara'ya gider fakat sorun çözülmez. Nihayet basketbolla ilgilenen bir tanıdıkları vasıtasıyla işlemlerini yaptırır ve yurt dışına çıkar. İlk kazığı ise Amerikalı bir taksi şoföründen yer. Yabancı öğrencilerin kurduğu birlikte görev alan Vietnamlı bir arkadaşı ile başkanlık yarışındaki Kennedy'nin yanında oturur. Hayli maceralı geçen yedi senenin ardından Türkiye'ye dönmüştür. Rıfat Ilgaz ise oğlunu Küçük Sahnenin altında bir yerde karşılamayı yeğler. Çünkü "*Hababam Sınıfı* orada Ulvi Uraz tarafından sahneye konuyordu". Hatay Samandağ'da askerlik ve Mersin'de başlayan çalışma yıllarından sonra arkadaş gibi devam eden

baba oğul ilişkisi derinlik kazanmıştır. Ölene kadar da eşi Nilgün, kendisi ve babası aynı evi paylaşarak birlikte yaşamışlardır.

Yayıncılığı

Aydın Ilgaz açısından hayat, babayla geçen yıllar ve babasız geçen yıllar olmak üzere ikiye ayrılabilir. Kendisi zeki, hünerli, girişken, çalışkan, özverili ve hayata karşı sağlam duruşu olan biriydi. Babası ile birlikte 1983 yılında Çağaloğlu'nda Çınar Yayınlarını kurdu. Ama bu yayınevinde babasının kitaplarının dışında da kitap yayımlanıyordu. Efsanevi *Hababam Sınıfı*'nın yazarı Rıfat Ilgaz'ın gazete ve dergilerde çıkan yazılarını ve daha önce diğer yayınevlerinden çıkan kitaplarını "bütün eserleri" adı altında yayımladı. Zamanla kitap çeşitliğini artıran Çınar, kısa sürede saygın yayınevleri arasında yerini aldı.

Türkiye Yayıncılar Birliğine, Çınar Yayınları olarak 1983 yılında üye oldu. Birliğin genel sekreterliğini üstlendi. Barkod ve bandrol sistemini getirme sürecine katkı sundu. Babasının kitapları, eserlerinin telif hakları ve müzesi ile ilgili pek çok çalışma yaptı. Rıfat Ilgaz'ın *Hababam Sınıfı* ve *Sınıf* kitaplarıyla ilgili anılarını *Sınıfın Efsanesi* adlı kitabında topladı. Aydın Ilgaz, düzenlediği edebiyat etkinlikleriyle de babasını tanıtmaya ve anmaya hayatı boyunca hep devam etti. Üstelik sanatın bütün

dallarını kuşatırdı düzenlediği etkinlikler. Mesela 2006'daki Cihan Demirci, Ahmet Gülhan, İlhan Selçuk, Tahsin Yücel, Ruhi Su Dostlar Korosu Rıfat Ilgaz'a Saygı etkinliğinde sahne alanlar arasındaydı. Madem edebiyata girdik, bir ara not ekleyelim: Rıfat Ilgaz'ın 100 Temel Eser arasında bulunan *Halime Kaptan* adlı eserinin milyonlarca öğrenci tarafından okunmasından duyduğu memnuniyeti açık yüreklilikle paylaşmıştı. Hayatı boyunca babasının adının sokak, cadde, kültür merkezlerine verilmesi, kitaplarının tanıtılması için girişimlerde bulundu. Son yıllarda açılan Rıfat Ilgaz Kütüphaneleri bunun bir neticesidir. Yayıncılık macerası kadar önemli olan bu konudaki anılarını içeren kitabı gerçekten de sıkılmadan okunacak bir eser olurdu, ne ki böyle bir eser şimdiye kadar yayımlanmadı.

Aydın Ilgaz, edebiyat dünyasında yazarların ve şairlerin beğenisini kazanmıştı. Elbette bunda, Rıfat Ilgaz'ın oğlu olmasının, onun kitaplarını ve kendisine gösterdiği özenin etkisi vardı ancak bu daha ziyade Aydın Ilgaz'ın şahsiyetinden kaynaklanıyordu. Saygılı ve nezaketliydi. Ölümü hakkında yazarlar ya da cenazesinde onu yalnız bırakmayanlar onun ne kadar çok sevildiğini defalarca anlattı.

20 ARALIK

AKM'YE 1.3 MİLYON ZİYARETÇİ

AKM, sanatseverlere kapılarını yeniden açtığı 29 Ekim 2021'den bu yana 1 milyon 300 bin ziyaretçiyi ağırladı. AKM'de yıl boyunca 275 konser, 150 tiyatro, 80 opera ve bale, 37 sergi ile 90 film gösterisinin yanı sıra söyleşiler ve çeşitli atölyeler olmak üzere 1.265 etkinlik düzenlendi.

19 ARALIK

ÇAĞDAŞ SANAT VE MİMARLIK

Borusan Contemporary'nin güncel koleksiyon sergisi "Hibrit Mekânlar", mimarinin perspektifinden yola çıkarak çağdaş sanat ile mimarlık arasında alan açtı. Sergi kapsamında düzenlenen mimari ile çağdaş sanat arasındaki neredeyse yüz yıllık ortak eylem geliştirme noktalarının güncel durumlarını ele almayı hedefleyen "Peki Mimarlar Ne Düşünüyor?" etkinlik serisinin ilk konukları son dönemde çağdaş sanat bağlamındaki yaratıcı yaklaşımlarıyla dikkat çeken mimarlar Melike Altınışık, Hakan Demirel ve Kerem Piker'di. Perili Köşk'te düzenlenen etkinlikte, yaratıcı mimarların çağdaş sanatla kendi üretimleri arasında kurdukları bağlantı, sanatsal içerik ile mekân ilişkilerini ele alırken verdikleri kararlarda sanatçılarla olan diyalogları, sanatçı ile mimar perspektiflerinin iç içe geçtiği, akışkan, hibrit ve yeni görsel dil konuları ele alındı.

20 ARALIK

BİRİNCİ DERGİCİLİK KONGRESİ

Dünya Dergiler Birliği, Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve İstanbul Üniversitesinin katkılarıyla dergicilik alanındaki yeni gelişmelerin ve sorunların ele alınması amacıyla Birinci Dergicilik Kongresi düzenlendi. İletişim Başkanlığı İstanbul Müdürlüğünde yapılan kongrede açılış konuşmalarının ardından Argetus danışmanı Erol Erdoğan'ın Dergicilik Araştırması'nın sonuçları paylaşıldı. Bunun yanı sıra dijital dönüşüm ve dergilerin geleceği, çocuk öğrenci ve genç dergiciliği konuşuldu. Program Murat Ayar'ın sonuç bildirgesini okuması ve Prof. Nabi Avcı'nın değerlendirme konuşmasıyla son buldu.

Dergicilik Kongresi Vesilesiyle

Metin Erol

Dergilerimiz edebiyat-tan sanata, tarihten felsefeye çok çeşitli alanlarda sanat ve fikir ürettiğimiz, üretilen içeriklerden faydalandığımız değerli bir mecradır. Dergilerin en önemli özelliklerinden biri deneme, makale, şiir, hikâye, eleştiri, mektup, günlük ve röportaj gibi edebî türler aracılığıyla fikir dünyamızı zenginleştirmeleridir. Bu yönüyle fikir hayatımızın daha dinamik ve çevik olmasına katkıda bulunurlar. Sosyal ve siyasal gelişmelerden doğrudan etkilenen dergilerin önemli özelliklerinden bir diğeri ise fikir üretilmesi ve tartışılması yoluyla dergilerin çevresinde bir düşünce sistemi ve dergiye ait bir gelenek oluşturulmasıdır. Teşekkül eden bu düşünce sistemi ile dergiler, tarihe not düşer. Zira uzun soluklu dergiler yayımlandığı dönemin tarihi, sosyal ve kültürel durumuna dair okuyucuların fikir edinmesini sağlar. Bu yönüyle yazılı basın ve dergiler, tarih ve edebiyat başta olmak üzere birçok alanda literatürü geliştirip olgunlaştırması açısından kültürümüzde önemli bir yere sahiptir.

Dergi Mecrasının Serüveni

Özellikle Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemle-

ri, Milli Mücadele yılları ve Cumhuriyet'in ilk yılları ile birlikte dergiler, fikir ve sanat anlayışının gelişiminde etkili olmuştur. Tarihimizde ilk defa 1849 yılında tıp alanında *Vaka-yı Tıbbiye* adlı bir dergi çıkarılmış ve bu derginin ardından çeşitli alanlarda birçok dergi yayımlanmaya başlamıştır. Dergicilik, bu dönemde özellikle edebiyat ve ziraat alanında önemli bir gelişme göstermiştir. Öyle ki gazete ve dergiler bir araya gelerek gerçek anlamda bir kamuoyu oluşturmuş ve bunu daha görünür kılmıştır.

Kamuoyu oluşturmada gazetelerin hemen ardından gelen dergiler, modern iletişim araçlarının bulunmadığı yıllarda en önemli kitle iletişim araçlarından biri olmuştur. Gazeteler kitlelere ulaşmada kilit rol oynarken dergiler, bilgilerin değerlendirilmesi ve tartışılması yoluyla tamamlayıcı bir fonksiyon üstlenmiştir. Böylece gazeteler ve dergiler hem algı oluşturmada hem gündem belirlemede etkili kitle iletişim araçları hâline gelmiştir. Bu etkililiğin sürdürülebilirliği ise günümüz dergi mecrasının ve camiasının en önemli tartışma alanlarından biridir. Teknolojinin gelişmesi ve dijitalleşmenin hayatımızın her alanı gibi dergicilikte de değişime neden olması,

dergi mecrasının geleceğine dair soru işaretleri doğurmuştur.

Üzerinde durmamız gereken noktalardan biri teknolojinin ve dijital dönüşümün dergiciliği ne dereceye kadar etkilediği ve zamanla yazılı basını yok edip edemeyeceğidir. Zira içerisinde yaşadığımız tüketim toplumu ve deneyimlediğimiz kullan-at pratiği gündelik hayatımızın bir parçası hâline gelmiştir. Bahsettiğimiz durumun öne çıkan örneklerinden biri olarak internete kolay erişim ve bu yolla bilginin hızla tüketilmesi, dergi gibi yazılı basın ürünlerine talebin azalmasına yol açmıştır. Ülkemizde süreli yayınlarla ilgilenenlerin bunlara ekleyecekleri çok şey olduğuna eminim.

Kolay erişimin insanlara sağladığı konforun dışında, son yıllarda tüm dünyada etkisini hissettiren ekonomik krizler de kâğıt fiyatlarını etkilemesi açısından yazılı basını ve dolayısıyla dergiciliği ciddi anlamda etkilemiştir. Bu durum okuryazarların dergiye erişimini zorlaştıran bir başka etken olmuştur. Kaldı ki Türkiye’de uzun zamandır kültür sanat odaklı süreli yayınların önemli bir kısmı, zaten hamilik sistemi esasına bağlı olarak devam ediyor. Bu nedenle dergiler büyük firmaların itibar yayını konumunda. Dolayısıyla maliyetleri önemli ölçüde azaltmak için dergilerin sayfa sayısını tırpanlayıp yayın periyodunu iki veya üç aylık olarak değiştiren-

diler. Maliyetin en büyük kalemini ise kâğıt tutuyor. Örneklerden de anlaşıldığı üzere yazılı basına dolayısıyla dergilere talep azalsa da yazılı basının ve dergiciliğin yok olduğunu veya zaman içerisinde kaybolacağını söyleyemeyiz. Dergi içeriği üretme ve içerikten yararlanma açısından temel eğilim dijital mecralar olsa da yazılı basın hâlâ ayakta kalmaya çalışmaktadır. Ve ayakta kalmalıdır da.

Matbuatın ve dergiciliğin önemi akılda kalıcılığı ve arşivcilikte yatmaktadır. Dijital içeriklerin okuyucuların hafızasında yer etme derecesi ile yazılı kaynakların okuyucuların hafızasında yer etmesi arasında ciddi bir fark vardır. Bu durum, dergilerin içeriğinden yararlanma derecesini de değiştirmektedir. Bir diğer nokta ise dijital içeriklerin hızla yayılması ve aynı hızla kaybolmasıdır. Bu dijital dönüşüm teyitsiz, çarpıtılmış gerçeklerin dijital mecralarda artmasına ve yalan bilginin yayılmasına zemin hazırlamıştır. Buna karşılık yazılı basının oluşturduğu arşiv, kalıcılık özelliği sayesinde dezenformasyonla mücadelede önemli bir yere sahiptir. Ülkemizde temel sorun, insanımızı okutmak, onlara okuma yazma öğretmek değil artık; sorular sormasını, okuduğunu anlamasını, okuduklarından sonuçlar çıkarıp, onları yorumlayıp hayatına rehber edinmesini sağlamaktır. Bu ise ancak kültürel gelişimi doğrudan etkileyen matbu yayıncılıkla mümkün olabilir.

Dijital Mecralar, Yeni Sorunlar ve Ahval

Şüphesiz dijital mecraların yaygınlaşmasıyla ülkemizde kültür sanat alanında bilhassa dergicilikte çok büyük bir değişim yaşanıyor. Denilebilir ki dergiciliğin tarihimizde görülmeye başlandığı ilk dönemlerde üstlendiği algıyı ve gündemi belirleme misyonu artık dijital mecralara kaymıştır. Bu görevi sosyal medya hesapları aracılığıyla kolayca sürdürebilen dijital mecralar, kullan-at pratiğinde görüldüğü gibi hızla yayılan bilgilerin tüketilip unutulmasını sağlamaktadır. Bu durum ise dezenformasyonun yayılmasına ve kamuoyu algısının birinci dereceden etkilenmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla dergiciliğin varlığını sürdürmesi ve arşivcilikte katkıda bulunması her zamankinden daha fazla önem taşımaktadır.

Dezenformasyonla mücadeledeki konumu sebebiyle dergicilik, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından ortaya konulan iletişim stratejileri ile de paralellik göstermektedir. Bu sebeple dergiciliğin sürdürülmesi ve ayakta kalması İletişim Başkanlığı açısından da büyük önem arz etmektedir. Bu bağlamda İletişim Başkanlığı, Dünya Dergiler Birliği ile birlikte “Yaşasın Hakikat” mottosu doğrultusunda ve dergiciliği ayakta tutma amacıyla I. Dergicilik Kongresi’ni topladı. Yazılı

basını ve dergiciliği destekleme hedefiyle atılan bu ilk adım, dergiciliğin sürdürülmesi açısından somut bir başlangıçtır. Kongreye Dünya Dergiler Birliği Başkanı Metin Uçar'dan Millî Eğitim Eski Bakanı Nabi Avcı'ya, Basın İlan Kurumu Genel Müdürü Cavit Erkin'ın Prof. Dr. Hayati Develi'ye kadar alanında uzman birçok isim katıldı. Yanı sıra dergiciliğe gönül vermiş, uzun yıllar onlarca, yüzlerce dergi okumuş okuryazarlar da kongreyi yakından takip etti.

Basın İlan Kurumu Genel Müdürü Cavit Erkin'ın, dergilerin fikirleri taşıma misyonu çerçevesinde bazı konulara açıklık getirdi. Dergiciliğin Osmanlı'nın son döneminden bugüne kadar düşünce ve sanat dünyamızın gelişiminde önemli bir yere sahip olduğunu belirtti. Erkin'ın ayrıca süreli yayıncılıkta her zaman bir adım önde görünen gazetelerin, edebiyattan tarihe, sanattan felsefeye kadar geniş bir yelpazede çıkan dergilerde üretilen fikirlerin taşıyıcı misyonunu üstlendiğinin altını çizdi. Kütüphaneler ve Yayınlar Genel Müdürü Ali Odabaş ise kütüphanelerin cilt bütünlüğü bakımından derginin niteliğini sürekliliğine bakarak karar verdiklerini hatırlattı. Bir derginin niteliğinin sürekliliğe bağlı olduğunu ve bir dergi için en önemli kriterin aralıksız yayımlanması olduğunu ifade etti. Ardından söz alan Dünya Dergiler Birliği Başkanı

Metin Uçar, dergiciliğin gençler açısından önemine değindi ve gençleri kültürel çalışmalarla buluşturmanın zaruretiyle dile getirdi.

İstanbul Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Haluk Alkan, akademik dergiler ve görev yaptığı kurumun akademik yayıncılıktaki yerine değinerek üniversitedeki bilimsel yayıncılığın köklü geçmişine ilişkin bilgi verdi. Argetus danışmanı Erol Erdoğan, Türkiye'de süreli yayınlar alanındaki mevcut durumu ve gelecek yönelimlerini içeren "Dergicilik Araştırması"nın sonuçlarını paylaştı. Erdoğan, dergiciliğin gelenek işi olduğunu ve bir kültürü bulduğunu vurgulayarak dergilerin dijitalle hazırlık süreçlerine değindi. Araştırma sonucuna göre iki, üç kuşak yayıncılıkla uğraşan ailelerin bulunduğunu aktaran Erdoğan günümüzdeki gidişatın varacağı noktaları da en açık, en anlaşılır bir biçimde dile getirdi: "Geleneğin sürecine dair güzel ipuçları var. Dergicilikle uğraşan genç bir kitle var. Dergicilik geleneği sürecekle diye düşünebiliriz. Dergilerin dijital dönüşümüne de büyük ölçüde hazır olduğunu görüyoruz. Dijital platformlarda yer almaya başlamışlar, bu dönüşümün gereklerini yapıyorlar. Yani dergicilik dijital dönüşümle sona ermeyecek. Dönüşerek devam edecek." Elbette dergicilik dijital medyanın tüm imkânlarını kullanarak form kazanacak, doğru hedef kitle çalışmalarıyla

yaygınlık kazanacaktır. Dergiciliğin büyük bir özveriyle yapıldığının vurgulandığı kongreye Ali Ural, Prof. Dr. Hayati Develi, Mustafa Akar, İrfan Kaya, Şivan Arslan gibi isimler katıldı. "Dijital Dönüşüm ve Dergiciliğin Geleceği" ve "Çocuk Öğrenci ve Genç Dergiciliği" başlıklı oturumlar da yazar, akademisyen, araştırmacı ve dergiciler söz aldı. Kültürel birikimin her geçen gün kendini yenileyerek yaşatması gerektiği düşüncesinin öne çıktığı kongre Murat Ayar'ın sonuç bildirgesini sunması ve Nabi Avcı'nın değerlendirmesi ile son buldu.

I. Dergicilik Kongresi, dergiciliğin dijital dönüşüm imkânları, buna ne kadar hazır oldukları, bu geleneğin devam edip etmeyeceği başta olmak üzere pek çok meselenin masaya yatırıldığı bir etkinlik hüviyetindeydi. Temennim o ki bir kültür taşıyıcısı olan dergiler hem yazarların ve yeni nesillerin yetişme sürecine katkı sağlayacak hem de hakikatin hakkını savunmaya hizmet edecektir.

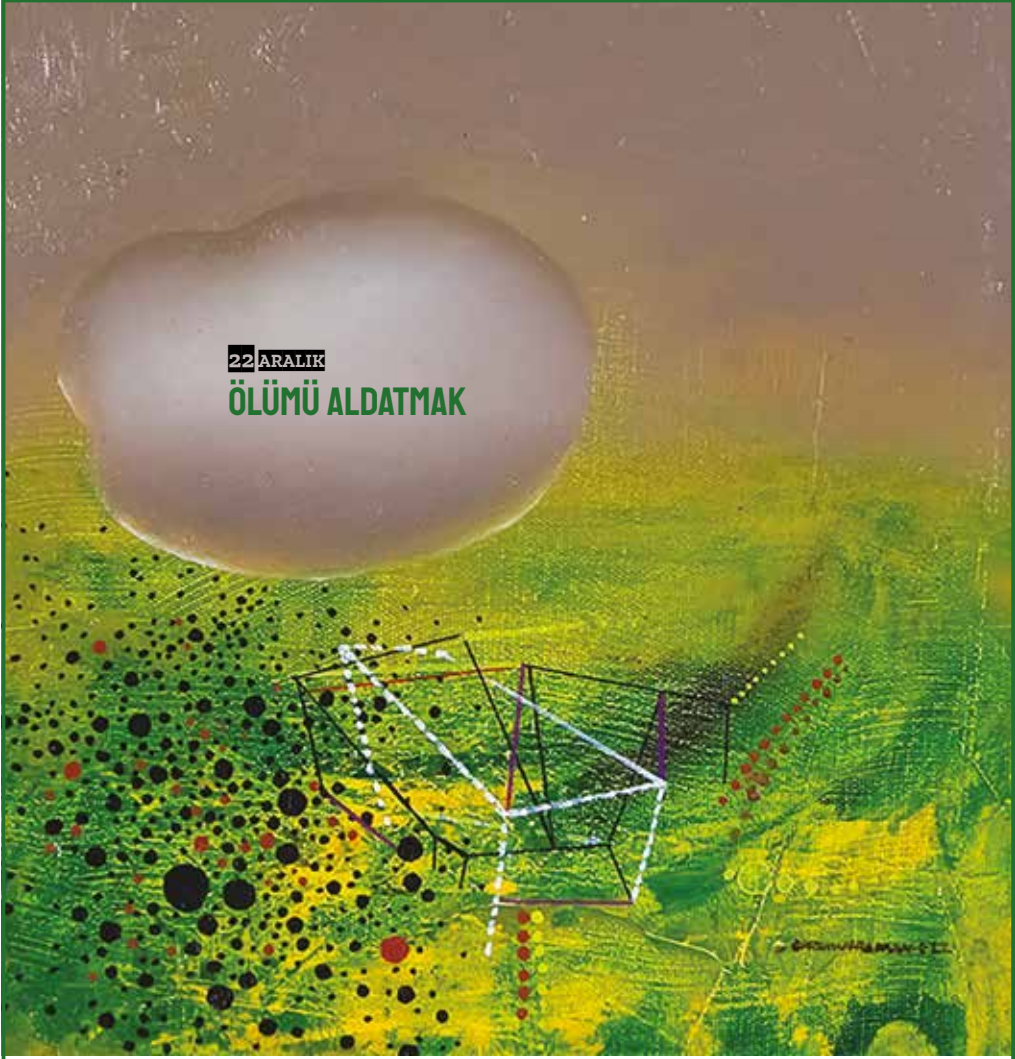
Kent Çalışmaları Ödülleri

21 ARALIK

KENT ÇALIŞMALARI ÖDÜLLERİ

Zeytinburnu Belediyesi tarafından kente yönelik bilgi üretimini teşvik etmek amacıyla bu yıl ikincisi düzenlenen Kent Çalışmaları Ödülleri ZKS'de düzenlenen törenle sahiplerini buldu. Törende makale, doktora tezi ve jüri özel ödülü olmak üzere 3 kategoride ödül verildi. Jüri Özel Ödülü Haliç Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Endüstriyel Tasarım Bölümünden Prof. Dr. Önder Küçükerman'a verildi. Makale kategorisinde Marmara Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümünden Dr. Öğretim Üyesi Gülşah Aykaç, doktora tezi kategorisinde ise Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Mimarlık ve Güzel Sanatlar Fakültesi Mimarlık Bölümünden Dr. Cemile Feyzan Şimşek ödüle layık bulundu.

Sanatçı Ekrem Kahraman'ın "Kriyojenik" adlı sergisi Ankaralı sanatseverlerle buluştu. Maarif Modern'deki açılışın ardından Prof. Dr. Şahin Yenişehirlioğlu, Kahraman'ın resme tematik yaklaşımına dair bir söyleşi gerçekleştirdi. 4 Aralık'ta sanatçının da katıldığı "Düşünce Atölyesi"nde "Ressam ne zaman sanatçı olur?" sorusuna cevap arandı. Ressama, sanat tarihçisi Dilek Karaaziz Şener eşlik etti. Ressamın ölümü aldatmak temalı sergisi 22 Aralık tarihine kadar ziyaret edildi.

22 ARALIK

ZKS'de **5. Uluslararası Kızılay Dostluk Kısa Film Festivali** çerçevesinde film gösterimleri yapıldı.

23 ARALIK

Murat D. Çekin, **Kazlıçeşme Sanat Konuşmaları** müzikli söyleşi programı çerçevesinde Kıymet Giray'ı konuk etti.

27 ARALIK

ZKS'de, **Tarih Söyleşileri** programı gerçekleşti. Prof. Dr. Ahmet Taşağıllı'nın sunduğu programa Prof. Dr. Süleyman Beyoğlu konuk oldu.

22 ARALIK

ESKADER ÖDÜLLERİ

Edebiyat Sanat ve Kültür Araştırmaları Derneğinin düzenlediği Kültür Sanat Ödülleri'nin kazananları belli oldu. Ödüller 24 dalda 27 kişi ve kuruma verildi. Üstün Hizmet Ödülleri'ne Prof. Dr. Abdullah Uçman, Prof. Dr. Mertol Tulum ve Dr. Aydın Yüksel, Özel Ödül'e Prof. Dr. Ramazan Şeşen layık görüldü. Araştırma-inceleme dalında *Üç İsim Dört Mevsim* kitabıyla Dr. Necmettin Turinay, televizyon programcılığı dalında Ahmet Murat başta olmak üzere çeşitli isimler ESKADER ödüllерinin sahibi oldu.

Sinemamızın zamansız klasiği, Metin Erksan'ın 1965 tarihli filmi *Sevmek Zamanı*, usta yönetmenin ölümünün onuncu yılında, İKSV Galaları kapsamında 4K restore kopyasından Kadıköy Sinemasında gösterildi. Film çekildiğinde hiçbir zaman dağıtım fırsatı bulamamış, döneminde geniş kitlelerle buluşamamıştı. Erksan'ın öğrencisi, senarist Zeynep Özlem Havuzlu'nun yardımları ve Ahmet Hızarcı'nın danışmanlığıyla yürütülen restorasyon projesi, Erksan'ın vasiyetine ve filmin çekildiği 1965 yılının geleneksel dokusuna sadık kalınarak tamamlandı. Restorasyon süreci beş ay süren filmin orijinal negatifinde olmayan giriş jeneriği Erksan'ın öngördüğü şekilde özel olarak hazırlanarak filme eklendi.

22 ARALIK

SEVMEK ZAMANI
YENİDEN

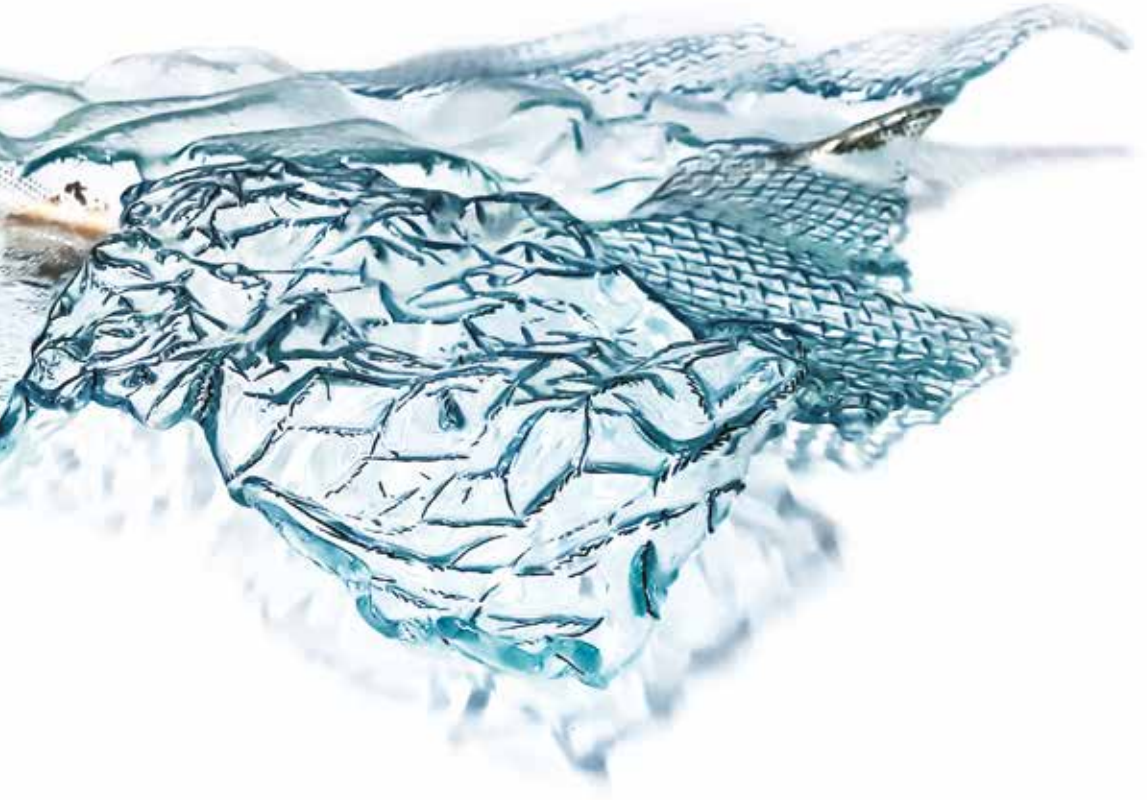

22 ARALIK

“DOKU’NUŞ” CAM SERGİSİ

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Öğretim Üyesi Betül Aytepe Serinsu, “Doku’nuş” adlı bir cam sanatı sergisi açtı. Serinsu, tamamı atık camdan yapılmış 33 farklı cam eserden oluşan serginin geri dönüşüm ve sürdürülebilirlik kavramlarını sanatsal bir bakış açısıyla sanatseverlerle buluşturduğunu belirtti. Üniversitenin doğal ve kültürel miras turizmi konusunda uzmanlaşmış bir üniversite olarak eğitim ve akademik çalışmaların yanı sıra sanata da büyük önem verdiğini vurguladı.

24 ARALIK

GEÇMİŞİN İZİNİ TAŞIYAN TABELALAR

Tokat Şehir Müzesinin birinci katında bakırcılardan yazmacılara kadar 12 geleneksel el sanatı, balmumu heykel ve eşyalarla anlatıldı. Müze ayrıca sergilenen 11 bin parça arasında bölgenin geçmişine ışık tutan 13 vitrin tabelasını sergiledi. Küratör Hasan Erdem, müzenin geçmişe ait birçok malzeme ile bölgenin tarihine ışık tuttuğunu belirtti. Geçmişte şehrin estetik güzelliğini korumak için tabelaların belli bir standartta yapıldığını kaydetti. Sergilenen tabelalar arasında 100 yıl önce hattat Muhammed Dağıstani tarafından yapılmış, hicri takvime göre "1340" yazan ve miladi takvimde 1922'ye tekabül eden Osmanlı dönemi tabelası da yer aldı.

CUMHURBAŞKANLIĞI KÜLTÜR VE SANAT BÜYÜK ÖDÜLLERİ

Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Büyük Ödülleri için Beştepe Millet Kongre ve Kültür Merkezinde tören düzenlendi. Bu yıl, müzik alanında Ajda Pekkan, resim alanında Prof. Dr. Süleyman Saim Tekcan, sinema alanında Yılmaz Erdoğan, tiyatro alanında Ayla Algan, ilim-kültür alanında Prof. Dr. Hayreddin Karaman, edebiyat alanında Yavuz Bülent Bakiler, karikatür-animasyon alanında Varol Yaşaroğlu, gastronomi alanında Ömür Akkor ve Emre Akkor, dans-bale alanında Tan Sağtürk, mimari alanda Hilmi Şenalp, zanaat alanında Sevan Bıçakçı, geleneksel sanat alanında Gülbün Mesara ödüle layık bulundu. Vefa ödülüne ise Âşık Veysel Şatıroğlu değer görüldü. Ödül töreninde konuşan Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, "Sanatçıları arasında ayırım yapan değil, sanatçılarını bağrına basan bir Türkiye anlayışıyla hareket ediyoruz." ifadelerini kullandı.

28 ARALIK

ZKS'de **100. Yıl Sohbetleri** söyleşi programında Prof. Dr. Haluk Oral'ın konuğu Selahattin Özpallabıyıklar oldu.

30 ARALIK

Samed Karagöz **veSanat** söyleşi programında Sabiha Kurtulmuş'u misafir etti.

25 ARALIK

DOSTLUK KISA FİLM FESTİVALI

Bu yıl beşincisi düzenlenen Kızılay Dostluk Kısa Film Festivali, ödül töreni Atlas Sinemasında gerçekleştirildi. 58 ülkeden 522 kısa filmin katıldığı festivalde bu yıl ödüller Kızılay fikrini Henry Dunant'a öğreten Ceza-yirli Emir Abdulkadir adına takdim edildi. Neşet Ertaş adına düzenlenen festivalde Dostluk Onur Ödülü Ayla Algan ve Yusuf Sezgin'e verildi. En İyi Film Ödülü'nü *Çöl Işıkları* filmiyle Katherina Harder ve *Birlikte Yalnız* ile Kasım Ördek paylaştı. Festival çerçevesindeki filmlerin gösterimleri ZKS'de yapıldı.

28 ARALIK

LONDRA'DAN TRT'YE ÖDÜL

TRT İç Yapımlar Dairesi Başkanlığı tarafından hazırlanan *Kardan Mürekkap* belgeseli, London City Film Festivali'nde En İyi Uzun Metraj Belgesel Ödülü'nü kazandı. Rusların bölgeye gelmesiyle birlikte kış şartlarında evlerini terk edip kimi zaman soğuktan, kimi zaman da açlıktan ve hastalıktan ölen yaklaşık 700 bin insanın öyküsünü anlatan dramatik belgeselin kış çekimleri, zorlu şartlar altında gerçekleşti. Belgeselin yapımcılığını Cafer Şanal, yönetmenliğini ise Nurtaç Erimer üstlendi. Belgeselin çekimleri 50 kişilik teknik ekip, 7 oyuncu ve 123 kişilik yardımcı oyuncu kadrosuyla Bitlis ve Muş çevresinde yapıldı.

Erol Kılınç Hakkında Birkaç Söz

Mehmet Semih Özdemir

Erol Kılınç, 1960 sonrası neşriyat hayatımızın değerli simalarından biri. Yaşananları anlamaya, milletin geçmişteki ahaliyle arasındaki benzer tavır ve reaksiyonları kavramaya, görmeye ve göstermeye çalışıyordu. Zira akan zaman içinde değişseler de insanların maşeri vicdandaki toplumsal değerlerin değişmeden kaldığına, bu değerlerin, anlayışın yeni nesillerle devam ettiğine canı gönülden inanıyordu.

1945 yılında Konya'nın Bozkır ilçesinde dünyaya gelen Erol Kılınç, ilköğrenimini ve ortaöğrenimini tamamladıktan sonra Aydın Çine'de ve Söke'de noter kâtipliği yaptı. Çeşitli kurumlarla münasebetlerinde Soğuk Savaş yıllarının tesirini görürüz. Söke'de Türkçüler Derneği ile Türkiye Komünizmle Mücadele Derneğinin ikinci şube başkanlığı görevlerini üstlenmesi hem duyarlıklarını hem de siyasi kişiliğinin şekillenme sürecini gösterir. Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisinin Söke teşkilatı kurucuları arasında yer alması da aynı çerçevede ele alınmalıdır. Söke'de iki yıl boyunca *Özü Sözü Gerçek* isimli gazeteyi çıkardı. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe bölümüne 1967 yılında girdi. Üç yıl bu bölümde okuduktan

sonra ara verdi ve 1971'de aynı üniversitenin tarih bölümüne geçti. Bu bölümü 1975'te bitirdi.

Siyaset ve Yayıncılık

Siyasi kimliği ve idealleri doğrultusunda 1960'ların sonlarında İstanbul'da yayımlanan *Milli Hareket* dergisinin yazı işleri müdürlüğü vazifesini üstlendi. Bu yıllarda Edebiyat Fakültesi Ülkü Ocağının kurucuları arasında yer aldı. 1967-1971 yılları arasında Doğu Türkistan Türklerinin lideri İsa Yusuf Alptekin'in özel kâtipliği görevini yürüttü. Osman Bahadır'dan sonra İstanbul Ülkü Ocakları Birliğinin başkanlığa getirildi. 1971'de kurduğu Kutluğ Yayınlarında 1977 yılı sonuna kadar yöneticilik ve editörlük yaptı. *Devlet, Milli Hareket, Türk Yurdu* dergilerinde makaleleri yayımlandı.

Erol Kılınç, 1978 yılı Mart'ından itibaren Ötüken Neşriyatta önemli görevler üstlendi. Onun döneminde yayınevi Fuad Köprülü, Peyami Safa, Tarık Buğra, Erol Güngör, Cemil Meriç, Arif Nihat Asya gibi müstesna simaların eserlerini basmayı başardı. Yayınevi 1980'lere damga vuran ansiklopedi ve kaynak eser yayıncılığı bakımından da kayda değer atılımlar yaptı.

Yeni Türk Ansiklopedisi, Büyük Türk Klasikleri, Sahih-i Buhari ve Büyük Türkiye Tarihi Kılınç'ın editörlüğünde okuyucularla buluştu. Kılınç 2012 yılı Ocak ayına kadar yayınevinde bilfiil çalıştı. Daha sonra yayınevine gelemese de vefatına kadar editörlük çalışmalarını evinden yürüttü. Görüldüğü üzere onun siyasi hayatıyla yayıncılık faaliyetleri arasında bir uzaklık değil bilakis olağanüstü yakınlık vardır.

Siyasi hayatından sonra gerek yayına hazırladığı kitaplarda gerekse yazdıklarında vatan sevdası ve millet sevgisi barizdir. Açıkça söylemek lazım gelirse Necip Fazıl'ın "beyin zarında kıymık" diye tarif ettiği sancıyı çekmiştir. Yazdıklarını anlamlandırmak için şu hükmün muhakkak dikkate alınması lazımdır: Düşünce bağımsızlığına erişmiş, cesurca ve sağlam tenkitler yapan insanlar ortaya atılmadıkça hakikate erişmenin ve tekâmülü düşünmenin imkânı yoktur. Erol Kılınç'ın *İhtilal, İhtiras ve İdeal- 68 Kuşağı Hakkında* (2008), adlı kitabında 68 Kuşağı'ndan övgüyle bahsedenlerin duygu saptırmasıyla içli dışlı olduklarını yazması siyasi tecrübesinden kaynaklanır.

Hayatı boyunca şunu arzuladı: Kimliğimizi oluşturan mazimiz ile istikbale dair hayallerimiz hayatımıza anlam kazandıran bir istikamette, yürüyüş rotamızı çizsin, tempomuza belirlesin. *Çanakkale Savaşları Günlüğü* (2011)

ise onun sıklıkla vurguladığı manevi yapımızı oluşturan "form"un zihni kökenlerini hakıyla tanıtmak için yıllar öncesindeki bir muharebe-ye yönelmesinin neticesidir. Şu var ki yazdıklarının elbette ciddi ve büyük fikir adamlarının yazılarıyla kıyaslanmasından teeddüp ederdi.

Devlet ve millet odaklı *Zihin Sancıları* (2016) kitabındaki yazıların her biri birer sancının mahsulüdür; bir arayışın, bir ıstırapın dışavurumudur. Belki de yazarlığının temeli bu ıstırapını anlatmak, paylaşmak, başkalarına da taşımak arzusudur.

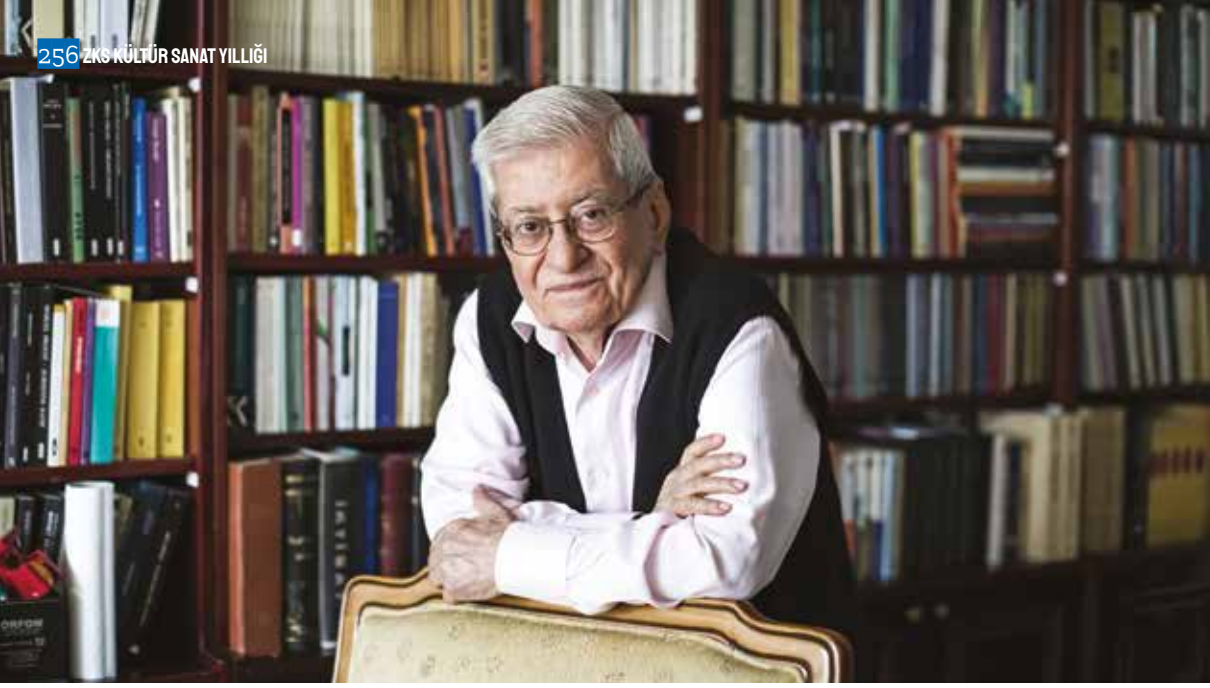
Hayatın ve Neşriyat Dünyasının Muhtelif Veçheleri

Erol Kılınç'ın hayatını dikkatli bir şekilde inceledikçe meselelerini anladıkça onu üç beş cümleye sığdırmak yetersiz kalıyor... *Damla Damla Yaşadıklarım* (2012) adlı kitabı, yazının ve hatırlamanın herkes için bir genişlik olduğunu gösterir. Bu kitapta yazarlığı, siyasi ve toplumsal görüşleri, kişiliği, yayın dünyamızdaki yeri, değeri ve önemi üstüne pek çok bilgi vardır. Onu ün kazanma telaşı olmadan akan bir yer altı suyuna benzetmek mümkündür. 1960'lardan 2010'lara kadar akıp gelen bu yazı ve yayın yolcuğuna akarsu demek daha doğru olur çünkü telif ve yayına hazırlama bakımından debisi yüksek bir yazar-yayıncıdır.

Milletimizin bütün fertlerinin, millet olarak mevcudiyetimizin dünü, bugünü ve geleceği hakkında zihin yormaktan hiç geri durmaması için çaba harcadı. Gerçekten de o yayıncılığını günlük hayatının sıradanlığı içinde dün, bugün ve gelecek perspektifiyle fasılasız sürdürmüştür. Ziya Nur Aksun'un *Osmanlı Tarihi* çalışması için yazdığı metinleri günümüz Türkçesine aktarıp ve yayına hazırlamıştır. Bu çalışma altı cilt olarak *Osmanlı Tarihi* adıyla 1996'da neşredilmiştir.

Onun tarih alanındaki çalışmalara önem vermesinin sebebi günümüzdeki siyasi olaylarla tarihin muhtelif safahatı arasında paralellikler kurma çabalarına katkı sunmaktır. Bu düşünceyle olsa gerek Dr. Rıza Nur'un on iki ciltlik *Türk Tarihi*'ni yeni harflere çevirdi. J. Von Hammer'in *Devlet-i Osmaniye Tarihi*'nin Mehmet Ata tarafından tercüme edilen ciltleri başta olmak üzere tarihle ilgili pek çok eseri yayına hazırlamıştır.

Hâsılı kelim Erol Kılınç, hayatını milletin tarihi rotasına, sosyal yapısının kaynaklarına, bu yapının oluşumunu etkileyen siyasi ve dini etkenlere, devlet şuuruyla milliyet duygusu, milliyetçilik mefhumu ve tarih şuru arasındaki bağlantılara adamıştır.

29 ARALIK RASİM ÖZDENÖREN ANISINA

14. İstanbul Edebiyat Festivali Rasim Özdenören anısına gerçekleştirildi. 26-29 Aralık tarihleri arasında düzenlenen festival okullarda öğrencilerle buluştu. Festivalin açılışı Beyazıt Cemil Bilsel Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Özdenören'in öykücülüğü, köşe yazarlığı, dergiciliği gibi kültüre olan katkısının yanı sıra anıları da konuşuldu. "Rasim Özdenören'in İzinde", "Şehir ve Edebiyat", "Sezai Karakoç'un İstanbul'u" ve "Rasim Özdenören Özel Oturumu"nu "İstanbul Okumaları", "Edebiyatçıların İstanbul'u", "İstanbul'un Sahaflarındaki Edebiyatçıları" gibi programlar takip etti.

30 ARALIK

RESİMLERİN YAPIM SÜRECİ

Küratörlüğünü ressam Asuman Savuk'un yaptığı "Dünden Sonra Yarından Önce" kara kalem resim sergisi 28 sanatçının video enstalasyonunu bir araya getirdi. Sergi, eserleri değil, yapım süreçlerini gözler önüne getirerek perde arkası çalışmaların sürükleyici dünyasına götürüyor. Anı yaşamamanın, resim yapmanın da en gerçekçi ve özgürlükçü yolunu ziyaretçilerin beğenilerine sunan sergi 28-30 Aralık 2022 tarihleri arasında Bakırköy Yunus Emre Kültür Merkezinde sanatseverlerle buluştu.

DÜNDEN SONRA YARINDAN ÖNCE

KARAKALEM RESİM SERGİSİ

ART
OF
IST

31 ARALIK SANATIMIZDA HZ. PEYGAMBER

Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Hz. Muhammed sevgisinden ilham alan eserlerin yer aldığı "Sanatımızda Peygamber" sergisine ev sahipliği yaptı. 1-31 Aralık tarihleri arasında Albaraka Sanat Galerisinde düzenlenen sergide Hz. Peygamber ile ilgili hat, minyatür, tezhip, seramik ve cilt çalışmaları yer aldı.

OCC
ATK

2023

Çocuklarla Niçin Felsefe Yapmalıyız?

Halil Koçakoğlu

Orta Asya kültüründe bir bilinci olmayan, sadece kendisine dikte edileni uygulayan, sorgulamayan, özünü kaybetmiş kişiler için “mankurt” denir. Anlatılara göre bu bir cezalandırma yöntemi olarak da uygulanmış geçmiştir. Orta Asya mitolojisinde anlatılan yöntemle göre esir edilen kişinin kafası kazınır sonra taze kesilmiş bir devenin derisi ile kazınan bu kafa sarılır. Elleri ayakları bağlanan esir güneşin altında bırakılır. Günlerce güneş altında kalan tutsağın kafasındaki deri kurudukça büzülür ve esirin kafasını sıkarak. Esirin uzamaya başlayan saçları deve derisinin altında kaldığı için esirin kafasının içine doğru uzar ve beyni sıkırmaya başlar. Bu, çok büyük bir acı vermekle birlikte esirin geçmiş hayatındaki her şeyi unutmasını, akli tüm melekelerini kaybetmesine sebep olur. Böylece sadece bedeni olan ve bir kaç basit yönergeyi takip edebilecek zekâyâ sahip yeni bir köle ortaya çıkar.

Yeni Eğitim Modellerine Yönelmek

Günümüzde mankurtlaştırma hâlâ ve daha kirli bir şekilde devam ediyor. Dijitalleşen dünyada köleleştirme artık büyük

işkencelerle değil aksine büyük hazlar sunarak amacına ulaşıyor. Neil Postman, *Televizyon: Öldüren Eğlence* kitabının muazzam önsözünde, “insanın neredeyse sonsuz olan eğlence açlığının” farkında olan güçlerin her anı mutluluk saçan televizyon programlarıyla toplumu nasıl köleleştirdiğini anlatır. Günümüzün sosyal medya uygulamalarının yanında televizyon çok masum kalıyor artık. Sadece çocuklar değil tüm toplum artık kafasına sarılan deve derisi ile güneş altında işkencelere maruz kalarak köleleşmiyor. Aksine renkli ekranlarda daldıkları hedonizm sayesinde hazzâ boğularak köleleşiyor.

Çocuklarımızın yani geleceğimizin kirli zihinlerin kölesi olmaması için atmamız gereken adımlar var. Öncelikle eğitim anlayışımızı gözden geçirerek soru değil sorun çözme amaçlayan, özgürlüğü hedonizmin karanlık sularında boğulmaktan kurtaracak eğitim modellerine yönelmeliyiz.

Neyse son dönemlerde ortaya çıkan bir eğitim yaklaşımı gönüllü köleleşmenin önüne geçecek bir umut ışığı olarak görünüyor. İngilizcesi *Philosophy For Children* (P4C) olan bu yaklaşım temelde çocukların felsefi bir şekilde

düşünmesini amaçlıyor. Sokratik eleştirel tavrı kendine yöntem edinen bu anlayışta çocukların günlük deneyimlerine yüzeysel bir şekilde değil eleştirel bir şekilde yaklaşarak derinleşmesine düşünmeleri isteniyor. Yöntem gün içerisinde içine düştükleri renkli ekranlarda karşılaştıkları metinleri hemen kabullenmeden eleştiri süzgecinden geçirmeyi ve derinleşmeyi sağlayacaklarına inanıyor. Çocukların metnin karşısında edilgen bir nesne yerine etken bir özne olmalarına odaklanıyor.

Yöntemin basit birkaç kuralı var. Bir metni uyaran olarak verdiğimiz çalışmada derinliği olan bir soru ile başlıyorum ben. Daha sonra çocuklardan gerekçeli cevaplarını alıyorum. Verilen her cevap grup için yeni bir sorunun da fitilini ateşliyor. Atölye çalışmasında öğretmen kolaylaştırıcı rolüyle yer alıyor. Kolaylaştırıcı kesinlikle kendi düşüncesini belli etmiyor. Çünkü bu durum öğrencilerin manipüle edilmesine sebep olabilir.

Temel Kavramların Tartışılması

Felsefi düşünme yöntemini öğreten bu yaklaşımdan daha iyi sonuçlar almak için müze, sanat galerisi, tarihi bir yapı gibi çocukların üst düşünme becerilerini geliştirecek alanlar seçmeyi önemsiyorum. Bu amaçla üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerimizden oluşan on kişilik bir

grupla Şanlıurfa Arkeoloji ve Mozaik Müzesinin Roma Meydanı adıyla bilinen kısmında felsefe atölyesi gerçekleştirdik. Daha önce okulda farklı bir grupla da yaptığımız atölyemizin konusu “mutluluk” üzerineydi. Atölye çalışmalarında, dürüstlük, adalet, ön yargı, özgürlük gibi temel tözlerin tartışılmasını hedefliyoruz. Öğrencilerimize uyaran olarak Peter Worley’in *Felsefe Makinesi* kitabında da yer alan “Prens ve Domuzcuk” hikâyesini verdik. (Domuz, bizim toplumumuzda tanınmayan, tanındığı ölçüde de olumsuz çağrışımlar yapan bir hayvan olduğu için ben kuzu demeyi tercih ettim.). John Stuart Mill’in *Faydacılık* adlı kitabında geçen temanın sorusu şöyleydi: “Mutsuz bir prens olmak mı yoksa mutlu bir domuzcuk (kuzucuk) olmak mı daha iyidir?” Öğrencilerimizle aramızda geçen diyalog şu şekildeydi:

“Ben kuzucuk olmayı tercih ederdim çünkü kuzu olmak nasıl bir şey merak ediyorum hem çok eğlencelidir. Gün boyu kırlarda hiçbir işiniz olmadan dolaşıyorsunuz.”

“Ben de kuzu olmak isterdim. Kimse benden hiçbir şey istemeyecek ve ben sadece yemek yiyip oyun oynayabileceğim.”

“Ben mutsuz da olsa prens olmak isterim. Prens olarak ister mutlu olurum ister mutsuz bunun kararını ben veririm.”

“Prens olmak isterdim çünkü şu an mutsuzsam bile ileride mutlu olurum.”

“Kuzucuk olmak istemem çünkü kurban bayramı var.”

“Kuzucuk olmak isterim çünkü onlar sınava girmiyorlar ve ders çalışmak zorunda değiller.”

“Prens olmak isterdim çünkü hayvanlar mutluluğun ne olduğunu bilmezler.”

Soruyu farklılaştırmak için iyi bir fırsat oluşturuyor bu söylem.

“Arkadaşınızın söylediğini tartışalım: Hayvanlar mutluluğu bilmezler mi?”

“Bence bilirler. Oyun oynayıp, koşturuyorlarsa mutlu oldukları içindir.”

“Hayır, bilmezler, çünkü onlar düşünemezler.”

“Hayvanlar mutluluğun ne olduğunu düşünmeden bile mutlu olabiliyorlar.”

“Mutluluğu bilip bilmediklerini bilmiyorum ama hayvanlar bize göre daha rahatlar. Hiç dertleri yok.”

“Nasıl yok? Onları yiyoruz ya!”

“Biz onları yiyene kadar bunu bilmeden rahat rahat yaşıyorlar.”

Burada söze girip yaşamımıza dair bizi üzecek veya endişelendirecek şeyleri bilmemenin yarattığı mutluluğun gerçek bir mutluluk olup olamayacağını sormak istiyorum fakat bunun öğrencileri fazlaca yönlendireceğini düşündüğüm için vazgeçiyorum. Bu tartışmadan beklenen süreç mutluluğun tartışılması. Bu kavramın tartışılmasına çocukların kendi oluşturdukları süreçle ulaşmalarını istiyorum fakat çocukların söylediklerinden yola çıkarak yeni bir soru soruyorum:

“Biraz evvel arkadaşınız hayvanların mutluluğu bilemeyeceklerini çünkü onların düşünemediklerini söyledi. Siz ne düşünüyorsunuz bu konuda? Düşünmenin mutlu olmaya veya olmamaya bir etkisi var mıdır?”

“Bence hayır. Hayvanlar düşünemezler fakat mutlu olurlar.”

“Evet, vardır çünkü biz düşünerek nasıl mutlu olacağımızı buluruz.”

“Düşünebilmek önemlidir. Eğer düşünmeseydik şimdi oturduğumuz müze gibi yerlerimiz olmazdı. Müzenin içinde yer alan eserleri yapamazdık. Mutlu olmak için de düşünmek önemlidir.”

“Bence hayvanlar mutlu olmazlar. Mutsuz da olmazlar. Çünkü bunları düşünecek kadar gelişmemişlerdir.”

“Bence de hayvanlar mutluluğu veya mutsuzluğu düşünemezler fakat biz onların yaşamlarını mutlu görürüz.”

Felsefi Düşünme Açlığı

Bir öğretmen olarak mutluluğun basit hazlarla gerçekleşen bir kavram olmadığını, mutluluğun birçok filozofun dediği gibi aslında bir hakikati arama çabası olduğunu söylemek ve bunu tartışmak istiyorum fakat bu isteğim atölyenin mantığına ters. Çocuklarla felsefe çalışmalarında onların etki altında kalmadan düşünmeyi öğrenmelerini sağlamak en büyük amaç. Daha önce belirttiğimiz

gibi karşılaştıkları her türlü metni hemen kabullenmeden eleştirmeleri, “acaba” diye sorgulamaları öncelikli amacımız. Bu yüzden soru sorarken de onları bu şekilde yönlendirmek istemiyorum. Önemli olan yeni düşünceler geliştirecek beceriye sahip olmaları, dayatılan fikirler doğrultusunda düşünceleri değil.

Yaptığımız bu atölye çalışmasından geleceğimiz hakkında çıkarmamız gereken dersler var. Öncelikle çocuklarımız felsefi düşünmeye açlar. Bunu talep ediyorlar fakat eğitim sistemimiz buna kesinlikle müsaade etmiyor. İlk sınıftan itibaren bilgiyi ölçmeyi amaçlayan sınavlar önceliğimiz. Oysaki dijital çağ ne kadar çok bildiğimize değil, bildiğimizi nasıl kullandığımızla ilgileniyor. Öte yandan çocuklarımızı kendi ellerimizle hapsedtiğimiz renkli ekranlar onları haz alarak köleleşmelerini, anne ve babalarından başlayarak genişleyen bir şekilde içinde yaşadıkları topluma karşı saygısız, sevgisiz, sadece kendi mutluluğunu hedefleyen otomatlara dönüşmelerini sağlıyor.

Çocuklarımıza daha iyi hayat şartları sunmak isterken aslında hayatın anlamını değiştiriyoruz. Biz onları hayattan sadece haz almayı hedefleyen birer hedonist olarak yetiştiriyoruz. Tükettiği ölçüde mutlu olan bir insan yetişiyor. O yüzden kırlarda hiçbir şey bilmeden, düşünmeden, sorgulamadan, anlamadan, adını bile koymadığı bir

durumu yaşayan kuzucuğun yerinde olmak istiyor çocuklarımız. Daha acıklısı sadece çocuklarımızın değil bizim de aynı durumda olmamız.

Bunun önüne geçmek için sınıflarda felsefi düşünmeyi geliştiren P4C gibi yaklaşımlara başvuruyorum. Ana sınıfından başlayarak tüm kademelerdeki meslektaşlarımın da kendilerini bu alanda güncellemeleri gerektiğine inanıyorum.

Sınıfta yaptığımız çalışmalarda genelde uyarıcı olarak renkli ve sanatsal resimlere sahip kitaplar okuyorum. Bu çocukların ilgisini daha fazla çekiyor. Kitapta geçen korku, şaşkınlık, sevinç gibi duygu patlamalarını çocuklardan dramatize etmelerini istiyorum. Bu küçük drama faaliyeti öğrencilerin kendilerini kitaptaki kahramanların yerine koymalarını kolaylaştırıyor. Böylelikle konuya daha çabuk adapte oluyorlar. Bu da onların daha yaratıcı düşüncelerini sağlıyor. Atölye çalışmalarının sonunda çocukların düşüncelerini içselleştirmeleri amacıyla yazı faaliyetlerine yer veriyorum. Bunu bazen tamamının içeriğine uygun bir vecize ile yapıyorum. Tahtaya yazdığım bir cümlelerin onlarda yaptığı çağrışımları yazmalarını istiyorum. Belirli kıstaslar getiriyorum bazen. Muhakkak üç paragraf olmalı, en az on iki cümle olmalı gibi isteklerim oluyor. Çalışmalarımda öğrencileri yeni kavramlarla tanıştırmayı

önemsiyorum. Bazı öğrenciler bunu talep edebiliyor. Bazen de ilk sorudan sonra sizin ne düşündüğünüzü sorup konumlarını belirlemek istiyorlar. Ben onlara bu konuda henüz net bir fikrim olmadığını, bu çalışmada ortaya atılacak yeni fikirlerin benim de düşüncelerimi netleştirmem de yardımcı olacağını söylüyorum. Bu onları çok mutlu ediyor.

Günümüzün önemli filozoflarından Koreli Byung-Chul Han, *Psikopolitika* kitabında bugün doğal durumumuzda bir özne değil kendini sürekli yeniden icat eden bir proje olduğumuza inandığını söyler. Ona göre öznenin projeye geçiş sürecinde bizi motive eden duygu özgür olduğumuzu sandığımız yanılısamdır. Filozof dijital ağın başlangıçta büyük bir özgürlük ortamı olarak göründüğünü fakat zamanla Bentham'ın tasarladığı ünlü hapisanesi panaptikonun dijital bir uyarlamasına dönüştüğünü iddia eder. Bentham'ın panaptikonunda birbirleriyle her türlü iletişimi yasaklanan insan dijital panaptikonda tüm şeffaflığı ile kendini herkese açık eder. Açık edilen her bilgi *big data*yı (büyük veri) oluşturur. Kişinin ve özgür iradenin sonunu ilan eden bu güç insanın ruhuna nüfuz ederek onu düşünce öncesi dönemde etkiler.

Dijital panaptikon çağında çocuklarımızı, kendimizi dahası irademizi yani özgürlüğümüzü yanılğılardan, manipölasyonlardan

korumak için eleştiren, sorgulayan düşünme biçimini öğrenmek ve öğretmek hepimizin görevidir.

01 OCAK

YAŞAYAN KÜTÜPHANELER

Millî Eğitim Bakanlığının Kütüphanesiz Okul Kalma-yacak Projesi kapsamında açılan kütüphanelere yaşayan yazarların ismi verildi. Böylece yazarların öğrencilerle buluşması, tecrübelerini paylaşma-sı, mekânın yaşayan bir kütüphaneye dönüşmesi amaçlandı. Bu kapsamda Alev Alatl, Doğan Hızlan, Erhan Afyoncu, Erol Göka, Hikmet Barutçugil, İlber Ortaylı, İhsan Fazlıoğlu, Murat Bardakçı, Mustafa Kutlu ve Yavuz Bülent Bakiler'in ismi okul kütüp-hanelerine verildi.

01 OCAK

ÂŞIK VEYSEL YILI

UNESCO'nun anma ve kutlama yıl dönümleri arasına aldığı Âşık Veysel'le ilgili bir adım da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'dan geldi. Erdoğan, *Resmî Gazete*'de, vefatının 50. yıl dönümü olan 2023'ün "Âşık Veysel Yılı" olarak kutlanmasına ilişkin genelge yayımladı. Ayrıca etkinliklerin Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Millî Eğitim Bakanlığının koordi-nasyonunda ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla birlikte yürü-tüleceği belirtildi.

TERCÜME DERGİSİ DİJİTALDE

Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı sitesinde Hasan Âli Yücel döneminde Maarif Vekâleti tarafından yayımlanan *Tercüme* dergisinin 1942- 65 yıllarından bazı nüshalar yer alıyor. Okurlar, araştırmacılar, öğrenciler için büyük bir hazine niteliğindeki dergiye <https://www.tustav.org/> adresinden erişmek mümkün.

02 OCAK TYB ÖDÜLLERİ

TYB'nin Yılın Yazar, Fikir Adamı ve Sanatçıları Ödülleri'nin kazananları belli oldu. 2022'de kültür, sanat, edebiyat ve düşünce alanındaki gelişmelerden hareketle isimler belirlendi. Ödül alan isimlerden bazıları şöyle: İsmail Özen roman, Servet Şengül tenkit, Hüseyin Rahmi Göktaş dil, Ali Işık hikâye, Atakan Yavuz şiir, Taşkın Tuna fikir, Şerif Aydemir hatıra, Kemal Kahraman gezi, Fazıl Gökçek biyografi, Gönül Paçacı Türk müziği dalında ödüle layık görüldü.

02 OCAK

2022'DE EN ÇOK TOPKAPI SARAYI GEZİLDİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Milli Saraylar İdaresi Başkanlığı ile büyükşehir belediyelerine bağlı müze ve ören yerleri, 2022'de 20 milyona yakın ziyaretçi ağırladı. 2 milyon 352 bin 296 ziyaretçiyle en çok ziyaret edilen yer Topkapı Sarayı oldu.

03 OCAK

YUNUS EMRE ENSTİTÜSÜYLE
250 BİN KİŞİ TÜRKÇE ÖĞRENDİ

Türkçeyi ve Türk kültürünü dünyaya tanıtan Yunus Emre Enstitüsü, 2009'dan beri Asya'dan Amerika'ya birçok coğrafyada milyonlarca kişiye Türkçeyi ve Türk kültürünü tanıttı. Geçen yıl, yüz yüze ve çevrim içi düzenlenen Türkçe kursları, "Tercihim Türkçe Projesi" ve "Türkçe Öğretim Portalı" aracılığıyla 250 bine yakın kişi Türkçe öğrendi. 2022'de Endonezya, Kamboçya, Brunei, Singapur gibi ülkelerde çalışmalarına başlayan Yunus Emre Enstitüsü, uluslararası faaliyet ağını genişleterek Türkçe ile Türk kültürünün zenginliğini muhtelif coğrafyalara taşıdı. Enstitü, Dijital Kültür Merkezi Projesi, metaverse çalışmaları, yapay zekâ ve NFT teknolojilerinin Türkçe öğretimi ve kültürel etkileşim alanlarında kullanılmasına yönelik gerçekleştirilen Tanışkan Projesi başta olmak üzere dijital atılımlar da yaptı.

03 OCAK

Zeynep Türkoğlu, **Zeytinburnu Kitapçısı Buluşmaları** söyleşi programında yazar Sertaç Timur Demir'i misafir etti.

05 OCAK

ZKS'de Prof. Dr. Ömer Türker, **İhyâ Okumaları** seminerini gerçekleştirdi.

06 OCAK

ZKS'de, **Bize Şairden Bahset** söyleşi programı gerçekleşti. Şair Zeynep Arkan'ın sunduğu programa şair Mehmet Erte konuk oldu.

02 OCAK

BARIŞ MANÇO OTOBÜSÜ YOLLARDA

Türk müziğinin efsane isimlerinden ve 7'den 77'ye büyük bir hayran kitlesine sahip sanatçı Barış Manço, doğumunun 80. yıl dönümünde özel tasarım İETT otobüsü ile anıldı. İstanbul Büyükşehir Belediyesi İETT Genel Müdürlüğü, bir otobüsünün dış cephesini tamamen Barış Manço ve onun doğum yıl dönümü için tasarladı.

04 Ocak

METİNDEN GÖRÜNTÜYE: YAPAY ZEKÂ SANATI

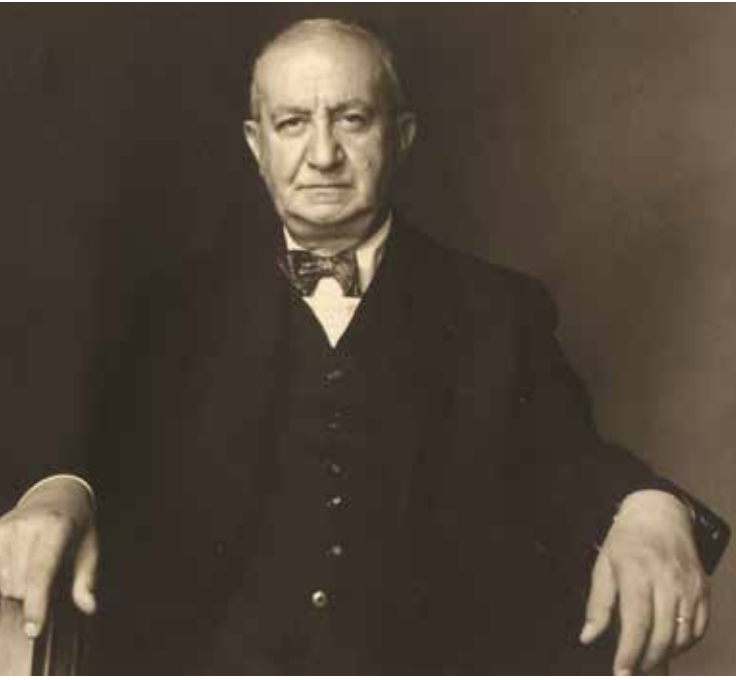

Akbank Sanatın yeni seminer serisi "Sanat ve Teknoloji", güncel sanat üretimlerini kökten etkileyen yapay zekâ sanatı, dijital sanat üretimleri ve buna olanak sağlayan yeni sistemler ve yeni medya kültürü gibi konuları inceleyerek teknolojinin sanatla ilişkisini odağına alıyor. Gözde Mutluer'in yönetiminde konuşmacılar Bager Akbay ve Selçuk Artut makine öğreniminden ve bunun yapay zekâ sanat uygulamalarıyla beraber yaratıcılığı kö-rüklemek için nasıl kullanılabileceğinden bahsetti.

05 OCAK

TÜRK EDEBİYATINDA ESENDAL YILI

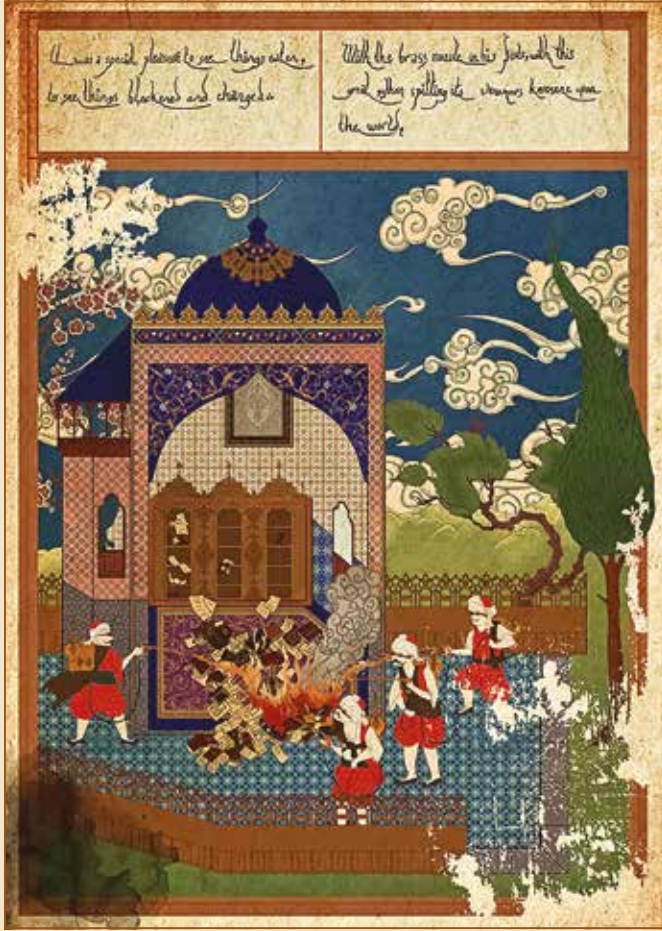
Türk ve dünya edebiyatından sevilen, çok okunan yazarlar arasında telif hakkı kalkmış yazarların eserleri yayınevleri tarafından herhangi bir hak söz konusu olmadan yayımlanabiliyor. Tek şart, yazarın ölümünün üzerinden 70 yıl geçmiş olması. Bu yıl telif hakkı dolan isimler arasında Türk edebiyatında Memduh Şevket Esendal öne çıkıyor. Çehov tarzı hikâyeciliğin edebiyatımızdaki öncülerinden olan yazarı apartman hayatını şehir yaşamının küçük evreni olarak değerlendiren *Ayaşlı ile Kiracıları* romanı başta olmak üzere bütün eserlerini daha yakından ele almaya başladı edebî kamu.

06 OCAK

MOĞOLLAR KADIKÖY SAHNEDE

Memleket müzik tarihinde Anadolu Rock denilince akla gelen ilk isim Moğollar, eski ve yeni şarkılarını Kadıköy Sahnede dinleyicilerle buluşturdu. İlk konserini 6 Aralık 1967'de veren grup, yoluna Taner Öngür, Serhat Ersöz, Emrah Karaca, Kemal Küçükbakkal ve Cahit Berkay'dan oluşan kadrosu ile devam ediyor.

05 OCAK

BİR NAKKAŞIN KÂBUSLARI

Klasik minyatür sanatı ile popüler kültür unsurlarını sentezleyen sanatçı Murat Palta'nın "Logarithmic Growth" sergisi 5 Ocak 2022 ile 18 Şubat 2023 tarihleri arasında ziyaretçilerle buluştu. Adını çeşitli bakteriler üzerinde yapılan mikrobiyolojik deneylerden yola çıkarak insan hayatına uyarlanan bir grafikten alan sergideki işlerde popüler kültür, tarihî olaylar, mitoloji ve güncel gelişmeler iç içe geçiyor. Sanatçı, klasik tezhip ve minyatürün yanı sıra geleneksel çini sanatı ve heykelleriyle de günümüze ayna tuttuğu işlerini "bu dönemde yaşayan bir nakkaşın gördüğü kâbuslar" diye tarif ediyor.

HİBRİT DÜNYADA OKULUN GELECEĞİ

Uluslararası Maarif dergisi 10'uncu sayısında okula yeniden dönüşün akademik tahlilini yapan İstanbul Eğitim Zirvesi'ni kapağına taşıyor. Korona neslinin geleceği, farklılaştırılmış eğitim modelleri, öğrenme türleri ve üç sorun alanı, eğitimde alternatif arayışlar, geleceğin dünyasında eğitim ve beceriler, dil öğretimi, kalkınma, hibrit dünyada eğitimin geleceği gibi konular ele alınıyor. Dergide görüşlerine yer verilen isimlerden bazıları şöyle: Anatoly Oleksiyenko, Andreas Schleicher, Lera Boroditsky, Elaine Wilson, Kader Kaneye, Christopher Dede Sadettin Ökten.

Areda Survey, bin 100 kişinin katılımıyla Türk halkının kitap okuma alışkanlığını araştırdı. Araştırmaya göre Türk halkının yüzde 94,5'i kitabını evinde okuyor. Diğer kitap okuma alanları ise sırasıyla toplu taşıma, park-kafe, okul, iş yeri ve kütüphaneler. Ankete katılanların yüzde 27'si kitap alırken internet sitelerini tercih ediyor. Diğer seçeneklerde ise yüzde 26,6 ile arkadaşlar, yüzde 23,8 ile sahafılar, yüzde 13,2 ile zincir mağazalar yer alıyor.

Okuyucuların ne sıklıkla kitap aldığı incelendiğinde yüzde 35,2'sinin ayda bir, yüzde 29,6'sının altı ayda bir, yüzde 15,5'inin yılda bir, yüzde 10,3'ünün haftada bir kitap aldığı; yüzde 9,4'lük kesimin ise hiç kitap almadığı sonucuna ulaşıyor.

06 OCAK

EVDE OKUYORUZ

07 OCAK

BİR ÇEŞİT FORM DEĞİŞTİRME OLARAK GÖÇ

Çalışmalarını Berlin'de sürdüren Turgut Kocaman'ın "Yabancılaşma" adlı kişisel sergisi 1 Aralık 2022 - 7 Ocak 2023 tarihleri arasında Ferda Art Platform Proje Odasında izleyiciler ile buluştu. Kocaman'ın sergisi sanatçının göç kavramı üzerinde durduğu eserlerini bir araya getirdi. Göç etme eylemini bir çeşit form değiştirme olarak ele alan sanatçı bu değişimin reddedilmesini ise göç edenin bulunduğu mekânı reddetmesi olarak tanımlıyor.

Başka Kelimelerle Hüsamettin Arslan: Hatıralar ve Düşünceler

7 Ocak Cumartesi 19.30

Okurum Başkanı: Prof. Dr. Nabi Avcı

Konuşmacılar: Prof. Dr. Bünyamin Bezci Prof. Dr. Bengül Güngörmez Dr. Murat Yılmaz Ekrem Ayyıldız

Zeytinburnu Kültür Sanat

Penat

07 OCAK

BAŞKA KELİMELELERLE HÜSAMETTİN ARSLAN

Hem çevirileri hem de telif eserleri ile Türkiye’de sosyal bilimlere ve sosyal bilimler yayıncılığına eşsiz katkılar sunan Hüsamettin Arslan, ZKS’de düzenlenen bir panelle anıldı. Nabi Avcı’nın yönettiği panelde Ekrem Ayyıldız, Bengül Güngörmez, Bünyamin Bezci ve Murat Yılmaz söz aldı. Konuşmalarda Arslan’ın yayın dünyasına katkıları, akademisyen kimliği, çevirmenliği ve eserleri üzerinde duruldu. Hatıraları ve düşünceleri bir arada sunan panel Avcı’nın konuşması ile sona erdi.

07 OCAK

KUVAYİ MİLLİYE’DEN HÂKİMİYET-İ MİLLİYE’YE

Cumhuriyet’in 100. yıl kutlamaları kapsamında çok sayıda etkinlik düzenleyen İş Sanat, Millî Mücadele tarihine ışık tutuyor. İş Sanat, 100. yıla özel, Dr. Selim Erdoğan’ın sunduğu, Türk Tarih Kurumunun katkılarıyla hazırlanan “Ey Vatan! Kuvayi Milliye’den Hâkimiyet-i Milliye’ye” başlıklı video dizisini izleyicilerle buluşturuyor. Hüseyin Ulaş Babucoğlu yönetmenliğindeki videoya, İş Sanatın YouTube kanalından ulaşmak mümkün.

Gurbetin Gurbetinde Bir Adam: Yaşar Kaplan

Arif Dülger

7 Ocak 2023'te, gurbet ellerde vefat eden merhum Yaşar Kaplan ile birçoğumuzun şu veya bu şekilde hayatı kesişmiştir. Ben kendi özelimde, bu kesişmeye dair kısaca, birkaç hususa değinmek istiyorum: Ülkemizin içinde bulunduğu 1980'li yıllar, sosyokültürel açıdan da ekonomik açıdan da tam bir kargaşa hâliydi. 12 Eylül Darbesi toplumun her kesiminin üzerine bal-yoz gibi inmişti. Toplum bir cinnet hâlini yaşıyordu âdeti desek, abartmış olmayız. Ben yatılı lise yıllarımda bunları yaşayarak üniversiteye adımımı attım.

Özallı yılların başlama-sına az kalmıştı. İşte böylesi bir sosyokültürel ortamı müteakiben şair dostum Süleyman Çelik'le fakülte yıllarında aynı öğrenci evini paylaştığımız sıralarda, şiir çevremiz ve çizgimizin de uzun yıllar müştereklik arz edeceğini bilmiyorduk elbette. Kendisiyle ortak ilgilerimiz, ortak edebiyat ve sanat dostları, faaliyetleri ve tanışıklıklarını da beraberinde getirdi. Yaşar Kaplan'la da ilk diyalogumuzu 1982 yılında birlikte ve fakat ayrı ayrı mektupla yazışarak kurduk. Uzun yıllar sürdü bu mektuplaşma. Kaplan fırtınalı bir ortamda gemimizin kaptanıydı. Düşünce dün-

yasında ayaklarımızı yere nasıl basacağımızı, nasıl basmamız gerektiğini onun yönlendirici çabaları ve tavsiyeleri sayesinde öğrenmeye başladık diyebilirim.

Farklı Bir Dergi

Toplumsal ve bireysel olarak itiraz ve isyan duygularına koşut biçimde, bir nevi öğretmenlik vazifesini üstlenen Yaşar Kaplan ve 10 yıl boyunca çıkardığı *Aylık Dergi*, İslami düşüncenin edebiyat dâhil her alanda var olma ve topluma hâkim olma mücadelesinin bir başka adıydı. Kur'an'a göre şiir ve sanatın çeşitli yazı ve incelemelerle irdelenişi bunu göstermektedir. Kaplan, bu çalışmalara öncülük etmiş, dergide yazıp çizenleri yönlendirmiştir.

Yaşar Kaplan, hayatı boyunca ve yazdığı eserlerde esasen hakikatin, insanı yalnızlaştıracağını savunmuş bir öncü edebiyatçıdır. Devrimcidir, sorgulayıcıdır, yol açıcudur, müteharrik, tavizsiz ve mücadelecidir her yönüyle. İslamcı diye nitelenen edebiyatın 80'li yıllardaki müstesna dergilerinden biridir *Aylık Dergi*. Fikir, deneme, hikâye ve eleştirel yönleri ağır bassa da şiirin ayrı bir yeri vardır dergide. Çok sayıda genç şair ve yazarın tanınmasına

imkân sağlamıştır diyebiliriz bu dergi için. Gençlerin yanında orta kuşaktan, kendini yetiştirmiş yazar ve sanatçılara da sayfalarında yer vermiştir.

Gerek *Demokrasi Risalesi*'nin yazıldığı dönem ve gerekse postmodern darbe de denilen 28 Şubat 1997'deki müdahale günlerinde Yaşar Kaplan'ın yazdıkları, düzenin yerleşik ve müstebit çevrelerini rahatsız etmişti şüphesiz. Ama asıl önemlisi, İslamcı edebiyatın 1980'li yıllardaki ünlü isimlerinden olan Kaplan'ın hikâye, deneme ve eleştiri yazılarını kendi adı yanında müstear imzalarla *Edebiyat* dergisi, kurucusu olduğu *Aylık Dergi* ve *Bu Meydan* dergilerinde sergilediği orijinal tavrı, Kur'an mesajını önceleyen fikrî titizliği ile Müslüman çevrelerin geleneksel anlayışlarını sorgulayan yanıydı. Bu yanına kurulu düzenin hak ve hukuk anlayışına da ironik göndermeler yaptığı *Demokrasi Risalesi* kitabındaki fikirler de eklenince bir dönemin zihniyet prangası 163. madde duvarına çarpması kaçınılmazdı. Devlet Güvenlik Mahkemesi tarafından, hapis cezasına çarptırıldı. Bursa E Tipi Cezaevi ve Ankara Ulucanlar Cezaevinde 3 yıla yakın fiilen yattı. Benim gerek yargılama sürecinde gözaltı ve hapis dönemlerinde ve gerekse cezaevi sonrası dönemde şahit olduğum kadarıyla tavır ve düşüncelerinden hiçbir ödün vermedi. Pişmanlık emaresi göstermedi.

Bir İdealden Yansıyanlar

Yaşar Kaplan'ın büyük fedakârlıklarla çıkardığı *Aylık Dergi*, nedense bazı mahfillerce hâlâ görmezden gelinse de eserleri ve hayat mücadelesiyle Cumhuriyet devri Türk edebiyatı içinde kendine sarsılmaz bir yer edinmiş ve bugün öykücü-lüğümüzün ana damarlarından biri hâline gelmiştir. Eserleri içinde *İdris'in İdris* adlı öyküsü hepimizin bildiği gibi Nuri Pakdil tarafından çıkarılan *Edebiyat* dergisinin 1977 Ocak sayısı tamamen bu öyküye ayrılarak yayımlanmış ve edebiyat çevrelerinde ilgiyle karşılanmıştır. Bu bile Pakdil Usta ile Yaşar Kaplan ilişkisini anlatmaya yeter de artar bile. Fakat zıt kutupların birbirini itmesi gibi bu iki edebiyat ve fikir adamının mizaçları dolayısıyla bu edebiyat yolculuğu nihâyete erdi bir noktadan sonra. Fakat ölüm ve kader-i ilahi, ikisinin de ruhi ve düşünce yakınlıklarına mâni olamadı ve aynı mekânda kıyameti beklemeye yoldaş-arkadaş kıldı onları.

Türkiye'ye dönmeyi düşünüyordu hayatının son günlerinde, kendince dönüş şartlarının uygun hâle gelmesinin bekliyordu. Ama buna ecel ve menhus hastalığı müsaade etmedi, yalnızca 28 Şubat'ın değil, hayatının her safhasında bir "cesur kalem" olan, "vatanına hasret giden" Yaşar Kaplan bildiğim, tanıdığım kadarıyla hiç umutsuzluğa kapılmadı, vefasızlıktan

şikâyet etmedi, zorluklar, yoksunluklar karşısında pes etmedi. İltica etmek zorunda kaldığı Almanya'da ülkesini hiç unutmadı, ülkesinden ve insanından ümidini hiç kesmedi. "Türkiye sevdası" tüm benliğini kapladı, sürgün ve gurbette geçen hayatının son yıllarında. Bu meyanda ciltler tutacak kadar notlar aldı; öykü, günlük, mektup türünde yazılar ve denemeler yazdı. Çok şükür bu gün yüzü görmemiş notları ve çalışmaları kardeşi İbrahim Kaplan ve hayatının her döneminde kendisinin en büyük maddi ve manevi destekçisi, tilmizi Cengiz Kalkan tarafından vefatının hemen akabinde, defninden birkaç gün sonra Almanya'ya gidilerek yaşadığı gurbet evinden alınarak muhafaza altına alındı.

Yazdığı yazılardan ve düşüncelerinden mütevellit, aleyhinde açılan davalar sebebiyle ülke dışına çıkan ve uzun süredir yurt dışında yaşamak zorunda kalan öykücü Yaşar Kaplan'ın memleket insanına duyduğu hasretle yazdığı gurbet hikâyelerini merak ediyor, kendisinin ait olduğu topraklarda ülke insanını anlattığı, ideallerini yansıttığı hikâye ve diğer çalışmalarının yayımlanmasını bekliyoruz.

07 OCAK

ÇEVİRMEN REGAİP MİNARECİ'YE ÖDÜL

Avusturya Sanat, Kültür, Kamu Hizmeti ve Spor Bakanlığının Çeviri Danışma Kurulu, 2022 Avusturya Edebî Çeviri Ödülü'nün kazananlarını açıkladı. Franz Kafka, Robert Musil, Stefan Zweig, Peter Handke, Jenny Erpenbeck ve Daniel Glattauer'in eserlerini Türkçeye çeviren, çevirmen Regaip Minareci Avusturya Devlet Ödülü'ne değer görüldü.

09 OCAK

CEMAL SÜREYA ANMASI

Cemal Süreya, vefatının 33. yıl dönümünde Maltepe Prof. Dr. Türkan Saylan Kültür Merkezinde anıldı. Moderatörlüğünü şair Haydar Ergülen'in üstlendiği etkinliğe, ressam ve şair Engin Turgut ile yazar Nilay Özer katıldı. Nebil Özgentürk imzalı *Cemal Süreya* belgeseliyle başlayan programda şairin sanatçı kişiliği ve hayatı çeşitli yönleriyle ele alındı.

08 OCAK

KİŞİ BAŞINA DÜŞEN KİTAP SAYISI

Kültür ve Turizm Bakanlığı 2022 yılına ilişkin müzik, sinema ve kitap bandrolü satışları, müzik ve sinema alanında düzenlenen yapımcı sertifikası sayıları, fikir ve sanat eserleri çerçevesinde gerçekleştirilen kayıt-tescil işlemleri ile korsanlıkla mücadele istatistiklerine ait verileri açıkladı. Telif Hakları Genel Müdürlüğü'nün bandrol istatistiklerine göre dijital platformlardan indirilen kitaplar, bandrol muafiyetine tabi, kapak hariç toplam 48 sayfayı geçmeyen eğitim amaçlı süreli olmayan yayınlar, kütüphanelerden ödünç alınan ve şahıslar arasında ödünç verilen ya da değiş tokuş yapılan kitaplar hariç kişi başına düşen fiziki kitap sayısı 2022 yılında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 5 artarak 7,97'ye yükseldi.

Türkiye Tiyatro Vakfının yürüttüğü, Noyan Ayturan'ın yöneticiliğinde ilerleyen "Tiyatromuzda Tarih Konuşmaları"; tiyatro tarihimizin tartışmalı noktalarını ve boşluklarını toplumsal, siyasal ve kültürel açılardan yeniden ele alırken tiyatronun yalnızca bir sahne sanatı değil aynı zamanda toplumsal hafızamıza ışık tutan önemli bir kaynak olduğunun da altını çizmeyi hedefledi. "Afife Jale'nin Mezarının Peşinde" başlıklı seminer ise 11 Ocak'ta yapıldı. Özdemir Nutku'nun *Dar-ül Bedai'den Şehir Tiyatrosuna* adlı kitabında gördüğü bir cenaze fotoğrafından yola çıkan Boğos Çalgıcıoğlu, Afife Jale'nin defnedildiği yeri araştırmaya başlama serüvenini anlattı.

09 OCAK

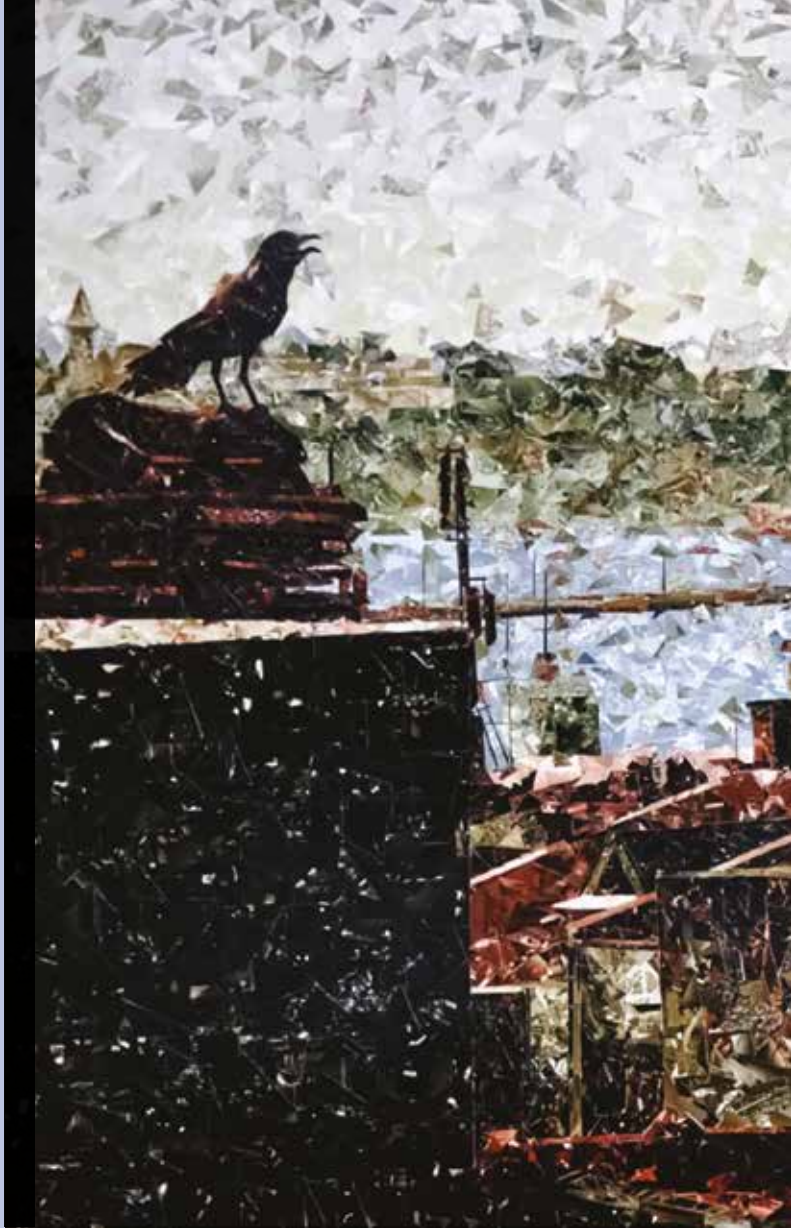
TİYATRO KONUŞMALARI AFİFE JALE İLE BAŞLADI

09 OCAK

KENDİ YOLUNDA YÜRÜYEN UMUTLU RESSAMLAR

Decollage Art Space; Emine Şenses, Melike Kılıç, Ömer Koçağ, Pelin Bayçelebi, Sayat Uşaklıgil ve Yağmur Yılan'ın eserlerinden oluşan "Promesse" (Vadetmek) adlı sergiyi, 22 Kasım 2022 ile 9 Ocak 2023 tarihleri arasında izleyiciyle buluşturdu. Sanat üretimine farklı açılardan bakan sanatçıların gelenekten moderne, kâğıt malzemeden tuvale uzanan eserlerinden oluşan umut temalı sergi, günümüz sanatçıların tanıma, anlama ve araştırma sürecine katkı sundu.

10 OCAK

HALDUN TANER ÖYKÜ ÖDÜLÜ BURÇE BAHADIR'IN

**HALDUN TANER
ÖYKÜ ÖDÜLÜ 2022**

Milliyet Yılın
Öykü Yarışması
Sonuçlandı!

Kazanan İsim:
Burçe Bahadır

Milliyet gazetesi tarafından Haldun Taner'in adına düzenlenen Haldun Taner Öykü Ödülü'nün kazananı belli oldu. Bu yıl 33'üncüsü verilen ödülün seçici kurulu Doğan Hızlan, Demet Taner, Handan İnci, Nursel Duruel, Metin Celâl, Mehmet Zaman Saçlıoğlu ve Kamil Erdem'den oluştu. Seçici kurul, aday eserleri 10 Ocak 2023 tarihinde çevrim içi toplanarak değerlendirdi. Kurul, ödülü "Hayatın farklı sahnelerinden, kanık-sanılmış sanılan durumları incelikli, duyarlı bir yorumla ve yalın, akıcı bir dille resmetmesi; an/süreç dengesini kurmadaki başarısı nedeniyle Burçe Bahadır'ın *Deliliğe Zarif Bir Giriş* adlı kitabına verilmiştir." cümleleriyle açıkladı.

09 OCAK

Aykut Ertuğrul ZKS'de **100 Yüze İmza Söyleşi** programında Prof. Dr. Ahmet Sarı'yı misafir etti.

10 OCAK

Dr. Olcay Aydemir ZKS'de **Mimarlık ve Yaşam Söyleşileri** programında Celâleddin Çelik'i misafir etti.

11 OCAK

Prof. Dr. Özcan Hıdır'la ZKS'de **Medeniyet Bilinci** semineri yapıldı.

10 OCAK

TRABZON BASIN TARİHİ MÜZESİ

Baskı kalıplarından fotoğraf makinelerine, gazetelerden dergilere birçok basın-yayın materyalinin sergilendiği Trabzon Basın Tarihi Müzesi açıldı. Dünya Çalışan Gazeteciler Günü'nde açılan müzeye, şehirde görev yapan basın mensupları ve kurumların yanı sıra Ankara, Eskişehir, İstanbul ve Aydın'daki gazeteciler katkıda bulundu. Türkiye Haber Kameramanları Derneği, Anadolu Ajansı Genel Müdürlüğü, Ankara Gazeteciler Cemiyeti ve Hürriyet gazetesi gibi çeşitli kurum ve kuruluşlar müzeye kamera, teleks ve faks cihazı bağışladı. Üç katlı müzede 756 materyal ile basın yayın tarihiyle ilgili kütüphane de yer alıyor.

10 OCAK

AYDIN GÜN TEŞVİK ÖDÜLÜ Umut SAĞLAM'IN

İKSV, geleceğin müzisyenlerinin yetişmesine katkıda bulunmak amacıyla 2012 yılında Aydın Gün Teşvik Ödülü'nü başlattı. Ödülün sahibi; çalgı, şan, bestecilik ve şeflik branşlarından seçici kurulun belirlediği otuz yaşın altındaki adaylar arasından belirleniyor. Aydın Gün Teşvik Ödülü'nün 2022 yılı sahibi, 25 yaşındaki viyolonsel sanatçısı Umut Sağlam oldu.

Yücel Çakmaklı 86 Yaşında

12 Ocak Perşembe 19.30

Moderatör: İhsan Kabil
Konuşmacılar:
 Ali Osman Emirosmanoğlu
 Salih Özlük
 Nazif Tunç

Zeytinburnu Kültür Sanat

Panel

11 OCAK

YÜCEL ÇAKMAKLI PANELİ

Yücel Çakmaklı Türk sinemasına bir ömür vakfetmiş büyük bir yönetmendi. Birçok edebî eseri başarıyla sinemaya uyarlayan ve kendine has bir sinema dili oluşturan kıymetli yönetmen ZKS'de "Yücel Çakmaklı 86 Yaşında" paneli ile anıldı. İhsan Kabil'in yönetimindeki panelde Osman Emirosmanoğlu, Nazif Tunç ve Mesut Bostan konuştu. Panelin sonunda senarist Atilla Gökbörü ve görüntü yönetmeni Çetin Tunca da söz alarak Yücel Çakmaklı'ya dair duygu ve düşüncelerini dile getirdi. Panel, dinleyicilerden gelen soruların cevaplanması ile sona erdi.

İşgal İstanbulunda
Siyaset ve Gündelik Hayat

**MEŞGUL ŞEHİR
OCCUPIED CITY
1918-1923**

Politics and Daily Life
in Istanbul

11 OCAK

İŞGAL İSTANBUL'UNDA
SİYASET VE GÜNDELİK
HAYAT

"Meşgul Şehir: İşgal İstanbul'unda Siyaset ve Gündelik Hayat, 1918-1923" sergisi 11 Ocak'ta İstanbul Araştırmaları Enstitüsünde açıldı. İşgal yılları boyunca yalnızca siyasal anlamda değil, toplumsal ve kültürel anlamda da sürekli bir hareketlilik hâlinde olan İstanbul'un çalkantılı dönemine ayna tutan sergi, Daniel-Joseph MacArthur-Seal ve Gizem Tongo'nun küratörlüğünde, uluslararası bir danışma kuruluyla birlikte hazırlandı.

10 OCAK

1980'LER TÜRK SINEMASINDA KADINLAR

Sinematek/Sinema Evi, 10 Ocak'tan itibaren 1980'ler Türk sinemasından kadın filmlerini izleyiciyle buluşturdu. Bunlar arasında Atıf Yılmaz'ın *Aaahh Belinda!*'sı, *Bir Yudum Sevgi*'si ve *Asiye Nasıl Kurtulur*'u, Füzûzan ile Gülsün Karamustafa'nın *Benim Sinemalarım*'ı, Halit Refiğ'in *Teyzem*'i, Ömer Kavur'un *Kırık Bir Aşk Hikâyesi* ve Yavuz Turgul'un *Fahriye Abla*'sı yer aldı.

12 OCAK

YAPAY ZEKÂ EŞLİĞİNDE KONSER

Müzik sahnesinde kendine has bir yol çizen, interaktif konserler planlayan, konsept albümler çıkaran, sanatın birçok dalından beslenerek müziğini icra eden Beyza Doğuç, IF Perfomace Hall Ankara'da yapay zekâ eşliğinde konser verdi. Doğuç daha önce TEDX etkinliğinde konuşmuş ve ilk kez yapay zekâ ile birlikte doğaçlama söz yazarak bu sözleri şarkıya çevirmişti.

13 OCAK

RAMİ KÜTÜPHANESİ AÇILDI

Tarihi 18. yüzyıla dayanan Rami Kışlası, restorasyon çalışmalarının ardından Rami Kütüphanesi olarak yeniden hayat buldu. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan kütüphanenin açılışına eşi Emine Erdoğan'la birlikte katıldı. Cumhurbaşkanı Erdoğan kütüphaneyi gezdi, yetkililerden bilgi aldı, öğrencilerle sohbet etti, gençlerle hatıra fotoğrafı çekti. Rami Kütüphanesi, bireysel ve grup okuma salonları, etkinlik alanları, atölye mekânları, engelli bireylere uygun hazırlanan engelli merkezi ile söyleşi, seminer ve sergileme gibi farklı kullanım olanaklarına sahip büyük bir kampüs olarak tasarlandı. Çocuklardan gençlere, üniversite öğrencilerinden akademisyenlere kadar herkese hitap edecek kampüste yedi gün 24 saat açık kütüphane, günün her saati okur ve araştırmacılara hizmet veriyor.

12 OCAK

EDİRNE SARAYI HAYAT BULUYOR

Cumhurbaşkanlığı Millî Saraylar Başkanlığı, Edirne Sarayı'nın ihyası için beş yıllık master planı uygulamaya başladıklarını açıkladı. 1450 yılında II. Murad döneminde temelleri atılan ve Fatih Sultan Mehmed zamanında tamamlanan sarayın kayıp kısımları aslına uygun şekilde inşa edilecek. Sarayla ilgili plan, proje ve faaliyetler konusunda sarayın mutfak kısmında bir bilgilendirme toplantısı yapıldı. Millî Saraylar Başkanı Dr. Yasin Yıldız, Vali H. Kürşat Kırbıyık, Belediye Başkanı Recep Gürkan, Trakya Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Erhan Tabakoğlu ve Millî Saraylar Bilim ve Değerlendirme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Sadettin Ökten'in katıldığı toplantıda, Edirne Sarayı'nın ihya ve inşa süreçlerine ilişkin bilgiler paylaşıldı.

16 OCAK

MODERN BİR MASAL JÜLYET'İN YOLCULUĞU

Fadik Sevin Atasoy'un yazıp yönettiği kısa film *Jülyet'in Yolculuğu*, kadın yönetmenlerin filmlerinin yer aldığı Reykjavik Kadın Filmleri Festivali'nde özel seçki olarak uluslararası seyirci ve yabancı basınla buluştu. Filmin kahramanı Jülyet, her ne kadar ilk bakışta canlı etkisi yaratsa da dili olmayan, derdini anlatamayan oyuncak bir bebeğdir. 2022'de İstiklal Caddesi ve Galata Köprüsü gibi İstanbul'un kalabalık mekânlarında çekilen filmin başkarakteri olan bebek, Uzak Doğulu bir sanatçı tarafından tasarlanarak el yapımı olarak üretildi.

14 OCAK

ZÜBEYDE HANIM'IN ANISINA

İzmir Büyükşehir Belediyesi Şehir Tiyatroları, Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın 100. ölüm yıl dönümü için Yücel Erten'in yazıp yönettiği, müziklerini Cem İdiz'in yaptığı *Benim Naçiz Vücudum* adlı oyununu 14 Ocak'ta ücretsiz sahneledi. Belgesel oyun ile sahne kantatının bir alışımlı olarak seyirci karşısına çıkan oyun, kalabalık oyuncu kadrosu ile dikkat çekti. Oyunun sahne tasarımını Anıl Işık, giysi tasarımını Deniz Çağrı Bilgili, ışık tasarımını ise Ayşe Sedef Ayter üstlendi.

14 OCAK

YILIN İLK KİTAP FUARI AÇILDI

TÜYAP Adana Fuarcılık AŞ tarafından, Türkiye Yayıncılar Birliği iş birliğinde Çufoş Çukurova Fuarcılık AŞ, Adana Valiliği ve Adana Büyükşehir Belediyesinin desteği ile düzenlenen Çukurova Kitap Fuarı 14-22 Ocak 2023 tarihleri arasında TÜYAP Adana Uluslararası Fuar ve Kongre Merkezinde gerçekleşti. Bölgenin kültürel yaşamına önemli katkılar sağlayan Çukurova Kitap Fuarı; panel, söyleşi, atölye çalışmaları ve çocuk etkinliklerinden oluşan bir dizi kültür etkinliğine ev sahipliği yaptı, dokuz gün boyunca düzenlenen etkinlikler ve imza günlerinde yüzlerce yazar okurlarıyla buluşma fırsatı yakaladı.

15 OCAK

İLHAMİ ATALAY 75 YAŞINDA

Türk resim sanatı içerisinde kendi tarzını oluşturan önemli isimlerden ressam İlhami Atalay'ın 75. doğum günü sergiyle kutlandı. Atalay adına Kültür ve Turizm Bakanlığının katkılarıyla, Klasik Türk Sanatları Vakfı tarafından hazırlanan sergi, 15 Ocak'a kadar AKM Galeride görülebildi. İsmail Hakkı Gurbetçi'nin küratörlüğünü üstlendiği sergi, usta ressamın 55 yıllık sanat hayatına ışık tuttu. Sergide dinamizmle kullandığı biçim ve renkleri resimlerine aktaran Atalay'ın, 1970'lerden günümüze ürettiği farklı tekniklerden 36 eser yer aldı.

Hayatı ve Yazdıkları Zaviyesinden Ümit Hassan

Nazife Şule Güngör

Senelerce tarih ve toplum incelemeleri yapan entelektüel vasfıyla sosyal bilim camiasında dikkatleri üzerine çeken Ümit Hassan, Cihan Harplerinin ikincisinde, 1943'te İstanbul'da dünyaya geldi. Lise ve üniversite öğrenimini güç bela tamamladı. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde okuduğu dönemde Türkiye İşçi Partisine üye oldu. Sis ve toz bulutu içindeki Ankara'da kendi öz berraklığını verme cehdiyle dönemin Türkiye'sindeki devrimci gençlik hareketinin önderlerinden Ataol Behramoğlu ile *Dönüşüm* dergisini çıkardı.

Tarihi ve İbn Haldun'u Ciddiye Almak

Ümit Hassan, daha sonra kamu hukuku ve devlet teorileri sahasında doktora yaparak hocalığa başlamıştır. Hassan, tarih meselelerinin en müstesna yorumlarının şahsında bir araya geldiği kişidir. Hatırı sayılır metinler yazdı. Üniversitelerde verdiği Türk ve İslam düşünce tarihi, Osmanlı ekonomik sosyal siyasal yapısı, siyasal düşünceler tarihi, hukuk tarihi, Osmanlı siyasal dinamiklerinin kökenleri,

Türk fikir tarihi gibi yirmiyi aşkın alanda ve alt başlıkta verdiği dersler inkitaya uğramadı. İki yüz kadar derse yayılan öğrenme ve öğretme süreci aynı zamanda onun entelektüel yaratıcılığını kamusallaştırdı. Bedri Rahmi gibi "alışlagelmiş, basmakalıp, hazırlop, klişeleşmiş, çığnena çığnena tadı tuzu kalmamış hiçbir şeyi tekrarlamayacağına" yemin etmiş gibiydi.

Ümit Hassan'ın ilk çalışması beşerî münasebetlerin bin bir veçhesi üzerine, devlet ve hâkimiyet üzerine, tarihin hareket ettirici saiki üzerine tefekkür kadar sosyal nazariyat ve ilmîlik üzerine tefekkür için de bulunmaz bir fırsat sunan İbn Haldun'a dairdir. Yazdıklarından bir kısmını mealen aktaralım: Malum olduğu üzere İbn Haldun öyle bir ilim şehridir ki ilimler ve âlimler coğrafyasında bilmeyeni çok azdır. Lakin bu şehrin koordinatları hususunda rivayetler muhtelifdir. İşte bu sebeple her kim eline bir hokka alıp mürekkebe batırsa ve İbn Haldun'u yazsa o dakika, bu abide âlim çarpıtma ve yanlışlıklarla sislî masal dağlarının ardına düşer. Artık ne o âlim ne İbn Haldun bulunabilir. Hâlbuki günümüz sosyal bilimlerine

ışık tutabilecek doğurganlığı ve sağlam kurucu metoduyla hakikatin kapılarını gerçeğin içinden açmak için çaba harcamış nevi şahsına münhasır bir kişiliktir.

Ümit Hassan İbn Haldun: *Metodu ve Siyaset Teorisi* kitabıyla yarı bilmişlerin yoldan çıkarıcı kılavuzluklarına asabiyet ve mülk kavramları ekseninde esaslı bir cevap vermeyi denemiştir. Hakikaten Ümit Hassan, ömrünü İbn Haldun'un kavramlarını anlamaya ve bunların milletimizin kadim zamanlarındaki tezahür biçimleri ile hüviyetimizin teşekkülündeki işlevselliklerini anlatmaya çalışarak geçirdi. Derler ki "İbn Haldun bir ilim şehriyse Ümit Hassan onun anahtarıdır". Laf olsun torba dolsun cinsinden söylenmiş bir söz değildir bu.

Kitabın yeni basımına eşlik eden hasbihal faslı, bugüne kadar bilmediğimiz ya da fark etmediğimiz bir dikkati ve muazzam çalışkanlığı belgeliyor. İlk şekil ve telifiyle fiilen 1974'te tamamlanan, 1975'te resmî hüviyet kazanan İbn Haldun incelemesi, 1977'de kisse-i taba bürünmüştü. 1982'de gözden geçirildi, tekrar neşredildi. Yıllar sonra, otuz altı yılın ardından tekrar yayımlandığında esere bütünüyle "yakın gözlüğü" ile bakılmıştır. İki yüzün üzerindeki paragraf yeniden yazılmış, dahası bunların bazılarında mevcut açılar yeni delillerle ölçülmüştür. Bilhassa *Mukaddime*'nin özgün kavramlarına içtenlikle yak-

laşılmıştır. Onun analitik ve kritik yanını ele veren ilginç bir metin, *Toplum ve Bilim* dergisinde 2006'da neşredilen "*Mukaddime*'ye Dâir ve Sâir" başlıklı makalesidir. İbn Haldun'un özümsemiği yönlerini zihninde bir terkibe dönüştüren Hassan, mütefekkirin ikincil okumalarından türetilen yorum ve analizlerin sert bir reddiyesini yapmıştır.

Ümit Hassan, pek çok sayıdaki yeniden yazıma rağmen kitabındaki tezin aslı muhakemelerinin zerresini değiştirmemiştir. Şüphesiz tüm bu gayretleri mümkün kılan, Süleyman Uludağ'ın Derghâh Yayınları'na basılan ve kendini bütün okuyazarlara, münevverlere kabul ettiren İbn Haldun tercümesidir. Hassan, *Mukaddime*'nin başındaki yaklaşık 150 sayfayı bulan, başlı başına muhtasar bir eser hüviyetindeki girişi ve metin boyunca Uludağ'ın her konuya önemli görüşler getiren şerhini de en az tercümenin kendisi kadar kıymet vermiştir.

Eski Türk Toplumundan Osmanlı'ya

Ümit Hassan, Türkçede Şamanlık üzerine üretilmiş az sayıdaki telif çalışmalarından biri olan *Eski Türk Toplumuna Üzerine İncelemeler* kitabı boyunca, Orta Asya ve eski Türk toplumunun gelişim-değişim dinamiklerini çok canlı biçimde ele alır. Hakikaten anahen örgütlenmenin esasları,

Şamanlığın toplum yapısındaki yeri ve bugüne uzanan tesirleri, Türklerde inanç ve davranış biçimlerinin kökenleri, Türk toplumu hakkında kanıksanmış kimi tezlerin çürütülmesi ve bazı yeni tezlerin değerlendirilmesi "han/hakan" kavramının gerisinde yatan toplumsal gerçekliğin zaman içindeki değişimi, eserde işlenen konulardandır.

Ümit Hassan, eski Türk toplumu merkezli eserden sonra Osmanlı devlet formasyonu, hukuku ve ideolojisi konularının ilk sebeplerini araştırmaya yöneldi. Osmanlı odaklı eserinde Osmanlı'nın devlet örgütlenmesinde ve meşruiyet üretiminde eski/kadim Türk yönetim zihniyetinin ve otorite figürlerinin izini sürdü.

Ümit Hassan'ı üniversite, toplumbilim, tarih topyekûn kültür tarihimizde özel ve önemli kılan; İbn Haldun, eski Türk toplumu ve Osmanlı hakkında kendince bir patika açmaya çalışması, argümanlarını delilleriyle ortaya koymasıdır. Hassan'ın çalışmalarında Hikmet Kıvılcımlı ilhamı bulanlar yok değildir. Hatta Kıvılcımlı'nın üzerindeki etkisini hiç reddetmediğini de yazar talebeleri. Müstesna hayat tarzıyla, dostluğuyla, muhabbetiyle öne çıkan Hassan, bu dünyadan 80 yaşında göç eyledi. Lakin yazdıklarını başını gözünü yarararak dahi olsa tartışan kişi sayısı bir elin parmaklarını geçmedi.

100. Yıl Sohbetleri

17 Ocak
Salı
19.30

ZKS
ZEYİTBURNU
KÜLTÜR SANAT

17 OCAK

GÜN GÜN YAKIN TARİHE TANIKLIK ETMEK

ZKS'deki "100. Yıl Sohbetleri" programının üçüncü konuğu İzzeddin Çalışlar oldu. Haluk Oral'ın sunduğu söyleşinin ilk bölümünde Çalışlar, başta Çanakkale ve İstiklal Harbi başta olmak üzere yakın tarihimizde yurdumuzu korumak için girdiğimiz savaşların hemen hepsinde Mustafa Kemal'in yanında savaşmış dedesi İzzeddin Çalışlar ve yakın tarihimiz üzerinde duruldu. Çalışlar dedesini şu sözlerle anlattı: "1951'e kadar yaşayabiliyor. Dolayısı ile ben, kendisi öldükten 13 sene sonra dünyaya geldim. Böyle anlatıyorum ama tanışma fırsatım olmadı. Nasıl tanıdım? Babaannem çok uzun yaşadığından onun aktarımlarıyla, işte halam, amcam, eniştem, babam sayesinde bir de. Ama esas tanımamı ben günlüklerini keşfetmeme bağlıyorum. Bu bütün yaşamı boyunca tutmuş olduğu günlükleri toparlayıp, derleyip, ondan sonra yayına hazırlama sürecinde aslında ben dedemi tam anlamıyla tanıdım. Aslında onun sayesinde yakın tarihi de tanımış oldum." İzzeddin Çalışlar, henüz Lozan görüşmeleri sürerken düzenlenen İzmir İktisat Kongresi öncesinde Mustafa Kemal'in bu kritik günlerdeki yurt gezisi hakkında da bilgiler verdi.

16 OCAK

Murat D. Çekin, **Kazlıçeşme Sanat Konuşmaları** müzikli söyleşi programı çerçevesinde Aras Neftçi'yi konuk etti.

18 OCAK

Ömer Faruk Şerifoğlu **M. Zahit Büyükişliyen "60 Yıllık Sanat Yolculuğunu" Anlatıyor** söyleşi programında M. Zahit Büyükişliyen'i misafir etti.

20 OCAK

ZKS'de **İstanbul Devlet Modern Folk Müzik** topluluğu "Özgün Müzikte Bir Portre: Ahmet Kaya" konserini yaptı.

21 OCAK

MONİ'NİN HİKÂYESİ

Türkiye’de 1980’lerin ikinci yarısından itibaren performans ve happening gibi pratikler, özellikle genç sanatçılara alan açan ifade biçimleri olarak yaygınlaştı. Bu eğilimin Ankara’daki temsilcilerinden Moni Salim Özgilik, çoğu zaman kamuya açık alanlara taşan ve katılım talep eden provokatif işler üretti. Salt, sanatçının Sahnede 90’lar sergisi kapsamında sunulan işlerinden hareketle bir söyleşi düzenledi. Programda Moni Salim Özgilik, Ankara’dan New York’a uzanan sanat pratiği, performansa yönelimi, işlerinin mekân ve izleyiciyle ilişkisi üzerine sohbet etti.

21 OCAK

FOSİLLER AYAKLANDIRILDI

Kayseri Büyükşehir Belediyesinin desteği, Kayseri Müze Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığı izniyle Taşhan Mahallesi’nde 7,5 milyon yıllık geçmişe ışık tutan kazı çalışmalarında bulunan fosillerin ayaklandırma çalışmaları tamamlandı. Birebir orijinal fosillerinden yapılan ayaklandırma çalışmalarının sonucunda ziyaretçiler, o dönemde yaşayan canlıların boyutları ve morfolojileri gibi konularda nasıl olduklarını görebildiler.

22 OCAK

CUMHURBAŞKANLIĞI KLASİK TÜRK MÜZİĞİ KOROSU AKM'DE

Cumhurbaşkanlığı Klasik Türk Müziği Korusu, 2023'teki ilk konserini İstanbul'da verdi. Konserde III. Selim'in oluşturduğu suzidılara makamından eserler seslendirildi. Koroyu Mehmet Hulusi Yücebıyık'ın yönettiği konserde, Filiz Oral ve Ender Doğan solist sanatçı olarak sahneye çıktı. Konserde ayrıca ud sanatçısı Murat Bağdatlı ile neyzen Hüseyin Özkılıç da sahne aldı.

22 OCAK

DOKUZ KLASİĞİN ANKARA BULUŞMASI

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü'nün 16-22 Ocak tarihleri arasındaki klasikler haftası kapsamında dokuz oyun 46 temsil sanatseverlerle bir araya geldi. Ankara Devlet Tiyatrosu, Euripides'in *Troyalı Kadınlar*'ı ve Patrick Süskind'in yazdığı *Kontrabas*'ını; İstanbul Devlet Tiyatrosu, Bertolt Brecht'in *Kafkas Tebeşir Dairesi*'ni; İzmir Devlet Tiyatrosu, Tankred Dorst'un *Oyuncu Ben Feuerbach*'ını; Diyarbakır Devlet Tiyatrosu, Arnold Wesker'in *Mutfak*'ını; Van Devlet Tiyatrosu ise Molière'in *Scapin'in Dolapları*'nı sahneledi. Shakespeare'in *Othello*'su Bursa Devlet Tiyatrosu, *Macbeth*'i Adana Devlet Tiyatrosu ve Windsor'un *Şen Kadınları* Antalya Devlet Tiyatrosu rejileriyle seyirci karşısına çıktı.

25 OCAK

ÖZGÜN MÜZİKTE BİR PORTR: AHMET KAYA

Özgün müzik olarak adlandırılan farklı bir müzik türünün mimarı olan Ahmet Kaya, Türk müzik tarihine değişik bir nefes olmuştur. İstanbul Devlet Modern Folk Müzik Topluluğu, Ahmet Kaya parçalarından oluşan konserini ZKS'de icra etti. Çok sesli yorumuyla seslendirilen Ahmet Kaya şarkıları konserinin solistleri Sevingül Bahadır, Cihan Okan, Jülide Karan ve Enver Meralli'ydı.

23 OCAK ESKİ KÖKLERLE YENİ YAPRAKLAR AÇMAK

Türkiye'yi uluslararası müzik arenasında başarıyla temsil eden Coşkun Karademir'in çıkış noktası, geleneksel müziklerimizi kendi yorumuyla birleştirip dinleyicilere sunmak. Sanatçı son albümü *Kâfi*'de Neşet Ertaş'tan "Niye Çattın Kaşlarını", Âşık Seyrani'den "Ben Bu Aşkın Çilesini", Azam Ali'den "Aramadı Sormadılar Beni", Muhlis Akarsu'dan "Karnı Büyük Koca Dünya'yı ve anonim türkü "Akşam Olur Karanlığa Kalırsın"ı yeniden yorumluyor. Sanatçı böylece gelenek dediğimiz şeyin 'gelene-ek'lenerek ileriye taşınan bir hadise olduğunu ortaya koyuyor.

23 OCAK

KUDRET VE HAFIZA, GÜCÜN SANATI

Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait kıymetli eser ve objelerin yer aldığı "Kudret ve Hafıza, Gücün Sanatı" sergisi, Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi Anadolu Salonunda sanatseverlerin beğenisine sunuldu.

Cumhuriyet'in 100'üncü yılı kapsamında, Darphane ve Damga Matbaası koleksiyonlarındaki Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi nişan, sikke, madalya, hatıra para ve kıymetli evraklardan oluşan objelerin yer aldığı sergide, paranın tarihi yolculuğu gözler önüne serildi. Sergide, Lidyalıları tarafından icat edilen ilk paradan Cumhuriyet döneminde basılan son paraya kadar, farklı dönemlere ait bakır, gümüş, altın Osmanlı sikkeleri, çok sayıda değerli madalya ve nişan yer aldı. Geçmişte kullanılmış ekmek karneleri, mühür kayıt defterleri, tedavül para albümleri, pul örnekleri, kimlik, ehliyet, evlenme cüzdanları da sergilendi.

27 OCAK

ŞAFAK TAVKUL SERGİSİ

Yeni Sanat Vakfı tarafından düzenlenen "Çizebildiğim Kadar - Şafak Tavkul Hayatı ve Sanatı" sergisi AKM Gale-ride açıldı. Sanatçının eşi Çiğdem Tavkul, serginin ismini, eşinin vefatından sonra buldukları defterde yazan "Üre-tebildiğim kadar üretmeliyim" sözünden ilhamla koyduk-larını söyledi. Küratörlüğünü Erkan Doğanay'ın yaptığı sergide, sanatçının Hayy Bin Yakzan'dan Küçük Ok'a çizgi roman karakterleri, sulu boyadan yağlı boyaya bütün re-sim teknikleri, 15 Temmuz çizimlerinden Hac resimlerine ilk dönem çalışmaları ile son günlerine dek ürettiği 110'a yakın eser yer aldı. Sanatçının eskizleri ve not defterlerini de içeren sergi, 5 Şubat'a kadar gezilebildi.

CEMAL SÜREYA VE YÜCEL ERTEN

Hayal dergisi 84. sayısında Cemal Süreya'yı anıyor. Dergide Cemal Süreya'nın el yazısı dizeleri, Yılmaz Gru-da'nın arkadaşı Cemal için kaleme aldığı şiir ve Pınar Aka'nın yazısı dikkat çekiyor. Oyuncu, yönetmen, yazar ve çevirmen olarak Türk tiyatrosuna büyük emekler veren Yücel Erten'in sanat dünyamıza katkıları ele alınıyor.

21 OCAK

ZKS'de **Karne Festivali** etkinlikleri yapıldı.

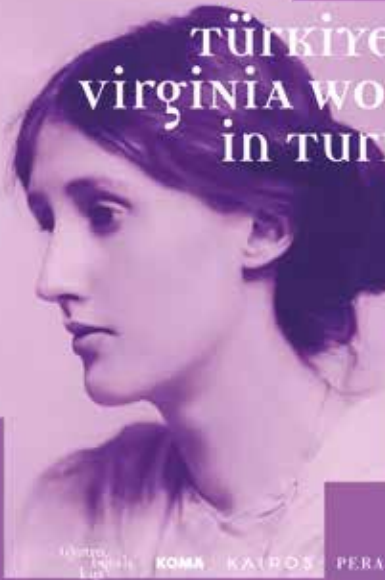
24 OCAK

ZKS'de, **Tarih Söyleşileri** programı yapıldı. Prof. Dr. Ahmet Taşağıl'ın sunduğu programa Doç. Dr. Ramazan Erhan Güllü konuk oldu.

Supported by

Türkiye'de virginia woolf in turkey

MÜZE
EVLYAGİLGösteri
Anıtları
Evi

KOMA

KAİROS

PERA

MÜZESİ

28 OCAK

TÜRKİYE'DE VIRGINIA WOOLF SEMPOZYUMU

Eserleriyle dünyada önemli bir ilham kaynağı olan ünlü İngiliz yazar Virgina Woolf'un mirasından yola çıkarak kurgulanan Türkiye'de Virginia Woolf Projesi, Evliyagil Müzesi ve Virginia Woolf Çalışmaları Girişimi iş birliğiyle gösteriler, söyleşiler, atölye çalışmaları ve sergiden oluşan kapsamlı bir etkinlik dizisini içeriyor. Proje kapsamında; modernizm, eleştirel teori, mimarlık, tiyatro, kültürel çalışmalar ve edebiyat gibi çeşitli alanlarda üretim yapan yazar, çevirmen, akademisyen, sanatçı, dramaturg ve oyuncularından oluşan ulusal ve uluslararası aktörler bir araya geldi. Açılışını İngiliz romancı Maggie Gee'nin yaptığı bir günlük sempozyumda ise konuşmacılar Woolf'un Türkiye seyahatini, Türkiye ve İstanbul hakkındaki görüş ve izlenimlerini, bu ziyaretin onun edebî üslubunu ve eserlerinin Türkiye'deki edebî mirası nasıl etkilediğini ele aldı.

29 OCAK

MÜBADELENİN HATIRALARI

İstanbul Valiliği ve Silivri Belediyesi iş birliğiyle yapımı tamamlanan Mübadele Müze Evi, törenle hizmete açıldı. Türkiye ile Yunanistan arasında 1923 yılında yapılan nüfus mübadelesi hatıralarını yaşatmak amacıyla kurulan Müze Evinin açılışına Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy ve İstanbul Valisi Ali Yerlikaya katıldı.

SABO'nun ışığın her resimde farklı bir anlatım bulduğu "Golden Hours" sergisi 28 Ocak 2023 tarihine kadar Versus Art Projectte sanatseverlerle buluştu. Elâ Atakan'ın küratörlüğünü üstlendiği sergi, aile albümündeki anılar üzerinden üretilen hayali mekânları, güneşin açılarıyla değişen huzur anları ve resme eklenen katmanlarıyla dikkat çekti. Yeniden doğma fikri ile ortaya çıkan ve ışığın sıcaklığında korunaklı alanları arayan "Golden Hours", güneş su ile birleştiği zamanlara ve hatıralara dayanıyor.

28 OCAK

GÜNEŞ İLE SUYU BİRLEŞTİREN SERGİ

29 OCAK

ZAMAN VE KELİMELER ÜZERİNE DÜŞÜNMEK

Horoz Lojistik'in 80. yılı vesilesiyle gerçekleştirilen, küratörlüğünü Ayşegül Sönmez'in üstlendiği "Time is Love; Bir Dünya Gezisi Sahnesi", 6 - 29 Ocak tarihleri arasında Ortaköy Hüsrev Kethüda Hamamında sanatseverlerle buluştu. Sergi zaman ve yolculuğu sanatçıların gözüyle sorgulatırken izleyiciyi de kendi zamanlarını keşfetmeye davet etti.

30 OCAK

DÜNYA REKORU NFT OLDU

Millî yüzücü Emre Sakcı, Aralık 2022'de Türkiye Şehitkamil Arena Şampiyonası'nda 50 metre kurbağalamada 24.95'lik derecesiyle dünya rekoru kırarak tarihe geçmiş, dünya tarihinde 25 saniyenin altında yüzen ilk yüzücü olmuştu. Sporunun hamisi Abdi İbrahim, Sakcı'nın kırıldığı dünya rekoruna özel hazırladığı NFT koleksiyonunu OpenSea platformunda satışa çıkardı. Sakcı'nın hayatındaki kilometre taşlarından ilham alınarak hazırlanan "24 by Emre Sakcı" koleksiyonundan elde edilecek gelir vakıflara bağışlanacak. NFT koleksiyonunda, Emre Sakcı'nın başarı yolculuğundaki 24 dönüm noktası, illüstratör Kaan Bağcı'nın kalemıyla kalıcı kılındı.

Kültürel Diplomasi, Çeviriler ve Ödüller

Ahmet Yasin

2000’li yıllardan sonra kültürel diplomasi- nin de bir parçası olan kamu diplomasisine ilişkin tanımlarda, mutabakat ve karşılıklı anlayışa dayalı bir dış politika vurgusu ağırlık kazandı. “Yakın ilişki”, “ilişki geliştirme”, “iki yönlü iletişim” gibi tabirlerde yansımasını bulan bir eğilimdi bu. Günümüzde ise kamu diplomasisi, hükümet dışı kuruluşların gerek iç gerek uluslararası siyaset alanına nüfuzunun gittikçe arttığı bir ortamda şekillenmektedir.

En temel düzeyde, *kültürel diplomasi* ister hükümet müdahalesi içersin ister içermesin -ticaret ve turizm hareketleri, öğrenci akışları, iletişim, kitapların dolaşımı, göç, medyaya erişim, karışık evlilikler, ödüller gibi süreçlerle, başka bir ifadeyle kültürler arasında her gün cereyan eden milyonlarca karşılaşmayla- doğal ve organik biçimde gelişen etkileşimler şeklinde anlaşılabilir. Akli- selimden uzak, aşırı milliyetçi yaklaşımlar bir yana bırakılırsa Türkiye ile Arap dünyası arasındaki siyasi ve ekonomik yakınlaşmanın *yumuşak güç* kabul edilen kültürel diplomasiyi sürecin ayrılmaz bir parçasına dönüştürdüğünü söyleyerek

devam edebiliriz. İlişkiler hem edebiyat ve düşünce -ve dolayısıyla yayıncılığa- yansıdı hem de kendine bereketli bir zemin buldu.

Hatırlamak gerekirse 1960’larda ve 1970’lerde dış kültür politikasının toplumsal bir ajandası yoktu, daha çok insanları eğlendirmekle ilgiliydi. Ama bu yaklaşım bugün tamamen sona erdi. Artık stratejik hedefler söz konusu. Hâkim eğilimleri aşan, yenilikçi işlere odaklanılıyor. Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı- nın yürüttüğü “Türk Devlet ve Düşünce Hayatına Yön Veren Şahsiyetlerin Kısa Yaşam Öyküleri Serisi ve Çevirisi” projesi bu kapsamda değerlendirilebilir. Yumuşak güç çerçevesindeki çevirinin, bir dildeki metni başka bir dile aktarmanın ötesine geçen boyutlarını düşündüren proje Türk sanat, bilim ve kültür dünyasında temayüz etmiş şahsiyetlerin kısa yaşamları ile Türk dili ve kültürünün tanıtılması amacını taşıyor. Projenin ilk ürünü Mustafa Tatcı tarafından kaleme alınan *Aşkın Dili Yunus Emre*’nin ardından Yıldırım Özan’ın *Cahit Arf - Matematige Adanmış Bir Ömür* adlı kitabın Arapça çevirisi yayımlandı. Türk edebiyatından ve düşünce

dünyasından onlarca eseri Arapçaya çeviren rahmetli Abdulkadir Abdelli'nin yolundan giden Ahmad Zakaria, Melek Deniz, Mehmet Hakkı Suçın, Zafer Ceylan gibi isimler Türkçeden Arapçaya çok kıymetli çevirilere imza atıyorlar.

Bu değerlendirmede duruma Katar'ın eski Emiri Şeyh Hamad'ın himayesindeki Şeyh Hamad Vakfının yönlendirmesiyle ihdas edilen ödüller özelinde bakılacaktır. Vakfın tecrübe ile birikimleri profesyonelce ve dikkatli bir biçimde gece gündüz demeden aktarmaya çalışanları ödüllendirmeyi hedeflemesi *kültürel diplomasi* açısından başlı başına değerli. Yapılan işi yukarıdan aşağı diplomasi şeklinde değil de "kültürel ilişkiler", daha doğrusu kültürel alışveriş diye tanımlayanlar da olabilir elbet. Fakat Vakfın faaliyetlerini tarif etmek için "kültürel diplomasi" kavramı daha isabetli görünüyor. Zira bu kavram, sanılanın aksine Vakfın çevirmenlerle ilişkisinde bir mesafeyi işaret etmez. Bir projenin ortaklaşa sahiplenilmesinde olduğu gibi, kolektif bir anlam içeren ilişkileri dışlamaz.

Günümüzde kültürel diplomasi tepeden yürütülen ve hayli geride kaldığı varsayılan bir süreci değil, iki taraflı bir kültürel alışverişi öne çıkarır. Daha net ifade edersek kültürel diplomasi, "gizli işleri" ve "casusluk faaliyetlerini" temsil eden Soğuk Savaş ideolojisi tarihindeki bir mekâna ve zamana dönmek

değildir. Şeyh Hamad Çeviri ve Uluslararası Anlayış Ödülü, çevirmenleri farklı dillerden/dillere çevirmek üzere en iyi eserleri aramaya teşvik ediyor. Bu da farklı halklar arasındaki kültür alışverişini kolaylaştırmaya yardımcı oluyor. Ödül kapsamında bağımsız hakemler tarafından seçilen çevirmenlere ve kurumlara takdim edilen ödüllerin meblağının yüksekliği çeviri üretimi açısından önemli bir teşvik unsuru. Öte yandan "sosyal ve beşerî bilimlerle alakalı eserleri kapsayan ödülün, bağımsızlık ve şeffaflık esasına göre" verildiği özellikle vurgulanıyor. Nitekim bazı kategorilerde birincilik ödülünün verilmemesi bununla bağlantılıdır.

Kültürel ve Edebî Yakınlaşma

Arap kültürü ile diğer kültürler arasındaki ilişkileri tercüme eserlerle derinleştirmeyi hedefleyen ödül, 2015'ten itibaren Arapçadan İngilizceye, İngilizceden Arapçaya, Arapçadan Türkçeye, Türkçeden Arapçaya çeviri ve başarı ödülü kategorilerinde veriliyor. Ödülün Arapçadan Türkçeye çeviriye ilgiyi de artırdığı bu kategorideki eser sayısının önceki yıllara göre çoğalmasıyla da izah edilebilir fakat mesele bir vakfın açtığı kanalla açıklanmayacak ölçüde karmaşıktır. Mesela Taha Abdurrahman yahut Gassan Kanafani çevirileri tamamen yarıncıların girişimleriyle

yapılabilmıştır. Öte yandan uzmanlar Türkler ve Araplar arasındaki yakın bağlara dikkat çekerek son yıllarda edebî eserler için özellikle Arapçadan Türkçeye çeviri sürecinde niteliksel bir sıçrama yaşandığını ve bunun Araplara yönelik ön yargıyı değiştirmeye yardımcı olduğunu vurguluyorlar. Arapçadan çevirileriyle bilinen Mehmet Hakkı Suçın'ın de işaret ettiği üzere Türkiye'deki edebiyat çevirileri yayımlayan yayınevleri ilgi eksikliğinden dolayı çoğu zaman Arap kültür dünyasında üretilen edebî eserlerin farkına varamıyorlardı fakat bu durum değişmeye başladı.

Şeyh Hamad Çeviri ve Uluslararası Anlayış Ödülü gibi teşebbüslerin Arap edebiyatına ilginin artmasına tesir ettiği söylenebilir. Zira böylesi ödüller, takdiri hak eden, emekleri övülme-yi hak eden çevirmenlerin var olduğunu kamuoyuna hissettirmektedir. Mesela İstanbul Kültür Sanat Vakfı 2022'deki Talât Sait Halman Çeviri Ödülü'nü günümüz Kuveyt edebiyatının öne çıkan isimlerinden Taleb Alrefai'nin romanı *Kaptan*'ın çevirmenine verdi. Ödülün seçici kurulunun gerekçesindeki sözlerinden bir kısmı şöyle: "Zafer Ceylan, karmaşık denizcilik terimleriyle dolu metni büyük bir maharetle Türkçeleştirmiş, *Arapça orijinaline sadık kalmanın* yanı sıra Türkçenin unutulmayacak gemicilik hikâyeleri arasına girmesini sağlamıştır. Ceylan, görünürde sade olan bu

metnin çarpıcı imgelemine gösterişsiz, ustalıklı karşılıklar bulmuş, diyalogları büyük bir başarıyla Türkçe söylemiş ve Arapçadan Türkçeye çevrilen edebiyat külliyyatına önemli bir katkı sunmuştur. Türkiye’de az tanınan Kuveyt edebiyatının kapılarını okurlara açan çevirinin, Arapça edebiyatın bu incisini başarıyla su yüzüne çıkardığını düşünüyoruz.” Ne var ki burada seçici kurul üyelerinden hiçbirinin Arapça bilmediğini hatırladığımızda bu güzel satırlarda vurguladığımız kısmın inandırıcılık sorunu ortaya çıkar. Ödül aracılığıyla “Arapça orijinaline sadık kalma” teması etrafında dönen hararetli tartışmalar yürütülebilir. Oysa Taleb Alrefai’nin doğrudan iletişime geçtiği Mehmet Hakkı Suçin ödülün seçici kurulunda yer alsaydı kaynak dile sadakat vurgusu daha ikna edici olurdu.

Tekrar Şeyh Hamad Çeviri ve Uluslararası Anlayış Ödülü’ne dönersek, ödülün medya sözcüsü Dr. Hanan Al-Fayyad, Türkçenin 2022’de ana dil olması sebebiyle seçkin Türk çevirmenleri ödüle katılmaya teşvik etmeyi amaçladıklarını belirtmişti. Türklerin Arapçayı öğrenmeye ve tercüme alanında derinleşmeye gösterdiği ilgiden dolayı duyduğu büyük mutluluğu dile getiren Al-Fayyad sözlerini şöyle sürdürüyor: “Çeviri, Arap ve Türk dünyaları arasındaki kültürel yakınlaşmanın sağlanmasına katkıda bulu-

nuyor, bu da iki dil arasındaki bilgi üretimini arttıracaktır.” Al-Fayyad, Türk araştırmacılarını çeviri için uygun konuları seçmeye çağırarak bu konuların ödül sürecine katılabilmeleri ve kazanabilmeleri için belirtilen şartlarla uyumlu olması gerektiğini de kaydetti.

Çevirinin Düşünce Açısından Taşıdığı Önem

Çevirmenler bilgiyi, bilimleri ve kültürleri bir dilden diğerine, bir halktan diğerine ve belki de bir kıtadan diğerine aktaran meçhul askerler şeklinde tanımlanabilir Bugün Türkiyeli çevirmenlerin Katar’daki bir kurumun düzenlediği bir yarışmaya müracaat etmeleri, o kurumun ödülleri hazırlarken bağlı kaldığı mantığı örtük olarak kabul ettikleri anlamına gelir. Şeyh Hamad Çeviri ve Uluslararası Anlayış Ödülü’nün sekizincisi için Katar’ın başkenti Doha’da 29 Ocak akşamı bir tören düzenlendi. Çevirmenler arasında itibarı yüksek olan ödüller çerçevesinde “Tercüme ve Kültür Alışverişinin Problemleri” adlı bir sempozyum da düzenlendi. Altı oturumdan oluşan bilgi şöleninde tercüme etkinliğinin temel meseleleri ve sorunları üzerine değerlendirilmelerde bulunuldu. Sempozyumda, tercümede yetkinlik ve kaliteyi yakalamak için mütercimlere icazet verecek uluslararası bir kurul veya kurumun tesisi yönünde bir teklif kabul

edildi. Beş yılda bir yapılan Arapçadan Türkçeye tercüme kategorisindeki ödüller ise üç yılda bir verilecek.

Arapçadan Türkçeye tercüme kategorisinde 2015 yılına göre, bu yıl yarışmaya katılan eser sayısındaki artış dikkat çekti. Bu kategoride birinciliği İbn Rüşd'ün *Metafizik Şerhi* ile Muhittin Macit kazandı. Macit "Bizim ülkemizde de dünyada da çevirinin bilimsel önemini ortaya çıkaran bir faaliyet olduğu için bu tarz işlerin çevirinin teşvikine ciddi katkı sağladığını düşünüyorum." dedi. İkincilik ödülünü çağdaş İslam düşüncesinin önemli isimlerinden Taha Abdurrahman'ın *Modernlik Ruhu* isimli tercümesi ile Mehmet Emin Maşalı & Münteha Maşalı ile Muhammed Abid el-Cabir'in *Arap-İslam Medeniyetinde Entelektüeller* kitabını çeviren Numan Konaklı paylaştı. Üçüncülük ödülüne ise İbn Meymun'un *Delâletu'l-Hâirîn*'ini çeviren Osman Bayder & Özcan Akdağ ile kolektif kültürel hafızada silinmez izler bırakan İbn Teymiyye'nin *Şer'i Siyaset* adlı klasik metnini tercüme eden Soner Duman layık görüldü.

Yetenekleri çerçevesinde kendi dilinde ve kültüründe yeni bir metin oluşturan çevirmenlerin ödüllendirildiği törende Türkçeden Arapçaya tercüme kategorisinde ise Muhittin Serin'in *Hat Sanatı Tarihi*'ni çeviren Sâlih Sa'dâvî birinciliğe layık görüldü. İbrahim Kalın'ın *Barbar Modern Medeni*

kitabını tercüme eden Hefal Dokmak ise ikincilik ödülünü kazandı. Çeviriye hak ettiği değeri teslim eden ödül kapsamında verilen meblağın toplamda 2 milyon dolara ulaşması güzel ve taltif ediciydi. Düzenlenen törende, başarı ödülleri de sahiplerini buldu. Türkiye'den Mehmet Hakkı Suçin ve Burhan Koroğlu bu ödüle değer görülürken Mısır'dan Muhammed Harb ve Abdullah Ahmed İbrahim el-Azeb, Romanya'dan Nicola Dobrishan ve George Gregory, Kazakistan'dan İhtiyar Balturi, Endonezya'dan Abdülhay el-Kettânî bu ödülün kazananları oldu. Ayrıca Lübnan'dan Arap Araştırma ve Yayın Ağı, İngilizceden Arapçaya yaptığı tercüme yayınlarıyla Türkiye'den de Mana Yayınları ile İnsan Yayınları da Arapça-Türkçe, Türkçe-Arapça tercümeleleriyle ödüle layık görüldü.

Çevirisiyle ikincilik ödülünü Münteha Maşalı ile paylaşan Mehmet Emin Maşalı Şeyh Hamad Çeviri ve Uluslararası Anlayış Ödülü'nün nitelikli tercüme-yi teşvik ettiğini belirtti. Maşalı değerlendirmesini şöyle sürdürdü: "Klasik ve modern fikriyatın, ifadeye döküldükleri dilleri bilmeyen toplumlara aktarılmasına aracılık eden ve bu yönüyle de fikrî ve kültürel gelişim ve etkileşimi besleyen tercüme faaliyetinin günümüzde özellikle de dinî düşünce alanında hak ettiği değeri gördüğünü söylemek pek de mümkün değildir. Oysaki Abbasiler

döneminde Beytül-Hikme çerçevesinde yürütülen tercüme faaliyetinin İslamî düşünce geleneğinin şekillenmesine olan etkisi ortada. İşte böyle bir zeminde Şeyh Hamad Çeviri Ödülü hem tercümenin düşünce açısından taşıdığı önemin idrak edilmesine aracılık etmesi hem de yetkin tercümelerin ödüllendirilmesi üzerinden nitelikli tercüme çalışmalarının teşvik edilmesi gibi bir misyonu üstleniyor."

Çevirinin insanoğlu tarafından geçmişte ve günümüzde muhtelif dillerde üretilen ilmi ve kültürel birikime ve bu birikimin semeresi fikirlere ulaşma noktasında köprü vazifesi gördüğü aşikâr. Çevirmenlerin milletler arasında iletişim köprüleri kurma konusundaki rollerini öne çıkaran Şeyh Hamad Çeviri ve Uluslararası Anlayış Ödülü, bu alanda yaratıcılığı teşvik ederek yüksek değerleri pekiştiriyor.

29 OCAK

ŞEYH HAMAD TERCÜME ÖDÜLLERİ

Katar'da bu sene sekizincisi düzenlenen Şeyh Hamad Tercüme ve Uluslararası Mutabakat Ödülleri, 29 Ocak akşamı düzenlenen programla sahiplerini buldu. Yarışmanın "Arapçadan Türkçeye Tercüme" kategorisinde birinciliği *Aristoteles Metafizik Büyük Şerhi* isimli tercümesiyle Prof. Dr. Muhittin Macit elde etti. İkincilik *Modernlik Ruhu* isimli tercümeyle Prof. Dr. Mehmet Emin Maşalı ile Doç. Dr. Müntehea Maşalı ve *Arap-İslam Medeniyetinde Entelektüeller* adlı çeviriyle Dr. Numan Konaklı'nın oldu. Üçüncülük ödülünü ise *Delâletü'l-Hâirîn, Akli Karışıklar İçin Rehber* isimli tercümesiyle Doç. Dr. Osman Bayder ve Doç. Dr. Özcan Akdağ ile İbn Teymiyye'ye ait *Şer'i Siyaset* isimli çevirisiyle Prof. Dr. Soner Duman paylaştı. Türkçeden Arapçaya tercüme kategorisinde ise Muhittin Serin'in *Hat Sanatı Tarihi*'ni tercüme eden Sâlih Sa'dâvî birinciliği elde ederken, sonraki ödülü İbrahim Kalın'ın *Barbar Modern Medeni'sini* Arapçaya kazandıran Hefal Dokmak kazandı. Mehmet Hakkı Suçın ve Burhan Köroğlu Türkiye'den başarı ödülünü kazanan isimler olurken, Mana Yayınları ile İnsan Yayınları da Arapça-Türkçe, Türkçe-Arapça tercümeleriyle ödüle layık görülen yayın kuruluşları arasında yerlerini aldı.

31 OCAK

ZAMANIN DURDUĞU AN

Anadolu Ajansı tarafından hazırlanan "Diyarbakır Anneleri için Zamanın Durduğu An" adlı fotoğraf sergisi açıldı. Diyarbakır Anneleri'nin evlatlarına duyduğu özlemi yansıtan 42 fotoğrafın yer aldığı sergi, fotoğrafçı Esra Hacioğlu Karakaya'nın 21 anneyi evlerinde ziyaret etmesinin sonucu. Sanatçı, dijital görselleştirme teknikleri kullanarak, anneler ve evlatlarını zamanın durduğu anda yeniden bir araya getirdi.

29 OCAK

SEVGİ, KARDEŞLİK VE DOSTLUK

Cengiz Özek'in yazıp yönettiği *Benim Küçük Yıldızım*, karanlıkta parlayan kuklaların küçük bir kızın hayal dünyasını süslemesini konu alıyor. Oyun 8 ile 15 Ocak 2023 tarihlerinde Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesinde, 22 ile 29 Ocak 2023 tarihlerinde Fatih Reşat Nuri Sahnesinde izleyicilerle buluştu.

31 OCAK

BARINABİLME KORKUSU

Her uyum, kaosa mahkûmdur. Her ev arkadaşlığı da uyuma... Birlikte barınabilmenin coşkusu huzurun; -ne garip- aşırı huzur da cinnetin habercisidir... Par Sahnede iki ev arkadaşı Ercan ve Semih'in hikâyesi anlatılıyor. Eray Karadeniz ve Musa Can Pekcan'ın sahnelediği *Daire*, aynı evde yaşayan iki arkadaş üzerinden günümüzde hepimizin başına her an gelebilecek barınabilme korkusunu ele alıyor. Bu korku sadece ev arkadaşlıklarını değil bütün hayatlarını değiştirecektir.

DAİRE

30 OCAK

KİTAPTAN PERDEYE FİLM AFİŞLERİ SERGİSİ

Türk Sineması Araştırmaları arşivinden bir araya getirilen "Kitaptan Perdeye Film Afişleri" sergisinde edebî eserlerden sinemaya uyarlanan filmlerin afişlerinden oluşan özel bir seçki sanatseverlerin beğenisine sunuldu. 12 Ocak'ta açılan serginin ardından, sinema yazarı Tuba Deniz moderatörlüğünde, Türk sinema tarihçisi Burçak Evren ile sinemamızın edebiyat uyarlamaları ve afişler üzerine bir söyleşi yapıldı. Türk sinemasından izler taşıyan film afişlerinden oluşan "Kitaptan Perdeye Film Afişleri" sergisi 30 Ocak tarihine kadar, Pazar günleri hariç, 10.00 ile 18.00 saatleri arasında Artizan Sanatta görülebildi.

30 OCAK

MODERN KÜRATÖRLÜK ANLAYIŞI

Akademisyen ve küratör Marcus Graf sanata dair farklı konuların, kavramların alanlarında uzman farklı konuklarla konuşulduğu programa konuk oldu. Kazlıçeşme Sanattaki programda "Küratörlük nedir?" sorusu çevresinde bir sohbet gerçekleşti. Samet Karagöz'ün yönettiği programda Graf, "Küratörlük tarihi, sergileme tarihine bağlı. Küratör ne yapıyor, sergi yapıyor? Sergi ne zamandan beri yapılıyor? Aslında bu bağlamda belki 18. yüzyılın ortasından itibaren, yani ilk müzelerin açılması, işte salon sergileri ardından işte bienaller, büyük sergiler, galeri yönetimi gibi konular açılmışken bu kurumların içinde çalışan ve sergi yapan kişilere ihtiyaç vardı. Yaklaşık üç yüz senedir kamusal alanda ya da başka kurumlarda sergi yapılıyor fakat günümüzdeki modern küratörlük anlayışıyla aslında bu ancak 50-70 senelik bir tarih." sözleri ile küratörlüğün ortaya çıkışı hakkında bilgi verdi.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

VOLKAN AKMEŞE (ANADOLU AJANSI ARŞİVİ)

\$UBA1

2023

Son Yüzyılda Çocuk Edebiyatına İçsel Bir Yolculuk

Nehir Aydın Gökdoğan

Çocuk edebiyatı, son yüzyılda dünya literatürünün tartışmasız ilgi odağı alanlarından biri. Bunun temel dinamiği ise bireyin bilişsel, fiziksel, zihinsel, ruhsal gelişiminin toplumların huzur ve kalkınmasındaki yadsınamaz gerçekliği. Bu değerın gün- den güne daha iyi anlaşıl- ması, bireyin küçüklükten itibaren dikkate alınması hassasiyetini pekiştirirken çocuklar için sanat yapma algısını da güçlendirdi. Hâlbuki çocuk edebiyatı daha birkaç yüz yıl öncesi- ne kadar yetişkin edebiya- tından ayrı bir tür olarak kabul edilmiyordu. Hemen her toplumda çocuklar yetişkinler arasında anlatı- lan efsane, masal, hikâye ve söylenceleri dinleyerek bü- yürdü. Dilden dile aktarılan bu sözlü metinlerin çocuk doğasına pek de uygun olduğu söylenemezdi.

Zamanla teknoloji- nin gelişimi ve matbaanın yaygınlık kazanmasıyla top- lumların bilinç düzeyi ve edebî algısındaki ilerlemeye mukabil yazılı metinlerde görülen artış çocuk alanı- na da yansdı. Eğitim ve öğretimin önemini kavra- yan toplumlar, çocukların seviyesine uygun metinler oluşturmak için gayret sarf ettiler. Fakat bu metinlerin

çocuk doğasıyla örtüşmesi zaman aldı. İlk çocuk kitap- larında yine geleneğin izleri baskındı; yetişkin bakış açısı ve didaktiklik etkisi yoğundu. Çocuklar için bir şeyler üretme gayretindeki her coğrafya kendi dinî, millî, kültürel değerleri ek- seninde yol aldığından ço- cuk bakış açısı, yaş seviyesi, dili hülâsa çocuk edebiya- tının ölçütleri metinlerde zayıf kalıyordu.

Çocuk Edebiyatının Yükselişi

Osmanlı'daki çocuk me- tinleri de dünyadaki akım- dan bağımsız değildi. Bizde de eski, yerli ve millî kay- naklardan hareketle çocuk metinlerinin oluşturulması Tanzimat devrine bilhassa İkinci Meşrutiyet dönemine rastlar. Öğüt veren bu me- tinlerde o günün çocukları- nı ahlaklı ve karakteri sağ- lam yetiştirme refleksi ağır basar. Hâl böyleyken çocuk edebiyatının dünyada edebî açıdan ilerleme kaydetmesi daha ziyade son yüzyıla rastlar. Çocuğun özel bir birey olarak algılanması ve ihtiyaçlarının yetişkinden ayrıştığı gerçeği gün yüzüne çıktıkça salt çocuklar için metin üretme bilinci de hız kazanır. Bu minvalde bazı ülkelerde çocuk edebiyatı

ders olarak üniversitelere taşınır ve kürsüleri oluşturulur. Buradan hareketle çocuk kitaplarında çocuğun ilgisini çekecek resimleme, kurgu, dil, anlatım, hayal gücü, mizah algısı öne çekilerek okumayı sevdirmeye, kişilik ve karakter gelişimine katkı sunulması hedeflenir. Bu alanda İngiltere, Fransa gibi Avrupalı ülkeler çağdaşlarından öne çıktıklarından alanın öncülüğünün yaptılar. Alman, Rus ve Amerikan edebiyatlarında da çocuk odaklı telif metinler ivme kazandı, hayli yol alındı.

Çocuk edebiyatında sahasında dünya çapında görülen ilerleme Cumhuriyet Türkiye'sinde de görülmüştür. Cumhuriyet'in ilk yıllarında dünya geneline göre yavaş bir seyir gözlenirse de asıl bilinçlenme 1970'li yılların akabinde gerçekleşmiştir. Matbu eserlerin yaygınlaşması, yazının kendine alan bulması, okuryazar oranının artması, gibi entelektüel gayretler her ülkenin konjonktürel sosyal, siyasi, ekonomik hadiseleriyle iç içedir. 20. yüzyılın başında Osmanlı Devleti'nin dağılması ve Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte çalkantılı bir dönem geçiren günün Türkiye'sinde de, alfabe değişikliğinin ardından Reşat Nuri Güntekin, Mahmut Yesari, Peyami Safa, Kemalettin Tuğcu, Cahit Uçuk gibi yerli isimler yazdıklarıyla çocuk edebiyatına öncülük ederler. Bu dönemde dünya çapında okunan çocuk kitaplarının çevirileri hız ka-

zanır. Ayrıca süreli yayınlar içinde çocuk mecmuaları da sektöre canlılık katar.

Türkiye'deki bu gelişmeler dünyadaki çocuk edebiyatıyla kıyaslandığında istenen seviyede değildir. 1970'li yıllardan sonra çocukların duygusal ve bilişsel ihtiyaçlarının gözetilmesi bilinci ivme kazansa da üretilen eserler tam anlamıyla bu ideale denk düşmez. Siyasi ve toplumsal çalkantılar, edebiyata, sanata bakış açısı, bu alana ayrılan emek, zaman, işi ehline teslim etme/etmeme ve de gelişim için gerekli olan ekonomik imkânların yetersiz oluşu gibi başlıca etkenler bunun sebepleri şeklinde sıralanabilir.

Tüm bu imkânsızlıklara rağmen çocuk edebiyatı yıllar içinde rüştünü ispat etme çabasını sürdürmüştür. 2000'li yılların başına gelindiğinde ise artık uluslararası geniş çaplı çocuk kitapları fuarlarının yapıldığı bir dünyada ülkemizin daha bilinçli adımlar atması gerektiği anlaşılmıştır. Burada çocuk edebiyatına gönül vermiş ve yirmi yılı aşkın süredir çocuk ve genç kitapları kaleme alan, bilvesile gerek ülkemizde gerekse ülke dışındaki piyasayı gözlemleme imkânı bulan bir yazar olarak kendi görüş ve tespitlerime de yer vermek isterim.

Durağanlıktan Hareketliliğe

Çocukluğum darbenin her alanda etkisini gösterdiği 1980'li yılların Türki-

ye'sinde geçti. Kitaba âşık, öykü, masal peşinde koşan, hiçbir şey bulamasa Türkçe kitabındaki metinleri defalarca okuyarak kitap açlığını gidermeye çalışan bir çocuktum. Kitap dönemin şartlarında kolay ulaşılamayan biraz da 'sicili bozuk', herkesin kendi ideolojisiyle değerlendirdiği bir nesneydi. Neredeyse okuduğumuz her öykü/masal o günün yetişkin algının süzgecinden geçer ve kitabın çoğu zaman konjonktürel sıkıntılara kurban gittiği olurdu. Sakınımsız, doya doya okuyacağımız çocuk kitaplıklarımız yoktu.

Yerli metinden çok çeviri kitaplarla zaman geçirirdik. Bunların içinde Jules Verne kitapları başı çekerd. *Polyanna*, *Robinson Crusoe*, *Tom Sawyer*, *Don Kişot*, *Alice Harikalar Diyarında*, *Güiver'in Gezileri*, *La Fontaine* ve *Andersen* masalları vb. yabancı eserlerin yanı sıra Keloğlan, Nasreddin Hoca, Dede Korkut gibi yerli metinler, Ömer Seyfettin, Kemalettin Tuğcu öykü ve romanları yok zamanların Türkiye'sinin klasikleriydi. Cebimizde kitaba verecek harçlık olmadığından küçük yaşta şehrin kütüphanelerini dolaştığımı ve o büyüklükte kitap raflarının arasında çocukluğumun en unutulmaz anlarını geçirdiğimi söyleyebilirim.

O günlerle günümüzü kıyasladığımızda geçen son çeyrek asırda kitabın serüveninin heyecan verici bir boyuta evrildiğini görmek ise mutluluk verici. Özellikle son on yılda yayın

camiasında ciddi bir hareketlenmenin olduğu aşikâr. İlerlemenin sebeplerini ise gelişen imkânlarımızla birlikte çocuk edebiyatının daha iyi anlaşılması, bu alana emek veren yazarların çoğalması, dünyaya uyum, devlet destekli projelerin artması ve buna mukabil gelişen okurun ilgisi şeklinde özetleyebiliriz. Bu zaman zarfında salt ticari amaçlı ve de çocuk doğasına uzak, çocuğa göreliği göz ardı eden, sadece adı çocuk kitabı olan yayınları saymazsak (ki sayıları hiç de az değil) çocuk edebiyatı ufuk ve umut vadeden bir çizgide yolculuğunu sürdürüyor.

Türkiye’de yaşanan gelişmeler daha çok bu alana emek veren, çok çalışıp üretmekten imtina etmeyen özverili, bilinçli entelektüellerle olur. Çocuk edebiyatında yakalanan ivme elbette bundan bağımsız değildir. Ülkemiz dışarıya telif eser satacak duruma geldiye bu alanda bilinçli ve gayretli yazar, yayıncı ve bu sektöre emek veren güzel insanların sayesinde.

Sorunlar ve Yapılabilecekler

Şüphesiz herhangi bir alanda görülen yükseliş bazı handikaplara da gebe dir. Günümüz çocuk edebiyatı gelişimine rağmen hızını kesen engellerle karşılaşmaktadır. Bunlardan bazılarını dikkat çekeceğim. Küreselleşen dünyada süregelen sosyal, siyasal, ekonomik krizler piyasalara tesir ettiğinde

maalesef kitabın hammaddesi kâğıt da bundan payını alır ve yükselen fiyatlar kitaba erişimde ciddi bir engel teşkil eder. Mesela son yıllarda dünya çapındaki salgın ve sonrasındaki ekonomik krizde çevrim içi kitap okunurluğu artarken matbu yayınların sekteye uğradığı ve fahiş kâğıt fiyatları yüzünden yayıncıların küçülmeye gitmek zorunda kaldığını biliyoruz. Çocuk kitaplarındaki baskı maliyetleri yetişkin kitaplarına nazaran daha külfetli olduğundan krizin etkisi daha açık ve nettir.

Sektörün önündeki bir diğer olumsuzluğu popüler kültürün nitelikli kitapları gölgede bırakmasını gösterebiliriz. Kitap önceki zamanlarda genelde reklamı yapılmayan kendi kalitesiyle yol alan bir nesneyken günümüzde oldukça revaçta olan sosyal medyanın kendine özgü teknikleriyle değer bulmakta ya da bulamamaktadır. Kitap gibi entelektüel birikimin ürünü bir nesne bu arenada salt reklamla var olmakta ya da olamamaktadır. Hâlbuki söz konusu kitap ve çocuksa çok daha dikkatli ve temkinli olunması gerekirken alanın popülerliğe alet edilmesi ve toplumsal algının buna göre şekillendirilmeye çalışılması nitelikli edebiyatın önündeki en ciddi engellerden biridir. Fakat ne yazık ki derdi nitelik olmayan, popüler kültürden beslenen, alana vâkıf olmayan pek çok kişi ve çevre sosyal medya sayesinde otoriteye evrilmeyi başaramamıştır.

Bu zihniyete göre kim, neyi, nasıl yazmış, pek önemi yoktur. Bahsi geçen yazarın ya da yazdığı kitabın niteliği edebî ölçütlerle değil, sosyal medya hesabındaki takipçi sayısı ile orantılıdır. Takipçi kitlesi doğrudan pazar ağı görüldüğünden sosyal medya fenomeni diye lanse edilen bu kişiler ne yazsa edebiyata uygundur ve buradaki temel amaç kitabın öyle ya da böyle satışınıdır. Bugün nitelikli edebiyatın yükselişini körelten bu fenomenlerin ortaya koydukları ürünlerin çocuk edebiyatının doğasıyla uyuşmadığı ise çoğu kez gözden kaçmakta ya da kaçırılmaktadır. Ne yazık ki nitelikten uzak bu ürünlerin ön plana çıkarılması, iyi edebiyatın bilinip anlaşılmasına engel teşkil etmekte ve haksız rekabeti körüklemektedir.

Üstelik bu haksız rekabet sadece sosyal medya ağlarıyla da sınırlı değildir. Bu durum sosyal hayatta da böyledir. Kitap fuarlarında, imza günlerinde daha çok bu yazarlar ve ürünleri ön plana çıkarıldığından toplum çocuk edebiyatçısı diye onları tanır. Tüm bunlara rağmen nitelsiz ve toplum yararına olmayan, kaliteden uzak, göz boyayan her işin hangi alanda olursa olsun kısa ömürlü olacağı var sayılır. Buradan hareketle sağduyu sahibi herkesin çocuk edebiyatının ülkemizdeki gelişimine gücü nispetinde katkıda bulunabileceğine inanmak da bu işin doğasına uygun bir temennidir. Gerek devletin,

gerek yerel yönetimlerin, gerekse yayıncı ve yazar-çizerlerin bilinçli destek ve çabaları toplumun gücüyle birleştiğinde güzel sonuçlar elde edilmemesi imkânsızdır. Yapabileceklerimizi kısaca özetlemek yerinde olacaktır.

Çocuk edebiyatının temel dinamiği kitap olduğuna göre bu alanda rüşünü ispatlamış kişi ve kurumlara maddi manevi destek verilmelidir. Her çağda ve dönemde risk oluşturan ekonomik ve sosyal olumsuzlukları birlikte bertaraf edebilmek gerekir. Çocuk edebiyatıyla ilgilenen kâlemlerin, çizerlerin yanında olunmalı ve eserlerinin çocuklara ulaşmasına aracılık edilmelidir. Bu bağlamda devlet destekli projeleri hızlandırmak, sivil toplum örgütlerine alan açmak ve işi ehline vererek yayıncısıyla, yazarıyla ortak hareket etmek en iyi çözümdür.

Türkiye'nin her köşesindeki çocuğun, gencin yalnızca ders ve kaynak kitaplara erişimini değil, aynı zamanda edebî ve estetik algısını güçlendirecek, hayal gücünü besleyecek kitaplara ulaşmasını teşvik etmek şarttır. Artan okul ve şehir kütüphanelerini çocuk kitaplarıyla zenginleştirmek gerekiyor. Bunun yanında kitaplara hemhâl öğrencileri yazarlarla buluşturmak ve söyleşilerle yazar-okur arasındaki kitap dostluğunu pekiştirmek unutulmaz bir deneyim sunacaktır.

Ülke içindeki ve dışındaki kitap fuarlarına katılımı kolaylaştırmak, bu alana

vâkıf kişileri yayın ortamında var etmek, kendilerini geliştirmelerine imkân tanımak da ihmal edilmemesi gereken bir husustur. Kitabın maliyetini ucuzlatmak, vergileri azaltmak, kitabı temel ihtiyaç listesine sokmak için toplumsal duyarlılık oluşturmak olmazsa olmazdır.

Toplumu nitelikli kitap konusunda bilinçlendirmenin yanında çocuk edebiyatının anlam ve önemi üzerine panel, söyleşi, seminer gibi etkinlikler tertip edilmelidir. Uluslararası sempozyumlarda yer almak ve söz sahibi olmak da küresel tartışmalara katkı sunmak bakımından önemlidir. Rahatça kitaba ulaşılabilmesi için yerel yönetimler tarafından çocuklara sunulan maddi desteğin yaygınlaştırılması ve fuarları öğrencilerin yararına dönüştürmek için neler yapılabileceği kültüre erişimin ayrılmaz gündem maddelerinden biri olmalıdır.

Hülasa yapılacak daha bi'dolu şey vardır. Önemli olan çocuk ve gençlerimizin gelişimine hitap eden bir edebiyat bilinciyle hareket etmek ve bu alandaki gayretlerimizi umut ve azimle sürdürebilmektir.

01 ŞUBAT

CUMHURİYET'İN 100. YILINDA TÜRKİYE'DE FELSEFE

Türkiye Felsefe Kurumu'nun Antalya'da düzenlediği "Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye'de Felsefe" başlıklı kongre 5 Şubat'a kadar devam etti. Prof. Dr. İoanna Kuçuradi, kongrede kendi çalışmaları ve Türkiye Felsefe Kurumunun yaptığı çalışmalar hakkında detaylı bilgi verdi. Kuçuradi, "Kongreyi düzenlememizin ana amacı, Cumhuriyet'in kuruluşundan bu yana ülkemizde felsefe alanında yapılan belli başlı çalışmaların panoramasını çizmektir." dedi.

02 ŞUBAT

HAFIZA, NEŞE VE BEKLENTİ

Çağdaş sanatın genç temsilcilerinden Dilek Yalçın'ın, zaman olgusunu eğlenceli olduğu kadar kavramsal olarak da ele aldığı resim ve heykelleri kapsayan "Zaman Yolculuğu" (Time Travel) sergisi 49 eserden oluşuyor. Sanatçı Yalçın, bu sergisinde günümüzde kullanımdan kalkmış pek çok objeyi tuvaline aktarıyor. Bu objeler artık kullanılsa da arşivsel olarak, tarihin bir noktasında asılı durumdadır. 2 Şubat'a kadar Ziraat Bankası Kuşulu Sanat Galerisinde ziyaret edilebilen sergi ironik bir şekilde seyirciyi geçmişe doğru yolculuğa davet ederken, varoluşsal bir kaygı unsuru olan zaman olgusunu "geçmiş-şimdi-gelecek" üçlemesi olarak parçalamak yerine, "hafıza-neşe-beklenti" kavramları üzerinden yeniden tasarlıyor.

02 ŞUBAT

MASAL VE EFSANE YOĞUNLUĞUKLU SERGİ

UNICEF

Sanatçısı Kağan Güner tarafından 1986-2010 yılları arasında farklı alanlarda üretilmiş 80 eserden oluşan "Zaman Çemberi" retrospektif sergisi, Zülfü Livaneli Kültür Merkezi ev sahipliğinde sanatseverlerin ziyaretine açıldı. Sergi, sanatçının ağırlıklı olarak masallardan ve efsanelerden beslenen işlerinden oluşuyor.

04 ŞUBAT

YERLİ FİLM GÖSTERİM DESTEĞİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı, salgın sürecinde kapılarını uzun süre kapatmak zorunda kalan sinema salonu işletmecilerine Yerli Film Gösterim Desteği verdi. 2023 yılı için başvuru yapılan tüm illerdeki 105 sinema salonuna 14 milyon 235 bin lira destek sağlandı. Destek alan sinema salonlarının listesi Sinema Genel Müdürlüğünün internet sayfasında yayımlandı. Bakanlığın "Sinemaya Gitmeyen Çocuk Kalmasın Projesi" 2023 yılında da devam ediyor. Bu sene de bir milyon öğrencinin sinemayla buluşması hedefleniyor. Aynı açıklamada, 2023'ün ilk ayında en çok izlenen filmin, iki milyonu aşan seyirci sayısı ile Bakanlık destekli *Rafadan Tayfa: Galaktik Tayfa* olduğu belirtildi.

04 ŞUBAT

HAYAT BİR LABİRENTTİR

Sanatçı Özlem Metinkaya'nın yağlı boya ve heykellerinden oluşan "Labirent" sergisi, Kelimat Sanat Galerisinde açıldı. Metinkaya'nın 25 eserinin yer aldığı sergi, insanın doğumundan ölümüne kadar süren yolculuğunu ele alıyor. Çalışmalarında siyah renk ağırlıklı olmak üzere tüm renkleri kullandığını ifade eden sanatçı, "Hepimiz bir labirentteyiz. Aslında 'Fare miyiz, peynir miyiz?' sorusuna cevap arıyoruz. Dünya renklerini de kullanmak istedim." dedi.

05 ŞUBAT

"ÇOCUK OKUR, DÜŞÜNÜR VE KEŞFEDER"

Üluslararası Arapça Kitap Yayıncıları Derneği ve Uluslararası Çocuk Yayıncıları Derneği iş birliğinde düzenlenen festival, Başakşehir Emin Saraç İmam Hatip Ortaokulunda çocuk ve genç okurlarla buluştu. Festival hem Türk hem de Arap çocuk ve öğrenciler için açıldı. "Çocuk okur, düşünür ve keşfeder!" sloganıyla beş gün süren festivale Türkiye ve Arap ülkelerinde faaliyet gösteren 50'den fazla yayınevi katıldı. Çocuklar için konferans, seminer, imza günü, sanat ve eğitim aktivitesine de ev sahipliği yapan etkinlikte, 15 binden fazla çocuk kitabı ve yardımcı eğitim aracı yer aldı.

04 ŞUBAT

KÜÇÜK HİKÂYELER ANLATMAK

Seramik sanatçısı Elif Saltık'ın "Haki" adlı sergisi Galeri Dianide açıldı. Eserlerine, hikâyesini dillendirmek için doğadan gerçek parçalar ekleyen sanatçı sergisini şu sözlerle anlattı: "Çamurun sınırları var ve ben bu sınırları zorlamayı öyle seviyorum ki bir anda kendimi bir hikâye içinde buluyorum. Farklı dokular çalışmak, bu dokularla küçük hikâyeler anlatmak beni heyecanlandırıyor. Doğa temasını insan figürleri ve duygu birikimimle bütünleştirip izleyiciye sunuyorum."

#pazarsinemakulübü

BİLETLER BEYKOZKUNDURA.COM'DA

05 ŞUBAT

PAZAR SİNEMA KULÜBÜ

90'lar Türkiye'sinde pazar akşamlarının en büyük eğlencesi olan film kuşağı Parliament Pazar Gecesi Sineması'ndan ilhamla yaratılan Pazar Sinema Kulübü gösterimleri Kundura Sinemada yeniden başladı.

Tüm zamanların en romantik filmlerinden *Ghost/ Hayalet* (1990), ilk iki filmiyle *Back to the Future / Geleceğe Dönüş* ve Tim Burton filmografisinin kıymetlileri *Beetlejuice / Beterböcek* (1988) ile *Edward Scissorhands/Makas Eller* (1990), 4K kalitesinde restore kopyalarıyla Türkiye'de ilk kez Kundura Sinemada izleyicilerle buluştu.

OS ŞUBAT

ÖMER KAVUR BELGESELİ ROTTERDAM'DA

Kadir Has Üniversitesi Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü 4. sınıf öğrencisi Fırat Özeler çektiği belgeselde *Kırık Bir Aşk Hikâyesi*, *Gece Yolculuğu*, *Gizli Yüz*, *Akrebin Yolculuğu* *Anayurt Oteli* gibi filmleriyle yurt içi ve dışında birçok ödüle sahip Türk sinemasının ünlü senarist- yönetmeni Ömer Kavur'u anlattı. Üç yıllık bir çalışmanın hasılası olan Ömer Kavur belgeseli *Kavur*'un dünya prömiyeri 25 Ocak-5 Şubat tarihleri arasında düzenlenen 52. Rotterdam Uluslararası Film Festivalinde yapıldı. Belgesel, festivalin restore edilmiş klasikler, film kültürü belgeselleri ve arşiv keşiflerine yer veren "Cinema Regained" programı kapsamında gösterildi. Kavur'un hayatının anlatıldığı belgeselin seslendirme kadrosunda Cem Yılmaz, Funda Eryiğit ve Tilbe Saran yer aldı. Festivalde belgeselle birlikte filmin arşiv çalışmaları sırasında keşfedilen, Ömer Kavur'un gençlik yıllarında çektiği ve daha önce gün yüzüne çıkmamış *Hamal* ve *İntihar* adlı iki kısa metrajlı film de Fırat Özeler'in sunumuyla ilk kez izleyici karşısına çıktı.

07 ŞUBAT

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI TÜM ETKİNLİKLERİ İPTAL ETTİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kahramanmaraş depremleri nedeniyle, Bakanlık birimlerince planlanan etkinliklerin iptal edildiğini açıkladı. Bakanlıktan yapılan açıklama şöyle: "Kahramanmaraş'ta meydana gelen ve birçok ilimizi etkileyen deprem sonrası, Bakanlığımıza bağlı Devlet Tiyatroları, Devlet Opera ve Balesi ile Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğümüz dâhil tüm birimlerimizce planlanan etkinliklerimiz ikinci bir açıklamaya kadar durdurulmuştur."

Maraş'ta Bir Türkü: Ahmet Doğan İlbey'in Anısına

Kaan Mustafa Küçük

Gazeteci yazar Ahmet Doğan İlbey, ikamet ettiği Kahramanmaraş'taki apartmanın yıkılması sonucu eşi Hatice Doğan ile enkaz altında kalmıştı. İlbey belki de yazı masasının başındaydı. Çünkü sabah ezanı okunmak üzereydi... Kızı Bilge Doğan'ın günlerce acılı çırpınına, bekleyişine şahit oldu dostları ve kahroldu. Asrın felaketinden günler sonra 11 Şubat'ta enkazdan çıkarılmıştı İlbey. Aslında zelzele yaprak dökmü mevsimidir. Hemen her an bir dostunuzun, tanıdık bir yazarın vefat haberi gelir... Yaşar Alparslan, Recep Şükrü Göngör, Nihat Yücel, Oğuz Paköz, Ercan Kozanoğlu, Fahri Yılmaz, Fazlı Bayram, Ferhat Ağca, Abdülkadir Özkan, Mesut Akben, Ali Şanverdi, Fatma Vişne, İdil Övgün Armut gibi simaları da depremde ebediyete uğurladık.

Sahiden Başka Bir Çağın İnsanı

Ahmet Doğan İlbey, yakın dönem kültür tarihimize hem edebiyat alanındaki sembollerinden biri hem de mihnet dolu yılların Türkiye'sinde "entelektüel" ve "Batılı" olma iddiasında bulunanların iddialarını sarsan Maraşlı yazarlardandı. Onun için

söylenecek ilk söz hayret verici çalışkanlığı, ömrünü dolu dolu ve son ânına kadar yazarak, ortaya bir şeyler koyarak geçirmesidir. İlbey, kitaplara ve kitap tiryakilerine bayılırdı. Şehir müzavevisi olarak en sevdiği şey postacının kapısını çalıp dergi ve kitap paketi teslim etmesiydi. Modernizmin ayartmasına karşı genç, orta ve yaşlı kuşak herkesin kitapsever olmasını temenni ederdi. Zaten eminim ki defosuzluğu ve sahiden başka bir çağın insanı olması bununla bağlantılıydı. Ulvi ve edebî meşguliyetlerden uzaklığın cemiyetteki ruh hastalıklarını arttırdığını düşünürdü. İlbey ile Cumhuriyet devrinde yerli mütefekkirlerin nasıl ve hangi zor şartlar altında yetiştiklerini kavrayabilir; Mehmet Âkif, Necip Fazıl, Osman Yüksel Serdengeçti, Cemil Meriç, Sezai Karakoç, Erol Güngör, İsmet Özel, Abdurrahim Karakoç konulu yazılarında da düşünce dünyasının ve Türkçeye hâkimiyetinin gücünü görebilirsiniz... Hâsılı dobra dobradır, açık sözlüdür. Sözünü esirgemez, hakkı tutar kaldırır.

Ahmet Doğan İlbey, 5 Mart 1954'te Kahramanmaraş'ta dünyaya geldi. Selçuklu'dan, Dulkadirli'den, Osmanlı'dan bu yana

Müslüman Türk yurdu olan Maraş sokaklarında vecd ile yürüdü. Yüksek tahsillidir. 1976 yılında memuriyete başladı, emekli olduktan sonra da yazarlık hayatını sürdürdü. Kahramanmaraş Türk Ocağının iki yıldan fazla çıkan aylık bülteninin genel yayın yönetmenliğini üstlendi. TYB Kahramanmaraş şubesinin kuruluşunda yer aldı. Gerek burada herekse başka mekânlarda dostlarıyla türkü ve şiir üzerine konuşmaktan zevk alırdı.

Ehlinin malumudur ama yeri gelmişken anlatalım. Farklı mekânlarda hizmet veren TYB'nin şubesi Ahmet Doğan İlber ve dostlarının nazarında dükkân diye anılırdı. Sahici, içtenlikli ve umut arayan bir şeyler bulmak, bir şeyler konuşmak ve yazmak için dükkânda buluşurlardı. Burada kimi günler gece saat on sularında başlayan sohbetlerin sabah ezanına kadar sürdüğünü az kişi bilir... Yazarak yaşama sanatının timsali İlber dükkânın kurucusu ve elbette komutanıydı. Mekânın müdavimleri arasında Hasan Ejderha, Hasan Keklikçi, Mehmet Narlı, İsmail Göktürk, Memduh Atalay Ali Yurtgezen, Muzaffer Gözükar, Cüneyt Cesur, Yardımcıoğlu, Dündar Kök ve Fatin Rüşti Kayıran ilk akla gelenlerdir.

Ahmet Doğan İlber'in türkülerle arası çok iyiydi. Maraş'ın oğlu olarak Maraşlı hemşehrilerinin arkasından bir yanık türkü düzmesini, bir hüznü

türkü yakmasını istemişti bir yazısında. Şöyle devam etmişti: "Gücümün kaynağı türkülerdedir. Türkülerle yâd edilmeli, türkülerle tarif edilmeliyim." Onun depresmin olduğu akşam yazdığı sanki veda mektubu hüviyetindeki "Maraş'ta Bir Türkü Olsam" metni, kendisine bir şiir de ithaf eden dostu Cafer Keklikçi'nin hatıraların gökyüzü gibi üstümüzden gitmediğini ispatlayan anılarıyla okunmalıdır dense abartılmış olmaz.

Yazı Macerasından Bir Kesit

Ahmet Doğan İlber, çok sayıda usta şair ve yazarın yetiştiği Kahramanmaraş'ta Anadolu insanının dünyasını, zengin bir dille ve mütefekkirce ele almasıyla tanındı. Yazı hayatı 1980'li yıllarda *Yeni Düşünce*, *Dolunay* olmak üzere değişik kültür, edebiyat ve fikir dergilerinde başladı. 1990'lı yıllarda *Gündüz* gazetesinde, 2010 yılından itibaren ise çeşitli dijital mecralarda, *Yeni Söz* gazetesinde yazıları çıktı. Lakin onun bu gazetede yazılarının etkisi çoğu zaman sınırlı kaldı.

Memurluk yaparken yazılarında "Ali İlber" müstear ismini kullandı. *Altınoluk* dergisinin 1998'de açtığı yarışmada bir yazısı ile üçüncülük kazandı. TYB'nin 2020 yılı ödül değerlendirmesinde basın fikir dalında ödüle layık görüldü. Her şeyi bildiklerini iddia eden ama sultanî tembel oldukları için tek bir eser bile veremeyenleri kıskan-

dıracak kadar yazan İlber'in millet düşmanı aydınları tenkit eden ivazsız gazete yazıları kisve-i taba büründüğü takdirde eminim çok ses getirecektir. Zira o muharrirliğinin yanında mensup olduğu milletin kültür ve medeniyet tarihini okumanın ve yeni bilgilere erişmenin hazzıyla tavizsiz yazılar kaleme almıştı. Yazılarında yakın tarihten modernliğe, mağlubiyet ideolojisinden kamu hukukuna, din anlayışından devlet yapısına, törelerden âdetlere, kanaat önderlerinden ilim ehline kadar birçok seçkin mevzular yer almaktadır.

Çok cepheli bir aydın portresi çizen Ahmet Doğan İlber'in bir başka yönü de siyasi cephesinden ayrı görülemeyecek olan şiir zevki. Şiir tutkusunu ve şairlerden beslendiğini metinlerinden anlıyoruz. Şimdiki zamandan sıyrılıp, ruhu ve düşünceleriyle konuk olur şairlere. İlber'in şiir yorumları sadece bir değerlendirme şeklinde okunmamalıdır. Gazete yazıları düşüncenin/şiirin içinde, şiire tutkun ve aynı zamanda da eleştiri ve değerlendirme diline hâkim, özenli bir dille kurulmuştur. Onun bir başka sahaya, zihniyet tarihine de katkı sunduğunu belirtmeliyiz.

Temiz Türkçesi ve üslubuyla okunası kaliteli yazılara imza atan Ahmet Doğan İlber, 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depreminde aramızdan ayrıldı. Yattığı yer incitmesin, makamı cennet olsun...

10 ŞUBAT

TÜRK MODERNİZMİNİN KİLOMETRE TAŞI SANATÇILARI

Türkiye'deki en genç koleksiyonculardan biri olan Ulaş Değirmenci'nin koleksiyonundaki seçme eserlerden oluşan; Neşet Günel, Fikret Muallâ, Orhan Peker, Neşe Erdok, Mustafa Ata, Mehmet Güleriyüz, Ömer Uluç, Cihat Burak ve Turgut Zaim'in önemli eserleri arasında sayılabilecek eserlerini yakından izleyebilme imkânı sunan "Yüzler ve Gizler" sergisi 37 ressamın 86 eserini Ankara'daki Cer-Modernde sanatseverlerle buluşturdu. Serginin küratörü Dilek Karaaziz Şener, Türk modernizminin kilometre taşı sanatçılar ve yakın dönemden yine koleksiyoncunun tercihiyle seçilen isimlerin bir araya gelmesiyle serginin kendi içindeki dönem dinamiğini belirlediğini ifade etti.

12 ŞUBAT

ACININ İSTİSMARI VE SONRASI

Asrın felaketinin üzerinden henüz birkaç gün geçmiş ve yaralar sarılma-mışken *Gazete Oksijen*'in "Fotoğrafların dili yoktur, konuşmazlar ama istedik ki bu kez sesleri duyulsun. Sözü işin üstatlarına bıraktık. Depreme dair en çarpıcı kareleri Ayfer Tunç, Buket Uzuner, Tuna Kiremitçi, Aslı Perker, Nedim Gürsel, İsmail Güzelsoy ve Seray Şahiner kaleme aldı." şeklindeki tanıtımına sosyal medyada tepki yağdı. Kahramanmaraş'ta, Mesut Hançer'in enkaz altında hayatını kaybeden kızı Irmak Leyla'nın elini tuttuğu fotoğraf herkesin boğazını düğümlemişti. Edebiyatçı Şebnem İşigüzel'in bu fotoğrafı söze dökmesi, depremzedelerin acısını istismar etmek şeklinde yorumlandı.

Yazar Ayfer Tunç, gazetenin hazırladığı deprem dosyası için okurlardan özür diledi. Sosyal medya paylaşımında "*Gazete Oksijen*'in talebinin bu derin acıya karşı 'umut' olacağını sandığım için kendimi asla affetmeyeceğim. Haklısınız. Acı aklımı uyuşturmuş olmalı. Sözüm yok." dedi. İsmail Güzelsoy, *Oksijen*'deki yazıya ilişkin "Birlikte olduğum insanın Maraş'taki evleri çöktü. Bu acının içindeyken bir ağıt yazdım kendimce. Dışarıdan, üstten, öteden bakan değil, aynaya bakan birinin

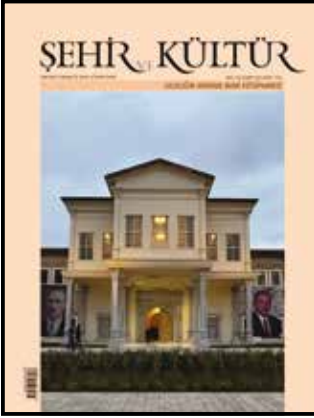
Güzel günlerde tutar gibi tut elimi baba

sözleriydi onlar. Kırdığım herkesten içtenlikle özür dilerim." dedi. Buket Uzuner de gazetenin söz konusu içeriğine kayıtsız kalamayarak özür diledi: "İçinde bulunduğumuz büyük acı, çaresizlik ve öfke duygularını ifade etmek niyetiyle, depremde çekilmiş bir fotoğrafa alt yazı yazmayı kabul ettim. İyi niyetin mazeret olmadığını bilen birisi olarak, yapmaydım çok iyi olurmuş, içtenlikle özür dilerim."

Gelen tepkilere karşı kendini savunan gazete yazarı Aslı Perker ise "Entersan bir yermiş bu Twitter. Hep duyuyordum, bir hayli kavgacı insanlar. Nasıl dayanıyorlar bu kadar kin, vasatlık ve öfkeye bilmem. Anladığım kadarıyla bir de düşünceni de söylemen gerekiyor. Değişik bir düzen. Not ettim." paylaşımında bulunarak hesabını gizledi. Tuna Kiremitçi de tepkiler üzerine şunları yazdı: "Yazarların duygu ve düşüncelerini yazması sorun değil. Herkes yazıyor

sonuçta. Ama bu sunumda kullanılan pazarlama dili çok itici olmuş. Gazetenin hem okurlardan hem de zor duruma düşürdüğü yazarlardan özür dilemesi gerekir."

Gazete Oksijen, tepkileri, gazetenin "Birinci sayfasındaki editöryal değerlendirme ve sunuşa yönelik eleştiriler" şeklinde değerlendirdi ve saygıyla karşıladıklarını açıkladı. Karamsar olduklarını ifade eden *Oksijen*'in açıklamasında, "Kullandığımız anonslarda bazı sorunlu ifadeler bulunduğunu kabul ediyor ve bunun için özür diliyoruz. Ancak buradan hareketle '*Oksijen*'in acıdan nemalanmaya çalıştığına yönelik eleştirileri hak etmediğimizi düşünüyoruz." ifadeleri yer aldı. Gelen tepkilerden sonra özür mesajı yayımlayan ancak ilgili paylaşımı sayfasından kaldırmayan *Gazete Oksijen*, internet içeriğini ücretsiz olarak okurlara açık hâle getirdi.

ŞEHİRLERE DAİR HER ŞEY

Her ay şehirlerle ilgili kültürel mirasın literatüre geçmesi amacıyla okuyucuyla buluşan *Şehir ve Kültür* dergisinin 103. sayısı çıktı. Şehir kültürünü edebiyat, sanat, mimari gibi disiplinlerle harmanlayan dergideki bazı yazarlar ve konu başlıkları şöyle: Ümit Meriç "Cezayir'de On Gece ve Bir Gece Cezayir Ne Kadar da Bizimmiş", Nazif Gürdoğan "Şehirler, Medeniyetlerin ve Edebiyatların Üniversiteleridir", Mehmet Kâmil Berse "Rami Kütüphanesi'nin Açılışına Tanık Olduk", Kâmil Uğurlu "Sana Dün Seyrantepe'den Baktım Aziz İstanbul", Mehmet Mertoğlu "Şehir Üzerine Notlar", Adnan Karaismiloğlu "Köydeki Şehir Kitapları", İsrail Kuralay "Budapeşte'de Türk İzleri", Mehmet Mazak "Şehir Bir Kitaptır", Canan Coşar "Kayseri'nin Sultanı Seyyid Burhaneddin", Mehmet Maksudoğlu "Hz. Nuh'un Gemisi Ağrı'da mı, Cûdî'de mi?", Hülya Günay "Siirt'in Bağına Düşmeye Ferman Gerekmez".

16 ŞUBAT

"TÜRKİYE TEK YÜREK" YARDIM KAMPANYASI

Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen canlarımıza başış toplamak için yapılan ortak canlı yayına ünlü isimler katıldı. "Türkiye Tek Yürek" kampanyası, yurt içi ve yurt dışından 213 televizyon kanalı ile 562 radyoda eş zamanlı yayınlandı. 7 saat devam eden kampanya süresince telefonla bağlanarak yapılan başışlarda 115 milyar 146 milyon 528 bin lira, SMS ile yapılan başışlarda ise 9 milyonun üzerinde SMS ile milyonlarca lira toplandı.

YouTube kanalında sergilediği "Keman Arabic" temalı icralarıyla son yıllarda dikkati çeken Irak kökenli Ürdünlü müzisyen Layth Sidiq, Instagram hesabında Türkiye ve Suriye'deki depremde yakınlarını kaybedenlerin anısına gerçekleştirdiği 1 dakikalık icrasını paylaştı. Sidiq, bölgede yardım faaliyetlerinde bulunan kuruluşların bilgilerini "Bugün, hepinizi Türkiye ve Suriye'deki depremzedeleri desteklemeye ve elinizden geldiğince yardım yapmaya davet ediyorum. Aynı zamanda tüm yiten tüm canları saygı duruşuyla anarken bu kısa doğaçlamayı onların anısına sunuyorum." notuyla paylaştı.

16 ŞUBAT

DOĞAÇLAMA KEMAN İCRASI

16 ŞUBAT

TÜRK SINEMACILARDAN BERLİN FİLM FESTİVALİ'NE TEPKİ

Film yapımcıları Ahmet Boyacıoğlu ve Başak Emre, bu yıl katıldıkları Uluslararası Berlin Film Festivali'nde Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenenlere yönelik bir mesaj verilmediğini öne sürerek organizasyonu eleştirdi. Türk sinemacılar Almanya'nın başkenti Berlin'de 16-26 Şubat tarihleri arasında düzenlenen 73. Berlin Film Festivali'nde depremzedelerin anılmamasına tepki gösterdi. Boyacıoğlu, "Festivalin açılışı Ukrayna ile başladı, Ukrayna ile bitti ve biraz İran'a değinildi. Türkiye'den hiç bahsettiklerini sanmıyorum." dedi. Boyacıoğlu, "Dürüst olmak gerekirse Avrupa, Türkiye ile pek ilgilenmiyor. Dışlanmış hâldeyiz" açıklamasında bulundu. Festivalde Türk yapımlarına da eskisi gibi ilgi gösterilmediğine işaret eden Boyacıoğlu, bu yıl sadece Burak Çevik'in yönettiği *Forms of Forgetting* filminin seçkilere girdiğini ve tek bir Türk jürinin bile bulunmadığını kaydetti.

Başak Emre ise bu tarz organizasyonlarda depremden bahsedilmemesinin moral bozucu olduğunu ifade ederek "Sosyal medyada da yeterli destek gördüğümüzü hissetmiyorum." şeklinde konuştu.

16 ŞUBAT MEDDAH AMCA'DAN MASALLAR

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Aile ve Gençlik Hizmetleri Müdürlüğünce, Ankara'da misafir edilen depremzede çocukların sosyalleşmeleri amacıyla etkinlik düzenlendi. Ankara'ya getirilen ailelerin bir kısmı, Diyanet İşleri Başkanlığı Diyanet Akademisi Rifat Börekçi Eğitim Merkezinde misafir edildi. Depremzedelerin tüm ihtiyaçlarının karşılandığı merkezde, çocuklar için meddah ve kukla gösterisi yapıldı. Tiyatro sanatçısı Mehmet Tahir İkiler'in sergilediği oyunu izleyen depremzede çocuklara, oyuncak veren başkentli akranları da eşlik etti.

10 ŞUBAT İLLÜSTRATÖRLER DEPREMZEDELERİ ÇİZDİ

Dünyanın farklı ülkelerinden birçok sanatçı, Türkiye'yi etkileyen depremin ardından sosyal medya hesaplarında, depremzedeler için yaptıkları çizimleri paylaştı. Charlie Mackesy, Emrah Yücel, Shavrin Ivan, Karen Tuba, Abdullah Keshi, Ahmet Demir ve çok sayıda çizer, Türkiye'ye destek mesajları eşliğinde eserlerini paylaştı.

Turan Erol:

Ressam ve Hoca

Gülnur İzi

Tanıyanların tanıklığıyla biliyoruz ki ressam Turan Erol'u anlatmak hem çok kolay hem çok zor. Sadece resimleriyle değil, yetiştirdiği öğrencileri, dostlukları ve yazdıklarıyla da başlı başına okuldur. Yazar ve eğitimci yanları göz ardı edilemeyecek kadar öne çıkan Erol, sanatı halka yaymak ve halkın yaşamını sanat üretiminde yansıtmak amacıyla Diyarbakır'da sanat eğitimi verdi. Ayrıca Yalçın Gökçebağ, Zahit Büyükişleyen, Veysel Günay, Zeki Serbest, Yusuf Toprak ve daha birçok ünlü ressamın hocasıydı.

Turan Erol ismi işitildiğinde onunla tanışıklığı olanların veya resimleri, tezleri, kitapları üzerinden sanatçı kişiliğinden haberdar bulunanların aklına gelecek ilk husus, şairlerin de onun dünyasını yakından takip ettikleri olsa gerektir. Türk resminin var olduğunu dünyaya göstermeyi önemseyen ressamla anılan bir mavi vardır. Öyle ki onun mavisi üzerine İlhan Berk ve Ruhi Su birer şiir yazmıştır.

Türkiye'de gerçek, üretken ve yaratıcı sanatçılar kuşağına mensup olan Turan Erol eski günleri konuşmayı, türkü dinlemeyi hatta söylemeyi severdi.

Söyleşileri, hayatından kesitler sunan Erol'u hiç bilmeyene Turan Erol'u öğretir, onu iyi bilene de ressamla ilgili hiç bilemeyeceği ayrıntılar sunar. Erol, ilkokul 4. sınıftayken Milli Eğitim Bakanlığı bir yarışma açmıştır. Yarışmayı kazanan öğrenciler arasında ismini görünce çıldırır sevincinden. Hasan Âli Yücel ona katalog imzalayıp göndermiştir. Doğum yeri Milas'ta halkevinde kendini göstermeye çalıştığından halkevi hayatında çok büyük bir idealdi.

Turan Erol öğrencilik yıllarında Rönesans kökenli sanatla o günün en yeni en çağdaş sanatını temsil eden iki kaynağa yakından bakmıştır. Picasso, Matisse ve Bonnard gibi isimler radarına giren çağdaş resamlardı.

Turan Erol çağdaş Türk resminde geçekundu temalı resimleriyle iz bırakan ressam olarak öne çıkar. Fakat yazar ve eleştirmen yönüyle de sanata dair görüşlerini aktardığını bilenler çok değildir. Makaleleri, eleştirileri, günlük yazıları, sergi değerlendirmeleri ve kitapları ile sanat dünyasında önemli bir yer edinmişti. *Ulus* gazetesinde "Defterimden" sütununda köşe yazıları okurlarla buluş-

muştı. Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneğini kurup dernek bünyesinde *Sanat* adlı bir dergi çıkardı. Devlet resim ve heykel sergisiyle ilgili yazıları kaleme alan Ahmet Muhip Dıranas ise onun için muhteşem bir şair değil, mükemmel bir sanat eleştirmeniydi. Yazılardan çok şey öğrendiği için Dıranas onun gönlünde bir yüce varlık olarak hep yaşadı. Erol yıllar içinde birçok dostundan sorununu, sevincini, üzüntüsünü paylaşan mektuplar almıştı. Hocası Bedri Rahmi'den Bilge Karasu'ya, Orhan Peker'den Avni Arbaş'a, Nedim Günsür'den Neşet Günal'a ve daha birçok sanatçıdan gelen mektupların bir kısmını *Gözlerinden Öperim* adıyla kitaplaştırmıştı.

Zahit Büyükişliyen'in kızı yazar Burçak Gönül, babasının Turan Erol ile olan hoca-öğrenci ilişkisini *Yel Değirmenlerine Karşı* kitabında anlatır. Biz de oradan alıntı yaparak hocayı bir kez daha yâd edelim: "Turan Erol, Gazi'de Zahit'in atölye hocası olmamıştı ama zaman zaman resimlerini gösterip eleştiri aldığı, 1965'te atölyede yeni bitirdiği resmi görüp çok beğendiğini söyleyen, 'Bu resmi Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nin jürisine gönder' diyerek onu yönlendiren, sergiye kabul edilen o resmi ilk fark eden, gencecik Zahit'i ilk anlayan hocaydı.

Paketlenmeye başlanan resimler tekrar açıldı. Turan Hoca resimlere uzun uzun

baktı, teker teker hepsi için konuştu, konuştu.

'İyi ki bunları gördüm Zahit, bence kişisel bir sergi açmalısın, bu resimleri herkes görmeli. Şimdi hemen resimlerinle birlikte Maltepe'deki Devlet Güzel Sanatlar Galerisine git. Müdür Osman Zeki Oral'a, benim yönlendirdiğimi söyle. Sergi için dilekçeni yaz ve resimlerini jüri değerlendirmesi için orada bırak. Ama önce seni yemeğe götüreceğim.'

O gün beraber gittikleri yemekhanede, diğer hocaların 'Bu öğrencinin burada ne işi var?' diye soran bakışlarını üzerinde hissetti. Turan Erol, daha önce yaptığı gibi ilgisini esirgememiş, Zahit'i cesaretlendirmişti. Bugünlere dek süren bir dostluğun temeli, o yemekte atıldı. O günden sonra farklı yerlerde olsalar da öğretmen, öğrenci olarak yazışmaya devam ettiler. Zahit, Avrupa ve Amerika'da gittiği müzelerden ona kartlar yolladı, mektuplar yazdı. Şimdilerde iletişimleri baba oğul gibi sürüyor. Zahit, Hocaların Hocası Turan Erol'un oğlu olmanın gurur duyuyor."

Hayatıyla, hocalığıyla, resimleriyle bizi yitirdiklerimizle, unuttuklarımızla buluşturmayı başarır Turan Hoca. Geçip giden, kaybolan her şeyi en insani imgelere dönüştürür hayat dolu resimlerinde ve münasebetlerinde. Ustaların dediği üzere "Her tuvali yaşam dolu bir penceredir. Turan Hoca'nın resimleri; unuttuğumuz incelikleri, güzellikleri estetik bir varsılıkla

yeniden anımsatır bize."

Turan Erol sanat yaklaşımlarını, "Ben yaşadığı çevreye bakan, gördükleri üzere aralıksız düşünen bir ressamım ama hazır, kabul edilmiş güzelliklere düşkün biri de değilim. Resimlerimde ancak düşündüklerime yer var..." cümleleri ile özetlemeyi seçer. Zeytin ağaçları, elektrik direkleri, insanlar, tekne iskeletleri, yelkenliler, çardaklar, kubbeli su sarnıçları gibi öğeler ise onun resimlerinin Egesi, Akdenizli tadını ve hayat sevincini görenlere aktarmak için kendisine mal ettiği motiflerdir. Hayatının son yıllarını Ankara'da geçiren ressam, sanatını açıklarken çevresini ve doğayı yansıtmak kaygısı içinde olmadığını, tam tersine çevresinde ve doğada yapmak istediklerinin bir benzerini, yansımasını aradığını söylemişti.

Çok sayıda ödül alan Turan Erol geride bıraktığı eserler ve yetiştirdiği öğrencilerle ülkemizin geleceğinde yaşayacak. Ressam Zahit Büyükişliyen, hocası Erol'un 16 Şubat'ta hayata gözlerini yummasının ardından "Bir çınar devrildi. Benim çok sevdiğim, çok saydığım hocam, arkadaşım. Rahmetle anıyorum." diyerek vefasını bir kez daha gösterdi.

17 ŞUBAT

YENİDEN YENİ KAPILAR ARALAMAK

Şenol Yoroğlu'nun 10 yıl aradan sonraki "Our Boys did it" adlı sergisi son dönemde ürettiği eserlerinden bir kesit sundu. Kavramsal düşünceyi tuvallere aktaran Yoroğlu; tarihsel, estetik ve düşünsel anlamda yeni kapılar aralıyor. Sanatçı son resimlerinde hüsnühat geleneğinden gelen soyut ifade gücünü, ustası olduğu büyük ebatlı pentürlere taşıyor. Sergilerinde dönemle ilgili güncel ve tarihi noktalara değinmek istediğini belirten sanatçı, yazının sadece anlam boyutunu değil biçimsel yapısını da yapı bozuma uğratarak görünenin altındakileri resme çeviriyor, resimsel olanı yeniden üretiyor. Şenol Yoroğlu'nun sergisine sanatçının tüm eserlerinin ve Can Aytekin'in yazısının yer aldığı bir katalog eşlik etti. Sergi, 6 Ocak - 17 Şubat 2023 tarihleri arasında Brieflyartta ziyaret edildi.

19 ŞUBAT

TÜRK MİTOLOJİK FIGÜR, SİMGE VE HİKÂVELERİ

Eski dönem Türk kültürü ve mitolojisi üzerine Bartu Bölükbaşı'nın çizdiği resimler, Maarif Sahaf Antikada ziyaretçilerle buluştu. 28 Ocak-19 Şubat tarihleri arasında "Kök" ismiyle hazırlanan sergide, sanatçının kitaplarında yer alan çizimleri yer aldı. Sergiye ilaveten farklı etkinlikler de düzenlendi.

19 ŞUBAT

BU MEZATIN GELİRİ DEPREMZEDEYE

yetim
VAKFI

Hattat Mahmut Şahin ve öğrencileri, eserlerini depremzedeler için bağışladı. Yetim Vakfıyla düzenlenen mezatta 420 eser satışa sunuldu. 8 saat sonunda ancak 70 tanesinin satışı yetiştirdi. Mezat sonunda ise depremzedelerin acil ihtiyaçlarını karşılamak için 500 bin lira toplandı.

Yirmi yıldır Anadolu'da ders verdiğini söyleyen Mahmut Şahin, yaklaşık 30'un üzerinde yardım sergisi düzenlediğini belirtti. Geçtiğimiz Ramazan ayında yine Yetim Vakfıyla mezat yapan Şahin, depremin olduğu ilk gün depremzedelerin yararına bağış toplamak için kolları sıvadı. Türkiye'nin dört bir tarafından eserlerin bağışlanması, deprem sırasında birlik ve beraberliğin bir göstergesi oldu. Kalan eserler için 10 Mart'ta özel bir mezat yapıldı.

Resim ve yerleştirmelelerinde ağırlıklı geleneksel ve popüler kültür gibi konulardan yola çıkan Gamze Taşdan'ın Bozlu Art Projectte açılan "Cumhuriyet Kızları" adlı sergisi, 20 Aralık 2022 ile 18 Şubat 2023 tarihleri arasında ziyaret edildi. Resimlerin hepsini gerçek fotoğraflardan hareketle yapan sanatçı, 1930'lu ve 40'lı yılların kimileri ikonik anlama sahip fotoğraflarını yorumluyor. Cumhuriyet rejiminin ilk evresinden başlayarak genç kızların stereotipik özelliklerini ön plana çıkaran Taşdan'ın amacı nostaljik bir özlemi yansıtmak değil, Cumhuriyet ülküsünün gerçekleşmiş ve gerçekleşmemiş hayallerine bakarken, geçmişin umutlarını günümüzün penceresinden yeniden değerlendirmek. Sergi aynı zamanda yüzyıllık Cumhuriyet tarihinde kadın imgesinin neden ve nasıl başat bir rol oynadığını da sorguluyor.

18 ŞUBAT

CUMHURİYET TARİHİNDE KADIN İMGESİ

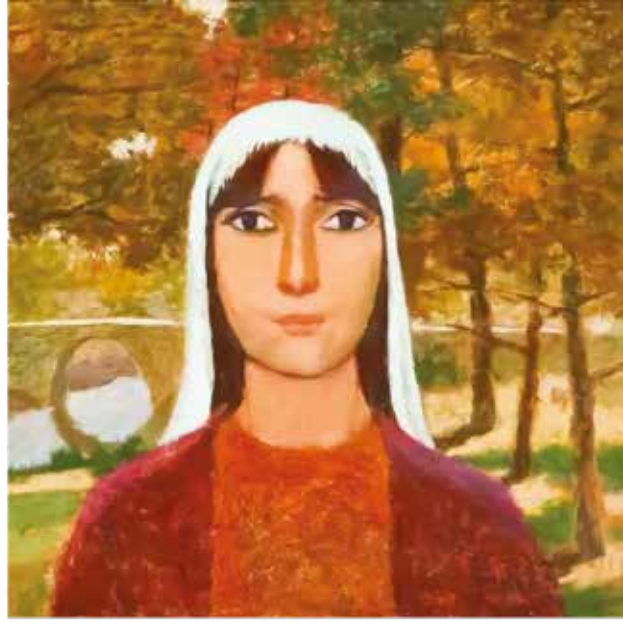

Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Genel Müdürlüğü ile Sanat İçin Yola Çık Derneği iş birliğinde 2017'de hayata geçirilen "Gezen Sinema", deprem bölgesindeki ilk durağı Malatya'ya ulaştı. Büyükşehir Belediyesi önünde kurulan çadır kentteki ilk etkinlikte, film gösterimi öncesinde zeybek ve erik dalı oynayan depremzede çocuklar, tırn içinde şarkılar söyledi.

21 ŞUBAT

"GEZEN SİNEMA" SADECE SİNEMA DEĞİL

21 ŞUBAT

DEPREMZEDELER İÇİN MÜZAYEDE

Depremzedelere destek için bir araya gelen kurum ve sanatçıların "Sanatla yaraları sarmak için var mı arttıran?" başlığıyla düzenlediği etkinlik, Depo Müzayede sosyal medya hesabından canlı yayımlandı.

Etkinliğe, Ares Antik Müzayede, Hattusha Art, DG Art Project, Sancak Müzayede, Artium Modern, Depo Müzayede, Bi Nevi Galerisi, ECN Art Galerisi, Zone Art Galerisi, Antika Kadıköy, AE Sanat, Sultan Müzayede, Nuket Antikin de aralarında bulunduğu 25 sanat galerisi katıldı.

Sanatçı ve koleksiyoncuların bağışladığı 200'ü aşkın resmin satıldığı müzayedede, toplam 3 milyon 387 bin lira bağış toplandı. Eserler, ilgili kurumlara yapılan ödemelerden sonra dekont gösteren alıcılara teslim edildi.

22 ŞUBAT

ŞIRNAK'TAN HATAY'A UZANAN KÜLTÜR KÖPRÜSÜ

Gezici Kütüphaneler, 10 deprem bölgesinde hizmet veriyor. Her yaştan vatandaşa hizmet eden merkezler, afetin yarattığı ruhsal sıkıntıları aşmada vazgeçilmez oldu. Şırnak'tan Hatay'a gelen Şırnak İl Halk Kütüphanesi (Gezici Kütüphane) görevlileri, depremin yarattığı ruhsal sıkıntıyı atlatmak ve günlük kültür ihtiyacını karşılamak için canla başla çalışıyor. İskenderun Millet Parkı'nda hizmet veren kütüphaneciler, depremzedelere sadece kitap hizmeti vermiyor, çocuklar için boyama, balon oyunları, halka oyunları gibi etkinlikler de düzenliyor. Gezici kütüphane, büyüklere de Türkiye'nin kültür birikimini sunuyor. Ziya Gökalp, Namık Kemal, Necip Fazıl, Nâzım Hikmet, Peyami Safa, Halide Edip ve Rıfat Ilgaz gibi klasik yazarlarımızın eserlerine ulaşmak mümkün. Kütüphanede bulunmayanlar ise temin edilip getiriliyor. Kütüphaneden emanet kitap alıp çadırda okumak da serbest...

23 ŞUBAT

“SESİMİ DUYAN VAR MI?”

Trakya Üniversitesi Balkan Araştırma Enstitüsü Balkan Müzik Kültürleri Ana Bilim Dalı Dr. Öğr. Görevlisi Evrim Kaşıkçı, Kahramanmaraş merkezli depremlerde hayatını kaybedenler anısına beste yaptı. Kaşıkçı, sözlerini yazdığı eseri besteleyerek stüdyoda kaydetti, “Sesimi duyan var mı?” ismini verdiği parçaya bir de klip çekti. Depremlerin herkes gibi kendisini de sarstığını söyleyen Kaşıkçı, “Depremzedelerin acı ve sıkıntılarını yaşamadık ancak benzer duyguları burada biz de hissettik. Akademisyenliğin yanında müzisyen kimliğimin de olması bu duyguların notalara ve sözlerle dökülmesine vesile oldu.” dedi.

26 ŞUBAT

ÇOCUKLAR İÇİN ÇOCUKLARLA SANAT

“Çocuklar için çocuklarla sanat” mottosu ile yola çıkan CerModern’in çocuk atölyesi hafta sonları çocukları sanatla buluşturuyor. CerÇocuk atölye eğitmeni Sema Meydan sorumluluğunda gerçekleşen, 5-7 ve 8-11 yaş grubunu kapsayan atölye çalışmaları; doğaçlama ve hayal gücüyle sanatın farklı disiplinlerini bir araya getirip çocukların yaratıcılıklarını ortaya çıkarmalarını sağlıyor.

ÇOCUKLAR İÇİN ÇOCUKLARLA SANAT

Asrın felaketinden etkilenen illerden aileleriyle Ankara'ya getirilen çocuklara Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde psikososyal destek sağlamak amacıyla etkinlik düzenlendi. Depremzede çocuklar, teraryum yapıp keyifli vakit geçirirken, bir süreliğine de olsa depremin olumsuz etkilerinden uzaklaşarak keyifli anlar yaşadı. Etkinliğin ardından çocuklara yemek ikram edildi, çeşitli hediyeler verildi. Cumhurbaşkanı Başdanışmanı İlnur Çevik, Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde çocuklar için her pazartesi ve perşembe günü etkinlik düzenleyeceklerini ve onları yakından takip edeceklerini bildirdi. Teraryum yapımını öğreten Çevik, yapacağı teraryumu açık arttırmaya sunacağını, gelirinin de depremzedeler için harcanacağını ifade etti.

BARİHÜDA TANRIKORUR'UN DÜNYASI

Genç Öncüler dergisinin 187. sayısı "Araştırın Çağrısı" dosyasıyla çıktı. Cihat Yıldız, Kübra Zümrüt Orhan, Belkız Mahitapoğlu, Begüm Kıtay, Kesenci, Numan Karabudak, Selim Cemil dosya bağlamında meseleyi çeşitli yönleriyle ele alıyorlar. Derginin bu sayısında Dr. Barihüda Tanrıkorur'un Jamaika'dan Los Angeles'a, oradan Konya'ya uzanan çok etkileyici arayış yolculuğu üzerine yapılan röportaj dikkat çekiyor. Hayatını paylaştığı Çinuçen Tanrıkorur'la ilgili hatıralarından da kesitler sunan Barihüda Tanrıkorur'un söyleşişi şu cümlelerle sona eriyor: "Emek vermeden, çile çekmeden hiçbir şeyi başaramazsınız, bu bir gerçek. Ressam da olsan, yazar da olsan, uzay çalışması da yapıyor olsanız çile çekmeden hiçbir şey olmaz. Gençler tepsi ile her şeyin gelmesini istiyorlar. Bu düşünceyi anlamıyorum, buna üzülüyorum."

27 ŞUBAT

ZAIM'IN TAVURI'Sİ ABD'DE GÖSTERİLDİ

Derviş Zaim'in *Tavuri* adlı belgeseli, ABD'de bu yıl 2-5 Mart tarihleri arasında 20. kez düzenlenen True-False Film Festivali'ne seçildi. Her yıl başta sinemacı ve müzisyenler olmak üzere farklı disiplinlerden sanatçıları bir araya getiren ve yarışma bölümü bulunmayan festivalde, bu yıl tüm dünyadan 33 uzun metrajlı kurmaca olmayan belgeseller gösterildi. Derviş Zaim'in daha önce çektiği filmlerinden konu, tür ve yaklaşım olarak farklılaşan belgesel, "Tavuri" (Şeytan) lakabıyla bilinen Mustafa Serttaş'ın hayatını konu alıyor. "Tavuri (Şeytan)" adlı bir dolandırıcının yıllara yayılan hikâyesinin anlatıldığı belgeselde suç olgusuna ve suçluların dünyasına göz atılıyor.

Sanatla depremin yaralarını sarmaya çalışan sanatçılar, eserlerini müzayede ve sergilerle depremzedelerin yararına satışa çıkarıyor. Türkiye'nin sayılı tezhip ustalarından biri olarak gösterilen ve birçok sanat koleksiyonunda çok sayıda eseri bulunan hat ve tezhip sanatçısı Muhammet Mağ, "Çağdaş Hat Sanatı" isimli sergiyle depremzedelere katkı sağladı. Üsküdar'daki sergi 5 Mart'a kadar sanatseverlerle buluştu.

28 ŞUBAT

DEPREMZEDELER İÇİN
ÇAĞDAŞ HAT SANATI

Öykü Dergiciliğimiz Bağlamında Kısa Bir Mülahaza

Hüseyin Ahmet Çelik

Siyasi ve ekonomik koşulların irili ufaklı diğer meseleleri yuttuğu, doğal felaketlerin dalgınlığımızı perçinlediği şu günlerde edebiyata dair bir mülahazaya girişmek zor; böyle bir sath-ı mâilde edebiyat dergilerini konuşmak daha da zor; en zoru ise bir türe odaklanan dergilerle alakalı kapsayıcı bir söylem geliştirmek. Örneğin öykü dergilerinin okurdaki karşılığını ölçmenin bir yolu yok. *Hece Öykü*'nün birikimi, *Post Öykü*'nün istikrarı, *Olağan Hikâye*'nin neşvesi öykünün makûs talihine düşülmüş iyimser bir not. Bu üç dergi de diğer öykü dergileri gibi öykünün yanı sıra roman, sinema, şiir, resim ve fotoğrafla edebiyatın aktüel meseleleriyle ilgilenmeyi ihmal etmiyor. “Öykünün dergisi geri döndü” mottosuyla çıkış yapan *Notos Öykü*'nün on üçüncü sayıdan itibaren *Notos* olarak devam etmesi altı çizilmesi gereken başka bir husus. Öykü dergiciliğimizin ikinci durağı sayılan *Seçilmiş Hikâyeler*'i de bu bağlamda anmak gerekir. Memduh Şevket Esendal'ın öğüdüyle “yalnız öykülerden oluşan bir dergi” olarak yayın hayatına başlayan *Seçilmiş Hikâyeler* de zamanla öykü dışına çıkar.

Tür dergiciliğinde *konu dışına çıkmak*, okur kitlesini genişletmenin dolayısıyla da ömrü uzatmanın bir yolu olarak görülmüyor olmalı. Gerçi *Notos*'un 13. sayısında Semih Gümüş'ün beyanı bu hakikati çekinmeden ortaya koyuyor: “Artık logosu NOTOS biçiminde. Çünkü öykü dergisi olma niteliğini korurken daha çok edebiyat dergisi olacak. Böylece yeni okurlar kazanmaya, sınırlarını daha genişletmeye, hiçbir zaman vazgeçmediği satış hedeflerine ulaşmaya çalışacak.”

Talihi Yaver Giden Tür

Serpilip boy attığı 19. yüzyıldan bu yana bir “çağ” kura-mayan, bir “kitle” inşa edemeyen öykünün Türk edebiyatında -nispeten- talihinin yaver gittiği söylenebilir. Bilhassa edebiyat dergilerinde işgal ettiği yer bakımından öykünün “görünür” bir türe dönüştüğünü iddia etmek yanlış olmaz. Buna koşut yayınevleri de öykü dosyalarına rağbeti artırmış, Kemal Gündüzalp'in tespitine göre 2009'da 150, 2010'da 138, 2011'de 166, 2012'de 229, 2013'te 252, 2014'te 326 öykü kitabı yayımlanmıştı. Yine Gündüzalp ikinci asrını devirmeye doğru giden öykücülüğümüzde 2021 yılında bir rekorun kırıldığını, 741 ilk ve yeni öykü kitabının yayımlandığını belirtir. Aynı çalışma “ilk ve yeni” başlığı altında

2022'de ise 630 öykü kitabının raflarda yerini aldığını gösteriyor. Tekrar baskılarla beraber her yıl hemen hemen bin civarında öykü kitabının piyasaya sürüldüğünü düşünebiliriz.

Kur piyasalarındaki dalgalanmaların yayıncılığı baltaladığı şu kertede bile öykü cephesinde yaşanan bolluk ile öykü dergileri arasında nasıl bir bağ kurulacağı büyükçe bir soru işareti. Öyküde niceliğin egemenliğine şahit oluyoruz çeyrek yüzyıldır. Okurun iltifatına mazhar olamayan ve bir bir kapanan öykü dergilerinin bu nicelikten nasibini alamadığı da ortada. Aykut Ertuğrul *Kusurlu Rüya* (2019) kitabında, öykünün sayısal varlığını ve görünürlüğü *yükseliş* değil *yığılma* olarak görme taraftarı: “Öyküde bir yığılma olduğu gerçek. Rakamlar yalan söylemez. Daha önce de söylediğim gibi öyküler yazılıyor, dergiler, kitaplar çıkıyor. Ama bunun sebebinin, içinde bulunmakla sınıandığımız çağla alakası olduğunu göz ardı etmemek gerek. Yani rakamların yüksekliği bir sürü iyi öykü yazıldığı anlamına gelmiyor. Öyküde “yenilik ve yükseliş”i itekleyen, ortaya çıkaran bir edebî yönelim, orta'sı alınabilecek, tespit edilebilecek bir enerji birikimi olduğu anlamına da.”

Yılda neredeyse bin öykü kitabının ilk kez ya da yenisinden yayımlanmasında öykü dergilerinin rolü nedir? Bu

istatistik okurda neye tekabül eder? Festival, yarışma, atölye ve ödüllerde hâkim bir mevki-de bulunan “öykü kategorisi”, edebiyatla kurduğumuz en saf ilişki olan okuma eylemini basıl biçimlendiriyor? Ömer Seyfettin ve Halit Ziya Uşaklıgil ile çerçevesi çizilen; Refik Halit Karay, Memduh Şevket Esendal ve Sabahattin Ali ile olgunluğa erişen ve nihayet Sait Faik Abasıyanık ile rüşünü ispat eden Türk öyküsüne dergiler ne katacak ve ne kazandıracaktı? 1850’lerden itibaren inşa ettiği *kimliği* 1950’lerden itibaren yenileyen, bu uğurda radikal müdahalelere maruz kalan Türk öyküsünü dergiler nereye taşıyacak ve neyin sözcüsü kılacaktı?

Vasatla Yüzleşmek

Resimli Hikaye’den Seçilmiş Hikayeler’e, Adam Öykü’den Notos’a, Öykü Gazetesi’nden Öykülem’e, İmge Öyküler’den Askıda Öykü’ye, Hece Öykü’den Post Öykü ve Olağan Hikaye’ye kadar her dergi öyküyü bir kadroyla, bir dünya görüşüne ve sanat anlayışına yaslanarak temsil etmeye çalıştı. Hatta uzun soluklu olmayan *Düşler Öyküler, Öykü, Semaver, Berhava Öykü, Palto* gibi dergiler öykü türüne sadık kalarak bir zemin tesis etme niyetindeydi. Sivas’ta yedi sayı çıkabilen *Öykü* dergisi Necati Zekeriyâ’ya göre “soyut akımlara darbe indirmesi, Anadolu’nun gerçeklerine ışık tutması” bakımından “asil-di”. Yalnızca dört sayı yayımlanabilen *Berhava Öykü* ise Mitat Enç hakkında ilk kapsamlı dosya çalışmasına imza atarak Türk edebiyatına mütevazı bir katkı sunmak istedi. Hüseyin

Su, Ömer Lekeşiz, Cemal Şakar, Feridun Andaç, Semih Gümüş, Necati Mert, Necip Tosun ve Abdullah Harmancı dergilerde öykü üzerine düşündüler, araştırdılar ve ısrarla yazdılar. Hüseyin Su ile Ömer Lekeşiz’in *bir öykü korpusu* kurmaya yönelik uğraşları, Necip Tosun’un öykü yazarlarına ve kitaplarına dair bir bilanço çıkarma çabası, Cemal Şakar’ın öykünün mahiyetine ve felsefesine nüfuz etme gayretleri Türk edebiyatında öykünün saygın bir konum kazanmasında ciddi pay sahibi olarak görülmelidir.

Necip Fazıl, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu gibi şairler *öykü de* yazıyor, dergilerinde *öyküye de* sayfa ayırıyordu. Fakat bugün öykü, *üstadların* gölgesinde nefes alan bir tür. Mustafa Kutlu, Rasim Özdenören, Hüseyin Su, Cemal Şakar, Ali Haydar Haksal, Abdullah Harmancı, Cihan Aktaş, Yıldız Ramazanoğlu gibi *usta öykücülerin* etrafında toplanılıyor, meseleler konuşuluyor. Adını andığımız yazarların görüşleri dergilerin öyküye bakışını etkiliyor; böylece birikim ve tecrübenin kuşaktan kuşağa aktarılması mümkün oluyor. Öykü, edebiyatımızın cümle kapısı olma iddiasına yaklaştıysa usta isimler yetiştirdiği için yaklaştı. Öykü artık “romanın kısısı, yoğunluğuyla şiire yakın” bir tür olmaktan çıkıp ustası ve dolayısıyla geleneği olan müstakil ve ciddi bir tür olarak kabul görüyor.

Öykü dergilerinin henüz eskitebildiği bir konu, mesele yok. Öykü mü hikâye mi ikileminden Doğu-Batı çatışmasına kadar hemen hiçbir başlıkta varılmış bir mutabakat da yok. Ömer Seyfettin’in 1907’de *Haftalık*

İzmir mecmuasında arka arkaya yayımlanan yazılarında temes-sül, esinlenme, serseri okurluk, intihal bahsinde çektiği çizgiyi aşabilmiş değiliz. Ömer Seyfettin, *Haftalık İzmir*’in 18 ve 20. sayılarında “Okumak” ve “Yazmak Tavsiyeler” başlıklı iki yazı kaleme alır. Taklitten kaçınmayı tavsiye eder. Neden sonra Antonie Albalat’ın şu sözüne yer verir: “En kâbil-i temessül muharrirleri okuyunuz.” Halit Ziya ve Mehmet Rauf’u okuduklarını temessül ettirememekle suçlar. Bellek, yerlilik, ironi, gerçeklik, postmodernizm, küreselleşme gibi alışıldık konuların yeniden masaya yatırıldığına tanık olsak da bugünün dünyasının araçları ve sorunları öykü dergilerinin gündemini belirlemede yabana atılamaz bir öneme sahip. Yapay zekâ, transhümanizm, doğa, hayvanlar, oyun, fantastik, kötülük problemi, geleneksel motiflerin yeni bir içerikle yorumlanması da öykü dergilerinin tartışma sahasını genişleten başlıklar olarak göze çarpıyor. Türk dünyasından, Arap ve Fars edebiyatlarından çeviriler cazibesini koruyor.

İhtiyar yerkürenin ömrü dikkate alınırsa oldukça körpe sayılacak öykücülüğümüz kök salmaya, serpilmeye devam ediyor. Vasat, büyümenin alameti olarak tezahür eder. Güvenli bir liman gibi sığınılan vasat, çürümeyi de kaçınılmaz kılar. Öykü dergileri zannediyorum ki vasatla yüzleşmeyi bir ödev addedecek zaman içinde. Bu da sayfalarını öyküye açtıkları kadar öykü eleştirisine de açmakla mümkün olacak. Öyküyü konuşmak yalnızca bir avuç emektar yazarın sırtına yüklememeli.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

M. ZAHİT BÜYÜKLÖVEN, YELDEĞİRMENLERİNE KARŞI SERGİSİ'NDEN (ZKS ARŞİVİ)

انقلاب مشاوری
میرزا

MART

2023

Geçmişten Geleceğe

Türk Dünyasında Kültürel İlişkiler

Selçuk Türkyılmaz

Türk dünyasında kültürel ilişkileri, devamlılık arz eden yüzlerce yıllık tarihi süreç içinde düşünmek gerekir. Farklı ve birbirine uzak bölgelerde yaşayan Türk toplulukları birçok engelle rağmen daima etkileşim içinde bulunmuşlardır. Dinî ve siyasi farklılar dahi Türk topluluklarının kültürel etkileşimini engelleyememiştir. Aynı şekilde coğrafi engeller de etkileşimi durduramamış, Türk toplulukları uzak mesafelere rağmen birbirine açık olmuştur.

Bunun bir sebebi de tarihin eski dönemlerinden itibaren Saka, Hun, Göktürk, Gazneli, Selçuklu, Çengiz, Timur imparatorlukları dönemlerinde bir devlet çatısı altında yaşamaları, orduda bir araya gelmeleri ve sonuçta birbirine uyum sağlamalarıdır.

Osmanlı'nın son asırlarında hac yolculuğunun organizasyonu gibi hilafet merkezli çabalar ise etkileşime yeni boyutlar kazandırmıştır. Bunun bir devamı olarak 19. yüzyılda ortaya çıkan hadiseler özellikle dikkat çekicidir. Bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren ana dilde okuma yazma öğretiminde meydana gelen yenilikler bütün Türk topluluklarını derinden etkiler.

Bu sebeple Türk topluluklarının kültürel etkileşimini özellikle dili merkeze alarak göstermeye çalışacağım.

Tanzimat'tan sonra Türk düşünce hayatına yenileşme arayışları damga vurdu. Türk akademisi uzun yıllar bu dönemi incelerken ister istemez Osmanlı coğrafyası ile sınırlanmış bir bakış açısına sahip oldu. Böylelikle Türk ve İslam coğrafyasında meydana gelen değişimler hem göz ardı edildi hem de bu değişimlerin birbirine etkisi ortaya çıkarılmadı. Bunun da bir sonucu olarak Türk ve İslam coğrafyasında meydana gelen değişim arayışları bütüncül bir bakış açısıyla incelenmedi.

Hâlbuki 19. yüzyılda Batı Avrupa ülkelerinin ve Rusya'nın kolonyalist yayılmacılığı en geniş sınırlarına ulaştığında Türk ve İslam coğrafyasında yenileşme arayışları önemsenmesi gerekli bir harekete dönüşmüştü. Kuşkusuz bu arayışların içinde yer alan aktörler birbirlerinden ilham almakta ve bir bölgede ortaya çıkan fikirler başka bölgelere tesir etmekteydi. Bu tesirleri en bariz bir şekilde usul-i cedit eğitim faaliyetlerinde ve ortak edebî Türkçe anlayışının yaygınlaşmasında görüyoruz. Bu da İsmail Gaspıralı merkezli

bir anlatıma yönelmemizi zorunlu kılar.

İsmail Gaspıralı Niçin Önemlidir?

İsmail Gaspıralı, Kırımlı bir aydındır. O, yayın faaliyetleri, eğitim çalışmaları ve dil anlayışı ile bütün Türk dünyasını etkilemiştir. 1870'lerin başından itibaren Avrupa'yı ve İstanbul'u görmüş, ciddi bir tecrübe elde etmişti. Avrupa'da gelişmekte olan fikir akımlarını incelemiş, milliyet fikrinin toplumlar açısından değerini gözlemlemişti. İtalyanlarda, Almanlarda ve Slav dünyasında milletleşme sürecinde ortak edebî dil anlayışının önemini fark etmişti. Avrupa'dan sonra Osmanlı coğrafyasına yönelmiş, İstanbul'da ana dilde okuma yazma öğretiminin önündeki engellerin kaldırıldığına şahit olmuştu. Gaspıralı'nın İstanbul'dan itibaren yazmaya başladığı eserler bu geniş birikimi görmemiz açısından çok değerlidir. Bunlar arasında "Bahçesaray Mektupları" ve "Rusya Müslümanları" başlıklı yazıları özellikle dikkat çeker. Bu iki yazı aynı zamanda Gaspıralı'nın bütün bir mücadele hayatında takip edeceği fikirleri tespit etmemize imkân verir.

İsmail Gaspıralı, 1883'te usul-i cedit eğitim veren ilk mektebi açmak için gayret gösterirken *Tercüman* gazetesini çıkarmaya başlamıştı. *Tercüman*, bütün Türk dünyasında yeni bir kamuoyunun oluşumuna öncülük edecek usul-i cedit

eğitim ile Türkçe okuma ve yazma zorluğu ortadan kaldırılacak, ortak edebî Türkçe ve oluşturulacak olan yeni edebiyat ile yeni bir kimlik inşa edilecekti. Gaspıralı edebiyatla hemen her türlü ilmi, edebî, yazılı eserleri kastediyordu. Bu, İstanbul'da şekillenen bir eğitim öğretim yönteminin, bu işte kullanılan ana dilde yazılmış alfabelerin Rusya Türkleri arasında yaygınlaşması anlamına geliyordu ve Gaspıralı bu yeni yöntemin öncüsü olacaktı. Ortaya koyduğu yeni fikirler ve faaliyetler, İsmail Bey'i, Türk dünyasında farklı bölgeler arasındaki kültürel ilişkilerin yönünü tayin eden bir fikir ve eylem insanı hâline getirecekti.

Rusya Türklerinde Yeni Bir Aydın Zümre

19. yüzyılın sonu ve 20. yüzyılın başlarında Rusya Türkleri arasında yeni bir aydın zümrenin ortaya çıkması son derece önemli bir hadisedir. Kuşkusuz bu, basın sahasındaki faaliyetlerin, yaygınlaşan matbu eserlerin ve yeni eğitim anlayışının sonucuydu. Aynı kabileler hâlinde yaşayan Türk dünyasında yeni bir milliyet anlayışı yaygınlık kazanmaya başlamıştı. Usul-i cedit, kısa zamanda neredeyse yeni bir ideolojiyi temsil etmeye başlamıştı. Dönemle ilgili incelemelerde "cedidizm" in bir akımı işaret edecek şekilde kullanılması şaşırtıcı değildir. Üstelik bu hareket veya ideoloji kendini bir karşıtlık

içinde üretmiştir. Gaspıralı, ortak edebî Türkçe ile bütün Türk dünyasında milliyet düşüncesinin gelişimine öncülük ederken İlminski gibi Rus misyonerleri bu geniş coğrafyada kabileler veya boylar için ayrı ayrı dil ve alfabe tasarlamıştı. İlminski, kabile dillerini millî dil seviyesine çıkarmak istiyordu. Bu durumun birbirine karşıt iki farklı bakışa karşılık geldiği çok açıktır. Nitekim Sovyetler döneminde İlminski'nin görüşleri galip gelmiş, Kiril alfabesi her bir Türk cumhuriyeti için özelleştirilmiştir. Zeki Velidi Togan'ın ifadesi ile kabile dilleri millî dil seviyesine çıkarılarak her bir kabileden yeni bir millet meydana getirilmek istenmiştir. Bunda da belli ölçüde başarıya ulaşılmıştır.

1917 Ekim İhtilali sürecinde Türk dünyasında ortaya çıkmış yeni bir entelektüel zümrenin faaliyetleri ile karşılaşırız. Bu yeni zümre 1905'ten itibaren sorumluluk almaktan çekinmemiş, faaliyetleri ile dikkat çekmeye başlamıştır. Bu zümrenin öncülüğünde Rusya Müslümanlarının kongrelerinde usul-i cedit eğitim ve kültürel haklarla ilgili kararlar alınmıştır. Bu kongrelerde, ortak edebî Türkçenin eğitim dili olması yönünde kararlar alındığı da bilinmektedir. Zaten *Tercüman* (1883-1918) ve *Şark-i Rus* (1903-1905) gazeteleri arasındaki en temel tartışma konusu, ortak edebî Türkçe idi. Bu, ideolojik karşıtlığın boyutlarını görmek açısından önemlidir.

Usul-i cedit eğitimle ilgili yaygın bir mutabakat vardı fakat ortak edebî Türkçeye şüphe ile yaklaşılmaktaydı. Gaspıralı'nın İslamcı ve Türkçü bir bakış açısına sahip olmasıyla ortak edebî Türkçe anlayışını benimsemesi arasında doğrudan bir ilişki vardır. O, Çarlık döneminin kolonyalist politikaları ile mücadele hâlindeydi ve bu, ideolojik kimliğin oluşumunda büyük bir rol oynamaktaydı.

1920'lere kadar geçen dönemde Abdürreşit İbrahim gibi sıra dışı fikir ve eylem adamlarını da merkeze almak gerekir. Zira onların mirasında da bugünün kuşaklarını ilgilendiren izler bulabiliriz. Örneğin Abdürreşit İbrahim'in farklı şehirlerde çıkan gazete ve dergilerin birçoğunda yazıları vardır. Meşhur seyyah, yaşadığı dönemde ideolojik kimliği ile tanınıyordu ve çok erken bir dönemde siyasi metinler yayımlamıştı. Bu sebeple Abdürreşit İbrahim'in Tiflis'te ve Bakü'de çıkan *Şark-i Rus* ve *Hayat* (1905-1906) gazetelerindeki seri yazıları, Türk dünyasında kültürel ilişkilerin derinliğinin göstergesidir. İsmail Gaspıralı, Abdürreşit İbrahim, Hüseyinzade Ali Bey, Ahmet Ağaoğlu, Mehmet Emin Resulzade, Yusuf Bey Nesibbeyli, Muhammed Hadi, Hüseyin Cavit, Yusuf Akçura, Ayaz İshakî, Fatih Kerimî, Bekir Çobanzade, Hasan Sabri Ayyavazof, Abdür-rauf Fıtrat ve diğer birçok aydın Osmanlı coğrafyası ile yakından ilişki içerisindeydiler.

Çarlık Döneminin Sovyetlere Mirası

Sovyetleri, Türk dünyası bağlamında Çarlık döneminin bir devamı olarak görebiliriz. Sovyetler, birçok alanda Çarlık Rusya'sının politikalarını devam ettirmiştir. Örneğin İlminski'nin dil politikası Sovyet döneminde de benimsenmiştir. Zeki Velidi Togan'ın *Bugünkü Türkili Türkistan ve Yakın Tarihi* adlı kitabında Sovyet döneminin dil politikasına geniş yer verilmiştir. Togan, kabile dillerinin millî dil seviyesine çıkarılarak yeni bir kimlik oluşturulmaya çalışıldığını dile getirmiş, bu amaca ulaşmak için Kiril alfabesinin her bir bölge için özel olarak düzenlendiğini kayıtlara geçirmiştir. Sovyet döneminde yerel milliyetçilikler kısıktılarak mikro milliyetçiliğin önü de açılmıştır. Bu dönem edebiyatında evrensel temaların öne çıkarılması ile Türk dünyasında millî kimliği vurgulayan eserlerin azlığı arasında doğrudan bir ilişki vardı. Gaspıralı'nın mirasını görünmez kılanların amacı, Müslümanlık ve Türklük üzerine kurulu millî kimlik anlayışını unutturmaktır.

1990'ların başında Türk dünyasında bağımsızlık rüzgârları estiğinde coğrafyamızda yeni bir dönem başladı. Bu dönemde emperyalist Batı ülkelerinde de gözler Türk dünyasına çevrildi. Oldukça geniş bir alana tekabül eden coğrafyamızda Türk ülkelerinin birbirini etkileme kapasite-

tesi, emperyal merkezler tarafından da biliniyordu. FETÖ gibi emperyal merkezlerle çevre ülkeler arasındaki eşit olmayan ilişkilerin düzenlenmesinden doğan bağımlı yapıların Türk dünyasını merkez olarak seçmesi boşuna değildi. Türkiye, 1990'ların başından itibaren Türk dünyasına yönelik adımlar atmaya başladı ve ilk dönemde eğitim sahası yine öne çıkıyordu. Osmanlı'nın son döneminde eğitim için Türkiye'ye gelen öğrencilerin kendi bölgelerindeki etkisi az çok biliniyordu. Bağımsızlık döneminde de benzer adımlar atıldı. Bu adımların dil ve düşünce birliğinin ortaya çıkması ve gelişmesi açısından önemi ortadaydı. Bunun siyasi sonuçları da olabiliirdi. Ne yazık ki FETÖ, daha yolun başında iken coğrafyamızın tamamında kontrolü ele geçirdi. Bu örgüt, Türk dünyasını okulları ve eğitim anlayışı ile Batı'ya açtı. Eğer FETÖ, 15 Temmuz'da başarılı olsaydı coğrafyamızın tamamı Batı hegemonyasına geçecekti.

Türkçenin Jeopolitik Derinliği

Kolonyalist Batı ülkelerinin Rusya ile birlikte Türk dünyasına ilgisi öteden beri bilinmektedir. "Şark Meselesi" ve "Büyük Oyun" kavramları bu coğrafyaya sahip olma mücadelesinden doğmuştur. 90'ların başından itibaren ABD de bu coğrafyaya girmek istedi. Fakat yakın dönem hadi-

seleri onların da başarısız olduğunu gösterdi. ABD, Afganistan'ı II. Karabağ Savaşı'ndan sonra terk etti. Türkiye ve Azerbaycan II. Karabağ Savaşı'nda sadece Ermeni işgalini sonlandırmadı. ABD'nin Afganistan'ı terk etmesinden sonra, bu sefer sahiden, çok geniş bir Türk dünyasının ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Türk ülkeleri bu coğrafyaya siyasi, iktisadi ve askerî açıdan değer kattıkça ismi ile müsemma bir kimlik ortaya çıkmaya başladı. Türkçe, bu kimliği temsil eden en önemli unsurdur. Bu sebeple bu geniş coğrafyaya, muhakkak, Türkçenin jeopolitik derinliği açısından da bakmalıyız. Bugün Çin de bu coğrafyada hâkimiyet tesis etmek istemektedir.

İki asırlık yenileşme çabaları günümüz için çok büyük bir zenginliktir. Geçmişin birikiminde bugüne yönelik işaret taşlarının olması gayet tabiidir. Bu, iki yüz yıllık geçmişe bakışımızı da değiştirir. Avrupa-merkezci bakış açısı ile coğrafyamızdan uzaklaştığımızı fark etmek zorundayız. Usul-i cedit eğitim ile dil anlayışı ortaklık geçmişte bizi birleştirmişti. Geçmişte olduğu gibi bugün de temel mesele cehalet değildir. 19. yüzyılın alamet-i farikası yeni yöntemlerin keşfedilmesiydi. 1990'ların başından itibaren Türk dünyasında araştırmaları ile çok önemli yayınlara imza atanların II. Karabağ Savaşı'nda suskun kalması salt ideolojik bir sorun değildir. Ciddi bir yöntem sorunu

ile karşı karşıya olduğumuz çok açıktır. Gaspıralı'nın meşhur "dilde, fikirde ve işte birlik" sloganı yaklaşık otuz yıllık bir emeğin ürünü olarak 1910'larda ortaya çıktı. Kuşkusuz bu slogan yeni bir millet anlayışından doğmuştu.

Bugün bütün Türk dünyası olarak Gaspıralı'nın ve benzerlerinin bıraktığı mirasa sahibiz. Bu mirası bütün yönleri ile ortaya çıkarmalı ve üzerinde çalışmalıyız. Bu açıdan bağımsızlık döneminden sonra Özbekistan'da ilk defa usul-i cedit aydınlarının devlet düzeyinde öne çıkarılması çok önemlidir. Bunlar sistemli ve devamlılık arz eden bir çabaya karşılık gelme de yeni bir ruhun ortaya çıkması için şartların olgunlaştığını düşünebiliriz. Bugünkü çabaların bir devir ruhuna karşılık gelip gelmeyeceğini zaman gösterecek. Fakat üniversiteler, yayınevleri, basın kuruluşları, edebiyat ve sanat çevreleri, aydınlar ve siyaset insanlarının devir ruhunu ortaya çıkarmak bakımından büyük roller üstlenebileceğini de unutmamak gerekir. Bu bağlamda siyasi, iktisadi ve askerî ilişkilerin geliştirilmesi son derece önemlidir. Bunlar yeni millet anlayışının çok daha derinlere işlemesine imkân verecektir.

04 MART

TÜRK ARKEOLOJİ VE KÜLTÜREL MİRAS VAKFI

Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Vakfının kurulmasına ilişkin kanun, *Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girdi. Kanuna göre "Türk ve İslam arkeolojisi ile ilgili alanlarda bilimsel çalışmalar yapmak, bu alanlarda kütüphane ve müzeler açmak, kültürel miras konusunda iş birlikleri ile yurt dışında arkeolojik kazı, araştırma ve incelemeler gerçekleştirmek" üzere merkezi Ankara'da olacak Türk Arkeoloji ve Kültürel Miras Vakfı kuruldu.

ÇARESİZLİKTE DAYANIŞMAYA

Psikiyatri ile sanatı bir araya getiren *Psikeart* dergisinde 86'ncı sayısında çaresizlik konusu çeşitli açılardan ele alınıyor. Çaresizliğin nörobiyolojisi, ölüm karşısındaki çaresizlik, öğrenilmiş çaresizlik bunlardan birkaçı. Sanatla, felsefeyle beslenen ve ruhun tüm ilgi alanlarını sayfalarına taşıma iddiasındaki dergide, insanı çaresiz bırakan her olgunun travma olmadığı vurgulanıyor. Büyük yoksunluklar içerisinde yaşayan insanın sınıfsal, eğitimle ilgili ya da yeteneklerinin yetmediği yeni bir düzlemde var olamayacaklarının çaresizliğini yaşayabileceği belirtiliyor.

06 MART

Dr. Olcay Aydemir ZKS'de **Mimarlık ve Yaşam Söyleşileri** programında Feride Yılmaz'ı misafir etti.

07 MART

ZKS'de, **Tarih Söyleşileri** programı yapıldı. Prof. Dr. Ahmet Taşağıl'ın sunduğu programa Prof. Dr. Tülay Alım Baran konuk oldu.

08 MART

Prof. Dr. Özcan Hıdır'la ZKS'de **Medeniyet Bilinci** semineri yapıldı.

08 MART

ANADOLU KADINLARI

Çanakkale Troya Müzesi 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü çerçevesinde "100. Yıl Anadolu Kadınları" sergisine ev sahipliği yaptı. Kibele'den Artemis'e bu toprakların tarihine ismini yazdıran onlarca kadının yeniden hayat bulduğu serginin projesi Prof. Dr. Nilgün Sim Süldür'e ait. Küratörlüğünü Sühendan Kumcu'nun üstlendiği sergi 8 Nisan'a kadar devam etti.

09 MART

KUYTUDA BEKLEYEN ESERLER

Kalyon Kültürün yeni sergisi "Kuytu" sandıklarda bekleyen 1203 etnografik eser ile objeyi sanatseverlerle buluşturdu ve günlük yaşamdan izlerin nasıl birer sanat eserine dönüşeceğini gösterdi. Taş Konak'taki sergi, çantalarından pabuçlara, muskalıklardan gerdanlıklara, opera dürbünlerinden şapkalara kadının günlük yaşantısında kullandığı objelerin yanı sıra bir dönemin sanatkârlığı ve zanaat anlayışı hakkında da ipuçları sundu. Yusuf İyilik koleksiyonuna dayanan serginin önemli eserleri arasında hattat Muhsinzade Abdullah Efendi'nin yazdığı Şehzade Cüz ve fildişi süslemeli Tevrat da yer alıyor. Küratör ve mozaik sanatçısı Meyçem Ezengin'in binanın iki katına yaydığı sergi 30 Haziran'a kadar ziyaret edildi.

09 MART

ZKS'de Prof. Dr. Ömer Türker, **İhyâ Okumaları** seminerini gerçekleştirdi.

10 MART

ZKS'de, **Bize Şairden Bahset** söyleşi programı yapıldı. Şair Zeynep Arkan'ın sunduğu programa şair Mehmet Can Doğan konuk oldu.

15 MART

Aykut Ertuğrul ZKS'de **100 Yüze İmza Söyleşi** programında Tarık Tufan'ı misafir etti.

Hami Çağdaş'a Dair...

Mustafa Konuk

Dergi okumayı sevenler, Hami Bülent Çağdaş'ı ilk sekiz sayısı *Gösteri*, sonraki sayıları *Hürriyet Gösteri* adıyla çıkan dergiden tanır. Kültür sanatın her alanına uzanan geniş yelpazeli röportajlarını unutmak mümkün değil. Zaten ülke ve kültür meseleleri hakkındaki konuşmalar bir nevi değişen Türkiye'nin panoramasıdır.

Bilhassa 1980'lerin sona erdiği, 1989'da yıkılan Berlin Duvarı, ardından geliştirilen yahut öne çıkan yeni kavramlar değişik bir dünyanın kapısını aralamıştı. Farklı isimlerin her zaman farklı kesimleri temsil etmediği göz önünde bulundurulursa tabii... Dergideki söyleşilerin analitik muhakemesi dönemin kültür ve edebiyat dokusunu ve göze çarpan dönüşümleri kavramak bakımından çok ilginç sonuçlar verecektir. Çağdaş'ı, tiyatro eleştirisinin de önemli isimleri arasında saymalı. Hasbi okuryazarlar onun derginin yazı işleri müdürlüğünü üstlendiğini duymuşlardır. Ünsal Oskay'ın davetiyle Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesinde bir dönem "kültür sanat dergiciliği" üzerine ders verdiğini bilenler ise nadirdir.

Mutedil Dalgacı

Hami Çağdaş 1953 İstanbul doğumlu. İlk ve ortaokulu Emirgan'da, ortaöğrenimini Sarıyer Lisesinde tamamladı. Henüz dergiciliği ile tanınmadığı yıllarda şehre gelen dostlarını İstanbul'u itinalı bir rehber gibi gezdirdi. Çağdaş, şehir görgüsünün üstüne iyi bir öğrenim hayatını eklemişti. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Maliye Bölümünü bitirdi. İdris Küçükömer, Sencer Divitçioğlu, Ömer Lütfi Barkan, Asaf Savaş Akat gibi isimler hocalarıydı. Ayrıca babası Fahamettin Bey Küçükömer'in yakın arkadaşıydı. Üniversite tahsili yapan sol çevrelerin Dev-Genç, Halkın Kurtuluşu gibi farklı fraksiyonlara sempati duymanın ötesinde bağlılıklarını deklare ettiği yıllarda kendisi tüm bu yapılara mesafeli durdu. Gelgelelim Mehmet Ali Aybar'la Behice Boran'a ayrı ve özel bir muhabbet duymaktan kendini alıkoymadı. Dönemle ilgili unutamadığı ve hayranlıkla anlattığı olaylardan biri Dev-Genç liderlerinden Bülent Uluer'in Beyazıt Meydanı'nda yüksekçe bir yere çıkarak bangır bangır Nâzım Hikmet şiiri okumasıdır.

Siyasetin öne çıktığı 1980'ler öncesinden itibaren edebiyat ve sanata dair bilgi birikimini, görgüsünü arttırdı. Günün siyasi konuları yanında yeni ve eski yayınların izinin sürüldüğü, ödüllerin konuşulduğu kültür sanat mahfillerine de uzak değildi.

Sanata Bütünlüklü Yaklaşım

Attilâ İlhan'ın "Gösteri hem nümayiş hem show anlamına gelir, sizinki hangisi?" diye sorduğu *Gösteri* dergisi Aralık 1980'de yayın hayatına başlamıştı. Hami Çağdaş bu sırada muhasebecilik yapmaktadır ama aynı zamanda derginin tashihlerine yardım etmektedir. 1983 yılına geldiğinde ise iki işi bir arada yapmanın imkânsızlığını kavrar. Maişetini kazandığı muhasebe bürosunu kapatarak dergide çalışmaya başlar. Yazı işleri müdürü Salim Alpaslan'ın ayrılmasından sonra onun görevini kısa bir süre Adnan Özyalçın üstlenir. Edebiyatçıları yakından tanıyan Çağdaş ise 1986'da derginin yazı işleri müdürlüğü görevine getirildi.

Hürriyet Gösteri 12 Eylül 1980 Darbesi sonrası şekillenen edebiyat dünyasında belirleyici bir rol üstlenerek farklı kuşak yazar ve şairleri bir araya getiren en önemli edebî mecraydı. Ama plastik sanatlar adı verilen alanı da ihmal etmeden yapmıştır bunu. 1980'lerin hareketliliği içinde dergiyi konu ve

ürün verenleri bakımından öne çıkaran ise geniş yelpazesiydi. Dergi, yazar ve şairleri yaşadıkları sokakları anlattırdı, bunları harika fotoğraflarla yayımladı. Kültür sanat dünyasında ses getiren dergiyle birlikte şiir kasetleri verildi, yaşayan şairler şiirlerini bizzat kendileri; hayatta olmayan şairlerin şiirlerini ise usta tiyatro sanatçıları okudu. O dönemde dergide Cumhuriyet devrinin hâlâ yaşayan önemli ressamlarıyla atölyelerinde röportajlar da yayımlandı.

Derginin edebiyat dünyasında var olan kimliğinin günümüz okuruna tanıtılması, derginin çıkış amacının tespit edilmesi, aynı yıllarda çıkan diğerlerinden farklı kılan yönlerine vurgu yapılması ancak Hami Çağdaş'ın röportajlarından hareketle gerçekleşebilir. Çağdaş ilk röportajını *Hürriyet* gazetesinin *Kelebek* ilavesi için Alâeddin Yavaşça ile yapmıştır. Söyleştiği isimlerden birkaçı şöyle sıralanabilir: İlhan Berk, Hilmi Yavuz, Nedim Gürsel, Orhan Pamuk, Fatih Özgüven, Alpay Kabacalı, Hasan Bülent Kahraman, Atilla Dorsay, Özdemir İnce...

Hami Çağdaş'ın 1996'daki "Yaşar Kemal Ne Yapmak İstiyor" başlıklı denemesi 1970'lerin havasından esintiler sunar. Yıllar sonra sanatçı-siyaset, kültür-iktidar ilişkisi üzerine bilhassa Gezi Parkı olayları akabinde hayli sert cümleler kurdu.

Tiyatro Sevgisi ve Eleştirmenliği

Çoğunlukla tiyatro, edebiyat ve plastik sanatlar alanında yazıları bulunan Hami Çağdaş, çocukluk yıllarından itibaren ailesiyle gittiği tiyatroya tutkuyla bağlıydı. Yaşar İlksavaş'ın teşvikiyle hem *Hürriyet Gösteri* dergisinde hem de *Hürriyet*'in çıkardığı dergilerde tiyatro üzerine yazılar yazdı, haberler hazırladı. Ödülleri önemseyen Çağdaş 1980'li yıllardan itibaren çeşitli tiyatro yarışmalarında ve ödülleri seçici kurul üyeliği yaptı.

Hami Çağdaş tiyatronun *Hürriyet Gösteri* sayfalarında yer alması için özveriyle çalışırdı. Sahneye adım atıyorsanız gereğini yapmalısınız, düşüncesiyle yazılar kaleme aldı. Tiyatrodan uzun yıllar uzak duran dostları Çağdaş'ın tiyatroyla münasebetini kişiliğinin bir uzantısı görürler.

Hami Çağdaş'ın dijital kültüre dair söyledikleri ise mutlaka dinlenmeli. Dinlenmeli ve bütün boyutlarıyla tartışılmalı. Bu durumda yayıncılara düşen en önemli görev Çağdaş'ın deneme-eleştiri yazıları ile röportajlarını derleyip basmaktır. *Hürriyet Gösteri*'nin 342'nci sayısındaki gibi anılardan ve tanıklıklardan oluşan bir armağan kitabın yayımlanması da gayet yerinde olacaktır. Ne gazetenin ne kitabın ne de derginin öleceğine inanan, yazının kalıcılığına inanan bir hamî için daha başka ne yapılabilir ki?

17 MART

CUMHURİYET'İN

100. YILINDA
TÜRK KADINI

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından düzenlenen "Cumhuriyet'in 100. Yılında Türk Kadını" konulu fotoğraf yarışmasının kazananları belli oldu. Hayatın her alanında kadının yerini ve gücünü fotoğraflarla ortaya koyan yarışmaya 420 fotoğrafçı üç binin üzerinde fotoğrafı ile katıldı. Türkiye Foto Muhabirleri Derneği ile birlikte düzenlenen fotoğraf yarışmasının birinciliğini korona salgını sırasında koronavirüse yakalanan annelerin bebekleriyle ilgilenen hemşire Ece Özcan'ın olduğu kareyle Uğur Yıldırım aldı.

Genç Kadınlar Eskrim Kılıç Millî Takım kaptanı Nisanur Erbil'in portresiyle Selahattin Sönmez'in ikinci olduğu yarışmada, Mehmet Yılmaz ise İzmir Güzelyalı Köprüsü'nde spor yapan kadın fotoğrafıyla üçüncülüğü kazandı. Kadın polisler karesiyle Ozan Güzelce, dansçı Ela Şahin karesiyle Muzaffer Murat İlhan, Türkiye'nin tek kadın nalbantı Şeyma Kalkan karesiyle Deniz Kalaycı, sanatçı Deniz Sağdıç karesiyle Erdem Şahin, millî voleybolcu Eda Erdem'in sevinç karesiyle Mert Bülent Uçma yarışmada mansiyon alırken; müzisyen Dilan Lutfunsa karesiyle Murat Bakmaz, heykel boyama yapan genç bir kadın karesiyle Songül Geyik, öğretmen Melike Taşkın ve halı dokumacılığı yapan Güneş Tunç kareleriyle Ufuk Turpcan ise etkileşim ödüllерinin sahibi oldu.

16 MART

BESTELİ MEVLİD 66 YIL SONRA İLK KEZ İCRA EDİLDİ

Bestekâr Kemal Batanay'ın 1956 yılında bestelediği Mevlid-i Şerif, ilk kez seslendirildi. 89 ayrı makam ve 10 farklı usulü içinde barındıran bu geniş kapsamlı eser, Süleyman Çelebi'nin Mevlid-i Şerif'inin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlayacak. Mevlid'in ilk icrası Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Ada Ankarada yapıldı.

18 MART

INTROTEMA

Türk edebiyatından Necip Fazıl Kısakürek, Mustafa Kutlu, Peyami Safa, Tarık Buğra ve Cengiz Dağcı gibi birçok ismin eserlerinin dünya genelinde farklı dillerde yayımlanmasını sağlayan Akdem Telif Hakları ve Tercüme Ajansı, yeni dönemde Introtema markası ile faaliyet gösterecek. 2018 Şubat ayında kurulan ajans, beş yıllık süre zarfında 2 bin 424 kitabın telif satışını gerçekleştirerek farklı dillerde yayımlanması sağladı ve 914 kitabın tercümesini tamamladı. Türkiye'de 46 yayınevini dünya genelinde, dünyadan ise 91 yayınevini Türkiye'de ve dünyanın belli coğrafyalarında temsil eden ajansın kurucusu Dr. Muhammed Ağırakça Introtemayı duyururken gelecek dönem uluslararası alanda daha etkin rol alacaklarını söyledi. Ağırakça, Türkiye'nin dünyadaki kültürel markası olmak hedefiyle çıktıkları yolda sektörü daha da ileri taşımayı amaçladıklarını vurguladı.

16 MART

"İlhan Aydan Derin Yüzey Resim Sergisi"nin açılışı Zeytinburnu Kültür Sanatta yapıldı.

16 MART

Samed Karagöz **veSanat** söyleşi programında Nergis Abıyeva'yı misafir etti.

18 MART

ZKS'de Haluk Oral **100. Yıl Sohbetleri** programında Çanakkale Savaşları hakkında bir seminer düzenledi.

18 MART

8. ÖYKÜ YARIŞMASI ÖDÜL TÖRENİ

Zeytinburnu Belediyesi, Bilgi Evleri ve Gençlik Merkezine üye olan öğrencileri ve yetişkinleri okuma yazmaya özendirmek, onların kişisel ve sosyal gelişimlerine destek olmak amacıyla bu yıl öykü yarışmasının sekizincisini düzenledi. Yarışmaya katılan 2 bin 866 eser iki aşamada değerlendirmeye tabi tutuldu. Birinci aşamada ön elemenden geçen eserler, ikinci aşamada 7 kişilik seçici kurul tarafından tekrar değerlendirildi. Seçici kurul tarafından yapılan bu değerlendirme esas alınarak her kategoride birincilik, ikincilik, üçüncülük ödülleri sahipleri ve teşvike değer görülenlere ödülleri ZKS'de düzenlenen törende takdim edildi.

HER YÖNÜYLE KANT FELSEFESİ

Uluslararası akademik bir dergi hüviyetindeki *Kant Çalışmaları* dergisinin 1. sayısı çıktı. Dergi Kant felsefesinin diğer düşünürlerle ilişkisi ve günümüz felsefi tartışmalarına etkisi de dâhil olmak üzere her yönüyle ilgili, daha önce yayımlanmamış özgün araştırma makaleleri ile birlikte kitap değerlendirmelerine ve çevirilere yer veriyor. Derginin temel amacı, Kant felsefesinin daha yaygın bir biçimde tanınmasını ve anlaşılmasını sağlamak.

21 MART

ENKAZ ARKEOLOJİSİYLE 288 ESER KURTARILDI

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne toplam 10 ilde 5 ayrı ekip ve 173 uzmanın katılımıyla depremde ağır hasar gören tarihî yapılardaki nitelikli malzemelerin enkazdan ayıklanarak koruma altına alınma çalışmaları devam ediyor. Ekipler, depremde yıkılan birçok tarihî ve kültürel yapıdaki 288 eseri, enkaz arkeolojisi çalışmalarıyla enkazdan çıkardı. 265'i Hatay, 23'ü diğer illerde kurtarılan kitabe, sikke, ikona, kandil, Osmanlı arması, haç gibi eserler müze ve kazı evlerinde koruma altına alındı. Enkazda tespiti, tasnifi, temizleme ve belgeleme çalışmaları yapılan eserler, envanter kayıtları tutularak müzelere ve geçici kazı evi depolarına nakledildi.

19 MART

KAPSAMLI BİR SEÇKİ

Sanatçı kişiliğinin yanı sıra eğitimci kimliğiyle de binlerce öğrenci yetiştiren, onlarca sanatçıya hocalık eden M. Zahit Büyükişliyen, 21. yüzyılın ilk çeyreğinde, tüm dünyanın dikkat kesildiği meseleler olan hava kirliliği, göç ya da çarpık kentleşme gibi konulara dikkat çekiyor. Bunlar sanatın konusu olabilir mi diye yadırganmayı göze alan sanatçı 50 yılı aşkın bir zamandır üretmeye devam ediyor. Kendisine dışarıdan bakarak kavrayabilen, acılar çeken, başarıyı, huzuru, seilmeyi ve güven duymayı özleyen insanın öyküsünü soyut anlatımlarla dile getiriyor. Bizi biz yapan çevre ve rastlantılar arasında sanatı, görsel ve fikrî dünyamızın önemli bir bileşeni olarak kurguluyor ve her alandaki sanat eserinin bireysel algı ve sezgilerle değerlendirilmesi gerektiğine inanıyor.

M. Zahit Büyükişliyen'in "Yeldeğirmenlerine Karşı" retrospektif sergisi 6 Ocak'ta Kazlıçeşme Sanatta açıldı. Küratörlüğünü Ömer Faruk Şerifoğlu'nun yaptığı serginin açılışına Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy'un yanı sıra sanatseverler katıldı. Arısoy "Kazlıçeşme Sanatta düzenlediğimiz bu retrospektif sergisiyle, kapsamlı bir seçkiye ev sahipliği yapmaktan onur duyuyor, bize bu fırsatı verdiği için hocamıza ve sergide emeği geçen tüm arkadaşlarıma teşekkür ediyorum." dedi.

Hayatı anlamlandırma ihtiyacını, insanın dünya ile ilişkisini sorgulayan bir anlayışla hareket eden sanatçının eserlerinden oluşan "Yeldeğirmenlerine Karşı" retrospektif sergisi 19 Mart'a kadar ziyaret edildi.

21 MART

ÂŞIK VEYSEL ANILDI

Âşık VeySEL Şatıroğlu, vefatının 50. yıl dönümünde Sivas'ın Şarkışla ilçesi Sivrialan köyündeki mezarı başında anıldı. Âşık VeySEL için hatıra ormanına fidan dikildi, müze olan evi ziyaret edildi. Anma programında konuşan Vali Vekili Şakir Öner Öztürk, "Âşık VeySEL, eserlerinde her daim birliğe, beraberliğe, kardeşliğe, doğa sevgisine önem vermiş ve buna yönelik şiirler ve türküler yazmıştır." dedi. Rüstem Şatıroğlu ise dedesiyle 11 yaşına kadar yaşadığını belirterek "Dedem çok esprili bir kişiliğe sahipti. Âşık VeySEL'in torunu olmak, hem büyük bir onur hem büyük bir sevinç hem de büyük bir sorumluluktur. İnsan böyle yaratıcı insanların yanı başında olunca o olağanüstü kişiliği tam anlayıp algılayamaz. Kaybedince ne büyük bir kaynaktan yoksun kaldığımı anladım. Onun şiirlerini, türkülerini kitlelerle dinlerken hem onlardan biri hem de dedem olmasının sevincini yaşıyorum." diye konuştu.

20 MART

Zeynep Türkoğlu, **Zeytinburnu Kitapçısı Buluşmaları** söyleşi programında yazar Güven Adıgüzel'i misafir etti.

24 MART

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında Mehmet Emin Ay'ı misafir etti.

25 MART

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında Nurullah Genç'i misafir etti.

24 MART 50. YIL DÖNÜMÜNE ÖZEL

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Âşık Veysel Şatıroğlu'nun vefatının 50. yıl dönümü ve 2023 Âşık Veysel Yılı nedeniyle özel bir konser verdi. Konserde Erberk Eryılmaz'ın "Bir Büyük Dünya-Âşık Veysel" adlı eserinin dünya prömiyeri gerçekleşti. Şef Cemi'i Can Deliorman yönetimindeki orkestra, ünlü ozanın icra geleneğini; zurna, kaval, tütek, saz, üç telli ve divan sazı gibi Türk müziği çalgılarının kullanımı ile orkestraya yaklaştıran eserin ilk seslendirilişini yaptı. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası sahnesindeki konserde Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi ve Yeni Müzik Topluluğu da yer aldı.

24 MART

EN GÜZEL İSİMLER SERGİSİ

İstanbul Beylerbeyi Sabancı Olgunlaşma Enstitüsü tarafından hazırlanan "En Güzel İsimler: Esmaü'l Hüсна" sergisi İstanbul Lale Vakfında açıldı. Enstitü öğretmeni ve hattat Ömer Faruk Özoğlu'nun kalemin-den çıkan esmalar ebru, seramik ve Maraşîşi ile nakşedildi. Ebru akkaseleri Sevtap Kırçak, Maraşîşi Nesrin Değirmenci ve seramik eserler ise Melek Özyurt'un öncülüğünde yapıldı. Sergide, enstitüde üretilen, özellikle lale desenli tekstil, seramik, el nakışı ürünler de yer alıyor. Sergi süresince lale motifli nakış, tahta boyama ve seramik atölyeleri düzenlendi. Atölyelerdeki öğretmen ve ustalar tarafından tamamlanan eserler ise 2 Nisan'a kadar görülebildi.

26 MART

ZKS'de **Tasavvuf Konserleri** programında Eşref Ziya Terzi sahne aldı.

30 MART

ZKS'de **Sertaç Abi ile Ramazan Yolculuğu** programı düzenlendi.

31 MART

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında **Yasin Pişgin**'i misafir etti.

24 MART YAZMA MUSHAF SERGİSİ

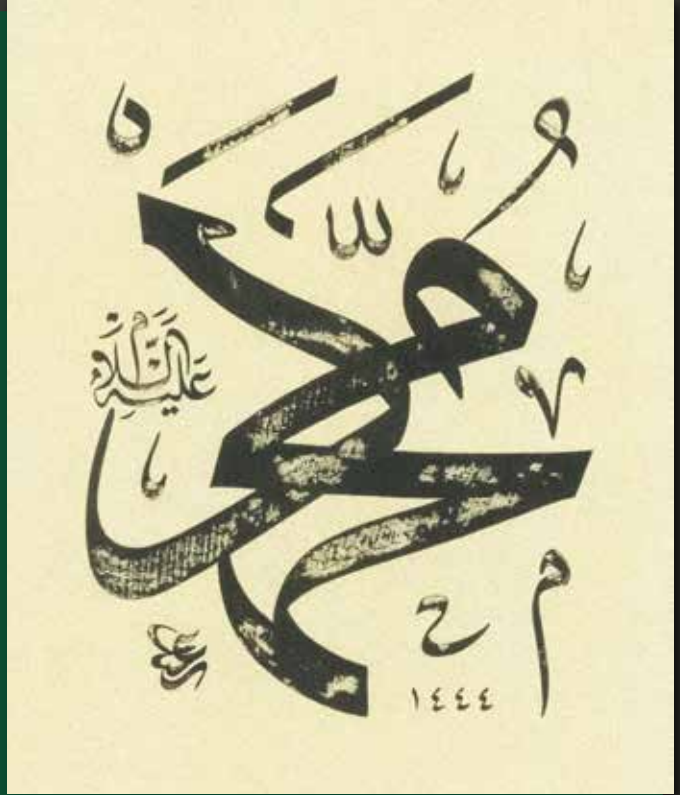
Yazma Eserler Kurumu Başkanlığının Rami Kütüphanesinde açtığı "Kutsal Risâlet" sergisi büyük ilgi gördü. Sergide hüsnühattın en önemli isimlerinden Yâkût el-Mûsta'sımî ve Şeyh Hamdullah başta olmak üzere 8. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar farklı dönemlerden pek çok kıymetli hattat ve öğrencinin yetmişten fazla eseri yer aldı. Sergide Kur'an-ı Kerim yazımında kullanılan yazı türleri ziyaretçilere sunuldu. Kur'an-ı Kerim'de kullanılan çeşitli sanatların, duvardaki açıklama panolarıyla desteklendiği sergide bu sanatlarının tarihçesi, incelikleri, cilt yapımında dikkat edilenler ve kullanılan malzemeler tanıtıldı. Abbasilerden 19. yüzyıla kadar her yüzyıldan farklı boyut ve yazı türündeki kitaplar özenle izleyicilere aktarıldı. Sultan III. Ahmet'in oğlu Şehzade Mehmet tarafından yazılmış bir Mushaf-ı Şerif'in de yer aldığı sergi 28 Mayıs'a kadar ziyaret edildi.

29 MART

OSMANLICA İÇİN AKIS PROGRAMI GELİŞTİRİLDİ

Yapay zekâ teknolojisinden faydalanılarak Osmanlıca metinleri Latin harflerine çevirecek "Akis" isimli yazılım programı geliştirildi. Bunun için metni resim hâlinde bilgisayara yüklemek yeterli. Osmanlıca bilmeyen herkes 1928 öncesi yazılarını okuma imkânına kavuşurken araştırmacıların ise çalışma süresi kısılacak. TÜBİTAK'ın desteklediği proje, Sabancı, Medeniyet ve Viyana Üniversiteleri araştırmacılarıyla birlikte hazırlandı. Yürütücülüğünü Sabancı Üniversitesi Veri Analitiği Araştırma ve Uygulama Merkezi kurucu direktörü Berrin Yanıkoğlu'nun üstlendiği projenin kıdemli araştırmacıları ise Mehmet Kuru, Esmâ Fatma Bilgin Taşdemir, Aysu Akcan ve Fatma Öncel. Projenin bir sonraki adımı yazma eserlerin ve arşiv malzemelerinin transkripsiyonu.

24 MART

RAMAZAN MEDENİYETİ VE HAT SANATIMIZ

Kazlıçeşme Sanat, "Ya Şehr-i Ramazan" hat sergisiyle Ramazan ayında kapılarını sanatseverlere açtı. Kûratör-lüğünü Ömer Faruk Şerifoğlu'nun yaptığı sergide, Fuad Başar, Mehmed Özçay, Mehmet Memiş ve Savaş Çevik, Hakan Arslan, Said Abuzeroğlu, Abdurrahman Depeler, Seyit Ahmet Depeler, Mümtaz Seçkin Durdu, Cevad Huran, Ferhat Kurlu, Tahsin Kurt, Yusuf Mazı, Menaf Nam, Osman Özçay, Fatih Özkafe, Mustafa Parıldar, Ahmet Faris Rızık, Yılmaz Turan, Muhammed Yaman, Fatih Yıldız, Mahfuz Zennun gibi 22 sanatçı 86 eseri ile yer aldı. Sergi açılışında konuşan Zeytinburnu Belediye Başkanı Ömer Arısoy "Yaşayan çok kıymetli dünya çapında hat sanatçılarımız da var. İyi ki varlar. Onların eserleri var burada. Başta sanatçılarımız olmak üzere, emek veren herkese teşekkür ediyorum." ifadelerini kullandı. 2 Haziran'a kadar ziyarete açık olan sergide besmeleler, Fatiha-lar, Ayetelkürsiler, lafza-i celaller, münacatlar, naatlar ve dualar dikkat çekti.

40 Yıllık Bir Fuarın Düşündürdükleri

Yakup Çetinkaya

Türkiye’de her yıl farklı kapasitelerde düzenli kitap fuarları düzenleniyor. Çoğu yerde ise yerel yönetimler bu kültür hizmetinin en önde gelen hamileri konumunda. Onların ve diğer kamu kurumlarının desteğiyle yayınevleri, yazarlar, akademisyenler ülkemizin çeşitli yerlerinde düzenli aralıklarla yediden yetmişe okuyucularıyla buluşma fırsatı yakalıyor. Bilhassa İstanbul’da Üsküdar ve Bağcılar belediyelerinin, kitabı orada yaşayanlara ulaştırmayı önemli bir görev addederek düzenledikleri fuarlar çok değerli.

Fuarcılık konusunda bir gelenek oluşturmaya çalışan Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi, Türkiye’nin en köklü kitap fuarının banisi. Vakfın hamiliğinde 40 yıl önce Ankara’da yola çıkan, daha sonra Sultanahmet’le adını duyuran Dinî Yayınlar Fuarı, gerek kısmi ad değişiklikleriyle gerekse son yıllarda daha da sıklaşan mekân farklılaşmasıyla yoluna devam ediyor. Fuarın hedefi ise geçmişteki gibi cami avlularını işlevsek kılmak, Ramazan ayında bu mekânlarda yayıncı, yazar ve okuyucu üçlüsünü bir arada buluşturmak suretiyle kitaplarla dostluğu pekiştirmek ve toplumumuzun her kesimine kitap okuma

alışkanlığını aşılama. Sana ve Ticaret Bakanlığının çıkardığı bir yasa ile sadece fuarcılık işiyle uğraşan şirketlerin fuar organizasyonu düzenleyebileceği hükmü getirildiğinden, 1997’de Vakıf Fuarcılık kuruldu. Her yıl Ramazan ayında cami ve tarihî meydanlar gibi belli başlı özel mekânlarda düzenlenen fuar, 1999 yılından itibaren Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı adını aldı. Fuar önceden Ramazan ayının ilk günü açılmaktayken yayınevlerinin talebi üzerine son yıllarda Ramazan’ın ortasına doğru başlatılmakta ve Kadir gecesine kadar devam etmektedir. Ramazan’la birlikte anılan fuar Ramazan ayı ve cami ile anlam kazanıyor aslında. Bu ikisini çıkardığınızda geriye pek bir şey kalmıyor. Bu yüzden fuar farklı mekânlarda düzenlense de caminin gölgesinden çıkmamaya çalışıyor.

Bir Fuarın Kısa Tarihi

Fuar ilk olarak 12 Eylül Darbesi’nin hemen sonrasında 1983 yılında Ankara’nın meşhur Kızılay Meydanı’ndaki Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğinin merkez binasında düzenlenmişti. Ramazan ayının ilk cuma günü kısıtlı imkânlarla açılışı yapılan bu ilkinin sınırlı sayıda yayıncı

kabul edilmişti. Fuar aynı yıl Ankara Kocatepe Camii ve İstanbul Sultanahmet Camii avlusunda açıldı. Fuar darbenin buhranlı günlerinde dinî yayıncılığa karşı oluşan tepkinin bir nebze de olsa giderilmesine imkân tanıdı. Öyle ki fuar kitabın piyasasının âdetâ Sahaflar Çarşısı, Beyazsaray Kitapçılar Çarşısı ve Çağaloğlu üçgeniyle kısıtlı ve sanal dünyanın sağladığı tanıtım-satış fırsatlarının henüz bulunmadığı dönemlerde; yeni kitaplardan haberdar olmanın ve erişmenin en cazip aracı olarak ramazan kültürüne dâhil oldu. Yıllarca “Türkiye Dinî Yayınlar Fuarı” adıyla açılan fuarın ismi 28 Şubat sürecinde “Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı” olarak değiştirildi.

Doğrusu Türkiye’nin çalkantılı yakın tarihinin kurumlar ve kuruluşlar üzerindeki etkisini incelemek gerekirse bu fuar bunun için biçilmiş kaftan konumundadır. 2000 yılında yasaklı yazarlar listesinden dolayı çeşitli açılardan eleştirilen fuara, birçok yayıncının katılması beklenirken bu sayı kısıtlı tutuldu. Her yayınevi maalesef fuarda kendisine stant bulamadı. Bu eksiklerin yanı sıra fuarın dinî yayınlar bağlamında Türkiye’de büyük bir iş başardığını söylemek gerekir. Uzun yıllar binlerce kişi, uzun kuyruklar, her standın önünde sonu gelmeyen imza sıraları bu kitap fuarının olmazsa olmazıydı. Bu çerçevede Cevat Özkaya’nın editörlü-

günü üstlendiği *İstanbul’un Kültürel Yüzü* adlı kitapta müstakil iki önemli yazının bulunması önemli bir gösterge kabul edilebilir.

Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı’nın bir diğer kırılma noktası da salgın sürecine rastladı. Korona virüslü “ilginç” zamanlarda fuar, yürüyüşüne diğer fuarlar gibi iki yıl ara vermek zorunda kaldı. Salgın döneminde çevrim içi olarak küçük çaplı bir fuar düzenlense de pek ilgi görmedi. Salgın dolayısıyla iki senedir yapılmayan Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı, geçen sene 39. kez kapılarını açtığında, birtakım sorunlar baş göstermişti. Sultanahmet Meydanı’nda açılacağı duyurulan fuarın, başlamasına birkaç gün kala, güvenlik tedbirleri sebebiyle Fatih Camii ve Çamlıca Camii’nde düzenleneceği açıklandı. Bundan dolayı bazı yayıncılar protesto edip fuara katılmadı. Korona sonrası geniş katılımlı bir fuar olması beklenirken boşluklar meydana geldi, o boşlukları da büyük ölçüde Arap yayıncılar doldurdu. Geçmiş yüzyıllar öncesine uzanan akraba yayıncıları daha fazla tanımamız için Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı önemli. Çünkü Türk yayıncıları Arap meslektaşları ile tanışıp kaynaşırken, aynı zamanda ayaküstü iş toplantıları gerçekleştiriliyor. Bu bağların yakın gelecekte daha da yoğunlaşacak çeviri faaliyeti ve yayımlanacak kitaplarla somutlaşacağını öngörebiliriz.

Fuarın Durumu ve Geleceği

Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı bu sene 31 Mart’ta kapılarını 40. kez açtı. Fatih’teki açılışta konuşan Diyanet İşleri Başkanı Ali Erbaş, son yıllarda gençlerin kitap okuma oranlarının arttığını belirtti. Medeniyetimizin kitap ve kütüphane medeniyeti olduğunu dile getiren Erbaş, irfanımızın gelişmesi için mutlaka okumamız gerektiğini hatırlattı. Üç farklı bölgede 17 Nisan’a kadar devam eden fuarlarda, talep yoğunluğundan dolayı fuara sonradan katılan yayıncılara daha az yer verildi. Ankara’da Hacı Bayram Veli Camii, İstanbul’da ise geçen sene olduğu gibi Çamlıca Camii ile Fatih Camii’nde gerçekleşen fuarlara onlarca yayıncı katıldı.

Fatih Camii’ndeki fuara 80 civarında yayıncı katıldı, yazarlarla söyleşiler gibi çeşitli etkinlikler düzenlendi. Okurlar için çok sevdikleri yazarlarla yeniden bir araya gelmenin mutluluğu bu buluşmayı daha anlamlı kıldı. Şüphesiz her fuar sadece kapalı alandaki stantlardan ibaret olmayıp dışarıdaki etkinliklerle öne çıkar. Fuarın kaldığı yerden daha da büyüyerek devam etme arzusundan dolayı bu sene bir de çocuk etkinlik çadırı faaliyete geçti. Her gün üç dört etkinliğin yapıldığı çadırda çeşitli oyunlar oynandı, Hacivat-Karagöz gösterileri tertiplendi.

Yayıncılığın darboğazdan geçtiği Türkiye’de, geçen bir yılda yüz bine

yakın yeni kitap yayımlandı. Türkiye, dünyada yeni kitap yayımlama sırasında beşinci. Dünya yayıncılık sektöründe ise 10. sırada. Maddi tablo umut verici olmasa da veriler gönüllere su serpiyor. Salgın öncesindeki fuardan bugüne, artan maliyetler yüzünden neredeyse kitap alamayacak duruma gelen okurlar için indirimli satışlar biraz olsun nefes aldırıldı.

Fuarın niteliğiyle ilgili tartışmalara biraz daha yakından bakmak lazım. İlk yıllardan sonra fuar yetkilileri ve yayıncılar bir araya gelip fuarı geliştirmek ve daha nitelikli duruma getirebilmek için görüşmeler yaptı. Lakin her zaman son söz kurum yetkililerinde olduğu için bir türlü mesafe alınamadı. Yayınevleri hiçbir zaman fuarın geleceği, yönetimi, etkinlik çeşitliliği gibi konularda etkin olamadı. Sonuçta tüm ikazlara rağmen maalesef fuar kendisiyle aynı yıllarda başlayan fuarlarla kıyaslandığında çok güdük kaldı, bir türlü gelişemedi. Özellikle Sultanahmet Meydanı'nın yayıncılara tahsis edilmemesi karşısında fuarı düzenleyenler bu konuda yayıncıları memnun edecek bir çözüm üretilmedi.

Denilebilir ki Beyazıt Meydanı, Fatih Camii gibi mekânlara taşınması fuarın marka değerini olumsuz yönde etkiledi. 40 yılını doldurmuş bir fuardan büyük beklentileri bulunan yayınevleri mevcut durumdan pek memnun değil. "İmece usulü gibi..." diyen yayıncı-

lar dahi söz konusu. Öteden beri kurumlar arasında yaşanan anlaşmazlık o boyuta gelmiş ki ülkemizim en büyük kültür yayıncılarının çoğu fuara katılmayı aklının ucundan bile geçirmedi. Bu gerginliğin birkaç yıldır sürdüğü de biliniyor. İnsan bir kitap fuarı neden bu kadar eleştirilerin odağında olur, diye bir soru sormaktan alamıyor kendini. Her organizasyonun eksiklikleri olabilir. Fakat burada tepki çeken durumun reklamın mükemmel, icraatın nakıs olmasından kaynaklandığı belirtilmelidir.

Sosyal ortam değişti, insanlar kitaba her ortamda ve çok kolay ulaşabiliyorlar. Yazarlara da öyle... Ancak kitap fuarları gene de varlığını muhafaza ediyor. Köklü dönüşümler yaşayan toplumumuzda, Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı'nın 40 yıllık tecrübesine rağmen görünüş, hizmet ve sunum bakımından 'çadır zihniyetini' aşamaması ilgiyi düşüren önemli sebeplerden biri. Aslında "Güneşin altında söylenmedik söz yok". Fakat takdimde, içerikte ve görünürlükte bir değişiklik gerekiyor. Fuar, "kitabın asaletine ve hukukuna riayetkâr" bir ortam hazırlamalı, okurları haberdar etmedeki acemiliklerini gidermeli. Bunu yapan fuarlar yine ilgi görüyor. Belki de kitap fuarının aylarca hazırlanan, bir iki günde kurulan, Ramazan sonunda biten büyük bir organizasyondan ibaret olmadığının altını kalın kalın çizmek ve şunu zihinlere kazımak

lazım: Fuar sadece kitabı içermez, büyük bir kültür şenliği olarak da yaşanır. Kitap fuarı denilince yüzlerce yayıncıdan binlerce yazara doğru genişleyen, sivil toplum kurumlarını da, belediyesinden valiliğine resmî kurumları da içeren çok karmaşık bir ilişkiler ağı ortaya çıkıyor. Kolay gibi görünen çok zor bir iştir ve en küçük bir hatayı bile affetmez, hemen aksar.

Gelecek yıl İstanbul'daki ilk mekânı Sultanahmet'in avlusuna dönerek okurlarıyla organik bağını yeniden kuracağı söylenen fuarın, geçmiş dönemlerdeki ilgiyi yakalayabilmesi için fuarcılığın çağdaş yönelimlerini, olmazsa olmaz unsurlarını gündemine alması gerekir. Türkiye Diyanet Vakfı ve Vakıf Fuarcılık düzenlediği fuarlarda ilgili sektörün dernekleri ile çalışma kültürü geliştirebilmelidir. Çünkü kitap fuarı sadece kitap satışlarının, yazar-okur buluşmalarının değil aynı zamanda okurlar ve kurumlar arasında bir ilişki kuran, farklı türlerden yayıncıları kaynaştıran bir yer; bu yönüyle sosyokültürel bir örneklem alanıdır. Hem "Bütün dağları ben yarattım" tavrıyla dolaşanlar her an sorun çıkarmaya hazır değiller midir? Gönül ister ki yayıncılık dünyasının kalbindeki fuar, adındaki gibi kültürü ve sanatı da içerecek farklı bir kimlik kazansın.

26 MART

GÖRÜNENİN ÖTESİ

Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinden Zafer Mintaş Atölyesi öğrencileri beden konusunu farklı perspektif, malzeme ve tekniklerle yorumlayarak dünyadaki varoluşa odaklanıyor. Genç sanatçıların çizimlerini bir araya getiren "Görünür Görünmez Beden" sergisi Caddebostan Kültür Merkezinde 3 Mart'ta ziyarete açıldı. Nazlı Pektaş ve Zafer Mintaş'ın küratörlüğünde düzenlenen sergide yer alan 23 genç sanatçının eserleri 26 Mart'a kadar ziyaret edildi.

30 MART
KUŞEVİ
GELENEĞİ

Kuşevleri geleneğinin günümüzde en güzel örnekleriyle sürdürülmesi amacıyla Vakıf Katılımın düzenlediği Nesilden Nesile Kuşevleri Tasarım Yarışması'nda ödül kazanan ve sergilenmeye layık görülen eserler, Üsküdar'daki Mimar Sinan Galerisinde "Mirasımız Kuşevleri" sergisinde ziyarete açıldı. Sergi, yarışmaya katılan amatör ve profesyonel sanatçıların kuşevleri geleneğini çeşitli üsluplarla yorumladıkları eserlerden oluştu. Sergide yer alan birbirinden renkli kuşevleri, ziyaretçilere Anadolu'nun kadim medeniyetinin nadide örneklerinin güncel yorumlarını sundu.

Türkiye’de Hakemli Dergi Yayıncılığı: Mevcut Durum ve İhtiyaçlar

Abdullah Demir

ISSN’ye (Uluslararası Standart Seri Numarası) sahip Türkiye merkezli 17 bin 723 süreli yayın bulunmaktadır (<https://portal.issn.org>). Bunlar; basılı veya elektronik ortamda belirli aralıklarla yayımlanan seri yayınlar, gazeteler, popüler ve hakemli dergilerdir. Hakemli dergileri büyük oranda kapsayan TÜBİTAK’ın DergiPark platformunda Haziran 2023 itibarıyla 2 bin 342 dergi yer alır (<https://dergipark.org.tr>). Hakemli dergilerin çevrim içi olarak yönetilmesi ve yayımlanmasını sağlayan açık kaynaklı dergi yazılım sistemi OJS’yi (Open Journal Systems) kullanan Türkiye merkezli dergi sayısı ise 235’tir (<https://rpubs.com/saurabh90/ojs-stats-2021>). Türkiye merkezli kamu veya özel hiçbir web platformunda hakemli dergilerin tam bir listesi yer almadığı için bu bilgilerden Türkiye merkezli yaklaşık 2 bin 500 hakemli dergi olduğu tahminini yapabiliriz.

Türkiye merkezli bu dergilerden belli kriterleri karşılayan bin 680’i, TÜBİTAK’ın akademik indeksi TR Dizin’de taranmaktadır. Yine belli standartları sağlayan ve açık erişim yayın yapan 431 dergi, Directory of Open Access Journals’da

(DOAJ) dizinlenmektedir. Akademik veritabanı hizmeti sunan Web of Science kapsamındaki Science Citation Index Expanded (SCIE), Social Sciences Citation Index (SSCI), Arts & Humanities Citation Index (AHCI), Emerging Sources Citation Index (ESCI), MEDLINE, BIOSIS Citation Index (BCI) ve Zoological Record (ZR) dizinlerinde taranan dergi sayımız 306’dır (<https://mjl.clarivate.com>). Pek çok disiplinden bilimsel yayını kapsayan akademik veritabanı SCOPUS’ta taranan dergi sayımız ise 245’dır (www.scopus.com). Türkiye ile yakın nüfusa sahip Almanya’da toplam 111 bin 131 ISSN’li süreli yayın bulunmaktadır. Bunlardan tahminen 5 bin 232’si hakemli dergi türündedir. Bu dergilerden bin 398’i Web of Science ve bin 558’i ise SCOPUS’ta taranmaktadır. Bu sonuç, Türkiye’de hakemli dergi yayıncılığının mevcut durumunun incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Dergilerimizin Mevcut Durumu Nasıldır?

Hakemli dergilerimiz neden Web of Science ve

SCOPUS gibi A sınıfı bilim indekslerinde yeterince yer alamamaktadır? Yayın dilinin Türkçe olması mı sebeptir yoksa bilimsel içeriğin yetersiz bulunması mı? Bu sorulara ayrıntılı cevap vermeden önce her iyi soruya da “Hayır” cevabını verebiliriz. Çünkü Türkiye’nin en köklü üniversitelerinin ve kamu kurumlarının oldukça kaliteli içeriğe sahip dergileri bile bu indekslerde hak ettikleri yerde değildir. Öyleyse sorun nereden kaynaklanmaktadır?

Türkiye’de hakemli dergilerin çoğunun yayıncısı, üniversitelerdir. DergiPark verilerine göre üniversitelerin bin 464, şahıs yayıncıların 624 ve derneklerin toplam 263 hakemli dergisi bulunmaktadır. Üniversitelerde dergiler -birkaç güzel uygulama örneği dışında- “Üniversite Yayınları” markası adı altında tek bir merkezden koordine edilmez. Dergiler, üniversitelerin fakülte ve enstitü gibi alt birimleri tarafından ortak bir yayın politikası ve kalite sistemi gözetilmeksizin yayımlanır. Her ne kadar üniversitelerde “Yayın Komisyonları” bulunsun da bu komisyonlar hakemli dergilerin ortak bir standartta yayımı konusunda etkin değildir. Bunda 1984 yılında çıkartılan Üniversiteler Yayın Yönetmeliğinin, basılı ve elektronik yayıncılığın ulaştığı düzey açısından ihtiyaca cevap verememesi etkilidir.

Şu an itibari ile üniversite birimleri, dergi yayımlamaya karar verdiklerinde

kısa sürede bu dergiler yayın hayatına başlamaktadır. “Birime ait bir dergi olsun” düşüncesiyle kurulan dergiler için çoğunlukla bu süreçte akademik yayıncılık konusunda bir ön hazırlık yapılmaz ve bu alanda tecrübeli editör veya yayıncılardan tecrübe aktarımına dönük bilgi alınmaz. Üniversitelerde hakemli dergi yayıncılığı konusunda tecrübeli uzman idari personel de bulunmadığı için bu dergiler genellikle akademik yayıncılık kriterleri açısından zayıf olarak yayıma başlar. Örneğin dergiye “....Üniversitesi... Fakültesi Dergisi” şeklinde ileride değiştirmeleri gerekecek markalaşma açısından çok zayıf uzun bir ad verilmesi, en sık yapılan hatadır. Oysa bizzat Atatürk tarafından ismi konulan ve şu an WoS Arts & Humanities Citation Index’te taranan dergimizin “Belleten”, marka adı açısından oldukça güçlüdür. Üniversite dergilerinde, aynı üniversiteden akademisyenlerin sıklıkla makale yayımlamaları da bir başka sorundur. Ayrıca bu dergilerde birim yöneticisi dekan veya müdür, derginin baş editörü olarak belirlenir. Bu durumun, “Haksız Yazarlık/Editörlük” diye bilinen yayın etiği ihlali olarak algılanabileceği dikkate alınmaz. İdari görevi olan bir yöneticinin aktif olarak editörlük yapıp yapamayacağı bu süreçte gözden kaçmış olur. Ardından derginin yayın süreçlerini yürütmesi için çoğunlukla araştırma görevlilerinin görev aldığı

bir editöryal ekip oluşturulur. Dergi kurullarında onlarca kişinin adı yazılı olsa da asıl süreç bir veya birkaç kişi tarafından yürütülür. Bu kişiler çok yoğun şekilde özveri ile çalışırlar. Ancak akademik yayıncılık bir ekip işidir ve bir iki kişi tarafından çaba gösterilmesi derginin istenilen hedeflere ulaşması için yeterli olmaz.

Akademik dergi yayıncılığı, popüler dergi yayıncılığına göre oldukça zordur. Dergilerin uymaları gereken hukuki, mali, akademik, etik ve teknik kurallar ve ilkeler bulunmaktadır. Tüm bunların dışında teknik yönü ağır basan indekslere başvuru ve süreç takibi de aktif olarak çalışan bir iki kişinin sorumluluğundadır. Her indeksin kriterleri ve başvuru süreçleri farklıdır. Onlarca indeksin kriterini takip etmek ve başvuru süreçlerini yürütmek, bu konuda tecrübesi olmayan, ilk defa dergide görev alan kişilerce doğal olarak etkin şekilde yürütülememektedir. Zaten editöryal süreç, editörlere yoğun bir iş yükü getirdiğinden dergilerde eksiklikler ortaya çıkmaya başlar ve indekslere başvuru ve süreç takibi de aksar.

A Sınıfı İndekslerde Taranan Dergi Sayımız Neden Azdır?

Dergilerimizin indekslere kabul oranının düşük olmasında, indekslerin kriterlerine yeterince uyulmaması ilk faktördür. Ulusal (TR Dizin) ve uluslararası

tüm akademik indekslerin, dergi kabulü için çeşitli kriterleri bulunmaktadır. İndekslere başvuru ve kabul alma süreçlerinde yaşanan zorlukları en aza indirmek amacıyla tarafımca ulusal ve uluslararası indekslerin kriterleri incelenmiştir.

Ayrıca Committee on Publication Ethics (COPE), Directory of Open Access Journals (DOAJ), Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA) ve World Association of Medical Editors (WAME) gibi uluslararası kuruluşların akademik yayıncılıkla ilgili ilkeleri de taranmıştır. İndeksler ve işleyişlerine dair alan yazını da incelenmiştir. Elde edilenlere, editörlük sürecinde edinilen tecrübe-ye dayalı bilgiler de eklenerek akademik dergilerin güçlü ve geliştirilmeye açık yönlerini tespit etmek üzere “Hakemli Dergi SWOT Analizi” geliştirilmiştir. Bu SWOT analizi uygulanarak dergilerin ulusal ve uluslararası indekslerin hangi kriterlerine tam olarak uyduğu ve hangilerinde eksikleri bulunduğu tespit edilebilmektedir. Geliştirilen sistem sayesinde gelişmeye açık yönlerin nasıl iyileştirileceği de uygulamaya dönük bilgi olarak editörlere raporlanabilmektedir.

Hakemli Dergi SWOT Analizi Anketi, 22 bölüm ve 250 sorudan oluşmaktadır. Derginin güçlü veya zayıf yönlerinin tespiti için ilk bölümde derginin marka adı (6 soru), ikinci bölümde dergi geçmişi (5 soru),

üçüncü bölümde ISSN kaydı (9 soru), dördüncü bölümde yayın periyodu (10 soru), beşinci bölümde derginin amaç ve kapsamı (10 soru), altıncı bölümde yayın dili (5 soru), yedinci bölümde yayımcı bilgileri (12 soru), sekizinci bölümde dergi web sitesi (20 soru), dokuzuncu bölümde derginin cilt/sayı sistemi (6 soru), onuncu bölümde derginin editöryal yapısı (13 soru), on birinci bölümde yayın kurulu ve işlevselliği (9 soru), on ikinci bölümde makale değerlendirme süreci (24 soru), on üçüncü bölümde derginin araştırma ve yayın etiği politikası (27 soru), on dördüncü bölümde derginin telif hakkı ve lisanslama politikası (14 soru), on beşinci bölümde derginin arşiv politikası (5 soru), on altıncı bölümde ücret politikası (8 soru), on yedinci bölümde makale dizgi formatı (33 soru), on sekizinci bölümde yayın kalitesi ve dergiye uluslararası ilgi (10 soru), on dokuzuncu bölümde indekslerle ilişkileri ve veri dağıtım politikası (3 soru), yirminci bölümde derginin indekslenme durumu (10 soru), yirmi birinci bölümde editöryal ekibin ve yazarların atıfları (7 soru), yirmi ikinci bölümde derginin görünürlük ve tanıtımı (4 soru) incelenmektedir.

Hakemli Dergi SWOT Analizi, Ocak 2022-Haziran 2023 döneminde toplam 128 hakemli dergiye YAZIM DESTEGİ uzmanları (www.yazimdestegi.com) tarafından uygulanmış-

tır. Analiz sonuçları, 250 sorudan oluşan ankette incelenen dergilerin zayıf yönlerini gösterir puan değerinin, 250 üzerinden 48 ila 146 puan arasında değiştiğini göstermektedir. 48 zayıf yön, en az eksik olan SCOPUS ve Web of Science indekslerinde taranan dergilerimizin geliştirilmeye açık yönlerinin puansal karşılığıdır. 146 zayıf yön ise en fazla eksik bulunan TR Dizin’de ve diğer indekslerde taranmayan dergilerimizin zayıf yönlerinin puan değeridir. Dergilerin çoğunda yayın dilinin İngilizce olmamasından kaynaklanan atıf alma oranının düşük olması, ortak zayıf yön olarak ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte atıf alma oranının düşük olmasının puan karşılığı sadece 9’dur. Bu oran, incelenen dergilerin 48 ila 146 puanlık zayıf yönlerinin asıl sebebi değildir. Dergiler, kısa ve orta vadede düzeltebilecekleri şekilsel ve akademik eksiklikler sebebi ile SWOT analizinde düşük puan almakta ve aynı nedenle WoS ve SCOPUS gibi indeksler tarafından elenmektedir.

Ulaşılan sonuçlar dergilerin TR Dizin’in kriterlerine tam olarak uymaları hâlinde zayıf yönlerinin toplam puan değerinin, SWOT analizi sonucunda 250 üzerinden 50 ila 60 puanda kalması gerektiğini göstermektedir. TR Dizin’den kabul alan dergilerin SWOT analizi raporlarında zayıf yönlerinin puan değeri, bu aralıktadır. Dergilerin zayıf yönlerini

gösteren inceleme sonuçlarının 50 puanın altında kalması ise eksikliklerini büyük oranda giderdikleri, SCOPUS ve Web of Science indekslerinden kabul alma seviyesine ulaştıklarını göstermektedir. Editör ve yayıncıların amaçları, dergilerinin 250 tam puan olarak hiç zayıf yönlerinin olmamasıdır. Ancak akademik yayıncılıkta “yayımcı-yazar-editör-hakem” gibi farklı tarafların süreçte bulunması, yayın dilinin Türkçe olması, makale bilimsel kalitesi ile hakem değerlendirme raporlarının kalitesinin her zaman aynı standartta olmaması, dergilerin 0 ila 40 puanlık zayıf yönlerinin her zaman olabileceği anlamına gelmektedir. Bu açıdan AHCI ve SSCI indekslerinde hâlihazırda taranan dergilerin SWOT analizleri bu sonucu desteklemektedir. Burada önemli olan editör ve yayıncıların dergilerinin zayıf yönlerini fark ederek bunlarla ilgili iyileştirmeleri hayata geçirmeleridir.

Hakemli Dergilerimizin Güçlenmesi İçin Neler Yapılabilir?

Dergilerimizin ulusal ve uluslararası indekslerde yer alabilmesi için yapılabilecek iyileştirme önerileri ile yazımıza son vermek istiyoruz. Bu öneriler, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi desteği ile 2018 yılından itibaren koordinatörlüğümde yürütülen Türkiye Editörler Çalıştayında her yıl

gündeme getirilmekte ve bu yöndeki kararlar resmî yazı ile ilgili kurumlara sunulmaktadır (www.editorlercalistayi.com):

1984 yılında çıkartılan Üniversiteler Yayın Yönetmeliği ile Üniversitelerde Ders Aracı Olarak Kullanılan Kitaplar, Teksirler ve Yardımcı Ders Kitapları Dışındaki Yayınlarla İlgili Yönetmeliğin, basılı ve elektronik yayıncılığın ulaştığı düzey açısından ihtiyaca cevap veremediği, bu yönetmeliğin üniversite merkezli akademik yayıncılığa dair idari yapı kurulmasına imkân verecek; eser yayımı, basımı, dağıtımı, satışı ile bilimsel yayıncılığa dair akademik ve etik bilimsel yayın standartlarını içerecek şekilde güncellenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

YÖK veya ÜAK bünyesinde araştırma ve yayın etiğine dair ihlal iddialarının incelenmesi için dergi editörlükleri ve diğer tüzel kişiler ile gerçek kişilerce elektronik ortamda başvuruların yapılabileceği merkezi bir birim kurulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

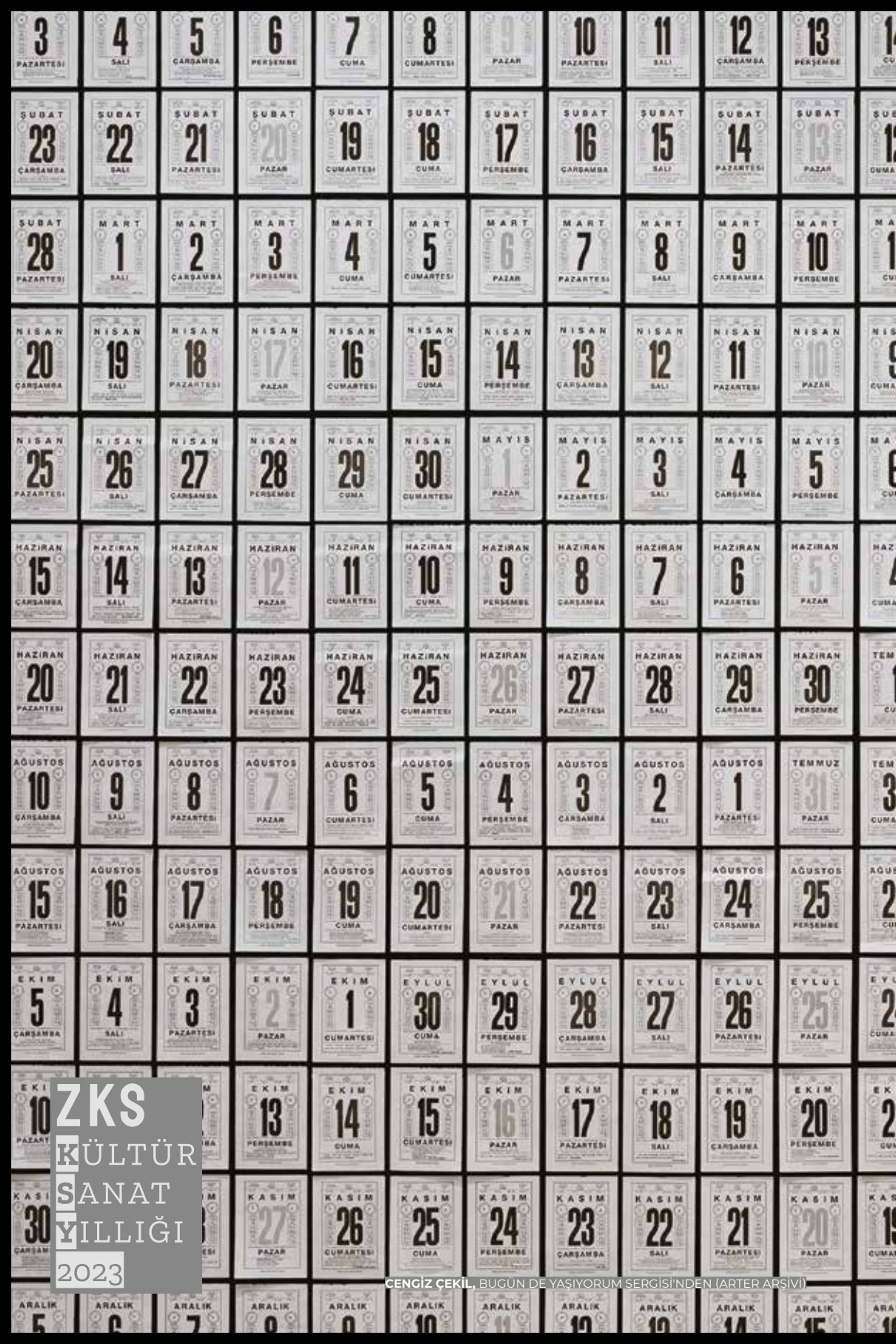
YÖKAK kalite ölçütleri, üniversitelerin bilimsel kitap ve dergi yayıncılığı hizmetlerinin kalitesini izlemeye yönelik ölçüt ve alt ölçütlerin eklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Türkiye merkezli bilimsel birikimin bilim dünyasına ulaştırılmasını desteklemek için hakemli dergilere yönelik Kültür ve Turizm Bakanlığı desteğine ihtiyaç duyulmaktadır.

Üniversitelerde bilimsel kitap ve dergi yayıncılığında Bilimsel Yayınlar Koordinatörlüğü veya ilgili bir birime ihtiyaç duyulmaktadır. Tüm yayınların “Üniversite Yayınevi” marka adıyla uluslararası yayıncılık ilkelerine uygun olarak yürütülmesi gereklidir. Merkezi bir birim kuran üniversitelerin kısa sürede akademik yayıncılıkta başarı kaydettiği gözlemlenmektedir.

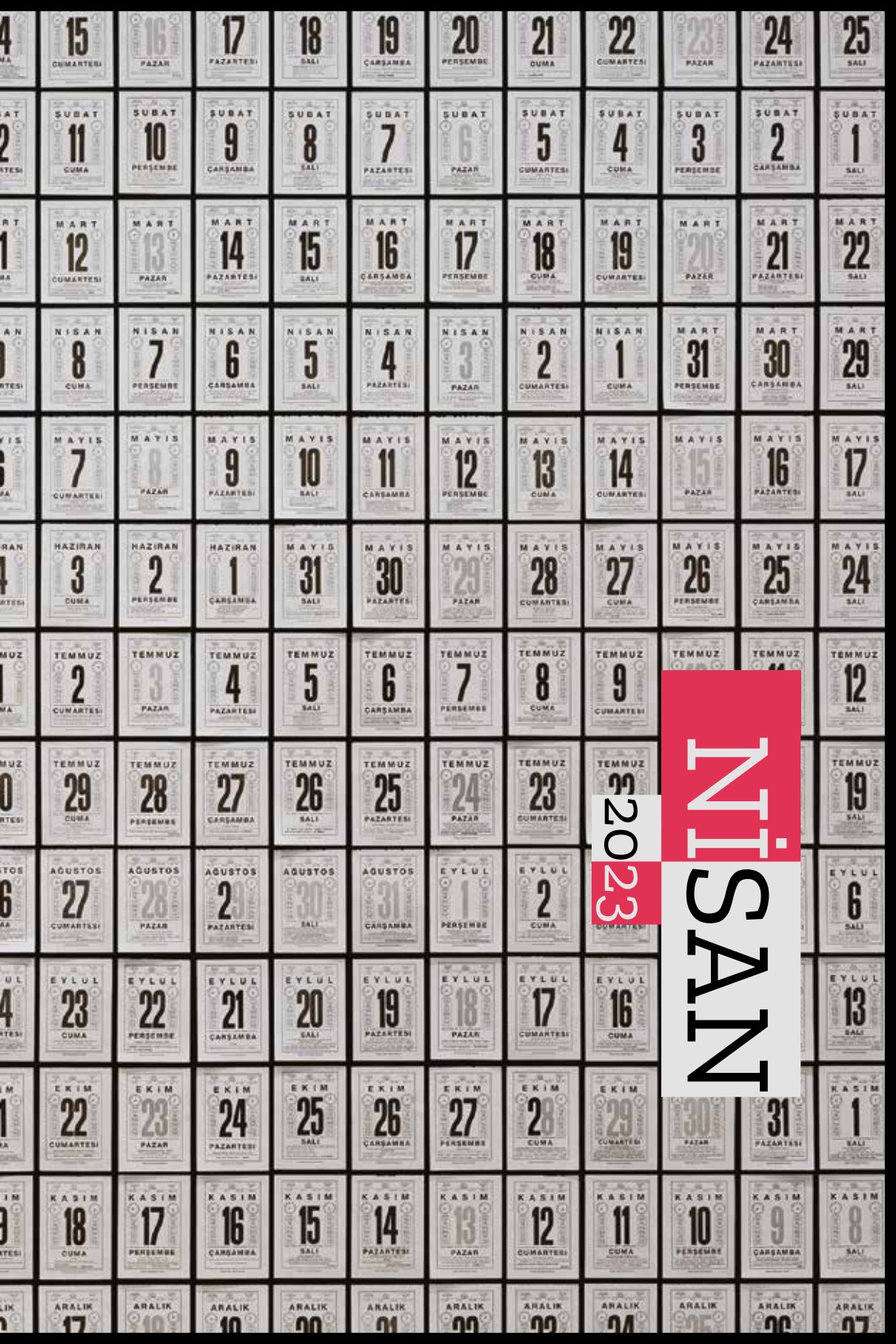
Türkiye merkezli makalelerin uluslararası görünürlüğünü artırmak için mutlaka DOI atanarak yayımlanması ve bu DOI'lerin zengin üst verilerinin Crossref'e sunularak Türkçe ve İngilizce dillerinde erişime açılması gereklidir. Ne yazık ki ücret ödenerek DOI atanan birçok Türkçe makalenin üst verisinin uluslararası erişime açılmadığı görülmektedir (<https://www.crossref.org/members/prep/>).

İntihal ve çifte yayın gibi etik ihlaller, yazarların akademik yazım ve araştırma etiğine dair bilgi ve farkındalıklarının artırılması ile azaltılabilecektir. Bu açıdan lisans döneminden itibaren öğrencilere akademik araştırma ve yazım sistemlerinden birinin tam olarak öğretilmesi önemlidir. Öğrencilere APA, Chicago ve İSNAD (www.isnadsistemi.org) gibi yaygın sistemlerden biri öğretilir.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

CENGİZ ÇEKİL, BUGÜN DE YAŞIYORUM SERGİSİ'NDEN (ARTER ARSİVİ)

NİSAN

2023

Cumhuriyet Devri İlahiyat Alanının ve Dinî Neşriyatın Düşündürdükleri

Soner Gündüzöz

Günümüzde standardizasyon ve akreditasyon ara kesitinde yeni anlam arayışlarına yönelmiş olan İslami ilimlerin geldiği seviyeyi anlamak için Cumhuriyet dönemi dinî neşir hayatının muhasebesini yapmak gerekir. Bu çerçevede Osmanlı'daki tedrisat ve din öğretimindeki yenilik arayışlarının ve bunun değişimde oynadığı rolün stratejik bir yorumu da yapılmalıdır. Böylece Cumhuriyet dönemi ilahiyat yayın hayatına ait hafıza tazelenmeye muhtaç bir yapı arz eder. Bu noktada 1920'lerde Alman Yahudi'si Oskar Rescher'in, Türkiye'ye gelerek özellikle dil öğretimi ve çeviri faaliyetleri içinde yer aldığı hatırlanmalıdır. Recher, kütüphaneci İsmail Saib Sencer eliyle ihtida etmiştir. Recher'in yanı sıra İstanbul'a ilk gelişi 1914'e kadar uzanmakla birlikte nihayet 1940'larda Nazilerin politikasından güvendedeki İstanbul'da üniversitede görev yapmaya başlayan Hellmut Ritter akla ilk

gelenlerdendir. Her ikisi de bir başka kütüphaneci Yusuf Cemil Ararat'tan başta Harîrî'nin *Makâmât*'ı olmak üzere, muhtelif Arapça edebî eserleri okumuşlardır. Bu durum, bütün mahrum edililere rağmen 1930'lardan 1970'lere kadar uzanan söz konusu dönemin ilmî seviyesini gösterir. Zira Harîrî'nin *Makâmât*'ını okutmak ordinaryüs profesörlük makamına denk bir düzey kabul edilir.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında Şarkiyat araştırmalarına zemin hazırlayan bu potansiyel göz ardı edildiğinde zihinlerde "köksüz bir Arapça eğitimi", "yetim bir ilahiyat" ve "munkatı ve topal bir dinî neşir tasavvuru" oluşur. Bu ise Türkiye'deki dinî yayıncılığı anlamının önünde ilk bariyer olarak karşımıza çıkar. Bu konudaki tasavvurların, modern metodolojik yaklaşımları takip etmeme ısrarı ile bir ifrat ve tefrit döngüsüne girmesi ise ayrı bir risktir. Öyleyse Cumhuriyet dönemi dinî yayın faaliyetlerine ilişkin hafızanın canlı tutulması bir gerekliliktir. Bu hafızada Elmalılı Hamdi Yazır, Babanzâde Ahmed Naim, Zakir Kadiri Ugan, Zeki Velidi Togan, Nihad Mazlum Çetin ve Fuat Sezgin gibi

isimler yer almaktadır. Söz konusu hafızanın ihmalı, kişileri merhum Fuat Sezgin Hoca'nın hicretine yol açan 147'likler zihniyetinin ya da Zeki Velidi Togan'ı hapse ve sürgüne mahkûm eden bilimsel fanatizmin zihinsel kodlarına ortak olma talihsizliğine sürükleyebilir. Dahası *-Arapçanın Türk Dili ile Kuruluşu* (I-II) adlı eserindeki değerlendirmeleri sebebiyle kendisine yöneltilen birtakım eleştiriler bir tarafa- ilmî birikimi konusunda kimsenin kuşku duymayacağı ve Gazi Mustafa Kemal'e, Atatürk soyadını Saffet Arıkan ile beraber bulan Naim Hazım Onat'a bir vefasızlık olabilir. Bu birikimin daha derin bir mazi ile ilişkisi de ayrıca dikkate alınması gereken bir konudur.

Türkiye'de Kur'an Kültürü ve Dinî Neşriyat

Türkiye'de Muhammed Hamdi Yazır üstadın tefsir ve meal kültüründeki etkisi inkâr edilemez. Hatta bazıları meal olgusunun, merhum Yazır ile başladığını, Ömer Rıza Doğrul ve Hasan Basri Çantay gibi şahsiyetlerle devam ettiğini söylerler. Bu kanaati besleyenlerden bir kısmı

ise meal kavramı yerine Kur'an tercümesi ifadesinin daha isabetli olacağı konusunda ısrarcı görüşürler. Meal kavramının geçmişinin bilinmemesinden kaynaklanan bu kafa karışıklığı, Türkiye'de farklı ideolojik bakış açılarıyla daha girift bir semantik savrulmayı beslemiştir. Oysaki meal kavramı, makâsîd teorisinin Gazzâlî sonrası önemli temsilcilerinden olan Şâtîbî'nin, öncelikle lengüistik alanda *el-Makâsîdu's-Şâfiye* adlı kitabında makâsîd teorisinin temellerini atmasının akabinde kaleme aldığı *el-Muvâfakât* ile öne çıkan bir kelimedir. O, bu terimi meâlû'l-ef'âl terkibi içinde makâsîd teorisinin bir parçası olarak değerlendirir. Aslında meal, daha ilk leksikolojik düzeyde dahi doğrudan "birebir anlamı" ya da "mefâd'ı" ifade etmek üzere değil, "maksadı" ve "ifadeden çıkarılacak anlamı" dile getirmek için kullanılmıştır. Bu doğrultuda meal kelimesi, "tercüme" ve "çeviri"den daha geniş bir perspektife oturur. Hz. Ömer'in Abdullah b. Übey gibi sureta mümin olarak kendini tanıtan münafıkları Hz. Peygamber'in cezalandırılmasını istemesi üzerine Allah Resulü'nün "Ben, Peygamber, sahabesini öldürtüyor, denmesine sebep olmak istemem." diyerek bunu reddetmesi ve bu bağlamda "olayın varacağı sonuç" anlamında "meal" kelimesini kullanması, bu terime semantik bir dayanaktır. Türkiye'de 1930 ile

1950 yılları arasında Türkçe ibadet meselesi gündeme geldiğinde "Kur'an meali" ifadesi yerine "Kur'an tercümesi" terkinin kullanımı, alternatif bir Kur'an ikamesi bağlamında maksatlı biçimde ağırlık kazanmıştır.

Böylece âdeta Kur'an'ın aslı diline alternatif bir Türkçe Kur'an dili teşebbüsüne kalkışılmıştır. Bu çetrefilli sürecin 1950'lerde tekrar Kur'an meali ifadesine dönülmesi ile bir ölçüde aşıldığı söylenebilir de günümüzde bunun ikinci perdesi sahneye konmuştur. Kelam-ı nefsi ve kelam-ı lafzî tartışmalarının yüzyıllar sonra bir yenilikmiş gibi tekrar gündeme getirilmesi bundandır. Bu bağlamda -akademik şöhret kaygısıyla olsa gerek- kerameti kendinden menkul bazı kişiler, tipik medya vaizliğinin ötesinde sofistik bilgiler olduklarını göstermeye çalışarak, liturjik bir aydınlanma yaşamakta, Kur'an'ın dilsel mahiyetine dair yeni bir teori kurduklarını vehmetmektedirler. Fakat ne de olsa kara görünmüş, -kendileri için hazmı kolay olmasa da- şovenist ve jakoben retorikleri ellerinde patlamış, ilahiyat alanındaki neşir hayatında çaptan düşmüş olmanın hayal kırıklığı ile rüstik bir hayata çoktan yol almışlardır.

Bunların dinî neşriyatta yeni anlam arayışları diye sundukları gerçekte pek de yeni değildir. Sadece bu da değil, sözüm ona bu yenilik arayışı felsefe ve ilmi derinlikten tam nasıpkâr olmama gibi bir illetten dolayı söz

konusu neşriyata yönelik dış baskı ve yaptırımlara göre çok daha tahripkâr olabilmıştır. Lafla peynir gemisi yürümese de polemiklerle ve laf ebelikleriyle kendi retoriklerini hâkim kılmaya çalışan bu jakoben grup, felsefi düşüncenin inceliklerine vâkıf olma çabası yerine, kendilerini kalemşörlüğe adadıklarından dinî neşriyatta keyfiyetin gecikmesi açısından da farklı bir bariyer oluşturmuşlardır. Gerçekte onlar halku'l-Kur'an meselesinin temel parametrelerini teşkil eden kelam-ı nefsi ve kelam-ı lafzî kavramlarını kullanmakta, vahyin bir içe doğuş ve antropolojik bir unsur olduğunu düşünmektedirler. Oysaki kendilerinden çok önce Mu'tezile'den Cehm b. Safvân, kelâm-ı nefsi'yi kabul etmemekte ve ilahî sözün lafız ve mana olarak yaratıldığını iddia etmekteydi. Yine bu jakobenlerden çok daha önce olguların fenomenolojik ve cismani bir unsur olduğunu, varlığın sırf hacim kaplayan (*mütehayyiz*) bir maddeden ibaret bulunduğunu söyleyen Batılı düşünce, enstrümantal akıl doğrultusunda Tervat ve İncil'i antropolojik bir okumaya tabi kılmişti. Buradan mülhem Arkoun, çoktan Kur'an'ın anlaşılmasına yönelik etno-lengüistik antropolojisini kurmuş, Fazlurrahman, vahyin Hz. Muhammed'in içine doğan bir olgu olduğunu ifade eden innerself teorisini uzunca bir zaman önce dile getirmiş, Muhammed

Âbid el-Câbirî ise epey bir zamandır beyan, irfan ve burhan epistemik ayrımı üzerinden düşüncelerini açıklamıştı.

Câbirî, teorisinde Batı kültürünün çeşitli alanlarından üst yapı enstrümanlarından yararlanmış, Jean Piaget'in yapılandırmacı yaklaşımından (*constructivism*); André Lalande'in ve Gaston Bachelard'ın rasyonel epistemolojisinin, Hegelci ve Marksist yapısalcılık ve tarih felsefesinden mülhem bir teori ile İslami metodolojik alanda akislerini uyandırmıştı. Artık sözüm ona burhanın lehine olarak beyan ve irfan ötekileştirilmiş, bunların birbiriyle olan ilişkisi, tarihsel analizin dışına itilmişti. Sanki Kuşeyrî, beyan alanına dayalı bir irfan tesis etmek için *Nahvü'l-Kulûb'u* hiç yazmamış, Gazzâlî, *el-Mustasfa'*'nın mukaddimesinde fıkıhla rasyonel mantığı hiç buluşturmamış, *Kıtas-ı Müstakim*'de Kur'an ayetlerini önerme hâline hiç çevirmemiş, Kudâme bin Ca'fer, *Nakdu's-Şi'r'in*'in mukaddimesini yazarken İsağojî'yi hiç örnek almamıştı. Dahası sanki miladi 11. yüzyılda İmâmü'l-Haremeyn el-Cüveynî'den bütün ilimleri birleştirmek suretiyle bir mütekellim fıkıh ekolü İslami metodoloji sahnesine hiç çıkmamıştı. Kelam, fıkıh, el-Arabiyye ve rasyonel mantıktan müteşekkil bir quadrivium ya da başka bir deyişle dört kurucu bilime dayalı bir İslami ilim metodolojisi hiç kurulmamıştı. İmâmü'l-Haremeyn

el-Cüveynî ve Gazzâlî felsefi açıdan metodolojik bir kırılma hiç yaşamamıştı.

Ayrıştırma Yerine Birleştirmeye Dayalı Bir Dinî Epistemolojinin İmkânı

Yazıyı böyle bir ironi ile götürmek yerine, daha açık söyleyelim: Bu noktada mütekellim fıkıh ekolünün diğer müessisleri Kâdî Abdülcebbar ve Hüseyin el-Basrî gibi Mu'tezile kanadın yanı sıra Şafililerin, Malikîlerin, Hanbelîlerin, İmamiyye ve Zeydiyye Şiasının, İbâziyye Haricîlerinin ve Zahiriyyenin bu ekolün içinde yer alması, sanıldığı gibi aksine İslam düşünürlerinin birbirleriyle hiç de anlaşmaz bir tutum içerisinde olmadıklarının ve belli bir epistemolojik paradigmadaki birleştiklerinin en bariz kanıtı değildir de nedir? Öyleyse fasıl ve ayrıştırmaya dayalı bakış açımız, indirgemeci tutumumuz ve gerçekte önemli olan fakat tam anlaşılmadığı için senkretik olarak istimalde sorunlu hâle getirdiğimiz Batılı kavramlar ile bilim yapıyormuş gibi davranmanın rahatlığı içinde yol almak ve tâlib-i ilm olmak arasında sıkışmış vaziyetteyiz.

Belki de ilahiyat alanını, popülizmin kucağına itmenin, teorik çerçevede fikir üretimi yerine bölük pörçük konuşmaların, bazılarının diline pelesenk ettikleri ve gerçekte kendilerinin sıklıkla başvurdukları diskur

çekmelerin bedeli ile karşı karşıyayız. Ebussuûd'un İrşâdü'l-Aklî's-Selîm'ini, "Hazret, Arapça bilmiyor!" diye küçümserken *Celaleyn* tefsirini anlamamanın bir karşılığı elbette olacak, sosyal medya, her zaman olduğu gibi kitlesel yönü ile domino etkisini gösterecek ve popülizm tutkusu ve dinî birikimin determinist keyfiyetini ıskalamanın oluşturduğu terkip, her zaman elimizde patlayacaktır. Buna alan dışından gazel okumaları, siyasi otoritenin baskısını, seküler bakışın İslami paradigmaya yön verme arzusunu ekleyin. Karamsarlığa mahal yoktur.

Yine de Türkiye'de dinî neşriyatın geldiği noktada ümitsiz olunamaz. Nitekim İslam düşüncesinin çok yönlü zenginliği ve senkretik şekilde genişleme özelliği, yanlışlarımızı büyük ölçüde tashih edebilmiştir. Hem nalına hem mihına vurmak kabilinden söylenmesi gereken mütemmim bir söz daha vardır. Özellikle -Gazzâlî öncesi- miladi 10. yüzyılda, rasyonel mantığı dil bilim alanına eklemeyen dâimîlerin dayandığı temel mantık teorisinin, had (*tanım*) teorisi olduğunu bilmeden, Gazzâlî ile beraber bunun, yerini metodolojik bakımdan kıyas teorisine bıraktığının farkına varmadan İslami paradigma üzerinde düşünce üretmek, söz konusu mirasın anlaşılmasını olumsuz yönde etkilediği gibi bu, neşir hayatını kemiyet bakımından olmasa da keyfiyet itibarıyla örselemiştir.

Gazzâlî'nin, *Organon*'un cedel ve hatâbe (*retorik*) kısımlarını, başka bir deyişle *Topikler*'i ve *Retorika*'yı devre dışı bıraktığı, bilahare İbn Kudâme'nin, -tıpkı Gazzâlî'nin *el-Mus-tasfâ*'da yaptığı gibi- *Rav-zatü'n-Nâzır* adındaki fıkıh usulü kitabının mukaddimesinde rasyonel mantığa dair bilgilere yer verdiği idrak edilmeden yapılan neşriyatın eksikliği bugün anlayabiliyoruz. Başta Fahreddin er-Râzî'nin eserlerinde ve Seyfüddin el-Âmidî'nin *el-İhkâm fi Usûl'l-Ahkâm*'ında olmak üzere mütekellim fıkıh ekolünün temel parametrelerini bilmeden usul okumanın kifayetsizliği de artık açıktır. Öyleyse dinî neşir hayatında dış dinamikler kadar iç dinamiklerdeki arıza da tahlile ve tahkike muhtaçtır. Bu, "Çuvaldızı kendine, iğneyi başkasına batır!" mantığı ile yapılmıştır. 1930'ların Kur'an'ın alternatifini Türkçe Kur'an ile oluşturmak şeklinde körleşmiş akıl tutulmasının neticesi, toplum dimağında ve maşeri vicdanda ağır izler bırakmış, hiç değilse neşrin keyfiyetini alaşağı etmiş olabilir. Türkçe ezan meselesi ve Türkçe ibadet gibi din karşıtı baskıcı seküler politikaların yanlış uygulamaları karabasan gibi milletin saf ve duru duygularının üstüne çöreklenmiş de olabilir. Elbette bunlar derin yaralar bıraksa da iç dinamiklerdeki boşluklar anlaşılmadan salt dış dinamiklerle ilahiyat ve dinî neşir alanını anlamak ve

anlatmak mümkün olmasa gerektir.

Neşir hayatında yaşanmış her tecrübe derin bir bilinç inşasının tarihsel manivelasıdır. Türkiye dinî neşir hayatı, salt Misak-ı Milli sınırları ile mahdud olmayan ve Türkistan'dan Balkanlara, Mısır ve Hicaz'a ve oradan Afrika'ya uzanan geniş bir coğrafyanın temelinden yükselen, seküler uyarıcılarla ve modernitenin sancıları ile yoğrulmuş uzun bir hikâyenin parçasıdır. Bu hikâyede Selçuklunun sacraphilology'ye dayalı ilim geleneği, Germiyanogulları ve Karamanogulları gibi beyliklerin dokunuşları, Ali Şir Nevâî'nin, Molla Câmî'nin, İsferyânî'nin, Taşköruzade'nin emeği, Maverâünnehir ve Harzemşah bölgelerinin esintileri vardır. Hikâyenin bir tarafında 1382'ye tarihlenen Devletşahoğlu'nun meali, Türkistan bağlantılı Ebülleys Semerkandî'nin *Bahru'l-Ulûm Tefsiri*, Hüseyin Vâiz-i Kâşifî'nin Ali Şir Nevâî'ye takdim ettiği *Cevâhirü't-Tefsiri* *li-Tuhfeti'l-Emir*'i ve bilahare *Mevâhib-i 'Aliyye*'si vardır. Ahmed ed-Dâî ve Musa İznîkî'nin dokunuşları bir yerlerde İbn Sinâcî gelenekle karışır.

Cumhuriyet dönemi neşir hayatına Hint alt kıtası ve Tunuslu Yusuf Sıddık Han bir yerlerden sokulur. Arap dilinin imkânı konusunda farklı maluliyetler, ahkâm ayetleri hakkında yapılan polemikler, seküler ahlaki tavır, muamelatın

formel bağlarından koparılması teşebbüsleri, muradı ilahînin mahiyetine ilişkin tartışmalar, şer-i şerifin konumu, itibar ayetlerin anlaşılma biçimi, reel ve ideal din algısı ara kesitinde bu neşir hayatını oluşturan büyük resmin parçasıdır. Şah Veliyyullah ed-Dihlevî, Mevdudî, Ali Şeriatî, İzzet Derveze, Muhammed Esed, Muhammed Hamidullah ve diğerleri, Necip Fazıl'ın *İdeolocya Örgüsü* ile bir yerlerde bu akışa kapılır. Ahmed Yesevî dergâhından esintilerle Yunus, Hünkâr Hacı Bektaş, Mevlana, İbnü'l-Arabî ve Sadreddin Konevî bu mozaik içinde hâlâ aktif unsurlardır. Sezai Karakoç ve Taha Abdurrahman bilgece bir dokunuştur bu resme... Her okumada onlar, vahyin Prometevari bir gasp değil, Cebrail'in kanat çırpışları ile geldiğini bize hatırlatır.

02 NİSAN

“BİZİM KÜLTÜRÜMÜZ GÜZEL!”

Kültürümüze özgü zanaatların sürdürülebilirliği amacıyla 2022 Aralık ayında “Bizim kültürümüz güzel!” sloganıyla yola çıkan Zanaat x Boyner projesinin sergisi sanatseverlerle buluştu. Camaltı işlemlerinden minyatüre, ahşap oymacılığında bakıra birçok farklı alanda kültürümüzü temsil eden zanaatkârların eserlerinin bulunduğu sergi, 2 Nisan’a kadar Boyner İstinye Parkta görülebildi. Proje kapsamında hazırlanan yedi kısa belgesel film, geleneksel zanaatları el emeği, göz nuru ile üretmeye devam eden sanatçıların aşkla dolu hikâyelerini anlattı. Projeyle yoğun emekle ve ustalıklı yapılan, kültürümüze özgü bu zanaatlarla ilgili farkındalığın artırılması, zanaatların gençler ve gelecek nesiller tarafından da değerinin bilinmesi amaçlandı. Geleneksel sanatlarımızda usta olan İbrahim Boz, Ayşegül Deveciler, Ebru Camkıran, Ebu Burak, Galip Ağırkaya, Nick Merdenyan ve Özcan Özcan gibi isimlerin eserleri Anadolu mozaığının ilhamını yansıttı.

04 NİSAN

ÜÇ AYRI KOLEKSİYONDAN

Zeki Ünal’ın üç farklı koleksiyon olarak tasarladığı “Zeki Ünal 3.Kişisel Yağlı Boya Tablo Sergisi” Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi Fuaye Alanında açıldı. “Tarih ve Tabiat Hazinesiyle Türkiye”, “15 Temmuz Direnişinden Tuvalet Yansıyanlar” ve “Balkanlar’da Osmanlı İzleri” adlı üç ayrı koleksiyondan oluşan yağlı boya eserleri sergisi, sanatseverlerin beğenisine sunuldu. Ünal; 8 yılda 65 bin kilometre, 2 kıta ile 9 ülkeyi gezdiğini, Türkiye’yi baştanbaşa dolaştığını, bir fotoğraf arşivi oluşturduğunu ve gezdiği yerleri tuvallerine yansıttığını söyledi. Özverili bir çalışmanın yansıması olan sergi 24 Nisan’a kadar görülebildi.

01 NİSAN

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer’le Zeytinburnu’nda Ramazan** programında **Mustafa Karataş**’ı misafir etti.

02 NİSAN

ZKS’de **Tasavvuf Konserleri** programında Ömer Karaoğlu sahne aldı.

06 NİSAN

ZKS’de **Burak Sezen’le Çocuk Programı** düzenlendi.

02 NİSAN

NEVİ ŞAHSINA MÜNHASİR SERGİ

Sui generis, 'kendine has', 'nevi şahsına münhasır', dolaşısıyla 'biricik' anlamına gelen Latince bir ifade. Yaratıcı sanatlar, türün geleneksel sınırlarını aşan sanat eserleri için. Yüksel Arslan'ın eserlerini sanat tarihi metodolojileriyle tanımlamak beyhude bir uğraş olur; içeriği, materyalleri veya niyetleri üzerinden de bir tanım yapılamaz. Eserleri için son derecede kişisel hâle gelmiş kategorileri yaratmak amacıyla geleneksel kategorileri aşmanın yollarını bulan bir sanatçıydı Arslan. Dünyaya dair kavrayışını ifade eden kelimeler ve materyaller kullandı, hayatına uygun ve paralel bir biçimde ürettiği eserleri, türlerin geleneksel sınırlarının ötesine geçti. Dirimart, Yüksel Arslan'ın "Sui Generis" adlı sergisine 2 Nisan tarihine kadar ev sahipliği yaptı. Sergi onun bağımsız serilerindeki eserleri bir araya getirdi ve bu müthiş sanatçının aynı galeride yeniden canlandırdı.

11 NİSAN

KADIN HAMLET FESTİVALDE GÖSTERİLDİ

İstanbul Film Festivali, Türk sinemasının önemli yapıtlarını restore ettirerek gün ışığına çıkarmaya ve bu klasiklerin yeni kopyalarını sinemamıza kazandırmaya devam ediyor. Sinemaseverler bu yıl Metin Erksan'ın senaryosunu yazıp yönettiği, Hamlet rolünü geçen sene hayatını kaybeden Fatma Girik'in üstlendiği, 1976 yapımı *İntikam Meleği-Kadın Hamlet*'i Atlas Post Production tarafından restore edilmiş kopyasından izleyebildi.

07 NİSAN

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında Nihat Hatipoğlu'nu misafir etti.

08 NİSAN

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında Saliha Erdim'i misafir etti.

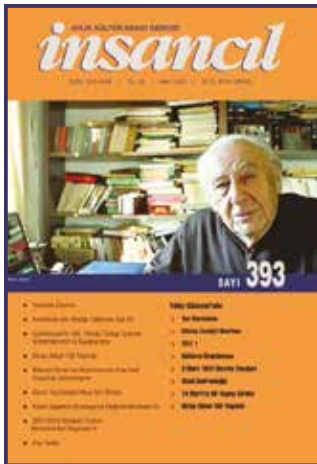
09 NİSAN

ZKS'de **Tasavvuf Konserleri** programında **Dursun Ali Erzincanlı** sahne aldı.

05 NİSAN

KEYİFLE YAŞAMIŞ
BİR RESSAMIN SERGİSİ

İngiliz ressam ve tasarımcı John Craxton'ın "Işığın Peşinde" adlı sergisi Meşherde sanatseverlerle buluştu. 23 Temmuz'a kadar görülebilen sergide sanatçının hayata bakışıyla sanatını buluşturan eserleri bir arada sunuldu. Küratörlüğünü Ian Collins'ın üstlendiği sergide ânı ıskalamadan kayıt altına alan ressamın çeşitli koleksiyonlardan ödünç alınan eserlerin yanı sıra John Craxton Estate'ten sonra en fazla sayıda Craxton eserine sahip olan Ömer Koç Koleksiyonu'ndan 44 eser var. Craxton, 50 yıl boyunca en iyi eserlerinin çoğunu memleketi olarak benimsediği Girit'in Hanya şehrindeki Osmanlı'dan kalma bir stüdyoda üretmiş. Yolu İstanbul'a da düşen ressam, Ayasofya'dan çok etkilenmiş.

YOBAZLIK NEDİR?

İnsancıl dergisinin Nisan 2023 tarihli 393'üncü sayısı Güldane Bulut'un "Adıyaman" şiiri ile açılıyor. Betül Çotuksöken, Yusuf Çotuksöken, Kemal Terzi, Serva Fırıncioğulları, Mustafa Yakut, A. Didem Uslu dergideki isimlerden birkaçı. Felsefe odaklı yazıların ağırlıklı olduğu dergide edebiyat ve kültüre dair metinler de dikkat çekiyor. İonna Kuçuradi'nin 1967'de kaleme aldığı "Yobazlık Üzerine" başlıklı yazı, yobaz ile realiteye uygun bir görüşü inatla savunan insan arasında farka dikkat çekmek maksadıysa kaleme alındığı belirtilse de metin dönemin hâletiruhiyesini yansıtmakta. Gören insan hiçbir şekilde yobazlaşmaz diyen Kuçuradi, aralarında tam bir zıtlık bulunan ama aynı derecede ezbere düşüncelere ve görüşlere saplanıp kalmanın veya onları savunmanın yobazlık olduğunu vurguluyor.

Kişisel arşivinde 2 milyondan fazla fotoğraf bulunan ve Kenya'nın Yaban Yüzü ile Yüz Yüze kitapları bulunan fotoğrafçı Süha Derbent'in sergisi Maximum Uniq Halde sanatseverlere açıldı. Küratörlüğünü Hülya Şekercioğlu'nun üstlendiği, Afrika'nın doğasını ve insan portrelerini yansıtan "Harmoni" adlı sergi, 19 Mayıs'a kadar ziyaret edilebildi. 40 yıldır yaban hayatı fotoğrafçılığı yapan, seyahat yazılarıyla fotoğrafları yerli-yabancı birçok gazete ve dergide yayımlanan Derbent "Hayatımın yarından fazlası yaban hayatında geçti. Çekimleri yaparken zaman zaman gittiğim yerlerde yerel insanlarla da iletişimim oluyordu. Onların da fotoğraflarını çekiyordum. Bu sergide de hem insanların hem de hayvanların doğaya uyumuna vurgu yapmaya çalıştım." dedi.

12 NİSAN

AFRİKA'NIN HARMONİSİ

14 NİSAN

BALKAN NACİ İSLİMYELİ ANILDI

Geçen yıl kaybettiğimiz Türk sanatının önemli isimlerinden ressam Balkan Naci İslimyeli vefatının yıl dönümünde anıldı. Piramid Sanatta yapılan programda Erkan Doğanay, Eva Şarлак, Günseli Kato, Bedri Baykam, Nedret Öztokat Kılıçeri ve Şermin Kıvanç Seval İslimyeli'nin hayatı ve sanatı üzerine konuştu.

15 NİSAN

LONDRA'DAN MİNOA KİTABEVİNE ÖDÜL

Londra Kitap Fuarı'nın Uluslararası Mükemmeliyet Ödülleri'nin (London Book Fair International Excellence Awards - IEA) bu yılki kazananları belli oldu. Uluslararası yayıncılık endüstrisinde verilen önemli ödüllerden olan Yılın Kitabevi kategorisinde İstanbul Akaretler'deki Minoa Kitabevi ödüle layık görüldü. Seçici kurul kitabevini "İstanbul'da görülmesi gereken bir mekân olmanın yanı sıra örnek bir kitapçı" olarak nitelendirdi.

13 NİSAN

CENGİZ ÇEKİL'E VEFA SERGİSİ

2015'te vefat eden Cengiz Çekil'in hayatına ve sanatına ışık tutan "Bugün de Yaşıyorum" sergisi Arterde ziyarete açıldı. Çekil'in bu zamana kadarki en kapsamlı sergisi ismini sanatçının 1976 tarihli "Günce" başlıklı eserinden alıyor. Sanatçı iki ay boyunca her gün klişe baskı yöntemleriyle bir deftere "Bugün de yaşıyorum" cümlesini damgalıyor. Defterin son sayfasında ise "Askere gidiyorum" ifadesi var. Arterin iki katına yayılan sergide sanatçının enerji, zaman, ölüm, inanış ve ritüel gibi yaşama dair temel kavramları ele alarak eserlerine evrensel ve soyut bir katman eklediği görülüyor. Hem Cengiz Çekil'in sanatına hem zaman meselesine bir bakış imkânı sunan sergi 24 Eylül'e kadar ziyarete açık.

Samsun'un Kavak ilçesindeki dört asırlık ahşap camide-ki kalem işi süsleme sanatı ile çizilen ve 5.19'u gösteren saatin sırrı çözülmedi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sanat Tarihi Bölüm Başkanı Doç. Dr. Kemal Özkurt, "1800'lü yıllarda Osmanlı'ya Batı'dan getirilen saat örnekleriyle benzerlik gösteriyor. Nakkaş saati 5.19'u rastgele mi tasvir etti, yoksa bir mesaj mı vermek istedi bilemiyoruz. Bazen sanatçılar, yaptıkları eserlerin bir köşesine sır diyebileceğimiz bir şeyler gizlerler. Bu saat de onların bir örneği olabilir." dedi.

16 NİSAN

5.19'UN SIRRI ÇÖZÜLEMEDİ

16 NİSAN SANATLA EĞİTİME DESTEK

İstanbul Karaköy'deki Salt Galata, 13-16 Nisan tarihleri arasında Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı öncülüğünde anlamlı bir girişime ev sahipliği yaptı. Depremden sonraki geniş kapsamlı insani yardım ve dayanışma kampanyalarına bir yenisini ekleyen vakıf, bölgeye yolladığı mobil eğitim tırları "Ateşböcekleri"ne ilaveten, "Sanat ile Eğitime Destek" kampanyası düzenledi. 40'a yakın galeriden 200'ün aşkın sanatçının bağışladığı işler, vakıf tarafından depremden etkilenenlere yönelik olarak yürütülen yardım kampanyası kapsamında sunuldu. Resim, heykel, enstalasyon ve video gibi farklı üretimleri içeren sergi vesilesiyle Nisan ayı boyunca vakfın adresinden bağış yapılabilirdi. Galeri ve sanatçıların süregelen dayanışmayı büyütme amacıyla düzenlediği sergide videodan heykele, özgün baskıdan kolaja, yerleştirmeden tuvale uzanan çeşitli eserler sergilendi. Sergi 16 Nisan'da ücretsiz gezilebildi ve elde edilen gelir deprem bölgesindeki çocukların eğitimine bağışlandı.

SERGI
13 - 16 NİSAN 2023

Sanat ile Eğitime Destek Projesi

Üniversel Sanat, Sanatçıları ve Sanatçıların Dayanışması

Salt Galata
Berkatlı Cad. No: 11, Beşiktaş
İstanbul

13 NİSAN

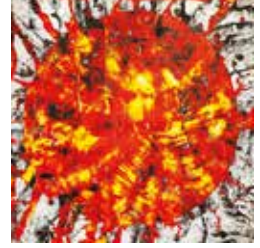
ZKS'de **Sertaç Abi ile Ramazan Yolcu-luğu** programı düzenlendi.

14 NİSAN

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında **Hayati İnanç**'i misafir etti.

15 NİSAN

Serdar Tuncer, **Serdar Tuncer'le Zeytinburnu'nda Ramazan** programında **Hasan Kamil Yılmaz**'ı misafir etti.

16 NİSAN ARTAMDA YENİ REKOR

Artamın Türk resim sanatının zenginliğini gözler önüne seren, farklı kuşaklardan ustaların üretimlerini bir araya getiren 383. müzayedesine sona erdi. "Modern ve Çağdaş Tablolar" başlıklı müzayedede 435 eser yer aldı. Canan Tolon'un eseri 3 milyon 215 bin 500 liraya satılarak müzayedenin en yüksek rakamlı eseri oldu. Siyah-beyaz bir film şeridini andıran diptik eser, Tolon'un İstanbul Modern'deki "Sen Söyle" isimli kapsamlı sergisinde sergilenmişti. Müzayedenin ikinci en yüksek rakamlı eseri ise Burhan Doğançay imzasını taşıyor. 1994 tarihli "Gateway Eternity" adlı eseri 2 milyon 57 bin 920 liraya alıcı buldu. Naci Kalmukoğlu'nun, ele aldığı konu itibarıyla da öne çıkan "İstanbul'un Fethi" isimli eseri ise 1 milyon 196 bin 166 liraya satıldı.

16 NİSAN

ZKS'de Tasavvuf Konserleri programında **Sami Savni Özer** sahne aldı.

16 NİSAN

Kadir Gecesi Özel programında Mehmet Kemiksiz, Amir Ateş, Yunus Balcıoğlu, Bekir Büyükbaz sahne aldı.

19 NİSAN

ZKS'de **Burak Sezen**'le **Çocuk Programı** düzenlendi.

40. TÜRKİYE KİTAP VE KÜLTÜR FUARI

17 NİSAN

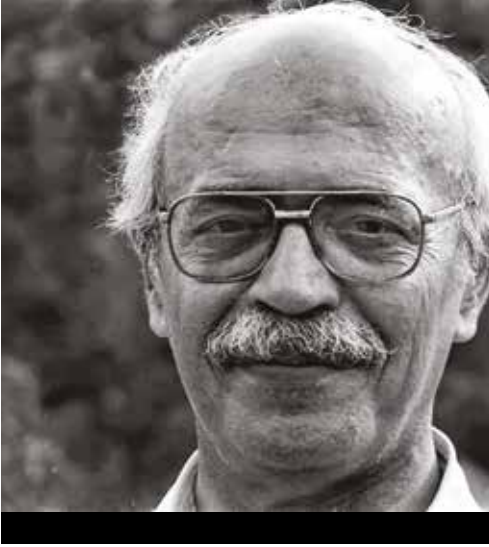
TÜRKİYE KİTAP VE KÜLTÜR FUARI

Bir grup yayıncının girişimi ve Türkiye Diyanet Vakfının organizasyonu ile 40 yıl önce Ankara'da yola çıkan, daha sonra Sultanahmet'te adını duyuran Dinî Yayınlar Fuarı, son yıllarda farklı mekânları mesken edinerek yoluna devam ediyor. 1999 yılından itibaren dinî yayınlar dışında da eserleri kapsayarak Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı adını alan ve Türkiye Diyanet Vakfı ve Vakıf Fuarcılık tarafından düzenlenen fuar, 31 Mart'ta kapılarını 40. kez açtı. Üç farklı bölgede 17 Nisan'a kadar devam eden fuarlarda, 150'den fazla yayınevinin binlerce kitabı yer aldı. Ankara'da Hacı Bayram Veli Camii, İstanbul'da ise geçen sene olduğu gibi Çamlıca Camii ile Fatih Camii'nde gerçekleşen fuarlarda, söyleşi ve imza günlerinin yanı sıra çeşitli kültürel etkinliklere de yer verildi.

19 NİSAN

ONAT KUTLAR BELGESELİ

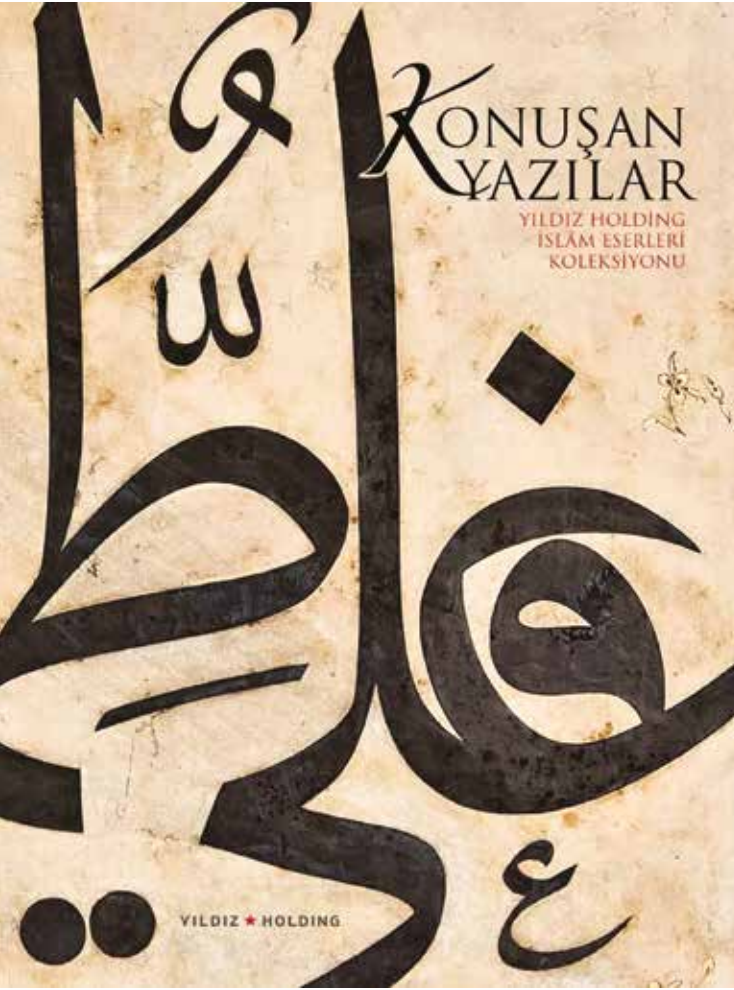
İKS 42. İstanbul Film Festivali, Önder Esmer'in *Aşk, Ateş ve Anarşi Günleri: Türk Sinemateki ve Onat Kutlar* belgeselinde, Türkiye'de eleştiri, film dili ve izleyici kültürü adına büyük emek veren terör kurbanı yazar, eleştirmen Onat Kutlar ile 58 yıllık Sinematekin derin izlerini arşivledi. 19 Nisan'a Atlas 1948 sinemasında da gösterilen belgeselde Mete Akalın, Cevat Çapan, Atilla Dorsay, Burçak Evren, Mustafa Göçmen, Filiz Kutlar, Mazlum Kutlar, Seza Kutlar Aksoy, Ali Özgentürk, Nijat Özön, Adnan Özyalçın, Ömer Pekmez, Vecdi Sayar, Aydın Sayman, Giovanni Scognamiglio, Ahmet Soner, Jak Şalom, Hülya Uçansu ve Rekin Teksoy gibi isimlerin görüş ve izlenimlerine yer veriliyor.

18 NİSAN

AFYONKARAHİSAR MÜZESİ AÇILDI

Afyonkarahisar Müzesinin açılışını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan yaptı. Müzede, paleolitik dönemden itibaren Hitit, Frig, Pers, Lidya, Roma, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserler bulunuyor. 5 bloktan oluşan 25 bin 500 metrekare kapalı alanıyla beraber 55 bin metrekare alanda kurulu müzede Afyonkarahisar'ın tabii ve kültürel zenginliklerinin işlendiği sergilere yer verilecek. Müzede, Milli Mücadele yıllarına ait eserlerin izleri, canlandırmalar ve interaktif sistemler aracılığıyla sanatseverlerle buluşturulacak. Müzede ayrıca yurt dışından iadesi sağlanan Kybele Heykeli ve Tatarlı Tümülüsü de yer alacak.

20 NİSAN

RAMAZAN'IN RUHUNU YANSITAN SERGİ

Çok sayıda değerli hüsnühat eserini bir araya getiren "Konuşan Yazılar" sergisi, Ramazan ayı boyunca Yıldız Holdingin Çamlıca'daki Sergi Salonu'nda ziyarete açıldı. Sergide Kadiasker Mustafa İzzet Efendi, Şefik Bey, Bakkal Arif Efendi, Hamit Aytaç, İbrahim Sükûti, Yusuf Simin Kalem, Ref'et Efendi ve Elmalılı Hamdi Yazır Efendi'nin 145 eseri sanatseverlerle buluştu. Serginin küratörü hattat Mustafa Cemil Efe, hüsnühattın modern sanatın yani soyut anlatımın zirvelerini yakalamış bir sanat olduğunu belirtti.

20 NİSAN

ZEUGMA KAPILARINI YENİDEN AÇTI

Kahramanmaraş merkezli depremlerin ardından kapatılan Gaziantep'teki Zeugma Mozaik Müzesi, ziyaretçilere açıldı. Birçok önemli esere ev sahipliği yapan müzede depremler sonrası yapılan incelemelerde herhangi bir hasar tespit edilmedi. Dünyanın en büyük mozaik müzelerinden olan müzede, çağımızın en önemli arkeolojik keşiflerinden biri olarak tanımlanan Zeugma Antik Kenti'nden çıkartılan, toplamda 2 bin 500 metrekarelik bir alan kaplayan ve bu dönemde sanatın ulaştığı zirve noktasının örneklerini meydana getiren mozaiklerin haricinde, yine Roma dönemine ait heykeller, sütunlar ve çeşmeleri görmek mümkün.

23 NİSAN

TRT ULUSLARARASI ÇOCUK ŞENLİĞİ

45inci TRT Uluslararası Çocuk Şenliği bu yıl, depremler nedeniyle "Dünya çocukları Türkiye için tek yürek!" sloganıyla düzenlendi. 24 ülkeden Türkiye'ye gelen çocuklar, depremzede akranlarıyla buluştu. Hem eğlendiler hem piknik yaptılar. TRT Uluslararası Çocuk Şenliği, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla Başakşehir Millet Bahçesi'nde yapıldı. Eğlenceli etkinliğe katılmak için Gürcistan'dan Litvanya'ya, Moğolistan'tan Venezuela'ya 400'ü aşkın çocuk Türkiye'de bir araya geldi. Etkinlikte halk dansları, TRT Çocuk karakterleri, TRT stantları yer aldı.

23 NİSAN

ORKESTRAYI GELECEĞİN KEMAN VİRTÜÖZÜ YÖNETTİ

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle verdiği konserde, 12 yaşındaki üstün yetenekli keman sanatçısı Atahan Dinç, şef ve solist olarak sahne aldı. Geleceğin keman virtüözleri arasında gösterilen Atahan Dinç, konseri izleyen herkesin hayranlığını kazanarak İtalyan besteci Antonio Vivaldi'nin en ünlü ve en sık seslendirilen eseri "Mevsimler"i şef ve solist olarak yorumladı.

23 NİSAN

VEYSEL HEP HATIRLANACAK

Kültür ve Turizm Bakanlığı Âşık Veysel Yılı'nda usta ozanı kapsamlı "Veysel Gider Adı Kalır" isimli bir sergiyle Taksim AKM'de andı. Erkan Doğanay küratörlüğündeki sergi 23 Nisan'a dek görülebildi. Belge-sergide Fikret Otyam, Ara Güler, İsa Çelik ile Ozan Sağdıç gibi usta isimlerin gözünden ozanın siyah-beyaz ve renkli portreleri büyük dikkat çekti. Ayrıca Veysel'den aldığı ilhamla sanat hayatı şekillenmiş ressamlar Bedri Rahmi Eyüboğlu, eşi Eren Eyüboğlu ve Orhan Peker'in eserleri ile Anadolu pop ve modern caz öncülerinden Esin Afşar, Fikret Kızılok, Selda Bağcan, Gülden Karaböcek, Hümeysra gibi isimlerin yorum 45'likleri, kasetleri bir araya geldi.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞIVEYSEL GİDER ADI
KALIR

Âşık Veysel'in Vefatının 50'nci Yılı Dönümü
Anma Sergisi
Nazender SÜZER GÖKÇE ve GÜRSEL GÖKÇE
koleksiyonu

12 Mayıs - 11 Haziran 2023

İzmir Resim ve Heykel Müzesi Geçici Sergi Salonu

23 NİSAN

Bİ DÜNYA KİTAP
Bİ DÜNYA EĞLENCE

Gaziantep'te, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı etkinlikleri kapsamında, "Bi Dünya Kitap Bi Dünya Eğlence Çocuk Şenliği ve Kitap Fuarı" organize edildi. Çocuklar, Şahinbey Kongre ve Sanat Merkezindeki programda, atölye ve öğrenci çalışmaları, yazar ile buluşma, müzikal, oyun ve çizgi film gösterimlerine katılarak keyifli vakit geçirdi. Etkinliğe katılan 70 yayınevi, 15 yazar ve masal anlatıcısı her gün çocuklarla birlikte olacak. Gaziantep Valiliği, Şahinbey Belediyesi, Gaziantep ile Hasan Kalyoncu üniversiteleri iş birliğinde düzenlenen etkinlik, 30 Nisan'a kadar devam etti.

24 NİSAN

8 BİN YILLIK AYAK İZİ

UNESCO geçici miras listesinde bulunan ve bu yıl asıl listeye alınması heyecanla beklenen Bursa'nın dünyaca ünlü tarihî kenti İznik'te bir ilk yaşandı. Birkaç ay önce hizmete sunulan ve mimari örneği ile dünyada iki önemli müzeden biri olan İznik Arkeoloji Müzesinde Yenişehir ilçesinde bulunan 8 bin yıllık ayak izi koruma altına alındı.

Arkeologlar, tarihî bir alan olan Yenişehir'in Barcın mevkiinde yaptığı incelemelerde milattan önce 6 bin 400'de inşa edilen birbirine bitişik dört evden oluşan bir yapıyı açığa çıkarmayı başardı. Evde ise mercimek tohumu deposu, kemik kaşıklar, insan, hayvan figürleri ve taş baltalar bulundu.

KÜLTÜR SANATTA YATKINLIKLAR

Üvercinka, Cemal Süreya Kültür Sanat Derneği tarafından Kasım 2014'te yayımlanmaya başlayan aylık bir edebiyat dergisi. Elbette, edebiyat dâhil birçok konuda yazılıyor dergide. Siyasi, sosyolojik yazılar olduğu gibi şiirler de içermekte. Güncel sanat olaylarını değerlendirme işlevini aksatmayan dergi 102'nci sayısında Osman Çutsay, Seyit Nezir, İlgin Püren, Berkiz Berksoy, Nazmi Bayrı, Halûk Cengiz, İnci Ponat gibi isimlerin yazılarının yanı sıra Ahmet Tıgılı, Ataol Behramoğlu, Gonca Dolu, Nihat Kemal Ateş ve daha pek çok şairin şiirlerine yer veriyor. Derginin bu sayısında 14 Mayıs seçimleri ve Cumhuriyet Türkiye'sinin kültür sanat dünyası bağlamında aydınlanmacı perspektiften yapılan değerlendirmeler edebiyat dünyasında süreklilik kazanan yatkınlıkları gözler önüne seriyor. Osman Çutsay ile Seyit Nezir'in yazıları bu çerçevede okunabilir.

25 NİSAN
**YALNIZLIĞA
YAZGILIYIZ**

Oyuncu kimliğiyle bilinen Cem Yiğit Üzümoğlu'nun ilk kişisel fotoğraf sergisi "Yabandaki Yalnızlar" 25 Nisan tarihine kadar Bina/Bant Mag. Havuzda ziyaretçilerle buluştu. Sergide Üzümoğlu'nun 2022 tarihli tamamını analog fotoğraf makinesiyle çektiği 46 siyah beyaz fotoğraf yer aldı. Fotoğraflar İstanbul, Atina, Saraybosna, Girit, Üsküp şehirlerinden birbirine benzediği kadar farklı da olan yalnızları, yalnızlıkları ortaya koyuyor. Yalnızlığın fotoğraflarının birbirine temas ettiğini belirten Üzümoğlu şunları söyledi: "İnsanlar olarak yalnızlığa yazgılıyız. Bu hayatta yabancı olana ve yabancı olandan her kaçışımızda yalnızlığımıza rastlıyoruz."

23 NİSAN

İKTİSADİ BAĞIMSIZLIĞIN İNŞASI

İstanbul'da Türkiye İş Bankası Müzesinde devam eden "Yaşasın Cumhuriyet! Atatürk Döneminde İktisadi Bağımsızlığın İlk Adımları" eş zamanlı olarak 23 Nisan'dan itibaren Ankara'da ziyaretçilerini ağırlamaya başladı. Sergiler, müzelerde tarihi binalarının elverdiği tasarımların yanı sıra sergilenen orijinal belge ile objelerle birbirinden farklılaşırken kurgu ve zenginlik açısından benzer özellikler taşıyorlar. Özel bir bölümün de yer aldığı Ankara'daki sergide şehrin planlı büyümesi ve sosyal hayatının zenginleşmesi film ve fotoğraflar eşliğinde anlatılıyor. Sergiler, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarının ruhunu, zorlu bir İstiklal Savaşı'nın ardından siyasi bağımsızlığını kazanan bir ülkenin iktisadi bağımsızlığı inşa etmesinin ilk adımlarını görünür kılıyor.

27 NİSAN

SİHİRLİ FLÜTE MOSKOVA'DAN ÖDÜL

Moskova'daki Bolşoy Tiyatrosunda 5.BraVo Uluslararası Profesyonel Müzik Ödülü nedeniyle tören düzenlendi. Törene, Rusya ve Türkiye'nin yanı sıra Belarus, Sırbistan, Macaristan ve Kazakistan'ın önde gelen klasik müzik sanatçıları katıldı. Etkinlikte Türkiye'yi temsil eden devlet sanatçısı Şefika Kutluer de Bolşoy Senfoni Orkestrası eşliğinde Muammer Sun'un "Bozkırın Sesi" isimli eserini seslendirdi. Geçen yıl En İyi Klasik Müzik Yorumcusu seçilen Kutluer, Altın BraVo Heykeli'ni Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Mehmet Samsar'ın elinden aldı. Eleştirmenlerce "sihirli flüt" unvanıyla anılan ve Cumhurbaşkanlığı Kültür Sanat Büyük Ödülü sahibi Kutluer, törenin ardından Rusya'da bu ödüle layık görülmesinden mutluluk duyduğunu söyledi.

27 NİSAN

TÜRK DÜNYASI KÖŞE YAZARLARI SEMPOZYUMU

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı tarafından düzenlenen Türk Dünyası Köşe Yazarları Sempozyumu, farklı başlıklardaki oturumların ardından sona erdi. Sempozyuma katılan gazeteci ve yazarlar, Türkiye'nin Türk dünyasıyla ilişkilerini geliştirmesinde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın oynadığı pozitif rolü vurgularken, Türk dünyasından gazeteciler ülkelerinin Türkiye ile gelişen ilişkilerini değerlendirdi.

29 NİSAN

ANTALYA'DA İKİ SERGİ

Antalya Kültür Sanatta iki sergi sanatseverlerle buluştu. Sergilerin açılışına Eren Eyüboğlu'nun torunu Rahmi Eyüboğlu, seramik sanatçısı Mehmet Tüzüm Kızılcan, küratör Ömer Faruk Şerifoğlu ve çok sayıda sanatsever katıldı. Sergide çağdaş Türk resim sanatının özgün isimlerinden Eren Eyüboğlu'nun "Paris'ten Antalya'ya Renk ve Çizginin Peşinde - Eren Eyüboğlu" adlı sergide sanatçının 1907-1988 tarihleri arasında 46 eser ve çağdaş Türk seramiğin geliştiği döneme tanıklık eden sanatçı Mehmet Tüzüm Kızılcan'ın "1961-2023 Retrospektif Sergisi"nde 90 eseri yer aldı. Ömer Faruk Şerifoğlu ile M. Candan Güngör'ün küratörlüğünde hazırlanan iki sergide toplam 136 eser 11 Haziran tarihine kadar sanatseverlerce ziyaret edilebildi.

27 NİSAN

KLASİK ESERLER DENİZLİ'DE

Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası, Denizli'de Büyükşehir Belediyesi evsahipliğinde sanatseverlerle buluştu. Nihat Zeybekci Kongre ve Kültür Merkezinde Şef Cemi'i Can Deliorman yönetimindeki konserde Brahms, Çaykovski, Bizet'n klasik eserleri seslendirildi.

28 NİSAN

SÜHEYL ÜNVER SERGİSİ

Tıp doktoru ve sanatçı Ordinaryüs Prof. Dr. Ahmed Süheyl Ünver'in *Sevdiğim İstanbul* eserindeki 53 sulu boya çalışması öğrencilere ilham kaynağı oldu. Acıbadem Türk Telekom Şehit Mete Sertbaş Ortaokulu öğrencileri ilk olarak, Ünver'in tuvale yansıttığı Üsküdar'daki 27 tarihi yapıyı ziyaret edip fotoğraflarını çekti. Daha sonra tuval başına geçerek Ünver'in eserlerinin replikasını hazırlayarak sergi açtı. Üsküdar Altunizade Kültür Merkezindeki 28 Nisan'a kadar sanatseverlerle buluştu.

28 NİSAN

TÜRKİYE'NİN EN BÜYÜK MÜZESİ

Adana Millî Mensucat Fabrikası, seksenli yıllarda atıl hâldeydi. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2013 yılında başlayan restorasyon sonrası ilk etabı Arkeoloji Müzesi olarak 2017'de, ikinci etabındaki Mozaik Teşhir Salonu da 2018'de ziyarete açıldı. Üçüncü etapta yer alan tarım, sanayi ve kent müzeleri bölümleri ise Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla açıldı. Yazar Orhan Kemal'in 1946'da muhasebeci olarak çalıştığı fabrika, Murtaza kitabındaki Bekçi Murtaza karakterinin de esin kaynağıydı. Birçok farklı alanı içinde barındıran müzeyi ziyaret edenler, şehrin tarihini, kültürünü, sanatını, eğitimini ve sanayisini bir arada görme imkânı buldular. Binada Adana'nın tarım, sanayi ve kent müzeleriyle ilgili geçmişten günümüze malzeme ve ürünlerin yer aldığı toplam 26 bin 479 metrekare kapalı, 13 bin 754 metrekare açık alana sahip üç ayrı salon hazırlandı. İçinde narenciye bahçesinden açık hava sinemasına kadar birçok unsuru barındıran müze Türkiye'nin en büyük müzesi niteliğinde.

Hayatı Sanat Kılmak

Cahide Keskiner

29 NİSAN

İNCE SANAT
DÜNYAMIZDAN
YANSIYANLAR

Zengin mazimizden yola çıkarak sanatın gramerini anlayıp uygulamaya çalışan Cahide Keskiner'in eserlerinden ve hayatına dair kalanlardan oluşan "Hayatı Sanat Kılmak Cahide Keskiner" sergisi Zeytinburnu Kültür Sanatta açıldı. Orijinal sanat eserleri, sanatçı özgeçmişi, sergileri ve kitapları, entelektüel çevresi, porselen çalışmaları, hocası Süheyl Ünver ve sanatçının hoca kimliği olmak üzere yedi bölüm ve sanat üzerine düşüncelerini içeren derkenar metinlerinden oluşan sergi 29 Nisan-15 Haziran tarihleri arasında sanatseverlerle buluştu.

"İnce sanat dünyamızda çok ileri mertebeye vararak Türk süslemesinde rönesansımızı gerçekleştiren" Keskiner'in orijinal eserleri ve sanat üzerine kuramsal kavramlarının yer aldığı serginin küratörlüğünü ise Mehmet Lütfi Şen üstlendi.

Cahide

29 NİSAN

EDEBİYAT VE MİLLÎ MÜCADELE SEMPOZYUMU

Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. kuruluş yıl dönümü etkinlikleri kapsamında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi ve Zeytinburnu Belediyesi tarafından 28-29 Nisan 2023 tarihlerinde Edebiyat ve Millî Mücadele Sempozyumu düzenlendi. Sempozyuma çok sayıda akademisyen ve yazar katıldı. Oturumlarda Millî Mücadele edebiyatının kapsam ve imkânları, askerî tarih perspektifi, etnokültürel temsiller, tarihyazımı, kadınlar, kanon gibi konular disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alındı. "Millî Mücadele Edebiyatının Kapsam ve İmkânları" başlıklı açılış oturumunu Ali Şükrü Çoruk yönetti. Erol Köroğlu, Halil Berktaş, Sabri Koz ve Hülya Eraydın Argunşah tematik bir tür olarak Millî Mücadele edebiyatını, kadınların yazdıklarını, antiemperyalist mücadeleyi, âşıkların ve destancıların diline yansıyanları ele aldılar. Zekeriya Kurşun'un yönettiği "Askerî Tarih Perspektifinden Millî Mücadele Edebiyatı" ikinci oturumunda Gültekin Yıldız, Mesut Uyar, Ahmet Özcan ve M. Fatih Baş birer tebliğ sundu. Oturumda harp edebiyatının hafızalardaki yeri, resmî askerî yayınlara yansımaları ve Batı Anadolu Kuvayımillîye'sinin edebî eserlerdeki temsili üzerinde duruldu.

"Millî Mücadele Edebiyatında Etnokültürel Temsiller" başlıklı üçüncü oturumun başkanlığını Haluk Selvi üstlendi. Ahmet Yıldız, Caner Yelbaş, Nagihan Haliloğlu tebliğlerinde azınlık kimliklerinin temsili, edebiyat-tarih ilişkisi bağlamında Çerkesler ve Arap mücadelesini ele aldılar. Ahmet Kuyaş "Millî Mücadele Edebiyatı ve Tarihyazımı" başlıklı dördüncü oturumu yönetti. Tarih olarak edebiyat, Mütareke İstanbul'u ile Ramazanları, Sultanahmet mitinglerinin romana yansımaları Cezmi Eraslan, Mustafa Göleç, Turgay Anar, Ali Şükrü Çoruk tarafından çeşitli boyutlarıyla sunuldu. Beyhan Uygun Aytemiz'in başkanlığındaki "Millî Mücadele Edebiyatının Cinsiyeti" beşinci oturumunda Deniz Aktan Küçük, Didem Arvas, Zeynep Kevser Şerefioğlu, Hilal Akça ve Meryem Selva İnce birer tebliğ sundu. Konuşmalarda Millî Mücadele anlatılarındaki Türk kadını, idealizm, toplumsal şartlar, vatani kurtarma azmi, kadın ve çocuk kahramanının yükselişi ile çocuksu öznellikler üzerinde duruldu. "Millî Mücadele Edebiyatına İnterdisipliner Bakışlar" başlıklı altıncı oturumu Cezmi Eraslan yönetti. Millî Mücadele'nin sinematografik görünümleri, tefrika romanlar,

toplumsal empati, dönem romanlarında İzmir imgesi konularını Dinçer Atay, İsmail Arda Odabaşı, Yılmaz Daşcıoğlu ve İbrahim Maraş çeşitli yönleriyle ele aldılar.

Muhammed Fatih Anı'nın yönettiği "Kanon ve Sınırları" başlıklı yedinci oturumda kanonik sesler, kurmacanın aynası, muhafazakâr ve ilerici kimlikler Mehmet Samsakçı, Ebru Burcu Yılmaz, Özlem Fedai tarafından işlendi. Oturumda Halide Edip, Yakup Kadri, Tarık Buğra ve Kemal Tahir'in yazdıklarında öne çıkan konular üzerinde duruldu.

Duygu Sağıroğlu'na Saygıyla...

Abdülkadir İmran Köse

Duygu Sağıroğlu, 10 Kasım 1932'de Trabzon'da doğdu. İlkokulu babasının işi dolayısıyla çeşitli Anadolu kasabalarında okuyan Sağıroğlu, Galatasaray Lisesini bitirdi. Tiyatroyla, plastik sanatlarla, müzikle içli dışlıydı. Hocası Ahmet Kutsi Tecer'in yönettiği tek perdelik üç oyun sayesinde tiyatroya alakası gelişti. Türk tiyatrosunda dekor ve sahne tasarımına yenilikçi bir boyut katan serüvenini sözlü tarih çalışmalarında anlatmıştı.

Çok partili siyasi hayatın başladığı 1950'li yıllar... Duygu Sağıroğlu İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümünde öğrencidir. Son tahlilde kendi ifadesiyle "kılgı kıyafeti ile tam bir beyaz Türk" kimliğiyle dünyaya ve Türkiye'ye dair düşünceleri yeni yeni filizlenmektedir. Rockefeller bursuyla gittiği Amerika'da tiyatro dekoru tasarımında ustalık kazandı. Ülkemize döndüğünde opera dekorları tasarladı. Dekorlarıyla haklı bir şöhrete kavuşan Sağıroğlu 1960'ların aranan sahne tasarımcısı olmayı başardı. Türk sinemasını, halkın seyrettiği işler yapan "sinemacıların sinemasını" keşfetti. Memduh Ün'ün *Üç Arkadaş* filmini kazara görüp vurulmuştur. Artık akli Türk sinemasındadır. Dostluğu, fedakârlığı, arka-

daşlığın vazgeçilmezliğini anlatan bu filmin 1972'de çekileninin senaristliği ona nasip olmuştur.

Gelgelelim Duygu Sağıroğlu, henüz doğru dürüst tek bir Türk sinemacısını tanımamaktadır. Sinemacılar arasında bir taraftan Memduh Ün'e ve Atıf Yılmaz'a asistanlık yaparken bir taraftan *Milliyet*'te sinema eleştirileri yazan Halit Refiğ'i uzaktan tanıması hariç... Onun sinema ile ilk tanışması ise Atıf Yılmaz'ın yönetmenliğini üstlendiği *Karacaoğlan'ın Kara Sevdası* filmi ile 1958 yılında gerçekleşir. Yılmaz'la Refiğ, Sağıroğlu'nun dekorlarını çok beğendikleri için ona filmin sanat yönetmenliğini teklif etmişlerdir. Sağıroğlu filmin setine sanat yönetmeni vasfıyla gittiğini söylese de kısa zamanda sette aranan bir isim olmuş ve her işe koşmuştur. Bu film ona büyük tecrübeler kazandırmıştır. Atıf Yılmaz, Memduh Ün gibi isimlerle çalışan Sağıroğlu çok sayıda filmin sanat yönetmenliğini, yönetmen asistanlığını, film dekorlarını yapmıştır.

Kendi yolundan yürümeyi gündemine alan Sağıroğlu *Bitmeyen Yol* (1965) adlı gerçekçi filmini çeker. Dönemin sol duyarlılığından yararlanan film, merkezine İstanbul'u alarak geçim sıkıntısı sebebiyle bu

şehre göç eden ve ekmek kavgası veren köylülerin hikâyesini yerleştirmiş-tir. Metin Erksan Türk sinemasının gerçekçilik açısından çok önemli bir başarısını gösteren filmi 1973 yılına kadar çekilen en iyi Türk filmleri listesinin onuncu sırasına yerleştirir. Ne var ki senaryosunu da Sağıroğlu'nun yazdığı film "tahrik edici mücadeleleri naklettiği" bahanesiyle iki yıl boyunca sansüre maruz kalmaktan kurtulamamıştır.

Duygu Sağıroğlu Türk sinemasında önermelerin yoğunlaştığı kritik yılların simge isimlerinden, senarist ve yönetmenlerindendi. Ulusal sinema akımında yer almış, ünlü yönetmenlerle aynı düşünceleri paylaşmış, filmler çekmiş, tartışma-lara katılmıştı. Ses getiren filmlerinin senaryolarına çalışırken Baykan Sezer ve Halit Refiğ ile Türk toplumu ve Yeşilçam filmleri üzerine konuşmaktaydılar. Bunlar sadece kendi aralarında kalan soyut söz atışmalarından ibaret olmayıp farklı çevrelerde de yankılan-maktadır. Mesela kendisi 10 Mart 1973'te MTTB salonunda düzenlenen "Millî sinema nedir, nasıl olmalıdır?" konulu açık oturumda konuşmuştu. İhtilaflı birçok meseleyi yeniden ortaya ko-yan bu etkinliğe Lütfi Akad ve Atıf Yılmaz film çalışmaları sebebiyle katılamamıştı. Metin Erksan, Halit Refiğ ve Yücel Çakmaklı ise söz alanlar arasındaydı. Farklı görüşlerin paylaşılıp tartışıldığı oturumda Sağıroğlu ise millî sinemanın kendi

insanımızın dünya görüşünü yansıtan bir sinema olduğunu, bu dünya görüşümüzün ise Doğu-Batı çatışmasından doğacağını dile getirdi.

Duygu Sağıroğlu'nun o günlerde bulduğunu sandığı çözümleri, zevki, yorumu ve anlayışı doğrultusunda ortaya koyduğu *Nuh'un Gemisi* (1966) filmi kendisine çok pahalıya mal olmuştur. Sağıroğlu filme ilişkin eleştirilere zehir zemberek bir yazıyla mukabelede bulunmuştur. İlerleyen yıllarda bunun doğru bir karar olmadığını, elindeki hikâyenin görsel imkân-larını sınırladığını itiraf edecektir. Bunu izleyen ve bir İtalyan fotoromanına dayanan 1967'deki *Seni Affedemem* filmi ise bir ikilemden doğmuştur. Hem Sağıroğlu çeksin hem de istediğini uygulamasın ikileminden. Cüneyt Arkın ve Hülya Koçyiğit'in oynadığı film 'piyasa işi' olduğu için umulanın üstünde büyük bir ilgi gördü.

Duygu Sağıroğlu *Ben Öldükçe Yaşarım* (1965) ile Türk sinemasının unutulmaz örneklerinden birini ortaya koymuştur. Derinlemesine insan dramıyla ilgilenen filmde *Alageyik*'te seyirciyle kurduğu sıcak ilişkiden sonra pek çok filmde rol alan Yılmaz Güney'in oynaması herkesi şaşırtmıştı. Aslında Güney, yönetmenin *Bitmeyen Yol* filminden itibaren Sağıroğlu ile film çekmek istemektedir.

Güney'in vurdulu kırdılı filmlerinden ayrı bir yerde

tutulan *Ben Öldükçe Yaşarım* filmi, töreye boyun eğmeyen ve kan davasına karşı duran bir gencin İstanbul'a gelip pavyon fedaisi oluşunu ele almıştır. Giovanni Scognamillo, Ayşe Şasa gibi isimler yazılarında filmin karşılaşmalara imkân tanımanın yanında gerçekçi yanına da değinmişlerdir.

Duygu Sağıroğlu, 1976'ya kadar "birçok uyduruk" işe de imza atmak zorunda kaldı. Sağıroğlu, 1979'dan sonra İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Sinema-TV Enstitüsünde çalışmaya başladı. Yıllar sonra onursal profesörlük payesi verilecek bir akademisyendi artık. 1990'lı yıllardan itibaren profesyonel çalışmalarını dekor konusunda yoğunlaştırdı.

Duygu Sağıroğlu hep inandığı değerler için taviz vermeden, vazgeçmeden mücadele etti. Bunu yakınındakilere de öğreterek hafızalarda iz bıraktı. Birçok kişinin hayatına dokunabilen yönetmen vefat ettiği 20 Nisan 2023'ten üç gün öncesine kadar Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sinema Televizyon Bölümünde ders verdi.

ŞEHİRLERDEKİ İNSANLARIN MUTSUZLUĞU

29 NİSAN

Maçka Sanat Galerisinin "Neredeyiz?" adlı sergisi, Ankara Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi iş birliği ve ev sahipliğinde, 29 Nisan'da ziyaretçilerle buluştu. "Neredeydik nerelere geldik, nereliyiz, neredeyiz?" sorularının merkezindeki sergi, insan ve kendi yarattığı nesneler dünyası olan şehre dair bağları, İstanbul'dan sonra Ankara'da daha geniş bir sanatçı katılımıyla yeniden tartışmaya açıyor. Bozulan topografyadan ekosistemin yıkımına, kimlikten hafızaya, değişen seslerinden kokularına âdeta labirenti andıran şehre odaklanan sergi 3 Eylül'e kadar ziyaret edilebilecek.

29 NİSAN

YAŞADIĞIMIZ DÜNYANIN DİSTOPİK YANI

Evin Sanat, uzun aradan sonra hazırlanan yeni sergisinde yeni bir dünyaya kapı araladı. Osman Nuri İyem'in küratörlüğünde düzenlenen "Yeniden Cesur Dünya", ismini Aldous Huxley'in 1932'de yayımlanan kitabından alıyor. Serginin ismi bir romana borçlu olsa da küratör Osman Nuri İyem, yaşadığımız dünyanın bize çok ütöpik gösterilen distopik bir yanının olduğunu gösteren sergide bir distopyayı tasvir iddiasında olmadıklarını, aksine romanda olduğu gibi gerçek hayatta da 'feda edilmek' zorunda kalınan güzel sanatlarla sahip çıkma çabasında olduklarını belirtti. 29 Nisan'a kadar görülebilen sergide Rahmi Aksungur, Setenay Alpsoy, Tuğçe Arıöz, Ahmet Elhan, Neş'e Erdok, Kader Genç, Hakan Gürsoytrak, Nasip İyem, Nuri İyem, Işıl Şimşek, Temür Köran, Emin Turan ve Devin Oktar Yalkın'ın eserleri yer aldı.

30 NİSAN

KAPADOKYA'YA ZİYARETÇİ AKINI

Peribacaları, kayadan oyma manastır ve kiliseleri, butik otelleri, yeraltı şehirleri ile çok sayıda tarihi yapıya ev sahipliği yapan Kapadokya'daki turistik merkezleri, bu ay 117 bin 12'si müze kartlı olmak üzere 429 bin 142 yerli ve yabancı turist gezdi. Turistlerin en çok ilgi gösterdiği alanların başında 98 bin 949 kişinin ziyaret ettiği Göreme Açık Hava Müzesi geldi. Listede ikinci sırada, 94 bin 285 turistin gezdiği Zelve Ören Yeri, üçüncü sırada ise 50 bin 931 ziyaretçi sayısı ile Kaymaklı Yeraltı Şehri yer aldı.

30 NİSAN

BALKAN FİLM GÜNLERİ

Artizan Sanat, Beyoğlu Tarık Zafer Tunaya Kültür Merkezinde 26-30 Nisan tarihleri arasında Balkan Film Günleri düzenledi. Program, Türkiye'deki sinema sektörü çalışanlarıyla Balkan coğrafyasının yönetmen ve yapımcılarını bir araya getirdi. Bu amaçla Karadağlı yönetmen Nikola Vukčević ile bir masterclass ve Yunanistanlı yönetmen Maria Lafi ile de "Fikirden Sinemaya" başlıklı atölye düzenlendi. "Balkanlarda Film Yapım Tecrübesi ve Ortak Yapımlar" paneli ile Balkan coğrafyasında film yapım süreçlerine odaklanıldı. "Geçmişten Günümüze Balkan Sineması" panelinde ise Balkan sinemasının geçmişten günümüze dönüşümü ele alındı. Panellerde Bulgar yapımcı Ivan Tonev, Makedon akademisyen Sali Sallini, Boşnak oyuncu Alma Terzić, Prof. Dr. Savaş Arslan, Bulgaristanlı akademisyen *Balkan Sineması* kitabının yazarı Prof. Dr. Dina Iordanova ve yönetmen Maria Lafi konuştu. Balkan Film Günleri'nde coğrafyanın meselelerine odaklanan, dünya festivallerinde de büyük ilgi gören dokuz filmin gösterimi de yapıldı.

Çıtası Yüksek Bir Alan: Şiir Dergiciliği

Mehmet Can Doğan

Dergiler, sanat ve edebiyatın hem ortamı hem de aracıdır. Mevcut birikim ve bu birikimi açık veya örtük bir biçimde gözetken farklı arayışlar, yeni çıkışlar ve hamleler, dergilerde varlık alanı bulur; ilgisine ulaştırılır. Dolayısıyla dergiler, sanat ve edebiyat kano-nunu işleten en önemli göstergelerden biridir. Sanat kuşatıcı kavram olmakla birlikte, modernleşme dönemi Türk dergiciliğinde çerçeve-yi her zaman sanatın bir dalı durumundaki edebiyat belirlemiştir. Bu, şair ve yazarların modernleşme sürecinde münevver, aydın veya entelektüel olarak öne çıkmalarından ve bu mevzilenme çabası-nın okurlarda karşılık bulmasından kaynakla-nan bir durumdur. Bu bağlamda, Türkiye’de, edebiyat dışındaki sanat dallarının erken bir dönemde özerkleştiğini söylemek mümkündür. Müzik, resim, heykel ve mimariye yönelik ideolojik ve politik yön-lendirmeye, güdülemeye ve bu doğrultuda eserler üretilmesine rağmen bu

durum ve sonuç, halkın ne yoğun ilgisini çekmiş ne de tepki vermesine yol açmıştır. Bu sanat dallarının “rafine” birer uğraş alanı olduğu, eğitim ve görgüyle kazanılan gelişmiş bir beğeni gerek-tirdiği, dünyalarına sınıfsal ve ekonomik ayrıcalıklarla gi-rilebildiği zımnı benimsen-miştir sanki. Sadece heykele karşı tepkisel bir durum söz konusudur ama bu da hem dönemsel hem de mevzi de-nebilecek bir tepkiseliktir.

Edebiyat Dergilerine Gösterilen İlgi

Edebiyat; malzemesi, aydın şair ve yazarların oluşturduğu alışkanlık nedeniyle halkın her zaman yakın durduğu veya kendini duyumsadığı, temsil edildiği-ni hissettiği bir sanat dalıdır. Şair ve yazarların özerkleş-mesi de bu bakımdan diğer sanat dallarındaki sanatçılara göre hem daha güçtür hem de daha çok zaman gerektirir. Edebiyatı diğer sanat dal-larından ayıran dil özelliği, eserlerin rahat algılanması veya bu yöndeki yanılsama, edebiyat eserlerine erişim kolaylığı ve onların gördüğü ilgi, sanat denince genelde ve ilk anda edebiyatın akla gelmesine yol açar. Yayın etkinliği de bu durumu sü-

rekli besler ve yeniden üretir; özellikle dergiler, bu süreçte önemli bir işlev görür. Resim, heykel, mimari, müzik ve hatta tiyatro dergileri, bu sa-nat dallarının özerkleştiğini belirgin bir biçimde gösterir. Bu dergilerin edebiyat dergi-lerine gösterilen ilgiyi hiçbir zaman yakalayamadığı, genel okur kitlesi tarafından sanata ilgi duyan “belli bir çevre”-nin kapalı devre yayını gibi algılandığı söylenebilir. Farklı sanat dallarına ilişkin kuram, bilgi, haber metinlerinin geniş bir okur kitlesine ede-biyat dergilerinde ulaştırıl-ması, özerk sanat dergilerinin algılanışıyla ilgilidir.

Geçmişten günümüze gelene kadar “fikir, sanat, edebiyat” sunumuyla okura ulaştırılan dergilerin hemen hepsinde edebiyat, öne çıkan sanat dalıdır; edebiyat, bir bakıma sanat dergiciliğinin lokomotifidir. Sanatın farklı dallarına ilişkin yazıları da içeren edebiyat dergilerinde, edebî türleri temsil yönünden belli bir oran gözetilmekle birlikte, genellikle şiirin öne çıktığı fark edilir. Bu, şiirin okunma ve yazılma yönün-den gördüğü ilgi kadar Türk edebiyatındaki yenileşme hamlelerinin şiirle belirgin-leşmesinden de kaynaklanan bir durumdur. Sanat-edebiyat dergilerinde şiir fark edilir

bir biçimde öne çıkmasına/ çıkarılmasına rağmen kimi zaman ve durumlarda, söz konusu dergilerin yetersiz kaldığı veya “yeni”yi kavrayamadığı ileri sürülür. Böylece; yenilik talebini karşılayacak, yeninin temsilini üstlenecek ve sadece şiiri gözetecek dergiler yayımlanır. Bu bağlamda, şiir dergilerinin şiiri özerkleştirme niyetiyle oluştuğu iddiası ileri sürülebilir.

Şiir dergilerinin varlık nedenleri, her birinin genellikle çıkış yazısında ilan edildiği gibi farklı farklıdır ama çoğunlukla bir itiraz, şiir dergisinin varlık nedeni olarak belirginleşir. Mevcut şiir anlayışlarına karşı eleştiri içeren bir itirazdır bu; başka bir deyişle ve hep söylendiği gibi “yeni”yi benimseyen, temsil eden, arzulayan, öne çıkaran bir hamledir ve genellikle gençlerden gelir.

Riskli Bir Girişim Olarak Şiir Dergiciliği

Şiir dergiciliği, hem itirazcı varoluş biçimiyle veya söylemiyle hem de edebiyatın bir türüne yönelerek genel sanat-edebiyat okurunu bir alana çağırması nedeniyle riskli bir girişimdir. Gençlerin enerjisi ve çoğu zaman tarihselliği gözetecek birikimi taşımamaları nedeniyle fevri, hoyrat, sert, yıkıcı bir tutumla beliren şiir dergilerinde, geleceğe duyulan inanç fark edilir. Aslında bu dergiler, onları çıkaranların ufkunu nispetinde yeni bir gelecek tahayyülü sunarlar. İtirazın şiddeti, hem derginin görünürlüğünü hem edebiyat ortamında çeşitli dikkatlerle

değerlendirilmesini hem de itirazla belirginleşen eleştirilere farklı tonlarda karşılıklar verilmesini hazırlar. Derginin ömrü uzar, temsil alanı genişler ve söylem belirginleşip yaygınlaşırsa hem edebiyat kanonunun hem de dergiyi çıkaranların tutumu esnemeğe başlar. Ama pek çok şiir dergisi, kısa ömürlü oluşu nedeniyle kanonun kuntu surlarını bırakalım delmeyi, aşındıramaz bile. Bununla birlikte, şiir dergisi çıkaranlar kuşak refleksiyle hareket etmeyi sürdürerek kapanan her bir dergiden yenisi için enerji devşirir ve içlerinden kimileri kanonun merkez dergi olarak gördüğü yayın organlarında yer alabilir; elbette, böyle bir ısrar, kemikleşmeye de yol açabilir ve bu durumda *kanoncuklar* icat edilir veya oluşturulur.

Yukarıdaki yargılar, yüzeysel bir gözlemin değil, Türkiye’de şiir dergiciliğiyle ilgili yoğun bir çalışmanın sonucudur. 2008’de *Türkiye’de Şiir Dergileri-Şairler Mezarlığı (1909-2008)* adlı kitabımı yayımladıktan sonra da şiir dergilerini izledim. Hem kitapta değerlendirdiğim yüz yılda yayımlanmış 110 şiir dergisinin hem de aradan geçen on beş yılda çıkan 56 şiir dergisinin sunduğu içerik, dergilerin varoluşuna ilişkin yukarıdaki yargılarımı karşılamakta. Kitapta, 110 şiir dergisini incelemiş ama kütüphanelerde erişemediğim ve yayımlandığını bilmeme rağmen birden fazla sayısına ulamadığım dergileri de anmıştım. Mevcut birikim, 2008 itibarıyla yüz yılda 130 şiir dergisiydi.

Bunlardan bugün sadece *Akatalpa*, *Hayal* ve *Sincan İstasyonu* yayın dünyasında ama *Akatalpa* e-dergi olarak (Sadece İzmir’de basılı satılıyor.), *Hayal* “kültür, sanat edebiyat” sunumuyla yayımlanmakta. 2008’den 2023’e gelene kadarki on beş yılda, izleyebildiğim kadarıyla 56 şiir dergisi daha yayımlandı. Bunların çoğu birkaç sayı çıktı. Kimileri onuncu sayıya ulaşmadan kapandı, kimileri düzensiz bir yayın periyoduyla ilerledi, yayını durdurdu ve yeniden yayına başladı. Yüz yılda yayımlanan dergi sayısı son on beş yılda yayımlanan dergi sayısı oransal olarak karşılaştırıldığında, iki zaman dilimi arasındaki yayın etkinliğinde, büyük bir fark bulunduğu görülür.

Şiir dergiciliğinde 2010’lu yıllar, gelmiş geçmiş en yoğun dönemdir. Bu yıllarda, 42 dergi yayımlanmıştır. Bu yoğunluğu, üretim sürecinde, yayıncılıktaki teknolojik gelişmeler ve maliyetlerin ucuzlaması hazırlamış; çoğu derginin birkaç sayı varlık gösterebilmesi de sayının artmasına yol açmıştır. Dergi sayısının artışında, dönemin ruhundan kaynaklanan ve bir zihniyeti bildiren *vurkaç taktiği* denebilecek bir diğer etken de söz konusudur. Ayrıca merkez düşüncesini, değer algısını, toplumsallığı, süreklilik ve istikrarı, uzmanlaşmayı, yerleşikliği, kanonik yapıyı aşındıran ve benciliği kışkırtan postmodern durumun zihniyet olarak yeni kuşakta yerleşmesi de şiir dergilerinin artmasında belirleyici önemli bir etkindir.

Şiir Dergiciliğinde 2010'lu Yıllar ve Sonrası

Son on beş yılda, yayın dünyasına giren şiir dergilerinden bugün sadece 12'si yayını sürdürmekte. Bunların en eskisi, 2010'da yayımlanmaya başlanan ve Mayıs 2023'te 77. sayıya ulaşan *Şiirden* dergisi. Diğerleri ise, yayına başladığı yıl gözetilerek, şunlar: *Natama*, *Yelkensiz*, *Caz Kedisi*, *Olağan Şiir*, *Orlando*, *Sadece Şiir*, *Cin Ayşe*, *Şiir Versus*, *Buzdokuz*, *Bu Çağ*, *Maraşantiya*. Burada, yayını izleyemediğim dergiler bulunabileceği kaydını da düşmem gerekli. Bu durum, şiir dergiciliğinin -ki bu, genel olarak edebiyat dergiciliğinin de sorunudur- önemli sorunlarından birini, okura ulaşma sorununu imlemekte. Şiir dergilerinin yaygın ve düzenli bir dağıtım ağı yok ancak dergilerde yer alanların bulundukları şehirlerdeki kitapçılara bırakmaları sayesinde okura ulaştırılabilir bu dergiler. Gerçi, sanal ortamda beliren yeni bir satış düzlemi var ama kargo ücretleri nedeniyle bu düzlem de beklenen oranda ne satış geliri sağlıyor ne de sinerji yaratıyor. Bu durum, yayımlanan derginin okura ulaşması ve onun bir etkide ve işlevde bulunması bakımından belirleyici. Ayrıca kimi dergilerin bir kulüp havası taşıması ve bir bakıma kapalı devre yayımlanması da onların okur nezdinde etkisiz ve işlevsiz kalmasına yol açıyor. Kimi şiir dergilerinin teknolojik gelişmelerin

hazırladığı bir iletişim ortamı olarak yeni medya düzleminde varlık göstermesi, bir yandan dergilerin tasarımını belirlerken diğer yandan da tektip (klişe) bir şiir algısının yaygınlaşmasına neden oluyor. İçeriği yine kulüp havasında belirlenen bu tarz bir şiir dergiciliği, fantezi "iş"lerin "koleksiyonluk" değer gibi sunulmasına önyak oluyor. Yeni medya düzleminde erişilebilen yayın, renkli fotokopi olarak sınırlı sayıda basılıp koleksiyonluk malzeme diye sunulabiliyor. Böyle algılanan ve icra edilen bir dergicilik anlayışında, kulübün dışındakilerin gözetilmediği söylenebilir.

Yayın-okur ilişkisi bakımından şiir dergisinin istikrarlı periyodu ve düzenli dağıtımı, hem derginin varoluş biçimiyle hem iddiasının veya söyleminin okurda yankısıyla hem de dergiye biçilen ömürle ilgili. Elbette, her şeyden önce nasıl bir dergi kurgulandığı, başka bir deyişle pek çok dergi varken neden yeni bir dergiye gereksinim duyulduğu sorusu önemli. Bu, dergiyi çıkaranların mevzileniş veya pozisyon alışı biçimleriyle ilgili bir soru; cevaplanırken de dergilerin içeriği gözetilmeli. Birkaçı hariç günümüzde yayımlanan şiir dergilerinin çoğu, ya tamamen ürünle dolduruluyor ya da derinliksiz, çözümlemeden uzak yazılarla kendi gündemini oluşturamadan yoluna devam ediyor. Yukarıda andığım dergilerden *Buzdokuz*, hem kendi gündemini belirleme kaygısı hem istikrarlı

ilerleyişi ve düzenli periyodu, hem de okura ulaşma çabası ve arayışıyla öne çıkan bir şiir dergisi. *Bu Çağ* da şiirin bağlanma noktalarının işaret edilmesi bakımından dikkat çekici. 2007'den beri yayımlanan ve 126. sayıya ulaşan *Sincan İstasyonu*, ulaşabileceği kadar fazla okurda şiire ilgiyi ve şiir sevgisini canlı tutmaya çalışan bir dergi. Yenilerde yayın dünyasına geri dönen *Şiir Versus* da yayının istikrarını koruyup okura ulaşma yönünde çaba gösterirse kendini ayrıştıracak gibi. 2013'te "hayat memet dergisi" sunumuyla yayın dünyasına giren *Natama*, temsil alanını genişletmesi durumunda daha ilgi çekici bir dergi olmaya aday. Kısa birkaç yazı ve söyleşiye yer vermekle birlikte ürün dergisi yoğunluklu *Sadece Şiir*, metnin sunumu bakımından anılmalı. *Olağan Şiir*, temsil alanını genişletir ve modern Türk şiirini tarihsel bir perspektifle değerlendirir okurunu artırabilir.

Şiir yayıncılığının vitrini durumundaki geçmişte yayımlanmış kimi şiir dergileri, bu alandaki çitayı bir hayli yükseltmiştir. Yazıda, günümüzde yayımlanan dergileri gözettiğim için onlara değinmedim. Ama şiir dergisi yayımlayanlar, sanırım onları gözetiyordur; gözetmezlerse çitanın altında kalırlar.

ZKS
KÜLTÜR
SANAT
YILLIĞI
2023

ISTANBUL MODERN

MA YIS

2023

Cumhuriyet'in 100. Yılında Türkiye'de Estetik

Ömür Karslı

Türkiye'de/Türk düşüncesinde estetik/sanat felsefesi tartışmaları, geç Osmanlı'da başlamıştır. İmparatorluğun Batılılaşma çabaları kapsamında bilimleri ve sanatları öğrenmesi için Avrupa ülkelerine birçok öğrenci gönderilmiştir. Bunlar arasında sanat eğitimi alıp dönenlerin etkisi sınırlı kalmış olsa da Tanzimat ilanıyla birlikte ivme kazanan Batılılaşma, zamanla ülkede bir sanat kamuoyunun gelişmesine zemin hazırlamıştır. 1870'li yıllarda Şeker Ahmet Paşa'nın düzenlediği iki serginin ardından 1883'te Sanayi-i Nefise Mektebi kurulmuştur. Ardından Sanayi-i Nefise Mektebi hocalarından Sakızlı Ohannes Paşa'nın 1892 tarihli kitabı *Güzel Sanatlar Tarihine Giriş* yayımlanmıştır. Eser, Batılılaşmanın hazırladığı bu maddi temel ve yeni gelişen sanat kamuoyunun varlığı dolayısıyla değerlendirildiğinde, öneminin Türk düşüncesinde estetiğe ve sanat tarihine dair ilk kitap olmasından daha fazlası olduğu anlaşılmaktadır.

Cumhuriyet Öncesi Estetik Kadro

Kahraman Bostancı'nın da belirttiği gibi estetik

kelimesini düşünce dünyamıza sokan ilk kişi 1889 tarihli yazısıyla Abdülhalim Memduh'tur. Ancak kitabı Memduh'tan sonra yayımlansa da Ohannes Paşa ayrıca önemlidir. Çünkü Ohannes Paşa, Sanayi-i Nefise Mektebi hocalarından biri olarak güzel sanatlar alanında yeni yetişecek kadroları şekillendirenlerdendir. Bunun yanında eserinde estetiği tanıtmakla kalmamakta, sanatın kavram haritasını ortaya koymaktadır. Ohannes Paşa, sanatın ne olduğunu ve sanatla ilgili kavramların anlamlarını bir ders kitabından beklenecek netlikle açıklamakta, kendi görüşünü de savunmaktan geri kalmamaktadır. *Güzel Sanatlar Tarihine Giriş*, estetik tartışmalarının kavram haritasını sunmakta, bu tartışmaların derinleşmesi için aranan başvuru kaynağı olmaktadır.

Nitekim Cumhuriyet'in kuruluşuna kadar estetik tartışmalarını sürdürenler arasında en yetkin isim olan Rıza Tevfik Bölükbaşı'nın ilgili eserlerine bakıldığında, öğrencilerinden olduğu Ohannes Paşa'nın kavram haritasının derinleştirildiği görülmektedir. 1896'dan 1949'a değin estetik sorunları üzerine yazan Rıza Tevfik, uzun soluklu ve geniş

çaplı üretimiyle döneminin estetik tartışmalarını inceleyerek kendi görüşlerini geliştirmiştir. Rıza Tevfik'in geride bıraktığı birikimde sanatın, sanat duygusunun, sanat hünerinin ve kabiliyetinin, ilham ve dehanın, güzelliğin, sanat-doğa ilişkisinin açıklaması bulunmakta, sanatın kökeninden güzel sanat dallarının sınıflanmasına değin çeşitli tartışmalar yürütülmektedir. Düşünür, estetik alanında sistematik bir eser yokluğunun da farkına varmış ve alanı kuracak bütünsel bir kitap hazırlığına girişmişse de devamını getirememiştir. Ohannes Paşa'nın ders kitabıyla tanıttığı estetik alanını felsefileştirerek boyutlandıran Rıza Tevfik, estetiğe duyarlılığı ve birikimiyle Cumhuriyet öncesinde disiplini kurmaya yakinken çalkantılı hayatı nedeniyle yarım kalan bu arzu, 1970'lerde gerçekleşebilecek.

Cumhuriyet öncesi estetik kadro anılan isimlerle sınırlı değildir. Celâl Esat Arseven, İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Halid Ziya Uşaklıgil, Hüseyin Cahit Yalçın da eklenmelidir. Hatta dönemin estetik sorunlar üzerinde durmuş diğer edebiyatçıları ile mimarlık sorunları üzerine yazılar kaleme almış Mimar Kemalettin'i de Cumhuriyet öncesi estetik tartışmalara dâhil etmelidir. Cumhuriyet öncesi estetiğinde iki yön dikkati çekmektedir. Bir yandan estetik sorunlar Rıza Tevfik'te görüldüğü gibi felsefi bir perspektif

ışığında tartışılırken diğer yandan sanat tarihçisi tavrıyla Türk sanatı tartışmalarının sürdürüldüğü de dikkati çekmektedir. Bu tavrın uzun soluklu üretken isimlerinden Celâl Esat Arseven, Türk sanatının özgünlüğünü ve değerini kanıtlayabilmek için yüzyıl başından itibaren meydana getirdiği birçok çalışma ile hem Türk sanat tarihini oluşturmaya hem de sözlük çalışmalarıyla sanat literatürünü Türkçeleştirmeye özen göstermiştir. Yer yer bu iki çizgi, felsefi ve sanat tarihsel tavırlar, birbiri içinde de girmekte, estetik tartışmalarının çapını genişletmektedir. İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun "Türk Sanatlarının Tedkikine Medhal" başlıklı yazısı, söz konusu iki tavrı özümseyen yapısıyla ilgi çekmektedir. Rıza Tevfik ve Celal Esad'da da görülen hâkim bir tavır ise öyle görünüyor ki, Cumhuriyet öncesi estetiğinin karakteristiğini belirlemektedir. Bu dönemde estetiğin Batı'da gelişen ve oradan öğrenilen bir disiplin olduğu kabul edilmekle birlikte, Batı estetiği bütünüyle benimsenmemiş, estetik kavramına ve kavram haritasındaki diğerlerine karşılıklar bulunmaya çalışıldığı gibi, estetik sorunlara yeni cevaplar verme denemelerine girilmiştir. Bu anlamda Cumhuriyet öncesi estetiğinde, Batı estetiğine karşı refleks ve direnç baskın karakterdedir. Türk sanatı tartışmalarında direncin daha da yükseldiğine şahit olunmaktadır.

Estetik Tartışmalarının Değişen Kimliği

Cumhuriyet'in kuruluşunu takiben ise direncin yumuşadığını ve daha uzlaştırmacı bir tavrın yayılmaya başladığını İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun bazı çalışmaları örneklemektedir. Darülfunun'da Rıza Tevfik'in ardından estetik derslerini devralan Baltacıoğlu, "Türk Sanatlarının Tedkikine Medhal'de, Türk sanatlarının sadeliğinden ve geometrik özelliklerinden yola çıkarak Yunan sanatlarıyla arasındaki yakınlığa çekingen vurgular yapmışken 1930'lı yıllardaki eseri *Demokrasi ve Sanat*'ta ise Avrupa sanatında moda olan kübizm ile Türk sanatı arasında büyük yakınlıklar kurmaktan geri durmaz. Bu yüzeysel analogilerin altında ise Türk sanatının orijinalitesini kabul ettirme ve onu çabucak Avrupa sanatları ailesine katma telaşı ve isteği olduğu sezilmektedir.

Cumhuriyet'in kuruluşuyla estetik tartışmalarının kimliği değişecek, estetik disiplini kurumsallık vasfına kavuşacaktır. Yeni kurulan üniversiteler, Batı'da eğitim alarak yurda hoca olarak dönenler, açılan yeni müzeler ve sergiler, çoğalan sanat etkinlikleri ve büyüyen sanat kamuoyu, estetiğin seyrini de şekillendirmiştir. Üniversitelerin açılmasıyla estetik tartışmaları kurumsallaşmanın yanında farklı disiplinlere dağılarak çeşitlenmiştir. Darülfunun yerine yeni bir an-

layışla bina edilen İstanbul Üniversitesinde önce felsefe bölümünün, ardından sanat tarihi bölümünün kurulması, Ankara'daki üniversitelerde paralel gelişmelerin yaşanması, estetiğe disiplin formasyonu kazandırmıştır.

İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümünde estetiğe dair ilk çalışmaları Suut Kemal Yetkin yapmıştır. Bütün çalışmalarına toplu olarak bakıldığında estetik tarihimize birlikte sanat tarihimize de önemli bir yeri bulunan Yetkin'in çalışmaları teori düzeyine varamamış olsa da kaynak kitap ihtiyacını karşılamada bir boşluğu doldurduğu söylenebilir. Daha sonra bölüm kadrosuna katılan ve her ikisi de Almanya'da doktorasını tamamlayan Mazhar Şevket İpşiroğlu -ki İstanbul Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünün kuruluşunda etkin rol alacak ve çalışmalarıyla sanat tarihine daha yakın duracaktır- ve Takiyettin Mengüşoğlu'nun çalışmaları ile estetik tartışmaların yörüngesi değişecektir. Arslan Kaynar dağ'ın yorumuna göre bu hocaların gelişile estetik tartışmalarındaki Fransız düşüncesi etkisi, Alman düşüncesi etkisi lehine geri plana düşecektir. Dönemin önde gelen filozoflarından Nicolai Hartmann ile çalışmış Mengüşoğlu, felsefi antropolojiyi (insan felsefesi) Türkiye'de kurmaya çabalarırken Hartmann'dan oldukça etkilenmiştir. Ancak bu etki estetik alanında sınırlı düzeyde iken İsmail Tunalı'nın bölüme

girmesiyle yoğunlaşacak ve Kaynar dağ'ın yorumunu haklı çıkaracaktır.

İsmail Tunalı estetik çalışmalarında Türkiye'de bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Uzun ömrünün elli yıldan fazlasını estetik çalışmalarına ayıran, aynı alandaki kararlılığı ve disipliniyle nadir düşünürlerimizden olan Tunalı, Cumhuriyet öncesinde yokluğu hissedilen ancak tamamlanamayan estetiğin disiplinleştirilmesini eserleriyle başarmıştır. Viyana'daki doktorasının ardından ülkeye gelen Tunalı, ilk telif eserlerinden itibaren ve çevirileri de dâhil, Türk düşüncesinin gereksindiği estetiğin disiplin olarak kurulmasını, bir proje olarak benimseyerek tam bir bilinçlilikle hayata geçirmeye uğraşmıştır. Tunalı'nın estetikte kurucu rolü, hakkında kaleme alınan yazılarda da vurgulanmasına karşın dikkatli bakıldığında düşünürün, felsefi estetiği ve sanat felsefesini birbirinden başka saydığı, her ikisini de ayrı ayrı temellendirerek kurduğu anlaşılmaktadır. *Sanat Ontolojisi* (1965) ile sanat felsefesini, *Estetik* (1978) ile felsefi estetiği disiplinleştiren Tunalı, estetiğin kuramsal çerçevesini daha iyi kavramak için lazım olan kaynak metinleri Aristoteles'ten, Croce'den, Worringer'den çevirmiştir. Antik Yunan estetiğini *Grek Estetik'i* (1963) eseriyle açıklamış, *Felsefenin Işığında Modern Resim*'de (1981) ise modern ve çağdaş sanatın felsefi dayanaklarını

izah etmiştir. *Sanat Ontolojisi* ve *Estetik* eserlerinde Nicolai Hartmann'ın yeni ontoloji anlayışının etkisini ağırlıklı yansıtırken yine bu eserlerde Hartmann'a ve modern estetiğe yer yer getirdiği eleştirilerle, modern estetiğin aşınmış kısımlarına işaret etmiş ve geleceğin estetiğini kurmaya, son eseri *Tasarım Felsefesi*'nde (2005) Tunalı estetiğini tamamlamaya çaba harcamıştır.

Türkiye'deki Estetik Birikim

Tunalı ile geç Osmanlı'da başlayan estetik araştırmaları disiplin hüviyetine kavuşmuştur. Tunalı bu tarihsel miras üzerinde değerlendirildiğinde, Türkiye'deki estetik tarihi açısından değer kazanmaktadır. Ancak estetik araştırmaları Tunalı ile de bitmemiştir ve çoğalarak devam etmektedir. Tunalı ardından Necla Arat'ın, Ömer Naci Soykan'ın ve Nejat Bozkurt'un, Afşar Timuçin'in, doktora tezi düşünüldüğünde Füsün Akatlı'nın, Hülya Yetişken'in ve Sıtkı Erinç'in, yine Taylan Altuğ ile Hakkı Hünler'in sanat felsefesi birikimine eserleriyle sundukları katkı önemlidir ve tekrar değerlendirilmesi gerekmektedir. Buradaki çerçeve özellikle felsefe bölümlerindeki düşünürlerin estetik/sanat felsefesi çalışmalarıyla sınırlı tutulmuştur. Oysa sanat felsefesi yapabilme imkânının felsefe bölümü ile sınırlandırılmadığı, estetik/sanat

felsefesi tartışmalarının ve hatta bu hususta teoriye varma çabasının felsefe alanı dışından kişilere de açık olduğu kabul edildiğinde, Türkiye'deki estetik birikimin genişliği şaşırtıcı biçimde artacaktır. Böyle bakıldığında mimarlık tarihinden Doğan Kuban ve Jale N. Erzen'in, mimarlık teorisi ve pratiğiyle Turgut Cansever'in, sanat tarihinden gelen ve âdeta sanat tarihinin felsefesini yapan Selçuk Mülayim'in, yine sanat tarihi alanından Özkan Eroğlu'nun, sanat eleştirisi Sezer Tansuğ'un ve Hasan Bülent Kahraman'ın, sosyoloji disiplininden Cahit Tanyol'un ve Ali Akay'ın, psikoloji disiplininden Süleyman Velioğlu'nun ve Erol Güngör'ün, edebiyat sahasından Ahmet Oktay'ın, Özdemir İnce'nin, F. Akatlı'nın ve Yücel Kayıran'ın teorik eserleri, Türkiye'deki estetik tartışmalarına katılan ve estetik literatürü çeşitlendirip güçlendiren bir birikimin oluşmasını da sağlamıştır.

Cumhuriyet'in 100. yılında Türkiye'de estetik/sanat felsefesi birikimi ciddi bir niceliğe kavuşmuştur. Sanat felsefesi alanında Cumhuriyet'in ilanından bu yana elliye yakın kaynak eser, yine aynı konu alanında felsefe bölümlerinde yüksek lisans ve doktora olmak üzere, iki yüz ellinin üzerinde tez yazılmıştır. Bu sayılar, felsefe dışı alanlar da hesaba katıldığında katlanarak artacaktır. Ancak sadece

bir özetini vermeyi denediğimiz altı çizilen birikim, çeşitli açılardan -yeterliliği, dayanıklılığı, kapsamlılığı, güncelliği- sorgulanarak değerlendirilmeye de muhtaçtır. Yapılacak geniş çaplı bir değerlendirme ile estetik birikimdeki tarihsel süreklilikler, kopukluklar, kıvrımlar; tematik sorunlar, tartışmalar, yaklaşımlar ve kavramsallaştırmalar; denemeler ve özgünlükler; en önemlisi de gelenek ve belki de geleneklerin varlığı ortaya çıkarılabilir. Böylece Türk estetiği hakkında konuşabilmenin tarihsel ve felsefi dayanakları da hazırlanmış olacaktır.

HEGEL VE MARX

G.W.F. Hegel, modern felsefe tarihinde doruk noktasını oluşturuyor. Felsefesini modern çağın düşünce-de kavranışı şeklinde kurguladığı için çağımızın ve günümüzün problemleri de Hegelci problemler olarak tanımlanır. Bu nedenle Hegelci felsefe kuramı bugün tüm teorik ve pratik tartışmaların odak noktasında bulunmaktadır. Karl Marx ve Friedrich Engels, Hegelci problemleri belki de herkesten daha çok ciddiye aldılar ve entelektüel yaşamlarını herkesten daha çok Hegel'in felsefesiyle ilişkilendirdiler. Marx ve Engels'in entelektüel mirası Hegel'inkinden kolayca ayrılamayacağı gibi Marx'ın eseri de Engels'inkinden ayrı düşünülemez. Bu düşünceden hareketle yılda iki defa yayımlanan uluslararası felsefe dergisi *Sofist* 6'nı sayısını Hegel ve Marx'a ayırdı. Dergide Doğuş Furat, Mehmet Ali Adıyaman, Kardelen Aydınoğ, Ziya Dinçsoy, Elif Ergün, Melih Sezer Gülme, Doğan Barış Kılınç, Celal Yeşilçayır, Georg Lukács ve Günther Nicolin imzalı metinler yer alıyor.

02 MAYIS TUVALDE YÜZYIL

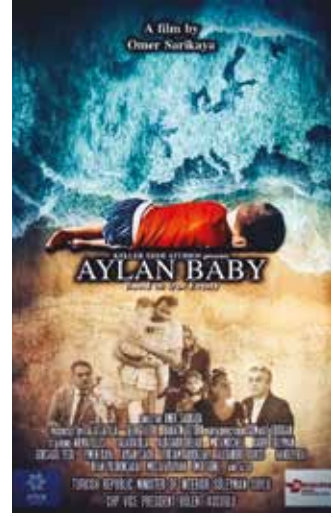
Türk Tarih Kurumu, Cumhuriyet'in 100. yılı vesilesiyle "Tuvalde Yüzyıl: Cumhuriyet'in 100. Yılında 100 Ressam 100 Resim" isimli bir sergi hazırladı. Ankara CerModernde 2 Mayıs'ta açılan sergi Cumhuriyet dönemi Türk sanat tarihine ışık tuttu. Cumhuriyet kuşağından 100 sanatçının 100 eseri üzerinden Türkiye'nin resim sanatında geçirdiği evreleri göz önüne seren serginin küratörlüğünü Siret Uyanık üstlendi. TBMM sanat koleksiyonundaki Şadan Bezeyiş ve Turgut Zaim'e ait "Güneşin Doğuşu", "Vilayet Tabloları", "Soyut Kompozisyon", "Hitit Güneşi" ve "Nalbant Portresi" eserleri ilk kez görücüye çıktı. Özel koleksiyonların yanı sıra Türk Tarih Kurumu arşivinden alınan, Cumhuriyet'in ilk dönemlerine ait sergi katalogları, broşür, davetiye, fotoğraf gibi dokümanlar da yer aldı. Sergi 2 Temmuz'a kadar görülebildi.

02 MAYIS

AYLAN BEBEK FİLMİ GÖSTERİME GİRDİ

Bodrum yakınlarında 2 Eylül 2015 tarihinde, cansız bedeni sahile vuran üç yaşındaki Aylan Kürdi'nin anısına hazırlanan ve mülteci sorununa dikkat çeken *Aylan Bebek* filmi gösterime girdi. Yönetmenliğini Ömer Sarıkaya'nın yaptığı filmde İçişleri Bakanı Süleyman Soylu ve CHP Genel Başkan Yardımcısı Bülent Kuşoğlu da rol aldı. Filmde tanınmış oyuncu Wilma Elles, kısa süre önce vefat eden Mike Mitchell, *Hürriyet* yazarı Hande Fırat'ın yanı sıra İranlı aktör Ali Sabri Belaid, Yunan aktör Hripsime Sargsan, Kadir Süleyman, Aydan Çakır, Dursun Hazerov Gonca Yeşil, Eymen Kaya, Mustafa Ayhan gibi tanınmış oyuncular yer aldı. Filmin yönetmeni Ömer Sarıkaya "Aylan Bebek filmi ile şimdiye kadar *Le Figaro*'dan *The Guardian*'a kadar dünyanın önemli yayın organlarında yüzlerce kez haber olarak çıktı. Bu filmi dünyada mağdur olan tüm canlılara ithaf ediyoruz." şeklinde konuştu.

Müteferrika Sohbetleri 37

Fuarda Buluşalım Metin Celâl

03 MAYIS

KİTAP FUARLARI VE OKUMA KÜLTÜRÜ

Yazar Metin Celâl, Balıkesir Millet Kütüphanesi Ahmet Kot Kitaplığında düzenlenen "Müteferrika Sohbetleri"ne konuk oldu. Söyleşinin başlığı "Fuarlarda Buluşalım"dı. Programda kitap fuarları, Türkiye'nin onur konuklukları, Frankfurt Kitap Fuarı, Türk edebiyatının dışa açılımı, kitap okuma oranları, kişi başına düşen kitap adedi, çocukların ve gençlerin neden çok kitap okuduğu gibi konular konuşuldu.

03 MAYIS

ŞİFA SANAT BALAT'TA

Klasik Türk İslam sanatlarını, İslami ilimleri ve yeni nesil sanat dallarını sanatseverlere tanıtmak ve eğitim vermek amacıyla kurulan Şifa Sanat, Fatih Balat'ta hizmet vermeye başladı. Üç katlı tarihî binanın ilk katında satışta eserlerin sergilendiği galeri; ikinci katında tefsir, hadis dersleri ve sanat söyleşilerinin yapılabileceği, koleksiyon eserlerin bulunduğu Şifahane bölümü yer alıyor. Yapının son katında ise sanat eğitimleri verilecek. Şifa Sanat Kreatif Direktörü ve müzehhibe Şifa Toptaş, 2006 yılında başladıkları yolculuğu Balat'ta geliştirerek sürdüreceklerini ifade etti. Toptaş, derslerin YouTube kanalından ücretsiz olarak ulaştıracağını da sözlerine ekledi.

04 MAYIS

TABİİ Kİ AİLE DOSTU

TRT, dijital platformu tabii.com'un tanıtımı Beykoz Kundura Fabrikasında yapıldı. 60 yıllık tecrübesini dijitalle aktaran kanal, bu konuda hayli iddialı. 30 yeni yapım ve 184 bölümle açılış aşamasında en zengin orijinal içeriğe sahip platform unvanını taşıyan "Tabii", aile dostu bir yayın vadediyor. Başlangıçta Türkiye'deki kullanıcılara ücretsiz olan platformda Türkçe, İngilizce, Arapça, İspanyolca ve Urduca olmak üzere beş dil alternatifi bulunuyor. Platformun tanıtım etkinliğine Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun, TRT Genel Müdürü Zahid Sobacı, Anadolu Ajansı Genel Müdürü Serdar Karagöz ve Anadolu Ajansı Genel Müdür Yardımcısı Yusuf Özhan'ın yanı sıra sanat, sinema, siyaset, spor ve iş dünyasından çok sayıda isim katıldı.

04 MAYIS

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ SAHNEDE

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın klasikleşen eseri, sinema ve tiyatronun bir arada olacağı modern bir uyarlamayla sanatseverlerle buluştu. Uyarlaması ve yönetmenliğini Serdar Biliş'in üstlendiği eserin galası 4 Mayıs'ta Maximum Uniç Hallde yapıldı. Büyük bir prodüksiyonla sahnelenen eserde, oyuncu Serkan Keskin onlarca farklı sureti canlandırdı. Tuluğ Tırpan'ın canlı piyano performansı oyuna eşlik etti. Birçok ünlü ismin katıldığı galanın sonunda ilk oyundan itibaren büyük övgüler toplayan Serkan Keskin dakikalarda ayakta alkışlandı. Tiyatro ve sinema arasında hibrit bir dünyanın tasarlandığı oyunun görüntü yönetmenliğini Ahmet Sesigürgil, sahne ve dekor tasarımı ise Gamze Kuş üstlendi.

ABBAS SAYAR 100 YAŞINDA

Türk edebiyatına şiir, roman, hikâye, düz yazı alanında önemli eserler vererek 1999 yılında aramızdan ayrılan Abbas Sayar, doğumunun 100. yılında Çâre dergisi özel sayısı ile yâd edildi. Sayar, dergide sadece Türk edebiyatına yaptığı katkılarla değil, gazeteci, siyasetçi, ressam yönüyle de mercek altına alındı. Dergiye Ramis Karabulut, Ahmed Güner Sayar, İsmail Karakurt, Mustafa Uçurum, Ethem Baran, Abdullah Kasay, Hanife Şahin, Erdem Sarıkaya, Seyfi Çelikkaya, Elif Güneşer, Halil İbrahim Güneşer katkıda bulundu. Özel dosyada Abbas Sayar'ın oğlu Ahmed Güner Sayar'la bir söyleşi yapılmış. Abbas Sayar soruşturmasına Şükrü Erbaş, Ethem Baran, Ali Necip Erdoğan, İsmail Güleç, Emin Gürdamur, Merve Sevide Selvi katılmış. Abbas Sayar üzerine çalışacaklar için derlenen "Nail Abbas Sayar Bibliyografyası" ise araştırmacılara önemli kolaylık sağlıyor.

07 MAYIS

BÜYÜKADA EDEBİYAT MÜZE KÜTÜPHANESİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı, hafızaya katkı sunmak için Bükükada'daki tarihî Haritadonis Köşkü'nü restore ettirerek Edebiyat Müze Kütüphanesine dönüştürdü. Kütüphanede Adalar'da yaşamış ya da eserlerinde buraya yer vermiş 92 yazarın eserleri ve kişisel eşyaları yer alıyor. Reşat Nuri Güntekin, Cevat Şakir Kabaağaçlı, Melih Cevdet Anday, Abdülhak Şinasi Hisar, Orhan Seyfi Orhon, Tahsin Nahit, Mehmet Rauf, Halide Edib Adıvar gibi isimlerin hayatı bilgi panolarıyla kütüphane koridorlarında aktarılıyor. Ziyaretçiler kütüphaneyi gezerken Türk edebiyat tarihinde bir yolculuğa çıkıyor. İki katlı kütüphanede okuma salonlarına ilaveten edebiyat söyleşilerine ve sanat etkinliklerine ev sahipliği yapacak salonlar ve sergi alanları da mevcut.

07 MAYIS

MEHMET CEMİL DELİOĞLU GÜREŞ MÜZESİ

Hatay'ın Yayladağı ilçesinde Mehmet Cemil Delioğlu Güreş Müzesi törenle ziyarete açıldı. Elindeki materyalleri müzeye bağışlayan güreşçi Mehmet Cemil Delioğlu, en mutlu gününü yaşadığını söyledi. Müzede 150 ve 200 yıllık eserlerin yer aldığına değinen Delioğlu, artık eserlerinin tüm Türkiye'ye ait olduğunu kaydetti.

08 MAYIS

HALUK DURSUN SEMPOZYUMU

AKM'de 2019 yılında geçirdiği trafik kazası sonucu hayatını kaybeden eski Kültür ve Turizm Bakan Yardımcısı ve tarihçi anısına bir sempozyum düzenlendi. "Prof. Dr. A. Haluk Dursun Kültür, Medeniyet ve Gençlik Sempozyumu"nda Dursun'un mirası, medeniyet perspektifi ele alındı.

08 MAYIS

SANAT, TELİF VE DİJİTALLEŞME

Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü tarafından "Yaratıcı Kültür Endüstrilerinde Dijitalleşme Çalıştayı" düzenlendi. Oturumlarda dijitalleşme ve bu kapsamdaki sanat üretimleri üzerine fikir alışverişleri yapıldı, teklif ve şikâyetler paylaşıldı. Açılışta konuşan Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Talha Koç, dijitalleşmeye yönelik stratejilerin önemine değinerek, yapay zekânın yaratıcı endüstrilerde çeşitliliği artırdığından bahsetti.

Telif Hakları Genel Müdürü Dr. H. Ziya Taşkent ise yaratıcı kültür endüstrilerinde dijitalleşmenin her geçen gün arttığına dikkat çekti. Taşkent, bu çalıştay vesilesiyle farklı disiplinlerden yetkin isimlerin dijitalleşmeye ilişkin yaklaşım ve deneyimlerini paylaştıklarını vurgulayarak düzenlenecek politikalar için alanın temsilcilerinden katkı beklediklerini dile getirdi.

09 MAYIS

BİR DESEN KÂŞIFININ ŞAHİTLİKLERİ

Türk çağdaş sanatının önemli sanatçılarından Mehmet Gülerüz'ün son 10 yıllık Paris üretimi de kapsayan desen, tuval ve baskı resim çalışmaları 9 Mayıs'tan itibaren Loft Artta sergilenmeye başladı. Sanatçı, eserlerinde insan, doğa ve mekân arasındaki sınıfsal ve varoluşçu iletişimin bütün kriz ve çelişkilerini özgün üslubu ile belgeliyor. 50'yi aşkın eseri kapsayan, sanatçı defterlerinin de izlenemediği sergi 9 Temmuz'a kadar açık kaldı.

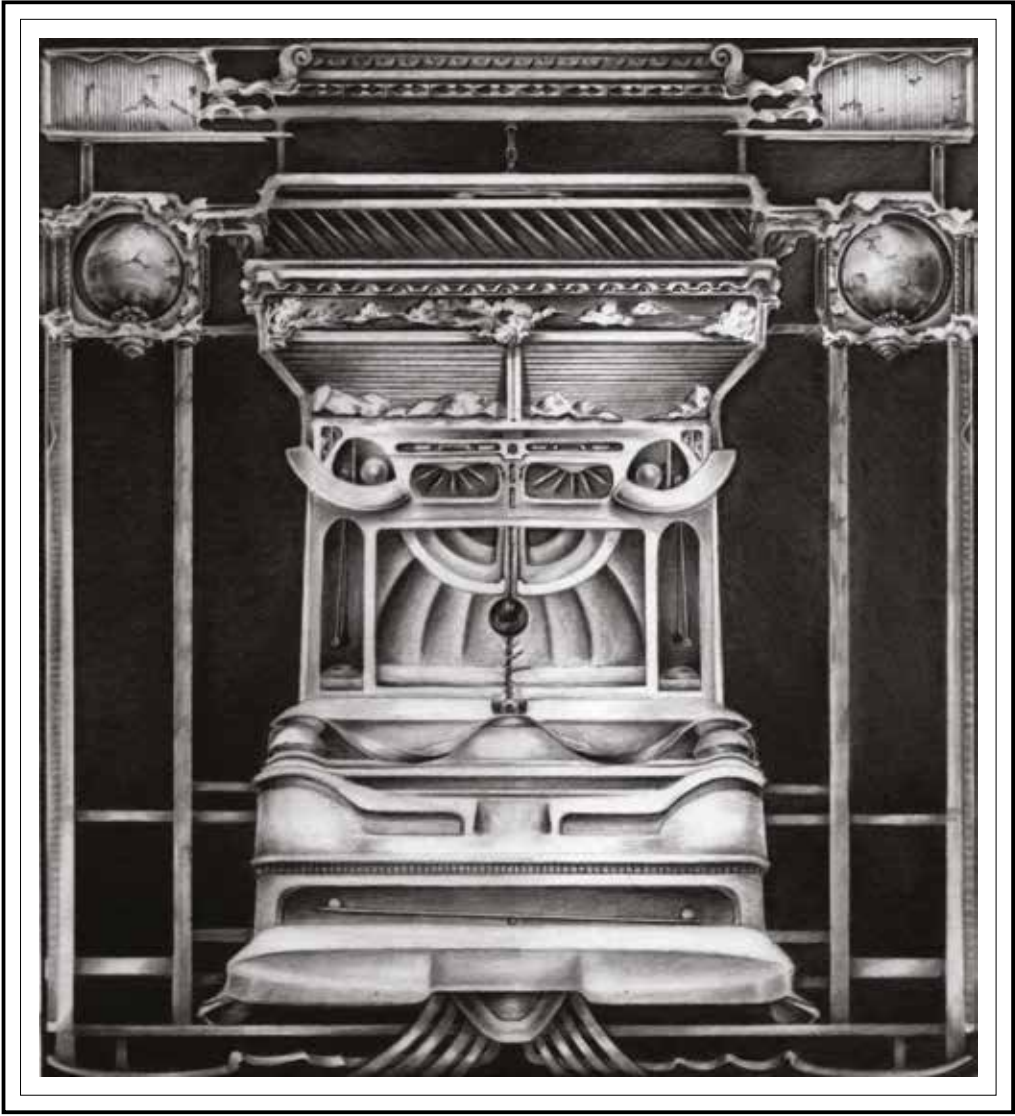

09 MAYIS

BİR HAYAT DUYGUSU UYANDIRAN FOTOĞRAFLAR

Zeki Demirkubuz'un ilk sergisi "Hayat" 9 Mayıs'ta Müze Gazhanede açıldı. Demirkubuz'un yeni filmiyle aynı adı taşıyan sergi yönetmenin 2009'dan bu yana çektiği 78 fotoğraftan oluşuyor. 8 Eylül'e kadar sürecek serginin küratörlüğünü Nurhak Kaya, sanat yönetmenliğini ise Ebru Yılmaz üstlendi. 14 yıl önce başladığı fotoğrafçılığa, Türkiye başta olmak üzere Japonya, Meksika, Amerika ve birçok farklı ülkede yaptığı çekimlerle devam eden Demirkubuz, ilk sergisinde dünyanın farklı coğrafyalarında rastladığı kayda değer anları, kendi gözünden izleyiciye sunuyor. Demirkubuz, fotoğraflarında tabiatın, şehrin ve taşranın, varoluşun ve modernizmin etkilerini yansıtıyor.

09 MAYIS

HAFIZA VE MEKÂN KAVRAMA BİÇİMLERİ

Hafıza, mekân ve mekânı kavrama biçimleri üzerine düşünen, üretimini bir zihinsel düşünme pratiğine dönüştüren Şule Nur Alev'in "Ötede Bir Şey Yok" isimli sergisi, Vision Art Platformda açıldı. Sergi sanatçının titiz detaycılığı ve kalemi ustalıklı kullandığı desenleri ile sanatseverleri yeni düş mekânlarına davet etti. Sergi, ismini Cebelitarık Boğazı'nın iki yanındaki Herkül Sütunları üzerindeki, gemilere daha uzağa yelken açmamları için bir uyarı olarak yazıldığı varsayılan "Non Plus Ultra"dan alıyor. Rönesans döneminde antik felsefenin düşüncenin ilerlemesi üzerindeki boğucu etkisinin bir metaforu olarak benimsenen kavram, Latince "daha ötede, ileride hiçbir şey yok" anlamına geliyor. Sergi, 22 Temmuz'a kadar galeri mekânının ikinci katında ziyaretçilerle buluştu.

09 MAYIS

KÂĞIT SEMPOZYUMU

Asitane Vakfı tarafından İstanbul Kalkınma Ajansı desteğiyle ilki düzenlenen "El Yapımı Kağıt Sempozyumu" başladı. Sanat Fabrikasının ürettiği "İstanbul Kağıt" markasının da tanıtıldığı etkinlik Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sedat Hakkı Eldem Oditoryumunda yapıldı. Açılıшта konuşan Asitane Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı Hasibe Turan, sempozyumun el yapımı kağıt alanında bir boşluğu dolduracağını ifade etti. Açılış konuşmalarının ardından yöneticiliğini Olcay Aydemir'in üstlendiği "Türkiye'de ve Dünyada Kağıt" başlıklı oturum düzenlendi. Tüm gün devam eden sempozyumda, el yapımı kağıt uygulama çalışmaları yapıldı.

09 MAYIS

TRT DİYANET ÇOCUK TEST YAYININDA

TRT Diyanet Kanalı bünyesinde kurulan ve "Kalplere Yolculuk" sloganıyla 24 özgün içerikle çocuklar için dinî animasyon çizgi diziler üretecek TRT Diyanet Çocuk kanalı test yayınına başladı.

05 MAYIS

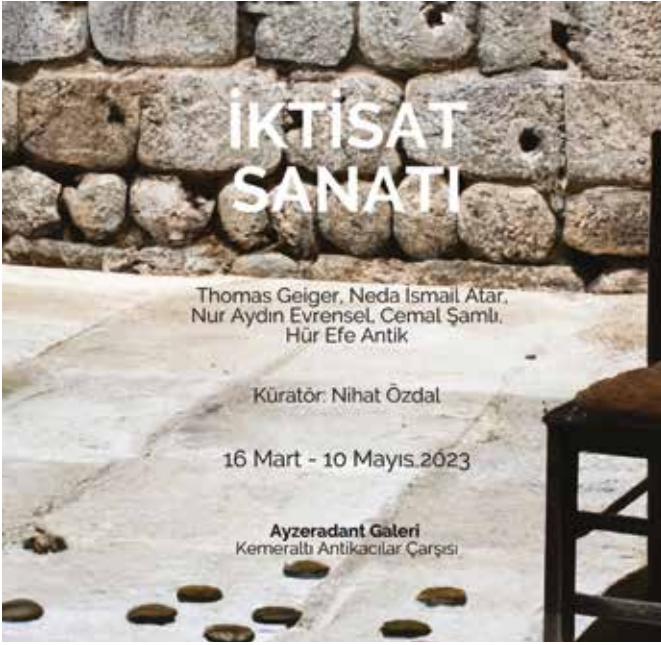
Samed Karagöz **veSanat** söyleşi programında İsmail Erdoğan'ı misafir etti.

09 MAYIS

Dr. Olcay Aydemir ZKS'de **Mimarlık ve Yaşam Söyleşileri** programında Rahmi Asal'ı misafir etti.

10 MAYIS

ZKS'de **100. Yıl Sohbetleri** söyleşi programında Prof. Dr. Haluk Oral'ın konuğu Metin Celâl oldu.

10 MAYIS

PARANIN SANATSAL HÂLİ

"İktisat Sanatı" sergisi, para ve sanat ilişkisini sorgularken paranın iktidarına müdahale eden eserler üreten sanatçıları keşfe çağırdı. Serginin küratörü Nihat Özdal, ilk sanat piyasalarından bugüne, paranın sanatçılarla ilişkisinin hep tartışmalı olduğunu kaydetti. İzmir İktisat Kongresi'nin 100. yılında İzmir Kemeraltı'nda bulunan Ayzeradant Galeride açılan "İktisat Sanatı" sergisi 10 Mayıs'a kadar ziyaret edildi.

11 MAYIS

KIZ KULESİNİN RESTORASYONU TAMAMLANDI

Tarihi milattan önce 410 yılına kadar uzanan ve 2. Mahmut dönemindeki orijinal hâline sadık kalınarak Kültür ve Turizm Bakanlığınca özgün malzemeler kullanılarak restorasyonu tamamlanan İstanbul'un simge yapılarından Kız Kulesi ziyarete açıldı. Kulenin yenileme çalışmaları, uluslararası restorasyon ilkeleri ışığında ve Prof. Dr. Feridun Çılı, Prof. Dr. Zeynep Ahunbay ve Ağa Han Mimarlık Ödülü sahibi mimar Han Tümertekin'den oluşan bilim kurulunun rehberliğinde yapıldı.

11 MAYIS

TARİHİ ROMANLAŞTIRAN YAZAR

Tarihi romanlarıyla medeniyetimizin izini süren Mehmed Niyazi Özdemir'in edebî hayatı, Esenler Belediyesi tarafından Dr. Kadir Topbaş Kültür Sanat Merkezinde düzenlenen "Tarihi Romanlaştıran Yazar" isimli panelde konuşuldu. Yöneticiliğini Özcan Ünlü'nün üstlendiği programda Mehmet Güneş, Necmettin Özmen, Ekrem Ayyıldız, Can Alpgüvenç yazarın romanlarını, çalışma stilini, tarih tahayyülünü anlatarak anılarını paylaştı.

12 MAYIS

SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

Darüşşafaka Cemiyeti ile Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları iş birliğiyle 69. kez düzenlenen Sait Faik Hikâye Armağanı'nın bu yılki sahibi *Anatomi Dersi* kitabıyla Ayşegül Devcioğlu oldu. Seçici kurul, dünyaya, insan ilişkilerine, toplumsal uzlaşımlara bakmanın farklı yollarını gösterdiği, duyguların kolayca gösterişe varabilecek patlamalarından uzak durarak soğukkanlı, ince ayarlı cümlelerle yazdığı öyküleriyle ödülün Devecioğlu'na verildiğini duyurdu.

11 MAYIS

ZKS'de Prof. Dr. Ömer Türker, **İhyâ Okumaları** seminerini gerçekleştirdi.

12 MAYIS

ZKS'de, **Tarih Söyleşileri** programı yapıldı. Prof. Dr. Ahmet Taşağıl'ın sunduğu programa Prof. Dr. Ali Satın konuk oldu.

11 MAYIS

DİYARBAKIR ANNELERİ BELGESELİ

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı ile TRT iş birliğinde hazırlanan *Feryat, Diyarbakır Anneleri Belgeseli*'nin ön gösterimi yapıldı. Gösterimde, PKK terör örgütüncce kandırılarak kaçırılan çocuklarına kavuşmak için evlat nöbeti tutan anneler ile annelerine kavuşan çocukların yaşadıkları, terör örgütünün gerçek yüzü ve örgütün siyasi destekçilerinin iş birliği anlatıldı.

Yapımcılığını Muhammed Ali Çavuşoğlu'nun üstlendiği, yönetmenliğini Muhammed Erkam Bülbül'ün yaptığı belgesel, terörden arındırılan Fis Ovası'nı çevreleyen dağlarda, Lice kırsalında ve Diyarbakır'da çekildi. Uzman röportajları, Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesi ve Rami Kütüphanesinde yapılan belgeselde, çocuklarının fotoğrafıyla bekleyişlerini sürdüren annelerin, nöbette onlara eşlik ederek evladının yolunu gözleyen babaların ve terör örgütünün elinden kurtulan ve annelerine kavuşan evlatların açıklamalarına da yer verildi. Programa katılanlar daha sonra Anadolu Ajansı'nın Diyarbakır annelerinin evlat nöbetlerini ve bekleyişlerini konu alan "Zamanın Durduğu An" sergisini gezdi.

12 MAYIS

AENEAS'IN MOZAIĞI BULUNDU

Osmaniye'nin Kadirli ilçesinde bir inşaatın temel kazısında Roma dönemine ait villa kalıntısında Troya Savaşı'nın kahramanı Aeneas'ın mozaiği bulundu. Homeros'un İlyada ve Odysseia destanında da adı geçen Aeneas'ın resmedildiği mozaiğin dünyada bir örneğinin daha olmadığı belirtildi.

13 MAYIS

YENİ VE EN YENİ MÜZİK FESTİVALİ

Yeni ve En Yeni Müzik Festivali'nin dördüncüsü Arter salonlarında 10-13 Mayıs tarihleri arasında düzenlendi. Festivalin sanat yönetmenliğini Matthias Osterwold üstlendi. Festivalde, deneysel müzik, müzik performans sanatı, besteci performansı, medyalar arası müzik, elektronik müzik ve ses sanatı alanlarında örnekler sunuldu.

17 MAYIS

BİR SAHAFIN HAFIZASI

Zeytinburnu Kitapçısında Zeynep Türkoğlu, her ay birbirinden kıymetli konuklarıyla kültür sanat dünyamızın nabzını tuttu. Buluşmaların Mayıs ayı konuğu 120 yılı aşkın süredir sahaflık mesleğini sürdüren bir ailenin üçüncü kuşak temsilcisi M. Türkmenoğlu'ydu. Türkmenoğlu, *Sahaflar Çarşısı'nda Görüp İştittiklerim* kitabı çerçevesinde duyduklarını ve tanıklıklarını aktardı. Söyleşi 20. yüzyılın başından günümüze kadarki kültür tarihimizin gizli kalmış yönlerine dikkat çekici bir katkı sundu; daha önce kayda geçmemiş pek çok hatırayı, anekdotu yeniden gündeme taşıdı.

Zeytinburnu Kitapçısı Buluşmaları

30 Mayıs Salı
19.30

Konuk: Turan M. Türkmenoğlu
Sunan: Zeynep Türkoğlu

Söyleşi

Zeytinburnu Kitapçısı

ESTİTARZULU HAYATIN SAHNE

AKM'nin dış görünümünü tamamlamak üzere düzenlenen heykel yarışması sonuçlandı. Hüsamettin Koçan'ın başkanlığını yaptığı, Celaleddin Çelik, Günseli Kato, Murat Tabanlıoğlu, Osman Dinç, Seçkin Pirim ve Şakir Gökçebağ'dan oluşan jürinin seksen eseri değerlendirmesi sonucu Semih Eskicioğlu birinciliğe layık görüldü. AKM'nin mimari ruhunu ve sanatsal kimliğini yansıtan heykel; doğaya, sanata ve şehre saygılı bir eser olarak tasarlandı, AKM yerleşkesi ile Mete Caddesi'nin kesişim noktasına yerleştirildi.

18 MAYIS

VEFATININ 60. YILINDA ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR

Eserleri ile ismini zamanının ötesine taşıyabilmiş, Türk edebiyatının müstesna kalemlerinden biridir Abdülhak Şinasi Hisar. Onun eserlerinde bilhassa İstanbul bir özne gibi yer alır. O, büyük bir İstanbul muharriridir. Edebiyatın hemen her alanında kalem oynatmış, Türk edebiyatının en müstesna isimlerinden Abdülhak Şinasi Hisar, vefatının 60. yılında ZKS'de bir panelle anıldı. Panelde Hisar'ın kişiliği, eserleri, Türk edebiyatındaki yeri farklı boyutları ile ele alındı. Moderatörlüğünü Necmettin Turinay'ın üstlendiği panelde Abdullah Uçman, Saadet Özen, Nesrin Karaca ve Mehmet Güneş konuştu.

17 MAYIS

AKM'NİN HEYKELİ YERİNİ ALDI

18 MAYIS

TÜRKİYE'NİN EN GENİŞ MUMYA AİLESİ

Amasya Müzesinde sergilenen, yaklaşık 700 yıllık 8 mumyadan oluşan koleksiyon "Türkiye'nin en büyük mumya ailesi" olarak biliniyor. Gizemli mumyalar müzeyi ziyaret edenlerin dikkatini çekiyor. İlhanlılar döneminde Anadolu Nazırı Şehzade Cumudar, Amasya Emiri İşbuğa Nuyin, İzzettin Mehmet Pervane Bey, eşi ve çocuklarına ait 14. yüzyıldan kalan mumyalar, nem ile ısı ayarı yapılan özel bölümde muhafaza ediliyor.

18 MAYIS

BİR HASTALIK HİKÂYESİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı Devlet Tiyatroları Edirne Sahnesinde iki perdelik *Tek Kişilik Düet* oyunu sanatseverlerle buluştu. Mithat Erdemli'nin yönettiği, Nur Yazar ve Mehmet Demiralp'in performans sergilediği oyun, 16-18 Mayıs tarihleri arasında üç defa sahnelendi. Oyunda, MS hastalığına yakalanan usta bir keman virtüözü Stephane ile psikiyatrist Feldmann'ın hikâyesi anlatılıyor.

Kültür ve Turizm Bakanlığı 18 Mayıs Uluslararası Müzeler Günü için "müzelerde sürdürülebilirlik ve refah" teması çerçevesinde etkinlikler düzenledi. Bakanlığa bağlı tüm müzeler ücretsiz olarak gezilebildi. Edirne'deki müzeler günü etkinlikleri kapsamında Ekmekçizade Kervansarayı Müzelerinin Osmanlı padişahları bölümünde hattat İsmet Keten'in hazırladığı 36 Osmanlı padişahının tuğrası sergilendi.

18 MAYIS

TUĞRALAR SERGİSİ

İstanbul'da sanatın yeni buluşma adresi Polat Piyalepaşa Çarşısı'nın saat kulesi içerisinde yer alan İstanbul Sihir Müzesi, sihirbazlık sanatının heyecan verici dünyasını keşfetmek isteyenlere bulunmaz bir fırsat sunuyor. Müzenin içindeki sihirbazlık malzemeleri, daha önce birçok gösteride illüzyon tutkunlarının karşısına çıkmıştır. Burada sihirbazların kullandığı asistan işkencesi, kılıklı sepet, modern art, çivili yatak ve metamorfoz gibi malzemelerin yanı sıra sihirbazların hayatını anlatan birçok fotoğraf, video ve belge de bulunmakta. Müzenin en ilginç bölümlerinden biri, sihirbazların kullandığı tarihî teçhizatların sergilendiği bölümdür. Müzede dünyaca ünlü Türk sihirbazı Zati Sungur, Sihirbaz Mandrake (Ertuğrul Işınbark), Mr. Magic (Erdoğan Demiray), Türkiye'nin ilk ve tek kadın sihirbazı Lady İlkay (İlkay Özdemir) ve Abrakadabra'nın (Lütfi Demirtok) gösterilerinde kullandığı şapkalar, asalar, kartlar, kostümler gibi illüzyon sanat tarihine dair önemli eşyalar yer alıyor.

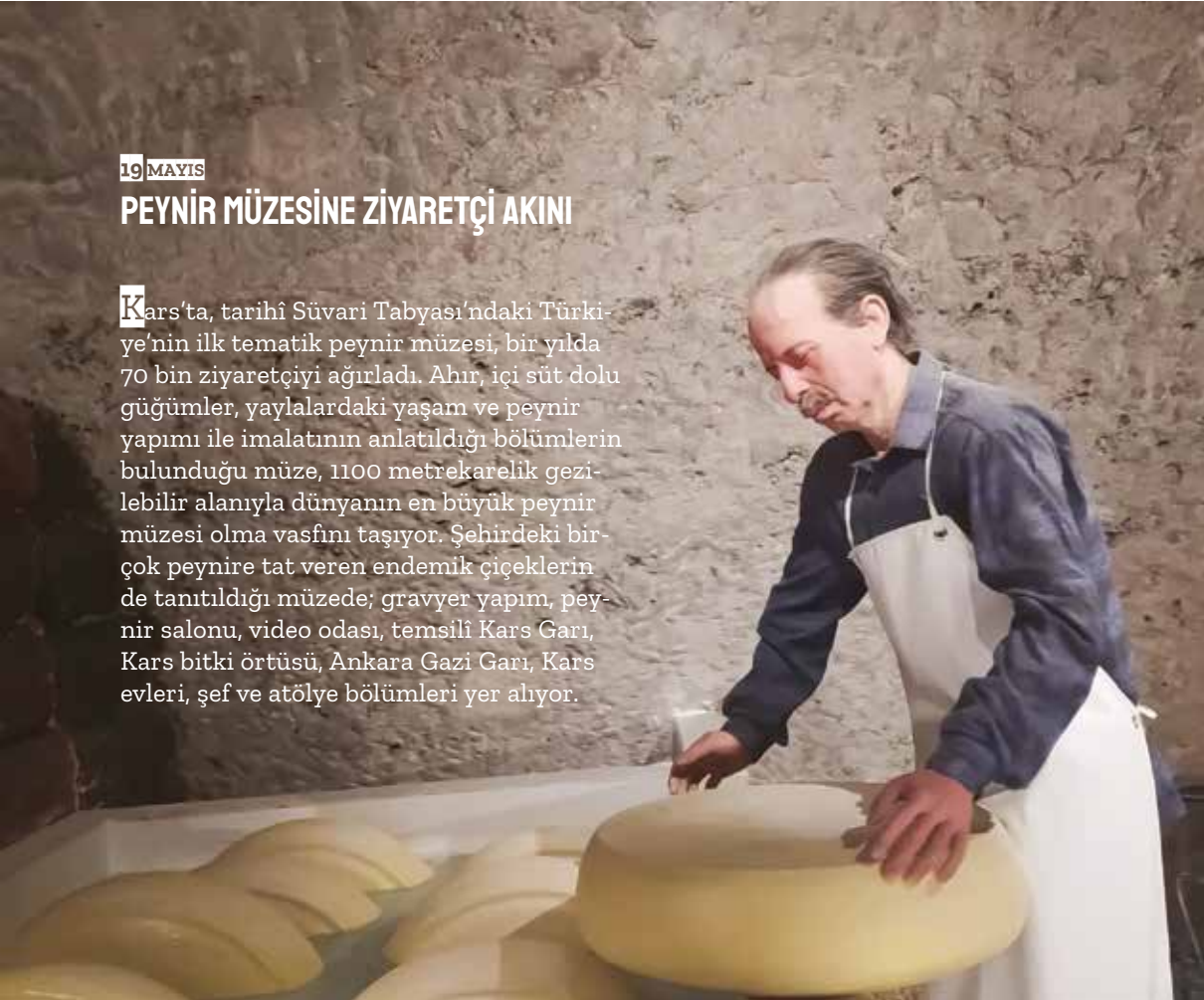
18 MAYIS İSTANBUL SİHİR MÜZESİ

19 MAYIS

PEYNİR MÜZESİNE ZİYARETÇİ AKINI

Kars'ta, tarihî Süvari Tabyası'ndaki Türkiye'nin ilk tematik peynir müzesi, bir yılda 70 bin ziyaretçiyi ağırladı. Ahır, içi süt dolu güğümler, yaylalardaki yaşam ve peynir yapımı ile imalatının anlatıldığı bölümlerin bulunduğu müze, 1100 metrekarelik gezilebilir alanıyla dünyanın en büyük peynir müzesi olma vasfını taşıyor. Şehirdeki birçok peynire tat veren endemik çiçeklerin de tanıtıldığı müzede; gravyer yapım, peynir salonu, video odası, temsili Kars Gari, Kars bitki örtüsü, Ankara Gazi Gari, Kars evleri, şef ve atölye bölümleri yer alıyor.

19 MAYIS

İSTANBUL MODERN YENİDEN

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin ilk modern ve çağdaş sanat müzesini ziyaret etti. Erdoğan, İstanbul Modernin yeni binasının İstanbul'a ve tüm sanatseverlere hayırlı olması dileğinde bulundu. Tophane'deki Antrepo bölgesindeki 10 bin 500 metrekarelik müze, 4 Mayıs'tan itibaren yeni binasında ziyaretçilerini ağırlamaya başladı. Renzo Piano Building Workshop imzasıyla tasarlanan müze, birinci katındaki fotoğraf galerisi, kısa süreli sergi salonu, eğitim ve etkinlik odaları ile göz dolduruyor.

23 MAYIS

FÜTÜVET RUHU VE JAPON SANATI

Tüm dünyada yükselişte olan Japon manga sanatı, bu sefer tasavvuf kültürüne odaklandı. Japon manga sanatçısı ve akademisyen Dr. Naoki Kayyım Yamamoto'nun "Fütüvvet Ruhu ve Japon Sanatı" sergisi Bahariye Mevlevihanesinde açıldı. İki gün ziyaret edilebilen sergide, Yamamoto'nun tasavvuf kültürünü manga sanatı üzerinden yorumladığı eserler yer aldı. Sergi açılışında konuşan Yamamoto, İslam kültürünün Anadolu'daki yolculuğunun Doğu sanatlarıyla benzerlikleri olduğunu söyledi.

20 MAYIS

AYRICALIKSIZ DÜNYA

Bozlu Art Project 21 Mart-20 Mayıs 2023 tarihleri arasında Kazım Karakaya'nın "Töz" isimli sergisine ev sahipliği yaptı. Karakaya, sergisinde kadim uygarlıkların izini sürerek Çin'den, İran'a ve Anadolu'ya kadar farklı coğrafyalarda dolaşırken, zanaatla sanat arasındaki ince çizgiye vurgu yaptı ve kolektif hafızamızdaki imgelerden ilham alarak heykelde malzemenin ihtimallerini sorguladı. Karakaya, geleneğin izinden giderken hayvanların, insanların ve bitkilerin hiçbir ayırım gözetmeksizin alışveriş içinde olduğu bir dünya kurgulamasıyla dikkat çekti.

22 MAYIS

Prof. Dr. Özcan Hıdır'la ZKS'de **Medeniyet Bilinci** semineri yapıldı.

25 MAYIS

Kazlıçeşme Sanat'ta **Hattatlar Buluşması** söyleşi programı yapıldı.

26 MAYIS

ZKS'de, **Bize Şairden Bahset** söyleşi programı yapıldı. Şair Zeynep Arkan'ın sunduğu programa şair Atakan Yavuz konuk oldu.

“Bey” Türkücülerinin Son “Sesi Güzel”i

Ahmet Zeki Gayberi

Türküleri, ömrünün odağına yerleştiren çınarlarından Nuri Sesigüzel’in hayatını kaybettiği haberi alınca hatıralara dalıp gittim. Zira Nuri Ağabey’in sesiyle çok eskiden tanışıklığım, hatta kendisi ile röportaj yapmışlığım bile vardı.

Nuri Sesigüzel, ne doğduğu topraklardan ne Anadolu sosyolojisinden hiç kopmadı. Hep imkânsız aşklara tutuldu, hep aşkıdan “verem oldu”, hep bu aşklar üzerine türküler söyledi, yazdı, besteledi.

Nuri Sesigüzel’in adını daha ilkokula bile gitmediğim yaşlarda annemden işittim. Annem gencecik yaşında alı duvaklı gelin olduğunda, rahmetli dedem onu, baba evinden koca evine Sesigüzel’in “Sarı sabahlık da yakışmaz mı güzele” türküsüyle uğurlamış çünkü. Nedense bu türküyü hatırladığı her an, gözünde “mutlu” bir hatıra değil de “hüzünlü” bir mazi canlanır, gözleri nemlenirdi annemin... Sesigüzel, ilk sevdaya tutulduğu kızın giydiği sarı sabahlığı türkü yaptığını belirterek “O ‘Sarı Sabahlık’ beni bugünlere getirdi!” diyor.

Şöhrete Giden Yol

Yaşım biraz daha ilerleyince Nuri Sesigüzel, İbrahim Tatlıses, Müslüm Gürses’in neden “güzel”, “tatlı” ve “gür” sesli olduğunu düşünmeye başladım. Aslında hiçbirinin nüfus kâğıdındaki soyadları değildi bu isimler. Şöhrete kavuşmak için kimlik değişiminin şart olduğu yılların izleriydi hepsinin de soyadı. Müslüm’ün “Akbaş”, İbo’nun “Tatlı” olan ilk soyadları gibi Nuri’nin de “Sesigüzel” değil, “Kaçtaş” idi gerçek soyadı. Bir önceki jenerasyonun türkücülerine ise soyadlarını değiştirerek değil, lakaplarıyla ünlenmiş: Mukim Tahir, Bekçi Bakır, Kazancı Bedih, Tenekeci Mahmut gibi...

Bizde Ayhan Işıklı yılların “canti” türkücüsü Nuri Sesigüzel iken Batı’da Frank Sinatraların dönemi idi. 1960 Darbesi olunca üne kavuşma umudu ertelenmiş Sesigüzel’in. İşte o günlerde de şimdi olduğu gibi popüler kültürün (gazino) merkezi İstanbul ancak şöhrete giden yol ise devletten yani Ankara’dan geçiyor. İstedik kadar İstanbul’da ismin bilinsin, hatta TRT İstanbul Radyosunda türkülerin çalınsın, önemli değil. Çünkü

sesin, Sakarya'dan ötesine ulaşamıyor zira TRT İstanbul Radyosunun kapsama alanı Sakarya'ya kadar. Bir gün merhum Nida Tüfekçi, Nuri Sesigüzel'e, tüm Türkiye'nin onun sesini duymasını istiyor ise TRT Ankara Radyosunda çıkması gerektiğini söyler. Sesigüzel de Ankara Radyosunun açtığı yarışmayı kazanarak sesini tüm Anadolu'ya duyurmayı başarır. Nuri Sesigüzel 80 Darbesi'nden sonra gelen babalar döneminden değil de 60'lı yılların siyah-beyaz filmlerindeki Ayhan Beyletin dönemindendi.

Nuri Sesigüzel'in "Karakas gözlerin elmas", "Kahverengi gözlerin" ve "Kaz mezarıcı derin kaz" gibi türküleri benim de dilimdeydi ancak 80'li yıllara denk gelen ilk gençliğimizde artık "arabesk" furyası vardı. Arabesk, yaşadığımız arafta kalma psikolojisine ve kültürel anomieye çok daha uygun geliyordu sanki. Darbenin ardından ilk ve orta gençliklerini yaşayan kuşak resmen şunları yaşıyordu: Birincisi, arada kalmışlardı ve kendilerini ne taşralı ne şehirli hissediyorlardı. İkincisi, ideolojilerin yerini şak diye alan popüler kültür karşısında tam olarak nasıl bir pozisyon takınacağını kimse bilemiyordu. E, hâliyle her darbe döneminin ardından gelen kaybolmuşluk ve belirsizlik duyguları da eklenince arabesk tüm ülkeyi damardan yakalıyordu.

Bir Hatıra

1990'lı yıllarda Nuri Sesigüzel'i yeniden hatırlayarak halkın evlerine konuk eden bir özel televizyon kanalı kurulmuştu: Kanal 7.

Nuri Ağabey'i tekrar popülerleştiren ve ekranlarını sağdan, soldan, ortadan isimlere açarak halka, 28 Şubat'taki akıl tutulması sürecinin karanlık perdesini biraz olsun aralıyordu Kanal 7. Nuri Sesigüzel de bu aralanmış perdeden evlerimize sızan ince bir ışık huzmesi gibiydi. Televizyonda *Sıra Gecesi* programını hazırlayan Sesigüzel, kanalın ekibiyle bütün Anadolu'yu da baştan sona dolaştı. Ben de 1997 yılında Nuri Sesigüzel ile röportaj yapmak için Kanal 7'nin Sarıyer'deki binasına gittim...

Sıra Gecesi programını bant yayın olarak çekiyorlardı. Ve Sesigüzel, programın öncesinde vaktimiz olmasına rağmen ısrarla stüdyoda bulunmamızı, programı izlememizi ve sonrasında röportaj yapmamızı istedi. Öyle yaptık. Genç bir türkücü konuğu vardı. Nuri Sesigüzel'e programdan önce "Abi Prestij Müzikten Hilmi Topaloğlu'nun selamını getirdim. Yeni bir kaset yapacağım nasipse!" dedi. Bu genç türkücünün isminin Alişan olduğunu ise çok sonraları televizyonlarda görmeye başlayınca hatırladım. Sesigüzel'in, Alişan'ın ilk televizyon deneyimi sırasında yaşadığı heyecanı yatıştırmak için sarf ettiği çabaya şaşırmıştım.

Öyle ki Alişan'ın okumak istediği "Yavru Yavru" diye başlayan Erzurum yöresine ait "Hüma Kuşu" uzun havasını, tam altı kez yarıda keserek ona baştan okuttu. Sanki Alişan'a sabır dersi vermek ister gibiydi. Alişan, yedinci kez okumaya başladı türküyü. Bir kez daha hem de fırçalar tonda sesini yükselterek yine kestirdi Nuri Sesigüzel. Alişan ise "Özür dilerim Abi, baştan alayım" dedi ve bu son okuma, kayda alınarak yayına verildi.

Daha sonra röportajda bu konuyu Nuri Sesigüzel'e sorduğumda, Alişan'ın önünde uzun yıllar olduğunu, sahne ve ekran duruşu kazanması için ona böyle davrandığını aktardı. Nuri Sesigüzel o akşam, bir ahi ustası gibi çırağını geleceğe hazırlama titizliğiyle uğraşıp durdu. Nuri Sesigüzel olabilmek, çekimler bir saat uzasa da adını o akşam duyduğu bir çocuğun istikbali için emek vermek demekti. Eskiden, yani analog dönemlerde, bugünkü dijital çağdaki gibi gerçekten kolay şöhret olunmuyormuş. Nuri Sesigüzel de analog dönemin çileli, ince dertli, veremli yıllarında hakkını vererek şöhrete kavuşan bir sanatçı.

Gelelim son söze: Nuri Sesigüzel, 1937'de Şanlıurfa'nın kelaynak kuşları ile ünlü Birecik ilçesinde doğdu. 13 yaşında halk müziğine gönül verip saz çalmaya başladı. 300'den fazla plak doldurdu. 54 filmde yaptığı gibi hayat filminde oynadığı başrol de 20 Mayıs'ta sona erdi.

Başrollerinde Serdar Orçin, Sezin Akbaşoğulları, Kübra Kip, Mert Yavuzcan, Şebnem Dilligil ve geçen hafta vefat eden Rıza Akın'ın yer aldığı ve Faysal Soysal'ın yönettiği *Ceviz Ağacı* ZKS'de izleyicilerle buluştu. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile TRT'den yapım destekli film çok sayıda festivalden ödül aldı.

27 MAYIS TÜRK SİNEMASI TANITILDI

76. Cannes Film Festivali 16-27 Mayıs tarihlerinde düzenlendi. Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ile Boğaziçi Kültür Sanat Vakfı tarafından organize edilen Türkiye standı festivalde yerini aldı. Stantta yapımı tamamlanan, proje veya geliştirme aşamasında olan uzun metraj, kısa metraj, animasyon ve belgesel türündeki projeler uluslararası arenada görücüye çıktı. Yeni sinema yasası ile yürürlüğe giren, yabancı film yapımcılarına uzun metraj film, belgesel ve televizyon dizileri için Türkiye'de harcadıkları tutarın yüzde 30'una kadarının iade edilebilmesine imkân sağlayan "Yabancı Film Yapım Desteği" uluslararası film yapımcılarına anlatıldı. Nuri Bilge Ceylan'ın Kültür ve Turizm Bakanlığı desteği ve TRT'nin ortak yapımcılığıyla çektiği *Kuru Otlar Üstüne* filmi Altın Palmiye için yarıştı.

TAKSİM SİNEMA BULUŞMALARI

► SÖYLEŞİ / 20.30
MURAT PAY (Yönetmen)

► FİLM GÖSTERİMİ / 18.30
DİLSİZ

MODERATÖR:
NAZİF TUNÇ (Yönetmen)

27 Mayıs 2023
Cumartesi
18.30
Taksim Camii
Kültür Sanat Merkezi

MURAT PAY (Yönetmen)

NAZİF TUNÇ (Yönetmen)

SİNEMA DERNEĞİ

TAKSİM CAMİİ
VAKFI

23 MAYIS

TAKSİM SİNEMA BULUŞMALARI

Uluslararası Sinema Derneği ve Taksim Camii İslam Eğitim Kültür Sanat Vakfı tarafından düzenlenen yeni etkinlik dizisi "Sinema Buluşmaları" başladı. Her ay Türk sinemasının güncel filmlerinin gösterileceği ve yönetmeniyle söyleşinin yapılacağı etkinliklerin ilk konuğu Murat Pay oldu. Etkinlikte yönetmenliğini Murat Pay'ın üstlendiği, başrollerini Ozan Çelik, Vildan Atasever, Mim Kemal Öke ve Emin Gürsoy'un paylaştığı *Dilsiz* filmi gösterildi. Etkinliğin yöneten Nazif Tunç, tekke ve camilerin tarihte de hep sanat üreten yerler olduğunu söyleyerek şunları söyledi: "Medeniyetimizin tekkeyle, camiyle direkt ilişkisi var. Bu mekânlar sadece ilim,

ibadet yeri değil, aynı zamanda sanatın en zirve biçimiyle üretildiği yerler. Taksim, Tanzimat'tan bu yana yutkunararak baktığımız, kendimizi emanet hissettiğimiz yerlerden birisiydi. Taksim Camii ile sanatçılara üretmek konusunda cesaret verdik. Sinema gösterilecek farklı yerler var ama bir caminin kültür sanat merkezinde film gösterilmesi bir devrimdir, bundan sonra film yapacaklara bir işarettir."

Gösterimin ardından konuşan Murat Pay ise sinema buluşmalarının ilk etkinliğinde yer almaktan gurur duyduğunu söyleyerek "Bu tarz çalışmalar uzun vadeli olması hâlinde çok daha verimli ve bereketli olacaktır. Çünkü o zaman bir şeyler birikmeye

başlıyor. Benim için değerli olan filmin seyirciyle buluşması. Yapacağımız yeni işlerde onları dikkate almış oluyoruz. Bir caminin etrafındaki unsurların insanların ürettikleri gündelik işlerle kesişmesi önemli. İnşallah bunun artmasında Taksim Camii bir milat olur" diye konuştu. Pay, filmde usta-çırak ilişkisinin anahtar görevi gördüğünü belirterek "Film, biraz da modern zamanlarda Türkiye'de 'Usta kim?' sorusunu bize soruyor, özellikle sinemada Yeşilçam'dan sonra ortaya çıkan ciddi bir soru olduğunu düşünüyorum." dedi. Pay, *Dilsiz* filmi önce belgesel olarak tasarladıklarını, daha sonra filmin yolculuğunun kurgusal hâle dönüştüğünü dile getirdi. Filmin oyuncu seçimi konusunda da zorluklar yaşadıklarını ifade eden Pay "Filmin senaryosundan dolayı bazı isimler hiç ilgilenmediler açıkçası. İçeriğinde tasavvuf öğelerinin bulunması çok alışık oldukları bir durum değildi sanırım. Özellikle kadın oyuncular konusunda çok zorlandık. Oyuncu yönetmenimiz özellikle senaryoyu okumadan yönetmenimizle tanışın diye ikna etmeye çalıştı." diye konuştu. Söyleşinin ardından Murat Pay, izleyicilerden gelen soruları cevapladı.

Bir Hakikat Savunucusu Olarak Necip Fazıl Paneli

Tarih: 25 Mayıs 2023 | Saat: 12.30

Yer: Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı
İstanbul Bölge Müdürlüğü

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
CUMHURBAŞKANLIĞI
İLETİŞİM
BAŞKANLIĞI

25 MAYIS

NECİP FAZIL: BİR HAKİKAT SAVUNUCUSU

Necip Fazıl Kısakürek'in vefatının 40. yıl dönümü vesilesiyle İletişim Başkanlığı İstanbul Bölge Müdürlüğünde "Bir Hakikat Savunucusu Olarak Necip Fazıl" konulu bir panel düzenlendi. Kısakürek'in düşünce dünyamıza, edebiyatımıza katkılarının ele alındığı panele Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanı Fahrettin Altun'un yanı sıra panelistler Celal Fedai, Mehmet Narlı, Özlem Fedai, Necip Fazıl Kısakürek Kültür ve Araştırma Vakfı

Yönetim Kurulu Başkanı Şeyma Kısakürek Sönmez, basın mensupları ve dinleyiciler katıldı. Necip Fazıl'ın, alternatif bir hafıza siyaseti önerdiğini ve zor zamanlarda Batılılaşmanın neredeyse iman mertebesinde kabul gördüğü zamanlarda alternatif bir tarih ortaya koyduğunu dile getiren Altun, Kısakürek'in Batılılaşma anlatısının dışında Türkiye'nin gerçek tarihini büyük bir cesaretle, gür bir sedayla ortaya koymayı ba-

şardığını söyledi. Hakikati savunmanın zor olduğunu, bedel ödemek gerektirdiğini ve bunun için de gerçek manada hakikat nosyonuna sahip olmak gerektiğini kaydeden Altun, hakikat söz konusu olduğunda onu bayraklaştırmakta, hakikatin gereklerini yerine getirmek için her şeyi göze almakta bir an olsun tereddüt etmemek gerektiğini ve Necip Fazıl'ın bu yönüyle hakikati duyurmanın ve duyumsamanın mücessem hâli olduğunu belirtti.

27 MAYIS

AKADEMİ SEMİNERLERİ

Zeytinburnu Gençlik Merkezinin Akademi Seminerleri'nde bu yılın teması ülke portreleriydi. Programlarda hem dâhil olduğumuz uygarlık çevrelerinde yer alan ülkeler hem de dünya tarihinin farklı tecrübelerine merkezlik etmiş ülkeler coğrafyaları, tarihleri, kültürleri, tarih içindeki öyküleri etrafında kapsamlı bir şekilde alanında uzman isimlerce ele alındı. Mesele Avrupa ve Orta Doğu olmak üzere iki eksen de yorumladı. Türkiye'yi kavramak kategorisinde ise Türkiye'nin modernleşme öyküsü, edebiyatla ilişki içinde kapsamlı bir okumaya tabi tutuldu. Mayıs ayında Prof. Dr. İsmail Coşkun Orta Çağ'ı, ekonomik, toplumsal ve siyasi ilişkiler sistemi olarak feodalizmi, Roma İmparatorluğu'nu, kilise ve Orta Çağ Avrupa'sını, Avrupa'ya Norman aşısını ve Haçlı Seferleri'ni anlattı. Salih Ünüvar İkinci Dünya Savaşı sonrası hikâyemizi, darbe ve demokrasi sarkacında Türkiye'yi edebiyat eserleri zaviyesinden yorumladı. Kore'den 27 Mayıs'a uzanan yolculuk Attilâ İlhan'ın *Yaraya Tuz Basmak* romanı üzerinden ele alındı. Cevat Fehmi Başkut'un *Buzlar Çözülmeden* romanının ardından ise 12 Mart Füzruzan'ın *Kırk Yedi'liler* romanı çerçevesinde işlendi. Şeyda Sevede Tunçbilek Soğuk Savaş'ı bloklar arası çatışmalar, uzay yarışı ve bu dönemdeki Türk dış politikasını ele aldı. Zehra Eliaçık ise Irak ve Suudi Arabistan'ı coğrafya ve kimlik kavramları ekseninde işledi.

27 MAYIS

ZKS'de **17. Kitap Okuma Yarışması**'nın ödül töreni yapıldı.

31 MAYIS

Aykut Ertuğrul ZKS'de **100 Yüze İmza Söyleşi** programında Selahattin Yusuf'u misafir etti.

Kalemle Doğdu, Kalemle Yaşadı

İbrahim Altay

Kılıç için söylenen bu söz kalem için de doğrudur. Bir de ayrıca kalemle doğanlar vardır. Kalem erbabı olmak bunların âdeta kaderidir. Kanaatimce Engin Ardıç bunlardan biriydi. Ardıç'ın büyük babası Saip Efendi siyasi bir figürdür. Milli Mücadele yıllarında kurulan Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası azalarındandır. Dedesi Cemil Efendi, kendi ifadesine göre, Kasımpaşa'dan Anadolu'ya silah kaçırma işlerine şahsen iştirak ederek Milli Mücadele'ye katılmıştır. Babası Mustafa Şevki Bey ve annesi Vesile Hanım devlet memurudur. Engin Ardıç, onların vazife sebebiyle bulundukları Trabzon'da bu dünyaya gözlerini açmıştır, 1952'nin 1 Şubat'ında. Dönemin Türkiye'si düşünüldüğünde bu şecerenin kendisine sosyal sermaye sağladığı düşünülebilir.

Kalemle Yaşayan Kalemle Ölür

Ailesi ile birlikte İstanbul'a döner, Mekteb-i Sultaniye girer. 1970'te Galatasaray Lisesinden mezun olur, 1976'da Boğaziçi Üniversitesi'nin Siyasal Bilimler Bölümünü bitirir. Burada iki hususu not olarak kaydetmekte yarar var. Birincisi şudur: Engin Ardıç lisede iken hareketli bir ilk gençlik yaşamaktadır. Türkçe hocası, Engin'in ve iki cevval arkadaşının yeteneğini görür. Onları teşvik eder. "Siz yazar olacaksınız, mutlaka günlük

tutun!" der. Onlar da hocalarının bu tavsiyesine uyarlar. Diğer iki arkadaşının isimleri Nedim Gürsel ve Ferhan Şensoy'dur.

İkinci hususa gelince... Günlük tutmayla başlayan bu yazarlık serüveni anı defterlerinde kalmaz, Engin Ardıç liseden mezun olduğu yıl *Tiyatro '70* mecmuasında gazeteciliğe başlar. Edebiyat ilgisi dallanıp budaklanarak müzik ve tiyatro gibi güzel sanatlarla doğru yayılır. Fakat biz kalemle doğmak derken sadece içine doğduğu aileyi, okuduğu okulları kastetmiyoruz. Oğuz Atay'ın ölümünün ardından yazdığı şu satırlardaki serzenişten bahsediyoruz: "Ne olur ben de senin gibi mühendis, doktor, avukat olsaydım... Kırkımdan sonra keşfedilir, artık beyin tümöründen mi, böbrek kanserinden mi neyse vakitlice çekip giderdim..."

Ne var ki bu mümkün olmuyor. Engin Ardıç yazarlık yaşamak dediğimiz hayat tarzını benimsemek zorunda kalıyor. Üniversitede okurken de sonrasında da kalemi elinden bırakmıyor. Edebiyat ve tiyatro eleştirileri ağırlıklı olmak üzere cemiyet hayatına dair intibalarını da anlattığı yazıları çeşitli gazetelerde ve dergilerde kendisine yer buluyor. Dikkatli bir gözlemci olmasıyla, keskin yargıları ve esprili üslubuyla dikkat çekiyor.

Ardıç'ın bu dönemdeki en yakın arkadaşlarından biri Oğuz Atay'dır. Atay, Ardıç'tan

yaşıdır. Üstelik Ardic'ın aksine epey büyük bir cüsseye sahiptir. Bu ve benzeri farklılıklara rağmen bu ikisi ruh ikizi gibi birbirlerine çekilirler ve bir müddet yedikleri, içtikleri ayrı gitmez.

Dönem mahfiller dönemi-
dir. Beyazıt'ta her daim canlı bir kültür, sanat ve fikir hayatı vardır. Attilâ İlhan gibi isimler daha çok Anadolu Yakası'nda gençleri çevrelerine toplamakta ve kanaat önderi olarak görülmektedirler. Atay ve Ardic bu iki mahfilden ziyade Kemal Tahir ve çevresini tercih ederler. Zaman içerisinde çeşitli eleştiriler yöneltmiş olsa da, ki bu son derece tabiidir, Ardic gibi objektif bir eleştirmenin yetişmesi burada olmuştur.

Doğru Söyleyeni Dokuz Köyden...

80'li yıllarda Ercan Arıklı'nın önderliğinde Türkiye'de bir dergicilik furıyası başlar... Memleketin parlak ve ümit vadeden yazarlarından bir kısmı soluğu bu dergilerde alırlar. Engin Ardic da onlardan biridir. *Tempo* başta olmak üzere bu dergilerde kaleme aldığı yazılar Ardic'ın entelektüel birikimini, edebiyatçı kimliğini ve keskin zekasını gizlenemez biçimde ortaya çıkarır. Uzlaşmaz kişiliği ve iflah olmaz müstehziliği onu hiçbir yerde tutunamaz hâle getirir. Ardic birtakım dolaplara maruz kalır ve her defasında çalıştığı mecmualardan derdest edilir.

Bilahare *Doğru Söyleyeni Dokuz Köyden* kitabında ve *İzlenimler*'inde bu dönemle hesaplaşacak olan Ardic'ın 80'lerde ortaya çıkan "bar

enteli" tipi için yazdıklarından bir kısmı şöyledir:

"Bir fırt Foucault, iki tutam Lacan, bir ölçü Deleuze, üç ölçek Guattari, iki fırt Krısteva'yı azıcık Marx sosuyla çalkaladıkları kokteylden mide fesadına uğrayanlara..." (s. 129)

Bunları diğer pek çok meslek erbabı ile birlikte "Dolandırıcılar" başlığı altında zikretmiştir.

Türkiye'de tek kanallı yayıncılıktan çok kanallı yayıncılığa geçildiği yıllardır. Engin Ardic da yavaş yavaş fıkra yazarlığına geçmiştir. Özellikle *Star* gazetesindeki yazılarıyla kendisinden söz ettirmeye başlamıştır.

Bugünkü adı Star Televizyonu olan kanal kurulunca bu kez de ekran yüzü olarak çıkar karşımıza. Tam sekiz yıl boyunca haber bültenlerinden sonra "yorumcu" olarak gelir karşımıza. Günün gelişmeleri hakkında beş dakikalık iğneleyici, muzip, kimilerine göre ise küstah yorumlar yapmaktadır.

Ardic bu yönüyle Türkiye'de televizyon yorumculuğunu başlatan kişilerden biri, hatta birincisi sayılır. "Renkli" ve "özel" televizyonların ilk şöhretlerinden de biridir. Sonra birden bırakıp sadece köşe yazarı olarak hayatına devam eder.

Yazılarda Yaşamak

Televizyonla rabitasını koparıldıktan sonra Ardic, yazılarıyla yaşayan, yazılarında yaşayan bir insana dönüştü. Kendisini şu mekânda, bu cemiyette gören pek olmadı ama haftanın altı günü gaze-

tedeki köşesinde okurlarıyla buluşuyordu. Okumaktan sıkılmayacağınız bir yazardı, moda tabirle reytingi hiç düşmedi.

Ardic, fıkra yazarlığında başlı başına bir ekoldü. İlgi alanları çok çeşitliydi ama özellikle alakadar olduğu konular belliydi. Günlük siyasi meseleler hakkında yazardı. Korkutucu bir heccavdı. Yakın tarihimiz ve Atatürk hakkında, Türk solunun hâli pür melali hakkında düşündürücü ve kıskırtıcı tespitler yapardı. Sanat, edebiyat eleştirileri yapardı.

Ardic'ı düzenli olarak takip eden bir okur için tarihin bize belletildiği gibi olmadığı, solcuların solculuktan, Kemalistlerin Kemalizm'den anlamadığı aşıkardı. Hiçbir şey bildiğiniz gibi değildi. Engin Ardic çok güzel "kafa açardı".

Kendisiyle *Sabah* gazetesinde okur temsilcisi olduğumda tanıştım. Okurlardan gelen şikâyetleri kendisine iletirdim. Elbette, yorum hür ve kutsaldı, maddi hata olmadığı sürece... Yine de paylaştım ve o bu eleştiri ve şikâyetlerden ziyade benim bu şikâyetlere muhatap olmama üzülürdü. Güzel bir insandı. Allah rahmet eylesin.

Türkiye'deki mütegallice yarı aydın tipinin kendisinden hazzetmeme sebebi nedir, diye düşündüğümüzde hep aynı cevaba ulaşırız: Kendi içlerinden biri olarak kendilerine en ağır eleştirileri yöneltmesi. Fakat ilk yazılarından itibaren okuduğumuzda şu kanaate ulaşırız: Ardic aslında hiçbir zaman onlardan biri olmamıştı.

Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğünce çocukları tiyatroyla buluşturmak amacıyla düzenlenen Van Akdamar Çocuk ve Gençlik Tiyatroları Şenliği'nin 20'ncisi 19-28 Mayıs tarihleri arasında Van Devlet Tiyatrosunun ev sahipliğinde gerçekleşti. Şenlikte kamyon tiyatrosu, çocuk oyunları Adana, Erzurum ve İstanbul devlet tiyatrolarında seyirciyle buluşan başarılı oyunlar Van'daki çocuklarla paylaşıldı.

27 MAYIS

ÖZNEL HAFIZA DENEYİMLERİ

Sevinç Çiftci'nin "Aynı Elma, Yeni Dünya" isimli sergisi Galerî Dianide 6 Mayıs'ta açıldı. Projelerinde birey-zaman-toplum ilişkilerine dair temalara öncelik veren figüratif resmin önemli isimlerinden Çiftci bu sergisinde 'bireyin kendini onarma' süreçlerine odaklandı. Ressam kimi resimlerinde erile ait kırılmalılığı öne çıkarırken gözü kapalı otoportrelerinde ise düzenin tümünden reddine dayalı bir arzuyu gözler önüne seriyor, umut ve dirençle ilişkin metaforları kullanıyor. Sergi 27 Mayıs'a kadar sanatseverlerle buluştu.

27 MAYIS

İSTANBUL TEMALİ RESİMLER

Yazar Selvigül Kandoğmuş Şahin, ilk kişisel sergisi "Gülendamın Renkleri"ni Fatih Kültür Sanat Merkezinde açtı. Şahin'in 2001 yılında yayımlanan kitabıyla aynı ismi taşıyan sergide İstanbul temalı resimler yer aldı. Binnur Feyizli Keskin'in küratörlüğünü üstlendiği sergi 27 Mayıs'a kadar görülebildi. Sergide Ayasofya, Süleymaniye ve Sultanahmet camileriyle Anadolu'da Türk Evleri, Galata ve Kız Kulesi gibi mekânların resmedildiği 30 tablo yer aldı.

28 MAYIS

ABU DABİ ULUSLARARASI KİTAP FUARI

22-28 Mayıs tarihleri arasında Abu Dabi Ulusal Fuar Merkezinde düzenlenen 32. Abu Dabi Uluslararası Kitap Fuarı, bu sene Türkiye Cumhuriyeti'ni onur konuğu olarak ağırladı. Fuar, Türk edebiyatı, çocuk kitapları ve Türk mutfagını tanıttı. Fuarda Türkiye ile Arap dünyası arasında uzun yıllara dayanan tarihi ve kültürel bağlar yeniden keşfedildi.

31 MAYIS

ZEKİ FAİK İZER'İN SANAT SERÜVENİ

Türk resminin öncülerinden Zeki Faik İzer, doğumunun 118. yılında ziyarete açılan "Paris, İstanbul, Nice" sergisi ile anıldı. "Ritmî desende buldum: Bazen hareketli, bazen sükûnet içinde" diyen İzer'in sanat serüvenine bütünlüklü bir bakış sunan sergi Kibele Sanat Galerisinde sanatseverlerle buluştu. Sergi, kübizmle başladığı sanat hayatına ilerleyen dönemlerde desenler ve soyut figürlerle devam eden İzer'in eserlerinden sembolik bir seçki niteliğinde. Sanatçının torunu Ayşegül İzer ile Emre Zeytinoğlu'nun hazırladığı sergide, çeşitli koleksiyonlardan ödünç alınan eserlerin yanı sıra aile arşivinde bulunan, gün yüzüne çıkmamış İzer tabloları var. 15 Nisan-9 Temmuz tarihleri arasında sanatseverlerle buluşan sergideki her bir tablo ressamın çok yönlü, durmadan üreten, deneyen anlayışını da yansıtıyor.

29 MAYIS

TÜRK TARİHİ ZAMAN TÜNELİ

Muş Malazgirt'teki "1071'den 2071'e Türk Tarihi Zaman Tüneli" panoramik müzesi, farklı konseptteki tasarımları, sergilenen eserler ve minyatürlerle ziyaretçilerin ilgisini çekiyor. Müzede, Mustafa Kemal Atatürk'ün heykeli, 1071 Malazgirt Meydan Muharebesi minyatürü, Bandırma Vapuru maketi ile savaş kahramanları, Osmanlı padişahları, ülkedeki kültür varlıkları, 15 Temmuz 2016 yılındaki darbe girişimi gecesi yaşananlar, geçmiş dönemlerdeki günlük yaşam, Türkiye'nin 2023, 2053 ve 2071 hedeflerinin anlatıldığı canlandırma bölümleri ve fotoğraflar yer alıyor.

31 MAYIS

KURMACANIN SINIRLARINI AŞMAK

Ahmet Hamdi Tanpınar Edebiyat Araştırmaları ve Uygulama Merkezi Sedat Hakkı Eldem Oditoryumu'nda "Kurmacanın Sınırlarını Aşmak Vüs'at O. Bener" adlı bir sempozyum düzenledi. Sempozyumun açılış konuşmasını Handan İnci yaptı. İki oturumdan oluşan sempozyumun birinci oturumunda Cevat Çapan, Reyhan Tutumlu, Behçet Çelik, Birsen Ferahlı konuştu. İkinci oturumda ise Yalçın Armağan, Murat Özyaşar, Sylvain Cavaillès, Esra Dicle yer aldı. Kapanış konuşmasını Yiğit Bener yaptı.

Uluslararası Tahran Kitap Fuarı Üzerine

Serhat Gültaş

Kitap fuarları, yayıncılık dünyasının farklı aktörlerinin içerik temini ve finansal risk alma sürecinde katıldıkları bir dizi farklı etkinlikten sadece biridir. Bir başka ifadeyle küresel yayın hayatının önemli düğüm noktaları olup belirli ara yüzler sergiler. Bunlar içerisinde pes perdeden sesini duyurmaya çalışan kitap fuarları, yayıncılık endüstrisindeki tedarik zincirlerinin tüm üyelerini bir araya getirir ve onların birbirleriyle yüz yüze etkileşimde bulunmaları için eşsiz bir fırsat sağlar. Ayrıca sunduğu bu fırsatla yayıncılık alanına görünür bir yapı kazandırırken, faaliyet gösterilen alanda farklı yayıncılar tarafından yönetilen ekonomik, beşerî, sembolik ve entelektüel sermaye gibi kaynakları da görünür kılar. Bu bağlamda öncelikle zikredilmesi gerekenler Londra ve Frankfurt fuarlarıdır. Zira onlar kültürel faaliyetler olmanın ötesinde ticari birer etkinliğin vücut bulmuş hâlleridir. 34. Uluslararası Tahran Kitap Fuarı'nın ise ticari yönüyle birlikte *kültürel cephesi* daha ön plandadır. Zira bu organizasyon her yönüyle kendi inşa edilmişliğinin izlerini taşır.

Fuarın Küresel Yayıncılıktaki Rolü

Yayın ve çeviri alanında bölgenin önde gelen güçlerinden biri kabul edilebilecek olan İran, söz konusu fuarı kendi kültürel ve entelektüel yeteneklerini göstermek için bir fırsat görmektedir. Bu itibarla organizasyon süresince sergilenen bir dizi kültürel ve sanatsal faaliyet de o bakışın eksiksiz bir resmini dikkatlere sundu. Dolayısıyla böylesi bir buluşmaya katılmak, yalnızca İran kültür ve değerleri hakkında bilgi edinme fırsatı sağlamakla kalmıyor, aynı zamanda İran kültür ve sanatı alanında önde gelen uzmanları tanıma imkânı da sağlıyor.

10-20 Mayıs 2023 tarihleri arasında Tahran'da Musallâ diye bilinen İmam Humeyni Camisi'nde "*Âyende handeni est*" (*Gelecek okunabilir/Gelecek okunmaya değerdir*) sloganıyla düzenlenen 34. Uluslararası Tahran Kitap Fuarı, ilk defa eş zamanlı olarak *ketab.ir* adlı site üzerinden de erişime açıldı. Her yıl tertiplenen fuara bu yıl Türkiye'den Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Türkiye Diyanet Vakfı'nın yanı sıra 6 yayınevi 900 kitap çeşidiyle katıldı. İranlı entelektüeller tarafından ilgiyle takip edilen fuarın

bu dönemki onur konuğu ise Tacikistan idi. Fuarın açılış törenine aralarında Doha Uluslararası Kitap Fuarı, Yeni Delhi Dünya Kitap Fuarı ve Muscat Uluslararası Kitap Fuarı'nın da bulunduğu çok sayıda kitap fuarının yöneticileri de katıldı. Tacikistan Büyükelçisi Zâhidî Nizâmüddin Şemsüddinzâde, ülkelerinin en son yayınlarını sergileyerek böylesi bir faaliyetin bölgedeki kültürel bağların gelişmesine hizmet ettiğini dile getirmişti. Tacikistan birkaç inceleme oturumu ve kitap tanıtım etkinliği düzenledi, modern edebiyatlarının mevcut durumunu ortaya koydu. Bunlara ilaveten iki ülke arasındaki kültürel ilişkilere yeni bir bakış açısı temin etmek üzere düzenlenen toplantıya alanında uzman gruplar davet edildi. Ayrıca bu bağlamda yeni bir Tacikçe sözlük tanıtıldı, İran ve Tacik edebiyatçıların katıldığı şiir gecesi tertiplendi.

Farklı Etkinlikler ve Fuarın Bölümleri

Kitaplar bilgi ve fikirleri iletmenin yanında bir toplumun kültürünü tasvir edip kültürel çeşitliliği sergileyerek bilinirliğini kolaylaştırır. Bu bakımdan özel bir sunumla fuarlarda yer alan kitaplar fiziksel çekicilikleri, görece ucuzlukları, erişilebilirlikleri ve kalıcılıkları yönüyle diğer iletişim ortamlarına göre daha caziptir. Nitekim fuarda İranlı yazarlarla yüz yüze toplantılar, kitap ince-

leme oturumları ve yazma atölyeleri dâhil olmak üzere çeşitli kültürel faaliyetlerin yapılması bununla bağlantılıdır. Yalnızca kitap alışverişinden ibaret olmayan fuarı yılda ortalama 5 milyona yakın kişinin ziyaret ettiği söylenebilir. Bu ziyaretçilerin yaklaşık 1 milyonunun yabancı yayınevi bölümüne uğradığı tahmin ediliyor.

Fuarlar müdavimlerini günlük hayatın rutininden çıkararak onları belli hedefler doğrultusunda tasarlanmış bir ortamda kısa vadeli ve yüz yüze etkileşimde bir araya getirerek genel yayıncılık alanını oluşturan ekonomik, sosyal ve sembolik değerleri tanımlar ve yeniden gündeme taşır. Bu amaca matuf olarak Tahran fuarında aile ve çocuklara yönelik eğlenceli programlar, kitap odaklı seminerler, atölye çalışmaları ve eğitim toplantıları düzenlendi; iki özel salonda okumayı teşvik etmek için çocuklar, gençler ve yetişkinlere yönelik hikâye anlatımı, kuklacılık gibi programlara yer verildi. Ayrıca çocuklar ve gençler için çeşitli tiyatrolar, belgesel film, kitap ve kültür alanında aktif karakterlerle ilgili filmlerin gösterimi, illüstrasyon ve kitap tasarımı gibi faaliyetler sergilendi. Ana hatları itibarıyla halkın geneline hitap eden fuar; kamu, çocuk ve gençlik, üniversite ve eğitim yayınları olmak üzere dört bölümden oluşmuştu. Genel yayıncılara Şebistân-ı Musallâ'dan; sübvansiyonlu kitaplara Şebistân'ın ikinci katından; yabancı yayınlara

Şehîd Beheştî'den; çocuklar ve gençlerle eğitim ve üniversite kitaplarına ise Musallâ'nın kuzey tarafından erişim sağlandı.

Tahran'da her yıl düzenlenen bu etkinliği sadece öğrenciler değil, toplumun hemen her kesimi ilgiyle takip etti. Bu yönüyle bahse konu fuarın İran'ın en önemli kültürel etkinliği olarak gösterilmesi abartılı sayılmamalıdır. Dünya çapında artık eşine pek rastlanmayan bir başka ziyaretçi kategorisi de akademisyenlerdir. Zira fuardaki kitap stantlarının âdetâ üniversiteleri adına alım yapan akademisyenlerin *düzenli avlanma yeri* hâline geldiği dikkatlerden kaçmadı. Nitekim yeni çıkan kitapları görebilmek ve onları içinde bulunulan kültürel çevrede sohbet konusu yapmak isteyen kalem ve kelam erbabının varlığı da göze çarpmaktaydı. Bütün bunların yanı sıra fuar alanının çeşitli yerlerine "Kitap bul" sistemi kurulmak suretiyle ziyaretçilerin aradıkları kitabın hangi stantta yer aldığını tespit etmeleri büyük bir kolaylık sağladı.

Fuar Odaklı Özel Programlar

Medyanın ticari fuarlara katılımı genellikle hem tanıtım hem de olumlu bir imajın yaratılması için çok önemlidir. Tahran Kitap Fuarı'nın medya altyapısı hakkında şunlar söylenebilir: Fuara ülke çapında radyo ve televizyon kanalla-

rı büyük bir ilgi göstermekle kalmamış, bu kapsamda birçok özel program düzenlemiştir. Öyle ki günlük 6 saatten fazla canlı program akışıyla radyo ve televizyon üzerinden kurulan sistemle insanların her türlü faaliyeti doğrudan takip edebilmesinin önü açılmıştır. Dahası alanda İran Sadâ ile birlikte toplam 12 radyo kanalı yer aldı. Canlı programların yanı sıra Radyo Ferheng, Talk, Sports, Show, Cevân ve İran olmak üzere altı radyo kanalı da İran Sadâ'dan naklen yayın yaptı. Ayrıca şehrin birçok yerinde bilgilendirme ve fuarın tanıtımına yönelik afişler asılmıştı. Elbette bütün bu faaliyetlerin amacı, fuara gelemeyen insanları medya üzerinden kültürel programlara çekmekti. Örneğin Şebistân'ın üst katında yer alan "Ehl-i Kalem" bölümü, izleyicilerin bu yıl burada düzenlenen programlardan yararlanabilmesi için ana salona taşınmıştı. Fuarın kültürel faaliyetler komitesi başkanı Saîd Mecidi "Kitap bul, çocuk ve gençlik alanıyla ilgili hikâye anlatımı, kukla oyunu, tiyatro, şiir yarışmaları gibi kültürel programların" sergileneceğini günler öncesinden duyurmuştu. Esasen zikredilen programların bir kısmı yalnızca bu mekânda değil senenin farklı dönemlerinde ülkenin birçok yerinde zaten vardı. Ancak bu yıl fuarın kültürel etkinliklerine bir yenisi daha eklendi: "Kitap Sineması". Bu bölümde belgeseller, uyarlama filmler, kitap ve kültür

alanında etkin isimlerle ya da kitap tanıtımı ile ilgili filmler ilgilenenlerin dikkatine sunuldu. Bazı filmlere, filmin veya belgeselin ana karakterinin eleştirisi veya o film etrafında inceleme oturumları ve kitap tanıtımları da eşlik etti.

Toplumu birçok bakımdan besleyen ve canlı tutan, belki aidiyet duygusunu geliştirerek birtakım kodları onlara aşıl原因 böyle bir faaliyette kitap alımını kolaylaştırabilmek için çeşitli teşvikler de yapıldı. Bu çerçevede öğrencilere ve akademisyenlere kitap alımında kredi desteği verildi. Söz konusu desteğin tavan miktarı öğrenciler için 600 bin, öğretim üyeleri için ise 700 bin tündendi. Fuarda en dikkat çeken uygulamalardan bir başkası ise alınan kitapların oldukça uygun bir bedel karşılığında alanda bulunan postane vasıtasıyla adrese teslim edilmesi idi. Neredeyse kitap fiyatıyla başa baş giden kargo bedelleri düşünülünce yapılan hizmetin önemi daha iyi anlaşılacaktır. Her yıl olduğu gibi fuarın en gözde isimleri, İran halkı tarafından kendilerinden sonraki bütün zamanların en büyük zihinleri ve zaman meydan okuyarak çağları aşıp gelmiş olan eserlerin sahibi olan Firdevsî, Hâfız-ı Şîrazî ve Sa'dî Şîrazî idi.

Öte yandan her devrin insanı kendi enerjisini harcayabileceği bir yer arar. Bu doğrultuda Tahran Kitap Fuarı'nın, zamanını nasıl harcayacağını düşünen insanlarla birlikte, zamanını

nasıl kullanacağını bilen insanlar için de bir fırsat sunduğu söylenebilir. Bu fırsatın farkında olan fuar ziyaretçilerinin çehresine bakarak devrin insanların nereden ve hangi kaynaklardan beslendikleri anlaşılabilir. Zira gerek muhafazakâr ve gerekse seküler katılımcı ve gezginler, çehrelerine damgasını vuran merak duygusunu tatmin etmek üzere yöneldikleri stantların her birinin lebalep dolu olduğunu gözlemlediler. Nitekim fuarın bu seneki slogan cümlesinden de anlaşılacağı üzere, kitaplar geleceğin neşvünema bulacakları tohumlardır.

Şu hâlde gelecek, bu tohumların özlerine bakarak keşfedilebilir. Böylesi bir keşfin ardına düşen İranlılar "Similis simili gaudet" yani "Benzer, benzerini sever." sözünün tecelli mahalli olan kitap stantlarına kendi dünya görüşlerinin sevgiyle âdeta akın ettiler. Zira orada dünya görüşü ne olursa olsun geleceği okunmaya değer bulan her bir dikkatin her zaman üzerine eğilecek yeni malzemeler bulmasının mümkün olduğu görülecektir.

VEEVEYAT

LATİF DEMİRCİ: Unutulmaz tiplerleriyle Türkiye’de karikatür sanatının önde gelen isimlerinden *Hürriyet* gazetesi çizeri Latif Demirci 5 Haziran 2022’de hayatını kaybetti. İlk karikatürü henüz 14 yaşındayken *Gırgır* dergisinde yayımlanan Demirci, çok sayıda kitaba imza attı.

MEVLÂNA İDRİS ZENGİN: Şair, sanat masalı yazarı ve hukukçu Mevlâna İdris Zengin Kahramanmaraş’ta kalp tedavisi gördüğü hastanede 7 Haziran’da günün ilk saatlerinde vefat etti. Kahramanmaraş’ın Andırın ilçesinde 1966’da dünyaya gelen Zengin, çocuk edebiyatı alanında çok sayıda kitap kaleme aldı. Çocuklar için yazdığı masal ve hikâyelerde, anonim derlemelerden yararlanmak yerine özgün, fantastik, yeni ürünler yazdı.

TUNCER GÜLENSOY: Donanımlı bilim insanı yetiştirme konusundaki gayreti ve titizliği ile tanınan Tuncer Gülensoy, Ankara’da 11 Haziran’da hayata gözlerini yumdu. Gülensoy, Türkçenin tarihi/grameri/köken bilgisi, Türk lehçe ve şiveleri, Anadolu ve Rumeli ağızları, Altayistik, Mongolistik, Türk yazısının gelişimi, Türk halk edebiyatı, Türk halk bilimi, ad bilimi, Türkologlar ve Türkoloji kuruluşları konuları hakkında araştırmalarıyla öne çıktı.

ŞAHSENEM BACI: “Şahsenem Bacı” mahlasıyla tanınan âşık/halk ozanı Senem Akkaş İstanbul’da 14 Haziran’da dünyaya veda etti. Şahsenem Bacı, âşık şiiri türlerinden güzelleme ve taşlamaya ağırlık verdi. Konserlerinde toplumsal sorunlara yer veren eserlerini seslendiren sanatçının 150 türküsü var.

OSMAN WÖBER: *Kurtlar Vadisi* dizisinde canlandırdığı Tuncay Kantarcı karakteriyle geniş kitleler tarafından tanınan Osman Wöber 25 Haziran’da vefat etti. Sanatçı devlet tiyatrosu kökenli, tecrübeli bir oyuncuydu.

CÜNEYT ARKIN: Unutulmaz filmleriyle Türk sinemasına damga vuran Yeşilçam'ın usta oyuncusu Cüneyt Arkın, İstanbul'da kaldırıldığı hastanede 28 Haziran'da 85 yaşında yaşamını yitirdi.

RAGIP ERTUĞRUL: Dramaturji, tiyatro eleştirisi, etkinlik iletişimi, eleştirel düşünme, sanat yönetimi, tiyatro işletmeciliği ve medyada eleştirisi gibi alanlarda uzmanlığı olan Ragıp Ertuğrul, bir aydır yoğun bakımda yattığı hastanede 7 Temmuz'da hayata gözlerini kapadı.

KEMAL ERASLAN: *Türkiyat Mecmuası'nın* yeniden çıkmasını sağlayan Kemal Eraslan, 13 Temmuz'da İstanbul'da hayata veda etti. Eraslan, Çağatay Türkçesi ve edebiyatı, Alî Şîr Nevâyî ve Hoca Ahmed Yesevî'yle ilgili araştırma ve incelemeleriyle tanındı.

FULYA ERDEMÇİ: Çağdaş sanatın önemli isimlerinden akademisyen, kıdemli küratör, yazar ve kurumsal direktör Fulya Erdemci 14 Temmuz'da hayatını kaybetti. Bir süredir kanser tedavisi gören Erdemci hayata gözlerini yumdu. Erdemci Türkiye'de çağdaş sanat tarihinin gerek okunması gerek yazılmasında aktif rol oynadı.

ERDEN KIRAL: Türk sinemasının önemli yönetmenlerinden Erden Kıral, 17 Temmuz'da 80 yaşında yaşamını yitirdi. Usta çırak ilişkisi içinde Yeşilçam'ın içinde yetişen Kıral, aynı zamanda Yeşilçam'a alternatif filmler çekmişti.

RASİM ÖZDENÖREN: Sağlık sorunları nedeniyle bir süredir Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde tedavi gören Rasim Özdenören, 23 Temmuz'da 82 yaşında vefat etti. Sezai Karakoç ile 1962'de tanışan yazar, 1964-1965'te *Yeni İstiklal* gazetesinin sanat sayfasını yönetti, *Edebiyat* ve *Mavera* dergilerinin kurucuları arasında yer aldı. Öykü ve denemeleri ile tanınan Özdenören'in denemelerinde güncel meselelerle modernleşme sürecinin başından beri sağlam bir kuramsal zemine oturtulamadığı için zihinlerde boşlukta sallanan kavramlara dair tartışmalar iç içe geçmiştir.

METİN USTA: Edebiyat dünyasında Metin Sefa adıyla bilinen şair Metin Usta geçirdiği beyin kanaması nedeniyle 24 Temmuz'da hayatını kaybetti.

SERDAR ÖZTÜRK: Türkolog, opera sanatçısı, besteci ve koro şefi Serdar Öztürk 25 Temmuz'da 90 yaşında bu dünyadan göçtü. Türkoloji yıllarında Yahya Kemal'in son öğrencisi olan Öztürk'ün şair üzerine yazdığı ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın yönettiği lisans tezi ve daha sonra yayımlanan kitapları dikkat çekti.

İLHAN İREM: "Anlasana", "Sürgün Gibi Masallarda" ve "Olanlar Olmuş" adlı unutulmaz eserlerin de aralarında olduğu çok sayıda şarkıya imza atan müzisyen ve şarkı sözü yazarı İlhan İrem, 28 Temmuz'da 67 yaşında hayatını kaybetti.

DURMUŞ AHSEN BATUR: Türk dili ve tarihiyle ilgili çok sayıda eseri Rusça, Fransızca ve Arapçadan Türkçeye çeviren, Özbek Türkçesinden bazı edebî eserleri dilimize aktaran, kendisi de Türklük bilimi araştırmaları yapan D. Ahsen Batur, tedavi gördüğü hastanede 1 Ağustos'ta hayata gözlerini yumdu. Asıl adı Durmuş Batur olan yazar, Türkiye'de Özbek Türkçesi ve edebiyatı üzerine en çok yayım yapan isimlerdendi.

RAUF ALTINTAK: Geleneksel Türk tiyatrosunun ustalarından Rauf Altıntak, 1 Ağustos'ta yaşamını yitirdi. 1946 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Altıntak. Muhsin Ertuğrul, Vasfi Rıza başta olmak üzere üstat hocalarla asistan olarak çalışıp onlardan öğrendiklerini sahneye taşıdı.

SEMİH SERGEN: Başarılı tiyatro oyunculuğu ve yönetmenliği, aktörlük, öğretim üyeliğinin yanı sıra Türk edebiyatında da şair, oyun yazarı kimliğiyle yer edinen Semih Sergen, Muğla'nın Bodrum ilçesinde 6 Ağustos'ta aramızdan ayrıldı.

MUSTAFA KARAHASANOĞLU: Bir süredir hastanede tedavi gören Akit Medya Grubu İcra Kurulu Başkanı Mustafa Karahasanoğlu, 13 Ağustos'ta 74 yaşında vefat etti.

RIZA PEKKUTSAL: Türk sinema, ses ve tiyatro sanatçısı Rıza Pekkutsal, İzmir'in Buca ilçesinde 16 Ağustos'ta hayatını kaybetti. Çok sayıda sinema filminde yan rollerde oynayan sanatçı dizi ve reklamlarda da rol aldı.

AHMET CİVAN CANOVA: Tiyatronun yanı sıra sinema filmlerinde de rol alan Cihan Canova, tedavi gördüğü hastanede 20 Ağustos'ta yaşamını yitirdi. Usta oyuncu son olarak *Üç Kuruş* dizisinde kamera karşısına geçti.

ADNAN ÇOKER: Çağdaş Türk resminin yaşayan en büyük ustalarından biri kabul edilen ressam ve akademisyen Adnan Çoker, 23 Ağustos'ta 95 yaşında hayatını kaybetti. Soyut resmin ülkemizdeki önemli temsilcilerinden Çoker, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı mimari formlarını koyu zemin üzerinde resimsel konturlara dönüştürerek Türk resim tarihinde benzersiz bir estetik üslup yarattı.

ALPAY EKLER: Geleneksel Türk tiyatrosunun gölge oyunu dalındaki çalışmalarıyla öne çıkan Hayalî Alpay Ekler, İstanbul'da 25 Ağustos 2022'de hayata veda etti. Ekler, modern tiyatro çalışmalarından daha çok gölge oyunu Karagöz ve kukla alanlarındaki hizmetleriyle tanınıyordu. Ekler, son yıllarda Karagöz'ün aslında büyükleri eğlendiren, eğiten bir sanat olduğu gerçeğinden yola çıkarak tasavvufi Karagöz temsillerine yöneldi.

FÜSUN GÜNUĞUR: Türk tiyatrosunun değerli ismi usta oyuncu Füsün Günuğur 27 Ağustos'ta yaşamını yitirdi. Tiyatro oyunculuğunun yanında dizi oyunculuğu ve dublaj sanatçılığı işlerini de başarı ile yapan oyuncu, *Oyun Bitti* ve bir dönemin çok izlenen *Beni Unutma* isimli 1702 bölümlük dizi ile geniş hayran kitlesine ulaştı.

ÖMER TUĞRUL İNANÇER: Türk tasavvufi düşünce ve sanatının önemli isimlerinden, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarihî Türk Müziği Topluluğu Kurucu Müdürü, Türk Tasavvuf Musikisini ve Folklorunu Araştırma ve Yaşatma Vakfı Başkanı Ömer Tuğrul İnançer Üsküdar Salacak'taki evinde 4 Eylül'de Hakk'ın rahmetine kavuştu. Tasavvuf kültürü ve müziği üzerine sohbet ve araştırmalarının yayımlandığı kitaplar bir külliyat hacmine ulaştı.

NEDİM AHMET ÖZALP: Osmanlı Türkçesinden Türkiye Türkçesi ve yeni Türk alfabesine aktarıp sadeleştirdiği kitaplar, karşılaştırmalı metin incelemeleri ile edebî araştırma ve derlemeleriyle tanınan Ahmet Özalp 24 Eylül'de vefat etti.

KOMET: Türk resminin efsane ismi şair Komet 25 Eylül'de 81 yaşında hayatını kaybetti. 1941'de Çorum'da Gürkan Coşkun adıyla dünyaya gelen Komet, "kuyruklu yıldız" anlamına gelen ismini, 'Bill Haley & His Comets' grubundan esinlenerek aldığını anlatmıştı. En çok atölyenin yalnızlığını sevdiğini belirten Komet, yenilikle iç içe, yürek yüreğe, soluk soluğa yaşadı, yüzlerce tabloya imza attı.

DOĞAN ÖZLEM: Modern Alman felsefesi başta olmak üzere felsefe disiplinleriyle ilgili yaptığı çalışmalarla felsefe literatürümüze çok büyük katkılarda bulunan Doğan Özlem 27 Eylül'de yaşamını yitirdi.

KEMAL ATAKAY: Yüzü aşkın edebî eser ile bilim ve sanat kitabını Türkçeye çeviren Kemal Atakay (asıl adı Kemal Ahmet Atakay) 30 Eylül Dünya Çevirmenler Günü'nde İstanbul'da hayata gözlerini yumdu. Atakay, kitap çevirileri dışında *Adam Sanat* ve *Kitaplık* başta olmak üzere bazı dergilerde çeviri, inceleme ve eleştiri yazıları yayımlandı.

NURER UĞURLU: İstanbul'un kültürel iklimi ve yayın dünyasında kendi kendini yetiştiren şair ve araştırmacı Nurer Uğurlu 6 Ekim'de aramızdan ayrıldı. Yayın dağıtım ve üretme alanlarındaki çalışmalarıyla Türk kültürüne, sanatına önemli hizmetlerde bulundu.

İSMAİL CERRAHOĞLU: Sakarya'nın Hendek ilçesinde yaşayan Türkiye'de tefsirin ulu çınarı, tefsir anabilim dalının mimarı, hocaların hocası İsmail Cerrahoğlu 25 Ekim'de vefat etti. *Tefsir Tarihi*, *Tefsir Usulü* başta olmak üzere tefsirle alakalı kitaplar kaleme aldı.

HALİT KIVANÇ: Gazeteci, sunucu ve radyocu Halit Kıvanç, 25 Ekim'de aramızdan ayrıldı. Pele ile ilk röportajı gerçekleştiren isim olarak bilen Kıvanç, Türkiye'nin ilk günlük spor gazetesi *Türkiye Spor'u* çıkardı.

AHMET TULGAR: Gazeteci ve edebiyatçı Ahmet Tulgar, evinde geçirdiği kalp krizi sonucu 26 Ekim'de bu dünyadan göçtü. Tulgar, Ara Güler'in yayın yönetmeni olduğu *İz* adlı fotoğraf dergisine bir dönem metinler yazdı. Deneme, makale, söyleşi, portre, hikâye ve roman türlerinde çok sayıda kitap yazan Tulgar'ın edebî metinleri eskimiş bir hüznün hatırlanması ya da yüceltici bir nostalji duyulanması arasında salınır.

RIZA AKIN: Tecrübeli oyuncu Rıza Akın, geçirdiği beyin kanaması nedeniyle 2 Kasım'da 65 yaşında aramızdan ayrıldı. Uzun yıllar tiyatro ile uğraştı. Sinema seyircisi Akın'ı, Tayfun Pirselimioğlu filmleriyle keşfetti. 2007 tarihli ve kendi adını taşıyan *Rıza* ile başlayan bu süreç, 2010'da Antalya Film Festivali'nde En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü kazandığı *Saç* ile devam etti ve yakın zamana kadar sürdü.

YILMAZ ÖZAKPINAR: Çalışmalarıyla psikoloji, sosyoloji ve felsefe alanlarına önemli derecede katkılar sağlayan Yılmaz Özakpınar 9 Kasım'da Hakk'ın rahmetine kavuştu. Mümtaz Turhan'ın öğrencisi olarak tanınan Özakpınar, kendi çalışma alanı dışında kültür, medeniyet, İslam medeniyeti, Türk kültürü, medeniyet teorisi, Türkiye'de kültür değişimleri ve Batılılaşma başta olmak üzere pek çok meseleyi tahlil eden kitaplar yazdı.

HINCAL ULUÇ: Köşe yazarı ve spor yorumcusu Hincal Uluç, 21 Kasım'da 83 yaşında hayatını kaybetti. 1990 senesinde *Sabah* gazetesinde köşe yazıları yazmaya başlayan Uluç, aynı zamanda yorumculuk yapmaktaydı.

RAŞİT KÜÇÜK: İlmî ve akademik çalışmalarıyla hadis ve siyer alanlarına büyük katkıda bulunan Din İşleri Yüksek Kurulu Eski Başkanı Raşit Küçük 22 Kasım'da vefat etti. Birçok vakıf, dernek ve sivil toplum kuruluşunun hem kuruculuğunu yapan hem de buralarda üye olarak görev alan Küçük, yurt içi ve yurt dışında sempozyumlara katıldı, çok sayıda kitap ile akademik çalışmaya imza attı.

GÜZİN ÇORAĞAN: 1990'ların efsane dizisi *Bizimkiler*'de canlandırdığı Ulviye ya da Türk eşiyle evlenmeden önceki ismiyle Ulrike karakteriyle geniş kitlelerce tanınıp sevilen, "Nayn Davut" deyişi dillere pelesenk olan Güzin Çorağan 27 Kasım'da yaşama veda etti.

ÖNAY SÖZER: Roma'da yaşayan Önay Sözer, kalp ritim bozukluğu teşhisiyle kaldırıldığı hastanede 3 Aralık'ta yaşamını yitirdi. Akademik çalışma alanı olan felsefe, mantık dışında edebiyatla da ilgilenip eserler verdi. Şiir, deneme ve eleştirileri 1955 yılından itibaren çeşitli dergilerde yayımlandı. Asıl şöhretini roman, öykü ve deneme türünde yazdıklarına borçlu olan felsefeci özellikle ütöpik roman dalındaki başarılı eserleriyle tanınmıştı.

AYDIN ILGAZ: Türk edebiyatının önemli yazarlarından Rıfat Ilgaz'ın oğlu yayıncı ve yazar Aydın Ilgaz, 19 Aralık'ta 82 yaşında aramızdan ayrıldı.

SARPER ÖZSAN: Sözlerini yazıp bestelediği 1 Mayıs Marşı'yla tanınan müzisyen ve akademisyen Sarper Özsan, Ankara'da kaldığı bakım evinde 20 Aralık'ta 78 yaşında hayatını kaybetti.

EROL KILINÇ: Türk kültürü ve edebiyatına birçok yazar kazandıran Ötüken Neşriyatın Genel Yayın Yönetmeni Erol Kılınç, 27 Aralık'ta 77 yaşında hayata gözlerini yumdu.

AYŞE GENCER: Türkiye'nin ilk piyanist şantörlerinden İlham Gencer ve caz müziğin öncülerinden Ayten Alpman'ın kızı Ayşe Gencer 30 Aralık'ta hayatını yaşamını yitirdi.

SADUN AKSÜT: Besteciliğiyle, icracılığıyla, televizyon programlarıyla bilinen Türk müziğinin önemli isimlerinden Sadun Aksüt 3 Ocak 2023'te aramızdan ayrıldı. Türkiye'nin müzikal hafızası olarak da nitelendirilen Aksüt, yaşamı boyunca oluşturduğu arşivini İTÜ Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Arşiv ve Dokümantasyon Merkezine bağışladı.

YAŞAR KAPLAN: Dergileri, kitapları ve yazılarıyla bir döneme damga vuran Yaşar Kaplan, Almanya'da tedavi gördüğü hastanede 8 Ocak'ta vefat etti. Seksenli yılların öncü isimlerinden olan Yaşar Kaplan, hikâye, deneme ve eleştiri yazılarını kendi adı ve müstear imzalarla *Edebiyat*, kurucusu olduğu *Aylık Dergi*, *Bu Meydan* ve *Hüner* gibi dergilerde yayımladı.

ÜMİT HASSAN: Türklerin tarihi, İslam düşünce tarihi, devlet teorileri ve siyasal antropoloji alanlarında kitapları ve makaleleri bulunan Ümit Hassan 17 Ocak'ta bu dünyadan göçtü.

YALÇIN YELENCE: Kartal Dr. Lütü Kırdar Şehir Hastanesinde yoğun bakımda tedavi altına alınan yönetmen Yalçın Yelence, 20 Ocak'ta hayatını kaybetti. TRT'nin ilk dış yapımı olan, *Bay Alkolü Takdimimdir* dizisinin senaryo yazarı olan Yelence, *Perihan Abıa*, *Bizimkiler*, *Yarı Şaka Yarı Ciddi* ve *Yazlıkçılar* gibi pek çok unutulmaz televizyon yapımına yönetmen, öykü ve senaryo yazarı olarak imza attı.

KUTLU ÖZEN: Türk halk kültürü derlemeci ve araştırmacısı, eğitimci, Cumhuriyet Üniversitesi emekli okutmanı Kutlu Özen, Sivas'ta tedavi gördüğü hastanede 29 Ocak'ta hayata veda etti.

VEDAT ÖZKÖK: Devlet Tiyatrolarına katıldığı 1965'ten itibaren 43 yıl hizmet veren Vedat Özkök 31 Ocak'ta hayata gözlerini yumdu. Özkök, *Ayakta Durmak İstiyorum*, *Yunus Emre*, *Fehim Paşa Konağı* gibi pek çok tiyatro oyununda rol aldı.

ERDİNÇ ÇELİKKOL: Bursa'da yaşayan bestekâr ve ses sanatçısı Erdinç Çelikkol, 3 Şubat'ta 85 yaşında yaşamını yitirdi. Sanatçının aralarında "Gel Gönümün Yerden Yere Vurma Güzel Ne Olursun", "Hatıralar" gibi bestelerin olduğu çok sayıda eseri TRT repertuarında yayımlandı.

MEHMET TEKİN: Tarih, edebiyat ve halk kültürü araştırmacısı, eğitimci, yayımcı Mehmet Tekin, depreme ikamet ettiği Hatay'da ailesiyle birlikte yakalandı, göçük altında kalarak oğlu ve geliniyle 6 Şubat'ta aramızdan ayrıldı. Tekin Türk dünyasının yakından tanıdığı en büyük Kazak dil bilimcilerden biriydi.

AHMET DOĞAN İLBAY: Merkez üssü Kahramanmaraş Pazarcık olan ve on bir ilimizi etkileyen büyük depremde 11 Şubat'ta 69 yaşında vefat etti. İlbay, *Yeni Söz* gazetesi başta olmak üzere çeşitli platformlarda günlük yazılar yazıyordu.

RECEP ŞÜKRÜ GÜNGÖR: Hikâyeci ve eğitimci Recep Şükrü Güngör 6 Şubat depreminin ardından Kahramanmaraş Pınarbaşı Mahallesi'ndeki evinde eşi ve iki çocuğuyla birlikte aramızdan ayrıldı. Hikâye dışında roman, hatıra, oyun türlerinde eserler veren Güngör, aynı zamanda Osmanlı Türkçesinden sadeleştirmeler yapmaktaydı.

AZİZ TAŞTAN: Adıyamanlı Türk halk müziği sanatçısı Aziz Taştan, ailesiyle birlikte 12 Şubat'ta depremde hayatını kaybetti.

MAESTRO: Maestro lakaplı, gerçek adı Berk Karadağ olan ünlü rapçi, 15 Şubat'ta yaşamını yitirdi.

TURAN EROL: Ülkemizin çeşitli şehirlerinde sekiz yıl resim ve sanat tarihi öğretmenliği yapan, akademisyen ve ressam Turan Erol, 16 Şubat'ta hayata gözlerini yumdu. On'lar Grubu'nun kurucu üyelerinden olan Erol, Ankara ve Bodrum'daki atölyelerinde çalışmalarını sürdürüyordu.

HİKMET ALTINKAYNAK: Ani gelişen solunum ve kalp yetmezliği nedeniyle yoğun bakıma alınan yazar, eleştirmen, Hikmet Altinkaynak tedavi gördüğü hastanede 17 Şubat'ta 78 yaşında yaşamını yitirdi. Yazar, on civarında derginin yöneticiliğini ve onlarca kitabın editörlüğünü üstlendi. Çok sayıda kitap yazan Altinkaynak aynı zamanda radyo ve televizyon programları yaptı.

ALİ ABBAS ÇINAR: Şair, yazar, halk bilimci, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Öğretim Üyesi Ali Abbas Çınar, tedavi gördüğü hastanede 24 Şubat'ta hayata gözlerini yumdu. Türk dünyası halk kültürünün araştırılması, tanıtılması açısından önemli çalışmalar yapan Çınar, memleketi gibi benimsediği Muğla'nın kültürel değerlerinin ortaya çıkarılıp yaşatılması konusunda da yoğun bir çaba harcadı.

AYDIN BAĞARDI: Sinemacılığa TRT yapımlarında yardımcı yönetmenlikle başlayan Aydın Bağardı 27 Şubat'ta 64 yaşında hayatını kaybetti. Yönetmenliğe 1991 yapımı *Ölürayak* filmiyle adım atan Bağardı, çok sayıda dizi, televizyon filmi ve belgesele de imza attı.

KAZIM AKŞAR: Devlet Tiyatrosu emekli rejisörü sanatçı Kazım Akşar 28 Şubat'ta hayata gözlerini yumdu. Akşar, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Tiyatro Bölümü, ODTÜ ve Kadir Has üniversitelerinde öğretim görevlisi olarak çalıştı.

HAMİ ÇAĞDAŞ: 1983'te *Hürriyet Gösteri* dergisi ile edebiyat dünyasına adım atan Hami Çağdaş, uzun süredir tedavi gördüğü hastanede 9 Mart'ta yaşamını yitirdi. Söyleşi ve eleştirileri ile öne çıkan Çağdaş; edebiyat, tiyatro ve plastik sanatlar alanında pek çok önemli habere imzasını attı.

AYŞEGÜL SARICA: Piyano virtüözü Ayşegül Sarıca, 11 Mart'ta 88 yaşında yaşamını yitirdi. Sarıca 1935 yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Uluslararası alanda ödüller alan sanatçı Türkiye'de ve yurtdışında Karel Ancerl, Pierre Dervaux, Anatole Fistoulari, Louis Fourestier, Gotthold Lessing ve Heinz Walberg gibi dünyaca ünlü şeflerle Avrupa'da konserler verdi.

KÖKSAL ENGÜR: Sahneden sinemaya, seslendirmeden radyo tiyatrosuna oyunculuğu ve sesiyle hafızalara kazınan Köksal Engür, Dünya Tiyatro Günü'nde 27 Mart'ta 77 yaşında böbrek yetmezliği nedeniyle hayatını kaybetti. Engür, TRT'de milyonların tutkuyla izlediği *Leyla ile Mecnun* dizisindeki Ak Sakallı Dede ve Karabasan rolleriyle öne çıktı.

SUNGU ÇAPAN: Sinema yazarı ve eleştirmeni Sungu Çapan, 1 Nisan'da 79 yaşında yaşamını yitirdi. Türk Sinematek Derneğinin kuruluşunda etkin görev alan Sungu Çapan, derneğin yayın organı *Yeni Sinema*'yı da yönetti, derginin özgün kapaklarını tasarladı.

RECEP SARI: *Şahsiyet, Yeşil Deniz, Çocuklar Duymasını* gibi dizilerde aldığı rollerle bilinen oyuncu Recep Sarı, 4 Nisan'da 60 yaşında hayatını kaybetti.

TOLGA AKYILDIZ: Gazeteci Tolga Akyıldız 4 Nisan'da 50 yaşında hayata veda etti. Gazeteciliğe 1987'de *Hey* dergisinde başlayan Akyıldız, 90'ların başında *Genç Olmak* dergisi, *Akşam* gazetesi başta olmak üzere çeşitli yayınlarda editörlük yaptı. 1997'de *Blue Jean* dergisinde yayın yönetmeni olarak görev alan gazetecinin farklı dergilerde yazıları çıktı, röportajları yayımlandı.

ŞABAN ARSLAN: *Sabah* gazetesinin yazı işleri müdürlüğünü üstlenen Şaban Arslan, geçirdiği kalp krizi sonucu 4 Nisan'da vefat etti. Gazetecilik mesleğine *Hürriyet*'te başlayan Arslan, ardından sırayla *Akşam*, *Yeni Şafak* ve *Sabah* gazetelerinde çalıştı. Arslan ayrıca dört kitap yazmıştı.

RANA CABBAR: Usta tiyatrocusu ve oyuncu Rana Cabbar 20 Nisan'da 78 yaşında hayatını kaybetti. *Aşk-ı Memnu* dizisinde canlandırdığı Süleyman Efendi karakteriyle tanınan Cabbar, Uğur Mumcu'nun yazdığı *Sakıncalı Piyade* oyunundaki Sakıncalı rolünü ilk oynayan oyuncuydu.

BELLA ESKENAZİ: Orhan Veli'nin meşhur "Anlatamıyorum" ve "Sere Serpe" şiirlerini ithaf ettiği Bella Eskenazi, 29 Nisan'da 100 yaşında hayata gözlerini yumdu. Hasanoğlu Köy Enstitüsünde öğretmenlik de yapan Eskenazi'nin hayatı Banu Yalkut Breddermann'ın çektiği *Bella'nın Öyküsü* belgeseline de konu olmuştu.

DUYGU SAĞIROĞLU: Türk sinemasının değerli yönetmenlerinden biri olan ve yıllarca pek çok öğrenci yetiştiren Duygu Sağıroğlu, 29 Nisan'da 90 yaşında yaşama veda etti.

AYDİL EROL: Gazete yazılarının bir bölümünde Aydoğdu Ersin imzasını kullanan gazeteci yazar Aydil Erol, 8 Mayıs'ta 85 yaşında yaşamını yitirdi.

VELİ DOĞAN GÜNAY: Dil bilimi, gösterge bilimi, söylem çözümlemesi, yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve iletişim alanlarındaki araştırmalarıyla tanınan 9 Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi emekli öğretim üyesi Veli Doğan Günay, korona tedavisi gördüğü hastanede 15 Mayıs'ta hayatını kaybetti. Günay, asıl uzmanlık dalı Fransız dili ve edebiyatının yanı sıra dil bilimi ve Türkçenin yabancılara öğretilmesi alanlarındaki çalışmalarını çeşitli dergilerde yayımladı.

NURİ SESİGÜZEL: Ses sanatçısı ve oyuncu Nuri Sesi-güzel, tedavi gördüğü hastanede kalp yetmezliğine bağlı çoklu organ yetmezliği sebebiyle 20 Mayıs'ta 86 yaşında hayata veda etti. "Kore Dağlarında Kar Bölük Bölük" adlı ilk 45'liğini çıkardıktan sonra Ankara Radyosu ile sesini tüm Türkiye'ye duyuran sanatçı, "Sarı Sabahlık", "Ağlayan Gözlerim", "Saç Beyaz Oldu" türküleriyle altın plak kazandı. Sinema oyunculuğuna 1963'te *Kara Yılan* filmi ile adım atan sanatçı, çeşitli filmlerde rol aldı.

ERSİN ONAY: Türk müziğinin değerli isimlerinden piyanist ve eğitimci Ersin Onay 23 Mayıs'ta hayatını kaybetti.

BOZKURT İLHAM GENCER: Türkiye'nin ilk piyanist şantörlerinden olan Gencer, 24 Mayıs'ta Bodrum'da yaşamını yitirdi. İstanbul Radyosunda 1949'dan 1963'e kadar program yapan sanatçı, 1950'lerde Amerikalı şarkıcı Eartha Kitt'e "Kâtibim" şarkısını öğretti. Gencer, 1961 yılında Çatı Kulübünde Lübnan asıllı Fransız şarkıcı Bob Azzam'ın o yıl dünyada meşhur ettiği "C'est écrit dans le Ciel" adlı şarkıyı Fecri Ebcioğlu'nun yazdığı eğlenceli sözlerle Türkçe olarak seslendirdi. Artık "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş" adını alan bu şarkı, Türkiye'de on yıl kadar sürecek olan "aranjman" müzik akımını başlatan şarkı olarak Türk pop tarihine geçti.

ENGİN ARDIÇ: *Sabah* gazetesi yazarı Engin Ardiç, 27 Mayıs sabahı İstanbul'da tedavi gördüğü hastanede vefat etti. Gazeteciliğe mesleğine 1970 yılında, *Tiyatro '70* adlı dergide yazılar yazarak başlayan Ardiç, *Cumhuriyet* ve *Politika* gazetelerinde tiyatro ve edebiyat eleştirmenliği yaptı. *Nokta* dergisinde yayın danışmanlığı görevini üstlenen Ardiç, *Dünya*, *Sabah*, *Star* ve *Akşam* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. *Star TV*'de ana haber bülteni sonrasında "Günün Yorumu" adlı programı sundu. Salı günleri hariç 24 Şubat 2008'den beri *Sabah* gazetesinde köşe yazarlığı yapıyordu.

CENGİZ NUMANOĞLU: Şair Cengiz Numanoğlu, 30 Mayıs'ta 82 yaşında hayatını kaybetti. Birçok güfte ve besteye imza atan Numanoğlu'nun eserleri bazı ünlü sanatçılar tarafından seslendirildi. Şair aynı zamanda 1988-1993 yıllarında TRT 1'de her hafta yayınlanan "İnanç Dünyası" programında kendi şiirlerini okudu.

SANLI ERGİN: Başta *Hürriyet* olmak üzere çok sayıda yayında görsel yönetmenlik yapan Sanlı Ergin 24 Mayıs'ta yaşamını yitirdi.

DENİZ KAVUKÇUOĞLU: Gazeteci yazar Deniz Kavukçuoğlu, 30 Mayıs'ta 80 yaşında yaşamını yitirdi. Yazıları 1968'den itibaren *Ant*, *Aydınlık*, *Yeni Ortam*, *Sosyalist Yol* ve 2000'e *Doğru* gibi dergi ve gazetelerde yayımlandı. *Milliyet Avrupa* ve *Aydınlık* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 1996-2018 yılları arasında *Cumhuriyet* gazetesinde yazan Kavukçuoğlu, 1993 yılından itibaren TÜYAP'ın genel koordinatörlüğünü üstlendi. Kavukçuoğlu, inceleme, derleme, deneme, roman, öykü ve anı türlerinde çok sayıda kitaba imza attı.

